

Cõãmacũ mecũã
wedesei

New Testament in Tuyuca

Cõãmacũ mecũã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	43
San Lucas	69
San Juan	112
Hechos	144
Romanos	181
1 Corintios	200
2 Corintios	216
Gálatas	226
Efesios	233
Filipenses	239
Colosenses	243
1 Tesalonicenses	247
2 Tesalonicenses	250
1 Timoteo	252
2 Timoteo	257
Tito	261
Filemón	263
Hebreos	264
Santiago	278
1 San Pedro	283
2 San Pedro	289
1 San Juan	292
2 San Juan	296
3 San Juan	297
San Judas	298
Apocalipsis	300

MATEO

Jesucristoye quetire jóarigue

*Jesucristo ñecāsūmuã
(Lc 3.23-38)*

¹ Jesucristo ñecāsūmuãye wãme ãno jóanoã. Jesucristo Abraham pārãmi, teero biiri David pārãmi niinunusegu niiyigu.

² Abraham Isaac pacu niiyigu.

Isaac Jacob pacu niiyigu.

Jacob Judá, cūũ sōwāsūmuã, cūũ baira pacu niiyigu.

³ Judá Fares pacu, teero biiri Zara pacu niiyigu. Cūã paco Tamar niiyigo.

Fares Esrom pacu niiyigu.

Esrom Aram pacu niiyigu.

⁴ Aram Aminadab pacu niiyigu.

Aminadab Naasón pacu niiyigu.

Naasón Salmón pacu niiyigu.

⁵ Salmón Booz pacu niiyigu. Booz paco Rahab niiyigo.

Booz Obed pacu niiyigu. Obed paco Rut niiyigo.

Obed Isái pacu niiyigu.

⁶ Isái õpũ David pacu niiyigu.

David Urías nũmo niimirigomena Salomónrẽ põnacutiyigu.

⁷ Salomón Roboam pacu niiyigu.

Roboam Abías pacu niiyigu.

Abías Asa pacu niiyigu.

⁸ Asa Josafat pacu niiyigu.

Josafat Joram pacu niiyigu.

Joram Uzías pacu niiyigu.

⁹ Uzías Jotam pacu niiyigu.

Jotam Acaz pacu niiyigu.

Acaz Ezequías pacu niiyigu.

¹⁰ Ezequías Manasés pacu niiyigu.

Manasés Amón pacu niiyigu.

Amón Josías pacu niiyigu.

¹¹ Josías Jeconías, teero biiri cūũ baira pacu niiyigu. Cūã niiritabere Babilonia dita macãrã

Israelya põna macãrãrẽ ñee, néewarucuyira cūãya dita Babiloniapũ.

¹² Cūãrẽ néewari siro, Jeconías Salatiel pacu niiyigu.

Salatiel Zorobabel pacu niiyigu.

¹³ Zorobabel Abiud pacu niiyigu.

Abiud Eliaquim pacu niiyigu.

Eliaquim Azor pacu niiyigu.

¹⁴ Azor Sadoc pacu niiyigu.

Sadoc Aquim pacu niiyigu.

Aquim Eliud pacu niiyigu.

¹⁵ Eliud Eleazar pacu niiyigu.

Eleazar Matán pacu niiyigu.

Matán Jacob pacu niiyigu.

¹⁶ Jacob José pacu niiyigu. José María manu niiyigu. Coo Jesús paco niywõ sãa. Jesús Cõãmacũ beserigu Cristo niĩ.

¹⁷ Teero tiiró, Abrahammena pũtocuti catorce põnarĩ macãrã basocáputiyira tée David bauáritomena. Too siro Daviména pũtocuti catorce põnarĩ macãrã basocáputinemoiyira, tée Israelya põna macãrãrẽ Babilonia ditapũ cūãrẽ ñeewari siro. Too siro cūãrẽ ñeewari siro, catorce põnarĩ macãrã basocáputinemoiyira sũcã tée Cristo bauáritomena.

*Jesucristo bauárigue
(Lc 2.1-7)*

¹⁸ Jesucristo bauárigue biiro wáayiro. María cūũ paco Joseména manucutigodo tiyigo. Cūã puarã niãdari suguero, Espiritu Santo tutuaremena niipacó niitooyigo. ¹⁹ José coo manu niigũdu coo niipacó niirere ñãgã, “coore duujãgũda” jĩ wãcũmiyigu. Cūũ basocã

añugú niijigū, basocá tuocóropu wedesādugariyigu. Teero tiigú, “yayióro coore duujágūda” jī wācūmiyigu. ²⁰ Cūu teero wācūrī, quēērōpu ángele * cūūrē jīiyigu:

—José, David pārāmi niinunusegu, María ñañarō tiirīwo. Boboré manirō coomena wāmosíaya. Espiritu Santo cūu tutuaremena coore niipacó wáari tiirigu niiwī. ²¹ Coó wīmagūrē apagodaco. Cūu wāmecutigudaqui Jesús. Cūu wāme “basocáre netónégū” jīdugaro tíia. Cūu basocá ñañarē tiirē wapare netónégūdaqui, jīiyigu ángele.

²² Tee niipetire Cōāmacū jīrirobirora wáaro tiiyíro. Profetare ateré jóadutiyyigu:

²³ Sīcō numiō ūmumena niñaripaco, niipacó nii, pōnacutígodaco.

Cūu wāme Emanuel niīādacu,†

jī jóadutiyyigu. Emanuel “Cōāmacū marīmena niī” jīdugaro tíia.

²⁴ José wācāgū, ángele dutiariguere tiiyígu. Mariare cūuya wīipu néewayigu, namocutiguda jīigū. ²⁵ Teero tiipacú, coo wīmagú apaadari suguero, coomena niñariyigu. Bauári siro, cūūrē “Jesús wāmecutigudaqui” jīiyigu.

2

Masīri basoca Jesuré ñnarā jearigüe

¹ Jesús Judea dita niirī macā Belénpu bauáyigu. Cūu bauárito, Herodes judíoaya dita ōpū niiyígu. Teeburecorire ūmuā masīri basoca muīpū muāatirope macārā Jerusalénpu jeayira.

² Toopú jeara, sãñáyira:

—¿Judíoa ōpū niigūdu noopú bauáyiri? Ūsā putope muīpū muāatirope cūuyagu ñocōāwūrē ññawū. Teero tiirā, cūūrē padeorā atiawū, jīiyira.

³ Tee quietire tuoríra ōpū Herodere wedera jeayira. Teeré tuogú, bayiró wācūpatiyigu. Niipetira Jerusalén macārācā teerora wācūpatiyira. ⁴ Herodes niipetira pairaré dutirāre, teero biiri Moisés jóarigüe buerāre suocó, sãñáyigu:

—¿Cōāmacū beserigu noopú bauágudari? jīiyigu.

⁵ Cāā yuuyira:

—Judea dita niirī macā Belénpu bauágūdaqui. Teeré jī jóarigu niiwī profeta. Ateré jóarigu niiwī:

⁶ Belén Judea ditapu niirī macā bári niirī macā mee niīā atiditapáre.

Tiimacā macū ōpū wáagūdaqui.

Cōāmacūyara Israelya pōna macārārē cotegūdu niigūdaqui,* jī jóarigu niiwī, jīiyira.

⁷ Too síro Herodes yayióremena masīri basocare cūu putope suocó, cūūrē sãñáyigu:

—¿Deero biiri peti ñocōāwū bauári? Añurō wedeya múācā, jīiyigu.

⁸ Wedeari siro, Belénpu ticoco, cūūrē jīiyigu:

—Wīmagū bauárigüe sãñárā wáaya. Cūūrē buarā, yuucārē wedera atiwa sūcā. Yuucā cūūrē padeogū wáagūdu tíia, jīimiyyigu.

⁹ Cūu cūūrē wedeari siro, netōjōáyira sūcā. Maapu cūā wáari, ñocōāwū cūāya macāpu cūā ññarigūra cūā suguero suguewayigu. Wīmagū niirō sotoapu jeagura, ñocōāwū putuánucāyigu.

¹⁰ Teero tiirā, ñocōāwūrē bayiró useniyira. ¹¹ Tiiwīipú sãñajeara, wīmagūrē, cūu paco Mariamena niigūrē ññayira. Ñicācoberimena jeacūmu, cūūrē padeoyira. Too síro cūā néewartibarire pāō, cūūrē oro, sīpēbīro bauré sitiaññure, teero biiri apeyé sitiaññurecārē “mirra” wāmecutirere ticoyira. ¹² Too síro Cōāmacū cūūrē quēērōpūre “Herodere ñnarā cāmeputárijāña” jīiyigu. Teero tiirā, cūāya ditapu putuawara, apemapé putuajōáyira sáa.

Egiptopu Jesuré néedutiwarigüe

¹³ Masīri basoca putuawari siro, ángele quēērōpu Joseré jīiyigu sūcā:

—Wācāñā. Wīmagūrē pacoméñarā Egiptopu néedutiwaya. Toopú niijārā wáaya ména. Yuu “néepuuaatiya” jīirpu, néepuuaatiwa sūcā. Herodes wīmagūrē sīādugāgu, āmaādutigūdu tíi, jīiyigu.

¹⁴ Cūu teero jīirī tuogú, ñnamirā wācā, wīmagūrē pacoméñarā Egiptopu néedutiwayigu.

¹⁵ Herodes catiró pōtēōrō niyira toopáre. Cūā teero tiirigüemena Cōāmacū jīrirobirora wáaro tiiyíro. Profetare ateré jóadutiyyigu: “Yuu macū Egiptopu niimirigüe suowitíwu”,† jī jóadutiyyigu.

Herodes wīmarārē sīācōādutirigüe

* 1:20 Portugués: anjo. † 1:23 Isaías 7.14. * 2:6 Miqueas 5.2. † 2:15 Oseas 11.1.

¹⁶ Too síro Herodes “masíri basoca yũure jĩditojãya” jĩi, bayiró cúayigu. Teero tiigú, ãmuã wĩmarãrẽ Belénru niirãrẽ, tiimacã wesapu niirãcãrẽ ruacũmã dũaró cuorãre sĩa-cõãpetidutiya. Masíri basoca cãurẽ wederirobirora “nocõrõrã bucuãqui” jĩi wãcũyigu. ¹⁷ Cũũ teero tiidutiiguemena profeta Jeremías jóare diamacã wáaro tiiyiro. Ateré jóarigu niiwĩ: ¹⁸ Ramá macãpure basocã booritua, bayiró utiri tũonóyira.

Raquel pãrãmerã niinũnusera numiãpu cãã põnarẽ bayiró utiyira.

Cãã põnarẽ sãrĩ ñnarã,
“wãcũtutuaya” jĩiri booriyira,‡
jĩi jóarigu niiwĩ.

¹⁹ Herodes diari, José Egiptopura niyigu ména. Toopú ángele quẽẽrõpu cãurẽ jĩiyigu:

²⁰ –Wãcãñã. Wĩmagãrẽ pacoménarã Israel ditapu néeputuawaya. Wĩmagãrẽ siãdugãmírra diãpetijõãwã, jĩiyigu.

²¹ Cũũ teero jĩiri tuogú, wãcã, wĩmagãrẽ pacoménarã néeputuatiyigu Israel ditapu.

²² Herodes macũ Arquelao cãũ pacure Judea dita õpũ wasoyigu. José tee quetire tuogú, cuiyigu. Judeapure wãadugariyigu. Cõãmacũ quẽẽrõpu wedenorigu niijĩgũ, Galilea ditare netõjõãyigu sãa. ²³ Toopú jeagu, Nazaret macãpu niigũ wáayigu. Jesús toopú niiriguemena profetas jóare diamacã wáaro tiiyiro. Ateré jóarira niiwã: “Basocã cãurẽ ‘Nazaret macã niĩ’ jĩãdacua”, jĩi jóarira niiwã.

3

Juan Bautista wederigüe

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Teeburecorire Juan basocãre wãmeõtiri basoca Judea ditapu basocã manirõpu wáayigu. Toopú basocã cãũ pũtopu jearãre wedeyigu. ² Ateré jĩiyigu:

–Cõãmacũ dutirẽ marĩpure niãdare jeaadaropu tiia. Teero tiirã, múã ñañarẽ tiirere wãcũpati, wasoyã, jĩiyigu.

³ Profeta Isaías * Juan tiãdarere jóarigu niiwĩ:

Sicũ yucu manirõ, basocã manirõpu

bayiró busurõmena wedegũdaqui:

“Sicũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro,

marĩ õpũ atiadari suguero,

múã ñañarẽ tiirere duujã, ãñurõ niyueya”, jĩigũdaqui,†

jĩi jóarigu niiwĩ.

⁴ Juanyãro sutirõ camello póarimena tiiriro niyiro; cãũ siatúrida wãicu caseroda niyiro. Cãũ yaarẽ yeseroa, macãnucã macãrã mumiãoco niyiro.

⁵ Jerusalén macãrã, paũ Judea dita macãrã, teero biiri paũ díã Jordán wesa macãrã cãũ wederi tuorã wáayira. ⁶ Cãã ñañarẽ tiirere wedenetõãri siro, díã Jordánpu cãurẽ wãmeõtiyigu.

⁷ Paũ fariseo basoca, saduceo basoca wãmeõtitudira jeari ñnagũ, cãurẽ jĩiyigu:

–¡Múã tiiditõrepara, jĩiditõrepara niã! “Marĩ wãmeõtínorira dícu niirĩ, Cõãmacũ bayiró cãare marĩrẽ jearicu”, jĩi wãcũremena atimiãjĩyu múã. ⁸ Diamacãrã múã ñañarẽ tiirere wãcũpati, wasorã, múã ãñurõ tiirẽcutiremema ãñõñã. ⁹ “Ësã Abraham pãrãmerã niinũnusera niijĩrã, Cõãmacũ ññacorore ãñurã niã”, jĩi wãcũrijãña. Múã wãcũrere wasohéri, Abraham pãrãmerã niirẽ wapamaniã. Cõãmacũ boogũ, ate ãtãperimenarã Abraham pãrãmerãrã cotowẽomasiqui. ¹⁰ Múã ñañarẽ tiidúheri ñnagũ, Cõãmacũ múãrẽ cõãgũdaqui. Sicagũ yucũgu ñañarẽ ducacutirigüre cõmeãmena nucõrĩmenapura páata, pecamepu sóecõãrõ tiirõbiro múãrẽ tiigũdaqui.

¹¹ Ñañarẽ tiirere wãcũpati, wasorĩguere ãñorãrẽ wãmeõtia ocoména. ãpĩ yuu siro atiqui. Cãũ yuu nemorõ tutuagu niiqui. Cãũ ãñunetõgũ niiqui. Yũupeja cãurẽ sícãrĩbiridõjãcu. Cũãpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmensa niirucujããrõ jĩigũ. Ñañarere sóecõãrõ tiirõbiro múã ñañarẽ tiirere cõãgũdaqui. ¹² Cãũ trigore ññanogũdu tiirõbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cũgũdaqui. Teeperire ññanogũdaqui cãũye ññanori wiipu. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatíherimepu, jĩiyigu Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirigüe

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Too síro Jesús Galileapũ niãrĩgu díã Jordánpu atiyigu Juan pũtopu. Cãurẽ wãmeõtitudigu atiyigu. ¹⁴ Juanpe boorĩmĩyigu. Cãurẽ jĩiyigu:

‡ 2:18 Jeremías 31.15. * 3:3 Isaías tiãtopu Jesucristo atiditapũ atiadarere jóayuerigu niiwĩ. † 3:3 Isaías 40.3.

—Mũupe yũure wãmeõtiguno niĩã. ¿Deero tiigú “wãmeõtiya yũure” jĩĩ? jĩiyigu.

¹⁵ Jesús yũuyigu:

—Teero tiijãña ména. Niipetire Cõãmacũ marĩrẽ tiidutĩrobirora tiiró booa, jĩiyigu.

Juan “jáũ” jĩĩ, cũurẽ wãmeõtiyigu. ¹⁶ Wãmeõtitoaari siro, Jesús maaajeãnucãyigu. Wãcũña maniró ãmuãse pãõjõãyiro. Jesús Espĩritu Santo sicũ bua tiiróbiro baugú diĩatĩri iĩayigu. Cũũpũre jeapeayigu. ¹⁷ Teero wáari, ãmuãsepu wedeseri tuoyĩra:

—Ãni yũu macũ yũu bayiró maĩgú niĩ. Cũũmena bayiró useniã, jĩiyigu.

4

Wãtĩarẽ dutigú Jesuré jĩicõãsãmirigue

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Too siro Espĩritu Santo Jesuré basocã manirõpu néewanetõyigu, wãtĩarẽ dutigú jĩicõãsãrõ jĩĩgũ. ² Toopũre cuarenta bũrecori, cuarenta ñamirĩ yaariyigu. Too siro juabõayigu. ³ Wãtĩarẽ dutigú Jesús puto wáa, cũurẽ jĩiyigu:

—Mũũ Cõãmacũ macũ niigũ, atepã ãtãpãre pã cotowéoya, jĩimiyigu.

⁴ Cũũpe yũuyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niĩã: “Yaaré dícu basocãre catiri tiirĩa. Niipetire Cõãmacũye wedeserecã cããrẽ catiri tiia”,* jĩĩ jóarigue niĩã, jĩiyigu.

⁵ Too siro wãtĩarẽ dutigú cũurẽ Jerusalẽpu “Cõãmacũya macã” cãã jĩĩri macãpu néewayigu. Toopũre Cõãmacũwii sotoapu néemuã, ⁶ cũurẽ jĩimiyigu:

—Mũũ Cõãmacũ macũ niigũ, ãnorũmena bupudĩaya. Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niĩã:

Cõãmacũ cũũyara ángeleare mũurẽ cotedutigudaqui.

Mũũrẽ ãtãgãpu ñaapeari jĩĩrã, bocañeãdacua,†

jĩĩ jóarigue niĩã, jĩimiyigu.

⁷ Jesús cũurẽ jĩiyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niĩã: “Cõãmacũ mũũ Õpũ wedeserere ‘¿diamacãrã niimiĩto?’ jĩĩrã, cũurẽ tiieñõdutirijãña”,‡ jĩĩ jóarigue niĩã, jĩiyigu.

⁸ Too siro ãtãgũ ãmuãnetõrigũpu néemuãyigu sũcã. Toopũ niipetire atibũreco maquẽ macãrĩrẽ, teero biiri teemacãrĩ cwoóre ñõpetĩjãyigu. ⁹ Cũũrẽ jĩimiyigu:

—Mũũ yũure ñicãcoberimena jeacũmu, “mũũ yũu õpũ niĩã” jĩĩ padeorĩ, ate niipetire mũũrẽ ticoguda, jĩimiyigu.

¹⁰ Jesús cũurẽ jĩiyigu:

—Wãagua, Satanás. Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niĩã: “Cõãmacũ mũũ Õpũ sicũrẽna padeoyã. Cũũ dutirẽ dícuere tiiyã”,§ jĩĩ jóarigue niĩã, jĩiyigu.

¹¹ Wãtĩarẽ dutigú wãajõãyigu. Ángelea Jesuré tiĩapura jeayira.

Jesús Galileapu buenucãrigue

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Jesús “Juanrẽ peresu sõnecoayira” jĩĩrẽre tuoyigu. Teero tiigú, Galilea ditapu wáayigu.

¹³ Nazaret macãrẽ netõwã, Capernaumpe niigũ wáayigu. Capernaum Galileataro wesa, Zabulõnya dita, teero biiri Neftalĩa dita wesapu niĩã. ¹⁴ Cũũ toopũ wáari, profeta Isaías jóaribiro wáaro tiiyiro. Aterẽ jóarigu niĩwĩ:

¹⁵ Zabulón, teero biiri Neftalicãya dita macãrã,

dĩa pairĩmaa wesa macãrã,

dĩa Jordán apeniñapũ macãrã,

teero biiri Galilea dita macãrã judíoa niĩhẽrã

¹⁶ múã naĩtĩarõpu niĩrãbiro Cõãmacũyere tuomasĩricu;

ãñurõ bóere iñarã tiiróbiro múãrẽ netõñegũdũre iñãadacu.

Diarira tiiróbiro niĩrã bóaneõrã niicu;

múã bóebatere iñarã tiiróbiro cũurẽ iñarã, useniãdacu,*

jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

¹⁷ Jesús toopũ jeagu, basocãre buenucãyigu. “Cõãmacũ dutirẽ múãpũre niĩãdare jeadarõpu tiia. Teero tiirã, múã ñañarẽ tiirẽre wãcũpati, wasoyã”, jĩiyigu.

Jesús bapari wai wasari basocare “jãmu” jĩirigue

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:6 Salmo 91.11-12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16. § 4:10 Deuteronomio 6.13. * 4:16 Isaías 9.1-2.

¹⁸ Jesús Galileataro wesapu wáayigu. Toopú wáagu, sícāpōna puarārē buajeáyigu. Simón, apetóre Pedro snonógū, cūū bai Andrés niyira. Wai wasarí basoca niijirā, bapigu cōāño, wai wasara tiyira. ¹⁹ Jesús jīyigu cúārē:

—Jāmu yuūmena. Múā mecūtīgārē wai wasarí basoca niīā; too síropure múā basocáre yéé quetire āñurō wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, pau padeoádacua, jīyigu.

²⁰ Teeré tuorá, máata cúāye bapiyucare toorá cūūjā, Jesuména wáajōāyira.

²¹ Too netōwá, āpērā puarā sícāpōnarē īñayigu. Zebedeo pōna Santiago, cūū bai Juan niyira. Cúā pacmena dooriwupu bapiyucare jeesāñáyira. Jesús cúācārē “jāmu” jīyigu.

²² Cūū teero jīirí tuorá, máata tiiwurē, cúā pacare cūū, wáajōāyira Jesuména.

Jesús pau basocáre buerigue

(Lc 6.17-19)

²³ Jesús niipetiro Galilea ditapu judíoa neāré wiseripu buewarucuyigu. Āñurē queti “Cōāmacū dutiré múāpure niīadare jeaadaro tiia” jīirere wedeyigu. Niipetire cúā diarecutire, cúārē ōpūirí pūniré netōnéyigu. ²⁴ Cūū teero tiiré quetire niipetira Siria dita macārā masīpetijōāyira. Teero tiirā, niipetira diarecutirare cūū putopu néewayira. Āpērā merēā biiré diarecutira, āpērā ōpūirí pūniré cuoráre néewayira. Wātīā sāānorirare, űamadiare cuoráre, wáamasihērārē néewayira. Jesús cúārē netōnéyigu.

²⁵ Pau Galilea dita macārā, Decápolis macārí macārā, Jerusalén macārā, Judea dita macārā, día Jordán apeniñapú macārā cúārē nunyira.

5

Jesús ūtāgūpú basocáre buerigue

¹ Jesús pau nunurí īñagū, ūtāgūpú muāwawí. Toopú cūū jeanuārí, ūsā cūū buerá cūū puto neāwū. ² Ateré buewi:

Ateré tiiráno useniya

(Lc 6.20-23)

³ —“Cōāmacū tiāpuremena dícu cūū booré tiimasīā” jīirāno useniya. Cōāmacū dutiré cúāpure jeatoa.

⁴ Bóaneōrāno useniya. Cōāmacū cúārē yeeripūnapu usenire ticogudaqui.

⁵ “Ūsā āpērā nemorō uputí macārā niīā” jīī wācūhērāno useniya. Cúā Cōāmacū “ticoguda” jīiri ditare hēēādacua.

⁶ Diamacū maquē, teero biiri āñurere bayiró tiidugáranu useniya. Cōāmacū tiāpuremena cūū boorere tiimasīādacua.

⁷ Āpērārē bóaneō īñarāno useniya. Cōāmacū cúārē bóaneō īñagūdaqui.

⁸ Āñurē wācū tugēñarāno useniya. Cúā Cōāmacūrē īñāādacua.

⁹ Āñurō niirecutire wáari tiirāno useniya. Cōāmacū cúārē “yuū pōna niīya” jīīgūdaqui.

¹⁰ Cúā Cōāmacū boorere tiiré wapa āpērā ñañarō netōrí tiinōrāno useniya. Cōāmacū dutiré cúāpure jeatoa.

¹¹ Múā yuūre padeoré wapa āpērā múārē ñañarō jīī, ñañarō netōrí tiīadacua. Noo ñañarō niiré jīīditoadacua múārē. Cúā teero tiirí, múā useniādacu. ¹² Too síropure múā ūmuāsepu pairó wapatáre buaādacu. Teero tiirā, bayiró useniña. Múārē tiiróbirora ñañarō tiāperucuyira múā suguero niiracārē profetare.

Jesuré padeorá móā, sīāwócore tiiróbiro niīya

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ Marí yaaré poaro jīirā, móārē sāāā. Múā móābiro niīā atibarecopure. Móā ocare petirí, ocanemorí tiimasīña manicú. Tee deero tiādare mee niicu. Teero tiirā, teeré sopeputopu cōājācu. Basocá cutadiyócu.

¹⁴ Múā sīāwócore tiiróbiro niīā atibarecopure. Sicamacā ūtāgū sotoapu niirí macārē yayiómasīña manicú. ¹⁵ Basocá sīāwócorigare sīāāri siro, moocūriya. Teero tiiróno tiirā, ūmuārōpe péoya, niipetira tiiwipú niirārē bóebatecoaro jīirā. ¹⁶ Tiigá sīāwócorobirora múācā basocá īñacoropure āñurō tiirécutiya. Múā āñurō tiirí īñarā, āpērācā múā Pacu ūmuāsepu niigúrē “āñunetōjōāgū niiqui” jīīādacua.

Moisére dutiré cūūrigue maquē

¹⁷ Biiro wācūrijāña yuūre: “Moisére dutiré cūūrigue, teero biiri profetas jóariguere cōāgū atigu tiājāyi”, jīī wācūrijāña. Teeré cōāgū mee atiwu. Teeré “diamacārā biirope niīā” jīīgū atiwu. ¹⁸ Yuū aterēja diamacārā jīīā: Ūmuāse, atibareco niiritabere Cōāmacū péerogā tee dutirere cōāriqui. Niipetire cūū “biiro wáaadacu” jīirigue diamacū wáaro tiīādacu. ¹⁹ Tee

dutirére péerogã netõnucãgãno búri niigú niigúdaqui Cõãmacú Ôpũ niirõpũre. Æpẽrãrẽ netõnucãrĩ tiigúnocã teerora biigúdaqui. Æpĩ tee dutirére diamacú tiigúnopẽ, Æpẽrãrẽ teeré tiidutiguõpõ òpũ tiirõbõro niigúdaqui Cõãmacú Ôpũ niirõpũre. ²⁰ Múãrẽ ate wedea: Moisés jóarigue buerã, teero biiri fariseo basoca “úsã Cõãmacú boorére ãñurõ tiia” jĩmiya. Múã cúã nemorõ Cõãmacú boorẽpẽ tihẽra, Cõãmacú putõpũ wáaricu.

Cúare ñañaniã
(Lc 12.57-59)

²¹ Tuojiyu múã ñecúsũmuãrẽ wederiguere: “Basocãre siãrĩjãña. Siãgũno queti beserĩ basocũ putõpũ ñẽewa, wedesãnogúdaqui”. ²² Yũpeja múãrẽ ateré wedea: Cũyã wedegũmena cúagũno besegú putõpũ ñẽewa, wedesãnogúdaqui. Cũyã wedegure “mũũ wapamanĩgũ niĩã” jĩ buijãgũno Judioare Dutirã Peti putõpũ ñẽewa, wedesãnogúdaqui. Cũyã wedegure “wãicu tiirõbõro wãcũrẽ cuõa mũũjã” jĩgũnorẽ pecamepũ sócõãrĩquio niĩã.

²³ Teero tiigú, mũũ Cõãmacúwĩpũ Cõãmacũrẽ padeogũ, apeyenõ ticoğũdu tiicũ. Ticoadari sũguerogã, wãcũbũacu: “Yãa wedegũ cúã niiqui yũũmena; yũũ cũũrẽ ñañarõ tiátũ”, jĩ wãcũcu. ²⁴ Mũũ ticoadarere duupéo, cũũrẽ acabóre sãisũguẽgũ wãyã. Teero tiĩari siro, “Cõãmacũrẽ ticoğũda” jĩãriguere ticoyã sãa.

²⁵ Mũũrẽ wedesãrigũmena queti beserõpũ wáarara, boyerõmena quẽnosũguẽyã. Quẽnosũguẽheri, mũũrẽ besegũpũre ticojãgũdaqui. Cũũ surarapũre ticojãgũdaqui sãa. Cũũpũra peresuwĩpũ sõnecoadacua sãa. ²⁶ Yũũ mũũrẽ aterẽja diamacũrã jĩã: Mũũ wapatĩpetihegũ, witĩricũ, jĩwĩ Jesũs.

Æpĩ ñumõrẽ ñeeaperijãña

²⁷ Jesũs wedenemowĩ:

—Múã ate wederiguere tuojiyu: “Æpĩ ñumõrẽ ñeeaperijãña”. ²⁸ Yũũpeja ateré diamacũrã jĩã: Sicũ numiõrẽ ñañarẽ tiidugãremena ññagũno cúũ wãcũrẽmenarã coomena ñañarõ tiĩarĩgũbõro niitoaqui.

²⁹ Diamacú macã capea ññarẽ* múãrẽ ñañarẽre tiiri tiibõcu. Teero wãari, tiigaré odewecõãjãña. Teero tiirõ, sicarõra múãyã òpũũ macãrõ cõõrĩ, ãñujãã. Niipetiri òpũũ pecamepũ cõõrĩpeja, ñañanetõjõãcu. ³⁰ Diamacú macã wãmo† múãrẽ ñañarẽre tiiri tiibõcu. Teero wãari, tiiwãmorẽ pãatacõãjãña. Teero tiirõ, sicarõra múãyã òpũũ macãrõ cõõrĩ, ãñujãã. Niipetiri òpũũ pecamepũ cõõrĩpeja, ñañanetõjõãcu.

Ñumosãnumiãrẽ cõãrijãña

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Múã atecãrẽ tuojiyu: “Ñumõrẽ cõãgũ, ‘atewapã mũũrẽ cõãã’ jĩrĩpũrẽ jóã, coore ticooro boõa”. ³² Yũũpeja ateré diamacũrã jĩã: Sicũ cúũ ñumõ ãpĩmẽna ñeeaperipacari, coore cõãgũ, coore ãmũãmena ñeeapearigo tiirõbõro putuãri tiiquĩ. Sicũ cõãñorigõmena ñumocutiguã ãpĩ ñumomẽna ñañarõ ñeeapegũ tiirõbõro putuãqui.

“Teerora tiĩãda” jĩrẽ maquẽ

³³ Tuojiyu sũcã múã ñecúsũmuãrẽ wederiguere: “Mũũ ‘Cõãmacú wãmemena tiigũda’ jĩrirobõrora jĩdõtorõ manirõ tiiyã”. ³⁴ Yũũpeja ateré diamacũrã jĩã: Múã Æpẽrãrẽ “teerora tiigũda” jĩrã, Cõãmacú wãmemena jĩrijãña. “Ëmũãsemena diamacũrã jĩã”, jĩrijãña. Ëmũãsepe Cõãmacú dutiduiqui. ³⁵ “Atibãrecomena diamacũrã jĩã”, jĩrijãña. Atibãrecõã Cõãmacũyẽ dupõri pesarõ tiirõbõro niirõ tiia. “Jerusalénmenacãrẽ diamacũrã jĩã”, jĩrijãña. Tiimacãcã marĩ Ôpũ tutuagũyã macã niĩã. ³⁶ “Yãa dupumena diamacũrã jĩã”, jĩrijãña. Múã teero jĩrẽmena sicadã poadare ñĩrĩda o butirĩda wãari tiimasĩricũ. ³⁷ Múã tiĩãdara, “teerora tiĩãda” jĩñã; tiirĩadara, “tiirĩcu” jĩñã. Múã jĩñemõcorepũja wãtĩ wãcũrẽ niibocu.

Ñañarõ tiiri, cãmerijãña

(Lc 6.29-30)

³⁸ Múã ate wederiguere tuojiyu: “Sicũ mũũrẽ capea pãawari, mũũcã teerora cũũrẽ pãawacãmeña. Upire pãaperi, teerora cũũrẽ pãapecãmeña”. ³⁹ Yũũpeja ateré diamacũrã jĩã: Mũũrẽ ñañarõ tiigũnorẽ teero ññajãña. Cãmerijãña. Sicũ mũũrẽ wasopũro diamacũpẽre pãari, apeniñapẽcãrẽ pãaaro. ⁴⁰ Sicũ mũũrẽ queti beserĩ basocũ putõpũ ñẽewa, besegũre “cũũ yũũre ñañarõ tiirigue wapa cũũyaro camisare ticođutiya” jĩbõquĩ. Cũũ teero jĩrĩ, sotoã macãrõ mũũ sãñarõcãrẽ ticojãña, toorẽ cúũ booátã. ⁴¹ Surara apeyenõrẽ sicaburo mũũrẽ ñẽewadutiri, apẽburõ ñẽewabõsanemõña sũcã. ⁴² Mũũrẽ sãigũnorẽ ticoyã. Apeyenõrẽ mũũrẽ wasodugari, “wasoria” jĩrijãña.

* 5:29 “Capea ññarẽ” jĩrẽ “marĩ ñañarẽ tiidugãre” jĩdugaro tiia. † 5:30 “Diamacú macã wãmo” jĩrẽ “marĩ ñañarẽ tiirẽ” jĩdugaro tiia.

*Īñatutirare maĩdutirigue
(Lc 6.27-28, 32-36)*

⁴³ Múã ate wederiguere tuoŋŋyu: “Muu menamacārãrẽ maĩñã; muurẽ ññatutirapere ññatuti doocãmẽña”. ⁴⁴ Yuupeja aterẽ diamacúrã jĩã: Múãrẽ ññatutirare maĩñã. Múãrẽ ññarõ tiirãre Cõamacūrẽ sãĩbosáya. ⁴⁵ Múã teero tiirã, múã Pacu ãmuãsepu niigú põna niĩadacu. Cũ ãñurã putopu, teero biiri ññarã putopucãrẽ muĩpũ bóeri tiiri. Cũ boore tiirã putopu, teero biiri cã boore tiihãra putopucãrẽ oco peari tiiri. ⁴⁶ Múãrẽ maĩrã dícare maĩrĩ, wapamanã. Romanuã õpãrẽ niyeru wapasébosari basoca teeré tiíya. ⁴⁷ Múãya wedera dícare ãñurõ tiirã, ÷ñeenõ ãñunemore ãpẽrãrẽ tiĩñogari? Cõamacūrẽ masĩhãrã teeré tiíya. ⁴⁸ Múã Pacu ãmuãsepu niigú ãñurẽ tiirẽcutigu tiirõbirora ãñurẽ tiirẽcutira niĩña.

6

Ãñurõ tiiré maquẽ

¹ Múã Cõamacũye ãñurẽre tiirã, basocã ññacoropu dícu tiĩñonijãña. Múã teero tiirẽcutiri, múã Pacu ãmuãsepu niigú múã ãñurẽ tiiré wapa ticorẽnorẽ ticoriqui.

² Teero tiirã, múã bóaneõrãrẽ tiípura, máata ãpĩrẽ bayirõ busurõmena muu tiípuariguere wedebatedutirijãña. Tiiditõrepira teenorẽ tiirẽcuticua múã neãrẽ wiseripure, teero biiri macã decopure. Cũ tiípucua, ãpẽrã “ãñuniĩ” jĩãrõ jĩãrã. Yuu múãrẽ aterẽja diamacúrã jĩã: Cũã basocã teero jĩrẽ wapa wapatãpetitoaya mée. ³ Múãpe bóaneõrãrẽ tiípura, múã menamacārãrẽ wedebaterijãña. ⁴ Ticora, ññahẽrõpu ticoya. Múã Pacu múã ññahẽrõpu tiirẽnorẽ ññagú múã ãñurõ tiári siro, wapatãre ticogudaqui.

*Cõamacūrẽ sãĩrẽ
(Lc 11.2-4)*

⁵ Múã Cõamacūrẽ sãĩrã, tiiditõrepira tiirõbiro tiirjãña. Cũã neãrẽ wiseripu, macã decopu nucũ, basocã ññarõ jĩãrã, sãicua. Yuu múãrẽ aterẽja diamacúrã jĩã: Cũã basocã teero ññarẽ wapa wapatãpetitoaya mée. ⁶ Múãpe Cõamacũ múã Pacure sãĩrã, múãye sawiripu sããwa, soperẽ biajã, cũrẽ sãĩñã. Cũ ññabuaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũ múã ññahẽrõpu tiirẽnorẽ ññagú múã ãñurõ tiári siro, wapatãre ticogudaqui.

⁷ Cõamacūrẽ sãĩrã, ãñurõ wãcũripacara, sãinemõsãrijãña. Cõamacūrẽ masĩhãrã teero tiicua, “marĩrẽ pee wedeseremena tuoğudaqui” jĩãrã. ⁸ Múãjã cũã tiirõbiro tiirjãña. Múã Pacu múã boorẽnorẽ sãĩãdari suguero, masĩtoaqui. ⁹ Teero tiirã, biiro jĩ sãĩñã:

Ësã Pacu ãmuãsepu niigú, muurẽ quionĩremena padeoãda.

¹⁰ Muu dutirẽ ãsãpure niĩadare jeaaro.

Ëmuãse macãrã muu boorẽ dícare tiicua; atibũreco macãrãcã teerora tiáro.

¹¹ Ësãrẽ búrecoricõrõ yaarẽ ticoya.

¹² Æpẽrã ãsãrẽ ññarõ tiirãre ãsã acabõrobirora muucã ãsã ññarẽ tiirẽre acabóya.

¹³ Jĩcõsãrenorẽ cãmotãya.

Ësãrẽ ññarõ wãari jĩgũ, netõnẽña.

Muu sicãrã dutirucugudacu. Tutuanetõjõãgũ niã. Muu sicãrã usenipeoguno niirucujãña. Teerora niãrõ.

¹⁴ Æpẽrã múãrẽ ññarõ tiirẽre acabõri, múã Pacu ãmuãsepu niigúcã múãrẽ acabõgudaqui.

¹⁵ Múã cũã ññarõ tiirẽre acabõheri, múã Pacucã múã ññarẽ tiirẽre acabõriqui.

Betirẽ maquẽ

¹⁶ Múã beti, sãĩrã, tiiditõrepira tiirõbiro tiirjãña. Cũã wãcũpatirabiro baujãcua. Juabõarabiro baurã wãanetõjãcua, basocã cũã betirẽre ññarõ jĩãrã. Yuu múãrẽ aterẽja diamacúrã jĩã: Cũã basocã teero ññarẽ wapa wapatãpetitoaya mée. ¹⁷ Múãpe beti, sãĩrã, diapóa waacosé, ãñurõ wãapoarira niĩña, ¹⁸ ãpẽrã múã betirẽre masĩrijããrõ jĩãrã. Múã Pacu ññabuaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũ múã ññahẽrõpu tiirẽnorẽ ññagú múã ãñurõ tiári siro, wapatãre ticogudaqui.

*Ëmuãse maquẽrẽ néocũyueya
(Lc 12.33-34)*

¹⁹ Atiditã maquẽrẽ pee néocũrijãña. Teerẽ butua yaacua; cutawi bóajõãcu; yaarẽpira sããwa, yaapetjãcua. ²⁰ Teero tiirõno tiirã, ãmuãsepu ãñurẽ buarĩ tiĩadarepere néocũyueya Cõamacũ boorẽ tiirucuremena. Teero tiirã, toopure pee ãñurẽ cõoãdacu. Toopure múã néocũrere butua túamasĩricua; cutawiricu; yaarẽpira sããwa, yaaricua. ²¹ Ëmuãsepu múãye niirĩ, Cõamacũye dícare wãcũãdacu.

Sīāwócoriga
(Lc 11.34-36)

²² 'Múáye capeari ðpūūrīrē sīāwócoriga tiiróbiro niīā. Múā capeari āñurī, āñurō iñāādacu; āñurō tuomasīādacu; ñāñāātā, iñaricu; tuomasīricu. ²³ Múā ñañarē capeari cuorā tiiróbiro niirī, múáye ðpūūrīrēre naitīārō tiiróbiro niīā. Cōāmacūyere masīria. Tee naitīāre ñañanetōjōāā.

Niyerure maīrā, Cōāmacūpere maīricu
(Lc 16.13)

²⁴ 'Sicū pñarārē padecotemasīricu. Sicūrē maīricu; āpīpēre maīquī. Sicūrē padeoquī; āpīpēre netōñucāquī. Múā niyerure maīrā, Cōāmacūpere maīricu.

Cōāmacū dutiré múāpūre niīādarere boosūguéya
(Lc 12.22-31)

²⁵ 'Teero tiigú, múārē ateré wedea: Múā niirecutirere wācūpatirijāña. "¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sīniādari; ñeenó sāñāadari marī?" jīi wācūpatirijāña. Marī catirépe yaaré nemorō wapacutía. Marīye ðpūūrīpe suti nemorō wapacutía. ²⁶ Minipōnārē iñāñate múā. Cúā oteriya. Oteré duca seerīya. Teedūcare iñanore wiseripū iñanoriya. Teero tiiripacari, múā Pacu āmuāsepu niigú cūārē yaaré ticoquī. Múāpe minipōnā nemorō wapacutía. ²⁷ Múā bayirō wācūpatira, bucuānemoricu.

²⁸ '¿Deero tiirā múā sutipére wācūpatii? Coori macāñucū maquērē wācūña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti āñurē sāñarē tiiróbiro baua. ²⁹ Teero biipacari, yuu ateré jīi: Salomón suti āñurē peti sāñapacu, coorire sīcārībīriyigu. ³⁰ Sicabarecora tee catia; apébúreco sīniāriguepu boea; too síro sóejānoā. Teero wāapacari, Cōāmacū teecorire āñurē suti sāñarō tiiróbiro bauri tīi. Múāpereja āñunemorō cotequī. Múā péerogā padeorē cuorā niīā. ³¹ Teero tiirā, "¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sīniādari; ñeenó sāñāadari marī?" jīi wācūpatirijāña. ³² Atibúreco macārā Cōāmacūrē padeohéra tee niipetirere wācūpatiya. Marī Pacu āmuāsepu niigú múā boorēnorē masītoai méé. ³³ Múāpe Cōāmacū dutiré múāpūre niīādarere boosūguéya. Teero biiri diamacú cūā boorére tiinunáséya. Teero tiirī, niipe-tire múārē dusarére ticogudaquī. ³⁴ Teero tiirā, "¿ñamigārē deero wāamiādariye?" jīi wācūpatirijāña. Apébúreco maquērē múā ñañarō netōādarere wācūpatisuguerijāña. Mecūā maquē dícare wācūña. Mecūārē múārē wācūpatiri tiīādare niitoa.

7

Āpērārē iñabeserijāña
(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ 'Āpērārē iñabeserijāña. Múā iñabeseheri, Cōāmacūcā múārē iñabeseriqui. ² Múā āpērārē wedepatirirobirora múācā wedepatinoōdacu. Múā āpērārē pee ñañarō jīirī, queoró múācārē jīinoōdacu. ³ Mñuya wedegūya capearu pasarī manarōrē iñāā. Iñapacu, mñuya capearu pasarī ducapereja iñaria. ⁴ Mñuya capearu yucuduca pasanopacu, ¿deero tiigú mñuya wedegūre, "mñuya capearu pasarī manarōrē néecōāma" jīi? ⁵ ;ñāñagú, tiiditōrepigu! Mñuya capearu niirī ducapere néecōāsugueya. Cōātoagupū, āñurō iñagūdacu. Teero tiigú, mñuya wedegūya capearu pasarī manarōrē néecōāgūdacu.

⁶ 'Cōāmacūrē boohéranorē cūye queti āñurēre wederijāña. Cūānorē wedera, díyiaire āñurére ticora tiiróbiro tiicú. Díyia cūāmarā āñurē ticopacari, múārē cāmenucā bacajāñu. Cōāmacūrē padeodugáherare cūye āñurē maquērē wederijāña. Cūānorē wedera, yesea watoapu ñaqueđa wapapacáridare déecūrā tiiróbiro tiicú. Yesea tiidarē cutatábatejācua. Cōāmacūrē boohérame bári peti cūyere wedecu.

Cōāmacūrē sāñā
(Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ 'Cōāmacūrē sāñā. Sāñī, cūā múārē ticogudaquī. Āñurēre āmaārā tiiróbirora sāñrucújāña. Sāñrucújārā, bñāādacu. "Sope pāōña yūre" jīigú tiiróbiro sāñdúrijāña. Sāñdúheri, "jáñ" jīigúdaquī. ⁸ Sāñgúno cuogúdaquī. Āmaāgúno buagúdaquī. "Pāōña" jīigúno pāñnogúdaquī.

⁹ 'Múā pōna múārē wúabere sāñī, cūārē útāpere ticoricu. ¹⁰ Wai sāñī, āñarē ticoricu. ¹¹ Múā ñañarē tiirā niipacara, múā pōnarē āñurēre ticomasīā. Marī Pacu āmuāsepu niigúpe cūārē sāñānorē nemorō āñurēre ticomasiqui.

¹² 'Múā āpērārē múārē āñurō tiirī booa; múācā teerora cūārē āñurō tiiyá. Teeré Moisére dutiré cūūrigue, teero biiri profetas jóarigue tiidutía.

Esahéri sopegā
(Lc 13.24)

¹³ 'Esahéri sopegārē sāāwaya. Pecameṛu sāāwari sopepe esarí sope niíā; pecameṛu wáarima esaríma niíā. Toopére paṁ sāāwaya. ¹⁴ Catiré petihéropu sāāwari sopepeja esahéri sopegā niijāā. Toopú niijearima esahéríma niíā. Siquērārā catiré petihére buaáya.

Yucugure tiigú ducamena ññamasĩnoã
(Lc 6.43-44)

¹⁵ 'Āpērā “ūsā profetas niíā” jĩditorare tuoríjāña. Cúā ãñurā tiiróbiro baumíya. Oveja ãñurāgā tiiróbiro baumíya. Teero baupacára, cúā wácúrepure yáíwa cúāamarā tiiróbiro wácúíya. ¹⁶ Múā cūārē cúā tiirécútiremena ññamasĩñadu. Potagu use ducacutiria. Wisócā ipitire ducacutiria. ¹⁷ Yucugu ãñuríguno ãñurē ducacutia; sñiátiriguno ññañarē ducacutia. ¹⁸ ãñuríguno ññañarē ducacutiricu; ññañaríguno ãñurē ducacutiricu. ¹⁹ Ññañarē ducacutiriguno páata, pecameṛu sócōājānoãdacu. ²⁰ Teeré tiiróbirora jĩditorepirare cúā tiirécútiremena ññamasĩñadu.

Niipetira Cōāmacū putopu wáaricua
(Lc 13.25-27)

²¹ 'Paṁ yũre “Ōpū” jĩpacara, cúā niipetira Cōāmacū putopu wáaricua. Yũu Paṁu ãmuãseṛu niigú booré tiiráno dícu wáaadacua. ²² Cōāmacū basocáre wapa tiádari bureco jeari, paṁ yũre jĩmiãdacu: “Ūsā Ōpū, muṁ wãmemena basocáre buewu; muṁ wãmemena wátĩārē cōāwionecowu; muṁ wãmemena pee ãñurē tiíñowū sūcā”, jĩmiãdacu. ²³ Cúā teero jĩpacari, “múārē masíria yũja” jĩgũdacu. “¡Múā ññañarē tiirira niíā; witiwaya!” jĩgũdacu.

Puawii tiinucãre queti
(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴ 'Teero tiigú, yũu wederére tuo, yũu wederirobiro tiigúno masígú tiiróbiro niíi. Masígúno wii tiigú, coasáwa, ãtãgãpu jea, botari nucō, wii tiimúãqui. ²⁵ Too siro oco pea, día pota, wĩno wēē, tiwiipú oco òmatucopacari, peediaricu, ãtãgã sotoapu nucōári wii niijĩrō. ²⁶ Yũu wederére tuo, yũu wederirobiro tiihégunope tuoririgu tiiróbiro niíi. Tuoririguno wii tiigú, dítatupari yeparu wii tiimúãqui. ²⁷ Too síro oco pea, día pota, wĩno wēē, tiwiipú oco òmatucori, jōēcodiacu. Jōēcodia mutãpetijōãcu, jĩwĩ.

²⁸ Jesús teeré buepetiari siro, basocá cūū buerére tuomaníjōãwã. ²⁹ Dutiré cuogú tiiróbiro buewi. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriwi.

8

Jesús òpũũ bóagure netõnérigue
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Jesús ãtãgãpú niíarigu diijeári, paṁ basocá cūūrē nunuyíra. ² Cūū maapu wáari, sícũ òpũũ bóagu cūū puto wáayigu. Ñicãcoberimena jeacũmuyigu:

—Ōpū, muṁ yũu diarecutirere netõnédagagu, netõnémasiã, jĩyigu.

³ Jesús cūūrē ñaapeó, jĩyigu:

—Netõnédagaga. Diaremanigú putuáya, jĩyigu.

Máata cūūya òpũũ bóare yatijōãyiro. ⁴ Jesús cūūrē jĩyigu:

—Ateré ãpērārē wedegu mee tiiwá, jĩmiyigu—. Pairé eñogú wáaya, “ãñujōããyi” jĩdutigu. Too siro sūcā Cōāmacūrē ticoya, muṁ diaré netõárigue wapa wapatírono tiigú. Teeré tiidutirigu niíwĩ Moisés. Muṁ teero tiyá, basocá niipetira muṁ diaré netõáriguere masiãrō jĩgũ, jĩyigu.

Jesús cien surara dutigúre padecotegure netõnérigue
(Lc 7.1-10)

⁵ Jesús Capernaumpu sāāwari, sícũ cien surara dutigú cūū puto atiwĩ. Cūūrē tiápure sãiwĩ:

—Ōpū, yũure padecotegu wiipú cōããwĩ. Cūū wáamasĩriawĩ. Bayiró peti pũnisíjããwĩ, jĩwĩ.

⁷ Jesús cūūrē yũwĩ:

—Jáu. Netõnégũ wáaguda, jĩmiwĩ.

⁸ Cien surara dutigú cūūrē yũwĩ:

—Ōpū, yũu búri niigú niíā. Teero tiigú, yũu muurē yáa wiipu “sããatiya” jĩmasĩriga. Muṁ sããwaripacari, “netõãrō” jĩcoremenarã yũure padecotegu netõjōãgũdaquí. ⁹ Yũu ãpērã dutiré docapu niíā. Yũupu surarare dutia sáa. Yũu sícãrē “wáaya” jĩrĩ, wáai. Āpĩrē “atiya” jĩrĩ, atii. Yũure padecoteguere “biiro tiyá” jĩrĩ, tii, jĩwĩ.

¹⁰ Jesús cūū jĩrĩre tuogú, tuomaníjōãwĩ. Cūūrē nunurãrē jĩwĩ:

—Yũu ateréja diamacúrã jĩã: Israelpure ãni tiiróbiro padeoré cuogúre buajeañariga. ¹¹ Múārē ateré wedea: Niipetiropu macārã paṁ, ãni romanuáyu tiiróbiro Cōāmacū Ōpū niirõpu jeaadacua. Toopú Abraham, Isaac, Jacobmena yaaduiadacua. ¹² Paṁ Cōāmacū

suosugúemirirape cáã padeohére wapa naítĩārõpu cõãdioconoãdacua. Toorú pũnisĩra bacadiyó, utiadacua, jĩwĩ.

¹³ Jesús cien surarare dutigáre jĩwĩ:

—Mũya wiĩpu putuawagua. Mũu padeoárirobirora wáaadacu, jĩwĩ.

Toorá cãurẽ padecotegu netõjõãyigu.

Jesús Pedro mañecõrẽ netõnérigue

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Jesús Pedroya wiĩpu wáayigu. Tiiwiipú sããjeagu, Pedro mañecõrẽ wiorécutipagesagore buajeayigu. ¹⁵ Coore wãmopu padeñayigu. Cũu teero tiirĩra, wioré tatijõãyiro. Coo wãmuncã, cáãrẽ yaaré ecayigo.

Jesús pau diarecutirare netõnérigue

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Náicũmurĩ, basocá Jesús putopu pau wãtĩã sããnorirare nẽjeayira. Cũu sícãrĩ wedesecoremenarã wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu. Niipetira diarecutiracãrẽ netõnépetijãyigu. ¹⁷ Cũu teero tiirĩ, profeta Isaiás jóaribirora wáaro tiiyiro. Ateré jóarigu niĩwĩ: “Marĩ tutuherere, marĩ diarecutirere cãupeja netõnéjãwĩ”,* jĩ jóarigu niĩwĩ.

Jesuré nunũdugámiriraye queti

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Jesús pau cũu putopu neãnucãrĩ ñnagũ, ãsã cũu bueráre: —Jãmu, tĩãwaco iiniñapu, jĩwĩ.

¹⁹ Sícũ Moisés jóariguge buegú Jesús puto wáa, jĩwĩ:

—Basocáre buegú, noo mũu wáaro yuu mũurẽ nunugũda. Mũu buegú niidugaga.

²⁰ Jesús cãurẽ yũwi:

—Wáicura cãnré tutiri cuoõya. Minipõná põnacutire sutiri cuoõya. Yuu niipetira sõwũpeja cãnrõ cuorĩa, jĩwĩ.

²¹ Āpĩ cãurẽ nunũmĩãrigu jĩwĩ:

—Õpũ, yuu pacu diari siro, yaatõagupu, mũumena wáguda sũcã, jĩmiwĩ.

²² Jesús cãurẽ yũwi:

—Yuumena wáadugagu mecãtĩgãrã yũre nunũdõajãña. Yũre padeohéra diarirapu tiirõbiro niitoaya. Cũã basiro cãmerĩ yaaáro, jĩwĩ.

Jesús wĩnorẽ, ocoturire nucããrĩ tiiriguge

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Jesús dooriwũpu mũããwĩ. Ĕsã cũu buerã bapacutiwu. ²⁴ Ĕsã tĩãwari, wĩno bayiró wẽecutiatiwu. Dooriwũre ocoturi páabatesãwũ. Jesupé cãngú tiiwĩ. ²⁵ Teero tiirã, ãsã cũu puto wáa, wãcõrãrã, cãurẽ jĩwũ:

—jĩsã Ĕpũ, netõnéña! jĩMarĩ duadiarapu tiara! jĩwũ.

²⁶ Jesús ãsãrẽ yũwi:

—¿Deero tiirã nocõrõ cuii? Múã péerogã padeoré cuorã niĩ.

Jĩtoa, wãmuncã, wĩnorẽ, ocoturire nucããdutiwi. Nucããpetijõãwũ.

²⁷ Ĕsã ñnãmanijõãjĩrã, cãmerĩ wedesewu:

—¿Ñiirũno basocũ niimĩĩ ãni? Cãurẽ wĩnopúra, ocoturĩpura yũjã, netõnucãria, jĩwũ.

Gadara macãrã wãtĩã sããnoriraye queti

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús apeniñapú Gadara ditapu tĩãjeari, ãmũã puarã masãcoperi watoapu niĩãrira cũu puto atiwa. Cũã wãtĩã sããnorira niĩwã. Bayiró peti cúaãmarã niĩwã ména. Teero tiirã, basocã tiimarapúre netõwãriyira. ²⁹ Jesuré ñnarã, acaribijõãwã:

—Mũu Cõãmacũ macũ, ãsãrẽ potocõrijãña. ¿Ĕsãrẽ ñnarõ netõrĩ tigũ atiarĩ? Ĕsã ñnarõ netõãdaro jearia ména, jĩwã.

³⁰ Cũã beru pau yesea yaanucũwã. ³¹ Wãtĩã basocãpũre niĩrã Jesuré bayiró sãiwã:

—Mũu ãsãrẽ cõãwionecogũja, ñniã yeseapũre sããwadutiya, jĩwã.

³² Jesuré: —Teerora tiyã, jĩ yũwi.

Cũu teero jĩrĩrã, basocãpũre niĩãrira witiwa, yeseapũre sããwatu niĩwã. Niipetira yesea opatũdĩpu cutucutũbuawa, opataropu ñnaãũã, duaãjõãwã.

³³ Yesea coteri basoca cuicocũuawa. Macãpu jeara, wãtĩã sããnorira niimĩãrirare wáaariguerẽ wedepetirira niĩwã. ³⁴ Teeré tuorã, tiimacã macãrã niipetira Jesús putopu jeara. Cãurẽ ñnarã, biiro jĩwã:

—jĩWágua! Ĕsãya ditapũre putuãrijãña, jĩwã.

* 8:17 Isaiás 53.4.

9

Jesús wáamasihégurē netōnérigue

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Jesús dooriwapu muásā, cūya macāpu cāmecótiāwī sūcā. ² Toopú āpērā sīcū wáamasihégurē cōārōmena Jesús putopu ñoonéjeyaira. Jesús cūā padeorī ñāgū, wáamasihégurē jīiyigu:

—Yāa wedegu, wācūtutuaya. Mūu ñañarē tiirére acabónotoaa, jīiyigu.

³ Sīquērā Moisés jóarigue buerá toopú niyira. Cūā Jesús jīirére tuorá, wācūyira: “Ñāi Cōāmacārē ñañarō wedeseğu tīi”, jīi wācūyira.

⁴ Jesús cūā wācūrere masjīgū, sāiñāyigu:

—¿Deero tiirā múā ñañarō wācūi? ⁵ Ānirē “mūu ñañarē tiirére acabónotoaa” yūu jīirī, tee cūrē acabónoāriguere ñānicu múājā. Yūu “wāmuncā, wāaya” jīirīpereja, cūu wāmuncārī ññā múā. ⁶ Yūu niipetira sōwū niā. Teero tiigú, atiditapare basocā cūā ñañarē tiirére acabomasīā. Yūu dutirere múārē ēñogúda, jīiyigu cūupeja.

Wáamasihégurē jīiyigu:

—Wāmuncāña. Mūu cōārōrē néeara, mūuya wiipu putuawayā, jīiyigu.

⁷ Wáamasihégū niimiārigu wāmuncā, cūya wiipu putuajōāyigu. ⁸ Basocā teero tiirī ññārā, cuijōāyira sāa. Cōāmacārē usenire ticoyira, cūu basocāre dutimasīrere ticorī ññārā.

Jesús Mateore suorīgue

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jesús too netōwāgu, yūre ññabawī. Yūu romanuā ōpūrē niyeru wapasébosari basocu niimiwā. Jesús yūre yūu paderōpu duiri ñña: —Jāmu yūmena, jīiwī. Teero tiigú, wāmuncā, cūāmena wāawu.

¹⁰ Too síro yāa wiipu yaaduiwi cūu buerāmena. Cūā yaaritabe, āpērā pau niyeru wapasébosari basoca, āpērā ñañarē tiirā jeawa. Cūāmena yaaduiwa. ¹¹ Fariseo basoca teerē ññārā, cūu buerāre sāiñāwā:

—¿Deero tiigú múārē buegú niyeru wapasébosari basocamena, ñañarē tiirāmena yaai? jīiwā.

¹² Jesús teerē tuogú, jīiwī:

—Diaremanirā ucotigure booricua; diarecutira dīcu ucotigure boocúa. ¹³ Cōāmacāye queti jóaripūpu ate Cōāmacū jīiriguere buenemorā wāaya sūcā: “Wáicura sórepora dīcure ññadugariga; āpērārē bóaneō ññarēpere nemorō ññadugaga”,* jīi. Yūre “āñurē dīcu tiā” jīirārē āmaāgū atiriwu; ññarē tiirāpere āmaāgū atiwu, jīiwī.

“¿Mūu buerā deero tiirā betirī?” jīirigue

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Too síro Juan buerere nanurā Jesús puto ati, cūrē sāiñāwā:

—Ēsā, teero biiri fariseo basoca betia. ¿Deero tiirā mūu buerāpe betirī? jīiwā.

¹⁵ Jesupé cūrē jīiwī:

—Wāmoslagū boocórirā bóaneōrā niimasīriya, cūu cūāmena niirī. Too síro cūu néewanogúdaqui. Teero wāari síro, betiādaca.

¹⁶ Sīcū sutirō bucarore mama caseroména seeréturiqui. Teerē tiātā, coserī, mama caserope wéeduo, bucu caserope yigajōārī tiicú. Teero tiirī, pairī cope yiganemocu. ¹⁷ Teerora mama vinorē wáicura caseroporī bucarporimena posetinoricu. Teerē tiirī, wūga, teeporī esarī, podojōācu. Vīno píbatejōā, teeporicā cōjōācu. Teero tiirā, mama vinorē mataparōripū posetinoā. Biiro tiirī, vinorē cūo, tiipocārē cōrucúadacu, jīiwī.†

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutirō padeñarigoye queti

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jesús cūāmena wedeseğu tiirīra, sīcū judíoa neārī wii dutirá menamacū jea, Jesús puto ññācoberimena jeacūmu, jīiwī:

—Yūu macō mecūtīgā diajōāwō. Jāmu yūmena. Ñāapeōgu atiya. Mūu ñāapeorī, masāgōdaco, jīiwī.

¹⁹ Teero jīirī tuogú, Jesús cūāmena wāawi. Ēsā cūu buerācā cūrē bapacutiwawu.

²⁰ Ēsā cūya wiipu wāari, sīcō numiō doce cāmārī beti niire teero niirucujāgō Jesús sucubirope ati, cūyaro sutirō yarapu padeñarigo niwō. ²¹ Coo wācūyigo: “Yūu cūyaro sutirō padeñaremenarā netōjāgōdacu”, jīi wācūyigo. ²² Jesús cāmenucā coore ñña, jīiwī:

—Yāa wedego, wācūtutuaya. Mūu padeojīgō, netōnénoārigopu putuāa, jīiwī.

Cūu teero jīirā, máata diaremanigō putuāwo.

* 9:13 Oseas 6.6. † 9:17 Jesús cūu buerē wóomasīña manīā fariseo tiirēmena jīgū tiiyigu.

²³ Jesús judíoare dutirá menamacāya wiipu jeagu, cūā yaará wáaadari suguerogā, cūā utiritabere puticotéadarare iñarigu niiwī. Āpērā bayiró acaribíremena utira tiitá. ²⁴ Cūārē jīrīgu niiwī:

–Witiwaya. Wīmagō diarico; cānigō tiicō, jīrīgu niiwī.

Cūāpe cūārē buijāmīrira niiwā. ²⁵ Jesupé cūārē witiwadutitōa, diaarigo pesari tatiapu sāāwarīgu niiwī. Cooya wāmorē ñeerīgu niiwī. Cūā teero tiirī, coo wāmūnurīgu niiwō. ²⁶ Niipetiro tiiditapare teero cūā tiirīguete queti sesajōāriro niiwū.

Jesús puarā iñahērārē netōnérigue

²⁷ Jesús too niīārīgu maapu wāawi sūcā. Cūā too wāari, puarā capeari iñahērā bayiró busurōmena jīnūnusewa:

–¡David pārāmi niinūnusegu, ūsārē bóaneōña! jīwā.

²⁸ Jesús wiipá sāājeari, capeari iñahērā cūārē nūnūsājeawa. Cūārē sāñāwī:

–¿Múā yūre “netōnémasijāqui” jīi padeói? jīwī.

–Éjū, padeóa, jīwā.

²⁹ Too docare Jesús cúāye capearire ñaapeó: –Múā padeoróbirora queoró wáaaro, jīwī.

³⁰ Cūā teero jīrīrā, iñajōāwā. Jesús: –Ateré āpērārē wedera mee tiíadacu múā, jīmīwī.

³¹ Cūā teero wedepacari, cúāpe cūā tiirīguete niipetiro tiidita macārāpūre wedebatejārira niiwā.

Jesús wedesehegure wedeseri tiirīguete

³² Capeari iñahērā niimārira witiwaritabe, āpērā āpīrē néejeatoawa sūcā. Cūā wātī sāānorīgu wedesehegu niiwī. ³³ Jesús wātīrē cōāwionecoari sirogārā, wedesehegu niimārīgu wedesenucāwī. Too macārā iñamanijōāwā.

–Āno Israelpūre teero wāari iñahērā niiwā marī, jīwā.

³⁴ Fariseo basocape biiro jīwā:

–Āni wātīārē dutīgú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīwā.

Jesús basocāre bóaneō iñarīguete

³⁵ Jesús niipetire macārī, pacamacārī, metāmacārīgāpu wáanetōwī. Judíoa neárē wiserīpu buewī. Āñurē queti “Cōāmacū dutirē múāpūre niīādare jeaadarō tīa” jīrēre wedewī. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōpūārī pūnirecutirare netōnéwī. ³⁶ Basocá paure iñagū, bóaneō iñawī. Cūā oveja coterī basocū manirā tiiróbiro bóaneōrā, tiápūre manirā niiwā. ³⁷ Teero tiigú, ūsā cūā buerāre jīwī:

–Pau peti yūre padeóadara niicua. Puarāgā yéere wedeadarapeja niīya. ³⁸ Teero tiirā, Cōāmacūrē āpērā yéequerē wedera wáaadare bayiró sāñā, jīwī.

10

Jesús doce apóstoles ticocorigue

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesús ūsā cūā buerā docere suowī. Wātīā basocāpūre niirārē cōāwionecomāsīrere ticowī ūsārē. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōpūārī pūnirecutirare netōnémasīrecārē ticowī.

² Ūsā doce cūā beserira wāme ate niā:

Niisuguegu Simón niiwī. Apewāmé “Pedro” niā.

Cūā bai Andrés,

Zebedeo pōna Santiago,

cūā bai Juan,

³ Felipe,

Bartolomé,

Tomás,

Mateo (niyeru wapasébosari basocū niimirīgu)

Santiago (Alfeo macū)

Tadeo,

⁴ Simón (romanuā dutirāre cōādugara menamacū),

Judas Iscariote (too siropū Jesurē iñatutirapūre wedesācotegūdu), noquērārā niiwū ūsā.

Jesús doce apóstoles wededuticorigue

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesús ūsā doce cūā beserirare ticocogu, “ateré tiíadacu múā” jīwī:

–Judíoa niñhērā niirōpu wāarijāña. Samaria ditapu niiré macārīcārē sāāwarījāña. ⁶ Too wáarōno tiirā, Israelya pōna macārāpūre wedera wáaya. Cūā oveja ditirira tiiróbiro niīya.

⁷ Cūārē ateré wedera wáaya: “Cōāmacū dutirē marīpūre niīādare jeaadaropū tīa”, jīñā.

⁸ Diarecutirare netõñeña. Diaarirare masõña. Õpũĩrĩ bõarare netõñeña. Wãtĩã basocãpure sããrirare cõãwionecõya. Yũu tutuarere múãrẽ wapamanĩrõ ticoa. Teero tiirã, múãcã wapamanĩrõ cããrẽ tiipũya.

⁹ Múã wãara, niyeruquiri nẽewarijãña. ¹⁰ Wasopore õmawarijãña. Suti, sapatu múã sããnarẽ dícure nẽewaya. Tuurĩtuarigũre nẽewarijãña. Paderáno cãã paderẽmena wapatã, yaamasĩya.

¹¹ Múã pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpu sããjeara, “ãnrã ãñũ” cãã jĩgũrẽ ãmaãña. Cũũ “jãu” jĩrĩ, “nocõrõ yoari niĩãda” jĩ, cãũ pũtopũ putuãcũmuña. ¹² Wiipũ sããjeara, tiwĩĩ macãrãrẽ “Cõãmacũ múãrẽ ãñũrõ niirecutĩri tiãrõ” jĩ, ãñudutiya. ¹³ Múãrẽ ãñũrõ bocarĩ, múã ãñudutire teorora wãaadacu. Múãrẽ ãñũrõ bocariatã, múã ãñudutire múãpere putuãaro. ¹⁴ Too docare múãrẽ ñeedugãheri, múã wederere tuodugãheri, tiwĩĩrẽ o tiimacãrẽ witiõõãña. Witiwara, tiimacã maquẽ dita múãye duporipũ tũaariguere pãabatecũña.* ¹⁵ Yũu aterẽja diamacãrã jĩã: Cõãmacũ cãũ basocãre wapa tiãdari bũreco jeari, tiimacã macãrãrẽ bayirõ ñãnarõ tiigũdaqui. Sodoma, Gomorra macãrĩ macãrãrẽ tiirĩro nemorõ cããrẽ ñãnarõ tiigũdaqui, jĩwĩ Jesús.

Yũure padeorãre ñãnarõ tiipẽadacua

¹⁶ Jesús jĩñemowĩ: Aterẽ masĩña: Yũu múãrẽ quiorõpu ticocogu tiia, ovejare yãĩwa watoapu ticocogu tiirõbĩro. Teero tiirã, ãñũrõ tuomasĩrã niĩña. Ñãnarẽ tiirõ manirõ niirecutiya. ¹⁷ Múã watoa niirã tiãdarere ãñũrõ wãcũ tũgueñãsgũeya. Múãrẽ dutirãpure tico, judĩõa neãrẽ wiseripũ tãnaãdacua. ¹⁸ Múã yũure padeorẽ wapa dutirã, õpãrã pũtopũ wẽewanoãdacu. Toopũ cããrẽ, teero biiri judĩõa niĩhãrãrẽ yẽe maquẽrẽ wedeadacu. ¹⁹ Múãrẽ nẽewari, “¿deero jĩ wedeadari; deero jĩãdari marĩ?” jĩ wãcũpatirijãña. Múã jearira, Cõãmacũ múãrẽ wedemasĩãdarere ticogũdaqui. ²⁰ Múã mee wedeadacu; Espĩritu Santo marĩ Pacu ticodiocorigũ wãcũrẽ ticorẽmenape wedeadacu.

²¹ ‘Sĩcãpõna niipacara, dutirãpure cãmerĩ wedesã, siãrĩ tiĩãdacua. Cãã pacusũmuã cãã põnarẽ teorora tiĩãdacua. Cãã põnacã cãã pacusũmuãrẽna netõñucã, siãrĩ tiĩãdacua. ²² Niipetira basocã múãrẽ ñnatutiadacua yũure padeorẽ wapa. Teero múãrẽ cãã ñãnarõ tiipacãri, yũure padeorucũjãrãrẽ Cõãmacũ netõñegũdaqui. ²³ Sicamacãpu múãrẽ ñãnarõ tiidugãra, ñãpanũseri, apemacãpũ dutijõãña. Yũu aterẽja diamacãrã jĩã: Niipetiro Israelya põna macãrã niire macãrĩpu múã wedesesaripacari, yũu niipetira sõwã putuãatigũdacu.

²⁴ ‘Sĩcũ buegũ cãũrẽ buegũ nemorõ masĩgũ niimasĩriqui. Padecotegucã cãũrẽ dutigũ nemorõ niimasĩriqui. ²⁵ Buegũ aterẽ jĩrõ booa: “Yũure buegũ tiirõbĩro niidugaga”. Padecotegucã “yũure dutigũ tiirõbĩro niidugaga” jĩrõ booa. Yũu múãrẽ buegũre “wãtĩãrẽ dutigũ Beelzebũ niĩ” jĩrã, nemorõrã ñãnarõ jĩãdacua múãpereja.

*“¿Noãpẽre cuiro booi?” jĩrĩgue
(Lc 12.2-7)*

²⁶ Teero tiirã, basocãreja cuirijãña. Bauhẽropũ niire bauãdacu. Ñãhẽrõpu tiirẽ masĩnoãdacu. ²⁷ Yũu múãrẽ tuohẽropũ jĩrẽre tuocõropũ wedebateya. Yayiõropũ jĩrẽre wii sotoãpu niipetira tuocõropũ bayirõ busarõmena wedebateya. ²⁸ Múãrẽ siãrãrẽ cuirijãña. Múã yeeripũnarẽ siãcõãmasĩricua. Cõãmacũ siãcũrã múãye õpũĩrĩ, múã yeeripũnarẽ pecamepu tiidiõmasĩqui. Cũũ docare cuiya.

²⁹ ‘Sicaqui niyeruquigãmena puarã minipõnãgã sãĩnõã. Cãã wapamanĩpacari, Cõãmacũ siãcũnõgãrẽ bõaaro jĩripacari, yepapu ñãadia, bõariqui. ³⁰ Múãye põarire “noquẽ pee niĩã” jĩmasĩjãqui. ³¹ Teero tiirã, cuirijãña. Múã paũ minipõnã nemorõ wapatũra niã.

*Basocã ñãacoropũ “Jesucristore padeõa” jĩrĩgue
(Lc 12.8-9)*

³² Teero tiigũ, basocã ñãacoropũ siãcũ yũure “padeõa” jĩgũrẽ yũucã yũu Pacu ãmuãsepu niigũ ñãacoropũ “yũure padeogũra niĩ” jĩ wedeguda. ³³ Basocã ñãacoropũ siãcũ yũure “cãũrẽ padeogũ mee niĩã” jĩgũrẽ yũucã yũu Pacu ãmuãsepu niigũ ñãacoropũ “yũure padeogũ mee niĩ” jĩgũda.

*Jesumẽna basocãre batari tiia
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ Múã yũure “atibũrecorepũre ãñũrõ niirecutire maquẽrẽ nẽeatigu tiiquĩ” jĩ wãcũrijãña. Teerẽ nẽeatigu mee atiwũ. Æpãrã yũure boohẽra yũure boorãmena cãmerĩtutiadacua. Teero tiigũ, cãmerĩ tuuducãwarere nẽeatigu atiwũ. ³⁵ Siãcũ cãũ pacu yũure padeorĩ ñãgã, “teero padeõãmajãgũ tiia muũjã” jĩgũdaqui. Teerora wãaadacu numiõpẽcãrẽ coo pacomẽna. Teerora wãaadacu siãcũ macũ numorẽ coo mañecõmẽna. ³⁶ Yũure padeogũnorẽ cãũya wii macãrãrã niijããdacua cãũrẽ bayirõ ñãatutira.

* **10:14** Cãã teero tiirã, “atimacã macãrã wapa cũõõya” jĩrã tiiyira.

³⁷ Sícāno yuure maĩrō nemorō cūu pacapere, cūu pacopere maĩnetōncāgū, yuu buegū niimasĩriqui. Sícāno yuure maĩrō nemorō cūu macapere, cūu macōpere maĩnetōncāgū, yuu buegū niimasĩriqui. ³⁸ Sícū “yuu Jesuré padeogúja diajābocu” jĩ cuiguno yuu buegū niimasĩriqui. ³⁹ Āpĩ sīārere cuiguno yuure “masĩria” jĩgú pecameru wāgudaqui. Āpĩpere yuure “masiā” jĩ, teewapamena cūūrē sīārī, yuūmena catirucujāgūdaqui.

Āñurē tiirē wapa

(Mr 9.41)

⁴⁰ Múārē bocagúno yuure bocagu tií. Yuure bocagú yuure ticodiocorigure bocagu tií. ⁴¹ Profetano jeari, sícū cūārē bocaboqui, “cūu profeta nií” jĩgū. Cōāmacū profetaye wapatáre ticorobiro bocagúcārē wapatígudaqui. Teerora basocú āñugúno jeari, sícū cūārē bocaboqui, “cūu basocú āñugú nií” jĩgū. Cōāmacū basocú āñugúye wapatáre ticorobiro bocagúcārē wapatígudaqui. ⁴² Teerora yuu buegúno jeari, cūu búri niigú niipacari, sícū cūārē oco yusuáre tīāboqui, “cūu Jesús buegú nií” jĩgū. Yuu ateréja diamacúrā jĩā: Cūu wapatáre buagúdaqui, jĩwī.

11

Juan Bautista basocáre Jesús p̄top̄u ticocorigue

(Lc 7.18-35)

¹ Jesús usā docere tee dutirere wedeari siro, Galilea ditapu niirē macārīpu buegu wáawi. ² Juan peresuwiipu niigú, Cristo tiirē quetire tuoýigu. Teerē tuoquí, cūu buerere nunarārē cūu p̄top̄u ticocorigu niíwī. ³ Cūā toop̄u jeara, Juan sãñĩadutiariquere sãñĩawā: —¿Mũurā nií “basocáre netónégūdu atigudaqui” jĩñorigu o āpĩpere yuegarite? jĩwī. ⁴ Jesús cūārē yuūwī: —Juanrē wedera wáaya múā tuoáriguere, múā ĩñāriguere. ⁵ Biuro jĩñā: “ĩñāhērā ĩñāya. Wáamasĩhērā wáaaya. Ōpūārī bóara yatijōānoya. Tuohéra tuoýya. Diaarira masōnoya. Bóaneōrā āñurē quetire wedenoya. ⁶ Yuure padeodúheguno useniqui”, jĩ wedera wáaya, jĩwī.

⁷ Cūā wáara tiirī, Jesús Juanyé maquērē basocáre wedenucāwī: —¿Múā basocá manirōpu ñeenorē ĩñarā jeari? ¿Cānusirogu wīno páapuri cāmeñare ĩñarā jearite? ⁸ ¿Ñeenorē ĩñarā jeari? ¿Āñurē suti sãñāgārē ĩñarā jearite? Suti āñurē sãña niirājā ōpārāyē wiseripu niicua. ⁹ ¿Ñeenopere ĩñarā jeari? ¿Profetapere ĩñarā jearite? Diamacúrā Juanpeja profetas nemorō up̄tí maquērē wedewi. ¹⁰ Cūūye maquērē Cōāmacūye queti jóaripūpu ateré jóanoā: Yuure wedesuguegure m̄uū suguero ticocoguda.

Cūū m̄uū wáaadarimarē quēnoyūegudaqui,* jĩ jóanoā.

¹¹ Yuu ateréja diamacúrā jĩā: Niipetira basocá watoapure Juan basocáre wāmeōtiri basocu tiirōbiro up̄tí macū niigú manī. Tee biipacari, búri niigú niipacu, Cōāmacū dutirere āñurō wácūn̄un̄segunope Juan nemorō up̄tí macū nií.

¹² Juan buenucāritopure téa atitópucārē Cōāmacū dutirē múāpure niĩādarere ĩñadugarare bayirō ñañarō netōrī tiicúa. Cūā titirēmēna cūārē petirī tiidugára tiicúa. ¹³ Niipetira profetas Cōāmacū dutirē múāpure niĩādarere jeaadarere wedesuguerira niíwā. Teero biiri Moisére dutirē cūūrigecā tee maquērēna wedea. Too síro Juancá tee maquērēna wedewi. ¹⁴ Múā yuu jĩĩādarere padeoáda jĩñrā, āñurō tuoýā: Juanrā niijāgū tií “Elías ānopá putuātigudaqui sūcā” jĩñorigu. ¹⁵ Tuodugáranō tuomasĩādacua.

¹⁶ ¿Ñeenó queorēmēna wedegudari yuu atitó macārārē? Wimarā macā decopu apeduirā tiirōbiro niíya. Cūā menamacārāmēna biuro cāmerĩtuticua: ¹⁷ “Usā bosebureco tiirī, basapuriawā. Usā booritua, utiri, utiapuriawā”, jĩcua. ¹⁸ Juan apetőre yaariyigu; vinocārē s̄niridojāyigu. Múāpe cūu teero biirecutiri ĩñarā, “wātī cuoi” jĩā. ¹⁹ Yuu niipetira sōwape yaa, s̄niā. Múā yuu teero tiirī ĩñarā, “yaawānigū, s̄niwānigū nií; niyeru wapasébosari basoca menamacū, ñañarē tiirā menamacū nií” jĩā. Basocá Cōāmacū masĩrere cuorā cūā tiirēcutiremena tee masĩrere ēñomasĩya, jĩwī.

Jesuré padeohére macārī macārāye queti

(Lc 10.13-15)

²⁰ Too síro Jesús síquēñe macārī macārārē tutiwi. Cūā āpērā nemorō cūu tutuaremena tiēñoriguere ĩñarira niipacara, cūā ñañarē tiirere wācūpati, wasoridojārira niíwā. Biuro jĩwī:

* 11:10 Malaquías 3.1.

²¹ —Bóaneōrā niā muá Corazín, Betsaida macārī macārā. Yuu tutuaremena tiiēñoriguere ñnarira niipacara, wasoridojāā. Tiro, Sidón† macārīpu yuu tiiēñoātā, máata teemacārī macārā cūā ñañarē tiiēre wācūpati, wasotóbojīya. Cūā wācūpatirere ēñorā, wācūpatire suti‡ sāña, nitī tuusiābojīya. ²² Āñurō tuoyá: Cōāmacū cūū basocáre wapa tiádari bureco jeari, Tiro, Sidón macārā nemorō muáipere ñañarō tiigúdaqui. ²³ Muá Capernaum macārācā “Cōāmacū putopu āñurō muáwaadacu” jīī wācūmicu. Muáwaricu; pecamepe diiwáadacu. Yuu muá putopu tiiēñorigue tiiríroburo Sodomapere tiiēñoātā, tiimacā mecūtīgārē niibocu ména. ²⁴ Āñurō tuoyá: Cōāmacū basocáre wapa tiádari bureco jeari, muáipere Sodoma macārārē tiiríro nemorō ñañarō tiinóadacu, jīīwī.

Jesuména yeerisāre buaáadacu
(Lc 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Too síro Jesús Cōāmacūrē usenire ticowi:

—Pacu, mūū ūmuáse, atiditá Ōpū niā. “Ūsā masīnetōñucāā” jīīrārē mūyere masīrī tiiría; wīmarā tiiróbiro mūyere masīdugarapere teeré masīrī tiia. Teeré mūū teerora wáari boocú. Teero tiigú, mūūrē usenire ticoa, jīīwī.

²⁷ Too síro basocápere jīīwī sūcā:

—Yuu Pacu niipetire masīrē yūure ticowi. Cūū sīcūrā yuu niirecutirere masīī. Yūupecā sīcūrā cūū niirecutirere masīā. Āpērācā Cōāmacū niirecutirere masīādacua. Yuu boorānorē cūūrē masīrī tiigúda. ²⁸ Muá Cōāmacūrē nūnudugāra bayiró pade, nūcūrē ōmarā tiiróbiro páasuticu. Yuu puto atiya. Yuu múārē yeerisāre ticoguda. ²⁹ Muá yuu tiidutīrepere tiiyá. Yuu tiirécutirere masīña. Yuu múārē bóaneōremena ñña, tiápugū niā. Teero tiirā, yuu tiidutīrere tiirā, yūūmena āñurō yeerisāre buaáadacu. ³⁰ Yuu tiápurementa yéere tiirí, wisiórídojāā. Yuu dutirere tiirécutirano nūchēhēregā ōmarā tiiróbiro niīya, jīīwī.

12

Yeerisāri bureco niirī, trigo tūnerigüe
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Too síro sábadō ūsā yeerisāri bureco niirī, Jesús trigo oterigüe watoa netōwáwi. Ūsā cūū buerá juabójōātu. Trigore tūnenūcāwā, yaaadara. ² Fariseo basoca ūsā tee tiirī ññarā, Jesuré jīīwā:

—Ññañña. Marīrē yeerisāri burecore padedutiripacari, ñññ buerápeja padera tiīya, jīīwā.

³ Jesús cūārē jīīwī:

—Ōpū David sicabureco juabóayigu. Cūū menamacārā juabóaramena cūū tiirīguere muá buerá niipacara, ¿masīrii? ⁴ Cōāmacūwiipu* sāāwayigu. Toopú pā mesa sotoa pesariguere “Cōāmacūye niā” jīīriguere yaapetijāyigu cūū menamacārāmena. Paía dí cure yaaré ni-imiyiro. ⁵ Paía Cōāmacūwiipu paderá yeerisāri bureco niipacari, yeerisāriya. Yeerisāripacara, Cōāmacū dutirere netōñucāriya. Muá teeré buerá niipacara, ¿masīridojāi? ⁶ Āñurō tuoyá: Ānorē yuu Cōāmacūwii nemorō uputí macū niinetōñucāā. ⁷ Cōāmacūye queti jóaripūpu Cōāmacū jīīriguere muá tuomasīricu. Biuro jīī jóanoā: “Wáicura sóepeora dí cure ññadugariga; āpērārē bóaneō ññarépere nemorō ññadugaga”,† jīīrē niā. Muá teeré tuomasīrājā, ññarē tiihérarena “ññarē tiīya” jīīriboajīyu. ⁸ Yuu niipetira sōwū yeerisāri bureco niirī, basocá tiádarere dutimasīā, jīīwī.

Jesús wāmo bñure cuogúre netōñerigüe
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Cūū teero tiári siro, Jesús cūā neārī wiipu sāāwawi. ¹⁰ Toopú sīcū wāmo bñure cuogú niīwī. Fariseo basoca Jesuré wedesādugara, cūūrē sāññawā:

—¿Marī yeerisāri bureco niirī, diarecutirare netōñemasīnogari?

¹¹ Jesús cūārē jīīwī:

—Múāyagu oveja copepu ññasārī, marī yeerisāri bureco niipacari, muá néewionecocu. ¹² Sīcū basocú oveja nemorō wapacutí. Teero tiirā, marī yeerisāri burecore āñurō tiirā, Moisés dutirere netōñucārā mee tiia, jīīwī.

¹³ Teero jīīārī siro, basocáre: —Mūūya wāmorē súucoya, jīīwī. Cūūpeja súucowi. Teero tiiríra, tiiwāmo apewāmó tiiróbiro āñurō wāmo putáwū. ¹⁴ Fariseo basocape witiwa, “¿deero tii marī āñirē sīāādariye?” jīī wedesewarira niīwā.

Profeta Jesuyé maquērē jóarigüe

† 11:21 Tiro, Sidón macārā apeyé macārī macārā nemorō ññañetōjōārā niīyira, Jesús niiritore. ‡ 11:21 Wācūpatire sutire yooména suare suti niīyiro. * 12:4 David niiritopure, Cōāmacūwii wáicura caserimena tiirí wii niīyiro ména.

† 12:7 Oseas 6.6.

¹⁵ Jesús cūārē sīādugáre masījārigu niīwī. Teero tiigú, wáajōāwī. Cūū wáari, paᵛ basocá cūārē nᵛnᵛwā. Niipetira diarecutirare netōnéwī. ¹⁶ Cūārē cūū netōnéāriguere wededutirim-
iwī. ¹⁷ Cūū paᵛre netōnériguema profeta Isaías jóarigue diamacá wáawᵛ. Biiro jóarigu niīwī:

¹⁸ Biiro jīī Cōāmacū: Āni yᵛre padecotegu yᵛᵛ beserigu niīī.

Cūū yᵛᵛ maīgúmena useniā. Yᵛᵛ Espiriture cūārē ticoguda.

Niipetiro macārārē wapa tiíadarere masīrī tiigúdaqui.

¹⁹ Jīīcuaseoriqui; acaribinetōriqui.

Basocá watoapu cūū tiíariguere bayiró busurómena wederiqui.

²⁰ Wácūtutuhegure cōāriqui. Cōārōno tiigú, wácūtutuari tiigúdaqui.

Padeotutúherare tutiriqui; cūārē āñurō tiíapugúdaqui.

Cūū ōpū sāāri siropᵛ, ñañarére docacūmurī tiigúdaqui. Cūū diamacá dutigúdaqui.

²¹ Niipetiro macārā cūārē padeoádacua, jīī Cōāmacū,[‡]

jīī jóarigu niīwī Isaías.

Jesuré “Satanás tutuaremena wātīārē cōāqui” jīī wedesārigue

(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²² Too síro Jesús pᵛtopᵛ wātī sāānorigure néeejawa. Cūū capeari iñahēgū, wedesehegu niīmiwī. Jesús cūārē netōnéari siro, iña, wedesejōāwī. ²³ Niipetira basocá iñamanijōāwā. Cāmerī sāñāwā:

—¿Āni ōpū David pārāmi niinᵛnᵛsegu cūā “atigudᵛ niīāyigu” jīīrigu niigari? jīīwā.

²⁴ Fariseo basocapeja cūā wedeseri tuorá, jīīwā:

—Āni wātīārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīīwā.

²⁵ Jesupé cūā wácūrere masījīgū, cūārē jīīwī:

—Sicadita macārā sīcārōména niīhērā, cūā basiro cāmerīquērā, tiidita macārā petijōācua. Sicamacá macārā o sicawīí macārā sīcārōména niīhērā, cūā basiro cāmerīquērā, cūācā petijōācua. ²⁶ Satanás wātīārē cōāwionecori, cāmerīquērā, sīcārōména niīriya. Teero tiiró, cūū dutiré petijōādadacu. ²⁷ Múā yᵛre “Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoqui” jīīā. Teero jīātā, múā buerere nᵛnᵛrā wātīārē cōāwionecora, ¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē sāñārā wáaya. Múā wisirére cūā ēñoādadacu. ²⁸ Yᵛᵛ Cōāmacū tutuaremena wātīārē cōāwionecoḡīgū, ateré múārē wedea: Cōāmacū dutiré basocápᵛre niīādare jeatoaa.

²⁹ Tutuaguya wiire āpī sāāwagu, cūārē siatúcūripacu, ēmamasīriqui; siatúcūtoagᵛᵛ, cūūya wii maquērē ēmamasīqui.[§]

³⁰ Yᵛre boohégu yᵛre iñatutigu niīī. Yᵛre tiíapuhegu yᵛre nᵛnᵛdugáre cāmotágu niīī.

³¹ Teero tiirā, āñurō tuoyá: Cōāmacū basocáre niipetire cūā ñañarē tiirére, ñañarō wedeserere acabógúdaqui. Cūū teero acabópacu, cūā Espiritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóriqui. ³² Yᵛᵛ niipetira sōwūrē ñañarō wedesepacari, Cōāmacū acabógúdaqui. Espiritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóriqui. Mecūtīgā, too siropᵛcārē teorora acabóriqui.

Yucugure tiigú ducamena iñamasīnoā

(Lc 6.43-45)

³³ Sicagú yucᵛgu āñurigu niīrī, tiigú ducā āñurē niīādacu. Apegú ñañarigu niīrī, tiigú ducā ñañarē niīādacu. Yucugure tiigú ducamena iñamasīnoā. ³⁴ Múā āñāñ tiiróbiro ñañarā niīā. Múā ñañarā niipacara, ¿deero tiirā āñurere wedesebogari? Wedesemasīria. Ñañarā niinetōnᵛcārā ñañarē dícu wedesea. ³⁵ Basocá āñugápᵛre āñurē niicu. Teero tiigú, āñurē wedesei. Basocá ñañagápᵛre ñañarē niicu. Teero tiigú, ñañarē wedesei. ³⁶ Āñurō tuoyá: Cōāmacū cūū basocáre wapa tiíadari bureco jeari, cūā noo booró jīīamariguere sāñāgúdaqui. ³⁷ Āpī cūū āñurē wedeserigue wapa Cōāmacū pᵛtopᵛ wáagúdaqui; āpīpé cūū ñañarē wedeserigue wapa pecameᵛᵛ wáagúdaqui, jīīwī.

Jesuré tiīēñodutimirigue

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Too síro sīquērā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca Jesuré jīīwā:

—Basocáre buegú, Cōāmacū sīcārā tiimasīrere tiīēñorī iñadugaga, jīīmiwā.

³⁹ Cūārē yᵛᵛwī:

—Múā atitó macārā ñañarē tiirā, Cōāmacūrē boohéra niīā; Cōāmacū sīcārā tiimasīrere iñadugacu. Profeta Jonás tiirigue tiiróbiro niiré dícuere iñādadacu. ⁴⁰ Jonás itiábureco, itiñāmi waiwū paigúcaya páaga popeapu sāñayigu. Cūārē tiiróbirora yᵛᵛ niipetira sōwūcā

[‡] 12:21 Isaías 42.1-4. [§] 12:29 Jesús biiro jīīdagajiyi: “Yᵛᵛ Satanás nemorō tutuagu niīā. Cūārē siatúcūmasījīgū, cūūmena paderére cōāmasīā”.

itiábureco, itiáñami dita popeapu niigadacu. ⁴¹ Nínive macārā Jonarē tuorá, wācūpati, wasoyíra. Múápe ānopú Jonás nemorō masígurē tuoré peti tuoǵǵā. Teero tiigú, Cōāmacū cūū basocáre wapa tiádari bureco jeari, múá cūā tiiróbiro tuorírigue wapa múárē pecamepu cōāgūdaqui. ⁴² Saba dita macārā ōpō yoaro macō atiyigo Salomón masírere tuogó atigo. Múápe ānopú Salomón nemorō masígurē tuoré peti tuoǵǵā. Teero tiigú, Cōāmacū cūū basocáre wapa tiádari bureco jeari, múá coo tiiróbiro tuorírigue wapa múárē pecamepu cōāgūdaqui.

Wāi basocápure coesāwarigue queti
(Lc 11.24-26)

⁴³ Wāi basocápure niirigu witiwagu, basocá manirōpu wáyigu cūū niíadaro āmaāgū. Buaríyigu. ⁴⁴ Buarí, “yuu witiatiriropu coesāwaguda sūcā” jīi wācūyigu. Jeagu, apeyenó manirí wii, joaári wii, āñurō quēnoāri wii tiiróbiro buajeáyigu basocápure. ⁴⁵ Too síro wáa, siete wātā cūū nemorō ñañarārē “atiya múācā” jīiyigu. Cūā niipetira basocápure sāāwa, niiyira. Basocápe cūā teero tiirí, nemorō ñañarō netōyigu. Teerora ñañarō wáaadacu atitó macārā ñañarē tiirácārē, jīiwī.

Jesús paco, cūū baira jearigie
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesús basocáre wederitabe, cūū paco, cūū baira sopepú jeanucáira niiwā. “Jesuména wedesedugaga”, jīirira niiwā. ⁴⁷ Sīcā wedewi Jesuré:

—¡Coe! Muu paco, muu baira sopepú jeanucáya, muumena wedesedugaayira, jīiwī.

⁴⁸ Cūārē wedearigie jīiwī:

—¿Noā niīi yuu paco; noā niīi yuu baira? jīiwī.

⁴⁹ Ūsā cūū buerápure súrupuacogara, jīiwī:

—Āniā yuu paco, yuu baira tiiróbiro niīya. ⁵⁰ Yuu Pacu ūmuāsepu niigú boorére tiiráno cūārā yuu bai, yuu bayio, yuu paco tiiróbiro niīya, jīiwī.

13

Ote wēēbategumena queoré
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tiiburecora Jesús wiipú niirigu witiwa, opataro wesapu jeanuāwī. ² Pau basocá cūū putopu neāwā. Cūā pau niinetōrī iñagū, dooriwapu muāsā, jeanuāwī. Ditatuparipu putuāwa basocápeja. ³ Cūū wācūrēmena cūārē pee queoré wedewi. Ate queorémena jīinucāwī:

—Sīcā basocá oteréperire wēēbategu wáyigu, wiiáro jīigū. ⁴ Cūū wēēbategari, sīquēñeperi maapu ñaacūmuyiro. Minipónā ati, teeré yaapetijāyira. ⁵ Apeyepéri ūtāyepa dita péerogā cuorōpu ñaacūmuyiro. Tiidita ūcāhērōgā niijīrō, máata manayiro. ⁶ Muipū asirí, ocohopó, nucōrī manijīrō, sīnijōāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetōmuā, sījāyiro. ⁸ Apeyepéri ote ūseniri ditapu ñaacūmuyiro. Tee ducacutiyo. Sicasati cienperi, apesatí sesentaperi, apesatí treintaperi ducacutiyo. ⁹ Tuodugárano tuomasíadacu, jīiwī.

“¿Deero tiigú queorémena wedei?” jīirigie
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Too síro ūsā cūū buerá cūū puto wáa, cūārē sāiñāwā:

—¿Deero tiigú basocáre queorémena wedei? jīiwī.

¹¹ Jesús yuuwī:

—Tiatopu masíña maniríguere Cōāmacū dutiré múápure niíadarere múárē masírī tiia. Cūápere masírī tiiría. ¹² Āñurō tuonunúseranorē Cōāmacū nemorō masírē ticogudaqui. Pairó masírē cuoádacua. Tuodugáheranorē cūā masímirigie ēmajāgūdaqui. ¹³ Cūā iñapacara, iñamasíhērābiro niijāya; tuopacára, tuohérābiro niijāya; tuorácā, tuomasírīya. Teero tiigú, cūārē queorémena wedea. ¹⁴ Cūā biiro tiirémena Isaiás jóarigie diamacá wáaa. Ateré jóarigie niiwī:

Múā tuopacára, múā tuoáriguere tuomasírīdojācu.

Iñapacara, múā iñāáriguere iñamasírīdojācu.

¹⁵ Atimacá macārā wācūriya.

Tuodugáriya.

Capeari biaríra tiiróbiro niīya.

Teero niijīrā, wācūpati, wasodugáriya. Teero tiigú, yuu cūārē netōnéria,* jīi jóarigie niiwī.

* 13:15 Isaiás 6.9-10.

¹⁶ Múápeja useniã. Múã ññarére, múã tuorére tuomasã. ¹⁷ Yuu ateréja diamacurã jĩĩ: Pau profetas, teero biiri pau basocã añurã múã ññarére ñnadugamiyira. Ñnaririra niuwã. Múã tuorére tuodugamiyira. Tuoririra niuwã.

Ote wêêbategumena queorére wedequênorigue
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ Ote wêêbategu wáarigue queorére múãrê wedequênoguda: ¹⁹ Sícũ basocã Cõãmãcũ dutiré múãpure niãdare quetire tuopacũ, teeré tuomasĩhêrĩ, wãtĩãrê dutigũ ati, cãũ tuomiãriguere êmapetijãqui. Cãũ êmaãrigue maapu ñaacũmuãreperibiro niã. ²⁰ Apeyepêri ãtãyepapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogũ tiiróbiro niicu. Cãũ máata añuró useniremena tuomiqui, tuogupeja. ²¹ Nucõrĩ manijigũ, yoari useniriqui. Cãũrê ñañaró tiiri, o ãpêrã tee quetire padeoré wapa cãũrê ñañaró netõrĩ tiiri, máata padeodujãqui. ²² Apeyepêri pota watoapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogũbiro niicu. Cãũ tuomiqui, tuogupeja. Atibúreco maquêpere bayiró wãcũqui. “Añuró niigũdacu pee apeyé cuogũ” jĩĩ wãcũmiqui. Tee niipetire cãmotãjãcu tee quetire. Ducamanigũ tiiróbiro niiqui. ²³ Apeyepêri useniri ditapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogũbiro niicu. Cãũ tuomasĩqui. Cãũ pee ducacutirigu tiiróbiro niiqui. Sicasati cienperi, apesatĩ sesentaperi, apesatĩ treintaperi ducacutirigu tiiróbiro niiqui, jĩĩwĩ.

Trigo watoapu tãa ñañaré wiiriguemena queoré

²⁴ Jesús apeyé queorémãna basocãre wedenemowĩ:
–Cõãmãcũ dutiré múãpure niãdare atequetĩ tiiróbiro niã: Sícũ basocã cãũya wesepu añurêperi wêêbateyigu. ²⁵ Niipetira cãnipetĩari siro, cãũrê ñnatutigu atiyigu. Trigo watoapu ñañaré táare wêêbate, wãajõãyigu. ²⁶ Trigo wiimúã, ducacutiyiro; ñañarécã wii, bauáyiro. ²⁷ Cãũrê padecotera teeré ññarã, tiiwese õpãrê wedera wáyaira. “Ësãrê dutigũ, muuya wesepu añurêperi dícu wêêbatere niimiwũto. ¿Noopũ atiyiri ñañaré táaja?” jĩĩyira. ²⁸ “Sícũ yuure ñnatutigu tee tiijfyi”, jĩĩyigu. Cãũrê padecotera sãñãmiyira: “¿Tãa wêêrã wãari boogãri?” ²⁹ Cãũpe jĩĩyigu: “Tãa wêêrijãña ména; trigosatiripere wããõãrĩ. ³⁰ Teemënarã bucuãjããrõ ména, tãe dũca bucu niirĩpu. Bucu niirĩ, paderãre ticocoguda, tãa ñañarére wêêsuguedutigu. Opadotori siatũdutigũdacu, sóeya jĩĩgũ. Túajeancõ, trigore tãne, ñnanodutigũdacu ñnanori wiipu”, jĩĩyigu, jĩĩwĩ.

Mostazapemena queoré
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jesús apeyé queorémãna cããrê wedenemowĩ:
–Cõãmãcũ dutiré múãpure niãdare sicape mostazape tiiróbiro niã. Tiipegãrê sícũ basocã cãũya wesepu néewa, oteyigu. ³² Péeripegã niipacaro, wiirõpuja, apeyé oteyucu nemorõ ãmuãrigu bucuãcu; yucugu wãajãcu. Minipõnã ati, tiigũ dupuripu põnacutĩcua, jĩĩwĩ.

Pã pũuri tiirémãna queoré
(Lc 13.20-21)

³³ Apeyé queorémãna cããrê wedenemowĩ:
–Cõãmãcũ dutiré múãpure niãdare pã pũuri tiiré tiiróbiro niã. Sícõ numiõ pã tiigõdo itiãpo harinapori pairĩ papacapu poosãyigo. Harinamãna pã pũuri tiirére wúoyigo, niipetire pũuaro jĩĩgõ, jĩĩwĩ.

Queorémãna wederigue
(Mr 4.33-34)

³⁴ Tee niipetire Jesús basocãre queorémãna wedewi. Cããrê cãũ wederécõrõ queorémãna dícu wedewi. ³⁵ Cãũ teero tiirémãna profeta Isaías jóarigue diamacũ wãaro tiiyiro. Ateré jóarigu niuwĩ:
Queorémãna basocãre wedegudacu.
Cõãmãcũ atibúreco tiiripu masĩña manirére wedegudacu,†
jĩĩ jóarigu niuwĩ.

Trigo, tãa ñañarémãna queorére wedequênorigue

³⁶ Jesús basocãre “wãagu tiia” jĩĩ, wiipu sããwawi. Ësã cãũ buerã cãũ putopu sããwa, sãñãwã:
–Tãa ñañaré trigo wesepu queorére wedequênõña. ¿Deero jĩĩdugaro tiãrĩ? jĩĩwũ.
³⁷ Cãũ yuuwĩ:
–Yuu niipetira sõwũ añurêperi oterigu tiiróbiro niã. ³⁸ Atibúreco tiiwese tiiróbiro niã. Cõãmãcũrê nunurã añurêperi tiiróbiro niĩya. Wãtĩãrê nunurãpeja ñañaré tãa tiiróbiro niĩya. ³⁹ Wãtĩãrê dutigũ ñañaré táare wêêbategu tiiróbiro niĩ. Atibúreco petirĩ, trigo tãneritono tiiróbiro niãdacu. Ángelea trigo tãnerã tiiróbiro niĩya. ⁴⁰ Ñañarére tãa wêê, pecamepu sóecõãjãnocu. Teero tiiróbirora wãaadacu atibúreco petirĩ. ⁴¹ Yuu niipetira sõwũ ángleare

† 13:35 Salmo 78.2.

niipetiroꝝ ticogudacu. Cúã niipetira ñañaré tiirí tiiráre, teero biiri niipetira Cõãmacū dutiré netõncárãrê néõãdacua. ⁴² Cúãrê pecameꝝ cõãjããdacua. Toopú cúã pūnisíra bacadiyó, utiadacu. ⁴³ Too siro Cõãmacū dutiré tiirãpeja marí Pacu niirõꝝ muĩpũ búreco macū tiiróbiro asibatéadacu. Tuodugáranu tuomasíadacu.

Wapapacáre yaacũremena queoré

⁴⁴ Cõãmacū dutiré múãpũre niĩadare wapapacáre oterí dita popeapũ yaacũre tiiróbiro niĩã. Sícũ basocú teeré bua, toopára yaacũjãqui sũcã. Ûseniremena wáa, niipetire cūũ cuorére dúapetijãqui. Tee dúa wapatáremena tiiditare sãinẽjãqui.

“Perlape” wapapacáripemena queoré

⁴⁵ Cõãmacū dutiré múãpũre niĩadare sícũ dúanetõri basocũ aññurẽperi “perla” wãmecutirere ãmaãnetõgũ tiiróbiro biia sũcã. ⁴⁶ Cūũ sicape pairó wapacutíripere buagú, wáa cūũ cuorére dúapetijãqui. Cūũ dúa wapatáremena tiipere sãinẽjãqui.

Bapigũmena queoré

⁴⁷ Cõãmacū dutiré múãpũre niĩadare atequetí tiiróbiro niĩã sũcã. Wai wasará bapigucare día pairĩmaapũ cõãñorĩ, wai noo niirãcõrõ ñeecu. ⁴⁸ Tiigú dadari ñña, ditatuparigũpũ wẽemacũmu, beseduicua. Aññurãrẽ piipũ besesãcua; ññañãrẽ cõãjãcua. ⁴⁹ Atibúreco petirí, teerora wáaadacu. Ángelea ati, basocá ññañãrẽ beseadacu aññurã watoapũ niirãrẽ. ⁵⁰ Ángelea cúãrê pecameꝝ cõãjããdacua. Toopú cúã pūnisíra bacadiyó, utiadacu, jĩwĩ.

Mama aññuré, bucu aññuré maquẽ

⁵¹ Jesús ãsãrẽ sãĩñãwĩ:

—¿Tee niipetirere tuoí múã? jĩwĩ.

—Ëjũ, tuo, jĩwũ.

⁵² Ësãrẽ jĩwĩ:

—Moisés jóarigue buerá síquẽrã Cõãmacū dutiré cúãpũre niĩadarere aññurõ tuomasícu. Cúã aññurõ buera, masírá wáacua. Teero tiirá, cúã wii cuorã tiiróbiro niicua. Cúã ññanorõꝝ niirére masícu. Teero tiirá, mama aññuré, bucu aññurére néewionecomasiãcu, jĩwĩ.

Jesús Nazaretpũ coepũtãarigue

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Jesús tee queoré wedeari siro, wáajõãwĩ. ⁵⁴ Nazaret cūũ masãri macãpũ coepũtãawĩ. Toopú cúã neãrĩ wiipũ buenucãwĩ. Cūũ buerére tuorã, tuomanĩjõã, cãmerĩ jĩrira niĩwã:

—¿Noopú bueyiri ãni nocõrõ masígú? ¿Cūũ deero tiigú tee tiẽñõriguere tiimasĩ? ⁵⁵ ãni táboa paderigu macū niĩ; cūũ paco María wãmecutiyo; Santiago, José, Simón, Judas cūũ baira niĩya; ⁵⁶ niipetira cūũ baira numiãcã ãno marí watoapũ niĩya, ¿teerora? ¿Noopú tee niipetirere masiyirí? jĩrira niĩwã.

⁵⁷ Teeré wãcũrã, cūũrẽ padeodugáriyira. Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã sícũ profetare padeocúa. Cūũya dita macãrã, cūũya wii macãrã doca cūũrẽ padeorícu, jĩwĩ.

⁵⁸ Toopáre cúã padeohéri ññagũ, pee cūũ tutuaremena tiẽñõriwi.

14

Juan Bautistare sĩãrígue

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Teebũrecorire Herodes Galilea dita dutigú Jesús tiiré quietre tuoyígu. ² Cūũrẽ padecoterare jĩyígu:

—Cūũ Juan basocáre wãmeõtiri basocũ niiqui. Masãgũ masãjĩyi. Teero tiiró, cūũpũre tutuare niicu, jĩmíyígu.

³ Herodes too sugueropũ Juanrẽ peresuwiipũ néewa, siatucũdutyígu. Herodías cūũ bai Felipe numo niimirigo ãsenigõ niĩãrõ jĩgũ, teero tiiyígu. ⁴ Juan Herodere: —Mũũ coore namocutimasíria, jĩrucuyígu. ⁵ Herodes Juanrẽ sĩãdagãpacu, basocáre cuiyígu. Cúãpe “Juan profeta niĩ” jĩyira.

⁶ Herodes cūũ bauári búreco jeari, Herodías macõ cūũ boocórira pãtopũ basaẽñoyigo.

⁷ Herodes coo basaẽñore bayiró tusayígu. Teero tiigú, “niirõrã” jĩgũ, biiro jĩyígu:

—Noo mũũ sãirénorẽ ticoguda, jĩyígu. ⁸ Coo paco wedenoãrigo niijigõ, Herodere jĩyígo:

—Mecũtígãrã opasida bapamena Juan basocáre wãmeõtiri basocũya dupure néesã, ticoya, jĩyígo.

⁹ Coo teero jĩrĩ tuogú, Herodes wãcũpatiyígu. Cūũ boocórira tuocóropũ “niirõrã mũũrẽ ticoguda” jĩãrígũ niijigũ, ticodutyígu. ¹⁰ Juanyã dupure páatadutyígu peresuwiipũ.

11 Páataari siro, cãyya dupure opasida bapamena néesã, néewa, ticoyira. Coope coo pacopáre ticonetõneyigo.

12 Juan buerére nãnmíãrira toopá wáa, cãyya õpããrê née, ütãtutupu cãũrã wáarira niiwã. Too siro Jesuré wedera jeawa.

Jesús cinco mil ãmuãrê yaaré ecarigue

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jesús tee quetire tuogá, sícãrã niidugamiyigu. Dooríwupu muãsã, basocá manirõpu wáajõãwí. Basocápe tuojarira niiwã. Teero tiirã, teemacãrî macãrã nãnuwãrira niiwã.

14 Jesús dooríwupu sãñaãrigu duinucã, basocá paure ññawí. Cããrê bóaneõ ññawí. Diarecutira cãã néeatirirare netõnêwí. 15 Náicũmuatiri, ãsã cãũ buerã cãũ puto wáa, jãwũ:

—Ñamicapu niã. ãnopá macã manirõpu niã. Basocáre “nocõrõrã niã” jãña. Pãtogã niirê macãrîpu cãã yaaré sãí, yaara wáaaro, jãmiwũ.

16 —Wáarjããrõ. Múã cããrê yaaré ecaýã, jãwí.

17 —Jãã; sicamoquẽñepa pã, wai puarãrã cõoa, jãwũ.

18 —Néeatiya, jãwí.

19 Too siro Jesús basocáre táa sotoapu duidutiwi. Tee sicamoquẽñepa pãrê, wai puarãrê née, ãmuãsepũ ññamũco, Cõãmacãrê usenire ticowí. Túajea, pãrê puatásã, ãsã cãũ buerãre ticowí. Ësãpe basocáre batowũ. 20 Niipetira yaa, yapijõãwã. Yaatoaari siro, doce piseri cãã yaaduaariguere seesã dadodupõwũ. 21 Teerê yaarira ãmuã dícore bapaqueori, cinco mil watoa niiwã. Numiã, wímarã bapaqueoya maniãwã.

Jesús oco sotoápu wáarigue

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Too siro Jesús ãsã cãũ buerãre cãũ jeariwupu jeasãduti, tãwasuguedutiwi. Ësã wáari, cãũpe basocáre “wáagu tiã” jãgũ tiyigu. 23 Cããrê teerê jããri siro, ütãgũpá cãũ sícãrã Cõãmacãmena wedesegu muãwayigu. Náicũmuãri siro, sícãrã niyigu. 24 Ësãpe yoarõpu niitoawũ tãwara. Wíno páapucãmotari, ocoturí páabatesãwũ. 25 Bõemuãatiri, Jesús ãsã putõpu atigu, oco sotoápu atijõãatiwi. 26 Ësã cããrê oco sotoápu atiri ññarã, ucãpetijõãwũ. “¡Abu! jBasocá diarigu wãtí niiqui!” jãmiwũ. Cuirã, bayiró acaribíwũ.

27 Máata Jesús ãsãrê jãwí:

—Wãcũtutuaya. Yũu niã. Cuirijãña, jãwí.

28 Pedro cããrê jãwí:

—Õpũ, mũu niigũ, yũure mũu puto oco sotoápu wáari tiyã, jãwí.

29 —Atiya, jãwí.

Pedro diiwã, oco sotoápu Jesús putõpu wáamiwí. 30 Wíno bayiró páapucori ññagũ, cuiwí. Duadianucãgũ, bayiró busurõmena: —¡Õpũ, yũure netõnêña! jãwí.

31 Máata Jesús cãyya wãmomena cããrê ñee, jãwí:

—Mũu péerõgã padeoré cuogú, ¿deero tiigú “oco sotoápu wáari tiimasãriqui” jã wãcũãrî? jãwí.

32 Cãã dooríwupu muãsãrî, wíno netõjõãwũ. 33 Teero wáari ññarã, ãsã tiiwupã niirã Jesuré padeorã ñicãcoberimena jeacũmuwũ. Cããrê: —Niirõrã mũu Cõãmacũ macũ niã, jãwũ.

Jesús Genesaretpũ diarecutirare netõnêrigue

(Mr 6.53-56)

34 Ësã tãjearã, Genesaretpũ maajeãwũ. 35 Too macãrã Jesuré ññamasãrã, cãũ jeari ñña, niipetiro tiiditapu wededutirira niiwã. Niipetira diarecutirare cãũ putõpu néjeawa. 36 Jesuré sãíwã:

—Mũuyaro sutiró yapa dícore padeñãma, jãwũ.

Niipetira padeñãrira netõjõãwã.

15

Basocáre ññarã wáari tiiré

(Mr 7.1-23)

1 Too siro fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã Jerusalénpu atiarira Jesús putõpu jea, sãíñãwã:

2 —¿Deero tiirã mũu buerã marí ñecũsũmuã tiimúãatiriguere netõnucãí? Yaaadari suguero, cãã marí ñecũsũmuã tiirucúrobiro wãmocoseriya, jãwã.

3 Jesús cããrê yũuwí:

—¿Deero tiirã múãcã Cõãmacũ dutirére netõnucãí? Cõãmacũ dutirére nemoró múã ñecũsũmuã tiimúãatiriguere tiidugãcu. 4 Cõãmacũ ateré dutirigu niwí: “Mũu pacũ, mũu pacore

padeoyá. Cúãrê ñañarõ wedeseḡunorê sîãcõãjããrõ”, jĩrigu niiwĩ. ⁵ Múãpe merẽã dutijãã. Basocáre cúã pacure, cúã pacore “yuu múãrê tiápumasĩriga; yéer niyeru múãrê ticoboariguere Cõãmacúrê ticopetijãwũ” jĩdunia múã. ⁶ Múã teero dutira, cúã pacusũmuãrê “padeorĩjãã” jĩrã tiia. Teero tiirã, Cõãmacũ dutiréere teero peti ññacõãjãã, múã ññecusũmuã tiimúãatiriguere tiidugára. ⁷ Múã basocã ññahẽrõpu ññañarê tiirã niia. Teero tiirã, tiiditõrepira niia. Isaías múã mecãtĩgã tiiréere diamacúrã jóasuguerigu niiwĩ. Cũã jóariguere ãñũrõ tuoãdacu múã:

⁸ Ññia basocã useromena dícu yũere padeoyá.

Cúã tũḡeñarepe noopá niirõ niicu.

⁹ Bári peti neããya.

Yéer maquẽrê “bueada” jĩpacara, basocã jĩrere buejãya, jĩiti Cõãmacũ,* jĩ jóarigu niiwĩ.

¹⁰ Cúãrê teero jĩãri siro, basocáre neãduti, cúãcãrê jĩwĩ:

—Yéer maquẽrê tuomasĩãda jĩrã, tuorã atiya: ¹¹ Basocáre useropũ sããware cúãrê ññañarã wãari tiira. Cúã useropũ witiatierepe cúãrê ññañarã wãari tiia, jĩwĩ.

¹² Ësã cũũ buerã cũũ puto wãa, jĩwĩ:

—¿Mũũ masĩ? Mũũ teero jĩĩariguere tuorã, fariseo basoca cúãjõããwã.

¹³ Jesús queorémena yũwĩ:

—Yuu Pacũ ãmuãsepu niigũ cũũ oteririgunorê nucõrĩmena wãã, cõãjãgũdaqui. ¹⁴ Teero tiirã, cúãrê teero ññajãña. Cúã Cõãmacũ booréere masidũgahera niijĩrã, ññahẽrã, ãpẽrã ññahẽrãrê wéesuguera tiirõbiri niĩya. Sícũ ññahẽḡũ ãpĩ ññahẽḡũrê wéesugueri, cúã puarãpũra coperepu ññacosãããdacia, jĩwĩ.

¹⁵ Pedro cũũrê jĩwĩ:

—Ësãrê wedeya. Mũũ queorémena jĩĩarigue ¿deero jĩidũgaro tiigãri? jĩwĩ.

¹⁶ Jesús jĩwĩ:

—¿Múãcã aterê tuomasĩrii ména? ¹⁷ Niipetire basocáre useropũ sããware páagapũ wãa, too síro netõcõwitiwacu. ¹⁸ Ëseropũ witiatierepeja cúã wãcũrẽpu witiaticu. Teerã basocáre ññañarã wãari tiia. ¹⁹ Basocã popeapu, cúã wãcũrẽpũre ate witiaticu:

ññañarõ wãcũrê,

basocáre sîãcõãre,

ãpĩ numorê ññeapere,

apegó manurê ññeapere,

ãpẽrãména ññañarõ ññeapere,

yaaré,

jĩiditore,

ãpẽrãrê ññañarõ wedesere witiaticu.

²⁰ Teerã basocáre ññañarã wãari tiia. Wãmocoseripacara yaari, basocáre ññañarã wãari tiiricu, jĩwĩ.

Judíoayo niĩhẽḡõ Jesuré padeorĩgue
(Mr 7.24-30)

²¹ Too niĩarigu witiwa, Tiro, Sidón macãrĩ wesapu wãawi. ²² Toopá sícõ numiõ caneaneyo tiidita niigõ bayirõ busurõmena ati, jĩwõ:

—Yuu Òpũ, David pãrãmi niinũnuseḡu, yũere bóaneõ ññaña. Yuu macõ wãtĩ sããnorigo bayirõ ññañarõ netõyo, jĩwõ.

²³ Jesús coore yũurinetõnecojãwĩ. Ësã cũũ buerã cũũrê jĩwũ:

—Coore wãaduticoya; marĩ siro bayirõ busurõmena sãĩnũnuseyo, jĩmiwũ.

²⁴ —Cõãmacũ yũere Israelya põna macãrã dícare tiápudutigu ticodiocowĩ. Cúã oveja ditirira tiirõbiri niĩya, jĩ yũwĩ.

²⁵ Coõ cũũ puto jea, ññicãcoberimena jeacũmuwõ.

—Òpũ, yũere tiápũya, jĩwõ.

²⁶ —Wĩmarãpere ecasugúero booa cúã yaadũgarecõrõ. Cúã yaarére ãma, cúãyara díayiare cõãcũrĩ, ãñũria, jĩwĩ.

²⁷ Coocã queorémena yũwõ:

—Òpũ, tee diamacúrã niia. Díayia cúã òpãrã mesapu duirã cúã yaadiocore manarĩrê yaacua, jĩwõ.

²⁸ —Mũũ doca padeoré cõnetõjõãã. Mũũ sãĩãrirobirora wãaaro, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩĩrã, máata coõ macõ wãtĩ manigõ putuãrigo niiwõ.

Jesús paũ diarecutirare netõnérigue

* 15:9 Isaías 29.13.

²⁹ Jesús too niiārigu wáa, Galileataro wesapu netōwáwi. Ɛtāgūpū muāwa, jeanuāwī.
³⁰ Nairō pau basocá cūū putopu jeara tiiwá. Cúā wáamasihērārē, wāmorī, dupori posarirare, iñahērārē, wedesehera, āpērā diarecutira paure nējeawa. Cūū putopu cūūwā. Cúārē netōnéwī. ³¹ Basocá iñamanijōāwā. Wedesehera niiārira wedeseri iñarā, wāmorī, dupori posarira netōnénorī iñarā, wáamasihērā niiārira wáari iñarā, iñahērā niiārira iñarī iñarā, iñamanijōāwā. “Marī Israelya pōna macārā Ōpū Cōāmacū āñunetōjōāī”, jīwā.

Jesús cuatro mil imhārē yaarē ecarigüe

(Mr 8.1-10)

³² Too síro Jesús ūsā cūū bueráre sūocó, jīwī:
 —Yuu āniārē bóaneō iñajōāga. Cúā yuūmena niirō itiábureco netōā. Teero tiirā, cúā yaarē petinójoāya. Yuū cúārē juabóaremena putuawadutidugariga. Maapu tuomasīre petijōābocua, jīwī.

Ɛsā cūū buerápeja jīwū:

³³ —Marī āno basocá manirōpu niā. ¿Noopú āniā paure yaarē nocōrōca bua ecabógari? jīwū.

³⁴ —¿Noquēpa pā cuoi? jīwī.

—Sietepa, teero biiri wai metārāgā puarāgā cuoa, jīwū.

³⁵ Jesús basocáre yepapu duidutiwi. ³⁶ Pā sietepare, waire nēe, Cōāmacūrē ūsenire ticowi. Tūajae, puatásā, ūsā cūū bueráre ticowi. Ɛsāpe basocáre batowa. ³⁷ Niipetira yaa, yapijōāwā. Yaatoaari siro, siete piseri cúā yaaduaariguere seesā dadodupówu. ³⁸ Teeré yaarira ūmuā dicure bapaqueori, cuatro mil niiwā. Numiā, wīmarā bapaqueoya maniwā. ³⁹ Basocáre putuawadutiari siro, Jesús doorīwupu muāsā, Magdala wāmecutiropu wáajōāwī.

16

Jesuré tiēñodutimirigüe

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Fariseo basoca, saduceo basoca Jesús putopu jeawa. “¿Niirōrā cūū Cōāmacū ticodiocorigu niī?” jīrā, cúārē Cōāmacū sicūrā tiimasīrere tiēñodutimiwā.

² Jesupéja cúārē yuūwi:

—Muīpū sāāwari, muā ūmuāsere iñarā, “muīpū āñurō sōāsāi; teero tiiró, ñamigā āñurō cūmaādadu” jīā. ³ Bóeri niitiāwācārī iñarā, “mecūā oco peaadacu” jīā. Ɛmuāse maquē iñarā, “biiro wáaadacu” jīmasiā. Teero masīpacara, atitó wáarepere iñarā, “biiro jīdugaro tiā” jīmasīrijoāā. ⁴ Muā atitó macārā ñañarē tiirā, Cōāmacūrē boohéra niā; Cōāmacū sicūrā tiimasīrere iñadugacu. Jonás tiirigüe tiirōbiro niirē dicure iñaadacu, jīwī.

Cúārē cōāwagu, aperopū wáawi.

Fariseo basocaye pā pūuri tiirigüe

(Mr 8.14-21)

⁵ Ɛsā cūū buerā apeniñapū tiāwawu. Toopú jeara, pā ūsā yaaadarere acabójārira niiwū.
⁶ Jesús ūsārē jīwī:

—Fariseo basocaye, saduceo basocaye pā pūuri tiirēre tuomasīrō booa, jīwī.

⁷ Ɛsā cūū buerā cūū jīāriguere tuomasīrijīrā: —Pā marī nēeatiriatu; teero tiigú teero jīqui, jīmiwū ūsā basiro.

⁸ Jesús ūsā teero jīāriguere masījārigu niiwī. Teero tiigú, jīwī:

—¿Deero tiirā muā “pā maniā” jī cāmerī wedesei? Muā péerogā padeorē cuorā niā. ⁹ ¿Muā tuomasīrii ména? Sicamoquēñe pāmena cinco mil ūmuā yaaari siro, ¿noquē piseri cúā yaaduaariguere seesā dadodupóri? ¿Wācūrii? ¹⁰ Too síro siete pāmena cuatro mil ūmuā yaaari siro, ¿noquē piseri cúā yaaduaariguere seesā dadodupóri? ¿Wācūrii? ¹¹ ¿Deero tiirā muā tuomasīrii? Yuū fariseo basocaye, saduceo basocaye pā pūuri tiirē wedesegu, pā meerē jīwū. “Cúāye pā pūuri tiirēre tuomasīrō booa” jīāwū, jīwī.

¹² Cūū teero jīrīpura, ūsārē tuomasīre jeawa. “Marīrē pā pūuri tiirē wedesegu mee tiāyi. ‘Fariseo basoca, saduceo basoca cúā jīditoremena buerēpere tuomasīrō booa’ jīgū tiāyi”, jīwū.

Pedro Jesuré “muū Cōāmacū beserigū niā” jīrigüe

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Jesús Cesarea Filipoya macā wesapu wáawi. Toopú jea, ūsārē cūū bueráre sāñawī:

—Basocá yuu niipetira sōwārē ¿deero wedesei? jīwī.

¹⁴ Ɛsā jīwū:

—Siquẽrã mũurẽ “Juan basocãre wãmedõtiri basocũ niiqui” jĩĩya. Æpẽrã “Elías niiqui” jĩĩya. Æpẽrã “Jeremías niiqui; o ãpĩ profeta niigũ niiqui” jĩĩya, jĩĩwĩ.

¹⁵ —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũure? jĩĩwĩ.

¹⁶ Simón Pedro yũuwi:

—Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã; Cõãmacũ catirucugũ macũ niĩã, jĩĩwĩ.

¹⁷ Jesús cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Simón, Jonás macã, mũũ teero wedesequ, queorõra wedesea. Sicũ basocũ mũurẽ teerẽ wederiajĩyi. Yũũ Pacũ ãmũãsepu niigũ mũurẽ tee masĩrere ticoajĩyi. Teero tiigũ, usenire cuogũ niĩã mũũ. ¹⁸ Ate yũũ jĩĩrẽcãrẽ tuoyã mũũ: Mũũ Pedro niĩã. (Pedro “ãtãgã” jĩĩdugaro tia.) Sicawĩ tiigã ãtãgã sotoapu tiirĩ wiibiro yũũre padeorãre sicapõna macãrã wãari tiigũda.* Wãĩ cãũyaramena yã põna macãrãrẽ docacũmurĩ tiirĩqui. ¹⁹ Yũũ mũurẽ ãmũãsepu marĩ Õpũ niirõpu macã sãwibiro† niirẽre ticogudacu. Mũũ teemẽna atibãrecopure “Cõãmacũ dutirẽ mee niĩã”, jĩĩ cãmotãri, ãmũãsepuãcãrẽ cãmotãnoãdacu. Teero biiri atibãrecopure mũũ “Cõãmacũ dutirẽ niĩã” jĩĩrĩ, ãmũãsepuãcãrẽ cãmotãya maniãdacu, jĩĩwĩ.‡

²⁰ Too sírogã jĩĩwĩ sũcã:

—Yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niirẽ maquẽrẽ ãpẽrãrẽ wederijãña, jĩĩ wedewi.

Jesús cãũrẽ siããdarere wederigue

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Ate síromena Jesús ãsã cãũ buerãre cãũrẽ too síro wãaadare wedenucãwĩ.

—Yũũre Jerusalẽnũ wãaro niijããdacu. Toopũre bũtoã dutirã, paiarẽ dutirã, Moisés jóarigue buerã yũũre bayirõ ñãnarõ netõrĩ tiãdadacu. Yũũre siãdutiadacu. Cũã teero tiipacãri, itiãbureco siro masãgũdacu, jĩĩwĩ.

²² Teerẽ tuogũ, Pedro Jesurẽ ãpẽrã tuohẽropũ néewa, wedenucãrigũ niimiwĩ:

—Yũũ Õpũ, Cõãmacũ teero wãari jĩĩgũ, cãmotãaro. Mũũ teero jĩĩãrigue wãarijããrõ, jĩĩrigũ niimiwĩ.

²³ Jesús cãmenucã, Pedrorẽ jĩĩrigũ niiwĩ:

—Satanãs tiirõburo wedesequ tia mũũjã. “¿Satanãs, wãajõãgũ; yũũ putore niirijãña!” jĩĩã. Pedro, mũũ teero jĩĩgũ, Cõãmacũ yũũre dutirẽre cãmotãdugagũ tia. Mũũ masĩria Cõãmacũ wãcũrẽre; basocã wãcũrõburo wãcũã, jĩĩrigũ niiwĩ.

²⁴ Too síro Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Sicũ yũũre padeõ, nunudugũgũno cãũ boorõ tiidugãrenorẽ tiidũjããrõ. Basocã cãũrẽ ñãnarõ jĩĩpacãri, yũũre tuonũnũsearo. Teerẽ tiigũ, curusare apagũ tiirõburo niigũdaqui.

²⁵ Æpĩ siãrẽre cuigũno yũũre “masĩria” jĩĩgũ pecamepu wãagũdaqui. Æpĩpẽ yũũre “masĩã” jĩĩ, teewapamena cãũrẽ siãrĩ, yũũmena catirucujãgũdaqui. ²⁶ Sicũ atibãreco maquẽ niipetirere wapatãpacũ, cãũ yeeripũnarẽ tiidiõri, cãũ cuorẽ dee tiãdare niiricu. Cãũ catirẽ petihẽre ñeenõmena wapatãriqui. ²⁷ Yũũ niipetira sõwũ yũũ Pacũ asibatẽremena, ãngeleamena putãaatigũdacu atibãrecopure. Putãaati, niipetirare cãũ tiirĩgũcõrõrẽ wapa tiigũdacu.

²⁸ Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Siquẽrã ãnopũ niirã cãũ diaadari sugũero, yũũ niipetira sõwũ õpũ sããgũ atiri ñããdadacu, jĩĩwĩ.

17

Jesús baurẽcutire wasorĩgue

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Seis bũrecori siro Jesús ãtãgũ ãmũãrigũpu muãwawi. Tiigũpũ wãagu, Pedro, Santiago, cãũ bai Juanrẽ néewawĩ. ² Toopũ cãũ ñãnarĩ, Jesús cãũ baurẽcutirere wasojõãyigu. Cãũya diãpõa muĩpũ bũreco macũ tiirõburo asiyãyiro. Cãũye suti bũpo wããyore tiirõburo butirẽ wãayiro. ³ Teero wãari, Moisés, Elías bauãnucã, cãũmena wedesera tiiyira. ⁴ Pedro Jesurẽ jĩĩyigu:

—Ësã Õpũ, marĩ ãnopũ niirĩ, ãñunetõjõãã. Mũũ boorĩ, ãno itiãwiigã tiigũda; sicawĩgã mũũya wĩ, apewĩgã Moiséya wĩ, apewĩgã Eliaya wĩ tiigũda, jĩĩyigu.

⁵ Cãũ wedesequ tiirira, õme capemõre diãti, cãũrẽ tuubiãtocojãyiro. Õme watoapu sicũ wedeseri tuoyira:

—Ãni yũũ macũ yũũ bayirõ maĩgũ niĩ. Cãũmena bayirõ useniã. Cãũrẽ tuoyã, jĩĩyigu.

⁶ Cãũ buerã teerẽ tuorã, bayirõ cuira, ditapu diãpõarire munibiãcũmujeayira. ⁷ Jesús jea, cãũrẽ ñãapeõ: —Wũmunucãña; cuirijãña, jĩĩyigu.

⁸ Cãũ ñãmũõcori, ãpẽrã maniyira. Jesús dícurẽ ñãyira.

⁹ Cãũ ãtãgũpũ niãrira diãtiri, Jesús jĩĩyigu:

* 16:18 Efesios 2.19-22. † 16:19 Españolmena: llave; portuguẽsmena: chave. ‡ 16:19 Mateo 18.18; Juan 20.23.

—Múá ññaáriguere wederijáwa ména; tée yuu niipetira sōwū dia masāri siropu, wedewa, jīyigu.

¹⁰ Cūū buerá sãñáyira:

—Too docare ¿deero tiirá Moisés jóarigue buerá “Cōāmacū beserigu atiadari suguero, Elías atisuguegudaqui” jī buei? jīyira.

¹¹ Jesús cūārē yuuyigu:

—Elías atisugue, niipetire quēnosugueadore diamacūrā niā. ¹² Yuure tuoyá: Elías jeatoawi mée. Cūārē basocá ññamasīrira niiwā. Cūārē cūā booró tiidagáriguere tiitōarira niiwā. Teero tiiróbiro yuu niipetira sōwūcā cūā ññaarō tiirí, ññaarō netōgādacu, jīyigu.

¹³ Cūū teero jīrīpura, cūū bueráre tuomasīre jeayiro. “Juan basocāre wāmeōtiri basocuye maquērē wedesegu tiíájīyi”, jī masīrira niiwā.

Jesús wātīrē wīmagūpure niīarigire cōāwionecorigue

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Too síro cūā pau basocá niirōpu diijeári, sícū Jesús putōpu wáa, ñicācoberimena jeacūmu, jīwī:

¹⁵ —Ōpū, yuu macūrē bóaneōña. Cūū ñama diaré cuogú niī. Bayiró peti ññaarō netōi. Pee peti pecamepu ñaacūmu, díapucārē ñaañuārucui. ¹⁶ Muu bueráre néeatimiāwū. Netōñemasīriawā, jīwī.

¹⁷ Jesús cūārē jīwī:

—Múá yuure padeoridojāā; ññaarā niā. Yuu múāmena yoari niirucujārīcārē, padeorībocu. ¿Nocōrō yoari múāmena pōōtēōgūdari yuu? Néeatiya ānopé wīmagūrē, jīwī.

¹⁸ Jesús wīmagūpure niīarigu wātīrē witiwadutiwi. Teero tiigú, witiwarigu niiwī. Máata wīmagū netōjōāwī.

¹⁹ Too síro ūsā Jesús buerá āpērā tuohéropu wáa, cūārē sãñáwū:

—¿Deero tiirá ūsā wātīrē cōāwionecomasīriayiri? jīwī.

²⁰ —Múá péerogā padeoré cuorā niā. Yuu ateréja diamacūrā jīā: Mostazape péeripegā niā. Múá padeoré tiipeccōrōgā niirí, atigú ūtāgūrē, “jōōpu wáaya” jīboajīyu. Múá teero jīrī, jōōpu wáaboajīyu. Múá padeoré cuorí, wisióre maniādacu. ²¹ Āninó wātīrē cōāwionecodugara, Cōāmacūrē sãī, betirémena dícu cōārō booa, jīwī.

Jesús cūārē sīāādarere puarī wederigie

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Too síro ūsā Galileapu niwarucuri, Jesús ūsarē jīwī:

—Yuu niipetira sōwū āpērāpure ticonogādacu. ²³ Yuure sīāādacua. Cūā teero tiipacári, itiábureco siro masāgādacu, jīwī.

Cūū teero jīrī tuorá, bayiró wācūpatira putuáwū.

Cōāmacūwī maquē niīādarere niyeru wapasérigie

²⁴ Too síro ūsā Capernaumpu jeari, Cōāmacūwī maquē niīādarere niyeru wapasébosari basoca Pedro putōpu wáa, sãñáyira:

—¿Múārē buegú Cōāmacūwī maquē niīādarere niyeru wapatrígari? jīyira.

²⁵ —Wapatíqui, jīyigu.

Wīpú sãājeari, Jesús cūārē wedesesuguewi:

—Simón, ¿ateré deero wācūi muu? Atibúreco macārā ōpārā ¿noārē niyeru wapasédutigari? ¿Cūāya wederare o aperó macārāpure wapaségari? jīwī.

²⁶ —Aperó macārāpure, jī yuūwī.

Jesús cūārē jīwī:

—Cūāya wedera wapatricua. ²⁷ Teero biipacari, marí cūārē merēā wācūdutihera wapatíada. Muu weerida née, iitaropu wai weegu wáaya. Wai yaasuguegure weemuōcoya. Cūāya userore wūāwā, niyeruquire buagādacu. Tiiquimena marí puarāyere wapatígu wáaya, jīwī.

18

¿Nii uputí macū niī?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Tiiburecora ūsā Jesús buerá cūū puto wáa, cūārē sãñáwū:

—Cōāmacū dutirére āñurō wācūñunusera ¿nii ūsā watoare nemorō uputí macū niī? jīwī.

² Jesús sícū wīmagūrē suocó, ūsā decopu nucó, ³ jīwī:

—Yuu ateréja diamacūrā jīā: Múā niirecutirere waso, wīmarā tiiróbiro niñhērī, Cōāmacū dutiré múāpure jeaboarigue múārē jearicu. ⁴ Nemorō uputí macū Cōāmacū dutirére āñurō wācūñunusegano āni wīmagū tiiróbiro niī. Āni “yuu āpērā nemorō niā” jī wācūriqui. ⁵ Sícū

ãni wĩmagũbiro biigũre ñña, “yũu Jesurẽ maĩã; teero tiigũ cãũrẽ boca maĩgũda” jĩi wãcũboqui. Cãũ teero wãcũgũ, cãũrẽ maĩgũ, yũucãrẽ maĩgũ tiii.

Ññarẽ tiiri, quio niã
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Yũure padeorãgãrẽ ññarẽ tiidutĩgunorẽ ññanemorõ wãaadacu. Cãũrẽ ãtãgã pairĩgamena cãũ wãmwãpu siatũyo, ñña pairĩmaapu cõãñocori, nemorõ ãñubocu. ⁷ Basocãre ññarẽ tiidutĩre ññanetõjõãã. Ññarẽ tiidutĩre niirucua. Æpẽrãrẽ ññarẽ tiidutĩri tiirãpe bayirõ ññarõ netõãdacua.

⁸ Mũyã wãmo, mũyã dupo mũurẽ ññarẽre tiiri tiibõcu. Teero wãari, pãatacõãjãña. Sicawãmomena o sicadupomena catirẽ petihõropu jeagu, ãñujãã. Puawãmomena o puadupomena pecamepu cõãdioconorĩpeja, ññanetõjõãcu. ⁹ Mũyã capea ññarẽ mũurẽ ññarẽre tiiri tiibõcu. Teero wãari, tiigarẽ odewecõãjãña. Sicapeamena catirẽ petihõropu jeagu, ãñujãã. Puacapeamena pecamepu mũu cõãdioconorĩpeja, ññanetõjõãcu.

Oveja ditirĩgumena queorẽ
(Lc 15.3-7)

¹⁰ Æniã wĩmarãrẽ teero ññarijãña. Yũu aterẽja diamacũrã jĩiã: Æmwãsepu ángelea ãniãgãrẽ coterã yũu Pacu ãmwãsepu niigũmena niirucujãya. ¹¹ Yũu niipetira sõwã ditirĩrare netõñegũ atiwu.

¹² ¿Mũã deero tugueñai? Cien oveja cuogũ sũcũ ditijõãrĩ, ¿deero tiigãri cãũ? Noventa y nueveve ãtãgãpũ cũũ, ditirĩgure ãmaãgũ wãaquĩ. ¹³ Cãũrẽ buagũ, bayirõ useniquĩ. Yũu aterẽja diamacũrã jĩiã: Æpẽrã noventa y nueve dusaãriramena nemorõ cãũmena useniquĩ. ¹⁴ Teerora marĩ Pacu ãmwãsepu niigũ ãniãgãrẽ sũcũ pecamepu wãari booriquĩ.

Acabõre
(Lc 17.3)

¹⁵ Mũyã wedegu mũurẽ ññarẽ tiiri, mũu basiro cãũ putopu wedeseгу wãaya. Cãũ ññarẽ tiirĩgure tuomasĩrĩ tiiyã. Cãũ “jãu” jĩrĩ, mũã cãmerĩ wedese useniãdacu sũcũ. ¹⁶ Cãũ tuorĩatã, sũcũrẽ, puarãrẽ suowãya; mũumena cãũ putopu wãaaro. Toopũ jea, wedeya cãũ mũurẽ ññarẽ tiirĩgure. Mũu teero tiigũ, Cõãmacũye queti jõaripũpu jĩrõbõrora tiicũ. Teero tiirã, puarã o ññarã tee ññarẽ tiirĩgure “diamacũrã wãawu” o “diamacũrã wãayu” jĩmasĩãdacu. ¹⁷ Cũãcãrẽ netõñucãrĩ, niipetira yũure padeorãre wedewa mũã neãrõpu. Cũãcãrẽ netõñucãrĩ, yũure padeorãre jĩiã: “Cõãmacũrẽ masĩhẽgũ o romanuã õpũrẽ niyeru wapasebosari basocũre tiirõbõro cãũrẽ ññaña”.

¹⁸ Yũu aterẽja diamacũrã jĩiã: Atibũrecopũre mũã “jãu, teero tiiyã; ãñuniã” jĩrĩ, ãñuniãdacu ãmwãsepuãrẽ. Teero biiri atibũrecopũre mũã “teero tiirĩjãña; ññaniã” jĩrĩ, ññaniãdacu ãmwãsepuãrẽ.*

¹⁹ Yũu aterẽja diamacũrã jĩiã sũcã: Mũã menamacãrã puarã sũcãrĩbõro wãcũrẽmena “marĩ aterẽ Cõãmacũrẽ sãicõ” jĩi sãĩrĩ, yũu Pacu ãmwãsepu niigũ ticogũdacu. ²⁰ Puarã, ññarã yũure padeorã neãrĩ, yũu cãũ watoapu niã, jĩiwĩ.

²¹ Pedro Jesús putopu wãa, sãĩñãwĩ:

—Õpũ, yã wedegu cãũ yũure ññarẽ tiirucũri, ¿noquẽ pee cãũrẽ acabõgudari? ¿Sietecõrõ acabõgudari? jĩiwĩ.

²² —“Sietecõrõ” jĩria. “Cãũ ññarẽ tiirẽcõrõ† acabõya” jĩiã.

Dutibosagu acabõdũgahegumena queorẽ

²³ Mũãrẽ queorẽmena teerẽ wedeguda: Cõãmacũ dutirẽ mũãpure niãdare atequeti tiirõbõro niã. Sicũ õpũ cãũye dita dutibosara wapamõrere “quẽnogũda” jĩiyigu. ²⁴ Cãũ cãũrẽ wapaseñucãrĩ, sicũ pairõ peti wapamõgãrẽ nẽeatiyira. ²⁵ Cãũ wapãtĩre cuohẽri ññagũ, cãũrẽ, cãũ mũmorẽ, cãũ põnarẽ, niipetire cãũ cuorẽre ãpẽrãpũre dũadutiyigu, cãũ wapamõrere wapãtĩdutigu. ²⁶ Teerẽ ññagũ, cãũpe cãũ õpũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãiyigu: “Yũu õpũ, yũure yuesãñũña. Yũu niipetire wapãtĩpetijãgũda”, jĩiyigu. ²⁷ Cãũ õpũre cãũrẽ bõaneõ ññagũ, cãũ wapamõrere acabõjã, cãũrẽ “wãagua” jĩiyigu.

²⁸ Cãũpe wãa, ãpĩ cãũ menamacũ cãũ tiirõbõro dutibosagure buãjeãyigu. Cãũpe cãũrẽ pẽerogã wapamõmiyigu. Cãũrẽ wapãtĩdutigu, wãmwãrẽ ñeediyo, “mũu yũure wapamõrere wapãtĩya” jĩiyigu. ²⁹ Cãũpe ñicãcoberimena jeacũmu, sãimiyigu: “Yũure yuesãñũña. Mũurẽ wapãtĩgũda”, jĩimiyigu. ³⁰ Cãũpe booriyigu. Cãũrẽ peresuwiipu nẽewa, sõñecodutiyigu. “Cãũ wapãtĩpetiripu, wionẽcoya”, jĩiyigu. ³¹ Æpẽrã cãũ menamacãrã dutibosara cãũ teero tiirẽre bayirõ bõaneõremena ññayira. Cãũ õpũpure niipetire cãũ teero tiirĩgure wedera wãayira.

* 18:18 Mateo 16.19. † 18:22 Pecasãyemena: setenta veces siete.

³² Teeré tuogú, cúa òpā cūārē suodutiyigu. Cūārē jīiyigu: “¡Ñañagú! Mũu yũare sãĩrĩ, niipetire mũu wapatóretõrē acabópetijãwã. ³³ Yũu mũũrē bóaneõ ññaãrirobirora mũũcã mũu menamacãrē bóaneõ ññaboajiyu”, jīiyigu. ³⁴ Cũu òpā cúagu, peresuwi coterĩ basocare “cūārē bayirõ ññaarõ tiiyá; tée cūu wapatóre wapatípetiripu, ññaarõ tiidúya” jīiyigu, jīiwĩ Jesús.

³⁵ Jesús ate wede yapacutíwi:

—Yũu Pacu ãmũãsepu niigú teorora tiigúdaqui múãrē, múãya wederare bóaneõremena acabóheri, jīiwĩ.

19

Múã nũmosãnumiãrē cõãrijãña

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Jesús teeré jīĩari siro, Galileapu niĩarigu Judea ditapu día Jordán muĩpũ mũããtirope wáawi. ² Pau basocã cūārē nũnũwã. Cũu toopú diarecutirare netõnẽwĩ. ³ Faiseo basoca cūu putopu jeawa. Cūārē ññaarõ jīrē buadugára, sãĩñãwã:

—¿Sĩcũ cūu numorẽ cūu boorõ cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrē dutiré teerora jīĩ? jīiwã.

⁴ Jesupé yũwĩ:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerá niipacara, ¿masĩrii? Cõãmacũ niipetire cūu sicato tiĩnũcãritopure ãmũ, numiõ tiĩrigu niĩwĩ. ⁵ Ate jīirigu niĩwĩ: “Teero tiigú, ãmũ cūu pacure, cūu pacore merẽã witi, cūu numomẽna niigúdaqui. Cúa puarã sicaõpũũ tiiróbiro putuãadacua”, jīirigu niĩwĩ Cõãmacũ. ⁶ Teero tiirã, puarã niiriya. Sĩcũ tiiróbiro niĩiya. Cõãmacũ cúãrē sicaõpũãrã tiiróbiro niĩrĩ tiirĩ siro, ãpĩ cúãrē cãmerĩ cõãrĩ tiirĩjãrõ booa, jīiwĩ.

⁷ Cúãpe sãĩñãwã:

—Too docare ¿deero tiigú Moĩsẽ sĩcũ cūu numorẽ cõãgũdu “atewapã mũũrē cõãã” jīĩripũrē ticodutiyrĩ?

⁸ Cúãrē jīiwĩ:

—Múã ñecũsãmuã Cõãmacũ dutirẽre tiidugãheri ññagũ, Moĩsẽ “múã nũmosãnumiãrē cõãmasĩã” jīirigu niĩwĩ. Teero jīipacari, sicatorpũra numiãrē cõãrē maniyiro. ⁹ Yũu jīirere tuoyá: Sĩcũ cūu numo ãpĩmẽna ññaarẽ tiirĩpacari, coore cõãgũ, apegorẽ numocutigu, ññaarõ tiigú tiiquĩ. Numo niĩhẽgõmena ñeeapegu putuãqui, jīiwĩ.

¹⁰ Ɖsã cūu buerá jīiwũ:

—Too docare numomanirĩ, nemorõ ãñũucu, jīiwã.

¹¹ Ɖsãrē jīiwĩ:

—Niipetira numomanirã niĩmasĩricua. Cõãmacũ “numomanirã niĩãdacua” jīirira dícu niĩmasĩcua. ¹² Æpẽrã bauãrapura numocutimasĩricua. Æpẽrãrē basocã põnamanirĩ tiĩari siro, numocutimasĩricua. Æpẽrã Cõãmacũye maquẽ dícare tiidugára numocutiricua. “Numomanigũ niigũda” jīĩgũno numomanigũ niijããrõ, jīiwĩ.

Jesús wĩmarãrē sãĩbosãrigue

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Wĩmarãrē Jesús puto nẽeatiwa, cúa ñaapeó, Cõãmacũrē sãĩbosãdutira. Ɖsã cūu buerá cúãrē nẽeatiwã tutimiwũ. ¹⁴ Jesupé jīiwĩ:

—Wĩmarã yũu puto atiaro. Cãmotãrijãña. Cõãmacũ dutirẽre ãñũurõ wãcũnũuserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩiya, jīiwĩ.

¹⁵ Too siro Jesús cúãrē ñaapeó, Cõãmacũrē sãĩbosãwi. Yaponó, aperopú wãajõãwĩ.

Mamũ pee cuogũ Jesumẽna wedeserigue

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Too siro sĩcũ Jesús putopu jea, cūārē sãĩñãwĩ:

—Basocãre buegũ, ¿yũu ñeenõ ãñũurẽre tiigũdari, catirẽ petihẽre buadugãgu? jīiwĩ.

¹⁷ Cūārē yũwĩ:

—¿Deero tiigú yũure ãñũurẽ maquẽrẽ sãĩñãĩ? Sĩcũrã ãñũgũ niĩ. Cũu dutirẽ tiiyá, catirẽ petihẽre buadugãguja, jīiwĩ.

¹⁸ —¿Ñeerẽ tiigãri? jīiwĩ.

Jesús jīiwĩ:

—Basocãre sãĩrijãña. Æpĩ numorẽ ñeeaperijãña. Yaarjãña. Æpẽrãrē jīĩditoremena wedesãrijãña. ¹⁹ Mũu pacu, mũu pacore padeoyá. Mũu basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã, jīiwĩ.

²⁰ —Yũu tee niipetirere tiimũãatimiwũ. ¿Ñeenõ yũure dusai? jīimiwĩ.

²¹ —Muu basocú ãñugú peti niidugagu, muu cuorére dúapetijägú wáaya. Tee dúa wap-atáariguere bóaneórärê batoya. Teero tiigú, Cõamacú putopure pee ãñurê buagúdadu. Túajea, ati, yuure nunawá, jïimiwí.

²² Mamu teero jïiri tuogú, wácüpati, putuajõãwí, pee apeyé cuogú nijjigú.

²³ Jesús ãsarê jïiwí:

—Yuu ateréja diamacárã jïiã: Pee apeyé cuoráno Cõamacú dutirére ãñurõ tiinunúsedugari, wisio niicu. ²⁴ Yuu ateré jïinemoã súcã: Wáicu camello wãmecütigu awigá copegãpu sããcãmewitimasïriqui. Toorã nemocú, pee apeyé cuoráno Cõamacú dutirére ãñurõ tiinunúsedugaripereja, jïiwí.

²⁵ Teeré tuorã, ãsã bayirõ tuomanijõãwú:

—Too docare çnoãpé netõnénoãdari? jïiwú.

²⁶ Jesús ãsarê ññagurã, jïiwí:

—Basocã cãã basiro netõnémasïriya. Cõamacúpereja wisioré manidõjãã, jïiwí.

²⁷ Pedro cãurê yuugu, jïiwí:

—Tuoyã ména. Ësãpe niipetire ãsã cuoriguere cüjõãatiwu, muumena nunããda jïirã. Teero tiirã, çãsãpe ñeenorê ñeeãdari? jïiwí.

²⁸ Jesús yuuwí:

—Yuu ateréja diamacárã jïiã: Atibúreco petiári siro, niipetire mama wasoritabe, yuu niipetira sõwú duigudacu asibatëripirõ õpã duiripirõpu. Yuu too duiri, múã yuure nunaríracã docepiri õpãrã duirëpiriõpu duiadacu. Israelya põna doce põnarí macãrãrê beseadacu. ²⁹ Sícãno yuure padeoré wapa cüüye wiseri, cüü baira, cüü pacusũmaã, cüü põna, cüüye ditare cüjõã, cüü cüüwarigue nemorõ buagúdaqui. Teero biiri apeyé Cõamacãmena catiré petihére buagúdaqui. ³⁰ Mecütigãrê pau uputí macãrã too síropure búri niirã niãdaduca. Búri niirã too síropure uputí macãrã niãdaduca, jïiwí.

20

Ëse wese paderãmena queoré

¹ Jesús wedenemowí:

—Múãrê queorémema teeré wedeguda: Cõamacú dutiré múãpure niãdare atequetí tiirõbiro niã. Sícã use wese cuogú ñamisãñurõ cüüya wese padeadarare ãmaãgú wáayigu. ² Cüãrê buagú, “sicabureco padegu wapatárocõrõ múãrê wapatíguda” jïiyigu. Cüãmema quënotõa, cüüya wesepu padedutigu ticocoyigu. ³ Nueve niiri, macã decoru wáayigu. Toorã ãpëãrã paderipacara niirãrê ññayigu. ⁴ Cüãrê jïiyigu: “Múãcã use wesepu padera wáaya. ãñurõ múãrê wapatíguda”, jïiyigu. Cüãcã padera wáayira. ⁵ Coeritõ niiri, ñamica tres niiri, teerora tiiyigu. ⁶ Cinco niiri, macãpu wáa, ãpëãrã paderipacara niirãrê buajeayigu súcã. Cüãrê, “çdeero tiirã múã paderipacara niinañiõjõã?” jïiyigu. ⁷ “ãpëãrã ãsarê ‘padera atiya’ jïiriawã”, jïiyira. “Múãcã use wesepu padera wáaya”, jïiyigu.

⁸ Nãicũmuatiri, wese cuogú paderãre dutigüre jïiyigu: “Paderãre suocõ, wapatíya. Too síropu jeaarirare wapatísugueya. Suguro jeaarirare wapatíyaponocoya”, jïiyigu. ⁹ Cinco niiripu padenucãrija jeayira. Sicabureco padera wapatárocõrõ ñeeyira. ¹⁰ Bóeripu jearirape ati, “ãniã nemorõ marí wapatáadacu” jïi wãcũmiyira. Cüãcã sicabureco wapatárocõrõ ñeeyira. ¹¹ Cüã tiiwese cuogüre tuticoteyira: ¹² “Ëniã ãsã síropu padera jeaarira sica horara padeawã. Cüãcãrê ãsã wapatárocõrõrã wapatía. Ësãpeja yoari asirõ doca padenañiõjõããwã”, jïimiyira. ¹³ Cüãpe sícũ teero jïirã menamacãrê jïiyigu: “Yuu menamacã, muurê ññarõ tiigú tiirã. Muu padeadari suguro, ‘sicabureco wapatárocõrõ muurê wapatíguda’ jïi quënoãwã muumena. ¹⁴ Muu wapatãrere née, wáagua. Yuu ãni too síropu padegú jeaarigüre muurê wapatárocõrõrã wapatídugaga. ¹⁵ Yéë niyeru niã ate. Yuu booró yéë niyerumena tiimasã. Çyuu ãñurõ tiiri, muu ññatutigu tiite?” jïiyigu.

¹⁶ Teero tiirã, too síropu niãrira sugueadacua; suguearira síropu niãdaduca, jïiwí Jesús.

Jesús cãurê sããdarere ññãrã wederigüe

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Too síro Jesús Jerusalënpu muãwagu, ãsã cüü buerã docere merëã suocõ, wedewawi. Biiri jïiwí:

¹⁸ —Múã ññã. Marí Jerusalënpu wáara tiia. Toorã yuu niipetira sõwú niipacari, pairaré dutirã, Moisés jóarigue buerãpure ticoadacua. Cüã sããdutiãdaduca yuure. ¹⁹ Cüãrã judíoa niihëãpüre ticonetõneãdaduca. Yuure buijã, tâna, curusapu pábiatu sããdaduca. Itiãbureco siro masãgúdadu, jïiwí.

Santiago, Juan paco Jesuré sãibosãmirigüe

(Mr 10.35-45)

²⁰ Zebedeo namo coo pōna Santiago, Juanména Jesús putopu jeawo. Cūārē sāīgōdo, ñicācoberimena jeacūmuwō. ²¹ Cūū coore: —¿Ñeenó boogári? jīwī.

—Muu ōpū sāāgū, āniā yuu pōna puarārē muu duirīpīrō putogāpu dupowa. Sicū diamacúpe, āpīrē acuniñape dupowa, jīimiwō.

²² Jesús yuuwi:

—Yuu ōpū sāāādari suguero wáaadarere múā masīria. ¿Yuu ñañarō netōādarobirora múācā ñañarō netōrā nacābógari? jīwī.

—Éjū, ñañarō netōmasīā, jīiwā.

²³ —Múācā yuu tiiróbiro ñañarō netōādacu. Teerē wedemasīpacu, “sicū diamacúpe, āpī acuniñape dupoguda” jīimasīriga. Tee yuu dutiré niiria. Yuu Pacu toopú duidarare besetoawi, jīiwī.

²⁴ Ésā puamóquēñerā tee sārēre tuorá, Santiago, Juanména cúawu. ²⁵ Jesús ūsārē suocó, jīiwī:

—Múā masīā: Niipetire dita macārārē dutirá Cōāmācūrē masīhērā cúā booró dutiāmajāya. Cúā doca macārācā acaribíremena dutiia, cúā dutirēre tiipetídutira. ²⁶ Múāpeja cúā tiiróbiro tiirjāña. Merēā tiirécutiya. Múā uputí macārā niidugara, āpērārē tiápuri basoca niīña. ²⁷ Sicū āpērā nemorō niidugaguno niipetirare padecotegu tiiróbiro niirō booa. ²⁸ Yuu niipetira sōwācā teerora tiiwú: Āpērā yuure tiápuaro jīīgū mee atiwu. Yuupe basocáre tiápuu atigu tiiwú. Teero biiri pau basocā ñañarē tiiré wapa diabosa netōnégū atigu tiiwú, jīiwī.

*Jesús puarārē ññarī tiirigue
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)*

²⁹ Ésā Jericó niīārira witiwari, pau basocá Jesuré nūnūātiwa. ³⁰ Ésā wáarima wesapu puarā ññahērā duíwa. “Jesús too netōwái” jīirēre tuorá, bayiró busurōmena jīiwā:

—¡Ōpū, David pārāmi niinunusegu, ūsārē bóaneōña! jīiwā.

³¹ Basocápe cúārē: —Nocōrōrā ditamanijōāña, jīi tutimiwā.

Cúape jīinemosājāwā:

—¡Ōpū, David pārāmi niinunusegu, ūsārē bóaneōña! jīiwā.

³² Jesupéja putuánucā, cúārē suocó: —¿Múārē deero tiiri boogári? jīiwī.

³³ —Ōpū, ūsārē ññarī tiiyá, jīiwā.

³⁴ Jesús cúārē bóaneō ññagū, capearire ñaapeówi. Ñaapeórira, ññajōwā sáa. Īña, cūārē nūnūātiwa.

21

*Jesús Jerusalénpu sāāwarigue
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Ésā Jerusalénpu jeadaro péero dasawú. Betfagé macāpu Étāgū Olivo putopu jeadara tiiwú. Toopú Jesús puarā ūsā menamacārārē tiimacāpu ticocowí. ² Cúārē jīiwī:

—Iimacā marí díamacū niiri macāpu wáaya. Máata sicō burra siatunucōārigore, wīmagūmena buajeáadacu. Jōā, cúārē néeatiya. ³ Sicū múārē sāññarí, “marí Ōpū booáwi; máata wiyajāgūdaqui” jīiña, jīiwī.

⁴ Tee profeta jīiriborira wáaro tiiyiro. Ateré jóarigu niiwī:

⁵ Jerusalén macārārē jīiña: “Īñaña. Múā Ōpū múā putopu atitoai mee.

Bári niigú tiiróbiro burra macū wīmagū sotoapu pesatīi”,*
jīi jóarigu niiwī.

⁶ Cúā Jesús ticocoarira wáa, cūū tiidutíariborira tiirira niiwā. ⁷ Burrore cūū pacoména néeatywa. Cúā sotoapu cúāye suti sotoá maquērē tuuwépeowu. Jesús sicū sotoapu muāpeawi.

⁸ Pau toopú niirā cūūrē padeorá, cūū netōwáadarimapu cúāye suti sotoá maquērē séocūwā. Āpērā yucu dupuri tiimaru páatacūwā. ⁹ Cūū suguero wáara, cūū siro nūnūārā bayiró busurōmena jīiwā:

—¡David pārāmi niinunusegure usenire ticoada! ¡Āni Cōāmācū ticodiocorigu niīi! ¡cūūrē aññurō tiáaro! ¡Niipetira ūmuāse macārā cūūrē “aññunetōjōāi” jīi, usenire ticoaro! jīiwā.

¹⁰ Jesús Jerusalénpu sāājeari, niipetira toopú niirā ññamanijōā, deero jīimasīririra niiwā.

—¿Noā niīi āni? jīi cāmerí sāññāwā.

¹¹ Āpērā yuwa:

—Cūū Jesús, profeta, Nazaret Galilea dita macū niīi, jīiwā.

* 21:5 Zacarías 9.9.

Jesús Cōāmacūwiipū dúari basocare cōāwionecorigue
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Too síro Jesús Cōāmacūwiipū sããjeagu, niipetira dúari basocare, teeré sãinerãrê cōāwionecowi. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuunécōācūjãwí. Bua dúari basocaye duirépiricãrê teerora tiíwí. ¹³ Cúãrê jĩwí:

—Cōāmacūye queti jóaripū biiro jĩã: “Yáa wii ‘Cōāmacūmena wedeseri wii niia’ jĩrĩ wii niiañadacu”,[†] jĩ jóare niã. Múãpe yaarépira dúari wii niiri tia, jĩwí.

¹⁴ Tiiwiipáre ñahêrã, wáamasihêrã cãū putopu atiwa. Cúãrê netōnêwí. ¹⁵ Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápe cãū tutuaremena tiêñorí ñharã, cúawa. Wímarã tiíwí popeapu niirã bayiró busarómena “¿David pãrãmi niinunusegure usenire ticoada!” jĩwã. Teecãrê tuorã, cúawa. ¹⁶ Jesuré jĩwã:

—¿Ñiã cúã jĩrêre tuoi? jĩwã.

—Tuoa, jĩwí—. Múã Cōāmacūye queti jóaripū buerã niipacara, ate tiipūpu jóarere tuomasĩria ména:

Cōāmacū, mũu wímarãrê,

teero biiri ùpũrãrê

ãñuró useniremena mũurê basapeomenirĩ tiáwã,[‡]

jĩ jóanoã, jĩwí.

¹⁷ Cúãrê cōāwitiwa, Betaniapu wáawu. Toopú ùsã cãniwã.

Jesús higuerağure sñinĩrĩ tiirígue
(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Apebúreco bóeri Jesús Jerusalénpu cãmeputúagu, juabóajõãwí. ¹⁹ Maa wesapu higuerağure ñhawí. “Ducacuticura” jĩgũ, ñagũ wáamiwí. Pũũrĩ dícu buawí. Teero tiigũ, tiiguré: —Ducacutinemorícu sãa, jĩwí.[§]

Máata higuerağurũ sñinjõãwũ. ²⁰ Teero wáari, ùsã cãū buerã ñhãmanijõãrã, sãñhãwũ:

—¿Deero tiiró higuerağurũ máata sñinjõãrĩ? jĩwũ.

²¹ Jesús ùsãrê yũuwi:

—Yũu ateréja diamacúrã jĩã: Múã padeoré cñorã, “Cōāmacū yũuñriboqui” jĩñhêrã, yũu tiiguré tiãrirobiro múãcã tiimasñadacu. Apeyé, múã atigũ ùtãğũrê “wãa, díaru ñaacoñũãña” jĩrĩ, teerora wáaadacu. ²² Múã padeoré cñorã, Cōāmacūrê sãñrenorê buaãadacu.

Jesuré “¿noã dutirémena teeré tiii?” jĩrígue
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Too síro Jesús Cōāmacūwiipū sããawawí. Cãū tiíwiipú bueritabe, paiaré dutirá, ãpêrã butoã dutirá cãū putopu wãa, cãũrê sãñhãwã:

—¿Noã dutirémena mũu teeré tiii? ¿Noã mũurê dutiré ticori? jĩmiwã.

²⁴ Jesús cúãrê yũuwi:

—Yũucã múãrê sãñhãğũda. Múã yũure yũuri, múãrê “ate dutirémena tia yũu” jĩğũda. ²⁵ ¿Noã Juanrê wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cōāmacū o basocãpe ticocoyiri? jĩwí.

Cúãpe cãmerĩ wedesewa:

—Marĩ “Cōāmacū ticocorigu niíwí” jĩrĩ, cãū marĩrê “too docare ¿deero tiirã cãũrê padeorĩri?” jĩboqui. ²⁶ Marĩ “basocã cãũrê ticocorira niíwã” jĩmasĩria, basocãre cuira. Niipetira “Juan profeta niíwí” jĩ padeoóya, jĩyira.

²⁷ Teero tiirã, cúã Jesuré: —Masĩriga, jĩwã.

Jesús cúãrê jĩwí:

—Yũucã múãrê “ate dutirémena teeré tia” jĩ wederia, jĩwí.

Sicũpõna pñarãmena queoré

²⁸ Jesús cúãrê sãñhãwí:

—¿Múã deero tugeñãñã ateré? Sicũ pñarã ãmuã pñnacutíyigu. Cãū sicũ putopu wãa, “macũ, use wesepu padegu wãaya” jĩyigu. ²⁹ Cãū macũpé “wãaria” jĩyigu. Too síro wãcũpati, wãcũre waso, padegu wãajõãyigu. ³⁰ Too síro cúã pacu ãpĩ cãū macũ putopu wãa, teerora jĩyigu. Cãũpe “wãagũda” jĩpacu, wãariyigu. ³¹ ¿Niipe cúã pacu booróbiro tiyĩri? jĩwí.

—Cãū dutisũgearigupe, jĩwã.

Jesús cúãrê jĩwí:

—Yũu ateréja diamacúrã jĩã: Niyeru wapasébosari basoca, teero biiri numiã ñhãrã múã suguero wãcũpati, wasoóya. Teero tiiró, Cōāmacū dutiré basocãpure niãdare cúãrê múã

[†] 21:13 Isaías 56.7. [‡] 21:16 Salmo 8.2. [§] 21:19 Higuerağurĩ wasowitĩatiri, ñaca metãpãğã witiaticu. Teepare sãmerérena yaanocu. Jesús teeré ãmaãmijĩyĩ. Teepagã ñaadiari siro, pacapã ãñuró ipitire witiatinucãcu. Metãpãğã manĩrĩ, pacapãcã witiaticu.

sughero jeaadacu. ³² Juan Cōāmacū boorére múārē buepacari, cūārē padeoríwū. Niyeru wapasébosari basocape, teero biiri numiá ñañarāpe cūārē padeowá. Cúā wácūpati, wasorí ñāpacara, múāpe too síro wácūpati, wasoríwū. Juanrē padeoríwū, jīwī.

Ñañarā padecoteramena queoré
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jesús cūārē wedewi sūcā:

—Apeyé queorére taoyá sūcā: Sīcū ūmu dita cuogú niyigu use wese oterigu. Otepetitoa, sánisānucōyigu. Use cúā bipesāadari copere útāgāpu coayigu. Teero biiri ūmuāri wii cúā coteduiadari wiire tiyigu. Aperopú wāanetōgū wāagu, āpērārē tiiditare wasoyigu. ³⁴ Use ducacatirito niirī, cūārē padecoterare ticocomiyigu. Cūāya dita cūū wasorirare “use cúā dúā wapatáre decomena ticocoaro yūre” jīcomiyigu. ³⁵ Cúā toopú jeari, tiidita wasorira cūārē ñee, sīcūrē páa, āpīrē sīājā, āpīrē útāperimena déeyira. ³⁶ Tiidita ōpū cūū ticocosuguerira nemorō ticocomiyigu sūcā. Cúācārē teorora tiyira.

³⁷ “Too síro sáa, cūū macārē ticocomiyigu sūcā. “Yūu macārē quioníremena ññādaduca”, jī wácūmiyigu. ³⁸ Ōpū macū toopú jeari ññarā, tiidita wasorira cāmerī wedeseyira: “Ānirā niirī too síropu atiditaré ñeegūdu. Jāmu, sīācō. Cūū manirī, atiditá marīya dita putuádaduca”, jīmiyira. ³⁹ Teero tiirá, cūārē ñee, tiiwese wesapu néewa, sīācōājāyira.

⁴⁰ “Too docare tiidita ōpū toopú jeagu, ¿deero tiigúdari tiidita wasorirare? jīwī.

⁴¹ Cūārē jīwā:

—Bóaneōrō manirō cúā ñañarārē sīācōāgūdaqui. Too síro cūāya ditare cūārē wap-
atírucujāādarare wasogūdaqui, jīwā.

⁴² Jesús cūārē jīwī:

—Múā Cōāmacūye queti jóaripū buerá niipacara, ate tiipūpu jóarere tuomasíria ména:
Wii weerira útāquire booríyira.

Cúā boorípacari, tiiquira uputí macāqui putuáwū tiiwíipare.

Cōāmacū marí Ōpū teero tiirígu niwī.

Cūū tiiríguere “añunetōjōāā” jī tūgueñanoā,*
jī jóanoā.

⁴³ Teero tiirá, yūu ateréja jīā: Cōāmacū dutiré múāpūre niimiādare use wese tiiróbiro niā. Tiiwesere múārē emajāgūdaqui; āpērārē ticogūdaqui cūū dutirére tiíadarare. ⁴⁴ Tiiqui sotoapu ñaapeaguno mutājōāgūdaqui. Tiiqui sīcū sotoapu ñaapeaatā, añurō mutāpetijōāgūdaqui, jīwī.

⁴⁵ Piaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Jesús tee queorémēna wederi tuorá, “maríreña teero jīgū tiiquí” jīyira. ⁴⁶ Teero tiirá, cūārē ñeeādara tiimíyira. Ñeeriwa, basocáre cuira. Basocápe “profeta niirī” jī padeowá.

22

Wāmosíari bosebureco boocómimiramena queoré
(Lc 14.15-24)

¹ Jesús queorémēna cūārē wedenemowī:

² —Cōāmacū dutiré múāpūre niíadare atequetí tiiróbiro niā. Sīcū ōpū niyigu. Cūū macū wāmosíari bosebureco tiipeoyigu. ³ “Yūu boocórirare suorá wáaya”, jīyigu cūārē padecoterare. Cūū boocórirape “wáaria” jījāyira. ⁴ Too síro āpērārē cūārē padecoterare ticocogu, jīduticoyigu: “Yūu boocórirare ateré wedera wáaya: ‘Yaaré quēnoārepu niitoaawū. Yáara wecuá, teero biiri ecará diicutirí tiiríre sīādutítoaawū. Niipetire quēnoārepu niā. Bosebureco ññarā atiaro’”, jīcoyigu. ⁵ Cúāpe yūuriyira. Sīcū cūāya wesepu wáajōāyigu. Āpī cūū apeyé dúaropu wáajōāyigu. ⁶ Āpērārē cúā ōpū ticocoarirare ñee, ñañarō jī, sīājāyira. ⁷ Cúā ōpū cúā teero tiiríguere tuogá, cūayigu. Cūāyara surarare ticocogu, cūārē sīādutiyigu. Cúāya macārē sóejādutiyigu. ⁸ Too síro cūārē padecoterare jīyigu: “Niipetire wāmosíari bosebureco tiíadare niipetitoa. Yūu boocómirira atihere wapa boocónemofa manirā niijāārō sáa. ⁹ Teero tiirá, macā decopu wáaya. Niipetira múā buajeáre ‘bosebureco ññarā wáaya’ jīñā”, jīyigu. ¹⁰ Cūārē padecotera macā decopu wáaya. Niipetira cúā buajeáre añurārē, ñañarārē néo, néewayira. Teero tiirá, tiitiatie basocá dadajōyira.

¹¹ “Too síro cúā ōpū bosebureco atiarirare ññagū, sājāyeyigu. Cúārē ññagū, sīcū cúā decopu wāmosíara sññarō sññahégūrē ññayigu. ¹² Cūārē jīyigu: “Yáa wedegu, ¿deero tiigú sññatiarí muu, wāmosíari sutiro sññaripacu?” Cūāpe yūumasíriyigu. ¹³ Cúā ōpū yaaré batorare jīyigu:

* 21:42 Salmo 118.22-23.

“Cūūrē wāmorīpu, daporipū siatū, naītīārōpu cōāwionecoya. Toopū basocā pūnisīra bacadiyó, utiadacua”, jīyigu, jīwī.

¹⁴ Jesús jīwī sūcā:

—Cōāmacū paure boocópacu, síquērārē besequi, jīwī.

Niyeru wapasédutire sāīñárigue

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Too síro fariseo basoca wáajōāwā. Cūā Jesús merēā yūuri boorá, cūūrē sāīñáadarere quēnoyūerira niwā. ¹⁶ Too síro cūā buerére nūnūrārē, Herodere tuonūnūseramena Jesús putopu ticocorira niwā. Cūūrē jīwā:

—Basocāre buegá, mūū āñugú niirére masīā. Mūū diamacūrā Cōāmacūye maquērē buea. Basocā tusarē dícare wedericu. Upūtí macārārē, buri niirārē, niyeru cuorāre, niyeru cuohérare sícārībīro īña, wedea mūū. ¹⁷ Teero tiigú, ¿deero wācūī mūū? Usārē wedeya: ¿Romanuā òpārē cūū niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatírigarite? jīwā.

¹⁸ Jesupé cūā wācūrere, cūā ñañarē tiidugárere masījārigu niwī. Teero tiigú, jīwī:

—Múā ñañarā, tiiditōrepira niā. Múā yūure teero jī, wedesādugara tiia. ¹⁹ Niyeruqui wapatíadariquire ēñoñā yūure, jīwī.

Tiiquire cūūrē néeatiwa. ²⁰ Jesús cūārē sāīñāwī:

—¿Noāyá diapóa, noā wāme tusai? jīwī.

²¹ —César romanuā òpāye tusaa, jīwā.

—Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cōāmacūyere Cōāmacārē wiyayá, jīwī.

²² Cūū teero jīrī tuorá, tuomanijōāwā. Cūūrē cōāwiti, wáajōāwā.

Diarira masāmuāre wederigue

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tiburecora síquērā saduceo basoca Jesús puto jeawa. Cūā “diarira masāmuāricua” jīīya. Jesuré sāīñāwā:

²⁴ —Basocāre buegá, Moisés jīriguere jīñāda: “Sīcū pōnamanīgū diaweori, cūū bai cūū nūmo niirigore dútuaro. Cūū coomena cūū sōwū diarigure pōnacutibosaaro”,* jīrigu niwī.

²⁵ Teerora wáayiro ūsā watoare. Sīcūpōna siete niyira. Cūā sōwū namocutiri siro, diajōāyigu. Pōnamanīgārā, cūū nūmo niirigore cūū bairé cūūyigu. ²⁶ Cūūcārē teerora wáayiro. Cūū baicārē teero wáayiro. Teero díca wáayiro. Niitugupucārē teerora wáayiro. ²⁷ Too síro cūā nūmo niimirigocā diajōāyigo. ²⁸ Cūā niipetira coore namocutimiyira. Teero tiigó, diarira masāmuārī, ¿nii nūmope putuágodari? jīwā.

²⁹ Jesupé cūārē yūūwi:

—Múā Cōāmacūye queti jóaripū maquērē masīria. Cōāmacū tutuarecārē masīria. Teero tiirā, wisijōā. ³⁰ Diarira masāmuārī siro, ūmuā, numiā wāmosiaricua. Ángelea ūmuāsepu niirābīro niīya. ³¹ Diarira masāmuāre maquērē múā buepacara, toomasīria ména. Ateré Cōāmacū cūūye queti jóaripūpu múārē jīrigu niwī: ³² “Abraham, Isaac, Jacob Ōpū niā yūū”,† jīrigu niwī. Cōāmacū diarira Ōpū niiri; catirá Ōpūpe niī, jīwī.

³³ Basocā cūū buerére tuorá, tuomanijōāwā.

Dutiré upūtí maquē

(Mr 12.28-34)

³⁴ Too síro Jesús saduceo basocare sāīñāduri tiirī īñarā, fariseo basoca neārira niwā. ³⁵ Too síro sícū cūā menamacū Moisés jóariguere āñurō masīgū Jesuré “merēā yūūboqui” jīgū, sāīñāwī:

³⁶ —Basocāre buegá, ¿diiyē niī Moisére dutiré cūūrigue bayiró upūtí maquē? jīwī.

³⁷ Jesús cūūrē yūūwi:

—“Cōāmacū marī Ōpūrē maīñā. Niipetire múā yeeripūnamena, múā wācūrēmena cūūrē maīñā.”‡ ³⁸ Tee apeyē nemoró niinetōnacāre niā. ³⁹ Tee doca maquē tee dutiré tiiróbiró niā. “Mūū basiro maīñō tiiróbirora āpērācārē maīñā.”§ ⁴⁰ Marī tee puawāmé dutirére tiirā, niipetire Moisére dutiré cūūrigue, teero biiri profetas tiidutirere yūūra tiicū, jīwī.

Cristo ¿noā pārāmi niī?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseo basoca Jesús putopu neārítabe, cūārē sāīñāwī:

⁴² —Múā Cristo Cōāmacū beserigure ¿deero wācūī? ¿Noā pārāmi niinūnusegu niī? jīwī.

—Ōpū David pārāmi niinūnusegu niigūdaqui, jīwā.

⁴³ Jesús cūārē jīwī:

* 22:24 Deuteronomio 25.5. † 22:32 Éxodo 3.6. ‡ 22:37 Deuteronomio 6.5. § 22:39 Levítico 19.18.

—Too docare David Cristo ñecū niipacu, ¿deero tiigú Espiritu Santo masiré titorémena wedesege, “cūu yuu Ōpū niī” jīiyiri? David ateré jóarigu niīwī:

⁴⁴ Cōāmacū jīiwī yuu Ōpūrē:

“Yāa wāmo diamacāniñape duiya,

tée mūarē ññatutirare mūu dutiriguere yuu aññurō yuuri tiirīpu”,*

jīi jóarigu niīwī David. ⁴⁵ David “yuu Ōpū” jīīgū, Cōāmacū beserigure jīīgū tiirigu niīwī, cūu pārāmi niipacari. Teeré aññurō wācūña, jīiwī.

⁴⁶ Cūā sīcānopera yuuriwa. Tiiburecomena “sāññanemoricu sáa” jīi wācūyira.

23

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécūtire, fariseo basoca tiirécūtire wederigue

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Too síro Jesús basocáre, ūsā cūu bueráre jīiwī:

² —Moisés jóarigue buerá, fariseo basocacā Moisére dutiré cūuriguere wederá niīyia.

³ Teero tiirá, niipetire cūā wederére tiinunáseya. Cūā tiirécūtirepere ññacūrijāña. Cūā wederobiro tiirīya. ⁴ Āpērārē tiipōtēōña manirére dutiīya. Nucārere siatūpeora tiiróbiro tiīya. Tee aparáre péerogā tiipuriya. ⁵ Niipetire cūā tiirére basocā ññāārō jīirā, teeré tiīya. Cōāmacūye queti jóaripū sāññaretibari pacasāññuretibari caooya.* Teero biiri cūā súbuseri ññāārō jīirā, āpērā nemorō cūā súbuseri sutiro yapa opadari cuorócare sāññāya. ⁶ Bosebureco niirī, sugero maquē duirēpu dícu duidugacua. Neārē wiseripucārē teorora tiidugacua. ⁷ Macā decopu quioníremena aññudutiri boocúa. Cūārē “ūsārē buerá” jīirī boocúa.

⁸ Múā doca “ūsārē buerá” jīidutirijāña. Múārē buegú sícūrā niī. Múā sícūpōnarā niī. ⁹ Atiditapáre sícū basocáre “ūsā pacu” jīirijāña. Múā sícūrā pacacūtia; cūu ūmūāsepu niī. ¹⁰ Múārē “ūsā ōpū” jīirijāārō. Cristo Cōāmacū beserigu sícūrā múā Ōpū niī. ¹¹ Múā menamacū āpērārē tiipugu cūārā niī āpērā nemorō uputí macū. ¹² Sícū cūu basiro “āpērā nemorō yuure padeorí booa” jīīgū bári niīgú tiinógūdaqui. Teero jīihégānopereja Cōāmacū āpērārē padeorí tiigūdaqui.

¹³ Bóaneōrā niī múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocā ññacoropu dícu aññurō tiia. Cōāmacū dutirére aññurō wācūnunuserare cāmótara tiia. Múā Cōāmacū dutirére aññurō wācūnunusedugaricu; wācūnunusedugarare cāmótāa.

¹⁴ Bóaneōrā niī múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocā ññacoropu dícu aññurō tiia. Niyeru boorā, wapewia numiāye wiserire jīiditoremēna ēmacu. Múā yoari Cōāmacūmena wedesera tiiróbiro tiiditócu basocáre. Múārā āpērā nemorō ññāārō tiinóādara niī.

¹⁵ Bóaneōrā niī múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocā ññacoropu dícu aññurō tiia. Día pairímaapu tīā, yoaro niiré macārīpu múā buerére nunuādarare āmaārā wāaa. Sícūrē bua, múā buerémēna cūārē múā nemorō pecamepu wāgūdu niirī tiia.

¹⁶ Bóaneōrā niī múā. Múā ññahērā āpērārē wéesuguera tiiróbiro niī. Múā basocáre ateré buea: “Sícū ‘Cōāmacūwiimēna diamacū jīiā’ jīiāri siro, cūu jīiāriguere tiihéri, wapa maniā” jīicu múā. Atepé docare “cūu ‘Cōāmacūwiimēna maquē oromēna diamacū jīiā’ jīirī, teorora tiiāro” jīicu múā. ¹⁷ Múā tuomasíridojácu. Oro Cōāmacūwiipu niijirō, Cōāmacū ññacoropu aññurē putuácu. Teero tiiró, ¿diīyēpe nemorō uputí maquē niī, orope o Cōāmacūwiipe? ¹⁸ Múā ateré buea: “Sícū ‘Cōāmacūrē wáicura sóepeoromēna diamacū jīiā’ jīiāri siro, cūu jīiāriguere diamacū tiihéri, wapa maniā” jīicu múā. Atepé docare “cūu ‘toopú wáicura Cōāmacūrē titorémēna diamacū jīiā’ jīirī, teorora tiiāro” jīicu múā. ¹⁹ Múā tuomasíridojácu. Cōāmacūrē titoré wáicura sóepeoro sotoapu niijirō, cūu ññacoropu aññurē putuácu. Teero tiiró, ¿diīyēpe nemorō uputí maquē niī, Cōāmacūrē titorépe o wáicura sóepeorope? ²⁰ Teero tiigú, sícū “Cōāmacūrē wáicura sóepeoromēna diamacū jīiā” jīīgū, toopú péoarigūmenacārē teorora jīīgū tiī. ²¹ Sícū “Cōāmacūwiimēna diamacū jīiā” jīīgū, Cōāmacūmenacārē teorora jīīgū tiī. ²² Sícū “āmūāsemēna diamacū jīiā” jīīgū, Cōāmacū duirípīrōmēna, teero biiri toopú duigūmenacārē teorora jīīgū tiī.

²³ Bóaneōrā niī múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocā ññacoropu dícu aññurō tiia. Múā oteré metāgārē “mentā”, “anís”, “comino” wāmecūtire yaaré sitiaññure tiirénorē seenéō, opaquērī ticú. Puamóquēñequērī cuorā, sicaquē Cōāmacūwiipu néewa, “yuu Cōāmacūrē titoré niī” jīi, pairé ticocu. Teero tiipacára, nemorō uputí maquērē tiiría. Moisére dutiré cūuriguēcārē tiiría. Basocáre queorō dutiróbiro tiiría. Bóaneōre ēñoría.

* 22:44 Salmo 110.1. * 23:5 Tiitibare cáyē diapáripu, cáyē wāmorīpu siatútuīyira. Tiitiba popeapu sica versículo o pua versículo sáāyira. Ññaña Deuteronomio 6.6-8.

Cōāmacārē padeoríá. Múā oterére cūārē ticorucurobirora tee ʔpʔtí maquēcārē tiiró booa. ²⁴ Múā ñāhērā āpērārē wéesuguera tiiróbiro niíā. Búri niirére āñurōmena tiipetipacara, ʔpʔtí maquē tiirépere wācūria.

²⁵ 'Bóaneōrā niíā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ñāacoropu dícu āñurō tiia. Baparí sotoápu dícu coseárigue tiiróbiro niíā. Popeapure múā āpērāyére ēmaré, teero biiri niyeru cuopacára boonemósājāre dadanetōjōāā. ²⁶ Múā fariseo basoca tuomasihērā, ñāhērā tiiróbiro niíā. Popeapu maquē cosesuguéya. Teero tiirá, bapa sotoápućārē āñurō coseári bapa tiiróbiro niíādadu.

²⁷ 'Bóaneōrā niíā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ñāacoropu dícu āñurō tiia. Múā diarira cūire wiseri boremena tuusíāre wiseri tiiróbiro niíā. Sotoápuere āñurō baucú. Popeapure diarira cōārí, niipetire bóarigue dadajōācu. ²⁸ Múācā teerora basocá āñurá baucú āpērā ñāacoropu. Popeapupere āñuré tiidugáre manicú sáa. Ñāñaré niinetōjōācu.

²⁹ 'Bóaneōrā niíā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ñāacoropu dícu āñurō tiia. Múā profetaye masācoperi sotoápu āñuré wiserigá tiinucōā. Āpērā basocá āñurá niirirare cūire wiserire mamoa. ³⁰ Múā biiro jīā: "ʔsā ñecūsūmuāniārā catiritopure ūsā niirājā, merēā tiibójīyu. Cúā profetare sīādutíri, ūsā sīādutíribojīyu", jīā. ³¹ Múā teeré teero jīrā, múā basiro "profetare sīāríra pāřāmerā niinunusera niíā" jīrā tiia. ³² Teero tiirá, múā ñecūsūmuā tiimúāatiroribora tiipapacutijāña.

³³ 'Múā āñāā tiiróbiro ñāñaré tiirá niíā. Múā deero tíi Cōāmacū pecamepu ñāñarō tiíadarere netōmasírícu. ³⁴ Teero tiigú, yuu múā pʔtopure profetare, Cōāmacū dutiré masírārē, Cōāmacūye buedarare ticocoguda. Múāpe cāā síquērārē sīā, āpērārē curusapu pábiatu sīādutiádadu; āpērārē cūā neārē wiseripu tāna, cūā wáare macārīpu nūñādadu. ³⁵ Múā teero tiirá, niipetira basocá āñurārē sīārígue wapa múā wapa cuoa. Múā ñecūsūmuā Abel† basocá āñugúrē sīāsuguéyira. Téé Zacarías‡ Berequías macārē sīāyapacutiya. Zacariare sīāyíra Āñunetōjōāri Tatia sāāworo pʔtopu. ³⁶ Yuu ateréja diamacárā jīā: Múā atitó macārāpu niipetire cūā teero tiiriguere wapa cuoa, jīwí Jesús.

*Jesús Jerusalén macārārē maímírigue
(Lc 13.34-35)*

³⁷ Jesús Jerusalén macārārē wācūgú, jīwí:
—Jerusalén macārā, múā profetare sīārā niíā; Cōāmacūye wederáre ūtāperimena déesíārā niíā. Múārē maígá, pee peti néódugamiwū. Cārēquē coo pōnarē wáure docapu néódcūrōbiro tiidugamiwū. Múāpe bootíwu. ³⁸ Teero tiiró, múāya macā cōjōāādadu. ³⁹ Yuu ateré jīā: Yūure ñāñemoricu; téé múā yūure "āni Cōāmacū ticodiocorigu āñunetōjōāri" jīrāpu, ñāñādadu, jīwí.

24

*Jesús "Cōāmacūwii cōāñoādadu" jīrígue
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Jesús Cōāmacūwii niíarigu witiwari, ūsā cūū buerá cūū pʔto wáawu. Cōāmacūwii, teero biiri tiiwiména niiré wiserire "āñuré wiseri niíā" jī, cūūrē wedewawu.

² Cūūpe ūsārē jīwí:

—Múā iye niipetire wiserire ñāmiā. Yuu ateréja diamacárā jīā: Too síro ūtāqui apeqú sotoápu weemuárigue pʔtuáricu. Niipetire cōāñoādadu, jīwí.

*Atibúreco petiádari sūguero wáaadare
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

³ Too síro ʔtāgú Olivopu jea, Jesús duirigu niwí. ʔsā cūū buerá āpērā tuohéropu cūūrē jea, sāñāwū:

—Wedeya ūsārē. Mūu wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómēna mūu pʔtuāatiadarere, teero biiri atibúreco petiádarere ñāmasínoādari? jīwí.

⁴ Jesús yūwí:

—Āñurō tuomasíña, āpērā jīditori jīrā. ⁵ Pau "yūurá niíā; yuu Cōāmacū beserigu Cristo niíā" jīñādadu. Pau cūārē nūñādadu. ⁶ Apeyé, "cāmerísiārā tiíawā" jīrī tuóádadu. "Toopú cāmerísiārā tiíayíra" jīrē queticārē tuóádadu. Teeré tuorá, cuirijāña. Tee wáaadare niijārō tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádarero dusaádadu ména. ⁷ Sicapōna macārā apeqōná macārāmena cāmerísiāādadu. Teero biiri sicadita macārā aperedá macārāmena cāmerísiāādadu. Juabóare wáaadadu. Peeditapure dita cāmeñare wáaadadu. ⁸ Tee niipetiremena basocáre bayiró ñāñarō netōré nūcāādadu.

⁹ Teero wáari, múārē ñee, dutirápure tico, ñañarō tiidutiadacua. Múārē siãadacua. Niipetira basocá múārē ññatutiadacua yũre padeoré wapa. ¹⁰ Teero wáari, pau yũre padeomírira padeodúadacua. Cúã menamacārã niimirirare ticoadacua dutirápure. Cámeri ññatutiadacua. ¹¹ Pau “yũ profeta niia” jĩiãadacua. Paure jĩdito, padeori tiadacua. ¹² Ñañarē pee niiaacu. Teero wáari, pau cámeri maĩdúadacua. ¹³ Yũre padeorucujārã docare Cõamacũ netónégúdaqui. ¹⁴ Niipetiro atibúrecore ãñurē queti “Cõamacũ dutiré basocápure niĩadare jeaadaro tia” jĩrēre niipetiropu wedenoãdacu, niipetire dita macārã masiãrō jĩrã. Tee wáari siro, atibúreco petiãdacu sáa.

¹⁵ Ñañanetõncágurē* Cõamacūrē padeoridojãgurē ññãadacu múã. Cũ Cõamacũwii popeapu jeagudaqui. Profeta Daniel tee maquērē wederigũ niĩwĩ. (Ateré buegũ tuomasĩrõ.) ¹⁶ Teero wáari ññarã, Judea ditapu niirã útãycũpu dutijõãrõ. ¹⁷ Wii sotoãpu pesagũno diiwã, wii popeapu niirēre nēegũ sããwaripacu, dutijõãrõ. ¹⁸ Wesepũ padegacã wiipũ sutiré nēegũ putuawaripacu, dutijõãrõ. ¹⁹ Teero wáare burecori niipacõsãnumiãrē, põna ùpũrã cwarãre bõaneõre burecori niiaacu. ²⁰ “Dutiwãre burecori pũuriro niirē burecori wáarijãrõ; yeerisãri bureco wáarijãrõ” jĩ, Cõamacūrē sãĩñã. ²¹ Teero wáare burecori basocãre bayirõ ñañarõ netõrē burecori niiaacu. Cõamacũ atibúreco tiiri sirore, tēe atitõpũre nocõrõ ñañarõ netõrē maniriro niiwũ. Too siropucãrē nocõrõ peti ñañarõ netõrē maniãdacu. ²² Tee ñañarõ netõrē burecorire Cõamacũ dũoriatã, siãano netõridojãgũdaqui. Cõamacũpe cãũ beserirare tiigũ, teero wáare burecorire dũogudaqui.

²³ Teero wáari, siquērã múārē jĩditoadacua: “Jãã, ññãña. Cõamacũ beserigũ Cristo ãno niĩ”, jĩmiãadacua. “Toopũ niĩ”, jĩmiãadacua ãpērãpé. Cãã teero jĩrĩ, padeorijãña. ²⁴ Pau jĩditora niiaacu. Siquērã “yũ Cõamacũ beserigũ Cristo niia” jĩmiãadacua. “Profeta niia” jĩmiãadacua ãpērãpé. Pee tiẽñõre tiadacua, cũãrē padeoãro jĩrã. Cõamacũ beserirapũrena padeodũri tiidũgãmiaãdacua. ²⁵ Tee niĩadarerena múārē yũ wedesuguetooa. ²⁶ Teero tiirã, ãpērã múārē “jõõpũ basocã manirõpũ Cristo niiawĩ” jĩrĩ, wáarijãña. “Atiwiĩ macã sawipũ niiawĩ” jĩrĩ, padeorijãña. ²⁷ Apetõre bũpo wããyori, muĩpũ muãatirope tēe cũ sããwaropecã bõsesajõãã. Teero wáarobirora wãaadacu, yũ niipetira sõwũ atiri. ²⁸ Wãicu bóari, yucaã máata masĩcua. Cãã tiirõbirora yũ jĩãrigue wáari ññarã, yũ atiadarere máata masiãdacu.

Jesús putuatiadare

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Tee ñañarõ netõrē burecori sirogã muĩpũ búreco macũ naĩtãjõãgũdaqui. Ñami macãcã bóeriqui. Nõcõã ññacodiadacua. Niipetira ãmuãsepu niirã cámeñanoãdacua. ³⁰ Teero wáari, ãmuãsepu sica ãñõrē bauãdacu. Teerē ññarã, yũ niipetira sõwũ atiadarere masiãdacua. Teero tiirã, niipetire macãri macãrã utiadacua. Yũ niipetira sõwũ õmẽbũgãripũ tutuaremena asibatédiatiri ññãadacua. ³¹ Corneta busũri, ãngeleare ticocogudacu. Cãã nẽõãdacua yũ beserirare atibúreco niipetiropu niirãrē.

³² Múārē oterigũ higuerağumena queoré ticoguda. Tiigũ pũrĩ wasorĩ, “cãma wãaadaro pėerogã dusaa” jĩmasiã. ³³ Teerora niipetire yũ jĩãrigue wáari ññarã, “niipetira sõwũ putuatiadaro pėerogã dusacũ” jĩ masiãña. ³⁴ Yũ aterėja diamacãrã jĩã: Atitõ macãrã cãã diaadari suguero, tee niipetire yũ jĩãrigue wãaadacu. ³⁵ Ñmuãse, atiditã peticõdiaadacu. Yũ wedesere doca petiricu. Niirucujãadacu.

³⁶ Yũ putuatiadari bureco, ti horare masiãña maniã. Ángelea ãmuãse macãrã masĩriya. Yũ niipetira sõwũcã masĩria. Yũ Pacu siãrã masĩqui.

³⁷ Yũ niipetira sõwũ putuatiadari suguerogã, Noé niirito wáarirobiro wãaadacu. ³⁸ Atibúreco dũuadari suguero, basocã yaa, siñi, wãmosiã, cãã põna numiãrē numicũ tiyĩra. Tēe Noé dooriwcũpũ sããwaripũ, tiitũcoyira. ³⁹ Cãã “merẽã wáaricu” jĩ wãcũpacari, oco pea, dia duanetõri, diapetijõãyira. Yũ niipetira sõwũ putuatiaricãrē, basocã teerora tiadacua. ⁴⁰ Teeburecorire ãmuã pũarã wesepũ niiaacu. Siã nẽemuãnogũdaqui; ãpĩ putuãgudaqui. ⁴¹ Pũarã numiã trigo wãñiãrã niiaacu. Siã nẽemuãnogõdaco; apẽgõ putuãgodaco.

⁴² Teero tiirã, ññacorucujãña. Múãcã yũ múã Òpũ putuatiadari burecore masĩricu. ⁴³ Ateré masiãña: Wii õpũ “ñamirē tii hora niirĩ, yaarẽpigu jeagudaqui” jĩ masigũ, cãnihẽgũrã coteboqui. Cũãya wiire pãõsãrĩ jĩgũ, cãmotãqui. ⁴⁴ Teero tiirã, múãcã ãñurõ yueya. Múã wãcũhẽritabe, yũ niipetira sõwũ putuatiãgudacu.

Pũarã dutibosaramena queoré

(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Múã siã ãmuã ãñurõ masigũ cũ õpũyere ãñurõ dutibosagũ tiirõbiro niĩña. Cũ õpũ aperopũ wãagu, cũãrē jĩqui: “Yãa wii macãrãrē búrecoricõrõ yaaré ticoya”, jĩqui. ⁴⁶ ãñurõ

* 24:15 Pecasãyemena: “la abominación desoladora”, es decir, el Anticristo.

dutibosagu cūārē dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cūū ōpū coerí, useniqui. ⁴⁷ Yññ ateréja diamacárā jīā: Cūū añurō tiiré wapa cūū ōpū niipetire cūū cuorére dutibosagu sōnecogūdaqui. ⁴⁸ Āpīpé “yññ ōpū máata coeríqui” jī wācūgū, ñañarō tiigú. ⁴⁹ Paderēterare ñañarō tiinacāqui. Cūmurāmena boseya, sīni tiigú. ⁵⁰ Cūū ōpū cūū wācūhēritabe, coegúdaqui. ⁵¹ Cūū dutiriguere tiiririgue wapa bayirō ñañarō tiigúdaqui. Āpērā ññacoropū dīcu añurē tiiditōrirare cūū cūārē cōāriropū cūūcārē cōāgūdaqui. Toopú basocá pūnisīra bacadiyō, utiadacua.

25

Phamóquēñerā numiāmena queoré

¹ 'Cōāmacū dutiré múāpūre niīdare atequetí tiirōbiro niīā. Phamóquēñerā numiā cūā sīwōcorepa nēe, cūā menamacō manū niigūdure bocara wāayira. ² Sicamoquēñerā numiā tuomasihērā niiyira. Āpērā sicamoquēñerā numiā añurō masīrā niiyira. ³ Tuomasihērā numiā cūāye sīwōcorepa néewapacara, use too síro plosāadarere néewariyira. ⁴ Āñurō masīrā numiāpe usepa néewayira sīwōcorepamena. ⁵ Wāmosiagudu máata jeariyigu. Niipetira numiārē wūgoā jeari, cānijōāyira. ⁶ Nami deco acaribiri tuoyira: “¡Wāmosiagudu atitoail ¡Bocara atiya!” jīyigu. ⁷ Niipetira numiā wācā, cūāye sīwōcorepare quēnoyira. ⁸ Tuomasihērā numiāpe añurō masīrā numiārē jīyira: “Usācārē use ticoya; usā sīwōcorepa yatiro tiā”, jīyiyira. ⁹ Āñurō masīrā numiāpe yññyira: “Ticoria. Usā ticori, usācārē jeari, múācārē jeari tiibōcu. Múā basiro use dúari basoca putopū sārā wāaya múā sīwōcoadarere”, jīyira. ¹⁰ Cūā sārā wāaari siro, wāmosiagudu jeariyigu. Āñurō ññacoarira bosebāreco tiiri wiipū cūūmena sāāwayira. Cūā sāāwari siro, sope biajōāyiro. ¹¹ Too síropū āpērā numiāpe jea, “usā ōpū, usārē sope pāōñā” jīyiyira. ¹² Cūūpe yññyigu: “Yññ ateréja diamacárā jīā: Múārē masīriga”, jīyigu, jīwī Jesús.

¹³ Jesús tee queorére wedeari siro, jīwī:

—Yññ atiadari bārecore tii horare múā masīria. Teero tiirā, añurō ññacorucujāñā, jīwī.

Niyeruquirimena queoré

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Jesús usārē wedenemowī:

—Cōāmacū dutiré múāpūre niīdare atequetí tiirōbiro niīā. Sīcū basocá yoaropū wāagudu tiiyigu. Cūū wāaadari suguero, cūūye dutibosarare suocō, cūūye niyerure cūāmena cūūyigu. ¹⁵ Sīcārē sicamoquēñepori, āpīrē puapō, āpīrē sicapo niyeruquiripori ticoyigu. Cūā paderēpūre ññaco, ticoyucoyigu. Too síro wāajōāyigu. ¹⁶ Dutibosagu sicamoquēñepori ñeerigu tee niyerumena pade, máata apeyé sicamoquēñepori wapatānemoyigu. ¹⁷ Puapō ñeerigucā teorora apeyé puapō wapatānemoyigu. ¹⁸ Sicapo ñeerigupē cope coa, cūārē dutigūye niyerure tiicoperū yaacūjāyigu.

¹⁹ Yoari siropū, cūārē dutigū coeyigu. Coe, cūārē “yé niyerure ¿deero tiiri?” jī sāmāyigu.

²⁰ Sicamoquēñepori ñeerigu cūū puto jeanucāyigu. Apeyé sicamoquēñepori cūū pade wapatāre nēeatigu, jīyigu: “Yññre dutigú, sicamoquēñepori mññ yññre cūūwū. Teemēna nocōrōrā pade wapatānemowū. Ate niīā apeyé sicamoquēñepori”, jīyigu. ²¹ Cūārē dutigū cūārē jīyigu: “Āñurō tiiyú. Dutibosagu añurō diamacá tiigú niīā mññ. Yññ péerogā cūūriguemena añurō tiiyú. Mññ añurō tiirigue wapa pee dutigú cūūgūda. Yññmena usenirucujāñā”, jīyigu. ²² Too síro puapō ñeerigu cūū puto jeanucā jīyigu: “Yññre dutigú, mññ yññre puapō cūūwū. Teemēna nocōrōrā pade wapatānemowū. Ate niīā apeyé puapō”, jīyigu. ²³ Cūārē dutigū cūārē jīyigu: “Āñurō tiiyú. Dutibosagu añurō tiigú niīā mññ. Yññ péerogā cūūriguemena añurō tiiyú. Mññ añurō tiirigue wapa pee dutigú cūūgūda. Yññmena usenirucujāñā”, jīyigu.

²⁴ “Too síro sicapo ñeerigucā cūū puto jeanucā, jīyigu: “Yññre dutigú, mññ tutuare pade-dutigū niirére masīwū. Paderipacu, āpērā paderēmēna wapatāā. ²⁵ Teero tiigú, cui, mññye niyerure dita porēpū yaacūjāwū. Ate niīā mññye”, jīyigu. ²⁶ Cūārē dutigū cūārē yññyigu: “Mññ dutibosagu ñañagū, dadedgū niīā. Paderipacu, āpērā paderēmēna wapatāí jī masīmiyu. ²⁷ Teeré masīgūjā, yé niyerure ññanori wiipū néewa, cūūbojīyu. Yññ coegú tee bucūāremēna ñeenemobojīyu”, jīyigu. ²⁸ Toopú niirārē jīyigu: “Tiipore ēmajāñā. Phamóquēñepori cuogūpēre ticoya. ²⁹ Pee cuogūnorē nemorō ticonoādacu. Pee cuogúdaqui. Cūohégūnopere cūū cuomírere ēmajānoādacu. ³⁰ Āni dutibosagu queorō tiihégure ñañārōpū cōāwionecoya. Toopú pūnisīra bacadiyō, utiadacua”, jīyigu.

Jesús niipetire dita macārārē beseadare

³¹ Yũu niipetira sōwū asibatéremena putaaatiri, òpū duirípĩròpũ dutiduigudacu. Ángelea niipetira yũmema atiadacua. ³² Niipetire dita macārā yũu duiró putopũ neãadacua. Teero tiigú, cūārē puapōnā batonucōgūda. Sicū ecarā coteri basocũ ovejare merēā, cabrare merēā batonucōgū tiiróbiro tiigúda. ³³ Basocā ãñurārē diamacápe, ãpērārē acuniñape nucōgúda. ³⁴ Too síro yũu diamacápe nucūrārē jĩigúda: “Múā yũu Pacu ãñurō tiinórira, atiya. Atibúreco nucārĩpu múā niĩadarore quēnosuguétoarigu niiwĩ. Teerē ñeerā atiya saa. ³⁵ Yũu juabóari, ecawú. Yũu oco sínidugári, tĩāwū. Yũu aperopú wáanetōrĩ, cānirō ticowu. ³⁶ Yũu sutimanírĩ, sãāwū. Yũu diarecutirĩ, ññacãmesãwū. Yũu peresuwiĩpu duiri, ññarā jeawu”, jĩigúda.

³⁷ Teero tiirá, basocā ãñurā jĩĩadacua: “Ûsã Òpū, ¿deero biiri mũu juabóari, ecarĩ? ¿Deero biiri oco sínidugári, tĩārĩ? ³⁸ ¿Deero biiri aperopú wáanetōrĩ, cānirō ticori? ¿Deero biiri sutimanírĩ, sãārĩ? ³⁹ ¿Deero biiri diarecutigure o peresuwiĩpu duigúre ññarā jearĩ?” jĩĩadacua.

⁴⁰ Cūārē yũugúda: “Yũu aterēja diamacárā jĩĩ: Múā yũure padeoräre upatĩ macārā niihērārē teero tiirá, yũurena tiirá tiiwá”.

⁴¹ Too síro acuniñape nucūrārē jĩigúda: “Múā Cõamacū ññarō tiinõadara niĩ. Teero tiirá, ãnorē niirijãña. Pecame petihérimepũ wáaya. Tiimē wãtĩārē dutigúre, cũyara Ángelea ññarārē quēnoyúerime niĩ. ⁴² Yũu juabóari, ecarĩwũ. Yũu oco sínidugári, tĩārĩwũ. ⁴³ Yũu aperopú wáanetōrĩ, cānirō ticoriwũ. Yũu sutimanírĩ, sãārĩwũ. Yũu diarecutirĩ, peresuwiĩpu duiricārē, ññarā jeariwi”, jĩigúda.

⁴⁴ Cūácā teorora jĩĩadacua: “Ûsã Òpū, mũu juabóari, oco sínidugári, aperopú wáanetōrĩ, sutimanírĩ, diarecutiri, o peresuwiĩpu duiri, ¿deero biiri ãsã mũurē tiápuri?” jĩĩadacua.

⁴⁵ Yũu cūārē yũugúda: “Yũu aterēja diamacárā jĩĩ: Múā yũure padeoräre upatĩ macārā niihērārē tiápuhera, yũurena tiápuhera tiiwá”, jĩigúda.

⁴⁶ Cúā wájõããadacua ññarō netõrucújããadaropũ. Basocā ãñurápe catirē petihéropũ wáaadacua, jĩiwĩ Jesús.

26

Jesuré ñeeãdara wedeserigüe

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jesús tee niipetire wedearĩ siro, ãsãrē jĩiwĩ:
² —Múā masĩā: Pascua bosebureco wáaadaro puabúreco dusaa. Tii bosebureco niirĩ, yũu niipetira sōwū ãpērãpäre ticonogúdacu. Curusapu páabia, sããdutiadacua, jĩiwĩ.
³ Teeburecorire paiairē dutirá, teero biiri butoá dutirá neãyira paiairē dutigúya wiicapu. Cũū wãmecutiwi Caifás. ⁴ Cúā Jesuré yayióremena ñeeãdarere cãmerĩ wedeseyira, sããdugára. ⁵ Cúā jĩiyira:
 —Bosebureco niirĩ, tiirijããda. Basocā cūārē maĩrã, marĩmena cúara, noo booró acaribĩãmajãbocua, jĩiyira.

Jesuré sitiaãñũre piopeorigüe

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jesús Betaniapu Simón òpũũ bóa netõriguya wiĩpu niiwĩ. ⁷ Jesús yaaduiritabe, sícõ numiõ sitiaãñũriga cuogó cūũ puto jeawo. Tiigá sitiaãñũre wapapacäre posecutiwi. Cũyã dupu sotoapu teerē piopeowo. ⁸ Coe teero tiirĩ ññarā, ãsã cūũ buerá cúawu. Ûsã basiro cãmerĩ jĩiwũ:
 —¿Aterē búri peti teero tiicõãĩ? ⁹ Ate sitiaãñũrere dúa, pairó niyeru buanõboayu. Teeména bóaneõrãrē tiápuro boomĩayu, jĩiwũ.
¹⁰ Jesús ãsã teero jĩirĩ tuo, jĩiwĩ:
 —¿Deero tiirá atigore potocõĩ? Potocõrijãña. Aterē yũure piopeogo, ãñurō tiigó tiiyo. ¹¹ Bóaneõrã múā watoapu niirucujãadacua. Yũureja mããmema niirucuricu. ¹² Coe aterē yũure piopeogo, yá òpũũrē coari tutipũ cũũãdari suguero, sitiaãñũremena piopeore tiiróbiro tiisugúego tiiyo. ¹³ Yũu aterēja diamacárā jĩĩ: Niipetiro atiditapäre Cõamacū basocäre netõnere quetire wedewarucura, atigó yũure tiáriguere wedeadacua, coore wãcũdutira, jĩiwĩ.

Judas Jesuré cūārē ññatutirapure ticoadare

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacū paiairē dutirá putopũ wáarigu niiwĩ.
¹⁵ —Yũu Jesuré múãrē ticori, ¿nocõrõ niyeru yũure wapatiadari? jĩiyigu.
 Cúā treinta niyeruquiri ticoyira. ¹⁶ Cúā wapatiari siro, “¿deero tii yũure Jesuré ticoro boomĩto?” jĩi wãcũncãyigu.

Jesús cūũ buerãmema yaaturigüe

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Basocá pã púuri tiirémēna wáoya maniré yaarí bosebureco niinucāwā. ʔsā Jesús buerá cūū puto wāa, sãññāwū:

—¿Noopú marí Pascua bosebureco yaaadarore ūsā quēnosuguéri boogári? jīwī.

18 Cūū jīwī:

—Jerusalénpu wáaya. Toopú sīcū niiqui. Cūūrē ateré jīñña: “ʔsārē buegú ateré jīcoawī: ‘Yuu ñañarō netōādaro péerogā dusa. Mũya wiipru yuu buerámēna Pascua boseyagudacu’”, jīñña, jīwī.

19 Cūū buerá cūū dutiaribirora Pascua boseyaaadarere quēnoyúerira niiwā.

20 Náićũmuāri siro, Jesús, ūsā cūū buerá docemēna yaaadara jeanuāwū. 21 ʔsā yaaduiiri, jīwī:

—Yuu ateré diamacúrā jīñña: Múā menamacū sīcū yuure iñatutirapure ticogudaqui, jīwī.

22 ʔsā bayiró wācūpatiww.

—ʔsā ʔpū, ¿yuu mee niíi? jī sãññānucāwā ūsācōrō.

23 Jesús ūsārē jīwī:

—Yuumēna atibapapú pāmēna soayágura yuure ticogudaqui. 24 Yuu niipetira sōwārē Cōāmacye queti jóaripūpu jīrōbirora wāaadacu. Bóaneōgū niigūdaqui yuure ticogudupeja. Cūū bauáriatā, nemorō ññubojyū, jīwī.

25 Judas cūūrē ticogudu jīwī:

—ʔsārē buegú, ¿yuu mee niíi? jīwī.

—ʔjū, mūurā niā, jīwī.

26 ʔsā yaari, Jesús pārē nēe, Cōāmacyūrē usenire ticowi. Túajea, puatásā, ūsārē batowi.

—Yaaya. Ate yáa ʔpūūbīro niā, jīwī.

27 Vīno bapare nēe, Cōāmacyūrē usenire ticowi. Túajea, ūsārē tñāgūrā, jīwī:

—Niipetira atibapá maquērē sīniñā. 28 Ate yēe díbīro niā. Yuu diari, yēe díi ōmayudiaadacu. Yēe díimēna pau basocá ñañarē tiiré wapa acabógudacu. Teemēna Cōamacū mama netōnére quetire cūūgūdaqui. 29 Yuu ateréja jīñña: Vīno sīninemóricu sáa; tēe yuu Pacu ʔpū niirōpu mama vīno iñña manirére múāmēna sīnigūdadacu, jīwī.

Pedro Jesuré “masírīga” jīrīgue

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 ʔsā sicawāme Cōāmacyūrē basarēre basapeotoaari siro, ʔtāgú Olivopu wáajōāwū. 31 Toopú wáagu, Jesús ūsārē jīwī:

—Múā niipetira atīñamí yuure cōāwapetijōāādacu. Tee Cōāmacye queti jóaripūpu niā: “Oveja coterí basocure sīācōāgūdadacu. Teero tiiri, cūūyara oveja cūā booró cutubatéjōāādacu”,* jī jóarīgue niā. 32 Teero wáapacari, yuu diarigapu masāri siro, yuu múā sugero Galileapu jeatoagudacu, jīwī.

33 Pedro jīwī:

—Niipetira mūūrē cōāwari, yuuja mūūrē cōāwaricu, jīmiwī.

34 Jesús cūūrē jīwī:

—Yuu ateréja diamacúrā jīñña: Mecūā macā ñami cārēquē wedeadari sugero, yuure itīārī “cūūrē masírīga” jīditogudacu muu, jīwī.

35 Pedro jīwī:

—Yuuja cūā yuure sīādugáatā, muumēna diaguda; mūūrē “masírīga” jīricu, jīmiwī.

Niipetira ūsā cūū buerá teero dícu jīyucomiwū.

Jesús Getsemanípu cūū Pacure sārīgue

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

36 Too síro Jesús, ūsā cūū buerámēna Getsemanípu jeawu. Toopú jeagu, ūsārē jīwī:

—Múā ñno duiyueya ména. Yuu jōōpu yuu Pacure sāigú wáagu tīa, jīwī.

37 Pedrore, teero biiri Zebedeo pōna puarārē cūūmēna néewawi. Cūū bayiró yeeripūnapu wācūpati, bóaneōnucāyigu. 38 Cūūrē jīyigu:

—Yuure diariquioro, wācūpatire niinetōjōāga. Múā ñno puatáya. Cānirā mee tiiwá, jīmiyigu.

39 Cūā beru yoasāñurō wáa, yepapu munibiácūmuyigu. Cōāmacyūrē sārīyigu:

—Pacu, muu boorí, yuu ñañarō netōādare wáarijāārō. Yuu teero jīpacari, yuu boorére tiirijāñña; muu boorépe wáari tiyá, jīyigu.

40 Too síro cūū buerá pūtopu cāmerpūtaatiyigu. Cūūrē cāniārīrapure buajeáyigu. Pedrore jīyigu:

—¿Deero tiigú yuumēna péerogā iñña tiiridojāi? 41 Cānirā mee tiyá. Wātī múārē jīcōāsārījāārō jīrā, Cōāmacyūrē sārīñña. Múā wācūrēmēna ññurēre tiidugápacari, múāye ʔpūūrīpe sīcārībírīa, jīyigu.

* 26:31 Zacarías 13.7.

⁴² Opatutí wáa, cū Pacure sāinemóyigu:

—Pacu, ñañarō netōrere m̄m̄ cāmōtādūgaheri, m̄m̄ boorōbirora wáaaro, j̄j̄iyigu.

⁴³ Sāiāri siro, cū buerá p̄topu cāmeputáaatigu, cāniārirapure buajeáyigu sūcā. Cūārē w̄goá p̄nijōāyiro. ⁴⁴ Teero tiigú, cūārē wācōrīpacu, cū Pacure sāigú wáyayigu sūcā. Cū sāiārirobirora sāiyigu sūcā. ⁴⁵ Too siro cāmeputáaatigu, cū buerāre j̄j̄iyigu:

—¿Múā cānirā tii sūcā? ¿Cāni, yeerisājārā tii? Ȳm̄re ticoadaro jearo tiia. Ȳm̄ niipetira sōwūrē ticogūdaqui ñañarē tiirāpure. ⁴⁶ W̄m̄m̄nucāña. J̄amu, ȳm̄re ticogudu atitoai mée, j̄j̄iyigu.

Jesuré ñewarigue

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús ūsāmena wedeseğu tiirira, ūsā menamacū niimiārigu Judas jeawi. Cūāmena pau basocá espadapīrimena, yucmēna atiwa. Cūā paiaré dutirá, āpērā butoá dutirá ticocoarira niirira niwā. ⁴⁸ “Ȳm̄ wasopūro ūpūgú cūārā niigūdaqui; cūārē ñee, néewawa”, j̄j̄isuguetoarigu niwī Jesuré ticogudu. ⁴⁹ Máata Jesús p̄topu jeanucāgū: —Ȳm̄re buegú, j̄j̄iwī.

Teero j̄j̄igūrā, cū wasopūrore ūpūwī. ⁵⁰ Jesús cūārē j̄j̄iwī:

—Ȳm̄ menamacū, m̄m̄ tiigú atiariguere tiisirotiya, j̄j̄iwī.

Basocá ati, Jesuré ñeejōāwā.

⁵¹ Cūārē ñeerī, sīcā Jesumēna niirīgu cūāya espadare tūāwé, paiaré dutigúre padecoteguya cāmopérore páatacojāwī. ⁵² Jesús cūārē j̄j̄iwī:

—Tiirjāña. M̄m̄yapīrē quēnocūña. Espadamena cāmerīquērāno espadamenarā di-aadacua. ⁵³ ¿M̄m̄ masīrii? Ȳm̄ ȳm̄ Pacure sāiātā, máata doce pōnarī āngeleare ȳm̄re tiāpudutigu ticocoboqui. ⁵⁴ Ȳm̄ teero tiātā, Cōāmacūye queti jóaripū j̄j̄irōbirora wáaribocu; tee j̄j̄irōbirora wáaro booa, j̄j̄iwī.

⁵⁵ Toorá Jesús basocāre j̄j̄iwī:

—¿Yaarēpigure tiirōbire ȳm̄re espadapīrimena, yucmēna ñeerā atiarī? Būrecoricōro ȳm̄ Cōāmacūwīp̄ bueduiwu. Ȳm̄re ñeerīwu. ⁵⁶ Mecūtīgá múā tiirē niipetire profetas ȳm̄re jóarirobirora wáaro tiia, j̄j̄iwī.

Ūsā cū buerā cū sīcūrēna cōānucō, dutipetijōāwā.

Jesuré Judioare Dutirá Peti p̄topu néewarigue

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jesuré ñeerira cūārē paiaré dutigú Caifás p̄topu néewayira. Topu Moisés jóarigue buerā, teero biiri butoá dutirá neāyira. ⁵⁸ Pedrope yoasāñurō Jesuré n̄m̄yayigu, té paiaré dutigúya wī popea macā yepa sāāwaropu. Topu péero sāāwanemo, Cōāmacūwī coteri basoca p̄to jeanuāyigu, ¿deero wāmiādarito? j̄j̄igū.

⁵⁹ Paiaré dutirá, niipetira Judioare Dutirá Peti “¿deero tii j̄j̄iditoremēna cūārē wedesārō boomíto?” j̄j̄iyira, sīādugára. ⁶⁰ Pau j̄j̄iditoremēna wedesārā jeapacari, ñañarē buaríyira. Yoari siro, p̄arā wedesārā jeayira.

⁶¹ —Āni j̄j̄iwī: “Ȳm̄ Cōāmacūwīre cōādiocomasīā. Itiābureco siro túajeanucōmasīā”, j̄j̄iwī, j̄j̄iyira.

⁶² Paiaré dutigú w̄m̄m̄nucā, Jesuré sāiñáyigu:

—¿M̄m̄ deero tiigú ȳm̄riđojāi? ¿Deero j̄j̄i ȳm̄gudari cūā wedesārere? j̄j̄iyigu.

⁶³ Jesupé ȳm̄riyigu. Paiaré dutigú j̄j̄iyigu sūcā:

—Cōāmacū catirucugu w̄memēna m̄m̄rē diamacú ȳm̄ri booa. Wedeya ūsārē: ¿M̄m̄ Cōāmacū macū cū beserigu Cristo niī? j̄j̄iyigu.

⁶⁴ Jesús cūārē j̄j̄iyigu:

—M̄m̄ j̄j̄irōbirora cūārā niā. Ȳm̄ aterēja j̄j̄i: Cōāmacū tutuare c̄onētōgū p̄to cū diamacúpe duigūdacu. Too siro ȳm̄ niipetira sōwū toopú duiirī ññādadu múā. Ȳm̄ òmeb̄m̄uárīp̄ diiātīricārē ññādadu múā, j̄j̄iyigu.

⁶⁵ Paiaré dutigú teero j̄j̄irī tuogú, cū basiro cūāyaro sutīrorē wéeyigacojāyigu, āpērārē “bayirō cúai” j̄j̄idutigu. Cūārē j̄j̄iyigu:

—Cū teero wedeseğu, Cōāmacūre ñañarō wedeseğu tii. Āpērā wedesārī boonemória marī. Múā cū Cōāmacūre ñañarō wedeserere tuotóaa. ⁶⁶ ¿Deero tugueñāi múā? j̄j̄iyigu.

—Cū teero j̄j̄irē wapa sīājārō booa, j̄j̄iyira.

⁶⁷ Cūārē ūsecō eobatetu, ñañarō ti, doteyira. Āpērā cūārē diapóapu páara, ⁶⁸ j̄j̄iyira:

—M̄m̄ “Cōāmacū beserigu Cristo niā” j̄j̄igū, j̄j̄ibuaya. ¿Noā m̄m̄rē páaarī? j̄j̄iyira.

Pedro Jesuré “masīriga” j̄j̄irigue

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pedro tiwīi popea macā yepapu duiyigu. Sīcō paiaré dutigúre padecotego cū p̄to wáa, j̄j̄iyigo:

—Mũcã Jesús Galilea macãmena wáanetõãrigura niĩãrã, jĩyigo.

⁷⁰ Pedro niipetira tuocóropu: —Cũãrẽ masĩriga; ñeenórẽ wedeseگو wedeseu, jĩyigo.

⁷¹ Teero jĩtoa, sopepũ witiwari, apegó cããrẽ ñayigo. Toopũ ññanucũrãrẽ wedeyigo:

—Ñni Jesús Nazaret macã macãmena wáarucuarigura niĩ, jĩyigo.

⁷² —Niiria. Niirõrã cããrẽ masĩriga, jĩjãyigo.

⁷³ Too sírogã toopũ ññanucũrã Pedro puto wáa, cããrẽ jĩyira:

—Niirõrã mũcã cãã menamacũ niicu. Mũu too macãrã tiirõbiro wedesea, jĩyira.

⁷⁴ —Yũũ diamacũ jĩñhẽrĩ, Cõãmacũ yũũre ñañarõ tiáro. Niirõrã cããrẽ masĩriga, jĩyigo.

Cũũ teero jĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigo. ⁷⁵ Pedro Jesús jĩñriguere wãcũbuayigu: “Cãrẽquẽ wedeadari sũguero, yũũre ññãrĩ ‘cããrẽ masĩriga’ jĩgũdacu mũũ”, jĩwĩ. Teerẽ wãcũbuagu, witiwa, bayiró utiyigu.

27

Jesuré Pilatopũre ticorigue

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Bõeri niipetira paiarẽ dutirã, bũtoã dutirã neãyira. “¿Deero tii marĩ Jesuré sããadari?” jĩ wedeseyira. ² Quẽnotõa, Jesuré siatũ, nẽewa, Judea dita dutigũpũre ticoyira. Cũũ Poncio Pilato wãmecutiwi.

Judas diarigue

³ Too síro Judas Jesuré ticoarigu “cããrẽ sããadacua” jĩrẽre tuoyigu. Teerẽ tuogũ, bayiró wãcũpatiyigu. Teero tiigũ, niyeruquiri treintaquirire paiarẽ dutirãre, bũtoã dutirãre wiyajãmiyigu. ⁴ Cããrẽ jĩyigo:

—Yũũ ñañarõ tiãtu. Basocũ ãñugũ, ñañarẽ manigũrẽ sããadutigu ticoatu, jĩyigo.

—Mũũ teero tiirẽ ãsãye mee niã. Mũũye maquẽ niicu, jĩyira.

⁵ Cãã teero jĩrĩ tuogũ, niyerure Cõãmacũwiipũ cõãcũyigu. Too síro wáa, cãũ basiro wãmũãpu siatũ, ñañũmu, diajõãyigu.

⁶ Paiarẽ dutirã niyeruquirire nẽe, jĩyira:

—Ate niyeru basocãre sããrẽ wapa niã. Teero tiirã, marĩ Cõãmacũwii niyeru cũũritibapu cũũmasĩricu. Marĩrẽ dutirẽ teero tiidutiria, jĩyira.

⁷ Cãã “¿deero tiãdari ate niyerumena?” jĩ wedeseari siro, sotũparũ weeudara cãã dii cope niirĩ ditare sããdutyira. “Toopũ aperó macãrã diari, cããrẽ yaaãdaro niãdacu”, jĩyira. ⁸ Teero tiiró, atitõre tiidita “Dĩ Dita” wãmecũtia. ⁹ Cãã teero tiirẽmena profeta Jeremías jóarigue diamacũ wáaro tiyiro. Aterẽ jóarigu niiwĩ:

“Cãũ treinta niyeruquiri wapacuti”, jĩãdacua Israelya põna macãrã.

¹⁰ Cãã tee niyerumena sotũparũ weeudara cãã dii cope niirĩ ditare sããadacua.

Cõãmacũ yũũre wededutirirobirora tiãdacua,*
jĩ jóarigu niiwĩ.

Pilato Jesuré sãããarigue

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Too síro Jesús Judea dita dutigũ díamacũ nucũyigu. Tiidita dutigũ: —¿Mũũrã niĩ judõoa õpũ? jĩ sããñãyigu.

—Mũũ jĩrõbirora cããrã niã, jĩyigo.

¹² Paiarẽ dutirã, teero biiri bũtoã dutirã cããrẽ wedesãrĩ, yũũriyigu. ¹³ Pilato cããrẽ jĩyigo:

—¿Mũũ cãã wedesãrere tuorĩ? ¿Deero tiigũ yũũridoãrĩ? jĩyigo.

¹⁴ Jesús sicawãme wedesãrere yũũridoãyigu. Cãũ yũũheri ññagũ, tiidita dutigũ ññamanijõãyigu.

Jesuré sããadutrigue

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Cãmãrĩcõrõ Pascua bõsebũrecori niirĩ, tiidita dutigũ sãcũ peresuwiipũ niigũrẽ basocã cãã wionẽcodugagure wionẽcorucuwi. ¹⁶ Teebũrecorĩ sãcũ peresuwiipũ niyigu. Cãũ wãmecutiwi Barrabã. Niipetira cãũ ñañarẽ tiiriguere masĩjya. ¹⁷ Teero tiigũ, Pilato basocã paũ cãũ pũtopũ neãrĩ ññagũ, cããrẽ sããñãyigu:

—¿Niirẽ yũũ wionẽcorĩ boogãrĩ, Barrabãre o Jesús cãã “Cõãmacũ beserigu Cristo” jĩgũpere? jĩyigo.

¹⁸ Jesuré ññatutira ticoariguere Pilato masĩjãjyi.

* 27:10 Zacarías 11.12-13.

¹⁹ Apeyé, cūū queti beserí basocá duirópu duiri, cūū namo cūūrē queti ticocoyigo. “Muu besegudare ñañarō tiirjāña. Ññugú niiqui. Ñami cūūye maquērē bayiró quioró quēēātu”, jīcomiyigo.

²⁰ Paiaré dutirá, teero biiri butoá dutirá basocáre sãidutíyira: “Barrabápere wionécodutiya; Jesupére sãidutíya”, jīdutiya.

²¹ Too síro Pilato basocáre sãñánemoyigu:

—Cūā puarārē ¿niipére wionécori boogári? jīyigu.

—¡Barrabáre! jīyira.

²² Pilato cúārē jīyigu:

—Too docare Jesús cúā “Cōāmacū beserigu Cristo” jīgúpere ¿deero tiirí boogári? jīyigu.

—¡Curusapu páabiatudutiya! jīyira niipetira.

²³ —¿Neenó ñañaré tiirí cúū? jīyigu.

Basocápe bayiró busarómena: —¡Curusapu páabiatudutiya! jīnemoyira.

²⁴ Basocá Pilato wedeserere tuodugáriyira. Teero biiri noo booró acaribíamajâyira. Pilato teerē ññagū, oco néeatidutiya. Basocá ññacoropu wāmocose, jīyigu:

—Ñni basocáre sãñrī, yuu tiiré mee niā. Cūū diari, múāye wapa niādadu, jīyigu.

²⁵ Cūā niipetira yūuyira:

—Cūū diare wapa ũsã pōnamena wapa cūoáda, jīyira.

²⁶ Too síro Barrabáre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutítoaari siro, curusapu páabiatu sãñadutiya.

²⁷ Too síro Pilatoyara surara cúāye wiseri popea macā yepapu Jesuré néewayira. Toopú ãpērã niipetira surarare néōyira cūū putopu. ²⁸ Cūūyaro sutiroré tuuwé, aperó òpaya sutiro tiiróbiro bayiró sōārōrē sãāyira. ²⁹ Sicabeto potamena tiirí beto cūūya dupupare péoyira. Sicagú tuurítuarigu òpuyagunoré cūū diamacá wāmomena ñeedutiya. Teero tiitóa, cūū putopu ñicãcoberimena jeacūmu, cūūrē buijâyira.

—Ūsenã muumena, judíoa òpū, jī buijâyira.

³⁰ Cūūrē usecō eobatétuyira. Tuurítuarigure cūūrē tūāwécōjã, dupupu pee páayira. ³¹ Buitóa, cúā cūūrē sãñairoré tuuwécōjã, cūū sãñasugeariroré sãāyira. Curusapu páabiatu wáara néewawa.

Jesuré sãñrīgue

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesuré páabiatu wáara néewari, sīcū basocá Cirene macā macūrē buajeárira niiwã. Cūū Simón wãmecutiwi. Cūūrē Jesús apawari curusare apadutiira niiwã.

³³ Cūā jeawa Gólgota buropu. Gólgota jīrō, “Dupucoro” jīrō tiia. ³⁴ Toopú vino sãguērēmena wúoarigue tñamiwã. Cūūpe teeré sñiñãmi, sñidújãwí.

³⁵ Cūūrē curusapu páabiatuari siro, surara cúāye suti niimiãriguere batoadara, jībuaapewa. Cūā teero tiirēmena profeta jóarigue diamacá wáara tiyíro. Ateré jóarigu niiwí:

Yé sutire cúā basiro jībuaape batowa,†

jī jóarigu niiwí.

³⁶ Too síro surara cūūrē cotera jeanuãwã. ³⁷ Jesuyá dupu sotoapu basocá cūūrē wedesãñriguere jóatunoriro niiwã táboaripure. “ÑNI JESÚS JUDÍOA ÒPŪ NIÍ”, jī jóanoriro niiwã.

³⁸ Jesuména puarã yaarépirare páabiatuwa; sīcū diamacúpe, ãpī acuniñape nucōwã.

³⁹ Basocá toopú netōwãra, cūūrē ñañarō jīrã, dupupá saguejōãrucuwa. ⁴⁰ Cūūrē jīwã:

—Júū. Muu “Cōāmacūwiire cōãgūda” jīmiwãrã. “Itiábureco siro apewí tiipeticojãgūda”, jīmiwãrã muu. Teero jīrigu muu basirora netōñña. Muu Cōāmacū macū niigū, curusapu tusagú diiãtiya, jīwã.

⁴¹ Paiaré dutirãcã, Moisés jóarigue buerã, teero biiri butoá dutirãmena teerora jī buijãwã:

⁴² —Cūū ãpērãcãrē netōñewí; cūū basirope netōñemasñrii. “Israelya pōna macãrã òpū niã”, jīwí. Too docare curusapu tusagú cūū basiro diiãtiaro. Cūū basiro diiãtiri docare, padeoáda.

⁴³ Cūū “Cōāmacūrē padeoã” jīwí. “Cōāmacū macū niã” jīwí. Cōāmacū cūūrē maigú, cūūrē netōñearō, jī buijãwã.

⁴⁴ Yaarépira cūūmena curusapu páabianucōãñracã teerora cūūrē ñañarō jī buijãwã.

Jesús diarigue

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Coeritó niirí, niipetiro tiiditapu ñãñiãjōãwã. Téé ñamica tres niirípu ñãñiãtuwu. ⁴⁶ Tii hora niirã, Jesús bayiró acaribíwi:

† 27:35 Salmo 22.18.

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? jīwī cūyemena. Teero jīgū, “Cōāmacū, Cōāmacū, ¿deero tiigú yūre cōāwai?” jīgū tiwí.

⁴⁷ Āpērā sīquērā toopá niirā teeré tʼorá, jīwā:

—Īni profeta Eliáre sʼocogū tiiquí, jīmiwā.

⁴⁸ Máata sīcū cutwá, sicasitia néé, vino piyare soanéwī. Sīniārō jīgū, sicagú cānugūpu siatú, cūārē sūmuōcowi. ⁴⁹ Cūū teero tiirí, āpērā jīwā:

—Coteya ména. Eliás cūārē netōnégū atiboqui, jīmiwā.

⁵⁰ Jesús bayiró acaribínemo, diajōāwī. ⁵¹ Cūū diari, Cōāmacūwii popeapu Āñunetōjōāri Tatia cāmotáyosari casero ūmuārōpe yigadiati, pʼacaséropu jeacotuariro niiwā. Dita bayiró cāmeña, ūtāpá watijōāriro niiwū. ⁵² Ūtātutiri diarirare cūūre tutiri tusujōāriro niiwū. Teero wáari, diarira Cōāmacūrē padeoríra masārira niiwā. ⁵³ Jesús cūū masāmuāāri siro, ūtātutiripu niimiārira witiwa, Jerusalénpu sāātiwa. Cūārē pau īñawā.

⁵⁴ Cien surara dutigú, cūū suraramena Jesuré coterá dita cāmeñarī īñarā, apeyenó wáari īñarā, bayiró cuira, jīyira:

—Diamacūrā āni Cōāmacū macū niimiāyi, jīyira.

⁵⁵ Pau numiācā toopá niiwā. Cūā Jesuré tiipurira niiwā. Cūū Galileapu atiri, cūārē nūuātiwa. Yoaropu Jesuré īñanucūwā. ⁵⁶ Cūāmena niiwā: María Magdalena; María (coo Santiago, José paco niiwō); Zebedeo nūmo niiwā.

Jesuré ūtātutiripu cūūrigue

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Náicūmurí, sīcū pee apeyé cʼogú Arimatea macā macū jeyigu. Cūū wāmecutiwi José. Cūūcā Jesuré padeogúra niiwī. ⁵⁸ Cūū Pilato putopu sāwa, Jesuya ōpūārē sāyigu. Pilato surarare “ticoya” jīyigu. ⁵⁹ Too siro José Jesuyá ōpūārē néedioco, sutiró āñuri casero, jūirí manirí caseromena cōmayigu. ⁶⁰ Tūajea, cūūya tuti mama tuti ūtāgāpu coari tutiripu cūūyigu. Tiituti José coadutiri tuti niiwā. Tiitutire ūtāqui pairíquicamena tuunéwa, biajā, wājōāyigu. ⁶¹ María Magdalena, apegó María tiituti diamacūpu īñadiuyira.

Jesuré cūūri tutire surara coterigue

⁶² Apebúreco ūsā yeerisāri bureco niirí, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Pilato putopu neāyira. ⁶³ Cūārē jīyira:

—Ūsārē dutigú, ūsā jōō niārīgu jīditorepigu catigūpu jīriguere wācūā. “Yūu itiábureco diari siro, masāgūda”, jīrigu niiwī. ⁶⁴ Teero tiigú, surarare cūārē cūūri tutiripu ticocoya, āñurō bia, cotearo jīgū. Itiáburecore āñurō cotedutiya. Teero tiihéri, cūū buerá cūūya ōpūārē yaajābocua. Yaaári siro, basocāre “diaarigūpu niipacu, masājōāārigu niīāwī” jībocua. Cūā teero jīātā, too suguero jīditore nemorō ñañaādacu, jīyira.

⁶⁵ Pilato cūārē jīyigu:

—Surarare néewaya. Tiitutiripu merēā wáari jīrā, múā pōtētōrō āñurō bia, cotedutiya, jīyigu.

⁶⁶ Teero tiirā, ūtāqui biaríqui sotoa sicadaména wédiyoturira niiwā, cūā sāāwari, īñamasīāda jīrā. Āñurō biaári siro, surarare cotedutira cūūyira.

28

Jesús masāmuārigue

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Ūsā yeerisāri bureco sábadō netōāri siro, apebúreco bóeri María Magdalena, apegó Mariamena tiitutire īñarā wáayira. ² Wācūña manirō dita bayiró cāmeñayiro. Ángele ūmuāsepu niārīgu diātīyigu. Tiitutire wáa, cūā biamiríquicare aperopú tuunécowayigu. Too siro tiiquica sotoapu jeanuāyigu. ³ Cūū bupo wāyoro tiiróbiro asiáyigu. Cūūye suti bayiró butiré capemóre niyiro. ⁴ Surara cūārē cui, ñapōpi, diara tiiróbiro ñaacūmyira.

⁵ Ángele numiārē jīyigu:

—Cuirijāña. Yūu masīā: Múā Jesuré cūā curusapu páabiātu sīāārigure āmaārā tiia. ⁶ Ānorē manī. Cūū jīrirobirora masātoawī. Jāmu, cūārē cūūārīrore īñarā atiya. ⁷ Īñatoa, boyeromena cūū buerá niārīrare queti wedera wáaya: “Diarigūpu niipacu, masājōāārigu niīāwī. Cūū múā suguero Galileapu jeatogūdaqui. Toopá cūārē īñaādacu”, jī wedeya. Teeré yūu múārē wedegu atiawū, jīyigu.

⁸ Cūū teero jīrī tʼorā, tiitutiripu niārīra boyeromena wājōāyira. Cuipacara, useniremena cutwáyira, Jesús buerá niārīrare wedera wáara. ⁹ Wācūña manirō Jesús cūārē bauá, āñudutiya. Cūā cūū puto wáa, cūūye dūporire ñapeo, padeoyira. ¹⁰ Jesús cūārē jīyigu:

—Cuirijāña. Yūu buerāre Galileapu wáadutira wáaya. Toopá yūre īñaādaca, jīyigu.

Surara cáã ñnariguere wederigue

¹¹ Numiã wáaritabe, síquērã surara tiitutire cotemiārira macãpũ jeayira. Paiaré dutiráre niipetire toopú wáaariguere wedeyira. ¹² Teero tiirá, paiaré dutirá, butoá dutirámena neãyira. Cáã “¿deero tiiró booi?” jĩ wedeseyira. Wedeseari siro, surarare pairó niyeru tico, ¹³ jĩyira:

–Ateré basocáre jĩña: “Ñami ùsã cãninetõritabe, Jesús buerá jeaarira niĩwã. Cũya õpũrẽ yaajãrira niĩwã”, jĩña. ¹⁴ Pilato múã wedeariguere tũorí, ùsã “diamacũrã teero wáaariro niĩwã” jĩũpuada. Ësã teero jĩrĩ, múārẽ ñañarõ wáaricu, jĩyira.

¹⁵ Surara niyeru ñee, cáãrẽ wededutirirobirora wederira niĩwã. Judíoa atitõpũcãrẽ surara jĩĩditoriguere wedeserucujãya.

Jesús cáã bueráre dutirigue

(*Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23*)

¹⁶ Too síro ùsã Jesús buerá once Galileapũ wáawũ. Ëtãgũpú Jesús ùsãrẽ wáadutirigupũ wáawũ. ¹⁷ Cãũrẽ ñña, padeowá. Āpẽrãpẽ “¿cũũrã niĩye?” jĩ wãcũwã. ¹⁸ Jesús ùsã pũtorũ ati, jĩwĩ:

–Cõãmacũ yũre õpũ sõnecotoaawĩ. Niipetiro ãmuãse, atiditaré dutimasĩã. ¹⁹ Teero tiirá, niipetiropũ macãrãrẽ yée quetire wedera wáaya. Cáãrẽ múã tiirõbiro yũ buerá niirĩ tiiyá. Cáãrẽ wãmeõtira, yũ Расъ, yũ, Espíritu Santo wãmemena wãmeõtíya. ²⁰ Niipetire yũ múãrẽ dutiriguere cáãrẽ bueya, yũaro jĩrã. Niipetire bũrecori múãmena niirucujãgũdacu. Téẽ atibũreco petĩrĩpũcãrẽ múãmena niirucujãgũdacu, jĩ wedewi Jesús.

MARCOS

Jesucristoye quetire jóarigie

Juan Bautista wederigie

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Jesucristo Cõamacũ macũye queti niinucãrigie.

² Profeta Isaías* ateré jóarigie niiwĩ:

Yũre wedesuguegure mũũ suguero ticocoguda.

Cũũ mũũ wãadarimarê quẽnoyũegũdaqui.

³ Sícũ yucũ manirõ, basocã manirõpũ

bayirõ busũrómena wedegũdaqui:

“Sícũ õpũ atiadarimarê quẽnarõ tiirõbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,

múã ñañarê tiirere duujã, ãñurõ niyueya”, jĩgũdaqui,†

jĩ jóarigie niiwĩ.

⁴ Teero tigũ, Juan basocã manirõpũ niyigũ. Basocãre ocoména dícu wãmeõtinetõyigũ. Cũũ cáãrẽ wedeyigũ:

—Múã ñañarê tiirere wãcũpati, waso, wãmeõtitudiya. Teero tiiri, Cõamacũ múã ñañarê tiirere acabógũdaqui, jĩyigũ.

⁵ Pau Judea dita macãrã, ãpẽrã Jerusalén macãrã cũũ wederere tuorã wáayira. Cúã ñañarê tiirere wedenetõãri siro, díã Jordãnpũ cũãrẽ wãmeõtiyigũ.

⁶ Cũũyaro sutirõ camello póarimena tiiriro niyiro; cũũ siatúrida wáicu caseroda niyiro. Cũũ yeseroare, macãnucũ macãrã numiãocore yaarucuyigũ. ⁷ Juan basocãre wedeyigũ:

—Yũũ siro ãpĩ yũũ nemorõ tutuagu atigũdaqui. Cũũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sícãrĩbiridõjãcu. ⁸ Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Cũũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ, jĩyigũ Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirigie

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Teebũrecorira Jesús Nazaretpũ niyigũ. Tiimacã Galilea ditapũ niĩã. Too niĩãrigũ wãa, jeayigũ Juan pũtopũ. Juan cũũrẽ díã Jordãnpũ wãmeõtiyigũ. ¹⁰ Jesús tiimaapũ niĩãrigũ maajeãnucãgũ, máata ãmuãse pãõrĩ ññayigũ. Espiritu Santo sícũ bua tiirõbiro baugũ cũũpũre diijeyãyigũ. ¹¹ Teero wãari, ãmuãsepũ wedeseri tuoyĩra:

—Mũũ yũũ macã yũũ bayirõ maĩgũ niĩã. Mũũmena bayirõ useniã, jĩyigũ.

Satanás Jesuré jĩcõãsãmirigie

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Máata Espiritu Santo basocã manirõpũ Jesuré wãadutiigũ. ¹³ Toopãre cuarenta bũrecori wáicura cúara watoapũ niyigũ. Wãtĩãrẽ dutigũ Satanás wãmecutigũ cũũrẽ jĩcõãsãmiyigũ, çniirõrã Cõamacãrẽ netõnucãrii? jĩgũ. Ángelea‡ Jesuré tiĩápuyira.

Jesús Galileapũ wedenucãrigie

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juanrẽ peresu sõnecoari siro, Jesús Galileapũ wáayigũ. Cõamacũ basocãre netõnére quetire wedeyigũ. ¹⁵ “Cõamacũ dutirẽ múãpũre niĩãdare jeadaropũ tiia. Teero tiirã, múã ñañarê tiirere wãcũpati, wasoyã. Teero biiri Cõamacũ basocãre netõnére quetire padeoyã”, jĩyigũ.

Jesús bapari wai wasarĩ basocare “jãmu” jĩrigie

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Jesús Galileataro wesapũ wáayigũ. Toopũ wãagu, Simónrẽ, cũũ bai Andrére ññayigũ. Wai wasarĩ basoca niijĩrã, bapigũ cõãño, wai wasara tiyĩra. ¹⁷ Jesús jĩyigũ cúãrẽ:

—Jãmu yũũmena. Múã mecütigãrẽ wai wasarĩ basoca niĩã; too siropũre múã basocãre yée quetire ãñurõ wederĩ basoca wãaadacu sãa. Teerẽ wederĩ, paũ padeoãdaca, jĩyigũ.

¹⁸ Teerẽ tuorã, máata cúãye bapiyucare toorã cũũjã, Jesuména wãajõãyira.

¹⁹ Too péero wãa, Zebedeo põna Santiago, cũũ bai Juanrẽ ññayigũ. Cúã doorĩwupũ bapiyucare jeesãñãyira. ²⁰ Jesús máata cúãcãrẽ “jãmu” jĩyigũ. Cũũ teero jĩrĩ tuorã, cáãyawu doorĩwupũ niirãrẽ, cáã pacũ Zebedeore, cũũrẽ padecoterare cũũjã, wãajõãyira Jesuména.

* 1:2 Isaías tiibũrecopũ Jesucristo atiditapũ atiadarere jóayuerigie niiwĩ. † 1:3 Isaías 40.3. ‡ 1:13 Português; anjo.

Jesús wātīrē cōārigue
(Lc 4.31-37)

²¹ Capernaum macāpu jeayira. Judíoa yeerisāri bureco niirī. Jesús cūā neārī wiipu sāāwa, tiwiipú niirārē buenucāyigu. ²² Cūū buerere tuorá, tuomanijōāyira. Dutiré cuogú tiiróbiro bueyigu. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriyigu. ²³ Tiwiwí cūā neārī wiipu sīcū basocú niyigu. Wātī cūūpure niyigu. Cūū acaribíyigu:

²⁴ —Muu Jesús Nazaret macá, ūsārē potocōrijāña. Ūsārē ñañarō tiidlogu atigu tiia. Yuu muerē ññamasīā. Cōāmacū ticodiocorigu, ñañaré manigú niā, jīyigu.

²⁵ —Ditamanijōāña; cūūpure niigú, witiwaya, jī tutiyigu Jesús.

²⁶ Wātī cūūpure niigú cūūrē ñaacūmu, ñapōpiri tiyigu. Bayiró acaribí, witiwayigu.

²⁷ Niipetira ññamanijōāyira. Cūā basiro cāmerī sāñfá tiyira:

—¿Ñeenó niimiito ate mama bueré? Āni basocú wātīā cōāmasīrere cuojāī. Wātīā cūū “witiwaya” jīrī, witiōāya, jīyira cūāpeja.

²⁸ Máata Jesuyé queti Galileapure sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Máata Jesús cūā neārī wii niīarigu witi, Simón, Andrécāya wiipu wáayigu. Santiago, Juan cūūmena wáayira. ³⁰ Toopú Simón mañecō wiorécutigo pesayigo. Máata teeré wedeyira Jesuré. ³¹ Jesús coo putopu sāāwayigu. Coore wāmopu ñee, wéemuōdupocoyigu. Cūū teero tiirira, wioré tatijōāyiro. Coo cūārē yaaré ecayigo.

Jesús pau diarecutirare netōnérigue
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Muipū sāāwaari siro, niipetira diarecutirare Jesús putopu néewayira. Wātīā sāānoriracārē néewayira. ³³ Niipetira tiimacā macārā Jesús niirī wii sopeputó neāyira. ³⁴ Niipetira noo niiré diaré cuorāre netōnépetijāyigu. Pau wātīārē cōāwionecoyigu. Cūārē wedesedutiriyigu. Cūā Jesús Cōāmacū macá niirere masiyira.

Jesús Galileapu wederigue
(Lc 4.42-44)

³⁵ Apebúreco bóeadari suguero, Jesús wācā, macā wesapu, basocá manirōpu Cōāmacūmena wedesegu wáayigu. ³⁶ Simón, cūū menamacārāmena Jesuré āmaārā wáayira. ³⁷ Cūūrē bua: —Niipetira muerē āmaārā tiāwā, jīmiyira.

³⁸ Cūūpe: —Jāmu putogā niiré macārīpu, jīyigu—. Toopúcārē yéé quetire wedegu wáaguda. Ateré tiigúra yuu atiditapú atirigu niā, jīyigu.

³⁹ Niipetiro Galileapure judíoa nearé wiseripu wedewarucugu wáayigu. Wātīārē cōāwionecoyigu.

Jesús ōpūū bóagu netōnérigue
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Sīcū basocú ōpūū bóagu cūū puto wáa, ñicācoberimena jeacūmuyigu:

—Muu yuu diarecutirere netōnédugagu, netōnémasīā, jīyigu.

⁴¹ Jesús cūūrē bóaneōgū, cūūrē ñaapeó, jīyigu:

—Netōnédugaga. Diaremanigū putuáya, jīyigu.

⁴² Máata cūūya ōpūū bóare yatijōāyiro. Diaremanigū putuáyigu. ⁴³ Jesús cūūrē máata ticocogu, dutiyigu:

⁴⁴ —Ateré āpērārē wedegu mee tiiwá, jīmiyigu—. Pairé ēñogú wáaya, “añujōāāyi” jīldutigu. Moisés dutiiróbirora tiiwá, basocá niipetira muu diaré netōāriguere masīārō jīgū, jīyigu.

⁴⁵ Cūūpe wáa, cūūrē wáaariguere weneducá, niipetiropu wedepetijāyigu. Teero tiigú, Jesús macārīpūre basocá ññacoropure wáariyigu. Teemacārī wesapu, basocá manirōpu wáayigu. Cūū teero tiipacári, niipetiro macārāpu wáa, cūūrē ññanetōyira.

2

Jesús wáamasīhēgūrē netōnérigue
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Pee burecori wáaripacari, Jesús Capernaumpu coeputúayigu. Tiimacā macārā “cūū niirī wiipu niī” jīrē quetire tuoyira. ² Basocá pau toopú neāyira. Tiwiiré dadajōāyira, sopeputócārē teerora. Sāāwamasīña maniyiro. Cūārē bueyigu. ³ Cūū putopu sīcū wáamasīhēgūrē néejeayira. Bapari ūmuā cūūrē ññonéyira. ⁴ Cūā basocá pau niirī, Jesús putogāpu jeamasīriyira. Teero tiirá, wii sotoāpu muāwa, Jesús niirō sotoapu sicacope

néeweyira. Tiicopepu wáamasihēgūrē cūū cōārōmena diocóyira. ⁵ Jesús cūā padeorí ñngū, wáamasihēgūrē jīiyigu:

—Yáa wedegu, mññ ñañaré tiirére acabónotoaa, jīiyigu.

⁶ Toopú duirá Moisés jóarigue buerá wácūyira: ⁷ “¿Áni deero tiigú biiro wedesei? Teero jīigū, Cōāmacūrē ñañarō wedesegu tii. Cōāmacū sīcārā ñañaré tiirére acabómasī”, jīi wácūyira cūāpeja.

⁸ Máata Jesupé cūā wácūrere masijāyigu.

—¿Deero tiirá múā teero wácūi? ⁹ Ánirē “mññ ñañaré tiirére acabónotoaa” yññ jīirī, tee cūūrē acabónoāriguere ññaricu múājā. Yññ āni wáamasihēgūrē “wāmññcā, mññ cōārōrē néeara wáaya” jīirīpereja, cūū wāmññcārī ññāā múā. ¹⁰ Yññ niipetira sōwū niā. Teero tiigú, atiditapúre basocá cūā ñañaré tiirére acabómasiā. Yññ dutirére múārē ēñogúda, jīiyigu cūāpeja.

Wáamasihēgūrē jīiyigu:

¹¹ —Yññ mññrē “wāmññcāña” jīiā. Mññ cōārōrē néeara, mññya wiipu putuawaya, jīiyigu.

¹² Wáamasihēgū niimiārigu wāmññcā, máata cūū cōārōrē néeara, niipetira ññacoro wáajōāyigu. Teero tiirā, niipetira ññamanijōāyira. Cōāmacūrē usenire tico, “biiro tiirére marī ññahērā niāwū” jīiyira.

Jesús Leviré “jāmu” jīirigue
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Galileataro wesapu wáyigu sūcā. Niipetira basocá cūū putopu neāāri siro, cūārē bueyigu. ¹⁴ Too netōwāgu, Alfeo macūrē ññabuayigu. Cūū wāmecutiayigu Leví. Cūū romanuā ōpārē niyeru wapasébosari basocu niyigu. Jesús cūū paderōpu duiri ñña: —Jāmu yññmena, jīiyigu.

Leví wāmññcā, cūūmena wáajōāyigu.

¹⁵ Too siro Jesús Levirá wiipu yaaduiyigu cūū buerámēna. Pau niyeru wapasébosari basoca, āpērā ñañaré tiirā cūāmēna yaaduiyira. Pau peti cūāno Jesurē nñuyira. ¹⁶ Moisés jóarigue buerá fariseo basoca niirā Jesús cūāmēna yaari ññarā, cūū bueráre sññāyira:

—¿Deero tiigú múārē buegú ñañaré tiirámēna, niyeru wapasébosari basocamēna yaai? jīiyira.

¹⁷ Jesupé teerē tuogú, cūārē jīiyigu:

—Diaremanirā ucotigure boorícu; diarecutira dícu ucotigure boocúa. “Áññurē dícu tiia” jīirārē āmaāgū atiriwu; ññañaré tiirāpere āmaāgū atiwu, jīiyigu.

“¿Mññ buerá deero tiirā betirí?” jīirigue
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Sicabureco Juan buerére nññrā, āpērā fariseo basoca betirá tiiyira. Cūā betirí, sīquērā Jesús puto wáa, cūārē sññāyira:

—Juan buerére nññrā, fariseo basoca buerére nññrācā betíyira. ¿Deero tiirá mññ buerápe betirí? jīiyira.

¹⁹ Jesupé cūārē jīiyigu:

—Wāmoslagudu boocóriira cūūrē “yaaria; betirá tiia” jīirī, ññañiā. Wāmoslagudu cūāmēna niirī, betimasññā maniā. ²⁰ Too siro cūū néewanogúdaquí. Teeburecorire betiádacua, jīiyigu—.

²¹ Sīcū sutirō bññgore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiiatā, coserí, mama caserope wéeduo, bññ caserope yigajōārī tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu.

²² Teerora sīcū mama vinorē* wáicura caseropori bññporimēna posetíríqui. Teeré tiirí, wuga, teeporí esarí, podojōācu. Vino pióbatejōā, teeporicā cōjōācu. Teero tiirā, mama vinorē mamapóripu posetíro booa, jīiyigu Jesús.

Yeerisāri bureco niirī, trigo tānerigue
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Sicabureco judíoa yeerisāri bureco niirī, Jesús cūū buerámēna trigo wesepu netōwáyigu. Too netōwára, cūū buerá trigore tānenucāyira, yaaadara. ²⁴ Fariseo basoca cūūrē jīiyira:

—Ññaña. Marīrē yeerisāri burecore padedutiripacarí, ¿mññ buerápeja deero tiirā padera tiii? jīiyira.

²⁵ Jesús cūārē jīiyigu:

—Ōpū David sicabureco yaare manirī, juabóayigu. Cūū menamacārā juabóaramēna cūū tiiríguere múā buerá niipacara, ¿masīrii? ²⁶ Cōāmacūwiipu sññawayigu. Toopú pā mesa sotoa pesariguere “Cōāmacūye niā” jīiriguere yaapetijāyigu cūū menamacārāmēna. Paíá dícuere

* 2:22 Português: vinho.

yaaré niimiyo. Davipé pai niiripacu, teeré sãí, yaapetijâyigu. Abiatar pairé dutigú niirito, David teero tiyîgu, jîyîgu.†

²⁷ Jesús jînemoyîgu:

—Cõamacû yeerisãri bũrecore cũũrigu niiwî, basocãre tiápugu. Basocãpe yeerisãri bũrecore tiápuaro jîgũ mee cũũrigu niiwî. ²⁸ Teero tiigú, yuu niipetira sõwã yeerisãri bũrecore niirî, basocá tiádarere dutimasîã, jîyîgu.

3

Jesús wãmo bũre core netõnérigue
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jesús cãũ tiurucũrobirora judíoa neãrî wiipũ sããwayîgu sũcã. Toopú sícũ wãmo bũre core core netõnérigue. ² “¿Marî yeerisãri bũrecore cãũrê netõnégũdari?” jîi wãcũrã, ñanunuseyira, wedesããdara. ³ Jesús wãmo bũre core core netõnérigue jîyîgu:

—Wãmunacãña basocá decopũ.

⁴ Jesús too niirãrê sãñâyîgu:

—Marîrê dutiré ¿deero tiidutî yeerisãri bũrecore niirî? ¿Ñũrêre o ñañãrêre tiidutî? ¿Basocãre netõnére o basocãre sããcõãrere tiidutî? jîimiyîgu.

Cããpe yũriyira. ⁵ Teero tiigú, Jesupé cãũrê cãaremena cãmenecã ñâyîgu. Cãã tuodugãheri ñãgũ, bayiró bóaneogũ wãayîgu. Wãmo bũre core core netõnérigue: —Mũyã wãmorê sũucoya, jîyîgu.

Cããpeja sũucoyîgu. Teero tiirã, cãyã wãmo sãcãto niirrobirora puãayiro. ⁶ Fariseo basocape witiwayira. Máata Herodere tuonunuseramena “¿deero tii marî ãnirê sãããdariye?” jîi wedesewayira.

Galileataro wesapũ paũ basocá neãrigue

⁷ Jesús cãũ buerãmena Galileataro wesapũ wãayîgu. Paũ Galilea dita macãrã cãũrê nunyira. ⁸ Cãũ pee ãñurê tiirî tuorã, paũ basocá cãũ puropũ wãayira. Judea dita macãrã, Jerusalén macãrã, Idumea dita macãrã, díã Jordán muipũ muãatirope macãrã, Tiro wesa macãrã macãrã, Sidón wesa macãrã macãrã Jesuré ñnarã wãayira. ⁹ Cãã paũ niirî ñãgũ, Jesús cãũ buerãre sicawũ dooriwa core core netõnérigue, “tuudiyóbocua” jîgũ. ¹⁰ Cãũ paũ netõnérigue. Teero tiirã, ãpẽrã diarecutira cãũrê padeñãdugara, cãũrê tuudiyóatiyira. ¹¹ Wãtãã core core netõnérigue: —Mũ Cõamacũ macũ niãã, jîyira.

¹² Jesús wãtããrê tutuaremena dutiyîgu:

—Teeré wederijãña ãpẽrã tuocóro, jîyîgu.

Jesús doce apóstoles beserigue
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jesús ãtãgũpũ muãwayîgu. Toopú cãũ tusarãre neãdutyîgu. ¹⁴ Cãã neãrirapure doce ãmũãrê beseyîgu cãũmena niã bueadarare.

—Yũ beserira niãã muã. Yé maquẽrê wedera wãaadacu, jîyîgu.

¹⁵ Cãũ timasãrere ticoyîgu cãũrê, wãtããrê cõãwionecoaro jîgũ. ¹⁶ Cãã noquẽrã niyira: Simón (cãũrẽna Jesupé “Pedro” wãme tuuyîgu),

¹⁷ Santiago,

cãũ bai Juan (cãã Zebedeo põna niyira. Jesús cãũrê “Boanerges” wãme tuuyîgu. “Boanerges” cãã wedeseremena jîrõ “bũro põna” jîrõ tiyiro),

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Tadeo,

Simón (romanuã dutirãre cõãdugara menamacũ),

¹⁹ Judas Iscariote (too síropũ Jesuré ññatutirapure wedesãcotegudũ) niyira.

Jesuré “Satanãs tutuaremena wãtããrê cõãqui” jîi wedesãrigue
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jesús wiipũ sããwayîgu. Toopũre paũ basocá neãyira sũcã. Teero tiirã, Jesús, cãũ buerã yaamasãriyira. ²¹ Teeré Jesuyã wederã tuoyira. Cãũrê “mecũjõãqui” jîrã, neerã wãayira.

²² Moisés jóarigũ buerã Jerusalẽnũ atiarirape biiro jîyira:

—Ñni wãtããrê dutigú Beelzebú tutuaremena wãtããrê cõãwionecoi, jîimiyira.

† 2:26 1 Samuel 21.1-6.

²³ Jesús cǎārē neǎduti, queorémēna wedeyigu:

—Satanás cǎūrē padecoterare cōāriqui. ²⁴ Sicadita macārā sīcārōmēna niihērā, cǎā basiro cāmerīquērā, tiidita macārā petijōācua. ²⁵ Sicawīī macārā sīcārōmēna niihērā, cǎācā petijōācua. ²⁶ Satanás cǎūrē padecoterare cōāātā, cǎū dutirē petijōācu. Teemēna yapacutijōāqui.

²⁷ Sīcū tutuaguya wiire sǎāwagu, cǎūrē siatúcūripacu, ēmamasīriqui; siatúcūtoagupu, cǎūyua wīī maquērē ēmamasīqui.

²⁸ Y_{uu} aterēja diamacārā jīā: Cōāmacū basocāre niipetire cǎā ñañarē tiirére, ñañarō wedeserere acabógudaqui. ²⁹ Cǎū teero acabópacu, cǎā Espiritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóridoǎgudaqui. Cǎā Espiritu Santore ñañarō wedeseri, wapa petiricu, jīiyigu.

³⁰ Teeré jīiyigu, cǎā “wātī cwoi” jīīrī tuogú.

Jesús paco, cǎū baira jearigüe

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jesús paco, cǎū baira jeyaira. Cǎā sopepá jeanucá, Jesurē atiduticoyira. ³² Cǎū puto duirá cǎūrē jīiyira:

—¡Coe! M_{uu} paco, m_{uu} baira sopepá m_{uurē} atidutiayira, jīiyira.

³³ —¿Noā niīī y_{uu} paco, y_{uu} baira? jīiyigu.

³⁴ Cǎū puto duiráre ñña, cǎārē jīiyigu:

—Āniā y_{uu} paco, y_{uu} baira tiiróbiro niīīya. ³⁵ Cōāmacū boorére tiiráno cǎārā y_{uu} bai, y_{uu} bayío, y_{uu} paco tiiróbiro niīīya, jīiyigu.

4

Ote wēēbategumēna queoré

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Opatutí Jesús Galileataro wesapu buenucāyigu. Pau basocá cǎū putopu neāyira. Cǎā pau niinetōrī ññagū, doorīwupu muāsā, jeanuāyigu. Ditatuparipu putuáyira basocápeja. ² Cǎū wácūrēmēna pee queoré bueyigu cǎārē.

³ —Tuoyá ateré, jīiyigu —. Sīcū basocá oteréperire wēēbategu wáayigu, wīiáro jīīgū.

⁴ Cǎū wēēbategu, sīquēñeperi maapu ñaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijāyira.

⁵ Apeyepéri ūtāyepa dita péerogā cuorópu ñaacūmuyiro. Tiidita ūcāhērōgā niijīrō, máata manamiyiro. ⁶ Muīpū asirí, ocobopó, nucōrī manijīrō, sīnijōāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetōmuā, sīājāyiro. Ducamaniyiro. ⁸ Apeyepéri ote ūsenirí ditapu ñaacūmuyiro. Tee wīī, bucāmuā, ducacutiyo. Sicasatí treintaperi, apesatí sesentaperi, apesatí cienperi ducacutiyo, jīiyigu—. ⁹ Tuodugáranu tuomasīādacua, jīiyigu.

“¿Deero tiigú queorémēna buei?” jīirigüe

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Basocá wáapetiari siro, Jesús sīcūrā niirī ññarā, cǎū putogā niārira, cǎū buerá docemēna cǎūrē sǎññáyira:

—¿Deero jīīdugaro tīī m_{uu} queorémēna buearigüe? jīiyira.

¹¹ Jesús cǎārē jīiyigu:

—Tíatopu masīña maniriguere Cōāmacū dutirē múāpure niīādarere múārē masīrī tīia. Y_{uure} padeohérare queorémēna wedea, ¹² y_{uu} tiirére ññapacara, ññamasīrijāārō jīīgū; yéé maquērē tuopacára, tuomasīrijāārō jīīgū. Cǎā tuomasīrāno niirā, cǎā ñañarē tiirére duubóǎya; acabóre sǎibóǎya; Cōāmacū cǎārē acabóboǎyi, jīiyigu.

Ote wēēbategumēna queoré wedequēnorigüe

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Cǎārē wedequēnoyigu:

—¿Múā ate queoré tuomasīrī? Too docare ¿deero tīī apeyē queoré tuomasīādari?

¹⁴ Opaperire ote wēēbategu tiiróbiro niiquí Cōāmacūye quetire wedegú. ¹⁵ Āpērā basocá maapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Cǎā tee quetire tuomícua. Máata Satanás ati, cǎā tuomíariguere ēmapetijāqui. ¹⁶ Āpērā ūtāyepapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, máata āñurō ūseniremenā tuomícua, tuorápeja. ¹⁷ Nucōrī manijīrā, yoari ūseniricua. Cǎārē ñañarō tiirí, o āpērā tee quetire padeoré wapa cǎārē ñañarō netōrī tiirí, máata padeodújācua. ¹⁸ Āpērā pota watoapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuomícua, tuorápeja. ¹⁹ Atibúreco maquēpere bayiró wácūcua. “Āñurō niīādacu pee apeyē cuorá”, jīī wácūmicua. Búrecoricōrō apeyenórē bayiró boonemócua. Tee niipetire cāmotájācu tee quetire. Ducamanirā tiiróbiro niicua. ²⁰ Āpērā ūsenirí ditapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee

quetire tuorá, padeocúa. Cúã teero tiirá, dacacatiyeyuca tiiróbiro niicua. Āpērā treintaperi, āpērā sesentaperi, āpērā cienperi dacacatiyeyuca tiiróbiro niyucocua, jīi wedeyigu.

Sīāwócorigamena queoré
(Lc 8.16-18)

²¹ Apeyé queorémēna wedenemoyigu:

—Basocá sīāwócorigare moocūricua. Teero hiiri cúã cānirō docapu sīādapóricua. Teero tiiróno tiirá, āmuārōpu péocua, āñurō bóearo jīirā. ²² Tee tiiróbirora tiatoru basocá masīña maniriguere masīnoādacu. Bauhēropu niirécā bauādacu. ²³ Tuodugáranu tuomasīādacu, jīiyigu.

²⁴ Cúārē jīinemoyigu:

—Múã tuorére āñurō wācūnūnuseya. Péerogā masīdugara, péerogā masīādacu. Pairó masīdugara, pairó masīādacu. Pairó masīdugari, Cōāmacū masīré ticonemogūdaqui. ²⁵ Āñurō tuonūnūseranorē Cōāmacū nemorō masīré ticogūdaqui. Tuodugáheranorē cúã masīmiriguere ēmajāgūdaqui, jīiyigu.

Oteré bucuámuāre queoré

²⁶ Apeyé queorémēna wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpure niīādare atequetī tiiróbiro niīa: Sīcū basocá oteréperi wēēbatequi. ²⁷ Cūã cānirī, cūã wācārī, búrecori, ñamirī teeperi tee booro mana, wiicū. “¿Deero wiigári?” jīimasiriqui. ²⁸ Tiīápuro manirō opapūnagā súuwitūncā, pūūrī witi, bucuātuajea, dacacaticu sáa. ²⁹ Teeperi bucuápetiri, teesatiripe sīnijōācu. Teero wáari iña, “tūnerito jeaa” jīi, tūneneōqui, jīiyigu.

Mostazapemena queoré
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Cúārē wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpure niīādarere ate queorémēna wedeguda. ³¹ Sicape mostazape tiiróbiro niīa. Niipetire oteréperi duarō péeripegā niīa. ³² Péeripegā niipacaro, oterī siro, wiirōpuja, niipetire oteyucū nemorō āmuārīgu bucuácu. Pacadupári cuocú. Minipōná teeduparīpu pesacua, muipū bayirō asirī. Toopá pōnacatīcua, jīiyigu.

Queorémēna wederigūe
(Mt 13.34-35)

³³ Jesús cūūye quetire wedegu, pee queorémēna wedeyigu. Cúã tuomasīrō jeatuaro wedeyigu. ³⁴ Cúārē wederécōrō queorémēna wedeyigu. Cūū buerápere cúã dīcu niirī, niipetirere tee queorére āñurō wedeyigu.

Jesús wīnorē, ocoturīre nucūārī tiirīgūe
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Jesús tiiburecora nāicūmatiri, cūū bueráre: —Jāmu atitarō iinīnarū, jīiyigu.

³⁶ Cúã cūū sāñāariwupu muāsā, Jesurē néetīāyira. Basocápe cúã niīāriropura putuājāyira. Āpērā apeyepāwūmēna cūārē bapacatīfāyira. ³⁷ Cúã tiāwari, wīno bayirō wēēcutuatiyiro. Ocoturī tiiwupāre páabatesāyiro. Tee páabatesārī, tiiwá duadiaropu tiimīyiro. ³⁸ Jesupé waatūropu cūūya dupure sutipó sotoāpu duupéo, cānisāñājāyigu. Cūū buerá cūūrē wācōrārā, jīiyira:

—¿Sārē buegá! ¿Mūñ iñarii? Marī duadiarapu tiara, jīiyira.

³⁹ Jesús wāmūncā, wīnorē nucūārī tiiyīgu. Ocoturīre: —¿Ditamanijōāñā! jīiyigu.

Wīno netōjōāyiro. Nucūāpetijōāyiro. ⁴⁰ Cūū bueráre jīiyigu:

—¿Deero tiirá nocōrō cui? ¿Múārē padeoré manidójāi? jīiyigu.

⁴¹ Cúã bayirō cuirira niijīrā, cāmerī wedeseyira:

—¿Noāñō niigariye āni? Cūūrē wīno, ocoturīpara yūujā, netōnucāria, jīiyira.

5

Gerasa macū wātīā cuogūye queti
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Galileatarore Gerasa ditapu tiājeayira. ² Jesús doorīwū niīārīgu maanucārī, sīcū diarirare cūūre coperipu niīārīgu Jesús putopu máata atiyigu. Wātīā cuogū niiyigu. ³ Cūū diarirare cūūre coperipu niijāyigu. Deero tii siatúmasīña maniyigu. Cōmedárimenacārē siatúmasīña maniyigu. ⁴ Pee peti cōmedárimēna cūūye wāmorīrē, cūūye duporire siatúri, wéetajāyigu. Sīcāno cūūrē sicārībīryira. ⁵ Búrecori, ñamirī cūū útāyucapu diarirare yaarōpu acarībīnetōgū tiiyigu. Ūtāperimēna cūū basiro cūūya ōpūārē dote, cāmitujāgū tiiyigu. ⁶ Jesurē yoaropu iñagārā, cutuāti, cūū puto fīcācoberimēna jeacūmuyigu. ⁷⁻⁸ Jesupé cūūrē jīiyigu:

—Wātī, ānipáre niigú, witiwaya, jīiyigu.

Cūpe bayiró acaribíremena jīiyigu:

—Jesús, Cōāmacū ūmāsepu niigú macū, yūre potocōrijāña. Cōāmacū īnacoropu bayiró sāā: Yūre ñañarō netōrī tiirijāña, jīiyigu.

⁹—¿Deero wāmecutīi mūu? jīiyigu Jesús cūūrē.

—Ēsā wātīā pau niā. Teero tiigú, yūu “Legión” wāmecutia, jīiyigu.

¹⁰ Pee peti cūūrē sāiyigu:

—Ēsārē aperopá ticocorijāña, jīiyigu.

¹¹ Ētāgápú pau yesea yaanucūyira. Wātīā bayiró sāiyira:

¹²—Ēsārē yesea puto wāadutiya. Ēsā cūāpure sāāwa, niāda, jīimiyira.

¹³—Teerora tiiyá, jīiyigu Jesús.

Cūu teero jīrīrā, basocūpure niārira witiwa, yeseapure sāāwayira. Yeseape opatūdipu cutūcutūbuawa, opataropu ñaacōñuāyira. Cūā dos mil watoa niimiārira duajōāyira.

¹⁴ Yesea coterí basoca cuicocutuayira. Cūāya macā macārārē, cāpūrīpu macārārē teeré wedeyira. Cūā wederī tuorā, “¿deero wāayiri?” jīi, īñarā wāayira. ¹⁵ Jesús putopu jeara, pau wātīā cūogú niimiārigure duiri īñayira. Cūū suti sāña, āñurō wedesejāyigu sūcā. Tee niipetirere īñarā, cuiyira. ¹⁶ Basocū wātīā cōāwionecori īñārira cūūrē wāariguere wedeyira āpērārē. Yeseare wāariguēcārē wedeyira. ¹⁷ Teeré tuorā, Jesuré bayiró: —¡Wáagua! Ēsāya ditāpure putūárijāña, jīinucāyira.

¹⁸ Jesús doorīwupu muāšārī, wātīā cūogú niimiārigu cūūrē bayiró sāmīyigu:

—Yūncā mūmēna wāaguda, jīimiyira.

¹⁹—Yūmēna atirijāña; mūyā wīīpu putuawayā. Cōāmacū mūūrē tiāriguere, mūūrē bóaneōremēna īñāriguere wedegu wāaya mūu puto niirārē, jīiyigu.

²⁰ Cūū wāa, Decápolis macārīpu niipetire Jesús cūūrē tiiriguere wedenucāyigu. Niipetira cūū wederēre tuorā, tuomanjōāyira.

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Jesús doorīwūmēna apeniñapú tiājeari, pau basocā cūū putopu neāyira. Teero tiigú, día wesagāpu putūānucāyigu. ²² Toopūre sicū judíoa neārī wīi dutirā menamacū jeyayigu. Cūū wāmecutiayigu Jairo. Jesuré īñagú, cūū puto ñicācoberimēna jecūmu, ²³ bayiró sāiyigu:

—Yūu macō diagoru tiāwō. Jāmu yūmēna. Ņaapeōgu atiya, coore netōārō jīīgū. Mūu teero tiirī, catigodaco, jīiyigu.

²⁴ Jesús cūūmēna wāayigu. Pau basocā cūūrē tuunūnāseyira. ²⁵ Cūā watoapu sicō numiō niiyigo. Doce cūmarī beti niiré teero niirucujāyiro. ²⁶ Ēcotira pau cūā ūcotiri, teemēna nemorō ñañarō netōyigo. Coō niyeru cuomīriguemēna cūūrē wapatīma jīīgō, petinōjōāyigo. Coō diare petirīyiro. Bayiró peti wāayigo. ²⁷ Jesús basocāre netōnere quietire tuoyigo. Teeré tuogō, Jesús sucubiro basocā watoapu jea, cūuyaro sutirorē padeñāyigo. ²⁸ “Yūu cūūyaro padeñāremēna dícu netōjāgōdacu”, jīi wācūyigo. ²⁹ Coō padeñārīā, coō diare máata būnucājōāyiro. Cooya ōpūū āñujōāriguere masjīyigo. ³⁰ Jesús “yūu tutuaremenā netōrī tiātu” jīi tuomasjīyigu. Máata cāmenucā, sāīñāyigu:

—¿Noā yāaro sutirorē padeñái? jīiyigu.

³¹ Cūū buerā cūūrē jīiyira:

—¿Mūu īñarii? ¿Basocā pau tuunūnāserī īñapacu, “¿noā yūre padeñái?” jīi sāīñái? jīiyira.

³² Jesupé “¿noā yūre padeñái?” jīīgū, īñāmayigu. ³³ Coope coore netōāriguere masjīgō, cūū díamacū ñicācoberimēna jecūmuyigo. Cuiigo, ñapōpiyigo. Niipetire coore wāariguere wedeyigo.

³⁴ Jesús coore jīiyigu:

—Yāa wedego, mūu padeojīgō, netōnēnoārigopu putuāa. Diaremanigō useniremenā putuawagoa, jīiyigu.

³⁵ Cūū coomēna wedesegu tiirī, Jairoya wīi macārā jeyaira.

—Mūu macō diajōāwō méē. Buegūre nocōrōrā potocōduya, jīiyira.

³⁶ Jesús cūā jīāriguere tuopacá, judíoa neārī wīi dutigūre jīiyigu:

—Wācūpatirijāña; diamacūrā padeoyá, jīiyigu.

³⁷ Jesús cūūmēna pau bapacutirī boorīyigu. Noquērārē “jāmu” jīiyigu: Pedrore, Santiagore, cūū bai Juanrē. ³⁸ Jesús judíoa neārī wīi dutigūya wīīpu jeyayigu. Toopú jēagu, basocā utī, bóaneōremēna acaribírare īñayigu. ³⁹ Tiīwīipú sāāwagu, too basocā niirārē jīiyigu:

—¿Deero tiirā nocōrō acaribí, uti? Wīmagō diarico; cānigō tiicō, jīiyigu.

⁴⁰ Cūāpe cūūrē buijāmīyira. Jesupé niipetirare witiwadutiayigu. Cūā witiwaari siro, wīmagō pacure, pacore, cūūmēna niirāmēna coō pesarī tatiapu sāāwayigu. ⁴¹ Toopú sāājēagu,

diarigo wāmorē ñee: —Talita, cumi, jīyigu cūaye arameomena. Biiro jīgū, “wīmagō, wūmḡncāña” jīgū tiyigu.

⁴² Máata wīmagō doce cāmarī cūogō wūmḡncā, wáayigo. Coo masārī ññarā, bayirō ññamanjōāyira. ⁴³ Jesús bayirō wededutiriyigu teeré.

—Coore yaaré ecaýá, jīyigu.

6

Jesús Nazaretn coepūtárigue

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Too niārigu cūū masāri macāpū coepūtárigu. Cūū buerácā cūūmena wáayira. ² Judíoa yeerisāri bureco jeari, Jesús cūā neārī wiipū buenucāyigu. Pau basocá cūū buerére tuorá tuomanjōā, cāmerī jīyira:

—Ñani teeré ānopū bueriwi. Āpī cūū masīrere ticojīyi. Tee masīremena tiieñoyigu. ³ Āni María macū táboa padegú niī; Santiago, José, Judas, Simón sōwā niī, cūū baira numiācā āno marī watoapū niīya, ¿teerora? jīi wedeseyira.

Teeré wācūrā, cūārē padeodugāyira. ⁴ Jesupé cūārē jīyigu:

—Niipetira apeýé macārī macārā sīcū profetare padeocúa. Cūūya dita macārā, cūūya wedera, cūūya wii macārā doca cūūrē padeorícua, jīyigu.

⁵ Toopáre cūū tutuaremena tiieñomasīriyigu. Sīquērā diarecutira dícare ñaapeóyigu, cūā diarecutire netōārō jīgū. ⁶ Basocá padeohéri ññagū, ññamanjōāyigu.

Jesús cūū buerére wededuticorigue

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Too puto niiré macārīpū buenetōgū wáajōāyigu. ⁷ Cūā docere cūū putopū neāduti, puarācōrō dícu ticoconucāyigu. Wātīārē cōāmasīrere ticoyigu cūārē.

⁸ —Múā wáara, apeyenō néewarijāña, jīyigu—. Múā tuurítuarigu dícare néewaya. Wasopo, pugue, niyeru néewarijāña. ⁹ Sapatu, suti, múā sññaré dícare néewaya. Apeýé múā suti wasoádarere néewarijāña, jīyigu—. ¹⁰ Múā wiipū jeara, tiimacāpū múā niādarō jeatuaro putuácūmuña. ¹¹ Apemacāpūre múārē ñeedugaheri, múā wederére tuodugāheri, tiimacārē netōjōāña. Tooré netōwára, tiimacā maquē dita múāye duporipū túaariguere páabatecūña. Teero tiirā, múā “atimacā macārā wapa cūoýa” jīrā tiādacu, jīyigu Jesús.

¹² Cūā wáajōāyira, basocáre “múā ñññaré tiirére wācūpati, wasoyá” jīnetōrā wáara. ¹³ Teero biiri pau wātīārē cōāwionecoyira. Pau diaré cuoráre usemena tuusīā, cūārē netōnéyira.

Juan Bautistare sīārigue

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Niipetirōpū Jesús tiirére tuosesájōāyira. Herodes Galilea dita dutigácā tee quetire tuogú jīyigu:

—Juan basocáre wāmeōtiri basocū masāgū masājīyi. Teero tiirō, cūūpure tutuare niicu, jīyigu.

¹⁵ —Elías niiqui, jīyira āpērā.

—Tíato macārā profetas tiirōbiro niigú niiqui, jīyira āpērāpé.

¹⁶ Cūā teero jīrī tuogú, Herodepe jīyigu:

—Tiibureco yūu dupure páatadutirigu Juan niiqui. Cūārā mecātīgārē masāqui, jīyigu.

¹⁷ Herodes too sūguerōpū Herodías usenigō niāārō jīgū, Juanrē peresuwiipū néewa, siatúcdutiyigu. Herodías cūū bai Felipe numo niimiyigo. Teero niipacari, Herodepe coore éma, numocutijāyigu. ¹⁸ Teeré ññagū, Juan Herodere: —Mūu bai numorē numocutimasīria, jīyigu.

¹⁹ Teero tiigó, Herodías Juanména bayirō cúadoajigō, cūārē sīādutídugamiyigo. Teero wācūpaco, sīādutímasīriyigo. ²⁰ Herodepe Juanrē cuiyigu. Cūū basocá āñugú niirére, cūū Cōāmacāyere tiinanúserere masīyigu. Juan wederére tuogú, bayirō wācūpatiyigu. Teero wācūpatipacu, āñurō useniremena tuoyigu, tuogúpeja. Teero tiigú, coo ñññarō tiidugārere tiidutirimiyigu. ²¹ Herodes cūū bauári bureco jeari, bosebureco tiipéoyigu. Tiiburecore Herodías Juanrē coo sīādugārere buajeayigo. Herodes bosebureco tiigú, cūūmena paderére, teero biiri surara dutiráre, Galilea dita macārā uputí macārārē néōco, cūūmena boseyayigu. ²² Cūā yaarōpū Herodías macō sāwā, basaēñoyigo. Coo basaēñore Herodes, āpērā cūūmena yaadaira bayirō tusayira. Teero tiigú, Herodes coore jīyigu:

—Noo mūu boorénorē sārī, ticoguda, jīyigu.

²³ Coore jīyigu sūcā:

—Niirōrā jīiā: Noo yūu dutiré dita decomena mūu dutidugari, ticojāgūda, jīyigu.

²⁴ Coo paco putōpū witiwa: —¿Ñeenórē sāigōdari yūu? jīyigo.

Coo pacopé: —Juan basocáre wãmeõtiri basocaya dupure, jĩyigo.

²⁵ Máata cutucutúsã, cúã òpãrè sãiyigo:

—Mecütigãrà opasida bapamena Juan basocáre wãmeõtiri basocaya dupure néesã, ticoya, jĩyigo.

²⁶ Coo teero jĩrĩ tuogú, Herodes bayiró wãcũpatiugu. Cũu boocórirã tuocóropu “niirórã mũurè ticoguda” jĩĩrĩgu niijĩgũ, “ticoria” jĩĩmasĩriugu. ²⁷ Máata sícũ surarare Juanyã dupure páata, néeatidutiugu. ²⁸ Surara peresuwiipu wáa, cúyã dupure páata, opasida bapamena néesã, coore ticoyigu. Coope coo pacopáre ticoyigo.

²⁹ Juanrè teero tiiré quetire tuorã, cúu buerére nũnũmĩarira toopú wáa, cúyã òpũarè née, ùtãtutipu cũũrã wáayira.

Jesús cinco mil ãmuãrè yaarè ecarĩgue
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jesús beserira buenetõãri siro, coe, Jesús putopu neãyira. Niipetire cúã tiĩrĩguere, basocáre bueariguere cũũrè wedeyira. ³¹ Cúã putopu naĩrõ paũ jearã, ãpèrã wáara niirĩ, péerogã yeerisã, yaa tiĩmasĩriyira. Teero tiigú, Jesús cããrè jĩyigo:

—Jãmu, wãaco marĩ dícu basocã manirõpu. Toopú yeerisãco péero, jĩĩmiyigu.

³² Cúã sesaro dooriwupu muãsã, basocã manirõpu wãajõãmiyira. ³³ Paũ cúã wáari ññayira. Jesuré ññarira cúu wãaropu niipetire macãrĩ macãrã cutũnũnũseyayira. Cúã suguero cúã tiĩjeaadare yuetoyira. ³⁴ Jesús dooriwupu sãñaãrigu duinucã, basocã paure ññayigu. Oveja* coterĩ basocũ manirã tiirõbiro niirĩ ññagũ, bóaneõ ññayigu. Teero tiigú, cããrè pee buenucãyigu sũcã. ³⁵ Ñamicapu niirĩ, cúu buerã cúu puto jea, jĩyira:

—Ñamicapu niĩã. ãnopú macã manirõpu niĩã. ³⁶ Basocáre “nocõrõã niĩã” jĩĩña. Putogã niirè macãrĩpu, cãpũ niirè wiseripu cúã yaarè sãĩ, yaara wãaaro, jĩĩmiyira.

—Múã cããrè yaarè ecaýã, jĩyigu.

Cúãpe “¿deero tiigú teero jĩĩgari?” jĩĩmasĩrijĩrã, sãĩñáyira:

—Ësã cããrè ecarĩ, ocho† muĩpũrã pade wapatãremena yaarè sãĩnóbocu, jĩyira.

³⁸ —¿Noquẽpa pã cuoi múã? Ññarã wáaya, jĩyigu.

Cúã ññatoa, cũũrè: —Sicamoquẽñepa pã, wai puarã niĩyã, jĩyigu.

³⁹ —Basocã tãa sotoapu opaburi duiaro, jĩyigu.

⁴⁰ Basocã síquẽburire cien, apyebũrre cincuenta jeanuãyira. ⁴¹ Jesús tee sicamoquẽñepa pãrè, wai puarãrè née, ãmuãsepu ññamuõco, Cõãmacãrè usenire ticoyigu. Túajea, pãrè puatásã, cúu buerãre basocãpure batodutigu ticoyigu. Waicãrè teorora tiiyigu. ⁴² Niipetira yaa, yapijõãyira. ⁴³ Yaatoaari siro, pã, wai cúã yaadaariguere doce piseri seesã dadodupóyira. ⁴⁴ Teerè yaarira ãmuã dícuere bapaqueori, cinco mil niiyira.

Jesús oco sotoápu wãariguere
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Jesús máata cúu buerãre cúu jeaarwupu jeasãduti, Betsaidapu tiãwasugedutiugu. Cúã wáari, cúupe basocáre “wãagu tiia” jĩĩgũ tiiyigu. ⁴⁶ Cúãrè teerè jĩĩari siro, ùtãgũpú Cõãmacũmena wedesegu muãwayigu. ⁴⁷ Nãicũmuãri siro, dooriwa tiitaro decopu niiyiro; Jesupé burusotoápu sícũrã niiyigu. ⁴⁸ Wĩno páapucãmotari, cúã waawãmasĩhèrĩ ññayigu. Bóemuãtari, Jesús cúã putopu wãagu, oco sotoápu wãayigu. Cúãrè netõjõãgũdu tiirõbiro tiiyigu. ⁴⁹ Cũũrè oco sotoápu wáari ññarã, ucúãpetijõãyira. “¿Abu! ¡Basocã diarigu wãtĩ niiqui!” jĩĩ wãcũmiyira. Bayiró acaribíyira. ⁵⁰ Niipetira cũũrè ñña, ucúãpetijõãyira. Máata Jesús cúãrè jĩyigu:

—Wãcũtutuaya. Yũu niĩã. Cuirijãña, jĩyigu.

⁵¹ Cũãyawupu muãsãyigu. Cũu muãsãrĩ, wĩno netõjõãyiro. Teero wáari ññarã, bayiró ucúã, ññamanijõãyira. ⁵² Pãmena cúu tiĩẽñoãriguere cúã “¿deero jĩĩrõ tiigãri tee?” jĩĩmasĩriyira. Wãcũmasĩriyira. Teero tiirã, bayiró peti ññamanijõãyira.

Jesús Genesarepu diarecutirare netõnériguere
(Mt 14.34-36)

⁵³ Cúã tiitaropure tiã, Genesarepu jeayira. Cúãyawu dooriware siatúpasu, maajõãyira. ⁵⁴ Toopú cúã maajeãnũcãrĩ, too macãrã máata Jesuré ññamasĩyira. ⁵⁵ Teero tiirã, cúã niipetirõpu cutuwã, diarecutirare cúã cõãrẽmena néewayira. ⁵⁶ Noo cúu wãaropure, metãmacãrĩgãpure, pacamacãrĩpure, cãpũpure, cúu netõwãdaropure diarãre néewa, cúu, yueyira. Jesuré sãiyira:

* 6:34 Português: ovelha. † 6:37 Português: oito.

—Muuvaro sutiró yapa dícuare padeñáma, jñiyira.
Niipetira padeñáarira netójbâyira.

7

Basocáre ñañarã wáari tiiré
(Mt 15.1-20)

¹ Sicabureco fariseo basoca, teero biiri síquērã Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu niñarira jea, Jesús putopu neâyira. ² Toopú neārã, síquērã Jesús buerá yaari iñayira. “Jũirĩpĩre wãmorĩmena yaara tiíya” jñi wãcũmiyira. ³ (Fariseo basoca, teero biiri niipetira judíoa wãmocosea, cúã ñecúsũmuã tiimúãatiriguere tiinunúseya. Teeré tihéa, yaariya. ⁴ Macã decopu jeaariracã teorora tiíya. Cúã síniré baparire, písãreparure, cõmepãrure, cúã yeerisãduirere coseéya.) ⁵ Teero tiirã, fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá cúãrẽ sãñáyira.
—¿Deero tiirã muu buerá marĩ ñecúsũmuã tiimúãatiriguere tiinunúserii? Jũirĩpĩre wãmorĩmena yaara tiíya, jñiyira.

⁶ Jesús cúãrẽ yuuyigu:
—Múã basocã iñahērõpu ñañarẽ tiirã niã. Teero tiirã, tiiditõrepara niã. Isaías múã mecütigã tiirére diamacãrã jóasuguerigu niwĩ. Cũu jóariguere ãñurõ tuoádacu múã:
Ñniã basocã useromena dícu yuure padeoóya.
Cúã tũgueñarepe noopá niirõ niicu.
⁷ Bári peti neãya.

Yéa maquērẽ “bueada” jñipacara, basocã jñirére buejãya, jñiti Cõãmacã,*
jñi jóarigu niwĩ. ⁸ Múã Cõãmacũ dutirépepe duujãã. Múã ñecúsũmuã tiimúãatiriguere tiinunúsera tiia, jñiyigu.

⁹ Jesús cúãrẽ jñinemoyigu:
—Bayirõ ãñurẽ wãcũrẽmena Cõãmacũ dutirére jñicãmotamasãã, múãyepere ãñurõ tiimúãanucããdara. ¹⁰ Cõãmacũ Moisémena ate dutiyigu: “Muu pacu, muu pacore padeoyã. Cúãrẽ ñañarõ wedesegunorẽ siãcõájãarõ”, jñirigu niwĩ. ¹¹ Múãpe merẽã dutijãã. Basocãre cúã pacure, cúã pacore “yuu múãrẽ tiápumasãriga; yéa niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõãmacũrẽ ticopetijãwũ” jñidutia múã. ¹² Múã teero dutira, cúã pacusũmuãrẽ tiápupure camotãra tiia. ¹³ Múã ñecúsũmuã tiimúãatiriguere tiidutira, Cõãmacũ dutirére wapamanĩre tiirõbiro tiirã tiia. Apeyẽ pee ate tiirõbiro tiinunúsera tiia múã, jñiyigu.

¹⁴ Cúãrẽ teero jñiãri siro, basocãre neãdutyigu sũcã. Cúãcãrẽ jñiyigu:
—Múã niipetira yéa maquērẽ tuomasããda jñirã, tuorã atiya, jñiyigu—. ¹⁵ Basocãre useropu sããware cúãrẽ ñañarã wáari tiirã. Cúã popeapu witiatiirepe cúãrẽ ñañarã wáari tiia. ¹⁶ Tuodugãrãno tuomasããdacua, jñiyigu.

¹⁷ Jesús pau watoapu niãrigu wiipú sããwayigu. Toopú cũu buerá cũu queorẽmena wedeariguere sãñáyira. ¹⁸ Jesús cúãrẽ yuuyigu:

—¿Múãcã aterẽ tuomasãrii? Niipetire basocãre useropu sããware cúãrẽ ñañarã wáari tiirã.
¹⁹ Tee wãcũrẽpu sããwaricu; páagapu sããwacu. Too síro netõcõwitiwacu, jñiyigu.
Teero jñigũ, “niipetire yaarẽ ãñurẽ niã” jñigũ tiiyigu.

²⁰ Jesús wedenemoyigu:
—Basocã wãcũrẽpu witiatiirepe cúãrẽ ñañarã wáari tiia. ²¹ Basocã wãcũrẽpure ate witiaticu:

ñañarõ wãcũré,
ãpërãmẽna ñañarõ ñeeapere,
yaaré,
basocãre siãcõãre,
²² ãpi numorẽ ñeeapere,
apegó manurẽ ñeeapere,
apeyerẽ boonemósãre,
ñañarẽ tiiré,
ãpërãrẽ tiiditõre,
ñañarẽ tiidúhere,
iñatutire,
ãpërãrẽ ñañarõ wedesere,
“ãpërã nemorõ ãñugũ niã” jñi tũgueñare,
noo booró tiãmare witiaticu.

²³ Tee niipetire ñañarẽ popeapu witiatia. Teerã basocãre ñañarã wáari tiia, jñi wedeyigu.

* 7:7 Isaías 29.13.

Judíoayo niihēgō Jesuré padeorígue
(Mt 15.21-28)

²⁴ Too niāriḡu witiwa, Tiro, Sidón macārī wesapū wáayigu. Toopúre āpērā masīrijāārō jīḡū, sicawiipá sāāwamiyigu. Teero tiipacá, masījānoyigu. ²⁵ Máata wātī sāānorigo paco “Jesús toopú niāyigu” jīrēre teoyigo. Coó cūū putopū wáa, ñicācoberimena jeacūmyigo. ²⁶ Coó judíoayo mee niyigo. Sirofenicia ditapu bauāriḡo niyigo.† Jesuré sāiyigo:

—Wātīrē cōāwionecoya yuu macōrē, jīyigo.

²⁷ Jesús coore queorémēna wedeyigu:

—Wīmarāpere ecasugüero booa cūā yaadugarecōrō. Cūā yaarére ēma, cūāyara díayiare cōācūrī, āñuria, jīyigu.

²⁸ Coocā queorémēna yuuḡigo:

—Ōpū, tee diamacārā niā. Díayiapura mesa doca duirá wīmarā yaadiocore manarīrē yaacua, jīyigo.

²⁹ Cūū jīyigu:

—Muu āñurō yuu. Teero tiigó, muuya wiipu putuawaya. Wātī muu macōpūre niāriḡu witiwoaqui sáa, jīyigu.

³⁰ Coó wiipá putuajōāyigo. Toopú putuajeago, macōrē coó cōārōpū pesari iñayigo. Wātī coopūre niimiāriḡu witiōātoayigu.

Jesús sīcā tuohégū, wedeseheḡure netōnériḡue

³¹ Jesús Tiro wesapū niāriḡu witi, wāajōāyigu. Wáa, Sidón netōwá, Decápolis niiré macārī netōwá, Galileataropū jeayigu. ³² Toopú sīcā tuohégūre, āñurō wedeseheḡure Jesús putuó nejeayira. Jesuré sāiyira:

—Cūūrē ñaarepóya, netōāḡō jīḡū, jīyira. ³³ Jesús cūūrē aperopá, basocá iñahēropū néewayigu. Toopú Jesús cūūye wāmostūārīmena tuohégūye cāmpópire stūsōnecoyigu. Usecó eopéo, cūūya ñemerōrē padeñáyigu. ³⁴ Uñuāsepu iñamūco, yeerisá, cūūrē jīyigu:

—Efata, jīyigu. “Tusuya” jīḡū tiyiyigu.

³⁵ Cūū jīrīrā, puacāmpóropū tuo, cūūya ñemerōmēna máata āñurō wedesemasīyigu. ³⁶ Jesús basocāre jīyigu:

—Āpērārē wederijāña, jīmyigu.

Cūārē “wederijāña” jīpacari, nemorō wedebatejāyira.

³⁷ Bayiró iñamanijōārā, jīyira:

—Niipetirere āñurō tiī. Basocá tuohéacārē tuorí tiī. Wedeseheracārē wedeseri tiī, jīyira.

8

Jesús cuatro mil basocāre yaaré ecarígue
(Mt 15.32-39)

¹ Teebūrecorire pau basocá neārī, cūā yaaré petirí iñagū, Jesús cūū bueráre suocó, jīyigu:

² —Yuu āniārē bóaneō iñajōāga. Cūā yuūmēna niirō itiábureco netōā. Teero tiirá, cūā yaaré petinóḡōyā. ³ Cūāye wiseripu yuu putuawadutiri, juabōara, maapu tuomasīre petijōābocua. Āpērā yoaropū atiarira niīya, jīyigu.

⁴ —Marī āno basocá manirōpūre ¿deero tii āniā paure yaaré bua, ecabógari? jīyira cūū buerápeja.

⁵ —¿Noquēpa pā cuoi? jīyigu.

⁶ —Sietepa cuoa, jīyira.

⁷ Jesús basocāre yepapu duidutiḡigu. Pā sietepare née, Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Túajea, puatásā, cūū bueráre batodutiḡu ticoyigu. Cūā basocāpūre batoyira. ⁸ Wai metārāgā puarāgā cuoyira. Jesús cūācārē Cōāmacūrē usenire ticotoa, teerora batodutiḡigu. ⁹ Niipetira yaa, yapijōāyira. Yaatoaari siro, siete piseri cūā yaaduaariguere seesā dadodapóyira. ¹⁰ Teeré yaarira cuatro mil watoa niyira. Too siro cūārē cūāye wiseripu putuawadutiḡigu. ¹¹ Máata Jesús cūū buerámēna dooriwūpu muāsā, Dalmanuta macā wesapū wāajōāyigu.

Jesuré tiēñodutimirígue
(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cūā jeari siro, fariseo basoca Jesuména cāmerītutira jeayira. “¿Niirōrā cūū Cōāmacū ticodiocorigu niī?” jīrā, cūūrē Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere tiēñodutimiyira. “Cūū teeré tiimasīriqui”, jī wācūmyira. ¹² Jesupé bayiró bóaneōremēna jīyigu:

† 7:26 Sirofenicia macārā judíoamēna cāmerī iñadugariyira.

—¿Deero tiirá atitó macārā tiiēñodutigari? Уuu ateréja diamacārā jīā: Múārējā tiiēñoridojāgādacu, jīiyigu.

¹³ Cúārē cōāwagu, dooriwapu muāsāyigu sūcā. Apeniñapú tīājōāyigu.

Fariseo basocaye pā pūuri tiirigue

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Apeniñapú tīāwara, Jesús buerá cūā yaaadarere acabōjāyira. Pā sicagára cuoyíra. ¹⁵ Jesús cúārē wedemiyigu:

—Fariseo basocaye pā pūuri tiiré, Herodeye pā pūuri tiiré tuomasīrō booa, jīiyigu.

¹⁶ Cūū buerá cūū jīāriguere tuomasīhērā: —Pā marī cuohéri, teero jīiqui, jīiyiyira cūā basiro.

¹⁷ Jesús cúā teero jīāriguere masījāyigu. Teero tiigú, jīiyigu:

—¿Deero tiirá múā “pā manīā” jīī cāmerī wedesei? ¿Múā tuomasīrii ména? ¿Múārē wācūrē manidōjāi? ¹⁸ Capeari cuorā niipacara, īñaria múā. Cāmoréri cuorā niipacara, tuorīa. Уuu tiiré wācūria múā. ¹⁹ Tiiburecoru cinco mil āmuārē sicamoquēñepa pāmena ecawá. ¿Noquē piseri cúā yaaduaariguere seesā dadodupóri? jīiyigu.

—Doce piseri, jīiyira cúāpeja.

²⁰ —Apeyecārē sietepa pāmena cuatro mil basocáre ecawá. Tiiburecore ¿noquē piseri seesā dadodupóri? jīiyigu.

—Siete piseri, jīiyira cúāpeja.

²¹ —Too docare teeré masīpacara, ¿tuomasīrii ména? jīiyigu cúāpeja.

Jesús Betsaidapu īñahēgūrē netōnéricue

²² Betsaida macāpu tīājayira. Toopú Jesús puto sīcū īñahēgūrē néejeayira. Cúā Jesuré sāiyira:

—Ānirē ñapeóya, netōārō jīigū, jīiyira.

²³ Teero tiigú, Jesús īñahēgūya wāmoru ñee, macā wesapu néewayigu. Cūū capearipu usecō eoréo, ñapeó, sāīñāyigu:

—¿Múārē apeyenó baumīto? jīiyigu.

²⁴ Cūūpe īñarōñucājea, jīiyigu:

—Basocáre īñāā, īñagūpeja. Cúā уuu īñarī, wāanetōrā yucubiro bauúya, jīiyigu.

²⁵ Jesús cūūye capearīpu ñapeónemoyigu. Teero tiārī siropu, cūū īñarī, cūū capeari quēnojeā, āñurō bauyíro sáa. Niipetirere āñurō īñayigu. ²⁶ Jesupé jīiyigu cūūrē:

—Múūya wiipu diamacārā coecóputuaya. Macāpūre putuawarijāña. Teero biiri macā macārārē wederijāña, jīiyigu.

Pedro Jesuré “mūu Cōāmacū beserigu niā” jīirigue

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-27)

²⁷ Too niārira Jesús, cūū buerá Cesarea Filipoya macā puto niiré macārīpu wáyira. Cúā too wáaropu cūū bueráre sāīñāyigu:

—¿Basocá “¿noā niī cūū?” jīī уuure?

²⁸ Cúāpe jīiyira:

—Sīquērā múārē “Juan basocáre wāmeōtiri basocu niiqui” jīīya. Āpērā “Elías niiqui” jīīya. Āpērā “profetas menamacū niigū niiqui” jīīya, jīiyira.

²⁹ —¿Múāte “¿noā niī?” jīī уuure? jīiyigu.

Pedro уuuyigu:

—Mūu Cōāmacū beserigu Cristo niā, jīiyigu.

³⁰ —Teeré āpērārē wederijāña, jīiyigu cúārē.

Jesús cūūrē sīāādarere wedericue

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Cúārē buenucāyigu sūcā.

—Уuu niipetira sōwārē bayirō ñañarō netōrō niirō tiādacu. Вuтоá dutirá, pairé dutirá, Moisés jóarigue buerá уuure booriadacua. Sīādutiadacua. Cúā teero tiipacári, itiábureco siro masāgādacu, jīiyigu.

³² Cúārē tuomasīrōrā wedemiyigu. Teeré tuogú, Pedro Jesuré āpērā tuohéropu néewa, wedenucāyigu:

—Teeré jīirijāña, jīiyigu.

³³ Jesús cāmenucā, cūū bueráre īñā, Pedrore jīiyigu:

—Satanás tiirōbiri wedeseгу tiā mūujā. “¿Satanás, wáajōāgūya; уuu pūtoire niirijāña!” jīīā. Pedro, mūu masīria Cōāmacū wācūrēre; basocá wācūrōbiri wācūā, jīiyigu.

³⁴ Basocáre neāduti, cúārē, cūū bueráre wedeyigu:

—Sicã yũre padeó, nunudugáguño cãũ booró tiidugárenorê tiidújããrõ. Basocã cãũrê ñãñarõ jĩpacari, yũre tuonunúsearo. Teerê tiigú, curusare apagú tiirõbiri niigúdaqui. ³⁵ Apĩ siãrêre cuiyũno yũre “masĩria” jĩgú pecamerũ wáagudaqui. Apĩpé yũre “masiã” jĩ, yéé quetire wedegúpe teewapamena cãũrê siãrĩ, yũmenena catirucujãgúdaqui. ³⁶ Sicã atibúreco maqué niipetirere wapatápacu, cãũ yeeripúnarê tiidióri, cãũ cuorê dee tiádare niiricu. ³⁷ Cãũ catirê petihêre ñeenómena wapatĩriqui. ³⁸ Atiditá macãrã ñãñarê tiirã yũre padeohéra niĩya. Sicã cãũ watoapu niigú, yũre “padeóa” jĩ, yéé buerêre “nũnã” jĩgúno boborijããrõ. Too siro yũni niipetira sôwũ yũni Pacu asibatêremena, ángeleamena putuaatigudacu. Putuaatigu, yũre bobosãrĩrigare yũncã cãũrê bobosãricu; yũre “masĩria” jĩrigare yũncã “cãũrê masĩria” jĩgúdacu, jĩyigu.

9

¹ Cãũrê jĩnemoyigu:

—Yũni ateréja diamacúrã jĩã: Siqũerã ãnopú niirã cãũ diaadari suguero, Cõãmacũ dutirê cãũpũre niĩadare tutuaremena atiri ñããadacu, jĩyigu Jesús.

Jesús baurécutire wasorígue
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis burecori siro Jesús ãtãgũ ãmũãrigapũ muãwayigu. Tiigupú wáagu, Pedro, Santiago, Juan cãũ dícuere néewayigu. Toopú cãũ ñãrĩ, Jesús cãũ baurécutirere wasojõyigu. ³ Cãũye suti bayiró butirê capemóre wáayiro. ãnopúre teero butirê tiirõbiri basocã suti coseríya. ⁴ Teero wáari, Elías, Moisémena bauánucã, Jesuména wedesera tiyíra. ⁵⁻⁶ Cãũ buerã ucũánetjõãyira. Pedro ãñurõ wãcũripacu, cãũrê jĩyigu:

—Ësãrê buegú, marĩ ãnopú niirĩ, ãñunetjõãã. Itiãwiigã tiicó; sicawíigã mũyã wii, apewíigã Moiséya wii, apewíigã Eliãya wii tiicó, jĩmíyigu.

⁷ Õme diiãti, cãũrê tubiátocojãyiro. Õme watoapu sicũ wedeseri tuoyíra:

—Ñni yũni macũ yũni bayiró maĩgũ niĩ. Cãũrê tuoyã, jĩyigu.

⁸ Máata cãũ cãmenucã ñãrĩ, ãpêrã cããmena niĩãrira maniýira; Jesús dícuere ñãyira.

⁹ Cãũ ãtãgũpú niĩãrira diiãtiri, Jesús jĩyigu:

—Múã ñãããriguere wederijãwa ména; téé yũni niipetira sôwũ dia masãri siropũ wedewa, jĩyigu.

¹⁰ ãpêrãrê wederiyira. Cãũ basiro cãmerĩ sãñãyira:

—¿Deero jĩdugaro tiigári cãũ diari siropũ masãrê? jĩyira.

¹¹ Jesurê sãñãyira:

—¿Deero tiirã Moisés jóarigue buerã “Cõãmacũ beserigu atiadari suguero, Elías atisuguegudaqui” jĩ buei? jĩyira.

¹² Jesús cãũrê jũyigu:

—Eliã atisuguerẽ, niipetire quẽnosugéadare diamacúrã niĩ. Yũni niipetira sôwũrê profetas jóarigucã diamacúrã niĩ. Biiro jóare niĩ: “Niipetira sôwũ ñãñarõ netõgúdaqui; cãũrê booriadacu”, jĩã. ¹³ Yũre tuoyã: Eliã jeatoawi. Cãũrê profetas jĩririobirora diamacũ wáariro niiwũ. Basocã cãũrê cãũ booró tiidugãriguere tiitõarira niiwã, jĩyigu.

Jesús wãtĩrê wĩmagũpũre niĩãriguere cõãwionecorigue
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jesús buerã niirõpũ diijeára, paũ basocã niirĩ ñãyira. Moisés jóarigue buerã, Jesús buerãmena bayiró cãmerĩtutiyira. ¹⁵ Jesús jeari ñãrã, bayiró ñãmanijõãyira. Máata cãũ putopũ cutuãti, cãũrê ãñudutiyira. Cãũ cãũrê sãñãyigu:

¹⁶ —¿Múã ñeenórê cãmerĩtutira tiãrĩ cããmena? jĩyigu.

¹⁷ Sicã paũ watoapu niigú yũnyigu:

—Ësãrê buegú, yũni macũ wãtĩ cuogúre mũurê néetiawũ. Wãtĩ cãũrê wedeseheri tiii. ¹⁸ Cãũ wáaro ñee, cõãcũ. Cãũpe sobotu, bacadiyó, bũncóscũmuã. Yũni mũni buerãre “cõãwionecobosaya” jĩmiãwũ. Cõãmasĩriawã, jĩyigu.

¹⁹ Jesús cãũrê jĩyigu:

—Múã yũre padeorídojãã. Yũni múãmena yoari niirucujãrĩcãrê, padeoribocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtêõgũdari yũni? Wĩmagũrê néetiari yũni putu, jĩyigu.

²⁰ Cãũ putopũ néjeayira. Wãtĩ Jesurê ñãgũ, máata wĩmagũrê ñãacũmurĩ tiyígu. Cãũpe ñãacũmu, tũnumecã, sobotuyigu. Jesús cãũ pacure sãñãyigu:

²¹ —¿Deero biiripũ ate wãanucãrĩ? jĩyigu.

—Wĩmagũpũra, jĩyigu —. ²² Pee peti wãtĩ cãũrê siãdugágu, pecamerũ ñãacũmu, díaru ñããñũrucuri tiii. Mũni tiãpumasĩgũ, ãsãrê bóneõ ñãgũ, tiãpũya, jĩyigu.

23 —¿Deero tiigú “mũũ tiápumasĩgũ” jĩĩ? Padeoráre niipetire tiápumasĩnoã, jĩĩyigu Jesupéja.

24 Máata cūũ pacupe bayiró busurómena jĩĩyigu:

—Padeóa. Nemoró yũũre padeorí tiyá, jĩĩyigu.

25 Jesús basocá paũ cáã putopũ cutuátiri iñagũ, wátĩrē tuti, jĩĩyigu:

—Wátĩ wedeseheri, tuohéri tiigú, yũũ mũũrē witiwadutia. Mũũ wĩmagũpũre niigú, witiwaya; cūũpũre sããwanemoriájãña sãa, jĩĩyigu.

26 Wátĩ acaribí, wĩmagũrē tũnumecárĩ tui, witiyigu. Diaarigu tiiróbiro putuáyigu. Āpērã cūũrē “diájõãrĩ” jĩĩmyira. 27 Jesús cūũrē wãmopũ ñee, wéemũõnucõrĩ, wũmũnucáyigu.

28 Too síro Jesús wiipú sããwari, cūũ buerá ãpērã tuohéropũ cūũrē sãĩñáyira:

—¿Deero tiirá ũsã wátĩrē cõãwionecomasĩriayirí? jĩĩyira.

29 —Āninó wátĩrē cõãwionecodugara, Cõãmacũrē sãĩ, betirémēna dícu cõãrõ booa, jĩĩyigu.

Jesús cūũrē sããdarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Too niĩarira Galilea ditapu netõwáyira. Cáã too wáariguere ãpērãrē masĩrĩ booriyigu.

31 Cūũ buerá dícuere buegu tiyiyigu.

—Yũũ niipetira sõwã ãpērãpũre ticonogũdacu. Yũũre sãããdacua. Cáã teero tiipacári, itiãbũreco síro masãgũdacu, jĩĩyigu.

32 Cúãpe cūũ jĩĩariguere tuomasĩriyira. Tuomasĩripacara, cuira, sãĩñáryira.

¿Nii uputĩ macũ niĩ?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Capernaumpũ jeayira. Wiipú cáã niirĩ, Jesús cūũrē sãĩñáyigu:

—Múã maa atira, ¿ñeenórē wedesera tiárĩ? jĩĩyigu.

34 Cúãpe yũũryira. Maapu atira, “¿nii marĩ watoare nemoró uputĩ macũ niĩ?” jĩĩ wedeseatiyira. 35 Teero tiigú, Jesús jeanuã, cūũ buerá docere neãduti, jĩĩyigu:

—Sĩcũ uputĩ macũ niĩdũgagu, niipetirare padecotegũ tiiróbiro niirõ booa. Teero biiri niipetirare tiápuro booa, jĩĩyigu.

36 Sĩcũ wĩmagũrē cáã decopũ nũcõ, cūũrē néepa, jĩĩyigu:

37 —Sĩcũ ãni wĩmagũbiro biigũre iña, “yũũ Jesurē maĩã; teero tiigú cūũrē boca maĩgũda” jĩĩ wãcũboqui. Cūũ teero wãcũgũ, cūũrē maĩgũ, yũũcãrē maĩgũ tiii. Yũũre boca maĩgũ, yũũ dícuere maĩgũ mee tiii; yũũre ticodiocorigucãrē teerora maĩgũ tiii, jĩĩyigu.

Marĩrē cãmotáhegu marĩrē tiápugu niĩ

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

38 Juan Jesurē wedeyigu:

—Ësarē buegú, sĩcũ mũũ wãmemēna wátĩãrē cõãwionecori iñããwũ. Cūũ marĩ menamacũ mee niĩãwĩ. Teero tiirá, cūũrē cãmotáãwũ, jĩĩmyigu.

39 Jesupé cūũrē yũũyigu:

—Cãmotãrijãña. Sĩcũ yũũ tutuaremena teenórē tiẽñõnetõnegũ, too síro yũũre ñãñarõ wedesemasĩriqui. 40 Marĩrē cãmotáhegu marĩrē tiápugu niĩ. 41 Yũũ aterēja diamacúrã jĩĩã: Sĩcũ múãrē “Cõãmacũ beserigu nũnũrã niĩya” jĩĩ, oco tããgũ, wapatãre buagũdaqui, jĩĩyigu.

Ñãñaré tiirĩ, quio niĩã

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

42 Jesús jĩĩnemoyigu:

—Yũũre padeorãgãrē ñãñaré tiidutĩgunorē ñãñanemorõ wãaadacu. Cūũrē ãtãgã pairĩgamēna cūũ wãmũãpũ siatũyo, díã pairĩmaapu cõãñocori, nemorõ ãñũbocu. 43-44 Mũũya wãmo mũũrē ñãñarére tiirĩ tiibõcu. Teero wãari, páatacõãjãña. Sicawãmomena catiré petihéropũ jeari, ãñũjãã. Puawãmómēna pecamepũ wãaripeja, ñãñanetõjõãcu.* 45-46 Mũũya dũpo mũũrē ñãñarére tiirĩ tiibõcu. Teero wãari, páatacõãjãña. Sicadũpomēna catiré petihéropũ jeari, ãñũjãã. Puadũpómēna pecamepũ mũũ cõãdioconorĩpeja, ñãñanetõjõãcu.† 47 Mũũya capea iñarē mũũrē ñãñarére tiirĩ tiibõcu. Teero wãari, tiigaré odewecõãjãña. Sicacapeamēna Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jeari, ãñũjãã. Puacapéamēna pecamepũ mũũ cõãdioconorĩpeja, ñãñanetõjõãcu. 48 Pecamepũ becoa diariya. Pecamecã yatiria.

49 Pecame móã tiirõbiro niicu: Ñãñaré maniré wãari tiicũ. Teero biiri bóari tiirĩcu. 50 Móã ocare yaari, ãñũniã. Tee móã ocakeri, nemo ocari tiimasĩña manicũ. Múã móã ocare tiirõbiro niĩña. Cãmerĩquere manirõ ãñũrõ niirecutiya, jĩĩyigu.

* 9:43-44 Apepũ busupũpũ versículo 44 baurĩcu; apepũpũ baucũ. Biiro jĩĩã: 44 Pecamepũ becoa diariya; pecamecã yatiria.

† 9:45-46 Apepũ busupũpũ versículo 46 baurĩcu; apepũpũ baucũ. Biiro jĩĩã: 46 Pecamepũ becoa diariya; pecamecã yatiria.

10

Múã numosãnumiãrê cõãrijãña
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Too niãrigu Judea ditapu wáa, díã Jordán apeniñapú jeayigu. Toopúre basocá neãyira sũcã. Cãũ tiirucúrobirora cããrê bueyigu. ² Fariseo basoca cãũ putopu jeayira. Cããrê ñãñarõ jĩrê buadugára, sãññáyira:

—¿Sícũ cãũ numorê cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrê dutiré teorora jĩĩ? jĩyira.

³ Jesupé sãññáyigu:

—¿Moisés deero dutiyiri? jĩyigu.

⁴ Cããpe yũyira:

—Moisés sícũ cãũ numorê “atewapá mũurê cõãã” jĩripũrê jóatoa, cõãmasĩnoã, jĩ jóarigu niĩwĩ, jĩyira.

⁵ Jesús jĩyigu:

—Múã ñecusũmuã Cõãmacũ dutirére tiidugáheri ññagũ, Moisés tee dutirére cũurigu niĩwĩ.

⁶ Cõãmacũ niipetire cãũ sicato tiinucãritopure ãmu, numiõ tiirigu niĩwĩ. ⁷ “Teero tiigũ, ãmu cãũ pacure, cãũ pacore merẽã witi, cãũ namomẽna niigũdaqui. ⁸ Cãã puarã sicaõpũũ tiirõbiri putuãadacua”, jĩrigu niĩwĩ Cõãmacũ. Teero tiirã, puarã niiriyã. Sícũ tiirõbiri niĩyã. ⁹ Cõãmacũ cããrê sicaõpũũ tiirõbiri niirĩ tiirĩ siro, ãpĩ cããrê cãmerĩ cõãrĩ tiirĩjãrõ booa, jĩyigu.

¹⁰ Wiipú coerã, Jesús buerã cããrê sãññáyira sũcã tee maquẽrê. ¹¹ Cããrê yũyigu:

—Cãũ numorê cõãgũ, apogoré numocutigano cãũ numo niisuguerigomena ñãñarõ tiigũ tiigũ. ¹² Numiõcã coo manurê cõã, ãpĩmẽna manucutigo, coo manũ niisuguerigomena ñãñarõ tiigó tiicó. Tee Cõãmacũrê netõnucãre niã, jĩyigu.

Jesús wĩmarãrê sãĩbosãrigue
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Wĩmarãrê Jesús puto néewayira ñãapeõdutora. Cããrê néewarare cãũ buerã tutimiyira. ¹⁴ Cãã teero tiirĩ ññagũ, Jesús cããmena cúayigu. Cããrê jĩyigu:

—Wĩmarã yũ puto atiaro. Cãmotãrijãña. Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnunuserano ãniãgã tiirõbiri wãcũrã niĩyã. ¹⁵ Yũũ aterẽjã diamacũrã jĩã: ãniãgã tiirõbiri Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnunuse tiihãranorê cãũ dutiré cããpũre jeaboarigue cããrê jearicu, jĩyigu.

¹⁶ Teeré jĩtoa, wĩmarãrê néepã, cããrê ñãapeõ, Cõãmacũrê: —Ãniãrê ãñurõ tiiyã, jĩ sãĩbosãyigu.

Jesumẽna pee cuogũ wedeserigue
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesús wãagudu tiirĩ, sícũ cutujeayigu. Cãũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãññáyigu: —Basocãre buegũ ãñugũ, çyũũ ñeenõ tiigũdari, catiré petihére buadugãgu? jĩyigu.

¹⁸ Jesús cããrê yũyigu:

—Mũũ yũrê “ãñugũ” jĩã. Cõãmacũ sícũrã ãñugũ niĩ. ¹⁹ Mũũ Cõãmacũ dutiré cũuriguere masicu. “Basocãre siãrijãña. ãpĩ numorê ñeeaperijãña. Yaarijãña. ãpẽrãrê jĩditoremãna wedesãrijãña. ãpẽrãyẽre ãmarijãña. Mũũ pacu, mũũ pacore padeoyã”, jĩã, jĩyigu.

²⁰ —Ësãrê buegũ, yũũ wĩmagũpũra tee niipetirere tiimũãatimiwũ, jĩmiyigu.

²¹ Jesús cããrê maĩrẽmẽna ñña, jĩyigu:

—Mũurê sicawãme dusaa. Mũũ cuorere dúapetijãgũ wãyã. Tee dúã wapatãariguere bóãneõrãrê batoya. Teero tiigũ, Cõãmacũ putopure pee ãñurê buagũdacu. Túãjã, ati, yũrê nũnãwã, jĩmiyigu.

²² Cãũ teero jĩrĩ tuogũ, tusarijõãyigu. Pee apeyé cuojĩgũ, wãcũpati, putuãjõãyigu.

²³ Jesús cãũ puto ññabate, cãũ buerãre jĩyigu:

—Pee apeyé cuorãno Cõãmacũ dutirére ãñurõ tiinũnũsedugari, wisio niicu, jĩyigu.

²⁴ Cãũ buerã cãũ jĩãriguere tuorã, tuomanijõãyira. Cããrê jĩnemoyigu:

—Yãã wedera, Cõãmacũ dutirére ãñurõ tiinũnũsedugari, wisio niicu. ²⁵ Wãicu camello wãmecutigu awigã copegãpu sããcãmewitimasĩriqui. Toorã nemocú, pee apeyé cuorãno Cõãmacũ dutirére ãñurõ tiinũnũsedugari perea, jĩyigu.

²⁶ Teeré tuorã, bayirõ tuomanijõãrã, cãmerĩ sãññáyira:

—Too docare çnoãpẽ netõnõnõdãri? jĩyira.

²⁷ Jesús cããrê ññagũrã, jĩyigu:

—Basocã cãã basiro netõnẽmasĩriya. Cõãmacũperea wisiorẽ manidõãã, jĩyigu.

²⁸ Pedrope jĩnucãyigu:

—Tuoyã mẽna. Ësãpe niipetire ãsã cuoriguere cũũjõãatiwũ, mũumẽna nũnããã jĩrã, jĩyigu.

²⁹ Jesús yũyigu:

—Yuu ateréja diamacará jĩã: Sícũ yũre maĩgũ cãũya wii, cãũ baira, cãũ pacusãmuã, cãũ põna, cãũye ditare cũũjõã, “basocáre netõnére quietre wedegu wáaguda” jĩgãnope³⁰ cãũ cũũwarigue nemorõ buagúdaqui. Atibárecopare nemorõ wiserí, cãũya wedera, pacosãnumiã, põna, dita buagúdaqui. Æpërã cãũrẽ ñañarõ tiipacári, teeré buagúdaqui. Too síropucãrẽ Cõamacũmena catiré petihére buagúdaqui.³¹ Mecũtigãrẽ pau uputí macãrã too síropure búri niirã niãdadua. Búri niirã too síropure uputí macãrã niãdadua, jĩyigu Jesús.

Jesús cãũrẽ siããdarere itĩarĩ wederigue
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Cũã Jerusalénpu maawára, Jesús cãũrẽ sugueyigu. Cãũ buerá ñamanijõãyira. Basocá cãũ siro nunurãcã cuiyira. Jesús cãũ buerá docere suowá, cãũrẽ wáaadare wedeyigu:

³³ —Múã ññaã: Marĩ Jerusalénpu wáara tiia. Toopú yuu niipetira sówũ niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápure ticoadacua. Cũã siãdutiadacua yũre. Cũãrã judíoa niihérápure ticonetõneãdacua.³⁴ Yũre buijã, usecõ eobatétu, tâna, siããdacua. Itiábureco siro masãgúdadu, jĩyigu.

Santiago, Juan Jesuré sãimrígue
(Mt 20.20-28)

³⁵ Santiago, Juan Zebedeo põna Jesús putopu jea, cãũrẽ sãiyíra:

—Ûsãrẽ buegú, ãsã sããdarere mun ticori boogá, jĩmiyira.

³⁶ —¿Ñeenó yuu tiiri boogári? jĩyigu.

³⁷ —Muu õpũ sããgũ, muu duirípĩrõ putogãpu dupowa ãsãrẽ. Sícũ diamacápe, ãpĩrẽ acuniñape dupowa, jĩmiyira.

³⁸ Jesús cãũrẽ jĩyigu:

—Yuu õpũ sãããdari suguero wáaadare múã masíria. ¿Yuu ñañarõ netõãdarobirora múãcã ñañarõ netõrã nucãbógari? ¿Yũre cãã siããdarobirora múãcã cãã siãrĩ nucãbógari? jĩyigu.

³⁹ —Ëjã, ñañarõ netõ, diamasã, jĩyira.

Jesús jĩyigu:

—Múãcã yuu tiirõbiri posa, diaadacu.⁴⁰ Teeré wedemasípacu, “sícũ diamacápe, ãpĩ acuniñape dupoguda” jĩmasíriga. Tee yuu dutiré niiria. Cõamacũ toopú duidarare besetoawi, jĩyigu.

⁴¹ Cũã menamacãrã puamóquẽnerã Santiago, Juan sãirĩ tuorá, cúayira.⁴² Jesús cãũrẽ suocõ, jĩyigu:

—Múã masíã: Niipetire dita macãrãrẽ dutirá Cõamacũrẽ masihãrã cãã boorõ dutiãmajãya. Cũã doca macãrãcã acaribíremena dutiia, cãã dutiré tiipetídutira.⁴³ Múãpeja cãã tiirõbiri tiirijãña. Merẽã tiirécutiya. Múã uputí macãrã niidugara, ãpërãrẽ tiápuri basoca niña.⁴⁴ Sícũ ãpërã nemorõ niidugagano niipetirare padecotegu tiirõbiri niirõ booa.⁴⁵ Yuu niipetira sówũ niipacu, ãpërã yũre tiápuaro jĩgũ mee atiwũ. Yũre basocãre tiápugu atigu tiiwá. Teero biiri pau basocá ñañarẽ tiire wapa diabosa netõngũ atigu tiiwá jĩyigu.

Jesús Bartimeorẽ ññarĩ tiirígue
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Cũã Jerusalénpu maawára, Jericõpu jeasugueyira. Tiimacãpu Jesús cãũ buerãmema netõwári, pau basocá cãũrẽ nunuyira. Sícũ capeari baunõhégũ maa wesapu niyeru sãiduuyigu. Cãũ wãmecutiuyigu Bartimeo, Timeo macũ.⁴⁷ “Jesús Nazaret macã macũ ati” jĩrĩ tuogú, Bartimeo bayirõ busarõmena jĩnucãyigu:

—Jesús, David pãrãmi niinunusegu, yũre bóaneõña! jĩyigu.

⁴⁸ Pau cãũrẽ: —Nocõrõrã ditamanijõãña, jĩ tutimiyira.

Cũpe jĩnemosãjãyigu:

—¿David pãrãmi niinunusegu, yũre bóaneõña! jĩyigu.

⁴⁹ Jesupéja putuánucã: —Atiario, jĩyigu.

Cũã cãũrẽ jĩyira:

—Ññuãdadu. Wũmunucãcoya. Mũnrẽ atidutii, jĩyira.

⁵⁰ Teeré tuogú, sutirõ sotoá macãrõrẽ tuuwécojã, bupucutúa, Jesús puto wáayigu.

⁵¹ —¿Mũnrẽ deero tiiri boogári? jĩyigu Jesús.

—Basocãre buegú, yũre ññarĩ tiyá, jĩyigu.

⁵² Jesús cãũrẽ jĩyigu:

—Muu padeojigũ, netõnénoãrigupu putuáa. Ññurõ wáaya, jĩyigu.

Cũã teero jĩrĩrã, ññajõayigu sãa. Ñña, maapu Jesuré nunuwáyigu.

11

Jesús Jerusalénpu sãawarigue

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jesús cãu buerãmena Jerusalénpu jeaadaro péero dusayiro. Betfagé, Betania macãrĩpu jeayira. Teemacãrĩ Ƴtãgũ Olivo puto niĩã. Toopũ cãu buerã puarãrẽ jĩiyigu:

² —Iimacã marĩ diamacũ niiri macãpu wáaya. Toopũ jeara, máata sícũ burro wĩmagũ siatúnucõãrigure buajeáadacu. Cãu pesaya manigũ niiqui ména. Cũũrẽ jõã, néeatiya. ³ Múãrẽ “¿deero tiirã cãũrẽ jõã?” jĩĩrĩ, “marĩ Ƴpũ booáwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩĩña, jĩiyigu.

⁴ Cũã wáa, maapu siatúnucõãrigure buajeáyira. Wii diamacãpu niiyigu. Cũũrẽ jõáyira.

⁵ Toopũ nucũrã: —¿Deero tiirã cãũrẽ jõã? jĩiyira.

⁶ Cũãpe Jesús dutiarirobirora yũuyira.

—Néewayã, jĩiyira cãũrẽ.

⁷ Jesús puto néewayira. Burro sotoapu cãũye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesús cãu sotoapu muãpeayigu. ⁸ Cũũrẽ padeorã, pau cãu netõwáadarimapu cãũye suti sotoá maquẽrẽ sêõcũyira. Ƴpẽrã yucu dupuri pũũrĩcutire cãũ páata néeatiariguere cũũsugueyira. ⁹ Cãu sugero wáara, cãu siro nunurã bayirõ busurõmena jĩiyira:

—¡Marĩ Ƴpãrẽ usenire ticoada! ¡Ñi Cõãmacã ticodiocorigu niĩi! ¡Cũũrẽ añurõ tiáro! ¹⁰ ¡Cãũ Ƴpũ sããrĩ, añurõ wáaaro! ¡Marĩ ñecũ David Ƴpũ niĩro tiirõbiro añurõ wáaaro! ¡Niipetira ãmuãse macãrã cãũrẽ “ãñunetõjõã” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩiyira.

¹¹ Jesús Jerusalénpu jeagu, Cõãmacãwiipu sãawayigu. Toopũ niipetire tiwii maquẽrẽ ñnapetijãyigu. Naĩõpu tiyiro. Teero tiigũ, Betaniapu cãu buerã docemena wãajõãyigu.

Jesús higuerağure sñinĩrĩ tiirĩğue

(Mt 21.18-19)

¹² Apebũreco bóeri Betaniapu niĩarira cãmeputũari, Jesús juabóayigu. ¹³ Higuerağũ añurõ pũũrĩcutiriguere yoarõpu ñayigu. “Ducacũcũra” jĩĩgũ, ñagũ wãamiyigu. Pũũrĩ dũcu buayigu. Butirĩtono niiryiro.* ¹⁴ Jesús tiğurẽ jĩiyigu:

—Ƴpẽrã atigũ ducare yaanemoricua sãa, jĩiyigu.

Cũu teero jĩĩrĩ, cãu buerã tuoyira.

Jesús Cõãmacãwiipu dúari basocare cõãwionecorigue

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Too siro Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõãmacãwiipu sããjeagu, dúari basocare, teerẽ sãĩnerãrẽ cõãwionecoyigu. Niyeru wasorĩ basocaye mesarire tuunẽcõãcũjãyigu. Bua dúari basocaye duirẽpĩrcãrẽ teorora tiyigu. ¹⁶ Niipetirare apeyenõmena Cõãmacãwiipu sããcãmewitidũgarare cãmotãyigu. ¹⁷ Basocãre bueyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩĩã: “Yãa wii ‘niipetire dita macãrã Cõãmacũmena wedeseri wii niĩã’ jĩĩrĩ wii niĩãdacu”,† jĩĩ jóare niĩã. Mũãpe yaarẽpãra dúari wii niĩrĩ tiã, jĩiyigu.

¹⁸ Pãarẽ dutirã, Ƴpẽrã Moisés jóarigu buerã Jesús jĩĩariguere tuoyira. Teero tiirã, cãũ “¿deero tii marĩ ãnirẽ siããdari?” jĩĩ ãmañucãyira. Basocã Jesús buerere tuomanjõãyira. Teero wãari ñnarã, pãarẽ dutirã, Moisés jóarigu buerã cãũrẽ cuiyira. ¹⁹ Nãicũmuatiri, Jesús tiimacã niĩarigu witi, putuajõãyigu sũcã.

Higuerağũ sñidĩariguere

(Mt 21.20-22)

²⁰ Apebũreco bóeri wáara, higuerağure nucõrĩpura sñĩariguere ñayira. ²¹ Pedro Jesús higuerağure jĩĩariguere wãcũgũ, jĩiyigu:

—Ƴsãrẽ buegũ, ññaña. Iigũ muu tutiarigu sñĩjõããyu, jĩiyigu.

²² —Cõãmacũrẽ padeoyã, jĩiyigu Jesús cãũrẽ—. ²³ Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Apetõ tiigũ, sícũno atigũ Ƴtãgũrẽ “wãa, díapu ñaacoñuãña” jĩĩboqui. Cũũ “teerora wãaadacu” jĩĩ padeorĩ, cãũ jĩĩarirobirora wãaadacu. “Ƴba, wãaricũra” jĩĩrijãrõ booa. ²⁴ Teero tiirã, añurõ tuoyã: Mũã apeyenõ Cõãmacũrẽ sãĩrã, “diamacũrã ticogũdaqui” jĩĩ padeorã, cõoãdacu. ²⁵ Mũã Cõãmacũrẽ sãĩrã, Ƴpẽrã múãrẽ ññarõ tiirõriguere acabõya. Mũã teero tiirĩ ñnarũ, marĩ Pacu ãmuãsepu niigũcã múã ññarẽ tiirẽ acabõgũdaqui. ²⁶ Mũãrẽ ññarõ tiirãre múã acabõheri, cãũcã múã ññarẽ tiirẽre acabõriqui, jĩiyigu.

Jesuré “¿noã dutirẽmena teerẽ tii?” jĩiriguere

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

* **11:13** Higuerağũrĩ wasowitiatiri, metãpãgã witiaticu. Teepare sũmerẽrena yaanocu. Jesús teerẽ ãmañĩjĩyĩ. Teepagã ñaadiari siro, pacapã añurõ ipitire witiatinucãcu. Metãpãgã manirĩ, pacapãcã witiaticu. † **11:17** Isaías 56.7.

²⁷ Opatutí Jerusalénpu jeayira. Jesús Cōāmacūwiipu wáanetōrī, pairé dutirá, Moisés jóarigue buerá, āpērā butoá dutirá Jesús putopu jeayira. ²⁸ Jesuré sãñâyira:

—¿Noã dutirémēna m̄uu teeré t̄iiti? ¿Noã m̄uure dutiré ticori, m̄uu teeré tiiri? j̄iimiya.

²⁹ Jesús cūārē ȳuuyigu:

—Ȳucā múārē sãñâgūda. Múā ȳuure ȳuuri, múārē “ate dutirémēna tiia ȳuu” j̄iigūda. ³⁰ ¿Noã Juanrē wãmeōtidutigu ticocoyiri? ¿Cōāmacū o basocápe ticocoyiri? Ȳuuya, j̄iimiya.

³¹ Cūāpe cãmerī wedeseyira:

—Marī “Cōāmacū ticocorigu niwī” j̄iirī, cūā marīrē “too docare ¿deero tiirā cūārē padeorīri?” j̄iiboqui. ³² Marī “basocá cūārē ticocorira niwā” j̄iimasrīga, j̄iiyira. Basocáre cuiyira. Niipetira “Juan profeta niwī” j̄i padeoyira. ³³ Teero tiirā, cūā Jesuré: —Masrīga, j̄iiyira.

Jesús cūārē j̄iiyigu:

—Ȳucā múārē “ate dutirémēna teeré tiia” j̄i wederia, j̄iiyigu.

12

Nãnarã padecoteramēna queoré

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Jesús cūārē queorémēna wēdenucāyigu:

—Sīcū āmu niyigu use wese oterigu. Otepetitōa, sãnisãnucōyigu. Use cūā bipesãdari copere ãtãgãpu coayigu. Teero biiri āmuārī wii cūā cotēduiadari wiire tiyigu. Aperopú wáanetōgū wáagu, āpērārē tiiditare wasoyigu. Waso, wáajōãyigu. ² Use ducacutiritō niirī, sīcū cūārē padecotegure ticocomiyigu. Cūāya dita cūā wasorirare “use cūā dúa wapatãrere decomena ticocoaro ȳuure” j̄iicomiyigu. ³ Cūā toopú jeari, tiidita wasorira cūārē ñee, páa, péerogã ticoripacari, putuócojãyira. ⁴ Āpī cūārē padecotegure ticocomiyigu sūcã. Cūārējã dupupu cãmitu, ñãñarō buijãyira. ⁵ Too síro āpīrē ticocomiyigu sūcã. Cūārējã diamacárã sãñâyira sáa. Pau ticocomiyigu. Āpērārē páayira; āpērārē sãñâyira.

⁶ Cūā macū cūā bayiró maĩgú dícu dusayigu. Cūā síropu cūārē ticocomiyigu. “Ȳuu macārē quioníremēna ñããadacu”, j̄i wãcūmyigu. ⁷ Ōpū macū cūā putopu jeari, tiidita wasorira cãmerī wedeseyira: “Ānirã niirī too síropu atiditaré ñeegūdu. Jãmu, siãcō. Cūā manirī, atiditã marīya dita putuáadacu”, j̄iimiya. ⁸ Teero tiirã, cūārē ñee, sãã, tiuwese wesapu cūāya ōpūārē cōãñâyira.

⁹ Tiidita ōpū cūārē tiiditare múārē wedeguda. Cūā ati, cūāya dita wasorirare siãcōãpeti, āpērārē tiiditare ticojãgūdaqui.

¹⁰ Múā Cōāmacūye queti jóaripū buerã niipacara, ate tiipūpu jóarere tuomasrĩa ména: Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cūā booripacari, tiiquira uputí macãqui putuáwu tiwiipãre.*

¹¹ Cōāmacū marī Ōpū teero tiirigu niwī.

Cūā tiiriguere “ãñunetōjōãã” j̄i tãgueñanoã,† j̄i jóanoã, j̄iiyigu Jesús.

¹² Cūãpeja “tee queorémēna marīrē j̄iitutigū tiiqui” j̄i masjãyira. Teero tiirã, cūārē ñeeãdara tiimíyira. Basocáre cui, ñeemasrĩa, wáajōãyira.

Wapasédutire sãñâríque

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Cūā aperopú wáa, síquerã fariseo basocare, Herodere tuonunúserare sãñãadutira ticocoyira. Cūā Jesús merēã ȳuuri boomíyira. ¹⁴ Jesús putopu jea, cūārē j̄iiyira:

—Basocáre buegú, m̄uu ãñugú niirere masiã. M̄uu basocáre diamacárã ãñurō buegú niã. Cūā tusarē dícare wedericu. Uputí macãrãrē, bãri niirãrē, niyeru c̄uorãre, niyeru c̄uohérare sícãrĩbíro ñãa, wedea m̄uujã. Cōāmacū cūārē tiidutirere ãñurō diamacá buea. Teero tiigú, ãsãrē wedeya: ¿Romanuã ōpãrē cūā niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatíarigite? j̄iiyira.

¹⁵ Jesupé cūā wãcūrere, cūā ñãñarē tiidugãrere masjãyigu. Teero tiigú, j̄iiyigu:

—Múā ȳuure teero j̄i, wedesãdagara tiia. Niyeruire néeatiya; ñãgūdu tiia, j̄iiyigu.

¹⁶ Tiiquire néeatiyira.

—¿Noãyã diãpóã, noã wãme tusai? j̄iiyigu.

—César romanuã ōpãye tusaa, j̄iiyira.

¹⁷ —Too docare Césaye niirere Césare wiyayã; Cōāmacūyere Cōāmacūrē wiyayã, j̄iiyigu.

Cūā teero ȳuuri, cūārē tuomanjōãyira.

* **12:10** Judíoa wii tiirã, sícaqui, ãñuríquicare péosugueyira. Tiiqui ãñurō diamacá niirī, tiiwí tãdiri diamacá wáayiro.

† **12:11** Salmo 118.22-23.

Diarira masāmuāre wederigue
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Siquērā saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cúā “diarira masāmuāricua” jīcua. Jesuré sãñáyira:

¹⁹ —Basocáre buegú, Moisés dutirére jīñáda. “Sicū pñamanígū diaweori, cūū bai cūū nūmo niirigore dúutuaro. Cūū coomena cūū sōwū diarigure pñocutibosaaro”;[‡] jī jóarigu niíwī Moisés. ²⁰ Sicūpōna siete niiyira. Cúā sōwū nūmocatiyigu. Pñamanígurā diajōāyigu. ²¹ Cūū siro macū cūū sōwū nūmorē dúutumiyigu. Cūūcā pñamanígurā diajōāyigu. Cúā siro macūcā coore dúutu, pñamanígurā diajōāyigu. ²² Teero dícu wáayiro. Niitugupcārē teorora wáayiro. Too síro cúā nūmo niimirigocā diajōāyigo. ²³ Cúā siete coore nūmocatiyira. Diarira masāmuārī, ¿nii nūmope putuágodari? jīyira.

²⁴ Jesupé cúārē yūuyigu:

—Múā Cōāmacūye quieti jóaripū maquērē masīria. Cōāmacū tutuarecārē masīria. Teero tiirá, wisijōāā. ²⁵ Diarira masāmuārī siro, āmuā, numiā wāmoslaricua. Ángelea āmuāsepu niirābiro niíya. ²⁶ Diarira masāmuāre maquērē múā buepacara, tuomasīria ména. Múā Moisés jóaripūpū jūūrisati quieti buemijiyu. Tiisatipū Cōāmacū Moisére jīrigu niíwī: “Abraham, Isaac, Jacob Ōpū niíā yūu”,[§] jīrigu niíwī. ²⁷ Cōāmacū diarira Ōpū niirii; catirá Ōpape nií. Teero tiirá, múā wisinetōjōāā, jīyigu Jesús.

Dutiré uputí maquē
(Mt 22.34-40)

²⁸ Sicū Moisés jóarigue buegú toopú niiyigu. Jesús saduceo basocamena wedeserere tuoiygu. Jesús añurō yūūmeniri iñagū, cūū puto jea, sãñáyigu:

—¿Diiyē nií Moisére dutiré cūūrigue bayirō uputí maquē? jīyigu.

²⁹ Jesús cúārē yūuyigu:

—Bayirō uputí maquē ate niā: “Israelya pñona macārā, añurō tuoyá: Cōāmacū marī Ōpū sicārā nií. ³⁰ Teero tiirá, Cōāmacū marī Ōpūrē maíñā. Niipetire múā yeeripūnamena, múā wācūrēmena, múā tutuaremena cūārē maíñā”.^{*} ³¹ Tee doca maquē dutiré ate niā: “Mūu basiro maířō tiiróbirora āpērācārē maíñā”.[†] Ate puawāmē niipetire apeyé dutiré nemorō uputí maquē niā, jīyigu Jesús.

³² Moisés jóarigue buegúpe jīnemoyigu sūcā:

—Āñuniā, basocáre buegú. Mūu diamacū wedea. Cōāmacū sicārā nií. Āpī cūū tiiróbiro niigú maniquí. ³³ Cōāmacūrē marī yeeripūnamena, marī wācūrēmena, marī tutuaremena maířō booa. Teero biiri marī basiro maířō tiiróbirora āpērācārē maířō booa. Marī Cōāmacūwipū tiiré, wáicurare sīā sóeditiore, Cōāmacūrē apeyenō ticorē añuniā. Āñupacari, maírepe nemorō uputí maquē niā, jīyigu.

³⁴ Jesupé cūū diamacū yūūri iñagū, jīyigu:

—Cōāmacū dutiré mūupure niíadaro péerogā dūsa, jīyigu.

Too síro cúārē tuorā “sãñária sáa” jī wācūyira.

“Cristo ¿noā pārāmi nií?” jīrigue
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesús Cōāmacūwipū buegu, basocáre sãñáyigu:

—¿Deero tiirá Moisés jóarigue buerá “Cōāmacū beserigu David pārāmi nií” jīí? ³⁶ David basirora Espírītu Santo masiré ticorēmena jóarigu niíwī:

Cōāmacū jīíwī yūū Ōpūrē:

“Yáa wāmo diamacūniñape duiya,

tée mūūrē iñatutirare mūu dutiriguere yūū añurō yūūri tiirípu”,[‡]

jī jóarigu niíwī David. ³⁷ David “yūū Ōpū” jīgū, Cōāmacū beserigure jīgū tiirígu niíwī, cūū pārāmi niipacari. Teeré añurō wācūña, jīyigu.

Basocá pau toopúre niirā Jesús wederere useniremena tuoyíra.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécutive wederigue
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús basocáre buegu, jīyigu:

—Moisés jóarigue buerá tiiré tuomasířō booa. Cúā suti yoaretō sãña, wáauseniya. Macā decopu quioniremena añudutiri boocúa. ³⁹ Neárē wiseripū suguero maquē duirépu dícu duidugacua. Bosebureco tiirópucārē teorora tiidugacua. ⁴⁰ Wapewia numiāye wiserire

‡ 12:19 Deuteronomio 25.5. § 12:26 Éxodo 3.6. * 12:30 Deuteronomio 6.4-5. † 12:31 Levítico 19.18. ‡ 12:36 Salmo 110.1.

jĩiditoremena êmacua. Cúã yoari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiidítóya basocáre. Cúãrã ápêrã nemoró ñañarõ tiinõádara niĩya, jĩiyigu.

*Wapewio bóaneõgõ Cõãmacãrê ticorigue
(Lc 21.1-4)*

⁴¹ Jesús Cõãmacũwiipu niigã, niyeru sããretibari díamacũ duiyigu. Teetibaripu niyeru sããri, ññacoduiyigu. Pau niyeru cuorã pairó sããyira. ⁴² Sícõ wapewio bóaneõgõ jea, puacuí wamanírequiri sããyigo. ⁴³ Jesús cũũ buerãre atiduti, jĩiyigu:

—Yũũ ateréja díamacũrã jĩã, jĩiyigu—. Cõãmacũ ññacoropu igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticonetõnucãyo. ⁴⁴ Ñniãpeja cúãrê dasaríguere ticooya. Coopeja coo cuomíarigue, coo yaaré sãibóariguegãrê ticopetijãyo, jĩiyigu.

13

*Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩirigue
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Jesús Cõãmacũwiipu witiwari, sícũ cũũ buegú tee wiserire ñña, jĩiyigu:

—Êsãrê buegú, ate wiseri cúã ãtãquirítõmena weeriguere ññaña. Ññurê wiseri niã, jĩiyigu.

² Jesupé jĩiyigu:

—Mũũ weere wiserire ññamiã. Too síro ãtãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩiyigu.

*Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

³ Jesús cũũ buerãmena Êtãgú Olivo Cõãmacũwii díamacũ niiríguapu wáayigu. Toopú duiri, Pedro, Santiago, Juan, Andrés ápêrã tuohéropu cúãrê sãññayira:

⁴ —Wedeya ãsãrê. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena ññamasñoãdari, ate wáaadari suguerogãrê? jĩiyira.

⁵ Jesús cúãrê yũuyigu:

—Ññurõ tuomasíña, ápêrã jĩiditori jĩĩrã. ⁶ Pau “yũũrã niã, yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niã” jĩĩdadacu. Pau cúãrê nuññádadacu.

⁷ “Cãmerísiãrã tiíawã” jĩĩri tuoádadacu. “Toopú cãmerísiãrã tiíayira” jĩĩrê queticãrê tuoádadacu. Teeré tuorã, cuirijãña. Tee wáaadare niijãrõ tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiáدارو dusaádadacu ména. ⁸ Sicapõna macãrã apetõná macãrãmena cãmerísiãádadacu. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerísiãádadacu. Peeditapure dita cãmeñare wáaadacu. Juabóare wáaadacu. Teeména basocáre bayiró ñañarõ netõrê nucãádadacu.

⁹ Múã basiro ãñurõ wãcũ tũgueñaña. Múãrê dutirãpũre tico, judíoa nearé wiseripu tãnaádadacu. Múã yũũre padeoré wapa dutirá, õpãrã putopu néewanoádadacu. Toopú jeara, yéa maqueré wedemasíadacu. ¹⁰ Atibúreco petiáدارو suguero, niipetire dita macãrã Cõãmacũ basocáre netõnére queti tuosesáadare niirõ tiia. ¹¹ Múãrê dutirá putopu néewari, “¿deero jĩĩdari cúãrê?” jĩĩ wãcũhãrãrã wáawa. Múã jearira, Cõãmacũ múãrê wãcũrê ticogudaqui. Teeré wedeseya. Múã mee wedeseadacu; Espiritu Santo wedesegudaqui. ¹² Sícũpõna dutirãpũre cãmerí wedesã, siãrĩ tiíadacu. Cúã pacusũmuãcã cúã põnarê dutirãpũre wedesáadacu. Cúã põnacã teerora cúã pacusũmuãrê netõnucã, diari tiíadacu. ¹³ Niipetira basocã múãrê ññatutiadacu yũũre padeoré wapa. Teero múãrê cúã ñañarõ tiipacári, yũũre padeorucujãrãrê Cõãmacũ netõnégũdaqui.

¹⁴ Ññañanetõjõãgũrê Cõãmacũrê padeorídojãgũrê ññãdadacu múã. Cõãmacũwiipu too cúãrê niidutihore nucleĩ ññãdadacu.* (Ateré buegú tuomasíãrõ.) Too cãũ nucleĩ ññarã, Judea ditapu niirã ãtãyucupu dutijõããrõ. ¹⁵ Wii sotoápu pesagõno diiwã, wii popeapu niiré neégũ sããwaripacu, dutijõããrõ. ¹⁶ Wesepũ padegúcã wipú sutiré neégũ putuawaripacu, dutijõããrõ. ¹⁷ Teero wáare burecori niipacõsãnumiãrê, põna ãpũrã cuorãre bóaneõre burecori niíadacu. ¹⁸ “Tee puũriro niiré burecori wáarijããrõ” jĩĩ, Cõãmacũrê sãññã. ¹⁹ Teero wáare burecori basocáre ñañarõ netõrê burecori niíadacu. Cõãmacũ atibúreco tiirĩ sirore, téa atitõpũre nocõrõ ñañarõ netõrê manirĩro niwũ. Too síropucãrê nocõrõ peti ñañarõ netõrê maniádadacu. ²⁰ Tee ñañarõ netõrê burecorire Cõãmacũ dúoriatã, sícũno netõrĩdojãgũdaqui. Cõãmacũpe cũũ beserirare tiigú, teero wáare burecorire dúogudaqui.

²¹ Teero wáari, síquẽrã múãrê jĩĩditoadacu: “Jãã, ññaña. Cõãmacũ beserigu Cristo ãno niirĩ”, jĩĩmiádadacu. “Toopú niirĩ”, jĩĩmiádadacu ápêrãpé. Cúã teero jĩĩrĩ, padeorijãña. ²² Pau jĩĩditori niíadacu. Síquẽrã “yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niã” jĩĩmiádadacu. “Profeta niã”, jĩĩmiádadacu ápêrãpé. Pee tiieñore tiíadacu, cúãrê padeorã jĩĩrã. Cõãmacũ beserirapũrena

* 13:14 Тіагоры пророка Даниїл теерé jóarĩgu niwĩ.

padeodúri tiidugámiãadacua. ²³ Múã ãñurõ tuomasíña. Tee niipetire niiãdarerena múãrẽ yuu wedesuguetooa, jĩiyigu Jesús.

Jesús putuaatiadare
(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

²⁴ Jesús wedenemoyigu:

—Tee ñañarõ netõrẽ burecori siro muĩpũ búreco macũ naĩtãjõãgũdaqui. Ñami macũcã bóeriqui. ²⁵ Ñocõã ñaacodiadacua. Niipetira umuãsepu niirã cãmeñanoãdacua. ²⁶ Teero wáari, yuu niipetira sõwũ õmeburuáripũ tutuaremena asibatédiatiri, basocã ññaãdacua. ²⁷ Too síro ángeleare ticocogũdacua. Cũã neõãdacua yuu beserirare atibúreco niipetiropu niirãrẽ.

²⁸ Múãrẽ oterigu higueragumena queorẽ ticoguda. Tiigũ pũũrĩ wasorĩ, “cũma wáaadaro péerogã dusaa” jĩimasíã. ²⁹ Tee tiirõbirora yuu jĩãrigue wáari ññarã, “niipetira sõwũ putuaatiadaro péerogã dusacũ” jĩimasíña. ³⁰ Yuu ateréja diamacãrã jĩã: Atitõ macãrã cũã diaadari suguero, tee niipetire yuu jĩãrigue wáaadacu. ³¹ Ìmuãse, atiditã peticõdiaadacu. Yuu wedesere doca petiricu. Niirucujãadacu.

³² Yuu putuaatiadari bureco, tii horare masíña maniã. Ángelea umuãse macãrã masĩriya. Yuu niipetira sõwũcã masĩria. Yuu Pacu sícũrã masĩqui.

³³ Múãcã tiiburecore masĩria. Teero tiirã, ãñurõ wãcũtutua, ññacoaya. ³⁴ Múãrẽ queorémena wedeguda. Sícũ basocã niiyigu yooarõpu wáagu. Cũũ wáaadari suguero, cãũrẽ padecoterare cãuyã wiire “coteyã” jĩiyigu. Cũãcõrõrẽ cũã padeadarere cũuyigu. Sope coterĩ basocãre ãñurõ ññacodutiya. ³⁵ Cũã tiirõbiro múãcã ññacorucujãña. Múãcã múã Òpũ coeãdari burecore masĩricu. Náicũmurĩ, ñami deco, cãrẽquẽ wederi, o bóeritabe niiboqui. ³⁶ Yuu wãcũña manirõ putuaatigu, múãrẽ cãñirãrẽ buajeãdugariga. ³⁷ Yuu múãrẽ jĩrere niipetirare jĩgũda: ãñurõ ññacorucujãña, jĩiyigu Jesús.

14

Jesuré ñeeãdara wedeserigie
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Puabúreco dusayíro Pascua bosebureco wáaadaro. Tii bosebureco niirĩ, pã pũuri tiirẽ wúoya manirẽ yaanoã. Pãiarẽ dutirã, Moisés jóarigue buerãmena Jesuré yayiõremena cũã ñeeãdarere cãmerĩ wedeseyira, síãdugãra.

² —Bosebureco niirĩ, tiirijããda. Basocã cãũrẽ maĩrã, marĩmena cúara, noo boorõ acaribĩãmajãbocua, jĩiyira.

Jesuré sitiaãñũre píopeorigie
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betaniaru Simõn õpũũ bóa netõriguaya wiipũ niiyigu. Jesús yaaduiritabe, sícõ numiõ sitiaãñũriga cuogõ jeayigo. Tiigã sitiaãñũre “nardo” wãmecutire wapapacãre posecutiyo. Tiigã ñacõrẽ tuupécojã, cãuyã dupu sotoaru píopeoyigo. ⁴ Ápẽrã toopã niirã coo teero tiirĩ ññarã, cúajõyira. Cũã cãmerĩ jĩiyira:

—¿Ate sitiaãñũre wapapacãre búri peti teero tiicõãĩ? ⁵ Ate sitiaãñũrere dúã, sicacũma padegu wapatãrocõrõ buanõboayu. Teemena bóaneõrãrẽ tiápuro boomĩayu, jĩiyira. Coore tutiyira.

⁶ Jesús cãũrẽ jĩiyigu:

—¿Deero tiirã coore potocõĩ? Potocõrijãña. Aterẽ yũre píopeogo, ãñurõ tiigõ tiiyo.

⁷ Bóaneõrã múã watoaru niirucujããdacua. Múã boorítõno cãũrẽ ãñurõ tiápumasíã. Yũpeja múãmena niirucuricu. ⁸ Atigõ yũre coo jeatuarõ ãñurõ tiiyo. Coo sitiaãñũrere píopeogo, yũre yaarã sitiaãñũre tuusíããdaro tiirõbiro tiyúetoayo. ⁹ Yuu ateréja diamacãrã jĩã: Niipetiro atiditapũre Cõãmacũ basocãre netõnére quetire wedewarucura, atigõ yũre tiãriguere wedeãdacua, coore wãcũdutira, jĩiyigu.

Judas Jesuré cãũrẽ ññatutirapũre ticoadare
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote Jesús buerã doce menamacũ wãa, paĩarẽ dutirãre jĩiyigu:

—Yuu múãpũre Jesuré ticogũda, jĩiyigu.

¹¹ Teerẽ tuorã, bayirõ useniyira.

—Muũrẽ niyeru wapatĩada, jĩiyira.

Teero tiigã, “¿deero tii yũre Jesuré ticoro boomĩto?” jĩi wãcũncãyigu.

Jesús cãũ buerãmena yaaturigie
(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Basocá pã púuri tiirémena wáoya maniré yaari bosebureco niinucáiyiro. Tiibureco niiri, oveja Pascua macú niigádure síáyira. Tiiburecore Jesús buerá cáurē sãñáyira:

—¿Noopú ãsã Pascua boseyaadarere quēnobosára wáagari? jĩyira.

¹³ Jesús puarã cãu bueráre ticocoyigu.

—Jerusalénpu wáaya, jĩyigu—. Toopú sícū basocá ocogá turupeogure buajeáadacu. Cãurē nuñuwáwa. ¹⁴ Cãu sãáworo tiiwíi òpürē jĩwa: “¿Noopú niigari yuu buerámena Pascua boseyaadari tatia?” jĩáwí ãsãrē buegú”, jĩwa. ¹⁵ Cãu ãmuãrō macã tatia quēnoãri tatiacapu ãñogádaqui. Toopú quēnoyúewa, jĩcoyigu.

¹⁶ Cãu buerá wáa, Jerusalénpu jeayira. Toopú jeara, Jesús cáurē jĩãrirobirora niipetirere buayira. Toopú cãú Pascua boseyaadarere quēnoyira.

¹⁷ Náicūmuãri siro, Jesús, cãu buerá docemena tiwiipáre jeayigu. ¹⁸ Cãã yaaduiro, Jesús jĩyigu:

—Yuu ateré diamacúrã jĩã: Múã menamacú sícū yuumena yaaduiro yuure ñfatutirapurere ticogúdaqui, jĩyigu.

¹⁹ Cãã bayiró wãcūpatiyira.

—¿Yuu mee niíi? jĩ sãñãnucáiyira cáãcōrō.

²⁰ Jesús cáurē jĩyigu:

—Sícū múã doce menamacú yuumena atibaparú pãmena soayágura niíi. ²¹ Yuu niipetira sówürē Cōãmacúye queti jóaripúpu jĩrōbirora wáaadacu. Bóaneögú niigúdaqui yuure ticogúdupreja. Cãu bauáriatã, nemorō ãñubojyu, jĩyigu.

²² Jesús cáãmena yaagu, pãrē née, Cōãmacúrē usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, batogura, jĩyigu:

—Yaaya. Ate yáa òpũbiro niíã.

²³ Vino bapare née, Cōãmacúrē usenire ticoyigu. Túajea, cãu bueráre tãáyigu. Niipetira tiibapa maquērē sñiyíra. ²⁴ Cáãrē tãägú, jĩyigu:

—Ate yéé díbiro niíã. Yuu diari, yéé díi òmayudiaadacu, puu basocá ññaré tiirere cosebosáaro jĩgú. Teeména Cōãmacú mama netónere quetire cūgúdaqui. ²⁵ Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Vino sñinemóricu sáa; téé Cōãmacú Òpũ niirōpu mama vino ññaña manirére sñigúdadacu, jĩyigu.

Pedro Jesuré “masíriga” jĩrique

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Sicawãme Cōãmacúrē basarére basapeotoari siro, Ëtágú Olivopu wáajōáyira. ²⁷ Jesús cáurē jĩyigu:

—Múã niipetira yuure cōãwapetijōãdadacu. Tee Cōãmacúye queti jóaripúpu niíã: “Oveja coterí basocure síãcōãgúdadacu. Teero tiiri, cãuyara oveja cãã booró cutubatéjōãdadacu”,* jĩ jóarigúe niíã. ²⁸ Teero wáapacari, yuu diariyuppu masári siro, yuu múã suguero Galileapu jeatoagudacu, jĩyigu.

²⁹ Pedro jĩyigu:

—Niipetira muurē cōãwari, yuuja muurē cōãwaricu, jĩmiyigu.

³⁰ Jesús cáurē jĩyigu:

—Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Mecúã macã ñami puarí cãrēquē wedeadari suguero, yuure ññãrí “cãurē masíriga” jĩditogudacu muu, jĩyigu.

³¹ Pedro jĩyigu:

—Yuuja cãã yuure síãdugáatã, muumena diaguda; muurē “masíriga” jĩricu, jĩmiyigu. Niipetira cãu buerá teero dicu jĩyucomiya.

Jesús Getsemanípu cãu Pacure sãirigúe

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Too siro Getsemanípu jeayira. Jesús cãu bueráre jĩyigu:

—Múã ãno duiyueya ména. Yuu Pacure sãigú wáagu tiia, jĩyigu.

³³ Pedro, Santiago, Juanrē cãumena néewayigu. Cãu bayiró peti yeeripūnapu wãcūpati, bóaneñucáiyigu.

³⁴ —Yuure diariquioro, wãcūpatire niinetōjōãga. Múã ãno puuáya. Cãnirã mee tiiwá, jĩmiyigu.

³⁵ Cãã beru yoasãñurō wáa, yeparu munibiácūmuyigu. Tee ññarō netōre jearijãrō jĩgú, Cōãmacúrē sãiyigu. ³⁶ Sãigú, jĩyigu:

—Pacu, niipetirere tiimasíã muu. Yuu ññarō netōãdarere netónéña. Yuu teero jĩpacari, yuu boorére tiiríjãña; muu boorépe wári tiyá, jĩyigu.

* 14:27 Zacarías 13.7.

³⁷ Too síro cūū buerá putopu cāmeputúayigu. Cūārē cāniārirapure buajeáyigu.

—Simón, ¿muu cānigú tii? ¿Deero tiigú péerogā ñña tiiridojāi? jīyigu Pedrose—. ³⁸ Cānirā mee tiyā. Wātī muārē jīcōāsārijārō jīrā, Cōāmacūrē sāñā. Múā wācūrēmēna āñūrēre tiidugápacari, múāye ōpūrīpe sīcārībīria, jīyigu.

³⁹ Cāmeputúagu, cūū Pacure sāiārirobirora sāiyigu sūcā. ⁴⁰ Sāiāri siro, cūū buerá putopu cāmeputúagu, cāniārirapure buajeáyigu sūcā. Cūārē wugoá pūnijōāyiro. Cūārē deero yuūmasīyira. ⁴¹ Īiāri cāmeputúagu cūārē jīyigu:

—¿Múā cānirā tii sūcā? ¿Cāni, yeerisājārā tii? Nocōrōrā niīā. Yuūre ticoadaro jearo tīia. Yuū niipetira sōwūrē ticogudaqui ñañarē tiirāpure. ⁴² Wāmūnucāñā. Jāmu, yuūre ticoguda atitoai mēe, jīyigu.

Jesuré ñewarigue

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jesús cūāmena wedesegu tiirira, máata cūā menamacū niimiārigu Judas jeayigu. Cūūmena pau basocá espadapīrimēna, yucumēna atiyira. Cūā paiarē dutirá, Moisés jóarigue buerá, āpērā butoá dutirá ticocoarira niyira. ⁴⁴ “Yuū wasopūro ūpūgú cūūrā niigūdaqui. Cūūrē ñee, āñūrō siatú, néewawa”, jīlūguetoayigu Jesuré ticoguda.

⁴⁵ Máata Jesús putopu jeagu: —Yuūre buegú, jīyigu.

Teero jīgūrā, cūū wasopūrore ūpūyigu. ⁴⁶ Teero tiirī ĩñārā, Jesuré ñeejōāyira.

⁴⁷ Cūūrē ñeerī, sīcū toopú nucūgú cūūya espadare tūāwē, paiarē dutigūre padecoteguya cāmopérove páatacojāyigu. ⁴⁸ Jesús cūārē jīyigu:

—¿Yaarépigure tiiróbiro yuūre espadapīrimēna, yucumēna ñeerā atiarī? ⁴⁹ Būrecoricōrō yuū Cōāmacūwīru múāmēna niīwā, buegu. Yuūre ñeeriwu. Múā mecūtīgā tiirē Cōāmacūye quieti jóaripūru jīrōbirora wāaro tīia, jīyigu.

⁵⁰ Cūū buerá cūū sīcūrēna cōānucō, dutipetijōāyira. ⁵¹ Sīcū mamū Jesús siro nūnūatīyigu. Cānigú cōmarī caseromena dicu cōmarīgu niyigu. Cūā cūārē ñeemiya. ⁵² Cūūrē ñeema jīrā, cūū cōmarī casero dicu wéepānecojāyira. Cūūpe sutimanīgū dutijōāyigu.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti putopu néewarigue

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Jesuré ñee, paiarē dutigú putopu néewayira. Toopú niipetira paiarē dutirá, āpērā butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá neāyira. ⁵⁴ Pedrope yoasāñūrō Jesuré nūnyigu. Paiarē dutigúya wii popea macā yepapu putuáyigu. Toopú Cōāmacūwii coteri basoca puto jeanuā, cūāmena pecame sūmaduíyigu.

⁵⁵ Paiarē dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii cūūrē wedesārō boomíto?” jīyira, sīādugāra. Cūūrē sīādugápacara, ñañarē buarīyira. ⁵⁶ Pau jīiditoremēna cūūrē wedesāmiyira. Cūā wedesāre queorō jeariyiro. ⁵⁷ Āpērā wāmūnucā, jīiditoremēna cūū jīriguere wedesāyira:

⁵⁸ —“Yuū atiwī Cōāmacūwīre basocā tiirī wiire cōāgūda. Itiábureco siro apewī tūajeancōgūda. Tiiwī basocā tiirī wii mee niīadacu”, jīwī āni, jīyira.

⁵⁹ Teero jīpacara, sīcārībīro wedeseriyira.

⁶⁰ Paiarē dutigú cūā watoapu wāmūnucā, Jesuré sāñāyigu:

—¿Muu deero tiigú yuūridojāi? ¿Deero jī yuūgadari cūā wedesāre? jīyigu.

⁶¹ Cūūpe yuūriyigu. Paiarē dutigú sāñānemoyigu:

—¿Muarā niī “Cōāmacū beserigu Cristo, Cōāmacū āñugú macū” cūā jīgú? jīyigu.

⁶² Jesús jīyigu:

—Yuūrā niīā. Cōāmacū tutuare cuonetōgū puto cūū diamacāpe duigūdadu. Yuū niipetira sōwū toopú duiri ĩñādadu múā. Yuū ōmeburūarīru diātīricārē ĩñādadu múā, jīyigu.

⁶³ Paiarē dutigú teero jīrī tuogú, cūū basiro cūūyaro sutīrorē wéeyigacojāyigu, āpērārē “bayirō cúai” jīdutigu. Cūārē jīyigu:

—Āpērā wedesārī boonemória marī. ⁶⁴ Múā cūū Cōāmacūrē ñañarō wedeserere tuotóaa. ¿Deero tugeñāi múā? jīyigu.

Niipetira: —Cūū teero jīrē wapa sīājārō booa, jīyira.

⁶⁵ Āpērā cūūrē usēcō eobatētunucāyira. Cūū capearīre biaapéyira. Cūūrē ñañarō tii, páayira.

—Jiñayā. ¿Noā muūrē páaarī? jīyira.

Cōāmacūwii coteri basocacā cūūrē páayira.

Pedro Jesuré “masīriga” jīrigue

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶⁻⁶⁷ Pedro tiwī popea macā yepapu pecame sūmagú tiirī, sīcō paiarē dutigūre padecotego jeayigo. Coō cūūrē ĩñagōrā ñña: —Mūcā Jesús Nazaret macā macāmēna wāarucuarigura niīārā, jīyigo.

⁶⁸ —Cūūrē masīriga. Ñeenórē wedesege wedesece; tuomasīriga, jīiyigu.

Cūū sopená witiyari, cārēquē wedeyigu. ⁶⁹ Paiaré dutigúre padecotego cūūrē ñagō, toopú ññanucūrārē jīnemoyigo:

—Āni cūā menamacū niīī, jīiyigo.

⁷⁰ Cūūpe: —Niiria, jīiyigu.

Too sírogā toopú ññanucūrā Pedrore jīiyira:

—Niirōrā mñncā cūā menamacū niicu. Мнн Galilea macū niijī; cūā tiiróbiro wedesea, jīiyira.

⁷¹ Cūū jīiyigu:

—Yññ diamacū jīñhērī, Cōāmascū yññre ñañarō tiáro. Yññ mūā wedeseğure masīriga, jīiyigu.

⁷² Cūū teero jīiritabera, cārēquē wedeyigu sūcā. Pedro Jesús jīīariguere wācūbuayigu: “Cārēquē pñarī wedeadari suguero, yññre ññarī ‘cūūrē masīriga’ jīğūdacu mññ”, jīiyigu. Teerē wācūbuagu, bayiró utiyigu.

15

Pilato Jesuré sññárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bóeri paiaré dutirá, āpērā buťoá dutirá, Moisés jóarigue buerá, teero biiri niipetira Judíoare Dutirá Peti neāyira. Jesuré sññadutiadarere wedeseyira. Wedesetoa, Jesuré siatú, néewa, Pilatopure ticoyira.

² Pilato cūūrē sññáiyigu:

—¿Mññrā niī judíoa ōpū? jīiyigu.

—Mññ jīrōbirora cūūrā niā, jīiyigu.

³ Paiaré dutirá pee wedesāyira cūūrē. ⁴ Pilato Jesuré sññánemoyigu:

—Cūā mññrē pee wedesārā tiīya. ¿Mññ yññridojaī? jīimiyigu.

⁵ Jesús yññriyigu. Teero tiigá, Pilato ññamanijōāyigu.

Jesuré sññadutirigue

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Cāmarīcōrō Pascua boseburecori niirī, Pilato sīcū peresuwiipñ niigārē basocá cūā wionécodugagure wionécorucuyigu. ⁷ Teeburecorire sīcū āmñ peresuwiipñ duiyigu cūū menamacārāmena. Cūū wāmecutiuyigu Barrabás. Cūā romanuā dutirāre cōādugara, cāmerīsiāyira. ⁸ Basocá Pilato putopñ wāa: —Mññ tiurucúrobirora tiyá, jīiyira.

⁹ Pilato cūūrē sññáiyigu:

—¿Mūā judíoa ōpūrē yññ wionécori boogári? jīimiyigu.

¹⁰ Paiaré dutirá ññatutira Jesuré ticoariguere masjāyigu. ¹¹ Paiaré dutirá basocāre acaribiri tiyira, Barrabápere wionécodutira. ¹² Pilato cūūrē sññánemoyigu:

—Mūā “judíoa ōpū niīī” jīīgūpere ¿deero tiirī boogári? jīiyigu.

¹³ —¿Cūūrē curusapñ páabiatudutiya! jīī acaribiyira.

¹⁴ —¿Ñeenó ñañarē tiárī cūū? jīiyigu.

Basocāpe bayiró busurómena: —¿Curusapñ páabiatudutiya! jīinemoyira.

¹⁵ Pilato basocāmena āñurō putuádugagu, Barrabāre wionécobosayigu. Jesuré tññadutítoaari siro, curusapñ páabiatu sññadutíyigu.

¹⁶ Teero tiirá, surara cūāye wiseri popea macā yeparñ cūūrē néewayira. Toopú āpērā niipetira surarare neōyira. ¹⁷ Cūā Jesuré sīcarō ōpūya sutiro tiiróbiro sōā ññisññúrōca sāāyira. Sicabeto potamena tiárī beto cūūya dupupure péoyira.

¹⁸ —Īseniā mññmena, judíoa ōpū, jīī buijāyira.

¹⁹ Sicagú cāñgūmena cūūya dupupure páayira. Cūūrē usecō eobatétu, ññicācoberimena jeacūmu, buijāyira. ²⁰ Cūā cūūrē buitóca, sōā ññisññúrōrē tuuwécojā, cūū sññasugueariroro sāāyira. Curusapñ páabiatutura wāara néewayira.

Jesuré sññárigue

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Sīcū Cirene macā macū cārūpñ niārīgu putuātīgu tiyīgu. Cūū wāmecutiuyigu Simón. Pñarā pacū niiyigu: Alejandro, Rufo pacū. Cūū too netōwári ññarā, Jesús apawari curusare cūūrē apadutiyira.

²² Jesuré Gólgota buropñ néewayira. Gólgota jīrō, “Dupucoro” jīrō tiia. ²³ Toopú vino “mirra” wāmecutire wūoariguemena tññiyira. Sññiriyigu. ²⁴ Cūūrē curusapñ páabiatuyira, diaaro jīrā. Surara cūūye suti niimiārīguere batoadara, jīñbaapeyira, ¿noārē putuādadari? jīrā.

²⁵ Cũrê curusapu páabiaturi, bóeri nueve niirí niyiuro. ²⁶ Basocá cũrê wedesãariguere jóatunoyiro táboapĩpurre: “JUDÍOA ÒPË NIÍ”, jĩyiro. ²⁷ Jesuména puarã yaarêpirare páabiaturiyira; sicũ diamacápe, apĩ acuniñape nucõyira. ²⁸ Cũã teero tiirí, Cõamacũye queti jóaripũpũ jóarigie diamacũ wáayiro. “ ‘Dutirére netõnucãrã menamacũ nií’ jĩ wãcũyia basocá cũrê”,* jĩ jóanoã.

²⁹ Basocá toopú netõwára, cũrê ñañarõ jĩrã, dupupá sagiejõarucuyira.

—Jũ. Мун “Cõamacũwiire cõãgũda” jĩmiwãrã. “Itiãbureco siro apewí tiipeticoãgũda”, jĩmiwãrã mun. ³⁰ Teero jĩrigu mun basirora netõnéña. Curusapu tusagú diãtiya, jĩ buijãyira. ³¹ Paiaaré dutirácã, Moisés jóarigie buerãmema teerora jĩ buijãyira:

—Cũã ãpêrãcãrê netõnéwĩ; cũã basirope netõnémasĩri. ³² Cõamacũ beserigu Cristo Israelya põna macãrã òpũ niigijã, curusapu tusagú cũã basiro diãtiario. Cũã basiro diãtiri docare, padeoáda, jĩyira.

Cũãmema curusapu páabianucõãriracã teerora cũrê ñañarõ jĩ buijãyira.

Jesús diarigie

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Coeritó jeari, niipetiro tiiditapu naĩtĩãjõãyiro. Tée ñamica tres niirĩpũ naĩtĩãtuyiro. ³⁴ Tii hora niirĩrã, Jesús bayiró acaribiyigu.

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? jĩyigu cũyemena. Teero jĩgũ, “Cõamacũ, Cõamacũ, ¿deero tiigú yũre cõãwai?” jĩgũ tiyigu.

³⁵ Æpêrã siquerã toopú niirã teeré tuorã, jĩyira:

—¡Coe! Tuoyá. Profeta Elĩare suocõgu tiiquí, jĩmiyira.

³⁶ Sicũ cutuwã, sicasitia vino piyare soayigu. Siniãrõ jĩgũ, sicagú cãnugũpu siatú, cũrê súmunõcogura, basocãre jĩmiyigu:

—Coteya ména. Elĩas cũã curusapu tusagúre néediocõgu atiboqui, jĩmiyigu.

³⁷ Jesús bayiró acaribí, diajõãyigu. ³⁸ Cũã diari, Cõamacũwĩ popeapu Æñunetõjõãri Tatia cãmotãyosari casero ãnuãrõpe yigadiati, puacaseroapu jeacotuariro niiwũ. ³⁹ Cien surara dutigú Jesús doca nucũgú, cũã teero wãa diari ññagũ, jĩyigu:

—Diamacũrã ãni Cõamacũ macũ niimiãyi, jĩyigu.

⁴⁰ Numiã yorarõpũ Jesuré ññanucũyira. Cũãmema niyira: María Magdalena; apegó María (coo José cũã bai Santiago paco niyigo); apegó Salomé niyira. ⁴¹ Cũã Jesuré nunĩrĩra numiã niyira. Cũã Galileapu niirí, cũrê ãñurõ tiãpurira niyira. Æpêrã numiã pau Jesús Jerusalénpu wãari nunãriracã toopú ññanucũyira.

Jesuré ãtãtutipũ cũũrigie

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Judíoa yeerisãri bureco suguero macã bureco niyiuro. Teero tiiró, cũã yeerisãri bureco maquẽ quẽnorí bureco niyiuro. Nãicũmurí, José Arimatea wãmecutirí macã macũ jeayigu. Cũã Judíoa Dutirã Peti menamacũ cũã padeogú niyigu. Cũãcã Cõamacũ dutiré basocãpũre niĩadarere coteyigu. Teero tiigú, cuiro manirõ wãcũtutuaremena Pilato putõpũ sããwayigu. Sããwa, Jesuyã òpũãrê sãiyigu. ⁴⁴ Pilato Jesús diaariguere tuogú, tuomanĩjõãyigu. Cien surara dutigúre atiduti, “¿deero biiri diaarí?” jĩ sãĩñãyigu. ⁴⁵ Cien surara dutigú cũrê wedeari siro, Jesuyã òpũãrê Joseré ticodutiyigu. ⁴⁶ José sutiró ãñurí caserore sãĩ, Jesuyã òpũãrê néedioco, tiicaseromena cõmayigu. Túajea, sicututi ãtãgãpũ coari tutipũ cũũyigu. Tiitutire ãtãquicamena tuunéwa, biajãyigu. ⁴⁷ María Magdalena, María (José paco) Jesuré cũũãrĩrore ññayira.

16

Jesús masãmuãrigie

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cũã yeerisãri bureco sãbado netõãri siro, María Magdalena, María (Santiago paco), Salomé sitiaãñũre sãiyira. Teeména Jesuyã òpũãrê piõpeora wãara tiimiyira. ² Æsã yeerisãri bureco siro macã bureco niirí, ñamisãñurõgã Jesuré cũũri tutipũ wáayira. ³ Cũã toopú wãara, cãmerĩ sãĩñãyira:

—¿Noã tuunécobosaadari tiituti biaríquicare? jĩyira.

⁴ Toopú jea, ññacora, tiiquicare aperopú nucũrĩ ññayira. Pairíquica peti niyiuro. ⁵ Tiitutipũ sããwara, wãmo diamacũniñape sicũ mamũ duiri ññayira. Cũã sutiró butiró yoroca sãñayigu. Cũã cũrê ññarã, bayiró ucũayira. ⁶ Cũã cũãrê jĩyigu:

* 15:28 Isaías 53.12.

LUCAS Jesucristoye quetire jóarigue

Lucas ¿deero tiigú atipürē jóayiri? jĩrigue

¹⁻² Niipetire üsã watoapu wãariguere ñnarira Jesús “wedera wáaya” jĩcorira üsãrē buewa. Pau cúa buerirobirora jóanucãrira niiwã. ³ Yũcã ate niipetire Jesús sicatoru tiinucãriguere masipetidugagu ãñurõ buewu. Teero tiigú, Teófilo, yũ teeré jóaa, ⁴ mũnrē ãpērã bueriguere “diamacãrã niã” jĩmasĩdutigu.

Ángele Juan Bautista bauáadarere wederigüe

⁵ Herodes Judea dita macãrã õpũ niiritore, sícũ pai Zacarias wãmecutigu niiyigu. Cũ ãbiãya põna macũ niiyigu. Cũ ñũmo Isabel wãmecutiyigo. Coo Aarõn pãrãmeõ niinũnũsego niiyigo. ⁶ Cúa pũarãpũra Cõãmacũ ññacorore basocã ãñurã niiyira. Cũ dutirere ãñurõ tiiyira. Teero tiirã, basocã cããrē “wapa cũõõya” jĩmasĩriyira. ⁷ Cúa põnãmaniyira. Isabel põnãmanigõno niiyigo. Cúa butoã niiyira.

⁸ Sicabũreco Zacarias pai paderé padegu tiiyigu Cõãmacũwiipu. Cũya põna macãrã paderé bũrecori niiyiro. ⁹ Paia tiirucũobirora sícũrē beseyira sitiaãñũre sõegũdure. Tiibũrecore Zacariare beseyira. Teero tiigú, cũũpe ãñuri Tatia pũto macã tatiaru sõegu sããwayigu. ¹⁰ Sõeritono niirĩ, niipetira basocã sopepã Cõãmacũrē sãirã tiiyira. ¹¹ Sícũ angele* cãũrē bauáyigu. Cũ sõemũõcoro diamacãpe nucũyigu. ¹² Zacarias cãũrē ññagũ, ucũãjõãyigu. Bayirõ cuiyigu. ¹³ Ángele cãũrē jĩyigu:

—Cuirijãna, Zacarias. Cõãmacũ mũũ sãirere tuoi. Mũũ, mũũ ñũmo Isabelmena sícũ põnãcutiãdacu. Cãũrē Juan wãme tuuya. ¹⁴ Mũũ cãũmena bayirõ usenigũdacu. Pau cãũ bauãri, useniãdacu. ¹⁵ Cõãmacũ ññacoropure bũri niigũ mee niigũdaqui. Vinorē,† sibiorere sĩnirigũdaqui. Cũ paco páatipũra Espĩritu Santo cãũmena niitoagũdaqui. ¹⁶ Pau Israelya põna macãrã Cõãmacũ cúa Òpãrē padeodũrirare padeorĩ tiigũdaqui sũcã. ¹⁷ Marĩ Òpũ suguero jeagũdaqui. Elías tiirõbiro Espĩritu Santo tutuare cũogũdaqui. Teemena pacusũmuãrē cúa põnãmena ãñurõ niirecutiri tiigũdaqui. Netõnucãrãrē basocã ãñurã tiirõbiro wãcũrĩ tiigũdaqui. Basocãre “marĩ Òpãrē ãñurõ niyueya” jĩgũdaqui, jĩyigu.

¹⁸ Cũũ teero jĩrĩ, Zacarias sãĩñãyigu:

—¿Deero tii yũ masigũdari mũũ yũre jĩrere? Yũ bũcu niã. Yũ ñũmocã bũcũõ niyo, jĩyigu.

¹⁹ Ángele cãũrē yũyigu:

—Yũ Gabriel niã Cõãmacũ pũto macũ. Cũ yũre ticodiocowĩ, mũnrē queti wededutigu. ²⁰ Yũ jĩrere mũũ padeoria. Teero tiigú, wedesemasĩhẽgũ putuãgũdacu. Yũ jĩrõbirora wãaadacu. Tee niipetire wãari siropũ, wedesegũdacu, jĩyigu.

²¹ Cúa wedesera tiirĩ, basocãpe Zacariare yuera tiyira. Cũ Cõãmacũwiipu pearĩ, ññamanijõãyira. ²² Cũ witiyeagu, wedesemasĩriyigu. “Cõãmacũwiipu areyenõ cãũrē bauãajĩyu”, jĩyira. Wãmorĩmena cããrē wẽõtuyigu. Wedesemasĩhẽgũ putuãyigu.

²³ Paia paderé bũrecori petirĩ, cãũya wiipu coecõpũtuayigu. ²⁴ Toõ siro cũ ñũmo Isabel niipacõ niinucãyigo. Sicamoquẽne muĩpũrã “wiipũ niijãgõda” jĩyigo. ²⁵ Coõ wãcũyigo: “Cõãmacũ yũ põnãmanigõ niãrigore tiãpuawĩ. Basocã teero ññacõãrĩ jĩgũ, yũre ãñurõ tii”, jĩyigo.

Ángele Jesús bauáadarere Mariare wederigüe

²⁶ Seis muĩpũrã Isabel niipacõ niirõ netõyĩro. Cõãmacũ angele Gabrielre Nazaretpũ ticodiocoyigu. Nazaret Galilea ditaru niã. ²⁷ Sícõ ãmũmena niñãhẽgõrē queti wededutiyigu. Òpũ David pãrãmi niinũnũsegũmena José wãmecutigũmena wãmosiãgodo tiyigo. Coõ wãmecutiyigo Marĩa. ²⁸ Ángele coõ niirõpũ sããwa, ãñudutiyigu:

—Sãã. ¿Niĩ mũũ? Marĩ Òpũ mũnrē “ãñurõ tiigũda” jĩãwĩ. Cũ mũũmena niĩ, jĩyigu.

²⁹ Ángele jĩrere tuogõ, bayirõ wãcũyigo. “¿Deero jĩdũgaro tiigãri cãũ ãñudutire?” jĩ wãcũyigo. ³⁰ Ángele jĩyigu:

—Cuirijãna, Marĩa. Mũũ Cõãmacũ ãñurõ tiirere bũaa. ³¹ Teero tiigõ, mũũ niipacõ putuãgodacu. Sícũ põnãcutigõdacu. Cũ wãmecutigũdaqui Jesús. ³² Cũ ãpērã nemorõ ãpũtĩ macũ niigũdaqui. “Cõãmacũ ãmũãse niigũ macũ niĩ”, jĩnogũdaqui. Òpũ David cũ ñecũ

* 1:11 Portugués: anjo. † 1:15 Portugués: vinho.

niisotoapeogare tiirírobiro Cōāmacū cūūrē Ōrū cūūgūdaqui. ³³ Israelya pōna macārārē dutirucujāgūdaqui. Cūū dutirē petirícu, jīiyigu.

³⁴ María ángelere sãifñáiyigo:

—¿Deero wáabogari ate? Yññ manñ manigō niã, jīiyigo.

³⁵ Ángele coore yññiyigo:

—Espiritu Santo mññure diijeagūdaqui. Cōāmacū ũmñãse macū tutuare mññure òmebũrã tiiróbiro diiáti, tuubiáadacu. Teero tiigú, mññ macū ãñugú “Cōāmacū macū niíi” jīinogūdaqui. ³⁶ Mññya wedego Isabel sícū pōnacutígodaco, bucúo niipaco. “Pōnamanigōno niyo”, jīimiwã basocá. Seis muipūrã wáaa, coo wĩmñ bñãári siro. ³⁷ Cōāmacūrē tiimasĩhẽreno mania, jīiyigu.

³⁸ María jīiyigo:

—Yññ Cōāmacūrē padecotego niã. Cōāmacū mññ jīiróbirora yññre tiáro, jīiyigo.

Ángele coo puto niiařigu wáajōāiyigu.

María Isabelre ññagō wáarigue

³⁹ Teebũrecorire María boyeromena wáajōāiyigo Judea ditapu. Ʋtãyucu watoa niiri macãru jeayigo. ⁴⁰ Toorú jea, Zacariaya wiiru sããwa, Isabelre ãñudutiyo. ⁴¹ Tee ãñudutire tuorí, coo macū páatiru sãñagú cãmeñayigu. Isabelmena Espiritu Santo niiyigu. ⁴² Teero tiigó, coo bayiró busurẽmena wedeseiyigo:

—Niipetira numiã nemorō Cōāmacū mññrē ãñurō tiíi. Mññ macūcãrē ãñurō tiíi. ⁴³ Yññ búri niigō niipacari, mññ yññ Ōrū raso yññre ññagō atiyau. ⁴⁴ Yññ mññ ãñudutirere tuorí, yññ macū páatiru sãñagú useniremena cãmeñãati. ⁴⁵ Cōāmacū mññrē jīiróbirora “wáaadacu” jīi padeoyu mññ. Ateména Cōāmacū mññrē useniri tiiquí, jīiyigo.

⁴⁶ María jīiyigo:

“Yññ Ōrūrē ‘ãñuniã mññ’ jīi, usenire ticoa.

⁴⁷ Cōāmacū yññre netōnégũmena bayiró usenigō niã.

⁴⁸ Yññ búri niigōrē Cōāmacū beseyi.

Mecããmena niipetira yññre ‘Cōāmacū ãñurō tiiyí coore’ jīiãdacua.

⁴⁹ Cōāmacū niipetire tiimasĩgũ yññre ãñurere tiiyí.

Cūū ãñurē dícare tiiquí.

⁵⁰ Cūūrē quoniremena ññarārē bóaneõrucujāgūdaqui.

⁵¹ Cūū tutuaremena pee ãñurē tiíi.

Basocá ‘úsã ãpẽrã nemorō niã’ jīi wãcũrãrē cōãjãqui.

⁵² Ōpãrã duirẽpĩrĩru duirãre cōãjãqui.

Búri niirãpere urutí macãrã niiri tiiquí.

⁵³ Juabóarare pee ãñurē ticoqui.

Pee cõorãre ticoripacu, putuawadutiqui.

⁵⁴ Israelya pōna macãrã cūūrē padecoterare tiiapuqui.

Cúãrē wãcũjĩgũ, bóaneõqui.

⁵⁵ Marí ñecú Abrahamrē, teero biiri niipetira cūū pãrãmérã niinunuserare ‘tiiařuguda’ jīirigu niwĩ”, jīiyigo María.

⁵⁶ María ññarã muipūrã coo putoru putuáiyigo. Too siro cooya wiiru coecóputuayigo.

Juan Bautista bauárigue

⁵⁷ Isabel pōnacutírito jeari, coo macū bauáiyigu. ⁵⁸ Cooya wii puto niirã, cooya wedera Cōāmacū coore ãñurō bóaneõrigue quetire tuorã, coore useniapuyira. ⁵⁹ Ocho[‡] bãrecori cūū bauári siro, cūū cõnerigu yapa macã caseróre widedõarã jeayira. [§] Cūū pacu tiiróbiro Zacariás tuudugamiyira. ⁶⁰ Cūū paco cúãrē jīiyigo:

—Niiria. Cūū Juan wãmecutígudaqui, jīiyigo.

⁶¹ Cúãpe: —Mññya wedera teero wãmecutira manĩya, jīiyira.

⁶² Cūū pacure wãme sãñãrã, wẽetuyira. ⁶³ Cūũpe sicapĩ jóaripĩ sãiyigu. Tiipĩru “Juan wãmecutígudaqui” jīi jóayigu. Niipetira teerē ññamanijõayira. ⁶⁴ Máata Zacariás wedesejõayigu sũcã. Cōāmacūrē usenire ticoyigu. ⁶⁵ Cūū teero tiiri, cúãya macã puto niirã cuipeti-jõayira. Niipetiro too Judea dita ùtãyucu watoapu macãrã teero wáariguere wedeseyira.

⁶⁶ Niipetira teerē tuorã bayiró wãcũyira.

—Cūū wĩmagú bucú niigũ, ¿deero niigáno niigũdari? jīiyira.

Cōāmacū tutuare Juanmẽna niyiro.

Zacarías Cōāmacūrē basapeorigue

⁶⁷ Cūū paçu Zacaríamena Espíritu Santo niyigu. Teero tiigú, Cōāmacū wededutirere wedeyigu. Biuro jīyigu:

⁶⁸ “Cōāmacūrē usenire ticoco. Cūū marī Israelya pōna macārā Ōpū niī.

Marī cūū beserirare netōnégū atī. Marīrē tiāpurucujāī mée.

⁶⁹ Marīrē netōnégūdu tutuagure ticodiocoqui.

David cūārē padecotegu pārāmi niinunusegu niiqui.

⁷⁰ Tiatoru ‘teero tiigúda’ jīyigu.

Teeré profetas āñurā jóarira niīwā.

⁷¹ Cōāmacū niipetira marī wāpārārē, marīrē īñatutirare cāmotá, marīrē netōnébosagūdaqui.

⁷² Marī ñecūsūmuārē ‘múārē bóaneōgūda’ jīyigu.

Cūārē ‘āñurō tiigúda múārē’ jīirigue āñurere acabóricui.

⁷³ Cōāmacū too siro tiádarere wedeyigu Abraham marī ñecūrē.

‘Biuro tiigúda’ jīyigu:

⁷⁴ ‘Múārē īñatutirare cāmotá, múārē netōnébosagūdadu.

Yuu teero tiirí, múá cuiro manirō yuu dutirere tiimaslādadu.

⁷⁵ Búrecoricōrō yuu īñacoropu āñurē tiádadu’, jīyigu Cōāmacū.

⁷⁶ Macū, muārē basocá ‘Cōāmacū ūmuāsepu niigúyagu profeta niī’ jīīādada.

Muu marī Ōpū atiadari sugero, maarē quēnosuguérobirora quēnosugégu niigūdadu.

⁷⁷ Muu Cōāmacū beserirare cūā ñañaré tiirere Cōāmacūrē acabóre sādutīgūdadu.

Teeména Cōāmacū netōnerere cūārē masirī tiigūdadu.

⁷⁸ Cōāmacū marīrē bóaneōremena īñagú niijīgū,

marīrē netōnégūdure ticodiocogūdaqui.

Muīpū muāatiro tiiróbiro niigūdaqui cūū marīrē.

⁷⁹ Marī naītīārōpu niirābiro niīā.

Pecamepu wáaborira niīā.

Cūū bócoremena marīrē āñurō niirecutire ēñogūdaqui”,

jīyigu Zacarías.

⁸⁰ Wīmagū bucuájōāyigu. Jōōpemenā Cōāmacūrē padeomúānucāyigu. Basocá manirōpu niisodeaatiyigu. Toopúre niituyigu, téē Israelya pōna macārārē cūū wedenucāritopu.

2*Jesús bauárigue*

(Mt 1.18-25)

¹ Tiatore niipetira romanuā ōpū Augusto basocáre bapaqueogūdu, cūā wāmerē jóatudutiyigu. ² Cirenio niirito, sicato jóature niinucāyiro. Cirenio Siria dita dutigú niyigu.

³ Niipetirare cūā ñecūsūmuā bauáre macārīpu jóatura wáadutiyigu.

⁴ Teero tiigú, José, Nazaret Galilea ditapu niīārigu, Belén Judea ditapu wáayigu. Cūū ñecū David Belénpu bauáyigu. Cūū David pārāmi niinunusegu niijīgū, toopú wáayigu. ⁵ Cūūmena cūū wāmosiagodo María wáayigo. Niipacó niyigo. ⁶ Cūā Belénpu niirī, María pōnacutire burecori jeayiro. ⁷ Toopúre cūā cānirí wii buaríyira. Teero tiirá, ecará cānirí wiipū wáayira. Toopú coo sicato wīmagū apayigo. Cūārē suti caserimena cōma, ecará yaaricoropu sāāyigo.

Ángelea oveja coterí basocare bauárigue

⁸ Belén wesapu oveja coterí basoca niyira. Cāpūpu cūāyarare coteboejōarucuyira.

⁹ Wācūña manirō cūārē sicū ángele bauáyigu. Cōāmacū asibatére cūā patoru āñurō bóesesajōāyiro. Bayiró cuiyira. ¹⁰ Ángele cūārē jīyigu:

—Cuirjāña. Múārē āñurē queti wedegu atia. Niipetira tee quetire tuorá, useniādada. ¹¹ Mecūā ñami Daviyá macā Belénpu múārē netōnégūdu bauáawī. Cūū Cōāmacū beserigu Cristo marī Ōpū niī. ¹² Cūū wīmagūrē suti caserimena cōmaārigure buajeádadu. Wáicura yaaricoropu sāñagūrē īñādadu. Múā teeré īñarā, “diamacārā wedeayi!” jīīādada, jīyigu ángele.

¹³ Wācūña manirō cūū puto pau ángelea bauáyira. Cūā Cōāmacūrē usenire ticora, biuro jīyira:

¹⁴ “Ūmuāsepu niirā Cōāmacūrē ‘āñunetōjōāī’ jīī, usenire ticoaro.

Atiditapúre cūū āñurō tiinórā āñurō niirecutiario”,

jīyira.

¹⁵ Ángelea cūāmena niīārira ūmuāsepu muāwaari siro, oveja coterí basoca cāmerī wedeseyira:

—Jāmu too docare Belénpu. Toopú wáaariguere Cōāmacū marīrē wededutiariiguere ĩñaco, jīyira.

¹⁶ Teero tiirá, boyeromena macāpu piyayira. Toopú piyajeara, María, Joseré buajeáyira. Wīmagūrē wáicura yaaricoropu sãñagūrē ĩñayira. ¹⁷ Cũrē ĩñãari siro, ángele wīmagū maquērē wedeariguere wedeyira. ¹⁸ Niipetira cūā wederére tuorá, tuomanijōāyira. ¹⁹ Mariape tee niipetirere coo wācūrēpu ĩñanoyigo. Bayiró teeré wācūyigo. ²⁰ Oveja coteri basoca cūā tuoárigue, cūā ĩñãarigue ángele wedearirobiro wáyairo. Teero tiirá, Cōāmacūrē usenire tico, “cūā āñunetōjōāi” jīi wedeseputuayira.

Jesuré Cōāmacūwīipu néewarigue

²¹ Jesús bauári siro, ocho burecori netōrī, cūū cōnerīgu yapa macā caseróre widedcōāyira. Cũrē Jesús wāme tuuyira. Tiiwāmerē ángele Mariare, coo niipacó niādari sugueropu, tuudutiya.

²² Coo pōnacūtīari siro, Moisére dutiré cūūrigue jīrōbirora cuarenta burecori yueyira. Too siro wīmagūrē Jerusalénpu néewayira. Toopú Cōāmacūrē “mũuyagu niīi” jīi ēñorá wáyira. ²³ “Niipetira āmuā bauásuguera Cōāmacūyara niirō booa”,* jīi jóanoā Cōāmacūye queti jóaripūru. ²⁴ Tīipūpu jóarirobirora puarā buabiro baurá o puarā bua wīmarā Cōāmacūrē ticoadara wáyira.†

²⁵ Teeburecorire sīcū Simeón wāmecutigu Jerusalénpu niiyigu. Cūū basocú āñugū, Cōāmacūrē padeogú niiyigu. Israelya pōna macārārē netōnégūdare yuegu tiiyigu. Espírītu Santo Simeónmena niiyigu. ²⁶ Cūū cūūrē wedetoayigu: “Cristo Cōāmacū beserigure ĩñaripacu, mũu diaricu”, jīiyigu. ²⁷ Espírītu Santo masīrī tiirēmena Cōāmacūwīipu sãāwayigu. Jesús pacusūmuā cūūgārē néesāwayira, Moisére dutiré cūūrigueru jóarirobirora cūūrē tiibosára. ²⁸ Néesāwari, Simeón cūūrē néepayigu. Néepa, Cōāmacūrē usenire ticogu jīiyigu:

²⁹ “Yũu Ōrū, mũu yũure wederirobirora tiia mecūtīgārē. Teero tiigú, yũu mũurē padecotegu useniremena diamasīā.

³⁰ Āni basocáre netōnégūdare yũu capearimena ĩñataoa.

³¹ Mũu ānirē ticodiocoayu, niipetira basocá masiārō jīigū.

³² Āni sīāwócogu tiiróbiro niigúdaqui, judíoa niihērā diamacá maquērē masiārō jīigū. Niipetira mũuyara Israelya pōna macārārē ‘Cōāmacū marīrē āñurō tiāwī’ jīirī tiigúdaqui”, jīiyigu Simeón.

³³ Cūū teero jīirī tuorá, Jesús pacu, paco tuomanijōāyira. ³⁴ Simeón cūārē: —Cōāmacū múārē āñurō tiāro, jīiyigu.

María Jesús pacore jīiyigu:

—Tuoyá. Cōāmacū āni wīmagūmena pau Israelya pōna macārārē cōārī tiigúdaqui; āpērārē cūūmena netōnégúdaqui. Pau cūūrē ĩñārō jīiādacua. ³⁵ Teero tiirēmena pau wācūrēre masiñoādacu. Mũure espadamena sadero tiiróbiro pūniré tuqueñagōdacu, jīiyigu.

³⁶ Toopú sīcō profeta niiyigo. Coe Ana wāmecutiyaigo. Fanuel macō, Aserya pōna macō niiyigo. Buscó peti niiyigo. Mamo niigō, wāmoslayigo. Coe wāmosiari siro, siete cūmarī coe manūmena niiyigo. ³⁷ Cūū diari siro, wapewio niirucuyigo. Ochenta y cuatro cūmarī cuoyigo. Cōāmacūwīipure witiyigo. Toopú ĩnamirī, burecori beti, súubuseyigo. ³⁸ Simeón Mariare, Joseré wedeseri, Ana jeayigo. Jesuré ĩña, Cōāmacūrē usenire ticoyigo. Too siro niipetira Jerusalén macārā basocáre netōnégūdare coteráre Jesuyé maquērē wedeyigo.

Nazaretpu putuawarigue

³⁹ Cūā niipetire Cōāmacū dutirére tiitóa, cūāya macā Nazaret Galilea ditapu cocóputuayira. ⁴⁰ Wīmagū masāyigu tutuagu, masīgú. Cōāmacū cūūrē āñurō tiārupyigu.

Jesús bucusāñurō niigū tiirigue

⁴¹ Jesús pacusūmuā cūmarīcōro Pascua bosebureco niirī, Jerusalénpu wáarucuyira. ⁴² Jesús doce cūmarī cuorī, cūā tiirucúrobirora toopú wáyira. ⁴³ Bosebureco petirī, cūāya macāpu cocóputuamiyira. Cūū pacusūmuā masīrō manirō Jesús Jerusalénpu putuājāyigu. ⁴⁴ Cūā Jesuré “āpērā marī menamacārāmena wāaqui” jīi wācūrā, sicabureco maapure wáyira. Too siro cūāya wedera, cūā ĩñamasīrā watoapu cūūrē āmaāmyira. ⁴⁵ Buarīyira. Teero tiirá, cūūrē āmaārā, Jerusalénpu cāmecóputuayira.

⁴⁶ Itiábureco siro Cōāmacūwīipu cūūrē buayira. Cūū judíoare buerá watoapu duiyigu. Cūū cūārē tuo, sãñiágú tiiyigu. ⁴⁷ Niipetira cūūrē tuorá, cūū masīrere, cūū yũmenirere tuomanijōāyira. ⁴⁸ Cūūrē ĩñarā, cūū pacusūmuā ĩñamanijōāyira. Cūū paco cūūrē jīiyigo:

—Macū, ¿deero tiigú teero tiāirī mũu āsārē? Mũu pacu, yũu bayiró wācūrēmena mũurē āmaāwū, jīiyigo.

* 2:23 Éxodo 13.2,12. † 2:24 Levítico 12.6-8.

tiirére cōāgūdaqui. ¹⁷ Cūū trigore iñanogūdu tiiróbiro niíi. Teeperire merēā, teesatirire merēā cūūgūdaqui. Teeperire iñanogūdaqui cūūye iñanori wiipu. Teesatirire sóejāgūdaqui pecame yatiherimepu, jīiyigu Juan.

¹⁸ Pee cūū teero jīi wederēmena āñurē quetire wedenemoyigu. ¹⁹ Teeburecorire Herodes Galilea dita dutigū niiyigu. Cūū bai numorē ēma, numocutiyyigu. Coo wāmecutiyyigo Herodías. Cūū teero tiiré wapa apeyé pee cūū ñañaré tiiré wapa Juan cūūrē tutirēmena wedemiyigu. ²⁰ Herodes teeré tuogú, ñañaré tiinemóyigu: Juanrē peresuwiipu sōnecodutiyyigu.

Juan Jesuré wāmeōtirigū

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Juan, cūūrē peresuwiipu sōnecoadari sūguero, pau basocāre wāmeōtiyyigu. Jesucārē wāmeōtiyyigu. Wāmeōtiari sirogā, Jesús Cōāmacūrē usenire ticori, ūmuāse pāōyiro. ²² Espiritu Santo sīcū bua tiiróbiro baugú cūūpure diijeáyigu. Teero wáari, ūmuāsepu wedeseri tuoyíra:

–Muu yuu macū yuu bayiró maigū niíā. Muumena bayiró useniā, jīiyigu.

Jesús ñecūsāmuā

(Mt 1.1-17)

²³ Jesús basocāre buenacāgū, treinta cūmarī cūoyigu.

Basocā cūūrē “José macū niíi” jīi wācūmiyira.

José Elí macū niiyigu.

²⁴ Elí Matat macū niiyigu.

Matat Leví macū niiyigu.

Leví Melqui macū niiyigu.

Melqui Jana macū niiyigu.

Jana José macū niiyigu.

²⁵ José Matatías macū niiyigu.

Matatías Amós macū niiyigu.

Amós Nahúm macū niiyigu.

Nahúm Esli macū niiyigu.

Esli Nagai macū niiyigu.

²⁶ Nagai Maat macū niiyigu.

Maat Matatías macū niiyigu.

Matatías Semei macū niiyigu.

Semei Josec macū niiyigu.

Josec Judá macū niiyigu.

²⁷ Judá Joanán macū niiyigu.

Joanán Resa macū niiyigu.

Resa Zorobabel macū niiyigu.

Zorobabel Salatiel macū niiyigu.

Salatiel Neri macū niiyigu.

²⁸ Neri Melqui macū niiyigu.

Melqui Adi macū niiyigu.

Adi Cosam macū niiyigu.

Cosam Elmadam macū niiyigu.

Elmadam Er macū niiyigu.

²⁹ Er Jesús macū niiyigu.

Jesús Eliezer macū niiyigu.

Eliezer Jorim macū niiyigu.

Jorim Matat macū niiyigu.

³⁰ Matat Leví macū niiyigu.

Leví Simeón macū niiyigu.

Simeón Judá macū niiyigu.

Judá José macū niiyigu.

José Jonam macū niiyigu.

Jonam Eliaquim macū niiyigu.

³¹ Eliaquim Melea macū niiyigu.

Melea Mena macū niiyigu.

Mena Matata macū niiyigu.

Matata Natán macū niiyigu.

³² Natán David macū niiyigu.

David Isai macū niiyigu.

Isai Obed macū niiyigu.

Obed Booz macū niiyigu.

Booz Salmón macū niiyigu.
 Salmón Naasón macū niiyigu.
³³ Naasón Aminadab macū niiyigu.
 Aminadab Admin macū niiyigu.
 Admin Arni macū niiyigu.
 Arni Esrom macū niiyigu.
 Esrom Fares macū niiyigu.
 Fares Judá macū niiyigu.
³⁴ Judá Jacob macū niiyigu.
 Jacob Isaac macū niiyigu.
 Isaac Abraham macū niiyigu.
 Abraham Taré macū niiyigu.
 Taré Nacor macū niiyigu.
³⁵ Nacor Serug macū niiyigu.
 Serug Ragau macū niiyigu.
 Ragau Peleg macū niiyigu.
 Peleg Heber macū niiyigu.
 Heber Sala macū niiyigu.
³⁶ Sala Cainán macū niiyigu.
 Cainán Arfaxad macū niiyigu.
 Arfaxad Sem macū niiyigu.
 Sem Noé macū niiyigu.
 Noé Lamec macū niiyigu.
³⁷ Lamec Matusalén macū niiyigu.
 Matusalén Enoc macū niiyigu.
 Enoc Jared macū niiyigu.
 Jared Mahalaleel macū niiyigu.
 Mahalaleel Cainán macū niiyigu.
³⁸ Cainán Enós macū niiyigu.
 Enós Set macū niiyigu.
 Set Adán macū niiyigu.
 Adán Cōamacū cūū sicato tiirigu niiyigu.

4

Wātīārē dutigú Jesuré jīcōāsāmirique
 (Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Jesús día Jordánpu niārigu pūtuawayigu. Espíritu Santo cūūmena niigū, cūūrē basocá manirōpu néewanetōyigu. ² Toopáre cuarenta burecori niiyigu. Wātīārē dutigú cūūrē jīcōāsāmiyigu, Cōamacūrē netōnucāārō jīīgū. Teeburecorire yaariyigu. Too síro juabóayigu.

³ Wātīārē dutigú cūūrē: —Muu Cōamacū macū niigū, atigá ūtāgārē pā cotowéoya, jīimiyigu.

⁴ Jesupé cūūrē yūuyigu:

—Cōamacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niā: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría”,* jī jóarigue niā, jīiyigu.

⁵ Jesuré ūmuārōpu néewa, máata niipetire atibúreco maquē macārīrē ēñopetijāyigu. ⁶ Cūūrē jīimiyigu:

—Yuu muūrē niipetire atemacārī dutigú sōnecoguda. Teemacārīpu āñuré peti niirémena muu ūsenigūdacu. Ate yūure ticorigue niā. Yuu ticodugagure ticoguda. ⁷ “Muu yuu ōpū niā” muu jī padeorí, ate niipetire muūrē ticoguda, jīimiyigu.

⁸ Jesús yūuyigu:

—Cōamacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niā: “Cōamacū muu Ōpū sīcūrēna padeoyá. Cūū dutiré dícuře tiiyá”,† jī jóarigue niā, jīiyigu.

⁹ Too síro wātīārē dutigú Jerusalénpu néewa, Cōamacūwii sotoapu néemā, cūūrē jīimiyigu:

—Muu Cōamacū macū niigū, ānopámena bupudíaya. ¹⁰ Cōamacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niā:

Cōamacū cūūyara ángeleare muūrē cotedutigudaqui.

¹¹ Muūrē ūtāgāpu ñaapeari jīirā, bocañeādaca,‡ jī jóarigue niā, jīimiyigu.

¹² Jesús cūūrē yūuyigu:

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:8 Deuteronomio 6.13. ‡ 4:11 Salmo 91.11-12.

—Cõamacãye queti jóaripũpu ate jóarigue niã: “Cõamacã mũũ Õpũ wedeserere ‘çdiamacãrã niimũto?’ jĩrã, cãurẽ tiẽñodutirijãña”,[§] jĩ jóarigue niã, jĩyigu.

¹³ Wãtĩãrẽ dutigú jĩcõãsãre petinõgũ, cãũ puto niãrĩgu wãajõãyigu ména.

Jesús Galileapũ buenũcãrigue
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jesús Espĩritu Santo tutuaremena Galileapũ putuawayigu. Cãuyere niipetiro Galilea macãrĩpu wedeseyira. ¹⁵ Jesús judíoa neãrẽ wiserĩpu bueyigu. Niipetira cãurẽ “ãñunetõ” jĩyira.

Jesús Nazaretpũ putuawarigue
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Jesús Nazaret cãũ masãri macãpu putuawayigu. Judíoa yeerisãri bureco cãũ tirucũrobirora cãã neãrĩ wiĩpu sããwayigu. Cõamacãye queti jóaripũrẽ buegudu, wãmũnũcãyigu. ¹⁷ Cãurẽ “Isaías jóaripũrẽ bueya” jĩrã, ticoyira. Tiĩpũrẽ pãõ, biĩro jóariguere buayigu:

¹⁸ “Espĩritu Santo marĩ Õpũ ticodiocorigu yũũmena niĩ. Cãũ ãñurẽ quetire bóaneõrãrẽ yũũre wededutigu besewi. Peresuwiĩpu niĩrãrẽ ‘wionécori bureco jeaadaro tia’ jĩdutiwi. Capeari ãñahãrãrẽ ãñarĩ tiidutiwi. Æpãrã ãñarõ tiãperare wionécodutigu ticocowi.

¹⁹ ‘Cõamacã basocãre netõnérito jeatoaa’ jĩrẽre wededutigu ticocowi”,^{*} jĩ jóariguere bueyigu.

²⁰ Tiĩpũrẽ biatõa, teepũrĩrẽ ãñanogũrẽ wiyayigu. Wiyatõa, cãã tiirucũrobirora jeanuãyigu buegudu. Niipetira tiĩwiĩpũ niĩrã cãurẽ ãñaduriyira. ²¹ Cãurẽ wedesenũcãyigu:

—Mecãã tee jóarigue mũã ãñacoropũ diamacã wãaa, jĩyigu.

²² Niipetira cãurẽ ãñurõ wedeseyira. Cãũ ãñurẽ wederẽre tuorã, tuomanĩjõãyira. Cãmerĩ jĩyira:

—¡Acuẽ! Æni José macã niĩ, çteerora?

²³ Jesús cãurẽ jĩyigu:

—Apetõ tiĩrã, yũũre ate queorẽre jĩãdadu: “Ûcotigu, mũũ basiro ùcotiya”. “Mũũ Capernaumpũ tutuaremena tiẽñoriguere ùsã tuowã. Toopũ mũũ tiĩrĩrobirora ãno mũũya macãpũcãrẽ tiẽñõña” jĩãdadu, jĩyigu.

²⁴ Cãurẽ jĩnemoyigu:

—Yũũ aterẽja diamacãrã jĩã: Sícũ profetare cãũya dita macãrã ãñurõ bocaricua. ²⁵ Mũãrẽ aterẽ masĩrĩ tiidũgãga: Elías niiritopare, Israel ditare paũ wapewia numiã niiyira. Toopũre itiãcãma apẽcãmã deco oco peariyiro. Teero tiĩrã, niipetira tiidita macãrã bayirõ juabõayira. ²⁶ Teero wãapacari, sícõ Israelya põna macõ wapewiore tiãpudutigu Cõamacã Elãre ticocorigu. Wapewio Sarepta macã Sidõn puto macã macõrẽ tiãpudutigu ticocoyigu.[†] ²⁷ Profeta Eliseo niiritore, tee tiĩrĩrobirora wãayiro. Israelpũre paũ õpũũrĩ bóara niiyira. Teero niĩpacari, Eliseo sícũ tiidita macãrẽ netõnériyigu. Naamãn Siria dita macãpere netõnéyigu.[‡] jĩyigu Jesús.

²⁸ Niipetira tiĩwiĩpũ neãrira teerẽ tuorã, bayirõ cúayira. ²⁹ Wãmũnũcã, cãũ tiimacã niĩãrigure cõããdara néewayira. Tiimacã wesa niĩrĩ tudĩpu néewayira, cãurẽ tuunédiocodũgara. ³⁰ Jesupé cãurẽ netõwã, wãajõãyigu.

Jesús wãtĩrẽ cõãrigue
(Mr 1.21-28)

³¹ Jesús Capernaumpũ búawayigu. Tiimacã Galilea ditapũ niĩcu. Toopũ judíoa yeerisãri bureco niĩrĩ, basocãre bueyigu. ³² Cãũ buerẽre tuorã, tuomanĩjõãyira. Dutirẽ cuogũ tiĩrõbĩro bueyigu.

³³ Tiĩwiĩpũrẽ sícũ basocã niiyigu. Wãtĩ cãũpũre niiyigu. Bayirõ acaribiyigu:

³⁴ —Mũũ Jesús Nazaret macã, ùsãrẽ potocõrijãña. Æsãrẽ ãñarõ tiidõgu atigu tia. Yũũ mũũrẽ ãñamasiã. Cõamacã ticodiocorigu ãñarẽ manigũ niã, jĩyigu.

³⁵ —Ditamanĩjõãña; cãũpũre niigũ, witiwaya, jĩ tutiyigu Jesús.

Wãtĩ cãũpũre niigũ cãã ãñacoropũ ãaacũmurĩ tii, witiwayigu. Cãurẽ ãñarõ tiĩrĩpacũ, witiyigu. ³⁶ Niipetira ãñamanĩjõãyira. Cãã basiro cãmerĩ wedeseyira:

—¿Ate dutirẽ ñeeno niimũto? Cãũ dutirẽmena, cãũ tutuaremena wãtĩã cõãwionecori, witiwaya, jĩyira cããpeja.

³⁷ Niipetiro tiiditapũ Jesuyé queti sesajõãyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jesús tiwiī niiārigu witiĵōāyigu. Simónya wiipu sãāwayigu. Simón mañecō bayiró wioré diago tiyigo. Teero tiirá, Jesuré “netōnéña” jīi sãiyira. ³⁹ Jesús coo puto jeanucã munibiá, wiorére tatidutiyigu. Cũu teero tiiri, wioré tatijōāyiro. Máata coo wãmuncã, cúārē yaaré ecayigo.

Jesús pau diarecutirare netōnérigue
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Muĩpũ sãāwari, niipetira basocá cúā putopu niirã deero niiré diarecutirare cúārē néewayira. Jesús cáãcōrōrē ñaapeó, netōnéyigu. ⁴¹ Wãtĩã pau basocápure niirã witiwayira. Cúā witiwara, bayiró busurómena jīiyira:

—Mũu Cōãmacũ macũ niã, jīiyira.

Wãtĩã “Cristo Cōãmacũ beserigu niī” jīirére masiyira. Teero tiigũ, Jesús cúārē tuti, wedesedutiriyigu.

Jesús Galileapu wederigue
(Mr 1.35-39)

⁴² Bóecũmurĩ, Jesús tiimacãpu niiārigu wáa, basocá manirōpu jeayigu. Basocá cúārē ãmaã, bũa, “wáarijãña” jīirã, ñeedugamiyira. ⁴³ Jesús cúārē jīiyigu:

—Apeyē macãrĩpu cãrē Cōãmacũ dutiré basocápure niãdarere yũre wedegu wáaro booa. Ateré tiigũdure yũre ticodiocowi, jīiyigu.

⁴⁴ Judíoa neārē wiseripu tiidita niiré macãrĩpu wedewarucuyigu.

5

Jesús wai pau sãrĩ tiirigue
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Sicabureco Jesús Genesaretaro wesapu niyigu. Pau basocá cúu puto tuuwáyira, Cōãmacũyere tuodugára. ² Ditatuparipu dooriwa puawá pasari ññayigu. Wai wasara jeaarira teerawũre too paso, cúāye bapuyucure coserá tiyira. ³ Sicawápu Jesús muãsåyigu. Simónyawu niyiro. Cũūrē: —Decosãñurō súuwionecoya, jīiyigu.

Jeanuã, tiwupá sãñagũrã basocáre bueyigu. ⁴ Cũārē bueari siro, Simónrē jīiyigu:

—Decopũ waawáya. Toopú muãye bapuyucure cōãñoña, wai ñeẽdara, jīiyigu.

⁵ Simón cúārē yũyigu:

—Basocáre huegá, usã ñamiré wasaboemiãwũ. Buaridojããtu. Mũurē tiigũ, mũu dutiro-birora bapuyucure cōãñoğũda, jīiyigu.

⁶ Cúā teeyucure cōãñorĩ, pau wai sãāyira. Teeyucu yigaropu tiyiro. ⁷ Teero wáari ññarã, cáãmena paderá apewupá niirãrē tiãpudutira búaneyira. Cúā jea, waire néesãpuyira. Teerawu duadiaadaro péerogã dusayiro. ⁸ Simón Pedro teero wáari ññagũ, Jesús puto ñicãcoberimena jeacũmu, jīiyigu:

—Ōpũ, yũ ñañagũ niã. Yũmena niirijãña, jīiyigu.

⁹ Cũũ, cúũmena niirã niipetira ññamanijōāyira, wai pau ññarã. ¹⁰ Cũũmena wai dúari basoca Santiago, Juan Zebedeo pōnacã ññamanijōāyira. Jesús Simónrē jīiyigu:

—Cuirijãña. Mecũãmena mũu wai wasa néogũ tiiróbiro yũre padeoádarare néogũ niigãdacu, jīiyigu.

¹¹ Too síro cúã doorérawure wéemuñecũ, niipetire cũũjã, Jesuména wáajōāyira.

Jesús ōpũ bógure netōnérigue
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesús sicamacãpu niirĩ, sícũ bayiró ōpũ bógu toopú niyigu. Jesuré ññagũ, ditapu munibiácũmujea, jīiyigu:

—Ōpũ, mũu yũ diarecutirere netōnédugagu, netōnémasiã.

¹³ Jesús cúārē ñaapeó, jīiyigu:

—Netōnédugaga. Diaremanigũ putuáya, jīiyigu.

Máata cúāya ōpũ bóare yatijōāyiro. ¹⁴ Jesús cúārē dutyigu:

—Ateré wederijãña, jīimiyigu—. Pairé ãñoğũ wáaya, “ãñũjōãyĩ” jīidutigu. Moisés dutiro-birora tiiwá, basocá niipetira mũu diaré netōãriguere masiãrō jīigũ, jīiyigu.

¹⁵ Jesús “wederijãña” jīipacari, cúāye jōõpemena sesawaro tiyiro. Pau basocá cúārē tuoábara, cúã diaré netōnédutiadara neāyira. ¹⁶ Jesupé basocá manirōpu naĩrō wáarucuyigu, Cōãmacũmena wedesegu.

*Jesús wáamasihégurē netōnérique**(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)*

¹⁷ Sicabureco Jesús basocáre buegu tiyigu. Toopú síquērā fariseo basoca, āpērā Moisés jóarigue buerá duiyira. Cúā niipetire macārī macārā niyira: Galilea dita, Judea dita, Jerusalén macārā niyira. Jesús Cōāmacú tutuare cwoyigu diarāre netōnéguda. ¹⁸ Jesús basocáre bueri, āpērā sícū wáamasihégurē cōārōmena ñoonējayira. Cúā Jesús putopu néesāwa, cūūdugamiyira. ¹⁹ Basocá pañ niirī, deero tii cūūrē néesāwamasiriyira. Teero tiirá, wii sotoápu muāwa, sicacope néeweyira. Basocá deco Jesús niirōpu cōārōmena cūūrē diocóyira. ²⁰ Jesús cúā padeorí ñnagū, wáamasihégurē jīyigu:

—Muu ñañarē tiirére acabónotoaa.

²¹ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca wācūyira: “Áni Cōāmacūrē ñañarō wedeseгу tiii. Cōāmacú sícūrā ñañarē tiirére acabómasī”, jīl wācūyira.

²² Jesús cúā wācūrēre masīājīgū, jīyigu:

—¿Deero tiirá muā teero wācūl? ²³ Ánirē “muu ñañarē tiirére acabónotoaa” yuu jīlī, tee cūūrē acabónoāriguere ññaricu muājā. Yuu “wāmunucā, wāaya” jīlīpereja, cūū wāmunucārī ññā muā. ²⁴ Yuu niipetira sōwā niā. Teero tiigú, atiditapáre basocá cúā ñañarē tiirére acabómasī. Yuu dutirēre muārē ēñogúda, jīyigu cūāpeja.

Wáamasihégurē jīyigu:

—Yuu muārē “wāmunucāña” jīlī. Muu cōārōrē néeara, muaya wiipu putuawayaya, jīyigu.

²⁵ Máata wáamasihégū niimiārigu cúā ññacoró wāmunucā, cūū cōārōrē néeara, Cōāmacūrē usenire ticogura, cūūya wiipu putuajōāyigu. ²⁶ Niipetira teero wāaariguere ññamanijōā, Cōāmacūrē usenire ticoyira. Bayiró cuiremena jīyira:

—Mecūārē ññāña manirēre ññāñ, jīyira.

*Jesús Leviré suorigue**(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)*

²⁷ Too síro Jesús wāajōāyigu. Wáagu, sícū romanuā ōpūrē niyeru wapasébosari basocure ññayigu. Cūū wāmecutiyigu Leví. Cūū paderōpu duiri ñña: —Jāmu yuñmena, jīyigu.

²⁸ Leví wāmunucā, niipetire cūū paderēre duujā, cūūmena wāajōāyigu.

²⁹ Too síro Leví cūūya wiipu Jesurē bosebureco tiipéoyigu. Pañ niyeru wapasébosari basoca, āpērā cúāmena yaayira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jesús bueráre wedepatira, jīyira:

—¿Deero tiirá muā niyeru wapasébosari basocamena, ññarē tiirámēna yaa, síñl? jīyira.

³¹ Jesús cúārē yuuyigu:

—Diaremanirā ucotigure booricua; diarecutira dícu ucotigure boocúa. ³² “Áñurē dícu tiiā” jīlīrē āmaāgū atiriwū; ññarē tiirápere āmaāgū atiwū; cūāpere “wācūpati, wasoyá” jīlīgū atiwū, jīyigu.

“¿Muu buerá deero tiirá betirí?” jīlīrigue

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Jesurē jīñmoyira:

—Juan buerēre nanurā nañō beti, súbuseya. Fariseo basoca buerēre nanurācā teerora tiíya. Muu buerápe síni, yaa tiíya, jīyira.

³⁴ Jesupé cúārē jīyigu:

—Wāmosiagudu boocórirare betidutímasīña maniā, cūū cúāmena niirī. ³⁵ Too síro cūū néewanogúdaqui. Teeburecorire betiádacua.

³⁶ Cúārē queorémēna wēdenemoyigu:

—Sícū mamarō sutirōre taane, sutiró bucuropu seeréturiqui. Teeré tiigú, sutiró mamarōrē ññnogú tiiqui. Sutiró mamarōrē toopú seeréturi, āñurō jearia. ³⁷ Teerora sícū mama vinorē wáicara caseropori bucuporimēna posetíruiqui. Teeré tiirí, wuga, teepori esarí, podojōācu. Vīno piobatejōā, teeporicā cōjōācu. ³⁸ Teero tiirá, mama vinorē mamapóripu posetiro booa. ³⁹ Sícū vīno bucū síñirípoarigu mama tiiríriguepere síñidugáricui. “Vīno bucupe nemorō āñuā”, jīlīqui, jīyigu.

6*Yeerisāri bureco niirī, trigo tānerigue**(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)*

¹ Sicabureco judíoa yeerisāri bureco niirī, Jesús trigo wesepu netōwáyigu. Cūū buerá trigore tūne, teeperire sáquē, yaayira. ² Síquērā fariseo basoca jīyira:

—Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, ¿múãpeja deero tiirã padera tii?*

³ Jesús cúãrẽ yuyiyigu:

—Opũ David sicabureco juabóayigu. Cũũ menamacãrã juabóaramena cũũ tiiriguere múã buerã niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõãmacũwiipũ sããwayigu. Toopũ pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niã” jĩiriguere nẽe, yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiã dicure yaarẽ niimiyyiro, jĩiyigu.

⁵ Cúãrẽ jĩnemoyigu:

—Yũũ niipetira sõwũ yeerisãri bureco niirĩ, basocã tiidãrere dutimasã, jĩiyigu.

Jesús wãmo burece cuogũre netõnẽrigue

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jesús sica yeerisãri bureco niirĩ, judioa neãrĩ wiipũ sããwa, basocãre bueyigu. Toopũ sicũ wãmo burece cuogũ niiyigu. Diamacũ macã wãmo niyyiro. ⁷ Moisés jóarigue buerã, fariseo basoca Jesurẽ ãñurõ ñnanũseyira. “¿Marĩ yeerisãri bureco netõnẽgũdari cũũ?” jĩ wãcũyira.† Cũũrẽ wedesãrere ãmaãrã tiyyira. ⁸ Jesupẽ cúã wãcũrere masĩjãyigu. Wãmo burece cuogũre: —Wũmunucãña basocã decopũ, jĩiyigu.

Wũmunucãyigu. ⁹ Jesús too niirãrẽ jĩiyigu:

—Múãrẽ sãĩñãgũda. Marĩrẽ dutirẽ ¿deero tiidutĩ yeerisãri bureco niirĩ? ¿Ãñurẽ o ñãñarẽre tiidutĩ? ¿Basocãre netõnẽrere o basocãre sããcõãrere tiidutĩ? jĩmiyigu.

¹⁰ Niipetirare ñña, wãmo burece cuogũre: —Mũyũ wãmorẽ súucoya, jĩiyigu.

Cũũpeja súucoyigu. Teero tiirĩra, cũũya wãmo sicato niirirobirora putũáyiro. ¹¹ Cúãpe cúãnetõjõãyira. “¿Marĩ deero tiidãri ãnirẽ?” jĩ cãmerĩ sãĩñãyira.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Teeburecorire Jesús sicabureco ãtãgũpũ wãa, Cõãmacũmena wedeseboejõãyigu. ¹³ Bõecũmuãri siro, cũũ buerãre neãdutyigu. Cúãpure doce beseyigu. Cúãrẽ: —Yũũ besearira niã múã, jĩiyigu.

¹⁴ Noquẽrã niyyira:

Simón (cũũrẽna Jesupẽ “Pedro” wãme tuuyigu),

Andrés (Simón bai),

Santiago,

Juan,

Felipe,

Bartolomé,

¹⁵ Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macã),

Simón (romanuã dutirãre cõãdũgara menamacũ),

¹⁶ Judas (Santiago bai),

Judas Iscariote (too síropũ Jesurẽ ññatutirapũre wedesãcõtegũdu) niyyira.

Jesús paũ basocãre buerigue

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesús ãtãgũpũ niãrigũ cũũ besearirãmena diiãtiyigu. Toopũ diiãtigu, ãtãgũ puuto macã yerapũ putũãnucãyigu. Toopũ cũũ buerã paũ niyyira. Cúãmena aperõ macãrãpũ paũ niyyira: Judea dita macãrã, ãpẽrã Jerusalén macãrã, ãpẽrã Sidón, Tiro pairĩmaa wesa niirĩ dita macãrã niyyira. Cúã Jesús buerẽre tuoãdara, cúã diarẽre netõnẽdutiadara jeyira. ¹⁸ Wãtĩã sããnorirare netõnẽyigu. ¹⁹ Niipetira cũũrẽ padeñãdũgayira. Cũũ tutuaremena niipetira cũũrẽ padeñãrãrẽ netõnẽyigu.

Jesús usenirere, bóaneõrere wederigue

(Mt 5.1-12)

²⁰ Jesús cũũ buerãre ñña, jĩiyigu:

—Múã bóaneõrã useniña. Cõãmacũ dutirẽ múãpũre jeatoaa.

²¹ Múã mecãtĩgã juabóara useniña. Too síropũre yapiadacu.

²² Múã mecãtĩgã utirã useniña. Too síropũre buiãdacu.

²² Basocã múãrẽ ññatuti, múãrẽ sũna, múãrẽ ñãñarõ jĩ, múã wãmerẽ doorẽmena jĩãdacua. Múã yũũ niipetira sõwũye niidãrere tiirẽ wapa cúã teero tiirĩ, useniña. ²³ Too síropũre múã

* 6:2 Judioa cúã yeerisãri bureco niirĩ, paderiyira. Niipetire sicawese maquẽ tãnerĩ, o sicagũgã maquẽ tãnerĩ, “paderẽ niã” jĩ wãcũyira fariseo basoca. † 6:7 Fariseo basoca “netõnẽre paderẽ niã” jĩ wãcũyira. Teero tiirã, “yeerisãri bureco niirĩ, netõnẽre tiirĩjãrõ booa” jĩ wãcũyira.

ũmũãsepu pairó wapatáre bũaádadu. Teero tiirá, cúã teero tiiri, bayiró useniña. Cúã múãrê tiiróbirora cúã ñecũsũmuãcã tiiyira profetare.

²⁴ 'Bóaneõrã niã múã pee apeyé cõrã. Múã usenitooa mée.

²⁵ 'Bóaneõrã niã múã yapirá. Too síropure juabóaadacu.

'Bóaneõrã niã múã useni buirã. Too síropure bayiró utiadacu.

²⁶ 'Bóaneõrã niã múã niipetira ãñurõ wedesenorã. Too sugeropu "profetas niã ãsã" jĩditorirare múã pacusũmuã teorora ãñurõ diamacá cúãrê wedesepadeoyira.

Ĩñatutirare maĩdutrique
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ 'Yũre tuorãre ateré jĩã: Múãrê ñañarõ tiidugárare maĩñã. Múãrê ĩñatutirare ãñurõ tiiyã. ²⁸ Múãrê "ñañarõ wãaaro" jĩrãrê "múãrê ãñurõ wãaaro" jĩñã. Múãrê ñañarõ jĩrãrê Cõãmacũrê sãĩbosáya. ²⁹ Sícũ mũũrê wasopũro páari, "apeniñacãrê páaya" jĩñã. Sícũ mũũyaro sutiró sotoá macãrõrê néewari, camisacãrê ticoya, tooré cũũ booátã. ³⁰ Niipetira múãrê sãĩrãrê ticoya. Múãyere néewarare "wiyayã" jĩrijãñã. ³¹ Múã ãpẽrãrê múãrê ãñurõ tiiri booa; múãcã teorora cúãrê ãñurõ tiiyã.

³² 'Múãrê maĩrã dícare maĩrĩ, wapamaniã. Ñañarê tiirácã teorora cúãrê maĩrãrê maĩlya. ³³ Múãrê ãñurõ tiirã dícare ãñurõ tiiri, tee wapamaniã. Ñañarê tiirácã teorora tiiyã. ³⁴ Múã ãpẽrãrê apeyenó wasora, "cúã wiyaádadua" jĩrã dícare ticori, tee wapamaniã. Ñañarê tiirácã teorora cúã menamacãrãrê wasooya, "cúã marĩ ticoarirocõrõ wiyaádadua" jĩrã. ³⁵ Teero tiirã, múãrê ñañarõ tiidugárare maĩñã. ãñurõ tiiyã. "Yũũ wasoré wapa çñeenó ticoadari?" jĩ wãcũripacara, wasooya. Teero tiirã, wapatáre ãñurê bũaádadu. Cõãmacũ ãmũãsepu niigũ põna niãdadu. Cũũrê "ãñuã" jĩñhãrê, teero biiri ñañarê tiirãre ãñurõ tiii. ³⁶ Marĩ Pacu bóaneõrõbirora múãcã bóaneõñã.

Ãpẽrãrê ĩñabeserijãña
(Mt 7.1-5)

³⁷ 'Ãpẽrãrê ĩñabeserijãña. Múã ĩñabeseheri, Cõãmacũcã múãrê ĩñabeseriqui. Ãpẽrãrê "cúã wapa cõoõya" jĩrijãña. Múã jĩñhãrĩ. Cõãmacũ múãrê "cúã wapa cõoõya" jĩriqui. Ãpẽrã múãrê ñañarõ tiiri, acabóya. Múã cúãrê acabóri, Cõãmacũ múãrê acabógudaqui. ³⁸ Ãpẽrãrê ticoya. Múã cúãrê ticori, Cõãmacũ múãrê ticogudaqui. Sicapo ãñurõ dadarípõ, ñaadiyóaripo tiiróbiro ticogudaqui. Múã ãpẽrãrê ãñurõ tiiri, Cõãmacũ múãrê ãñurõ tiigũdaqui. Múã ãpẽrãrê ñañarõ tiiri, Cõãmacũ múãrê ñañarõ tiigũdaqui, jĩyigu.

³⁹ Jesús ate queorémenacãrê wedeyigu:

—Múã tugueñarĩ, çsícũ ĩñahẽgũ ãpĩ ĩñahẽgũrê sugemasĩgari? Cúã puarãpura coperu ñaacosãdadua. ⁴⁰ Sícũ buegũ cũũrê buegũ nemorõ masĩgũ niimasĩriqui. Cũũ buerere buerpetiguru, cũũrê buegũ tiiróbiro masĩgũ niigũdaqui.

⁴¹ 'Mũyã wedegũya carearu pasarĩ manarõrê ĩñã. ĩñapacu, mũyã carearu pasarĩ ducapereja ĩñaria. ⁴² Mũyã carearu niiri ducare ĩñaripacu, çdeero tiigũ mũyã wedegure "mũyã carearu pasarĩ manarõrê néecõãma" jĩĩ? ¡Ñañagũ, tiiditõrepiqu! Mũyã carearu niiri ducapere néecõãsugueya. Cõãtoaguru, ãñurõ ĩñagũdadu. Teero tiigũ, mũyã wedegũya carearu pasarĩ manarõrê néecõãgũdadu.

Yucũgure tiigũ dũcamena ĩñamasĩnoã
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ 'Yucũgu ãñurê dũcacũtirigu ñañarê dũcacũtiria. Yucũgu ñañarê dũcacũtirigu ãñurê dũcacũtiria. ⁴⁴ Yucũcõrõrê tiigũ dũcamena ĩñamasĩnoã. Potagu pica dũcacũtiria. Yucusati use dũcacũtiria. ⁴⁵ Teero biiri basocũ ãñugũpũre ãñurê niicu. Teero tiigũ, ãñurê wedesei. Basocũ ñañagũpũre ñañarê niicu. Teero tiigũ, ñañarê wedesei. Cũũpũre pairó niinetõñcãrere wedesequi.

Pñawii tiinũcãre queti
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ 'çDeero tiirã yũre "yũũ Õpũ" jĩpacara, yũũ dutirere tiiri? ⁴⁷ Yũre ati, yũũ wederere tuo, yũũ wederirobiro tiigũ, ate tiiróbiro niĩ: ⁴⁸ Wii tiigũũ ãcũãrõpu coasãwa, ãtãgãpu jea, botarĩ nucõ, wii tiiquĩ. Día potari, tiwiipũ oco õmatucori, ãcũricu, ãtãgãpu nucõrĩ wii niijrõ. ⁴⁹ Ãpĩrẽ yũũ wederere tuo, yũũ wederirobiro tiihẽgu, ate tiiróbiro niĩ: Wii tiigũũ ãcũãhẽrõgã coasãwa, botarĩ nucõ, wii tiiquĩ. Día õmatucori, máata peecõdiacu; peedía, mutãpetijõãcu, jĩyigu Jesús.

7

Jesús cien surara dutigá padecotegure netōnérique
(Mt 8.5-13)

¹ Jesús basocáre bueari siro, Capernaumpu putuawayigu. ² Toopú cien surara dutigá niyigu. Cūārē padecotegu cūū bayiró maĩgá diagápu niyigu. ³ Cien surara dutigá Jesús tiirére tuogú, judíoa butoá dutiráre cūū putopu ticocoyigu. Cūārē padecotegure netōnégū atidutigu tiyigu. ⁴⁻⁵ Cūā Jesús putopu jeara, tiápure sãibosáyira:

—Ēsārē ticocoarigu basocá añugá niĩ. Cūū marĩ judíoare añuró maĩ. Cūārā añuró tiigú, ūsā neārĩ wiire tiidutiwi. Teero tiigú, tiápurijá tiirjãña, jĩyira.

⁶ Teeré tuogú, Jesús cūāmena wáayigu. Wiipú jeagudu tiirĩ, cien surara dutigá ãpērā cūū menamacārārē ticocoyigu Jesuré biiro wededutigu:

—Ōpū, mūārē potocōnemoɗugariga. Yūū buri nigú niĩ. Teero tiigú, yūū mūārē yáa wiipu ‘sāāatiya’ jĩmasĩriga.* ⁷ Teero tiigú, yūū basiro mūūmena wedeseɗu wáariawū. Mūū ‘netōārō’ jĩcoremenarā yūūre padecotegu netōjōgūdaqui. ⁸ Yūū ãpērā dutiré docapu niĩ. Yūūpu surarare dutia sáa. Yūū sícārē ‘wáaya’ jĩrĩ, wáai. Āpĩrē ‘atiya’ jĩrĩ, atii. Yūūre padecotegure ‘biiro tiyá’ jĩrĩ, tiirĩ, jĩāwĩ, jĩyira.

⁹ Jesús teeré tuogú, teeré jĩcoarigure tuomanjōāyigu. Cūārē nunurārē cāmenucā ñña, jĩyigu: —Yūūre tuoyá: Israelpure ãni tiiróbiro padeoré cuogure buajeañariga, jĩyigu.

¹⁰ Too síro cūū ticocoarira wiipú putuajōāyira. Putuajeara, cūārē padecotegure netōārigupure buajeáyira.

Jesús wapewio macārē masōrique

¹¹ Too síro Jesús Naĩn wāmecutiri macāpu wáayigu. Cūū buerá, ãpērā pau basocá cūūmena wáyira. ¹² Tiimacā cūū jeaatiri, sícū diaarigure ñoonéwayira yaará wáara. Cūū wapewio macā sícū niigú niyigu. Pau tiimacā macārā coore bapacutiya. ¹³ Coore ññagū, marĩ Ōpū bóaneō ññagū, coore: —Utirijãña, jĩyigu.

¹⁴ Jea, cūārē ñoonéwari caserore padeñáyigu. Cūū teero tiirĩ, ñoonéwara putuánucāyira. Diaarigure jĩyigu:

—Yūū mūārē dutia: Wāmānucāña.

¹⁵ Cūū teero jĩrĩrā, diaarigu wūmūnu, wedesenucāyigu. Jesús cūū pacore wiyayigu. ¹⁶ Teeré ññarā, niipetira cuiyira. Cōāmacārē usenirā, jĩyira:

—Sícū profeta tutuanetogū marĩ watoapure bauái, jĩyira—. Cōāmacū cūūyarare tiápugu atigu tiijiyi, jĩyira.

¹⁷ Niipetiro Judea ditapure, too wesapure cūārē masōre queti sesajōāyiro.

Juan Bautista basocáre Jesús putopu ticocorigue
(Mt 11.2-19)

¹⁸ Juan buerére nunurā niipetire Jesús tiirére cūārē wedeyira. Teeré tuogú, puarā cūū buerére nunurārē atiduti, jĩyigu:

¹⁹ —Jesús putopu wáa, sãññãña: “¿Mūārā niĩ ‘basocáre netōnégūdu atigudaqui’ jĩñorigu; o ãpĩpére yuegarite?” jĩñña, jĩyigu.

²⁰ Cūā cūū putopu jea, jĩyira:

—Juan basocáre wāmeōtiri basocū ūsārē mūārē sãññaduticoawĩ. “¿Mūārā niĩ ‘basocáre netōnégūdu atigudaqui’ jĩñorigu; o ãpĩpére yuegarite?” jĩñwĩ, jĩyira.

²¹ Cūā jearira, Jesús pau diaráre, ññarō netōrārē netōnéyigu. Wātĩā sãānorirare cōāwionecoyigu. Pau ññahērārē ññarĩ tiyigu. ²² Teero tiitóa, cūārē yuyyigu:

—Juanrē wadera wáaya múā ññāriguere, múā tuoáriguere. Biiro jĩñña: “Ññahērā ññāya. Wāmāsĩhērā wáaya. Ōpūrĩ bóara yatijōānoya. Tuohéra tuoóya. Diaarira masōnoya. Bóaneōrā añurē quetire wedenoya. ²³ Yūūre padeodúheguno useniqui”, jĩyigu.

²⁴ Juan ticocoarira wáari siro, Jesús Juanyé maquērē basocáre weneducāyigu:

—¿Múā basocá manirōpu ñeenórē ññarā jeari? ¿Cānusirogu wĩno páapuri cāmeñarere ññarā jearite? ²⁵ ¿Ñeenórē ññarā jeari? ¿Añurē suti sãññagárē ññarā jearite? Suti añurē sãña niirjãjã òpārāyē wiseripu niicua. ²⁶ ¿Ñeenópere ññarā jeari? ¿Profetapere ññarā jearite? Diamacārā Juanpeja profetas nemorō upatĩ maquērē wedewi. ²⁷ Cūūye maquērē Cōāmacūye queti jōaripūpu ateré jóanoa:

Yūūre wedesugueɗure mūū suguero ticocoguda.

Cūū mūū wáaadarimarē quēnoyúegudaqui,†

* 7:6 Judíoa naĩrō sãāwariyira judíoa niihērāye wiserire. Cūārē naĩrō bapacutiriyira. Ññaña Hechos 10.28. † 7:27 Malaquías 3.1.

jī jónoã. ²⁸ Yũre tɔoyá: Niipetira basocá watoapure Juan nemorõ niigú maniĩ. Tee biipacari, Cõamacú dutirére ãñurõ wãcũnanusegunope búri niigú niipacu, Juan nemorõ upatí macú niĩ, jĩyigu.

²⁹ Cũ teero jĩrere tuorá, niipetira basocá, niyeru wapasébosari basocacá Juan wãmeõtinorira “Cõamacú diamacú maquẽrẽ tiigú niĩ” jĩyira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jarigue buerá Juan wãmeõtinoririrape Cõamacú cúãrẽ ãñurõ tiidugáre booríyira.

Jesús jĩnemoyigu:

³¹ —¿Ñeenó queorémena wedegudari yũ atitó macãrãrẽ? ¿Ñeenó tiirõbiri niĩ? ³² Wimarã macá decopũ apeduirã tiirõbiri niĩyã. Cũã menamacãrãmena biiro cãmerĩtuticua: “Ûsã bosebãreco tiiri, basaapuriawũ. Ûsã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩcua. ³³ Juan basocãre wãmeõtiri basocũ apetõre pâ yaariyigu; vinocãrẽ siniridõjãyigu. Múãpe cũ teero biirecutiri ñãrã, “wãtĩ cuoi” jĩã. ³⁴ Yũ niipetira sõwãpe yaa, siniã. Múã yũ teero tiiri ñãrã, “yaawãniigũ, siniwãniigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacú, ñãñarẽ tiirã menamacú niĩ” jĩã. ³⁵ Basocá Cõamacú masĩrere cuorã cúã tiirẽcutiremena tee masĩrere ñnomasíya, jĩyigu.

Jesús Simónya wiipũ jearigue

³⁶ Sícũ fariseo basocũ Jesurẽ: —Yũ putopũ yaagu wáaya, jĩyigu.

Jesús cũya wiipũ sããwa, yaagudũ jeanuãyigu. ³⁷ Tiimacãpure sícõ numiõ ñãñagõ niyigo. “Jesús fariseo basocũya wiipũ yaagudaquí” jĩrere tɔoyigo. Teero tiigó, sitiaãñũrigare nẽe, toopá wáayigo. ³⁸ Cũ sucubĩrope cũye dupori putõ jeanacã, utiyigo. Coo yaco oco cũye duporipũ ñaapeanucãyiro. Teero tiigó, cooya pãñãpõmena teerẽ coseyigo. Cũye duporire upũyigo. Sitiaãñũrere duporipũ pĩopeoyigo. ³⁹ Coo teero tiiri ñãgũ, fariseo basocũ Jesurẽ yaadutiariyũ wãcũyigu: “Cũrẽ padeñãgõ ñãñagõ niyio. Ñni profeta niigãjã, teerẽ masĩtoaboajĩyĩ”, jĩ wãcũyigu. ⁴⁰ Jesús fariseo basocure jĩyigu:

—Simón, mũnrẽ apeyenó wededugaga.

—Wedeya, ãsarẽ buegá, jĩyigu cãupe.

⁴¹ Jesús cũ wãcũrẽmena ate queorẽ wedeyigu:

—Niyeru wasorĩ basocũ pũarãrẽ niyeru wasoyigu. Sícũ pũacãmã padegu wapatãrocõrõ, ãpĩ pũarã muĩpũrã padegu wapatãrocõrõ wapamóyira. ⁴² Cũã dee tii wapatĩmasĩhẽrĩ ñãgũ, cúã wapamõrere teero acabõjãyigu. Mũ yũre wedeya: ¿Niipẽ niyeru wasogãre mã netõnucãgari? jĩyigu.

⁴³ Simón yũyigu:

—Yũ tũgueñarĩ, pairó wapamõgũ acabõnoãrigupe, jĩyigu.

Jesús jĩyigu:

—Mũ diamacãrã yũna.

⁴⁴ Jesús numiõrẽ ñã, Simónrẽ jĩyigu:

—Mũ atigorẽ ñãña. Yũ mũnya wiipũ sããatiawũ; mũ yũre oco dupõ coseãdare nẽeatidutiriawũ. Atigorẽ yaco ocomẽna yẽe dupõrere pũuri tii, cooya pãñãpõmena tuucosẽyo.

⁴⁵ Mũ yũre ãñudutigu, yũ wasopũrope upũriawũ. Atigorẽ yũ sããjearipũ, mãrẽmena yẽe dupõrere upũduriyo mẽna. ⁴⁶ Mũ yã dupõpũre use pĩopeoriawũ. Atigorẽ yẽe dupõripũre sitiaãñũre pĩopeoyo. ⁴⁷ Teero tiigú, yũre tɔoyá: Coo pee ñãñarẽ tiirẽre acabõnotoayo. Coo biiro tiirẽmena bayirõ mãrẽre ñũoyo. Ñpĩ pẽerogã ñãñarẽ tiirẽre acabõnogũ, pẽerogã mãrẽre ñũoĩ, jĩyigu.

⁴⁸ Too síro coore jĩyigu:

—Mũ ñãñarẽ tiirẽre acabõnotoaa.

⁴⁹ Cũmena yaaduirã cãmerĩ sãĩñãnucãyira:

—¿Noã niĩ ãni ñãñarẽ tiirẽre acabõgu?

⁵⁰ Cũpe numiõrẽ jĩyigu:

—Mũ padeojĩgõ, netõnẽnoãrigopũ putuãa. Ûseniremena putuawagoa, jĩyigu.

8

Jesurẽ tiãpurira numiã

¹ Too síro Jesús niipetire macãrĩ, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpũ wãanetõyigu. Ññurẽ queti Cõamacú dutirẽ basocãpure niãdarere wedeyigu. Cũ buerã doce cũrẽ bapacutiya.

² Siquẽrã numiãcã cũrẽ bapacutiya. Cũã Jesús wãtĩã cõãnorira, diarẽ netõnẽnorira numiã niyira. Sícõ María, cúã “Magdalena” jĩgõ, siete wãtĩã cõãnorigo niyigo. ³ Apegó Juana niyigo. Coo manũ Cuza wãmecutiya. Cũ Herodeyere dutibosagu niyigo. Apegó Susana niyigo. Ñpẽrã pau numiã cãã cuorẽmena tiãpurira.

Ote wēēbategumena queoré
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Paу basocá peemacāri macārā Jesuré iñarā jeayira. Jesús cúa paу neāri iñagū, cūu wācūrémēna ate queoré wedeyigu:

5 —Sicū basocú oteréperire wēēbategu wáayigu, wiiáro jīgū. Cūu wēēbategari, siquēñeperi maapu ñaacūmujiro. Basocá teeré cutadiyójiyira. Minipóná teeré yaapetijāyira. 6 Siquēñeperi ūtāyepapu ñaacūmujiro. Mana, sñijōāyiro, oco manijirō. 7 Siquēñeperi pota watoapu ñaacūmujiro. Potape teemēna wiimúā, siājāyiro. 8 Siquēñeperi ote useniri ditapu ñaacūmujiro. Tee wii, cienperi ducacutiyo, jiyigu.

Teeré jitoa, bayiró wedeseremēna: —Tuodugáranu tuomasñadacu, jiyigu.

“¿Deero tiigú queorémēna wedei?” jirigue
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Too síro cūu buerá cūūrē sñiñāyira:

—¿Deero jidugaro tiu muу queorémēna wedearigue?

10 Cúārē jiyigu:

—Tiatoru masiña maniriguere Cōāmacú dutiré múāpure niādarere múārē masiri tía. Āpērāē queorémēna wēdenoā, yuu tiiré iñapacara, iñamasñijāārō jīgū; yéе maquērē tuopacára, tuomasñijāārō jīgū.

Ote wēēbategumena queoré wedequēnorigue
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Yuu queorémēna wedearigue biro jidugaro tía: Cōāmacūye queti niā oteréperi. 12 Basocá tee quetire tuorá maapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Cúa tuomiārigue wācūrēpu niiré Satanás ati, ēmapetijāqui, cúa teeré padeori jīgū, Cōāmacū netōnéri jīgū. 13 Āpērā tee quetire añurō useniremenā tuorá ūtāyepapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Cúa nacōri maniréyucu tiirōbiro niicua. Padeorucúmi, cúārē ñañarō wári, padeodújācu. 14 Āpērā tee quetire tuorá pota watoapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tuopacára, atibáreco maquēpere bayiró wācūcu; pee cuodugācu; atibáreco usenirere bayiró wācūcu. Tee niipetire cāmotájācu tee quetire. Cúa ducamanireyucu tiirōbiro niicua. 15 Āpērā tee quetire tuorá useniri ditapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Cúa añurō tuonunáse, Cōāmacú booró diamacú tiidugācu. Cúārē ñañarō wári, teero wācūtutujācu. Cúa pee ducacutireyucu tiirōbiro niicua.

Siñwócorigamēna queoré
(Mr 4.21-25)

16 Basocá siñwócorigare siñāri siro, cōmerumēna búatoricua; cúa cānirō docapu daporicua. Ūmūārōpu réocua, toopú siāwarare añurō bóero jirā. 17 Tee tiirōbirora tiatoru basocá masiña maniriguere masiñoādacu. Bauhéropu niirécā baurocá masiñoādacu.

18 Teero tiirá, múā tuoré añurō tuonunáseya. Añurō tuonunáseranorē Cōāmacú nemorō masiré ticogūdaqui. Tuodugáheranorē cúa “tuomasñā” jimiriguere ēmajāgūdaqui, jiyigu.

Jesús paco, cūu baira jeayigu
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jesús paco, cūu baira cūu niirōpu jeayira. Basocá paу niiri, cūu patoru jeamasñiyira.

20 Toopú niirira Jesuré wedeyira:

—¡Coe! Muу paco, muу baira soperá jeanucāyira. Muуē iñadugaayira, jiyira.

21 Jesús yuyigu:

—Cōāmacūye quetire tuo, cūu dutiré tiirá, cúārā yuu paco, yuu baira niīya, jiyigu.

Jesús wīnorē, ocoturire nucāārī tiirigue
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Sicabáreco Jesús cūu buerámēna dooriwapu muāsāyigu.

—Jāmu atitaró iiniñapu, cūu jiri, tiāwanucāyira.

23 Cúa tiāwari, Jesús cānijōāyigu. Tiitaropure wīno bayiró wēēcutatiyo. Teero tiiró, ocoturi páabatesāyiro. Duadiariquioro wāyiro. 24 Teero wári iñarā, Jesús puto wá, cūūrē wācōrārā, jiyira:

—¡ūsārē buegú, ūsārē buegú! ¡Marí duadiarapu tiara!

Jesús wūmuncā, wīnorē, ocoturire nucāārī tiyigu. Netōjōāyiro. Nucāājōāyiro. 25 Cúārē jiyigu:

—¿Múā padeoré deero wāamīto?

Cúa cui, iñamanijōārā, cāmerī wedeseyira:

—¿Noānó niigariye āni, wīnorē, ocoturire dutigú? Tee cūu dutiri, yujā, netōnucāria, jiyira.

Gerasa macā wātīā cʉogúye queti
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Too síro Gerasa ditapu tīajeayira. Tiidita Galilea dita apeniñapú niicu. ²⁷ Jesús maanucārī, too putogā niirī macā macū cūū puto atiyigu. Wātīā cʉogú niiyigu. Suti yoari sãñariyigu. Wiipú niiriyigu. Diarirare cūūre coperipu niisodeatiyigu. ²⁸⁻²⁹ Pee peti wātī basocāre ñeejāyigu. Basocā cūūye wāmorīrē, cūūye ñporire cōmedárimena siatúmiyira. Siatúpacari, cūūpe wéetajāyigu. Wātī cūūrē basocā manirōpu wáari tiurucúyigu. Jesuré ññagū, acaribí, cūū puto ñicācoberimena jeacūmujeayigu. Jesús wātī cūūpure niigáre witiwadutiyaigu. Cūūpe bayiró acaribíremena jīyigu:

—Jesús Cōāmacū āmuāsepu niigú macū, yūure potocōrijāña. Muurē bayiró sãñā: Yūure ñañarō netōrī tiirjāña, jīyigu.

³⁰ —¿Deero wāmecutīi muu? jīyigu Jesús cūūrē.

Wātīā cūūpure sãñawarira pau niirī: —Legión* wāmecutia, jīyigu—. ³¹ Ūsārē niiditidari coperu cōādiocorijāña, jī bayiró sãñiyira.

³² Ūtāgūpú pau yesea yaanucúyira. Wātīā bayiró sãñiyira:

—Cūūpure sãñawama, jīyira.

—Teerora tiiyá, jīyigu Jesús.

³³ Cūū teero jīrīrā, basocāpure niārira witiwa, yeseapure sãñawayira. Yeseape opatūdipu cutucutúbuawa, opataropu ñaacofuā, duajōāyira.

³⁴ Teero wáari ññarā, yesea coterí basoca cuicocutuyira. Cūūya macā macārārē, cāpūrīpu macārārē teerē wedeyira. ³⁵ Cūū wederi tuorá, “¿deero wáayiri?” jī ññarā wáayira. Jesús putopu jeara, wātīā witinoārigure cūū puto ññariyira. Cūū suti sãñā, ññurō wedesejāyigu sūcā. Tee niipetirere ññarā, cuiyira. ³⁶ Wātīā witinoārigure netōnerí ññarira jearare wedeyira. ³⁷ Niipetira Gerasapu niirā bayiró cuira, Jesuré “wáagua” jīyira. Teero tiigú, Jesús dooríwupu muāsāyigu putuawagudu. ³⁸ Wātīā witinoārigu cūūrē bayiró sãñiyigu:

—Yūucā muūmena wáaguda, jīñiyigu.

Jesús cūūrē jīyigu:

³⁹ —Muūya wiipu putuawa, Cōāmacū muurē tiārigure wedegu wáaya.

Cūū wáa, niipetiro tiimacāpu Jesús cūūrē tiārigure wedeyigu.

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús tīajeari, basocā ūseniremena cūūrē bocayira. Niipetira cūūrē yuera tiiyira. ⁴¹ Judíoa neārī wii dutirá menamacū toopú niiyigu. Cūū wāmecutiyaigu Jairo. Cūū Jesús puto atí, jeacūmu, bayiró sãñiyigu:

—Jāmu yáa wiipu, jīyigu.

⁴² Sícorā pōnacutiyaigu doce cūmarí cʉogó. Diago tiiyigo.

Jesús cūū putopu wáari, pau cūūrē tuunñáseyira. ⁴³ Cūū watoapu sícō numiō niyigo. Doce cūmarí beti niiré teero niurucujāyiro. Pau coore ūcotipacari, netōriyiro. ⁴⁴ Jesús sucubírope wáa, cūūyaro sutiró yapapu padeñāyigo. Coo padeñārīrā, coo diaré máata buunñáñjōāyiro. ⁴⁵ Jesús sãñiyigu:

—¿Noā yūure padeñāí?

Niipetira: —Padeñaría, jīyira.

Teero tiigú, Pedro jīyigu:

—Ūsārē buegá, pau muurē tuunñásera tiíya.

⁴⁶ Jesús jīyigu:

—Sícō yūure padeñáato. Coore yuu tutuaremena netōrī tiátu, jīyigu.

⁴⁷ Coo deero dutimasñhēgō, ñapōpigora, Jesús puto ati, ñicācoberimena jeacūmuyigo. Niipetira tuocōropu coo deero tiigó padeñārigure wedeyigo. Coo máata netōāriguecārē wedeyigo. ⁴⁸ Jesús coore jīyigu:

—Yáa wedego, muu padeojīgō, netōñenoārigopu putuáa. Ūseniremena putuawagoo, jīyigu.

⁴⁹ Cūū coomena wedesegu tiirí, sícū Jairoya wii macū jeayigu.

—Muū macō diajōāāwō mée. Buegáre nocōrōrā potocōduya, jīyigu.

⁵⁰ Jesús teeré tuo, Jairore jīyigu:

—Wācūpatirijāña; diamacárā padeoyá. Muū macō netōjāgōdaco.

⁵¹ Tiíwiipú jeagu, āpērārē sãñawadutiyaigu. Pedro, Santiago, Juan, coo pacusūmuā dícare sãñawadutiyaigu. ⁵² Niipetira bayiró utira tiiyira. Jesús cūūrē jīyigu:

—Utirijāña. Coo diarico; cāñigō tiicó.

* 8:30 Ejército romanopure seis mil surara niyira sica legiónpure.

⁵³ Cúãpe cūārē buijãmíyira, coo diaariguere masjírã. ⁵⁴ Jesús cooya wãmorē ñee, bayiró wedeseremena jĩyigu:

—Wĩmagō, wũmunucãña.

⁵⁵ Yeeripũna coejōã, máata wũmunucãyigo. Jesús: —Coore yaaré ecayá, jĩyigu.

⁵⁶ Coo pacusũmuã ñfamanijōãyira. Jesús ãpērãrē wededutiriyigu teero wãaariguere.

9

Jesús cūã bueráre wededuticorigue

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jesús cūã buerá docere néoyigu. Cúārē tutuarere, dutirére ticoyigu. Teeména wātĩārē cōã, diarare netōñemasírĩ tiyigu. ² “Cōãmacũ dutiré basocápũre niĩadacu” jĩrere wedera wáaya; diarecutirare netōñerã wáaya”, jĩ ticocoyigu. ³ Cúārē jĩyigu:

—Múã wáara, apeyenó néewarijãña. Tuurítuarigu, wasopo, pugue, niyeru, suti wasoádare néewarijãña. ⁴ Múã wiipũ jeara, tiimacãpu múã niĩadaro jeatuaro putuácũmuña. ⁵ Apemacãpũre múãrē ñeedugaheri, tiimacãrē netōjōãña. Tooré netōwára, tiimacã maquē dita múãye duporipũ túaariguere páabatecũña. Teero tiirã, múã “atimacã macãrã wapa cuoóya” jĩrã tiĩadacu, jĩyigu.

⁶ Cúã wãajōãyira. Wáa, Jesuyé ãñuré quetire wedeyira. Diarecutirare netōñeyira.

Herodes Jesús tiirére tuorigue

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Herodes Galilea dita dutigũ niipetire Jesús tiirére wedeseri tuoyigu. Teeré tuogũ, deero jĩmasĩriyigu. Siquerã “Juan masãjĩyĩ” jĩyira. ⁸ Æpērã “Elías bauájĩyĩ” jĩyira. Æpērã “tíatorũ macãrã profetas menamacũ masãjĩyĩ” jĩyira. ⁹ Herodepe jĩyigu:

—Yũnarã Juanyá dupure páatadutiwũ. Too docare çnoã niigari cúã nocōrō wedeseçu?

Teero tiigũ, Herodes Jesuré ññadugamiyigu.

Jesús cinco mil ãmuãrē yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jesús beserira coe, wedeyira cúã tiĩariguere. Too síro Jesús cúã díçure şuowáyigu Betsaida macãpũ. ¹¹ Basocãpe tuojoyira. Teero tiirã, cūārē nunuwáyira. Jesús cúārē bocañe, “Cōãmacũ dutiré basocápũre niĩadacu” jĩrere wedeyigu. Diarecutirare netōñeyigu.

¹² Ñamicapũ niirĩ, cūã buerá doce cūã puto wáa, cūārē jĩyira:

—Basocãre “nocōrōrã niĩã” jĩña. Pũtogã niiré macãrĩpũ, cãpũ niiré wiseripũ yaaré, cãniirō ãmaãrã wáaaro. Ænopũ macã manirōpũ niĩã, jĩyira.

¹³ —Múã cúārē yaaré ecayá, jĩyigu.

—Ësã sicamoquẽñepa pã, wai puarãrã cuoa. ÇËsã cúã niipetirare yaaré sãibosára wáaro booite? jĩyira.

¹⁴ Ëmuã díçure bapaqueori, cinco mil watoo niyira. Jesús cūã bueráre jĩyigu:

—Basocãre sicapõnarē cincuenta duidutiya.

¹⁵ Cúã teorora niipetirare duidutiya. ¹⁶ Jesús tee sicamoquẽñepa pãrē, wai puarãrē née, ãmuãşepũ ññamũõco, Cōãmacũrē usenire tico, puatásã, cūã bueráre basocãpũre batodutigu ticoyigu. ¹⁷ Niipetira yaa, yapijōãyira. Yaatoaari siro, doce piseri cúã yaadũaariguere seesãyira.

Pedro Jesuré “mũũ Cōãmacũ beserigu niĩã” jĩrrique

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Sicabũreco Jesús cūã sesaro Cōãmacũmena wedeseçu tiyigu. Cūã buerá cūãmena niyira. Cúārē sãĩñáyigu:

—ÇBasocã “çnoã niĩ cūã?” jĩñ yũre?

¹⁹ Cúãpe yũyira:

—Siquerã mũũrē “Juan basocãre wãmeõtiri basocũ niiqui” jĩñya. Æpērã “Elías niiqui” jĩñya. Æpērã “tíatorũ macãrã profetas menamacũ masãrigũ niigũ niiqui” jĩñya, jĩyira.

²⁰ —ÇMúãte “çnoã niĩ?” jĩñ yũre? jĩyigu.

Pedro yũyigu:

—Mũũ Cōãmacũ beserigu Cristo niĩã, jĩyigu.

Jesús cūārē sããdarere wederigue

(Mt 16.20-28; Mr 8.3-9.1)

21 –Teeré ãpêrãrê wederijãña, jĩyigu Jesús –. 22 Yũu niipetira sôwãrê bayiró ñañarõ netõrõ niirõ tiádacu. Butoá dutirá, paiarê dutirá, Moisés jóarigue buerá yũre booriádacu. Siãdutiádacu. Cúã teero tiipacári, itiábureco siro masãgúdacu.

23 Niipetirare jĩyigu:

–Sicũ yũre padeó, nũndugágũno cãũ booró tiidugãrenorê tiidũjããrõ. Basocá cũãrê ñañarõ jĩpacari, yũre tuonũnãsearo. Teeré tiigú, búrecoricõrõ curusare apagú tiirõburo niigúdaqui. 24 Æpĩ siãrere cuigũno yũre “masĩria” jĩigú pecamepũ wãagudaqui. Æpĩpê yũre “masiã” jĩ, teewapamena cũãrê siãrĩ, yũmena catirucujãgúdaqui. 25 Sicũ atibúreco maquê niipetirere wapatápacu, cãũ yeeripũnarê tiidióri, cãũ cuoré dee tiádare niiricu. 26 Sicũ bobogũno yũre “masiã” jiidugahegure, yêe bueré maquêrê “padeóa” jiidugahegure yũcã cũãrê “masĩriga” jĩigúdacu. Yũu niipetira sôwũ yũu asibatéremena, yũu Pacu asibatéremena, ángeleamena putuaatigúdacu. Putuaatigu, yũre bobosãrigure yũcã cũãrê bobosãricu; yũre “masĩria” jĩrigure yũcã “cũãrê masĩria” jĩigúdacu. 27 Yũu ateréja diamacãrá jĩã: Siqũerã ãnopú niirã cúã diaadari suguero, Cõãmacũ dutiré cúãpure niãdare atiri iñãdadacu, jĩyigu.

Jesús baurécutire wasorígue

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Teeré cãũ wederi siro, sica semana netõrĩ, Jesús ãtãgũpũ Cõãmacũmena wedesequ muãwayigu. Tiigũpũ wãagu, Pedro, Santiago, Juanrê néewayigu. 29 Cõãmacũmena wedeseri, cãũya diapóa bauré wasojõãyiro. Cãũye suti ãñurõ butiré, bayiró capemóre wãayiro. 30 Pũarã ãmuã cãũmena wedeseyira. Moisés, Elías niiyira. 31 Asibatéremena bauáyira. Jesús diaadarere, Cõãmacũ jĩrirobirora Jerusalénũ cũãrê wãaadare wedeseyira. 32 Pedro, cãũ menamacãrã wũgoá pũinetõpacari, iñayira. Wãcã, Jesús asibatére, cãũmena nucũrãrê iñayira. 33 Jesuména niãrira wãara tiirĩ, Pedro ãñurõ wãcũripacu, cũãrê jĩyigu:

–Ësãrê buegú, marĩ ãnopú niirĩ, ãñunetõjõãã. Itiãwiigã tiicó; sicawigã muũya wii, apewiigã Moiséya wii, apewiigã Elíaya wii tiicó, jĩmiyigu.

34 Cãũ wedesequ tiirira, õme diiãti, cũãrê tuubiátocõjãyiro. Cããrê õme tuubiãri, cuijõãyira. 35 Õme watoapu sicã wedeseri tuoyira:

–Ãni yũu macũ yũu beserigu niĩ. Cũãrê tuoyá, jĩyigu.

36 Wedeseari siro, Jesús sicãrá niiyigu sãa. Teeburecorire cãũ buerá cúã iñariguere ãpêrãrê wederiyira ména.

Jesús wãtĩrê wĩmagũpure niãrigure cõãwionecorigue

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

37 Apebúrecope ãtãgũpũ niãrira diijeári, pau basocá Jesuré bocayira. 38 Sicũ cúã watoapu niigú bayiró busũrõmena Jesuré wedeseyigu:

–Ësãrê buegú, muãrê bayiró sãã: Yũu macũrê iñagũ atiya. Sicũ niigú niĩ. 39 Wãtĩ cãũpure niigú ñee, acaribĩri tiii. Ñaacũmu, tũnumecú, soboturi tiirucú. Cũãrê ñañarõ netõrĩ tiii. Duudugãrii. 40 Mũu bueré “cõãwionecobosaya” jĩmiãwũ. Cõãmasĩriawã, jĩyigu.

41 Jesús cúãrê jĩyigu:

–Múã yũre padeoridojõã; ñañarã niã. Yũu múãmena yoari niirucujãrĩcãrê, padeoribocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtêõgũdari yũu? Mũu macũrê ãnopé néeatya, jĩyigu.

42 Wĩmagũ cãũ puto wãari, wãtĩ cũãrê ñaacũmu, bayiró tũnumecũrĩ tiyigu. Cãũ teero tiirĩ, Jesús wãtĩrê witiwaduti, wĩmagũrê netõnê, cãũ pacure wiyayigu. 43 Niipetira basocá Cõãmacũ ãputĩ macũ peti tiẽñorere iñamanijõãyira.

Jesús cũãrê siããdarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Niipetira niipetire cãũ tiãrigure iñamanijõãrĩ, cãũ bueráre jĩyigu:

44 –Yũu ateréja diamacãrá jĩã; acabõrijãña: Yũu niipetira sôwũ ãpêrãpũre ticonogúdacu, jĩyigu.

45 Cũãpe cãũ jĩãrigure tuomasĩriyira. Cõãmacũ cúãrê tuomasĩhêrĩ tiyigu ména. Cũã Jesuré “wedequẽnoña” jiidugapacara, cuira, jĩriyira.

¿Nii ãputĩ macũ niĩ?

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Jesús buerá “¿nii marĩ watoare nemorõ ãputĩ macũ niĩ?” jĩ wedesenũcãyira. 47 Jesús cúã wãcũrêre iñamasĩyigu. Teero tiigú, sicũ wĩmagũrê cãũ puto nucõ, 48 cúãrê jĩyigu:

—Sĩcũ “yũũ Jesuré maĩã; teero tiigũ, ãni wĩmagũrẽ boca maĩgũda” jĩĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, cũũrẽ maĩgũ, yũũcãrẽ maĩgũ tĩĩ. Yũũre boca maĩgũ, yũũre ticodiocorigucãrẽ maĩgũ tĩĩ. Mũã watoapu bũri niigũ cũũrã niĩ ɱputĩ macũ, jĩĩyigu.

Marĩrẽ cãmotãhegu marĩrẽ tiĩapugu niĩ
(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Juan jĩĩyigu:

—ʘsãrẽ buegũ, sĩcũ mũũ wãmemena wãtĩãrẽ cõãwionecori iĩñaãwũ. Cũũ marĩ menamacũ mee niĩãwĩ. Teero tiirã, cũũrẽ cãmotããwũ, jĩĩmiyigu.

⁵⁰ Jesupé cũũrẽ yũũyigu:

—Cãmotãrijãña. Marĩrẽ cãmotãhegu marĩrẽ tiĩapugu niĩ, jĩĩyigu.

Jesús Santiagore, Juanrẽ tutirigüe

⁵¹ Jesús ũmuãsepu mũãwaadare niitiri, cuiro manirõ “Jerusalénpu wãagudu” jĩĩgũ, quẽnonucãyigu. ⁵² Cũũ suguero ãpẽrãrẽ ticocoyigu. Cũã wãa, Samaria dita niirĩ macãpu jeamiyira, cãũ jeaadarore quẽnoãdara. ⁵³ Tiimacã macãrãpe Jerusalénpu Jesús wãari iĩnarã, cãũrẽ ñeedagariyira. ⁵⁴ Cũã teero tiiri iĩnarã, cãũ buerã Santiago, Juan jĩĩyira:

—ʘsã ʘpũ, cũãrẽ sĩããdara, çũmuãse macã pecamerẽ diĩatidutiri boogãri? Profeta Elias teero tiiyigu,* jĩĩyira.

⁵⁵ Jesús cããrẽ iĩña, tutiyigu:

—Mũã wãcũrẽ Espĩritu Santo wãcũrẽ ticoré mee niĩ. ⁵⁶ Yũũ niipetira sõwũ basocãre ñãnarõ tiigũ atiriwũ; cũãrẽ netõnẽgũ atigu tiiwũ, jĩĩyigu.

Too siro apemacãpũ wãajõãyira.

Jesuré nunudugãmiriraye queti
(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Cũã maapu wãari, sĩcũ basocã Jesuré jĩĩyigu:

—Noo mũũ wãaro yũũ mũũrẽ nunugũda. Mũũ buegũ niidugaga.

⁵⁸ Jesús cũũrẽ yũũyigu:

—Wãicura cãnirẽ tutiri cuoõya. Minipõnã põnacutire sutiri cuoõya. Yũũ niipetira sõwũpeja cãnirõ cuoria, jĩĩyigu.

⁵⁹ Jesús ãpĩrẽ: —Jãmu yũũmena. Mũũrẽ yũũ buegũ niirĩ boogã, jĩĩyigu.

Cũũpe yũũyigu:

—ʘpũ, yũũ pacũ diari siro, yaatõagupu, mũũmena wãaguda sĩcã, jĩĩmiyigu.

⁶⁰ Jesús cũũrẽ jĩĩyigu:

—Yũũre padeohẽra diarirapu tiirõbiri niitoaya. Cũã basiro cãmerĩ yaaãro. Mũũpe Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩadarere wedegu wãaya, jĩĩyigu.

⁶¹ ʘpĩrẽ jĩĩmiyigu:

—ʘsã ʘpũ, yũũ mũũrẽ nunugũda, mũũ buegũ niidugagu. Yãa wii macãrãrẽ “wãagu tiia” jĩĩgũ wãasuguema.

⁶² Jesús cũũrẽ jĩĩyigu:

—Sĩcũ cũũ paderẽre padepacu, apeyenõ wãcũgũ, ãñũrõ tiirĩqui. “Cõãmacũ dutirẽre tiigũda” jĩĩpacu, apeyenõ wãcũgũ, dee tiigũda niiridojãĩ, jĩĩyigu.

10

Jesús setenta y dos basocare wededutigu ticocorigüe

¹ Too siro Jesús ãpẽrã setenta y dos beseyigu. Cũãrẽ puarãcõrõ dícu ticocoyigu. Niipetire macãrĩpu cũũ wãaadaropu cũũ suguero ticocoyigu.

² Cũãrẽ wedeyigu:

—Pau peti yũũre padeoãdara niicua. Puarãgã yẽere wedeadarapeja niĩya. Teero tiirã, Cõãmacãrẽ ãpẽrã yẽe maquẽrẽ wedera wãaadarare bayirõ sĩĩñã. ³ Mũã wãaya. Yũũ mũãrẽ quiorõpu ticocogu tiia corderoare yãíwa watoapu ticocogu tiirõbiri. ⁴ Mũã wãara, wasopo, niyeru sĩãriipo, sapatu apebã nẽewarijãña. Maapu putũãncã, ãpẽrãmẽna wedeserijãña. ⁵ Mũã wiirũ sĩãwara, tiiwĩ macãrãrẽ ãñũdutira, jĩĩsugueya: “Cõãmacũ mũãpũre ãñũrõ niirecutire ticoaro”. ⁶ Tiiwĩ macãrã ãñũrõ niirecutirere cuoãtã, mũã ãñũdutire teorora wãaadacu. Cũã ãñũrõ niirecutirere cuoriãtã, teero wãaricu. ⁷ Mũã jeaari wiira putũãya. Cũã yaarẽre, cũã sĩnirẽre cũãmena yaa, niijãña. Paderãno cũã paderẽmena wapatã, yaamasĩya. Apeyẽ wiseripũ niirã wãarijãña.

* 9:54 2 Reyes 1.9-16.

⁸ 'Múã macãpu jeari, too macãrã bocari, cúã ecarére yaaya. ⁹ Tiimacãpu diarecutirare netónëña. "Cõamacũ dutiré marĩpure niĩadare jeaatitooa" jĩ wedeya cúãrë. ¹⁰ Apetó tiirã, apemacãpũ jeari, too macãrã bocaribocua. Teero tiiri, macã decopũ wãa, biiro jĩña: ¹¹ "Múãya macã maquë dita úsãye duporipũ túaariguere páabatecõãã. Múã wapa cuorére ëñorã, teero tia", jĩña. Cúãrë jĩnemoña: "Múã ateré masiña: Cõamacũ dutiré múãpure niimiãdare jeaatitoamiãyu", jĩña. ¹² Yũre tuoyã: Cõamacũ basocãre wapa tiĩdari bureco jeari, tiimacã macãrãrë Sodoma macãrãrë tiiriro nemorõ ñañarõ tiinõadacu, jĩyigu.

Jesurê padeohere macãrĩ macãrãye queti
(Mt 11.20-24)

¹³ Jesús apeyé macãrĩ macãrãrë jĩyigu:
—Bóaneõrã niĩã múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũ tutuaremena tiieñoriguere ññarira niipacara, wasoridõjãã. Tiro, Sidón* macãrĩpu yũ tiieñõatã, máata tee macãrĩ macãrã cúã ñañarë tiirere wãcũpati, wasotõabojya. Cúã wãcũpatirere ëñorã, wãcũpatire suti[†] sãña, nitĩpu duibojya. ¹⁴ Cõamacũ cúũ basocãre wapa tiĩdari bureco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ñañarõ tiigũdaqũ. ¹⁵ Múã Capernaum macãrã "Cõamacũ putopũ ãñurõ muãwaadacu" jĩ wãcũmicu. Wáaricu. Pecamepu diiwãadacu, jĩyigu.

¹⁶ Cúũ buerãre wedenemoyigu:
—Múã buerere tuogũno yũre tuogũ tiii. Múãrë boohégũno yũre boohégũ tiii. Yũre boohégũno yũre ticodiocorigucãrë boohégũ tiii, jĩyigu Jesús.

Jesús ticocorira setenta y dos coerigu

¹⁷ Jesús ticocorira setenta y dos useniremena coerã, jĩyira:
—Ësã Òpũ, wãtĩcã ãsã mũũ wãmemena dutiri, ãsã dutirobirora tiĩawã, jĩyira.

¹⁸ Jesús cúãrë jĩyigu:
—Satanãrë bupo wããyoro tiirõbiro ãmuãsepu ñaadiatiri ññawũ. ¹⁹ Yũ múãrë tutuarere ticotoawũ, ññañãrë, cutiapare cutapéoaro jĩgũ; niipetire Satanãs tutuarere netõncããrõ jĩgũ. Múã teeré tiiri, múãrë merëã wáaricu. ²⁰ Wãtĩã múã dutirobirora tiiré dícare usenirijãña. Cõamacũ putopũ múã wãme "jóatunorira niĩã" jĩrĩ, useniña, jĩyigu.

Jesús cúũ Pacure usenire ticorigue
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Toorã Jesús Espiritu Santo usenire ticorémena cúũ Pacure jĩyigu:
—Pacu, mũũ ãmuãse, atiditã Òpũ niĩã. "Ësã masinetõncãã" jĩrãrë mũũyere masĩrĩ tiiria; wĩmarã tiirõbiro mũũyere masĩdugarapere teeré masĩrĩ tia. Teeré mũũ teerora wãari boocũ. Teero tiigũ, mũũrë usenire ticoa, jĩyigu.

²² Too síro basocãpere jĩnemyigu:
—Yũ Pacu niipetire masĩrere yũre ticowĩ. Cúũ sícãrã yũ niirecutirere masĩ. Yũpecã sícãrã cúũ niirecutirere masĩã. Yũ masĩrere ticonorã cúũrë masĩcua, jĩyigu.

²³ Cúũ buerãre ñña, cúã sesarore jĩyigu:
—Múãpeja yũ tiirere ññajĩrã, useniã. ²⁴ Yũre tuoyã: Paũ profetas, teero biiri õpãrã múã ññarere ññadugamiyira. Ññaririra niiwã. Múã tuorere tuodugamiyira. Tuorĩrira niiwã, jĩyigu.

Samaritanoãyu ãñugã

²⁵ Sícu Moisés jóarigue buegũ wũmũncãyigu. Jesurê merëã yũri boogũ, sãñĩayigu:
—Basocãre buegũ, ¿yũ ñeenó tiigũdari, catiré petihére buadugãgu? jĩyigu.

²⁶ Jesús cúũrë yũyigu:
—¿Moisére dutiré cúũrigueru deero jóanoĩto? ¿Mũũ teeré buegu, deero tui? jĩyigu.

²⁷ Cúũpe yũyigu:
—Biiro jóanoã: "Cõamacũ marĩ Òpũrë maĩñã. Niipetire mũũ yeeripũnamena, mũũ tutuaremena, mũũ wãcũrémãna cúũrë maĩñã. Mũũ basiro maĩrõ tiirõbirora ãpërãcãrë maĩñã", jĩã, jĩyigu.

²⁸ Jesús cúũrë jĩyigu:
—Mũũ diamacũ peti yũã. Mũũ teeré tiigũ, catiré petihére buagũdadacu.

²⁹ Cúũpe "yũ Moisére dutiré cúũriguere tiipetĩã" jĩ wãcũdugagu sãñĩayigu:
—¿Noã niĩ "ãpërãcãrë maĩñã" jĩñnorã? jĩyigu.

³⁰ Jesús atequetiména yũyigu:
—Sícu Jerusalén niĩarigu Jericõpu búawagu tiyigu. Maapu wãari, yaarëpira cúũrë ñee, cúũ newarere emajã, sutiré tuuwënejã, páasĩãcũ, wãajõãyira. ³¹ Sícu pai tiimãpũ búawagu tiyigu. Wãa, cúũrë ññabua, aperopé sodea, netõjõãyigu. ³² Cúũ siro levita basocu toopúra jeayigu.

* 10:13 Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ñañanetõjõãrã niiyira Jesús niiritore. † 10:13 Wãcũpatire sutire yoomãna suare suti niyiro.

Cũũcã cũũrê ñña, aperopé sodea, netõjõãiyigu. ³³ Sícũ samaritanoõyũ tiimarãra búawagu tiiyigu.† Cũũrê ñña, bóaneõ ññagũ, ³⁴ cũũ putopũ jea, cũũ cãmire vïnomena cose, usemena ucotĩ, suti caserimena dũdua tiiyigu. Túajea, cũũ pesarigu burro sotoaru néerepo, néejõãiyigu. Basocã wãara cãniri wiipũ cũũrê néjea, coteyigu. ³⁵ Apebũreco cũũ wãaadari sũguero, pũaquĩ niyeruqui néewioneco, tiwiĩ dutigãre ticogu, jĩiyigu: “Cũũrê ãñũrõ coteya. Mũũ cũũrê cotegu, mũũye niyerumena tinemorĩ, nemoatĩgu, wapatĩgũda”, jĩiyigu.

³⁶ Jesús sãñĩayigu:

—¿Niipé yaarẽpira cãmítuarigũre maĩyiri?

³⁷ Cũũpe yũuyigu:

—Cũũrê bóaneõ ññarigũpe, jĩiyigu.

—Mũũcã teorora tiigũ wãaya, jĩiyigu Jesús.

Jesús Marta, Maríaya wiipũ niirigũe

³⁸ Cãã maaru wãara, sicamacãgãpũ jeayira. Sícõ Jesurẽ boca, cãnirõ ticoyigo. Coo wãmecutiyoigo Marta. ³⁹ Coo bayio wãmecutiyoigo Maria. Coo Jesús wedeserere tũogõ, cũũye dũpori putogãpũ duiyigo. ⁴⁰ Martape pee paderẽ cuojĩgõ, bayirõ wãcũyigo. Coo Jesús putõ wãa, jĩiyigo:

—Õpũ, yũũ bayio padedujãyo. ¿Mũũ teerẽ ññarii? Yũũre tiiapudutiya, jĩiyigo.

⁴¹ Jesús coore yũuyigu:

—Marta, mũũ pee tiirẽre bayirõ peti wãcũjãã; ⁴² sicawãmerã upatĩ maquẽ niĩã. Maríã ãñũrẽ petire beseyo. Æpẽrã teerẽ emamasĩricua, jĩiyigu.

11

Cõãmacũrẽ sãirẽ

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Sicabũreco Jesús aperopã Cõãmacũmena wedesegu tiiyigu. Wedesetoari, sícũ cũũ buegũ jĩiyigu:

—Ësã Õpũ, Juan cũũ buerẽre nũnrãrẽ Cõãmacũmena wedeserere bueyigu. Mũũcã ùsãrẽ bueya, jĩiyigu.

² Jesús yũuyigu:

—Mũã Cõãmacũmena wedesera, biiro jĩĩña:

Ësã Pacũ ãmũãsepu niigũ, mũũrẽ quionĩremena padeoãda.

Mũũ dutirẽ ùsãpũre niĩadare jeaaro.

Ëmũãse macãrã mũũ boorẽ dícare tiicũa; atibũreco macãrãcã teorora tiãro.

³ Ësãrẽ búrecoricõrõ yaarẽ ticoya.

⁴ Niipetira ùsãrẽ ññañarõ tiirãre ùsã acabóa. Teero tiigũ, mũũcã ùsã ññañarẽ tiirẽre acabóya.

Jĩicõãsãrenorẽ cãmotãya.

Ësãrẽ ññañarõ wãari jĩigũ, netõnéña, jĩĩña,

jĩiyigu.

⁵ Jesús jĩĩnemoyigu:

—Apetõ tiigũ, sícũ mũã tiirõbiro niigũ cũũya wedegũya wiipũ ñami decopũ wãa, jĩĩboqui: “Yãa wedegu, itiãga pã yũũre wasoya. ⁶ Yũũ menamacũ aperopã wãagu yã wiipũ jeaawĩ. Cũũrẽ ecarẽ cuorĩga”, jĩĩboqui. ⁷ Æpĩpẽ wii popearu yũũboqui: “Yũũre potocõrijãña. Sope biajãnoãwũ. Yũũ põnamena yũũ cãnirõpũ cãnigũ tiia. Mũũrẽ wãmũnucã, ticogu wãamasĩrigã”, jĩĩboqui. ⁸ Yũũre tuoýã: Cũũya wedegu niipacari, wãmũnucã, ticogu wãariqui. Potocõnemorijããrõ jĩigũ, wãmũnucã, cũũ boorẽcõrõ ticogu wãaqui.

⁹ Yũũre tuoýã: Mũãcã Cõãmacũrẽ sãĩñã. Sãĩrĩ, cũũ mũãrẽ ticogũdaqui. Æñũrẽre ãmaãrã tiirõbĩrora sãĩrucũjãña. Sãĩrucũjãrã, buaãdacu. “Sope pãõña yũũre” jĩigũ tiirõbiro sãĩdũrijãña. Sãĩdũheri, “jãũ” jĩigũdaqui. ¹⁰ Sãĩgũno cuogũdaqui. Æmaãgũno buagũdaqui. “Pãõña” jĩigũno pãõnogũdaqui.

¹¹ Mũã põna yaarẽ sãĩrĩ, ùtãpere ticoricu. Wai sãĩrĩ, ññañarẽ ticoricu. ¹² Cãrẽquẽ diye sãĩrĩ, cutiapare ticoricu. ¹³ Mũã ññañarẽ tiirã niipacara, mũã põnarẽ ññũrẽre ticomasĩã. Marĩ Pacũ ãmũãsepu niigũpe nemorõ ññũrẽ ticomasĩiqui. Cũũrẽ sãĩrãrẽ Espĩritu Santore ticogũdaqui, jĩiyigu.

Jesurẽ “Satanás tutuaremena wãtĩrẽ cõãqui” jĩĩ wedesãrigũe

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴ Jesús wãtĩrẽ cõãwionecogu tiiyigu. Wãtĩ basocãre wedeseheri tiiyigu. Cũũ witiwaari siro, basocã wedesejõãiyigu. Teerẽ basocã ññamanijõãyira. ¹⁵ Siquẽrã jĩiyira:

† 10:33 Judíoa samaritanoãrẽ sũna niiyira. Cũã cãmẽrĩ tiiapuriyira.

—Āni wātīārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīimiyira.

¹⁶ Āpērā “¿niirōrā cūū Cōāmācū ticodiocorigu niī?” jīrā, cūūrē Cōāmācū sīcūrā tiimasīrere tiīēñodutimiyira. ¹⁷ Jesupé cūā wācūrere masījīgū, cūārē jīiyigu:

—Sicadita macārā sīcārōmēna niīhērā, cūā basiro cāmerīquērā, tiidita macārā petijōācua. Sicawī macārā sīcārōmēna niīhērā, cūācā petijōācua. ¹⁸ Satanás cūūrē padecoterare cōāwionecoi, cūū dutiré petijōādadu. Múā yūre “Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoqui” jīā. ¹⁹ Teero jīātā, múā buerere nūnarā wātīārē cōāwionecora, ¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē sāīnārā wāya. Múā wisirere cūā ēñōādadu. ²⁰ Yū Cōāmācū tutuaremena wātīārē cōāwionecoīgū, ateré múārē wedea: Cōāmācū dutiré basocápure niīādere jeatoa.

²¹ “Sīcū tutuagu pee besumena cūūya wiire coteri, cūūyere merēā tiirīcua. ²² “Ate pee besumena āñuniādadu” jī wācūpacari, āpī nemorō tutuagu ati, cūūrē netōnucāqui. Cūūye besure ēma, cūūyere nēe, cūū menamacārārē batojāqui, jīiyigu.

Jesús jīnemoyigu:

²³ —Yūre boohēgu yūre īñatutigu niī. Yūre tiīapuhegu yūre nūnūdugárare cāmotágu niī.

Wāī basocápure coesāwarigue queti

(Mt 12.43-45)

²⁴ “Wāī basocápure niīarigu witiwagu, basocá manirōpu wāyigu cūū niīādarō āmāāgū. Buariyigu. Buari, “yū witiatirirōpu coesāwaguda sūcā” jī wācūyigu. ²⁵ Jeagu, joāari wī, āñurō quēnoāri wī tiirōbiro buajeayigu basocápure. ²⁶ Too síro wā, siete wātīā cūū nemorō ñāñārārē “atiya múācā” jīiyigu. Cūā niipetira basocápure sāāwa, niiyira. Basocápe cūā teero tiirī, nemorō ñāñārō netōyigu, jīiyigu.

Jesús usenire maquērē wederigue

²⁷ Jesús teeré wedeseri, sīcō numiō basocá pau watoapu niigō bayirō busarōmena cūūrē wedeseyigo:

—Mūārē pōnacatī masōrigo āñurō usenico, jīiyigo.

²⁸ Jesupé coore jīiyigu:

—Nemorō usenicua Cōāmācū wedesere tuo, cūū dutirere tiirāpeja, jīiyigu.

Jesuré tiīēñodutimirige

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jesús cūū puto pau peti neārā tiirī, wedesenūcāyigu:
—Múā atitō macārā ñāñarē tiirā niā; Cōāmācū sīcūrā tiimasīrere īñadugacu. Jonás tiirīgue tiirōbiro niiré dicare īñādadu. ³⁰ Nínive macārā cūū tiirīguere īñarīgue tiirōbiro múā yū niipetira sōwā tiirere īñādadu. ³¹ Saba dita macārā ōpō yoaro macō atiyigo Salomón masīrere tuogō atigo. Múāpe ānopū Salomón nemorō masīgūrē tuoré peti tuojāā. Teero tiigú, Cōāmācū cūū basocāre wapa tiīadari bureco jeari, múā coo tiirōbiro tuorīrige wapa múārē pecamepu cōāgūdaqui. ³² Nínive macārācā Jonarē tuorā, wācūpati, wasoyīra. Múāpe ānopū Jonás nemorō masīgūrē tuoré peti tuojāā. Teero tiigú, Cōāmācū cūū basocāre wapa tiīadari bureco jeari, múā cūū tiirōbiro tuorīrige wapa múārē pecamepu cōāgūdaqui.

Sīāwōcoriga

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ “Basocá sīāwōcorigare sīāāri siro, bauhéropu duporiya; moocūricua. Teero tiirōno tiirā, ūmūārōpu péoya, toopé sāājeara īñāārō jīrā. ³⁴ Capeari múāye ōpūārīrē sīāwōcoriga tiirōbiro niā. Múā capeari āñurī, āñurō īñādadu; āñurō tuomasīādadu; ñāñāātā, īñaricu; tuomasīricu. ³⁵ Ateré tuomasīrō booa: Múā “āñurō īñāā” jīpacara, āñurō īñaribocu. ³⁶ Múā āñurō īñā, āñurō tuomasīdugara, āñurō tuomasīādadu. Sīāwōcorirōpu niirā tiirōbiro āñurō īñādadu, jīiyigu.

Jesús Moisés jóarīgue buerā tiirēcutire, fariseo basoca tiirēcutire wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús wedeseari siro, sīcū fariseo basocu cūūya wiipu yaadutigu suowáyigu. Jesús sāāwa, yaagudu jeanuāyigu. ³⁸ Fariseo basoca cūū yaaadari suguero, cūā ñēcūsūmūā tiimūāatiriguere padeorā, wāmocosetōa, yaayira. Jesupé cūū tiirucūbiro tiirīyigu. Fariseo basocu cūū teero tiirī īñagū, īñamanijōāyigu. ³⁹ Marī Ōpū cūūrē jīiyigu:

—Múā fariseo basoca āpērā īñacorōpu dícu āñurō tiia. Baparī sotoāpu dícu cosearīgue tiirōbiro niā. Popeapure múā āpērāyere ēmaré, apeyé ñāñarē dadanetōjōāā. ⁴⁰ Múā tuomasīridoījāā. Sotoā maquērē tiirīgura popea maquēcārē tiirīgu niīwī. ⁴¹ Múā popeapu āñurā niidugara, bóaneōrārē ticoya. Teeré tiirā, popeapu coserā tiirōbiro niīdadu.

⁴² “Bóaneōrā niā múā fariseo basoca. Múā oteré metāgārē “menta”, “ruda” wāmecutire, teero biirī niipetire yaarē sitiaāñūre tiirēnorē seenēō, opaquerī tiicū. Puamōquēñequērī

cuorá, sicaquē Cōāmacūwipi neéwa, “yuu Cōāmacūrē ticoré niā” jī, pairé ticocu. Teero tiipacára, diamacá maquērē tiiría; Cōāmacūrē maíría. Múá oterére cūārē ticorucurobirora tee uputí maquēcārē tiiró booa.

⁴³ ‘Bóaneōrā niā múá fariseo basoca. Múá neārē wiseripure suguero maquē duirépu dícu duidugaa. Macá decopu quioniremena āñudutiri booa.

⁴⁴ ‘Bóaneōrā niā múá Moisés jóarigue buerá, teero biiri múá fariseo basoca. Tiiditórepira niā. Múá masācoperi bauhére coperi tiiróbiro niā. Teecoperi sotoa basocá netōwára, popeapu bóarere masíríya, jīyigu.

⁴⁵ Sícú Moisés jóarigue buegú, mūu teeré jīgū, ūsācārē ñañarō jīgū tiigá.

–Basocáre buegú, mūu teeré jīgū, ūsācārē ñañarō jīgū tiigá.

⁴⁶ Jesús cūārē jīyigu:

–Bóaneōrā niā múá Moisés jóarigue buerácá. Āpērārē tiipōtēōña manirére tiidutía. Teeré tiidutípacara, múápe tiiría.

⁴⁷ ‘Bóaneōrā niā múá. Múá profetaye masācoperi sotoapu āñurē wiserigā tiinucōā. Cūārēna múá ñecūsūmuā siāyíra. ⁴⁸ Cúā siāríguere múá tiirémena “ájū, masíā; āñunetōjōāā” jīrā tiia. Cúā siāyíra; múápe wiserigā tiinucōā.

⁴⁹ ‘Cōāmacū cū masírímena jīyigu: “Yuu profetare, yé maquērē wedeadarare ticocoguda. Siqūrārē siāādacua. Āpērārē ñañarō tiidugára, cúā wáaro nūnādacua”, jīyigu. ⁵⁰ Teero tiirá, atibúreco núcáripu profetare siānucāyíra. Paure siāyíra. Múá atitó macārāpu cúā teero tiiríguere wapa cuoa. ⁵¹ Abelre* siāríguere té Zacaríare† siāríguere múá wapa cuoa. Zacaríare siāyíra Āñurí Tatia sāāwaro pūtopu. Yuu ateréja diamacúrā jīā: Múá atitó macārāpu cúā teero tiiríguere wapa cuoa.

⁵² ‘Bóaneōrā niā múá Moisés jóarigue buerá. Múá “āpērā Cōāmacūye queti jóaripūrē buerijāārō” jī wácūcu. Teero wácūpacara, tiipūrē āñurō bueria. Tiipū maquērē masidugarare camotájāā, jīyigu.

⁵³ Jesús wáari, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca bayiró cúayíra. Pee cūārē sāñā potocōnucāyíra. ⁵⁴ Cūā merēā yuuri boomíyíra, wedesāda jīrā.

12

Jesús fariseo basoca jīdítoremena buerére wederigue

¹ Basocá paṁ peti Jesús pūtopu neāyíra. Paṁ niijírā, cāmerí cutadiyóyíra. Jesús cūā buerá dícare wedesugueyigu:

–Fariseo basocaye pā púuri tiirére tuomasírō booa. Tee jīdítoremena padeoré niicu.

² Bauhéropu niiré bauádadu. Īñahērōpu tiiré masínoádadu. ³ Teero tiirá, ñamipu āpērā tuohéropu jīrígue niipetira tuocóropu wedenoádadu. Wii popeapu yayíoropu jīrígue wii sotoápu niipetira tuocóropu bayiró busarómena wedenoádadu.

¿Noārē cuiro booi?

(Mt 10.28-31)

⁴ ‘Múá yuu menamacārā, yuure tuoyá: Basocáre siārārē cuirijāña. Múāye ōpūrírē siāāri siro, múārē deero tii masíríca. ⁵ Yuu múārē “¿niipére cuiro booi?” jī wedeguda: Sícú dícu múā catirépe petirí tii, pecamepucārē cōāmasí. Yuure tuoyá: Cūā docare cuiya.

⁶ ‘Puaquígā niyeruquirigāmena sicamoquēñerā minipōnágā sāinóā. Cúā wapamanípacari, Cōāmacūpe cúācōrōrē ĩñanunusei. ⁷ Múāye póarire “noquē pee niā” jīmasíjāqui. Teero tiirá, cuirijāña. Múá paṁ minipōnā nemorō wapacutíra niā.

Basocá ĩñacoropu “Jesucristore padeóa” jīrígue

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ ‘Yuure tuoyá: Basocá ĩñacoropu sícú yuure “padeóa” jīgúrē yuu niipetira sōwūcā ángelea ūmuāse macārā ĩñacoropu “yuure padeogúra nií” jī wedeguda. ⁹ Basocá ĩñacoropu sícú yuure “cūārē padeogú mee niā” jīgúrē yuucā ángelea ĩñacoropu “yuure padeogú mee nií” jīgūda.

¹⁰ ‘Sícú niipetira sōwūrē ñañarō wedesepacari, Cōāmacū acabógudaqui. Espírítu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóricui.

¹¹ ‘Āpērā múārē wedesādadu. Judíoa neārē wiseripu, queti beserí basoca pūtopu, dutirá pūtopu múārē neéwari, “¿deero yuūadari; deero jīādari?” jī wácūhērārā wáawa. ¹² Múá wedesadarere Espírítu Santo múārē masírí tiigúdaqui, jīyigu Jesús.

Basocá pee cuogúye queti

¹³ Sícú basocá watoapu niigú Jesurē jīyigu:

* 11:51 Génesis 4.8. † 11:51 2 Crónicas 24.20-22.

—Basocáre buegá, ãsã pacu diagu cûiriguere yuu sôwã cwoquí. “Muu baiyere ticoya”, jïbosaya cûãrê.

¹⁴ Jesús cûãrê jïiyigu:

—Yuu múãrê queti beseri basocu, múãyere batogu atirigu mee niã, jïiyigu.

¹⁵ Basocáre jïiyigu:

—Ññurô tiyá. Apeyeré boonemósãrijãrô booa. Múã cuoré, pairó niipacaro, múãrê catiré ticonemorico, jïiyigu.

¹⁶ Cûã wãcûrêmena ate queoré wedeyigu.

—Sicû pee apeyé cuogú niyigu. Cûãya ditapure pee ote ducacutiyyo. ¹⁷ Cûã wãcûyigu: “¿Deero tiigúdariye yuu? Ate oteré ducare ññanorô mania”. ¹⁸ Cûã basiro jïiyigu: “Biiro tiigúda: Yuu yaaré ññanore wiserire weebatédioco, nemorô pacawiseri tiigúda. Tee wiseripu niipetire ote ducare, apeyé yuu cuorére ññanogúda. ¹⁹ Túajea, yuu basiro jïigúda: ‘Pecûmarí maquê niãdare ññanotoa. Teero tiigú, yeerisã, boseya, sîni, useni tiigúda’”, jïi wãcûmiyigu. ²⁰ Cûãmacû cûãrê jïiyigu: “Muu tuomasiridojãã. Mecûã macã ñnamirã diajôãgûdadu. Muu ññanorige ãpêrãrê putuãdadu”, jïiyigu. ²¹ Teerora wãaa sicû Cûãmacûrê wãcûhêgû cûãye niãdarere seenéó cuogúre. Cûãmacû ññacoropure bóaneôgû peti niiqui, jïiyigu.

Cûãmacû cûã pônarê cotequi

(Mt 6.25-34)

²² Jesús cûã buerãre jïiyigu:

—Teero tiigú, múãrê ateré wedea: Múã niirecutirere wãcûpatirijãña. “¿Ññenó yaaadari; ññenó sãñaãdari marí?” jïi wãcûpatirijãña. ²³ Marí catirépe yaaré nemorô wapacatia. Maríye ôpûãrîpe suti nemorô wapacutia. ²⁴ Minipônã maquêrê wãcûña ména. Cûã oteriya. Oteré ducã seeríya. Yaaré ññanore wiseri cuorícu. Teero cuorípacari, Cûãmacû cûãrê yaaré ticoquí. Múãpe minipônã nemorô wapapacãnetônucãã. ²⁵ Múã bayiró wãcûpatira, ducãnemoricu. ²⁶ Múã teero wãcûpatipacara, tee búri niirére tiimasíria. Teero tiimasíripacara, ¿deero tiirã pee wãcûpatii?

²⁷ Coori macãnacû maquêrê wãcûña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti ãñurê sãñarê tiiróbiro baa. Teero biipacari, yuu ateré jïã: Salomón suti ãñurê peti sãñapacu, coorire sicãrîbiriyigu. ²⁸ Sicaburecora tee catia; apébureco sñiãriguepu boea; too siro sóejãnoã. Cûãmacû teecorire ãñurê suti sãñarô tiiróbiro bauri tií. Nemorô múãperea ãñurô cotequi. Múã péerogã padeoré cuorã niã. ²⁹ Múã yaaadarere, múã sñiãdarere wãcûpatirijãña. ³⁰ Niipetire dita macãrã Cûãmacûrê padeohera tee niipetirere wãcûpatiya. Marí Pacu ãmuãsepu niigú múã boorénorê masítoai mée. ³¹ Múãpe Cûãmacû dutiré múãpure niãdarere boosugúeya. Teero tiiri, múãrê dusarere ticogûdaqui.

Apeyé ãmuãsepu niiré

(Mt 6.19-21)

³² Múã yãara oveja tiiróbiro niã. Múã pañ niiripacara, cuirijãña. Múã Pacu cûã dutiré múãpure niãdarere múãrê jeari bootóai mée. ³³ Múã cuorére dúã, bóaneôrãrê ticoya. Êmuãse maquê Cûãmacûye niãdarere padeya. Teero tiiri, ãmuãse maquê múã wapatãre petirícu. Êmuãsepu múãye niiré petiría. Toopãre múãyere yaamasíricu. Butuacã teeré túamasíricu. ³⁴ Êmuãsepu múãye niirí, Cûãmacûye dícuere wãcûãdadu.

Jesús “múã ãñurô yueya” jïirigu

³⁵ Múã ãñurô quêno, suti sãña, sñãwócoriga sñã, yuerã tiiróbiro niña. ³⁶ Padecotera ãñurã tiiróbiro tiyá. Cûã ôpû wãmosiari bosebureco wãarigu putuãjeagu, suorí, máata pãôsônecoada jïirã, cotecua. ³⁷ Padecotera ãñurã cûãrê dutirére tiirucúcu. Teero tiirã, cûã ôpû putuãjeari, usenicu. Yuu ateréja diamacãrã jïã: Cûã ôpû basirora cûãrê yaaré batogudu quênogúdaqui. “Yaaadara jeanuãña” jïi, cûãrê batogudaqui. ³⁸ Nami deco, bóeri, cûã putuãjeari, cûã dutirére tiirã, useniãdacua. ³⁹ Wii ôpû “tii hora niirí, yaarépigu jeagudaqui” jïi masígû, cãniríboqui. Cûãya wiire pãôsãrî jïigû, cãmotãqui. ⁴⁰ Múãcã ãñurô yueya. Múã wãcûhêritabe, yuu niipetira sôwã putuãaatigûdadu, jïiyigu.

Pnarã dutibosaramena queoré

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Pedro sãñãyigu:

—Êsã Ôpû, ¿muu teeré ãsã dícuere wedegu tiarí, o niipetirare wedearíte? jïiyigu.

⁴² Jesús queorêmena yuuyigu:

—Sicû ãmu ãñurô masígû cûã ôpûyere ãñurô dutibosagu niiqui. Múã cûã tiiróbiro niña. Cûã ôpû aperopú wãagu, cûãrê jïiqui: “Yãa wii macãrãrê búrecoricôro yaaré ticoya”, jïiqui. ⁴³ ãñurô dutibosagu cûãrê dutiãriguere tiirucúqui. Teero tiigú, cûã ôpû coerí,

useniqúi. ⁴⁴ Yũũ ateréja diamacárã jĩã: Cũũ ãñũrõ tiiré wapa cũũ õpũ niipetire cũũ cuõrere dutibosagu sõnecogudaqúi. ⁴⁵ Ápĩpé “yũũ õpũ máata coeríqúi” jĩĩ wácũgũ, ñañarõ tiiqúi. Padeçotera ãmuãrẽ, numiãrẽ ñañarõ tiĩncãqúi. Boseya, sĩni, cũmujãqúi. ⁴⁶ Cũũ õpũ cũũ wãcũhẽritabe, coegúdaqúi. Cũũ dutiriguere tiirĩrigue wapa bayirõ ñañarõ tiigúdaqúi. Cõãmãcãrẽ padeõhẽrare cõãriropũ cũũrẽ cõãgúdaqúi.

⁴⁷ Ápĩ dutibosagu cũũ õpũ boorere masĩpacũ, ãñũrõ quẽno, iñacoríqúi. Cũũ dutiariguere tiirĩqúi. Teero tiigú, bayirõ tãnanógúdaqúi. ⁴⁸ Ápĩpé cũũ õpũ boorere masĩhẽgũ, boõhẽrenorẽ tiijãqúi. Teero tiigú, pẽerosãñũrõ tãnanógúdaqúi. Pee masĩrẽ ticonogũ nemorõ wapasénogúdaqúi. Teero biiri “nemorõ ãñũrõ tiigúdaqúi” jĩĩnogũ nemorõrã “teero tiirõ booa” jĩĩnogúdaqúi.

Jesuré padeoré wapa cãmerĩ tuudũcãwaaadacua
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Yũũ atibúrecopũ basocã ñañarẽ tiirere cõãgũ atiwũ ñañarere sóecõãrõ tiirõbiro. Mecãtigãrẽ basocã ñañarẽ tiirere cõãnoãrirapũ niirĩ tiitõadugamiga ñañarere sóecõãre tiirõbiro. ⁵⁰ Yũũre ñañarõ netõrõ niirõ tiaa ména. Yũũ ñañarõ netõãdarere wãcũgũ, bayirõ wãcũpatia. ⁵¹ “Atibúrecopũre ãñũrõ niirecutire maquẽrẽ néeatigu tiiqúi”, jĩĩ wãcũũ múã yũũre? Teeré néeatigu mee tiiwú. Cãmerĩ tuudũcãwarere néeatigu tiiwú. ⁵² Mecũãmẽna sicamoquẽñerã sicawíũ macãrã cãmerĩ tuudũcãwaaadacua. Ítĩãrã puarãmẽna iñadugariadacua. Puarã iñĩãrãmẽna iñadugariadacua. ⁵³ Pacũ macũmẽna iñadugarigúdaqúi; macũ pacũmẽna iñadugarigúdaqúi. Paco macõmẽna iñadugarigodaco; macõ pacõmẽna iñadugarigodaco. Mañecõ coo macũ numõmẽna iñadugarigodaco; macũ numõ mañecõmẽna iñadugarigodaco, jĩiyigu Jesús.

Atibúreco wãarecutire
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Jesús basocãre jĩĩnemoyigu:

—Oco ñiimúãatiri, “oco peaadaro tiaa” jĩã. Múã jĩĩãrirobirora oco peaa. ⁵⁵ Muĩpũ bayirõ asimúãatiri, “mecũã cãmããdaro tiaa” jĩã. Múã jĩĩãrirobirora cãmãã. ⁵⁶ Múã tiiditõrepira niia. Atiditã maquẽ, teero biiri ãmuãse maquẽ iñarã, “biiro wãaadacu” jĩĩmasiã. Teero masĩpacara, atitõ wãarepere iñarã, “biiro jĩĩdugaro tiaa” jĩĩmasĩridoãã.

Mũũrẽ wedesãgũdũre “quẽnocó” jĩĩña
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Múã basiro diamacũ maquẽrẽ besemasĩrõ booa. ⁵⁸ Sícũ mũũrẽ wedesãgũ queti beserõpũ néewaboqúi. Múã wãarara, “mãata quẽnojãco” jĩĩña. Quẽnohẽrĩ, mũũrẽ queti beserĩ basocu putopũ wéewagudaqúi. Queti beserĩ basocu surarapure wiya, cũũpe peresuwiipũ sõnecogudaqúi. ⁵⁹ Yũũre tuoyã: Mũũ wapatĩpetihegu, witĩricu, jĩiyigu.

13

Jesús “múã niirecutirere wasoyã” jĩĩrigue

¹ Teebũrecorire sĩquẽrã basocã Jesuré Pilato tiiriguere wedeyira:

—Galilea macãrã wãicaya sãã, Cõãmãcãrẽ ticoadara tiiri, Pilato cũãrẽ sããdutyigu. Basocã diari, cũãye díũ wãicuraye díĩmẽna wãojõãyiro, jĩiyira.

² Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—“Cũã sããnõrira niijĩã, ãpẽrã Galilea macãrã nemorõ ñañarẽ tiirĩra niijĩya”, jĩĩ wãcũcu múã.

³ Niiria. Yũũre tuoyã: Múã ñañarẽ tiirere wãcũpatihera, wasohẽra, múã niipetira cũã tiirõbiro diaadacu. ⁴ Siloé Wii ãmuãrĩ wii jõẽdiari, dieciocho* diayira. “Cũã niipetira Jerusalẽnũ niirira nemorõ ñañarẽ tiirĩra niijĩya”, jĩĩ wãcũbocu. ⁵ Niiria. Yũũre tuoyã: Múã ñañarẽ tiirere wãcũpatihera, wasohẽra, múã niipetira cũã tiirõbiro diaadacu, jĩiyigu Jesús.

Higueragũ dũcamanirigũ

⁶ Jesús cũũ wãcũrẽmẽna ate queoré wedeyigu:

—Sícũ basocã cũũya ditapũ sicagũ higueragũ oterigũ cuoyigũ. “¿Dũcacũtimĩto?” jĩĩgũ, iñagũ wãayigu. Tiigupẽ dũcamaniyiro. ⁷ Tiidita coterĩ basocũre jĩiyigu: “Íñãña. Yũũ atigũ ‘dũcacũticu’ jĩĩgũ, itiacũma iñagũ jeamiã. Dũcamaniã. Tiigupẽ páatacõãjãña. Búri peti cãmotã nucũã”, jĩiyigu. ⁸ Tiidita coterĩ basocũre jĩiyigu: “Yũũre dutigũ, aticũmarẽ nucõjĩña ména. Yũũ dita ãñũrõ coacũ, nuãtuãgũdu tiaa ména. ⁹ Biiro tiirĩ, dũcacũtibocu. Dũcamanirĩ docare, páatacõãjãdutiwa”, jĩiyigu.

Jesús yeerisãri bũreco niirĩ, opamutĩrõ niigõrẽ netõñerigũ

* 13:4 Português: dezoito.

¹⁰ Sicabureco judíoa yeerisári bureco niirí, Jesús cáã neári wiipü buegu tiiyigu. ¹¹ Toopú sícō numiō niyigo. Wātí coore dieciocho cāmarí opamutirō niirí tiiyigu. Diamacá nucūmasíriyigo. ¹² Jesús coore ñña, atidutiyyigu.

—Muu diarére netōnénotoaa, jīiyigu.

¹³ Teero jīīgārā, coore ñaapeoyigu. Máata diamacá jeaconucāyigo. “Cōāmacū ãñunetōjōāgū niirí”, jīi, usenire ticoyigo. ¹⁴ Jesús yeerisári bureco niirí coore netōnéri ññagū, tiwií dutigú cūayigu. Basocáre jīiyigu:

—Paderé burecorí seis burecori niā. Teeburecorire netōnédutira atiya. Yeerisári bureco niirí, atirijāña, jīiyigu.

¹⁵ Jesús cūārē yuuyigu:

—Tiiditōrepira niā múā. ¿Deero tiigári múā yeerisári bureco niirí? Múāyagu wecu, múāyagu burrore ãñurō tiirā, jōā, oco tñāðara wéewacu. ¹⁶ Atigó Abraham pārameðrē wātí dieciocho cāmarí siatúarigobiro cuóarigu niāwī. Atigore yeerisári bureco niipacari, ãñugō wári tiiró booa, jīiyigu.

¹⁷ Jesús teero jīirí tuorā, niipetira cūārē ññatutira boboooro wáayira. Āpērā niipetira Jesús pee ãñurō tiēñore ññarā, useniyira.

Mostazapemena queoré
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Too síro Jesús jīiyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpüre niāðarere ate queorémēna wedeguda. ¹⁹ Sicape mostazape tiiróbiro niā. Tiipegārē sícū basocū cūāya wesepü néewa, oteyigu. Tiipe wii, bacuáropña, pairigu yucugü wáajāyiro. Minipónā tiigú ðupuripü pōnacutiyira, jīiyigu.

Pā púuri tiirémēna queoré
(Mt 13.33)

²⁰ Jesús wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpüre niāðarere ate queorémēna wedeguda. ²¹ Pā púuri tiiré tiiróbiro niā. Sícō numiō pá tiigódo itiápo harinapori pairí bapacaru poosāyigo. Harinamēna pá púuri tiirére wáoyigo, niipetire púuaro jīīgō, jīiyigu.

Esahéri sopegā
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jesús Jerusalēnpü wáagu, pacamacārí, metāmacārīgāpü buenetōwayigu. ²³ Sícū Jesuré sãñāyigu:

—Ēsā Ēpū, ¿Cōāmacū puto wáaadara puarāgā niirí?

Jesús yuuyigu:

²⁴ —Yūne t̄uoyá: Pau Cōāmacū putopü sãñwadugaadacua. Sãñwadugapacara, sãñwamasíricua. Sãñwaro esahéri sopegā tiiróbiro niā. Sãñwaro wisiópacari, sãñwaaada jīirā, Cōāmacūyere tiirucújāña, jīiyigu.

²⁵ Cūārē jīinemoyigu:

—Biarítono jearí, wii òpū wāmunucā, sopepāmarē biajāgūdaqui. Too síro múā sopepá niirā jīiādacu: “Ēsā òpū, pãðña ūsarē”. Cūāpe yuugūdaqui: “¿Múā noā niirí? Yūu múārē masíriga”. ²⁶ Múāpe jīiādacu: “Marí sícārómēna yaa, síniwā; muu ūsāya macāpure buenetōwū”. ²⁷ Cūāpe yuugūdaqui: “Masíriga. ¡Wáaya; múā niipetira ññarē tiirā niā!” jīīgūdaqui. ²⁸ Múā cōāñoarira ãpērārē Cōāmacū Ēpū niirópu niirí ññāðacu. Abraham, Isaac, Jacob, niipetira profetare toopú niirí ññarā, pūnisíra bacadiyó, utiādacu. ²⁹ Niipetiropu macārā Cōāmacū Ēpū niirópu jeaadacua. Toopú cūūmēna yaaduuiadacua. ³⁰ Síquērā titō macārā búri niirā too síropüre uputí macārā niāðadacua. Uputí macārāpe búri niirā niāðadacua, jīiyigu.

Jesús Jerusalén macārārē māimírigue
(Mt 23.37-39)

³¹ Toorā síquērā fariseo basoca jea, cūārē jīiyira:

—Ānorē niirijāña. Herodes muurē síadugáawī.

³² Jesús cūārē yuuyigu:

—Herodes basocū ññagárē ateré wedera wáaya: “‘Búrecoricōrō wātīārē cōāwionecoguda; diarecutirare netōnégūda. Apebúrecope tiitúguda’, jīiāwī”, jīiña. ³³ Mecāã, apebúreco, ñamigá bóeari bureco yuu paderére peotújāgūda mēna. Tee petirí, Jerusalēnpü wáaguda. Apepacāpú profetare diamasíña maniā, jīiyigu.

³⁴ Jesús Jerusalén macārārē wácūgū, jīiyigu:

—Jerusalén macārā, múā profetare síārā niā. Cōāmacūye wederáre utāperimēna déesíārā niā. Múārē maigú, pee petí néðdugamiwā. Cārēquē coo pōnarē wūare docaru néðcūrōbiro

tiidugámiwū. Múápe booríwu. ³⁵ Teero tiirá, múáya macā cōōjōāādacu. Yññe ateré jīā: Yññe ññanemicu; téé múá yññe “āni Cōāmacū ticodiocorigu āññunetōjōāī” jīīrāpñ ññāādacu, jīīyigu.

14

Jesús sīcū ōpūū docadupōgure netōnérigue

¹ Sicabureco judioa yeerisāri bureco niirī, Jesús sīcū fariseo basocu Judioare Dutirá Peti menamacūya wīpñ yaagu jeayigu. Tiiwī niirā Jesuré āññurē ññacoteyira. ² Toopá sīcū ōpūū docadupōgū Jesús diamacūpñ niīyigu. ³ Jesús Moisés jōarigue buerāre, fariseo basocare sāññāyigu:

—¿Marī yeerisāri bureco niirī, diarecutirare netōnémasīnogari; o netōnémasīña manigárite? jīīyigu.

⁴ Cūāpe yññiyira. Jesús diagūre ññaapeō, netōné, “wáagua” jīīyigu. ⁵ Túajea, cūārē jīīyigu:

—Múáyaagu burro, wecu copepñ ññaasāī, yeerisāri bureco niipacari, múá máata néewionecocu.

⁶ Cūū teero jīīrī, yññmasīriyira.

Bosebureco boocónoārirare wederigue

⁷ Fariseo basocu boocónoāriira sugero maquē duirépu bese, duiri ññagū, Jesús cūārē queorēmena wedeyigu:

⁸ —Múārē wāmosāri bosebureco niirī boocóri, sugero maquē duirépu duirijāña. Apetō tiigú, múārē boocóarigu menamacū peti jeaboqui. ⁹ Múārē boocóarigu ati, mññrē “āññrē mññ duirō ticoya” jīīboqui. Mññpe boborēmena niituripīrōpñ duigu wáabocu. ¹⁰ Teero tiigú, mññrē boocóri, niituripīrōpñ jeanuāña. Mññ teero tiirī ññagū, mññrē boocóarigu jīīboqui: “Yññ menamacū, ānosāññūrōpe jeanuāña”. Cūū teero jīīrī, niipetira mññmena duirā padeorēmena mññrē ññāadacu. ¹¹ Sīcū cūū basiro “āpērā nemorō yññe padeori booa” jīīgú bári niigú tiinógūdaqui. Teero jīīhēgūpereja Cōāmacū āpērārē padeori tiigūdaqui, jīīyigu.

¹² Jesús cūārē boocóarigure jīīyigu:

—Mññ boseyagudu, mññ menamacārārē, mññ sōwūsūmūārē, mññ bairare, mññya wederare, mññya wī puto macārā pee apeyé cuorāre boocórijāña. Mññ cūārē boocóri, cūācā mññrē boocócāmeādacu. Cūā teero tiirī, mññ tiārigue wapatīro tiiróbiro putuáadacu. ¹³ Teero tiiróno tiigú, mññ bosebureco tiigú, bóaneōrārē, posarirare, wáamasihērārē, ññahērārē boocóya. ¹⁴ Cūā mññrē wapatīmasīricua. Teero tiigú, Cōāmacū mññrē bayirō usenire ticogūdaqui. Basocā diarira āññurā masāri bureco niirī, āññurē ññegūdadacu, jīīyigu.

Boseyaremena queoré (Mt 22.1-10)

¹⁵ Sīcū cūāmena duigú Jesús jīīrēre tuogú, jīīyigu:

—Cōāmacū Ōpū niirōpñ yaadutigu boocónoārigu bayirō usenigūdaqui.

¹⁶ Jesús cūārē queorēmena wedeyigu:

—Sīcū basocū boseyagudu pañ basocāre boocóyigu. ¹⁷ Niipetire quēnoārepñ niirī, cūārē padecotegure wedegu wáadutiya. “Quēnoārepñ niīāwū; yaara atiya” jīīña”, jīīmiyigu. ¹⁸ Cūā niipetirapñra “wáamasīriga” jīīyira. Niisuguegu jīīyigu: “Dita sāīāwū. Tiiditare ññagū wáagudu tia. Teeré mññrē dutigūre wedeya”, jīīyigu. ¹⁹ Āpī jīīyigu: “Wecuā puamóquēñerā sāīāwū. Cūārē ññagū wáagudu tia. Teeré mññrē dutigūre wedeya”, jīīyigu. ²⁰ Āpī jīīyigu: “Yññ ññmocutijōāāwū. Teero tiigú, wáamasīriga”, jīīyigu. ²¹ Padecotegu puñawa, cūārē dutigūre cūā jīīārigure wedeyigu. Dutigú cūagu, cūārē jīīyigu: “Macā decopñ boyeromena wáagua. Bóaneōrārē, posarirare, ññahērārē, wáamasihērārē suoātiya”, jīīyigu. ²² Padecotegu jeagu, cūārē jīīyigu: “Mññ dutiarirōbirora tiīāwū. Duiré ññajāā mēna”, jīīyigu. ²³ Dutigú cūārē jīīyigu: “Maarāīrñ wáagua. Mññ buajeárare duucūrō manirō suoātiya, wī dadaaro jīīgū. ²⁴ Yññe tuoya: Yññ boocósuguerira yññ boseyarere yaaññaricua”, jīīyigu, jīī wedeyigu Jesús.

Jesuré ñññudgári, wisio niīā (Mt 10.37-38)

²⁵ Jesuré pañ basocā ñññrā tiīyira. Cūārē cāmenucā ñña, jīīyigu:

²⁶ —Yññ buerēre ñññgūno yññe bayirō maīrō booa. Yññe maīpacá, cūū pacure, cūū pacore, cūū ññmorē, cūū pñnarē, cūūya wederare, teero biiri cūū catirēre bayirō maīgūno yññ buegú niimasīriqui. ²⁷ Sīcū “yññ Jesuré padeogúja diajābocu” jīī cuiguño yññ buegú niimasīriqui.

²⁸ Sīcū wī pairī wī tiīadari sugero, cūū sāīādarere quēnosuguéqui. Teero tiigú, cūū niyeru cuorēmena “wī peotīgudacu” jīīmasīqui. ²⁹ Quēnohēgū péero tiñucā, peotīmasīriboqui. Cūū peotīheri ññarā, niipetira buijābocua. ³⁰ “Cūū wī tiñucāmiāyi; peotīmasīriyi”, jīībocua.

³¹ Teero biiri sicadita macārā ḡpū apeditā macārā ḡpūmena cāmerfīšāgū wáaadari sūguero, dui, āñurō wācūqui. “Yuu diez mil suraramena veinte mil surara cuogúmena cāmerfīšāgū wáagu, ¿sicārībīgudari?” jīi wācūqui. ³² “Sīcārībīricu” jīgūjā, apeditā macārā ḡpū yoaropu niirīrā, queti ticocoqui. “Marī āñurō niirecutiada jīrā, ¿yuu deero tiiri boogári mūu?” jīicoqui. ³³ Teero tiirā, múācōrō niipetire múā cuorére duudugáhera, yuu buerá niimasīricu.

Móāmena queoré
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Móā ocare yaari, āñuniā. Móā ocaheri, nemo ocari tiimasīña manicú. ³⁵ Oterére āñurō wiiri tiirīcu. Cōājārō booa. Múā móā ocaherebiro niirijāña. Tuodugáranu tuomasīadacua, jīiyigu.

15

Oveja ditirigumena queoré
(Mt 18.10-14)

¹ Pāu romanuā ḡpūrē niyeru wapasébosari basoca, āpērā ñañarē tiirā Jesús wederére tuoádera jeayira. ² Fariseo basoca, Moisés jóarigüe buerá cūārē wedepatiyira:

—Āni ñañarē tiirāre ñee, cāāmena yaarucui, jīiyira.

³ Jesús cūārē queorémēna wedeyigu:

⁴ —Cien oveja cuogú sīcū ditiri iñagū, ¿deero tiigári cūū? Noventa y nueveve cāpūpu cūū, ditiarigüe āmaāgū wāaqui, tée buagápu. ⁵ Bua, usenigū, cūū wāmuāpu népeoqui. ⁶ Wiipú coegú, cūū menamacārārē, cūūya wii puto macārārē suocó, jīico: “Yuu mena useniña. Yāagu oveja ditiarigüe buaāwū”, jīicoqui. ⁷ Yuure tuoýá: Ate tiiróbiro sīcū ñañarē tiigú cūū ñañarē tiirére wācūpati, wasorí, Cōāmacū putopu usenire niinetōjōāadacu. Noventa y nueve wācūpati, wasotóarirare iñarā, useniādacua. Cūāmena usenirō nemorō useniādacua, sīcū ñañarē tiigú wācūpati, wasorí, jīiyigu.

Niyeruqui ditiriquimena queoré

⁸ Apeyé wedenemoyigu:

—Apetó tiigó, sīcō numiō pnamóquēñe niyeruqui rapapacárequiri cuobóco. Coore sicaqui ditiri, āñurō āmaāpetijāboco. Sīawócorigüe sīawóco, wiiré joaāmaboco, tée buagópu. ⁹ Buaató, coo menamacārārē, cooya wii puto macārārē suocó, jīico: “Yuu mena useniña. Niyeruqui ditiariquire buaāwū”, jīico. ¹⁰ Yuure tuoýá: Teerora useniya ángelea Cōāmacūyara sīcū ñañarē tiigú cūū ñañarē tiirére wācūpati, wasorí, jīiyigu.

Macā wāa ditirigu coerigüe

¹¹ Apeyé wedenemoyigu sūcā:

—Sīcū basocú puarā pōnacutigu niiyigu. ¹² Cūū baipé cūū pacure jīiyigu: “Pacu, yé mūu diagu cūūādarere māata ticoweojāña”. Pacupé teeré tuoýá, cūū cuorére cūā puarārē batoyigu.

¹³ Yoeri sīrogā, cūū baipé niipetire cūūyere née, yoaropu apeditarū wāājōāyigu. Toorú cūū néwarigüere cūū boorō ñañarō tiibatéjāyigu. ¹⁴ Cūū teero tiirā siro, tiiditarure juabóare bayiró wāayiro. Cūū ñañarō netōnucāyigu. ¹⁵ Teero tiigú, sīcū tiidita macārē paderé sāīgú wāayigu. Cūūrē cāpūpu yesea ecadutigu ticocoigu. ¹⁶ Cūū yapidugagu, yesea yaaré yaadugamiyigu. Cūūrē ecariyira. ¹⁷ Toorú cūūrē wācūrē jeayiro: “Yuu pacūya wiipure padecotera pau niipacara, pee yaaré cuocúa. Yuure ānopūre juabóa, diagu tiigá. ¹⁸ Yuu pacu putopu putuawaguda. Cūūrē jīgūda: “Pacu, Cōāmacūrē netōnucātu; mūncārē teerora netōnucātu. ¹⁹ Cōāmacūrē, teero biiri mūnrē netōnucāre wapa yuure mūu macū tiiróbiro iñarijāña. Sīcū padegüre tiiróbiro yuure iñaña”, jīigūda”, jīi wācūyigu. ²⁰ Teeré wācū, cūū pacu putopu coecóputuayigu.

“Cūū coerputāatirí, cūū yoaropu niirīrā, cūū pacu cūūrē iñayigu. Bayiró bóaneō iñayigu. Cutuwá, cūūrē boca, páabua, cūū wasopūrore ūpūyigu. ²¹ Cūū pacure jīiyigu: “Pacu, Cōāmacūrē netōnucātu; mūncārē teerora netōnucātu. Cōāmacūrē, teero biiri mūnrē netōnucāre wapa yuure mūu macū tiiróbiro iñarijāña”, jīiyigu. ²² Pacupé cūūrē padecoterare dutiyigu: “Boyero suti āñurē petire néati, cūūrē sāāña. Sicabeto wāmo sāāri beto sāāña; sapatu sāāña. ²³ Wecu wīmagū diicutigüe néati, sīāñā. Cūūrē yaa, yuu macūrē bosebureco tiipéoda. ²⁴ Āni yuu macū marí ‘dīājōājyí’ jīimīarigu catí. Cūū ditiarigüe marí iñāñā sūcā”, jīiyigu. Teero tiirā, bosebureco tiinucāyira.

²⁵ “Wesepá cūū macū niisuguegape niiyigu. Putuati, wii putopu jeagu, basaré busurí tuoýigu. ²⁶ Sīcū cūū pacure padecotegüre suocó, sāñāyigu: “¿Wiipūre deero tiirā tiirā?” jīiyigu. ²⁷ “Mūu bai putuajeaawí. Cūū diaremanigū niirí iñā, mūu pacu wecu wīmagū diicutigüe sīādutiawí”, jīiyigu. ²⁸ Cūūpe cúagu, sāñawugariyigu. Teero tiigú, cūū pacu “sāātiya” jīigú, witiwamiyigu. ²⁹ Cūūpe cūū pacure jīiyigu: “Yuu pecamarí mūnrē sīcārí

netõnucārõ manirõ padetusamiã. Sîcũ marî ecagûre ticoridojãã, yuu menamacãrãmena 'bosebureco tiyá' jîgũ. ³⁰ Ìni mũũ macũ numiã ñañarãmena mũũyere tiibatéyigu. Cũũ putuajearî, cãũpere wecu wîmagũ siãbosãdutiayu", jîyigu.

³¹ Cũũ pacũ cãũrẽ yũyigu: "Macũ, búrecoricõrõ mũũ yũũmena niã. Niipetire yuu cuorẽ mũũye dícu niã. ³² Marî bosebureco tii usenirõ booa. Mũũ bai marî 'diajõãjîyi' jîmiãrigu catii. Cũũ ditiarigure marî ññã sũcã", jîyigu, jî wedeyigu Jesús.

16

Dutibosagu ñañagú

¹ Jesús cãũ wãcũrãmena cãũ buerãre ate queorẽ wedenemoyigu:

—Sîcũ basocũ niyeru pairõ cuogũ cãũyere dutibosagu cuoyigu. Æpẽrãpẽ wãa, cãũpũre wedesãyira: "Mũũye niyerure tiibatégu tiii", jîyira. ² Cãũrẽ dutigũ cãũrẽ atiduti, jîyigu: "Mũũrẽ wedesãwã. Mũũ paderẽ jóaturipũrẽ yũure wiyayã. Mũũ yẽere dutibosagu niiricu sãa", jîyigu. ³ Cãũpẽ wãcũyigu: "Yũure dutigũ yũure cõãgũdu tiii. ¿Yuu deero tiigũdari? Yuu tutuaro paderere põõtõõricu sãa. Æpẽrãrẽ niyeru sãidũgu, bobo niigũdacu. ⁴ Jãã, yuu tiãdarere masitoa. Biro yuu tiirî, yuu paderẽ manirî, yuu masirã cãũye wiseripu 'sããati, niijãña' jîãdacua yũure", jî wãcũyigu.

⁵ Teero tiigũ, cãũ wãcũãrîrobirora tiyigu: Cãũrẽ dutigũre wapamórã niipetirare sîquẽrã dícu atiduti yigu. Jeasuguegure sãññáyigu: "Mũũ yũure dutigũre ¿noquẽ wapamói?" ⁶ "Yuu use cienpa posecutîrepare wapamóã", jîyigu. "Ãjã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niã. Æno diuya. Aterẽ boyeromena wasojãña. Æse cincuentapa dícuere jóatuya", jîyigu.

⁷ Cãũmena wedesearî siro, Æpîrẽ sãññáyigu: "Mũũte ¿noquẽ wapamói?" "Cienporî trigoporî wapamóã", jîyigu. "Ãjã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niã. Aterẽ wasojãña. Ochentaporî dícuere jóatuya", jîyigu.

⁸ 'Niyeru pairõ cuogũ, cãũyere dutibosagu ñañagú cãũ tiimenîrere masîgũ, "meninetojõããyi" jîyigu.

'Atibúreco macãrã Cõãmacũrẽ padeohéra ññurõ meniÿya cãã tiirere. Cãã Cõãmacũrẽ padeorã nemorõ meniÿya, jîyigu Jesús.

⁹ Cãũrẽ wedenemoyigu:

—Yũure tuoyã: Múã atibúreco maquẽ niyeru, apeyẽ cuocú. Teemena Æpẽrãrẽ tiãpuya. Múãrẽ maĩdadua. Múã cuorẽ petiãri siro, múã tiãpurira Cõãmacũ putopũ múãrẽ bo-caadua.

¹⁰ 'Bãrî niirere ññurõ tiigũno uputî maquẽcãrẽ ññurõ tiii. Bãrî niirere ññurõ tiihégunope uputî maquẽcãrẽ ññurõ tiirî. ¹¹ Teero biirî múã atibúreco maquẽmena ññurõ tiihéra, Cõãmacũyere ññurõ tiirîcu. ¹² Múã Æpîyere ññurõ cotebosahera, múãye niiboarîguere ñeerîcu.

¹³ 'Sîcũ pũarãrẽ padecotemasîriqui. Sîcãrẽ maîriqui; Æpîpere maîquí. Sîcãrẽ padeoquí; Æpîpere netõnucãqui. Múã niyerure maîrã, Cõãmacũpere maîrîcu, jîyigu.

¹⁴ Jesús jîrere fariseo basoca tuoyira. Cãã niyeru maîrã niijrã, cãũrẽ buijãyira. ¹⁵ Jesús cãũrẽ jîyigu:

—Múã basocã ññacoropũ ññurã tiirõbîro niimiã. Cõãmacũpe múã ñañarõ wãcũrere masîjãqui. Basocã ñañarere "añurẽ niã" jîrere Cõãmacũ booridojãqui.

Moisére dutirẽ cũrîgûe, Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niãdarere wederîgûe

¹⁶ 'Moisére dutirẽ cũrîgûe, profetas jóarîgûe múãrẽ dutirẽ niirîro niiwã, Juan jeaadari suguero. Cũũ jearãmena Cõãmacũ dutirẽ múãpũre niãdarere wenedoã. Cũũ dutirẽ niirõpũ niipetira bayirõ sããwadugacua.

¹⁷ 'Ëmũãse, atibúreco petijõããdacu. Petipacãri, Cõãmacũye quetî jóarîpũpũ niirẽ petirîcu. Diamacũ maquẽ niirucujããdacu.

Nũmocutira cõãrẽ maquẽ

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ 'Sîcũ cãũ ñumorẽ cõãgũ, apogorẽ ñumocutîgu, ñañarõ tiigũ tiiquî. Manũ cõãnorîgomena ñumocutîgucã ñañarõ tiigũ tiiquî, jîyigu.

Pee cuogũ, ÆpîLázaro

¹⁹ Jesús atequetirẽ wedeyigu:

—Sîcũ basocũ pee apeyẽ cuogũ niyigu. Æñurẽ suti wapapacãre dícu sãñayigu. Búrecoricõrõ boseyarucuyigu. ²⁰ Sîcũ bóaneõgũ cãũya wîi sããwaro yeparũ duirucuyigu. Cãũya õpũũ niipetiro cãmi bóayigu. Cãũ wãmecutiyigu Lázaro. ²¹ Cãũ pee apeyẽ cuogũya mesapũ tiibatédîocorere yaa, yapidugamiyigu. Díayia jea, cãũ cãmîrẽ neniÿira.

²² Sicabureco diajōāyigu. Ángelea cūārē néewayira Abraham putopu. Too síro pee apeyé cuogúcā diajōāyigu. Cūārē yaajāyira. ²³ Pee cuogú niimiārigu diariraniārā niirōpu jea, ñañarō netōgú tiyigu. Тоорү сүү иһамуѳогу, уоаропу Abrahamрē иһайигу. Лазаро сүүмена niyigu. ²⁴ Cūārē iñagū, bayirō wedeseremena jiyigu: “Pacu Abraham, ууре бóанеѳ иһаһа. Ууу putopu Лазароре ticocoya. Cūū ati, cūūya wāmostūāmena oco soa, ууу ñemerōrē yusuāsārī tiigú atiaro. Ууу atipecāmeru ñañarō netōgú tiigá”, jiyigu.

²⁵ Abraham cūārē уууyigu: “Yáa wedegu, wācūña: Мун catigu, āñurē cuotóaawū. Лазаро bayirō ñañarō netōwī. Mecātigā cūū ānopūre yeeripūna usenire ñeeī. Мууре ñañarō netōgú tiia. ²⁶ Dee tii ticocomasiriga: Marī decorupe úcāārī coaca nijāā. Ёsāmena niirā múā putopu wāadugari, dee tii masīña maniā. Múā putopu niirācā úsā putopu atimasirīya”, jiyigu.

²⁷ Pee cuogú niimiārigu jiyigu: “Too docare ууу муурē sāiā, pacu. Лазаро ууу pacуya wiipu ticocoya. ²⁸ Тоорүре ууу sicamoquēñerā baira cуoa. Cūārē wedegu wáaaro, āno ууу ñañarō netōrōpu atirijāārō jīgū”, jiyigu.

²⁹ Abraham jiyigu: “Cūā Moisés jóariguere, profetas jóariguere cuocúa. Teerē padeoáro”, jiyigu.

³⁰ Pee cuogú niimiārigu уууyigu: “Teerora niā, niirōpeja, pacu Abraham; sícū diarigupu bauá wederī, cūā ñañarē tiirēre wācūpati, wasoáduca”, jiyigu.

³¹ Abraham cūārē уууyigu: “Moisés jóariguere, profetas jóariguere padeohéra, diarigupu bauá wederī, nemorō padeoricua”, jiyigu.

17

Ñañaré tiirī, quio niā

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesús cūū buerāre jiyigu:

—Āpērārē ñañarō jīcōāsāre niirucujāadacu. Ñañarō jīcōāsāgūnorē ñañanemorō wāadacu. ² Cūū уууре padeorágārē ñañarē tiidutiri, cūārē nemorō ñañarō wāadacu. Cūārē útāgā pairigamena cūū wāmuāpu siatūyo, día pairīmaapu cōāñocori, nemorō āñubocu. ³ Múārē wedetooa mée.

‘Муууа wedegu муурē ñañaré tiirī, cūārē “муу ñañaré tiāwū” jīi wedeya. Cūū wācūpati, wasorī, cūārē acabóya. ⁴ Cūū sietecōrō sicabureco муурē ñañaré tiirī, sietecōrō муурē acabóre sāñī, acabóya, jiyigu.

Jesús Cōāmacārē padeorēre wederigie

⁵ Jesús beserira cūārē sāiyira:

—Ёsārē padeorē ticonemoña, jiyira.

⁶ Marī Ōpū уууyigu:

—Mostazape pēeripegā niā. Múā padeorē tipecōrōgā niirī, atigū yucūgu pairigure “wāāwa, día pairīmaa decoru nucūrō wāaya” jībojīyu. Múā padeorī, tiigū múā dutirobirora wāabojīyu, jiyigu.

Padecotegu paderigie

⁷ Jesús apeyé queorēmena wedenemoiyigu:

—Apetó tiirā, múā sícū padecotegu cuobōcu. Cūū oteguḁu ditare coacūgū jeaarigu o oveja coteгу jeaarigu coerī, ¿deero jīigari cūārē? “Sāāatiya. Duiya, yaagudū jīgū”, jīricu. ⁸ Biirope jīicu: “Уууре уаарē quēnobosāya. Sutirō sotoā macārō sāña, ууу yaaadarere, ууу sīniādarere batoya. Ууу yaaari síropu yaa, sīnimasīā муујā”, jīicu. ⁹ Padecotegu муу dutirēre tiirī iñapacu, cūārē “муумена āñurō useniā” jīricu. ¹⁰ Teero tiirā, múācā cūū tiirōbirora niipetire Cōāmacū dutirēre tiipetitōara, “úsā padecotera bāri niirā niā; úsārē dutirē dicure tiāwū” jīñña, jiyigu Jesús.

Jesús puamóquēñerā ōpūārī bóarare netōnérigie

¹¹ Jesús cūū buerāmena Jerusalénpu wáara, Galilea, Samaria puaditā watoapu netōwáyira.

¹² Sicamacāpu cūā jearī, ūmuā puamóquēñerā ōpūārī bóara bocayira. Yoaropu putuāncā,*

¹³ suoyira:

—Jesús basocāre buegū, úsārē bóaneų iñaña, jiyira.

¹⁴ Jesús cūārē iñagū: —Paiarē ēñorā wáaya, jiyigu.

Cūā maapu wāari, cūāye ōpūārī bóare yatipetijōāyiro. ¹⁵ Sícū yatiri iñagū, cāmerputūayigu. Bayirō busarómena Cōāmacārē usenire ticoyigu. ¹⁶ Jesús puto jea, ditapu munibiácūmu, cūārē usenire ticoyigu. Cūū Samaria dita macū niyigu. ¹⁷ Jesús jiyigu:

* **17:12** Moisére dutirē cūūrigue ōpūārī bóarare aperopū niidutiyo; tee diaremanirāmena niidutiyo. Iñaña Levítico 13.46.

—P̄hamóquēñerārē netōnéāwā. Āpērā nuevepe ¿noopú niigari? ¹⁸ Āni judíoꝝ niihēgū dícu Cōāmacūrē “āñunetōjōāi” jīi, usenire ticogꝝ putuaatiayi, jīiyigu.

¹⁹ Cūūrē jīiyigu:

—Wūmunucāña; wáagua. Mũu padeojīgū, netōnénoārigurꝝ putuáa, jīiyigu.

Cōāmacū dutiré basocápure jeaadarere wederigue
(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseo basoca Jesuré sãñáyira:

—Cōāmacū dutiré basocápure niĩadare ¿deero biiri jeanucāadari? jīiyira.

Cūūrē yũuyigu:

—Cōāmacū dutiré basocápure niĩadare baurocá jearicu. ²¹ “Ānopú niĩā; jōðꝝ niĩā” jīiña maniādacu. Cōāmacū dutiré basocápure niĩadare múā watoarꝝ niitoaa, jīiyigu.

²² Cūū bueráre jīiyigu:

—Too síro yũ niipetira sōwū atiditapú putuaatiri bayiró boomiādacu múā. “Cūūrē sicabureco marĩ ñnarĩ, āñujáboayu”, jīpacara, yũre ñnaricu. ²³ Āpērā múārē “āno niĩāwĩ; jōð niĩāyigu” jīiñadacu. Cūā teero jīrĩ, wáarijāña; cúārē nũnrĩjāña. ²⁴ Apetóre bꝝpo wāāyori, muĩpũ muātirope tée cūū sãāwarope bósesajōāā. Teero wáarobirora wáaadacu yũ niipetira sōwū atiadari bureco. ²⁵ Teero wáadari suguero, yũre bayiró ññarō netðrō niĩrō tiia ména. Atitó macārā yũre booriadacu.

²⁶ Yũ niipetira sōwū putuaatiadari sugueroḡā, Noé niirito wáariroburo wáaadacu. ²⁷ Noé dooriwucarꝝ sãāwadari suguero, basocá yaa, sĩni, wāmosía, cūā pōna numiārē numicū tiiyira. Cūū sãāwari burecore día duanetðrĩ, diapetijōāyira.

²⁸ Lot niiritocārē teorora yaa, sĩni, sãĩ, dúu, ote, wiserĩ tii tiiyira. ²⁹ Lot Sodoma macāꝝ niimiyigu. Cūū cutwári burecore pecame, bayiró asirẽperi ñapeayiro. Teeména basocá diapetijōāyira. ³⁰ Yũ niipetira sōwū putuaatiadari burecore teorora tiĩadacu.

³¹ Tiĩburecore sícū wii sotoarꝝ pesaboqui. Cūūye wii popearꝝ niĩrere diiwá, néegū sãāwaripacu, dutijōāārō. Wesepú padegúcá wiipú putuawaripacu, dutijōāārō. ³² Lot numoré wáariguere wācũña.† ³³ Sícu cūū catiri burecorire maĩgú, catiré petihére buarígudaqui. Cūū catiri burecorire maihégupe catiré petihére buagúdaqui.

³⁴ Yũre tuoyá: Teero wáadari ñami pwará cōārðꝝ cōāādacu. Sícu néemuānogúdaqui; āpi putuágudaqui. ³⁵ Pwará numiā sícārðména trigo wāñiārā niĩadacu. Síco néemuānogóðdaco; aregó putuágodaco. ³⁶ Pwará sícārðména wesepú niĩadacu. Sícu néemuānogúdaqui; āpi putuágudaqui, jīiyigu.

³⁷ Cūūrē sãñáyira:

—Īsã Ōpũ, ¿noopú teero wáadari? jīiyira.

—Niipetira masiādacu” jīigū, queorémena yũuyigu:

—Bóara niĩrðꝝ yucaa neācu, jīiyigu.

18

Wapewiomena queoré

¹ Jesús cūū bueráre “duucūrō manirō Cōāmacūrē sãirucújãña” jīigū, ate queorémena wedeyigu.

² —Sicamacāꝝ sícū queti beserĩ basocꝝ niiyigu. Cūū Cōāmacūrē cuiyiyigu. Basocáre teero ññajāyigu. ³ Tiimacāꝝ sícō wapewio niiyigo. Coo cūū putorꝝ wáarucuyigo, coore ññarō tiigũmena quēnodutígodo. ⁴ Yoari tiápuriyigu. Too síro wācũyigu: “Yũ Cōāmacūrē cuiri, basocáre teero ññajāpacu, ⁵ atigó wapewioyere quēnogúda. Yũ teero tiiri, yũre potocódujāgódaco. Teero tiihégꝝ, coo naĩrō atri, pōtēðribocu”, jīiyigu, jīi wedeyigu Jesús.

⁶ Marĩ Ōpũ wedenemoyigu:

—Queti beserĩ basocꝝ ññagú tiirere wācũña. Cūū ññagú niipacu, wapewiore tiápuriyigu.

⁷ ¿Nemorð Cōāmacũpe cūū beserĩrere tiápuḡdari? ¿Ñamirĩ, búrecori cūūrē sãĩrārē máata yũḡdari? ⁸ Yũre tuoyá: Pearó manirō cúā sãĩrere yũḡdaqui. Cūū teero yũpacari, yũ niipetira sōwū atiburecorꝝ putuaatiri, ¿basocá padeorémena sãĩrārē buagúdari? Buaricu, jīiyigu.

Fariseo basocũmena, wapasébosari basocũmena queoré

⁹ Jesús puto āpērā tuorá jeayira. Cúā “Cōāmacū ññacoropũ aññuré tiirá niĩā” jīi wācũmiyira. Cúā teero wācũjĩrā, āpērārē boorĩyira. Teero tiigú, ate queorémena cúārē wedeyigu:

† 17:32 Lot numo coo maĩrĩ macāꝝ cãmenucá ññaputuocoma jīigō, móā tutu posaconucáyigo. Cōāmacū cúārē “ññaputuocorijãña” jīisguemiyigu. Ññaña Génesis 19.26.

¹⁰ —Puarā āmuā Cōāmacūwiipū sūbusera sãāwayira. Sīcū fariseo basocu niiyigu. Āpī romanuā òpārē niyeru wapasēbosari basocu niiyigu. ¹¹ Fariseo basocu nucu, sūbuseru jīiyigu: “Cōāmacū, yuu āpērā tiiróbiro niiria. Teero tiigú, muerē usenire ticoa. Cūā āpērāyere tiiditōrema nēējācua; ñañarē tiihérare wedesācua; namocutira niipacara, āpērā numiāmena ñeeapēcua. Yuu ĩni niyeru wapasēbosari basocu tiiróbiro niiria. ¹² Yuu sica semanarē puabáreco betia. Cien wapatágu, puamóquēne yuu wapatáre muerē ticoa”, jīiyigu. ¹³ Niyeru wapasēbosari basocu puaropu putuānucā, ĩlamuōcoriyigu. Bayiró wācūpatijigū, cūā cutirore páa, jīiyigu: “Cōāmacū, yuue bóaneō ĩñaña; yuu ñañarere tiijāmiā”, jīiyigu.

¹⁴ Jesús jīinemoyigu:

—Yuue tuoyá: Niyeru wapasēbosari basocu Cōāmacū acabónoārigupu cūya wiipure coeyigu. Fariseo basocu acabónoriyigu. “Yuu āpērā nemorō basocū āñugú niĩā” jīi wācūgārē “bári niigú niĩā muu” jīigūdaqui Cōāmacū. Teero jīi wācūhēgūperea Cōāmacū āpērārē padeorī tiigūdaqui, jīiyigu Jesús.

Jesús wīmarārē sãibosárigue

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Wīmarārē Jesús puo nēewayira ñaapeódutira. Jesús buerá teero tiirī ĩñarā, cūārē nēewarare tutimiyira. ¹⁶ Jesupé cūārē atiduti, jīiyigu:

—Wīmarā yuu puo atiaro. Cāmotarījāña. Cōāmacū dutirere āñurō wācūnūserano āniāgā tiiróbiro wācūrā niĩya. ¹⁷ Yuu aterēja diamacúrā jīiā: Āniāgā tiiróbiro Cōāmacū dutirere āñurō wācūnūse tiihéranorē cūā dutirē cūāpūre jeaboariguere cūārē jearicu, jīiyigu.

Jesuména pee cuogú wedeserigue

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Judíoare Dutirá Peti menamacū Jesurē sãñáyigu:

—Basocáre buegú āñugú, ¿yuu ñeenó tiigūdari, catiré petihére buadugágu? jīiyigu.

¹⁹ Jesús cūārē yuuyigu:

—Muu yuue “āñugú” jīiā. Cōāmacū sīcūrā āñugú niĩ. ²⁰ Muu Cōāmacū dutiré cūūriguere masīcu. “Āpī numorē ñeeaperijāña. Basocáre sīārījāña. Yaarījāña. Āpērārē jīiditōrema wedesārījāña. Muu pacu, muu pacore padeoyá”, jīiā, jīiyigu.

²¹ —Yuu wīmagūpura tee niipetirere tiimúāatimiwā, jīimiyigu.

²² Jesús cūārē jīiyigu:

—Muerē sicawāme dusajāā ména. Muu cuorere dúapetijāña. Tee dúa wapatāriguere bóaneōrārē batoya. Teero tiigú, Cōāmacū puorūre pee āñurē buagúdacu. Túajea, atī, yuue nūnūwá, jīimiyigu.

²³ Cūā teero jīirī tuogú, tūsarījōāyigu. Cūā pee peti apreyé cuogú niiyigu. ²⁴ Cūā tūsarījōārī ĩñagū, Jesús jīiyigu:

—Pee apreyé cuoráno Cōāmacū dutirere āñurō tiinūsedugari, wisió niicu. ²⁵ Wáicu camello wāmecutigu awigá copegāpu sãācāmewitimasīriqui. Toorá nemocú, pee apreyé cuoráno Cōāmacū dutirere āñurō tiinūsedugaripereja, jīiyigu.

²⁶ Cūā jīirere tuorá sãñáyira:

—Too docare ¿noāpé netónénoādari?

²⁷ Jesús cūārē jīiyigu:

—Basocá cūā basiro netónemasīria. Cōāmacūperea wisióre manidójāā, jīiyigu.

²⁸ Pedro jīiyigu:

—Tuoyá ména. Usāpe niipetire usā cuorīguere cūūjōāatiwū, muu mena nūnūāda jīirā.

²⁹ Cūā cūārē yuuyigu:

—Yuu aterēja diamacúrā jīiā: Sīcū yuue maigú cūya wii, cūā nūmo, cūā baira, cūā pacusūmā, cūā pōnarē cūūjōā, “Cōāmacū dutiré basocāpūre niĩāde quetire wedegu wāgūda” jīigūnope ³⁰ cūā cūūwarigue nemorō buagúdaqui atibúrecore. Too síropcārē Cōāmacūmena catiré petihére buagúdaqui, jīiyigu.

Jesús cūārē sãādarere ĩtārī wederigue

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jesús cūā buerá docere suowá, jīiyigu:

—Múā ĩñā: Marī Jerusalénpu wāara tiia. Toopú profetas jóariguerebirora wāaadacu. Niipetire cūā “biuro wāaadacu niipetira sōwūrē” jīirōbirora yuue wāaadacu. ³² Toopú yuu niipetira sōwūrē judíoa niñērā dutirāpūre ticoadacua. Yuue buijā, ñañarō jīi, usecó eobatétu, ³³ tāna, sãādacua. Itiābureco siro masāgūdacu, jīiyigu.

³⁴ Cūū buerá teeré tuomasĩriyira. “Ñeenórē wedeseḡu tiii”, jĩmasĩriyira. Tuomasĩña maniréno niyiro.

Jesús Jericó macārē ñnarī tiirigue
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesús Jericó putopu jeagudu tiirí, sícū maa wesapu niyeru sãĩduiyigu. Cūū capeari baunóhēḡū niyiyigu. ³⁶ Pau basocá wáari tuogú: –¿Deero wáai? jĩ sãĩñáyigu.

³⁷ –Jesús Nazaret macā macū netówáḡu tiii, jĩiyira.

³⁸ Teero tiigú, bayiró busurómena jĩiyigu:

–Jesús, David pārāmi niinunuseḡu,* yuure bóaneóña! jĩiyigu.

³⁹ Cūū puto netówára: –Nocórorā ditamaníjōāña, jĩ tutimiyira.

Cūūpe jĩnemosājāyigu:

–jDavid pārāmi niinunuseḡu, yuure bóaneóña! jĩiyigu.

⁴⁰ Jesupēja putuānucā, cūūrē néeatidutiyyigu. Cūū puto jeari, cūūrē sãĩñáyigu.

⁴¹ –¿Muuurē deero tiirí boogári? jĩiyigu.

–Ōpū, yuure ñnarī tiiyá, jĩiyigu.

⁴² –Jáa. Ññaña sáa. Mūu padeojigū, netónénoārigupu putuáa, jĩiyigu.

⁴³ Cūū teero jĩĩrā, ññajōāyigu sáa. Ñña, Jesuré nunuwáḡura, Cōāmacārē usenire ticoyigu. Niipetira cūūrē teero wáari ññarā, Cōāmacārē usenire ticoyira.

19

Jesús Zaqueomena wedeserigue

¹ Jesús Jericópu jea, netówáḡu tiiyigu. ² Toopú sícū pee areyé cuogú niyiyigu. Romanuā ópūrē wapasébosari basoca dutigú niyiyigu. Cūū wāmecutiyyigu Zaqueo. ³ “¿Deero biigú niĩ Jesús?” jĩ, ññadugamiyyigu. Cūū amuhēḡūgā niijigū, deero ññamasĩriyyigu. Pau basocá niyira. ⁴ “Jesuré ññagūdu” jĩḡū, cūū netówáadaropu cutuwáyigu. Cutuwá, sicagú yucugupu muāwayigu.* ⁵ Jesús too netówáḡu, ññamūco, cūūrē jĩiyigu:

–Zaqueo, boyero diiátiya. Mecūārē muuya wiipu putuácūmugūda, jĩiyigu.

⁶ Boyeromena diiwá, Jesuré useniremena bocagū wáayigu. ⁷ Niipetira teeré ññarā, wedepatiyira:

–Jesús ññarē tiirépiguya wiipu putuácūmugū wáaawī, jĩiyira.

⁸ Too síro Zaqueo wūmunucā, marī Ōpūrē jĩiyigu:

–Ēsā Ōpū, tuoyá ména. Yuu cuorére decomena bóaneóñarē ticoguda. Yuu jĩĩditoremena yaarirare baparcóro nemoró wiyagūda, jĩiyigu.

⁹ Jesús cūūrē jĩiyigu:

–Mecūāmena muu, muuya wii macārā ññarē tiirére netónénoā. Muucā Abraham pārāmi niinunuseḡu niĩā. ¹⁰ Yuu niipetira sōwū pecameru wáaborirare āmaā, netónēḡū atiwu, jĩiyigu.

Niyeruquirimena queoré
(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesús Zaqueomena wedeseri, too niirā tuoyira. Cūū Jerusalénpu jeagudu tiiyigu mée. Teero tiirā, cūā “máata Cōāmacū basiro dícu dutiréno marī putopure niĩadaropu tia mée” jĩ wācūmiyira. ¹² Cūā wācūrēre masigū, queorémena wedeyigu:

–Sícū basocá upatī macū niyiyigu. Cūū ópū sōneconogūda tiiyigu. “Putuāatiguda” jĩ, ópū niirē sãāḡū wáajōāyigu yoaropu. ¹³ Cūū wáaadari suguero, puamóquēñerā cūūye dutibosarare atidutiyyigu. Cūā sīquērārē sīquēñequiri niyeruquiri ticoyigu. Teequiri pairó wapatñre niyiro. Cūārē jĩiyigu: “Atequirimena areyé sãĩ, dúa, wapatánemoña, tée yuu coeripu”, jĩiyigu. ¹⁴ Cūūya dita macārā cūūrē booriyira. Teero tiirā, cūū wáari siro, “‘cūū usā ópū sãārī booriga’ jĩ wedera wáaya” jĩ ticocomiyira āpērārē.

¹⁵ Cūā teero jĩpacari, cūū cūā ópū sōneconoyigu. Too síro coepatūaatiyyigu. Putuajea, cūū niyeruquiri ticorirare atidutiyyigu. Cūārē sãĩñáyigu: “¿Niyeru nocóro wapatánemori?”

¹⁶ Jeasugueḡu jĩiyigu: “Yuū ópū, muu ticoriquimena puamóquēñequiri wapatánemowū”, jĩiyigu.

¹⁷ Cūū ópū cūūrē yuuyigu: “Āñuró tiiyú. Dutibosagu āñuró tiigú niĩā muu. Yuu péerogā cūūremena muu āñuró tiiyú. Teero tiigú, muurē puamóquēñe macārī dutigú sōnecoguda”, jĩiyigu. ¹⁸ Too síro āpī jeayigu. “Yuū ópū, muu ticoriquimena sicamoquēñequiri wapatánemowū”, jĩiyigu. ¹⁹ Cūūcārē yuuyigu: “Muuurē sicamoquēñe macārī dutigú sōnecoguda”, jĩiyigu.

* **18:38** Cūū “David pārāmi niinunuseḡu” jĩḡū, “muu Cōāmacū beserigu niicu” jĩḡū tiiyigu. Ññaña 2 Samuel 7.12-16.

* **19:4** Tiigú pecasāyemena wāmecutiyyiro “sicómoro”.

²⁰ “Too síro āpī jeayigu. “Ājā, yuu ōpū, mūyaquī; sutiró caseromena cōma, īñanojāwū. ²¹ Yūn masiā: Mūn bóaneō īñarē cuogīa. Mūn tiirīpacu, āpērā paderēmena wapatāa. Mūn oteripacu, āpērā oteriguere nēea. Teero tiigú, mūnrē cuiwū”, jīyigu. ²² Cúā ōpū cūārē jīyigu: “Mūn dutibosagu ñañagú niā. Mūn wedeseremena mūn ñañarē tiirē besenotoa. Mūn yuu bóaneō īñarē cuohēre masiāyu. Yūn tiirīpacu, āpērā paderēmena wapatāre masiāyu. Yūn oteripacu, āpērā oteriguere nēerere masiāyu. ²³ Teerē masīpacu, ¿deero tiigú yēe niyerena niyeru īñanori wiipū bꝯcuādutigu cūūriri? Mūn cūūrī, yuu coegú, tiwiipú bꝯcuāremena ñeenemobojīyu”, jīyigu. ²⁴ Toopú niirārē jīyigu: “Tiiquire ēmajāña. Pꝯamóquēñequiri cuogúpere ticoya”, jīyigu. ²⁵ Cúā jīyira: “Ēsā ōpū, cūū pꝯamóquēñequiri cuotóai”, jīyira. ²⁶ Cúā ōpū jīyigu: “Yūnre tꝯoyá: Pee cuogúnorē nemoró ticonoādacu. Cuohégunopere cūū cuomírere ēmajānoādacu. ²⁷ Mecūtīgá yuu ōpū sārī boorírare ānopú nēeatiya. Yūn īñacoropū cūārē siāñá”, jīyigu, jīi wedeyigu Jesús.

*Jesús Jerusalénpu sãawarigue
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)*

²⁸ Jesús teerē jītoa, Jerusalénpu wáagu, cúārē sugueyigu. ²⁹ Toopú wáagu, Betfagé, Betania macārīpu jeagudu tiyigu. Teemacārī Ētāgú Olivo puto niā. Toopú cūū buerá pꝯarārē jīyigu: ³⁰ –Iimacā marī diamacū niirī macāpu wáaya. Toopú jeara, sicū burro wīmagū siatúnucōārigure buajeáadacu. Cūū pesaya manigú niiqui ména. Cūārē jōā, nēeatiya. ³¹ Múārē “¿deero tiirā cūārē jōāi?” jīrī, “marī Ōpū booáwī” jīñā, jīyigu.

³² Cūū ticooarira wáa, cūū jīāriroborora buajeáyira. ³³ Cúā burrore jōārā tiirī, cūū ōpārā cúārē: –¿Deero tiirā cūārē jōāi? jīyira.

³⁴ –Marī Ōpū booáwī, jīi yūyira.

³⁵ Jesús puto néewa, burro sotoapu cúāye suti sotoá maquērē tuuwépeoyira. Jesuré cūū sotoapu muāpeadutiya. ³⁶ Jesús cūū sotoapu pesawari, basocá cūūrē padeorá, cúāye suti sotoá maquērē maapu sēōcūyira. ³⁷ Jesús Ētāgú Olivo diiwáropu jeari, niipetira cūū buerēre nūnrā cúā īñariguere wácūrā, usenīnucāyira. Niipetire Jesús tutuaremena tiīñoriguecārē wácūrā, bayiró busurómena Cōāmacārē usenire ticoyira.

³⁸ –¿Cōāmacū tiodiocorigu marī Ōpūrē āñurō tiáro! ¡ēmuāšepure āñurō niirecutiaro! ¡Niipetira Cōāmacūrē “āñunetōjōāi” jīi, usenire ticoaro! jīyira.

³⁹ Siquērā fariseo basoca toopú niirā Jesuré jīyira:

–Basocáre buegú, mūnrē nūnrārē ditamaníduitiya, jīyira.

⁴⁰ Jesús yūyigu:

–Yūnre tꝯoyá: Cúā ditamaníātā, Cōāmacū ate ātāperire bayiró busurómena wedeseri tiigúdaqui, jīyigu.

⁴¹ Jesús Jerusalén pꝯtopu jea, tiimacārē īñacogu, utiyigu. ⁴² Tiimacā macārārē, too síro macārārē wácūgū, jīyigu:

–Mecūrē múā āñurō niirecutirere Cōāmacū tiorēre masīrī, āñubojīyu. Múā masīdugahere wapa masīricu. ⁴³ Múārē ñañarō netōrē burecori atiadacu. Teeburecorire múārē īñatutira atimacārē niipetireniñarīpu cāmotāadacua, múārē witiwari jīrā. ⁴⁴ Niipetire múāyere cōāadacua. Múārē siāpetjīāadacua. Múā weere wiserire ātāqui apeqū sotoāpu weemuārigure pꝯuáricu. Múā Cōāmacū netōnéri bureco jeari īñamasīhēre wapa teero wáaadacu, jīyigu.

*Jesús Cōāmacūwiipū dúari basocare cōāwionecorigue
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)*

⁴⁵ Jesús Cōāmacūwiipū sãajeagu, dúari basocare[†] cōāwionecoyigu. ⁴⁶ Cúārē jīyigu: –Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jīā: “Yáa wii ‘Cōāmacūmena wedeseri wii niā’ jīrī wii niādacu”,[‡] jīi jóare niā. Múāpe yaarépiru dúari wii niirī tiia, jīyigu.

⁴⁷ Búrecoricōrō Jesús Cōāmacūwiipū bueyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, āpērā upꝯtī macārā “¿cūārē deero tii siārō booi?” jīyira. ⁴⁸ Basocá niipetira Jesús wedeserere tꝯonunúsera tiyíra. Teero tiirā, cūārē dee tii masīriyira.

20

*Jesuré “¿noā dutirēmena teerē tiī?” jīrigue
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)*

[†] 19:45 Dúari basoca wáicua, bua wapapacáro dúayira. Cúārē sãinēárirare pairé ticoyira, “Cōāmacūrē tiorá niīya” jīrā.

[‡] 19:46 Isaiás 56.7.

¹ Sicabureco Jesús Cōamacūwiipɔ basocáre buegu tiyígu. Cū̄ye ññurē quetire wedegu tiyígu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá Jesús putopɔ jeyaira butoá dutirámena. ² Cū̄rē sãññáyira:

—Ûsãrē wedeya: ¿Noã dutirémēna mɔu teeré tii? ¿Noã mɔurē dutiré ticorí? jĩyira.

³ Jesús cū̄rē yuuyígu:

—Yucã múãrē sãññãgũda. Múã yuure wedeya: ⁴ ¿Noã Juanrē wãmeõditutigu ticocoyiri? ¿Cōamacũ o basocãpe ticocoyiri? jĩyigu.

⁵ Cũãpe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cōamacũ ticocorigu niwĩ” jĩrĩ, cū̄ marĩrē “too docare ¿deero tiirã cū̄rē pade-orĩrĩ?” jĩboqui. ⁶ Marĩ “basocã cū̄rē ticocorira niwã” jĩãtã, niipetira marĩrē ãtãperimena deesããdacua. “Juan profeta niwĩ” jĩ padeoóya, jĩyira.

⁷ Teero tiirã, Jesuré: —Ticocorigure masĩriga, jĩññáyira.

⁸ Jesús cū̄rē jĩyigu:

—Yucã múãrē “ate dutirémēna teeré tia” jĩ wederia, jĩyigu.

Ñañarã padecoteramena queoré

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jesús basocáre ate queorémēna wēdenucãyigu:

—Sĩcũ ãmũ niyigu use wese oterigu. Oterĩ siro, ãpẽrãrē tiiditare wasoyigu. Wasoari siro, aperopá wáayigu yoari niigũ wáagu. ¹⁰ Ûse ducacutirito niirĩ, sicũ cū̄rē padecotegure ticocomiyigu. Cũya dita cū̄ wasorirare “use cūã dúa wapatãrere decomena ticocoaro yuure” jĩcomiyigu. Cũu toopũ jeari, tiidita wasorira cū̄rē páa, péerogã ticoripacara, putuócojãyira. ¹¹ Apĩ cū̄rē padecotegure ticocomiyigu sũcã. Cũãcãrē páa, ñañarõ buijã, péerogã ticoripacara, putuócojãyira. ¹² Too síro ãpĩrē ticoconemoyigu sũcã. Cũãcãrē cãmitu, cõãjãyira.

¹³ “Tiidita õpũ “¿deero tiigũdari yuuy?” jĩ wãcũnucãyigu. “Yuuy macũ yuuy bayirõ maĩgãrē ticocoguda. Apetõ tiirã, cū̄rē quioníremēna ññabocua”, jĩmiyigu. ¹⁴ Õpũ macũ toopũ jeari ññarã, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ññarã niĩ too síropɔ atiditaré ññegũdu. Cū̄rē sãñcõ. Cũũ manirĩ, atiditã marĩya dita putuãadacu”, jĩmiyira. ¹⁵ Teero tiirã, cū̄rē ñee, tiiwese wesapu néewa, sãñcõãjãyira, jĩ wedeyigu.

Jesús basocáre sãññáyigu:

—Tiidita õpũ cū̄rē tiidãrere múãrē wedeguda. ¹⁶ Cũũ ati, cū̄ya dita wasorirare sãñcõãpeti, ãpẽrãrē tiiditare ticojãgũdaqui, jĩyigu.

Teeré tuorã: —jTeero wáarijããrõ! jĩyira.

¹⁷ Jesús cū̄rē ñña, jĩyigu:

—Wãaadacu. Cōamacũye queti jóaripũ jĩrere tuoyã:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cũã booripacari, tiiquira uputĩ macãqui putuáwu tiwiipure.*

¹⁸ Tiiqui sotoapu ñaapeagu mutãjõãgũdaqui. Tiiqui cū̄ sotoapu ñaapeatã, ãñurõ mutãpetijõãgũdaqui, jĩyigu.

Wapasédutire sãññarigue

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)

¹⁹ Moisés jóarigue buerã, paiaré dutirá, “tee queorémēna marĩrē jĩtutigu tiiquĩ” jĩ masjãyira. Toorã “¿cū̄rē deero tii ñeeorõ booi?” jĩmiyira. Basocáre cuira, ñeeamasĩyira.

²⁰ Teero tiirã, cū̄rē ãñurõ ññanunuse, ãpẽrãrē ññadutira ticocoyira. Cū̄rē basocã ãñurã tiirõbĩro niidutiya. Cũã Jesús merẽã yuuri boomíyira. Teemēna tiidita dutigũpũre wedesã ticodugamiyira. ²¹ Teero tiirã, cūã ticocoarira Jesús puto wãa, sãññáyira:

—Basocáre buegũ, ãsã masã: Mɔu diamacũrã wedea; diamacũrã buea. Basocã niipetirare sãcãrĩbĩro ññãã. Cōamacũ dutirere diamacũ buea. ²² Teero tiigũ, ãsãrē wedeya: ¿Romanuã õpãrē cū̄ niyeru wapasédutirere wapatãdari; o wapatãrigarite? jĩyira.

²³ Jesupé cūã ñañarõ tiidugãrere masjãyigu. Teero tiigũ, jĩyigu:

²⁴ —Niyeruire ññõñã yuure. ¿Noãyã diapõa, noã wãme tusai? jĩyigu.

—César romanuã õpãye tusaa, jĩyira.

²⁵ Jesús cū̄rē jĩyigu:

—Too docare Césaye niirere Césare wiyayã; Cōamacũyere Cōamacũrē wiyayã, jĩyigu.

²⁶ Jesuré basocã tuocóropɔ merẽã yuure buaríyira. Cũã cū̄ yuure tuomanijõãrã, ditamanijõãyira.

* 20:17 Salmo 118.22.

*Diarira masãmuãre wederigue**(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)*

²⁷ Siquẽrã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cúã “diarira masãmuãricua” jĩcua. Jesuré sãĩñáyira:

²⁸ —Basocãre buegú, Moisés dutirére jĩĩada: “Sicũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ namo niirigore dúutuaro. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigũre põnacutĩbosaaoro”,† jĩĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. ²⁹ Sicũpõna siete niiyira. Cúã sõwũ namocutiyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. ³⁰ Cũũ siro macã cũũ sõwũ namorẽ dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. ³¹ Cúã siro macãcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. Niipetira cúã siro macãrãcã teerora wáyira. Cúã siete põnamanípacara, diapetijõãyira. ³² Too siro cúã namo niimirigocã diajõãyigo. ³³ Cúã siete coore namocutimiyira. Teero tiigó, diarira masãmuãrĩ, ¿nii numope putuãgodari? jĩiyira.

³⁴ Jesuré cũãrẽ yũuyigu:

—Atibãrecopũre ãmuã, numiã namocuti, manucutiya. ³⁵ Cõãmacũ beserira dia masãmuãri siro, ãmuã, numiã wãmosiãricua. ³⁶ Ángelea tiiróbiro niĩyã. Dianemorica sãa. Cõãmacũ masõrira niĩjĩrã, Cõãmacũ põna niĩyã. ³⁷ Diarira masãmuãrere Moisécã cũũ jóariguemena ãñorigu niĩwĩ. Yucũũ jũũrisati quetipũ Cõãmacũ “Abraham, Isaac, Jacob Òpũ niĩã yũũ”‡ jĩĩriguere jóarigu niĩwĩ. ³⁸ Cõãmacũ diarira Òpũ niĩrii; catirá Òpũpe niĩ. Cũũ ññacopũ niipetira catiyya, jĩiyigu.

³⁹ Siquẽrã Moisés jóarigue buerã Jesuré jĩiyira:

—Basocãre buegú, mũũ diamacũ peti wedesea.

⁴⁰ Too siro cũũrẽ apeyẽ sãĩñãnemodũgariyyira sãa, “marĩrẽ netõnucãboqui sũcã” jĩĩrã.

“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩĩrigue

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jesús basocãre sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirã “Cõãmacũ beserigu David pãrãmi niĩ” jĩĩ? ⁴² David basirora Salmoũpũ jóarigu niĩwĩ:

Cõãmacũ jĩĩwĩ yũũ Òpũrẽ:

“Yãa wãmo diamacũniĩñape duiya,

⁴³ tẽe mũũrẽ ññatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñũrõ yũũri tiirĩpũ”,§

jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

⁴⁴ David “yũũ Òpũ” jĩĩgũ, Cõãmacũ beserigũre jĩĩgũ tiirigũ niĩwĩ, cũũ pãrãmi niipacari. Teerẽ ãñũrõ wãcũña, jĩiyigu.

*Jesús Moisés jóarigue buerã tiirẽcutire wederigue**(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)*

⁴⁵ Niipetira basocã tũocóropũ Jesús cũũ buerãre wedeyigu.

⁴⁶ —Moisés jóarigue buerã tiiróbirora tiirucúrijãña. Cúã suti yoaretõ sãña, wãauseniya. Macã decopũ quioníremena ãññudutiri boocúa. Neãrẽ wiseripũ suguero maquẽ duirẽpũ dũcũ duidũgacua. Bosebãreco tiirõpũcãrẽ teerora tiidũgacua. ⁴⁷ Niyeru boorã, wapewia numiãye wiserigẽ jĩĩditoremena ãmacua. Cúã yoari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiiditõya basocãre. Cúãrã ãpẽrã nemorõ ññãrõ tiinõãdara niĩyã, jĩiyigu.

21*Wapewio bóaneõgõ Cõãmacũrẽ ticorigue**(Mr 12.41-44)*

¹ Jesús ññacogu, niyeru cũorã niyeru sããretibaripũ* pairó niyeru sããrĩ ññayigu. ² Sicõ wapewio bóaneõgõ pũaquĩ wapamanírequiri sããrĩ ññayigu. ³ Teerẽ ññagũ, jĩiyigu:

—Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Cõãmacũ ññacopũre igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticoyo. ⁴ Ññãpeja cũãrẽ dasarigũre ticooya. Coopeja coo cõomĩãrigũre, coo yaarẽ sãĩbõarigũegãrẽ ticopetijãyo, jĩiyigu.

Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩĩrigue

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Siquẽrã cũũ buerã Cõãmacũwii maquẽrẽ wedeseyira:

—Ëtãquiritõ ãñũrẽmena tiiri wii ãñunetõjõãri wii niĩã. Cúã mamorecã ãñunetõjõãre niĩã, jĩiyira.

Jesús cũã jĩĩrẽre tũogũ, jĩiyigu:

† 20:28 Deuteronomio 25.5. ‡ 20:37 Éxodo 3.6. § 20:43 Salmo 110.1. * 21:1 Tee niyerumena Cõãmacũwiiere quẽnoyira.

⁶ —Múá ãno ññaré too síro ùtãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩiyigu.

*Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)*

⁷ Too síro cãurê sãññáyira:

—Ësãrê buegá, mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena ññamasñoãdari, ate wáaadari suguerogãrê? jĩiyira.

⁸ Jesús cãurê yũũyigu:

—Ññurõ tuomasña, ãpërã jĩĩditori jĩĩrã. Pau “yũũrã niĩã; yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã” jĩĩãdacu. “Atibúreco petiádaro péerogã dusaa”, jĩĩãdacu. Cãurê padeõ ññurujãña. ⁹ “Cãmerisñãrã tiíwã” jĩĩrã tuoãdacu. “Toopú basocã cãã òpãrãrê cõãrã tiíya” jĩĩrãcãrê tuoãdacu. Teeré tuorã, cuiirujãña. Tee wãasugueadare niirõ tiia. Teero wãapacari, atibúreco petiádaro dusaãdacu ména, jĩiyigu.

¹⁰ Cãurê jĩĩnemoyigu:

—Sicapõna macãrã apẽpõnã macãrãmena cãmerisñããdacu. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerisñããdacu. ¹¹ Bayirõ dita cãmeñare wãaadacu. Peeditapure juabõare, diarê wãaadacu. Ëmuãsepure quioré, merẽã bauré bauãadacu.

¹² Tee wáaadari suguero, ãpërã múãrê ñee, ññarõ tiíadacu. Múãrê judíõa neãrê wiseripu néewa, queti beseadacu. Peresuwiipu sõnecoãdacu. Òpãrã, dutirá putõpu néewa, queti beseadacu. Tee niipetirere tiíadacu múã yũũre padeoré wapa. ¹³ Cãã teero tiiri, yũũ múãrê tiirere wedemasñãdacu. ¹⁴ Cãurê yũũadarere wãcũsuguerujãña. ¹⁵ Yũũ múãrê masĩrĩ tiigúda cããrê yũũadarere. Teeména múãrê ññatutira múã wedeserere sĩcãrĩbiricu. “Tee diamacã niiria”, jĩĩmasĩricu. ¹⁶ Múã pacusũmuã, múãya wedera, múã menamacãrã múãrê dutirãpure wedesããdacu. Cãã teero tiiri, múã sĩquẽrãrê sñãjããdacu. ¹⁷ Niipetira basocã múãrê ññatutiadacu yũũre padeoré wapa. ¹⁸ Teero tiipacãri, múãrê merẽã wããmaricu. ¹⁹ Yũũre padeodurujãña. Wãcũtutuarucujãña. Teero tiirã, catiré petihére buããdacu.

²⁰ ‘Múã surara Jerusalénrê niisodeari ññarã, “tiimacãrê cõããdaro péerogã dusaa” jĩĩmasñãdacu. ²¹ Teero wãari ññarã, Judea ditapu niirã ùtãyucapu dutijõããrõ. Jerusalénpu niirã aperopú wãaaro. Cãpũpu niirã tiimacãpu putuawarujããrõ. ²² Teeburecori Cõãmacãye queti jóaripũpu jĩĩrõbirora wãaadacu: Cõãmacũ Jerusalén macãrãrê ññarõ tiigúdaqui. ²³ Teero wãare burecori niipacõsãnumiãrê, põna ùpũrã cõorãre bóaneõre burecori niíadacu. Atiditapure bayirõ ññarõ netõrê niíadacu. Cõãmacũ basocãre bayirõ peti ññarõ tiigúdaqui. ²⁴ ãpërã cãmerisñãrõpu sñãnoãdacu. ãpërã ñee, niipetire ditapu néewanoãdacu. Apeditã macãrã judíõa niñherã Jerusalénrê cõãdioco, cutamutõãdacu. Cõãmacũ cããrê dutiriro jeatuaro teero tiíadacu, jĩiyigu.

*Jesús putuatiadare
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

²⁵ Jesús wedenemoyigu:

—Teero wáaadari suguero, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã pee merẽã bauré wasoãdacu. Atibúreco niipetiropu macãrã díã pairímaa, ocoturire bayirõ busari tuorã, ucũãra, dee ti masĩriadacu. ²⁶ Basocã atibúrecopure wãaadarere wãcũrã, bayirõ cuira, tuomasĩre petijõããdacu. Niipetira ãmuãsepu niirã cãmeñanoãdacu. ²⁷ Teero wãari, yũũ niipetira sõwũ õmeburuãpu tutuaremena asibatéditatri ññããdacu. ²⁸ Tee niipetire wãanucãrĩ, wãcũtutua, useniña. Ëmuãsepu ññamuõcoya. Múãrê netõnẽãdaro péerogã dusaãdacu, jĩiyigu.

²⁹ Ate queorémene wedeyigu:

—Higueragu, teero biiri niipetire yucu biirecatirere wãcũña. ³⁰ Pũũrĩ wasorĩ, “cãma wãaadaro péerogã dusaa” jĩĩmasñoã. ³¹ Tee tiirõbirora yũũ jĩĩrigue wãari ññarã, “Cõãmacũ dutiré basocãpure niíadare jeaadaro péerogã dusacũ” jĩĩ masñã.

³² ‘Yũũ aterẽja diamacãrã jĩĩã: Atitõ macãrã cãã diaadari suguero, yũũ jĩĩãrigue niipetire wãaadacu. ³³ Ëmuãse, atiditã peticõãdacu. Yũũ wedesere doca petiricu. Niirucujããdacu.

³⁴ ‘Yũũ putuatiadari burecore múã masĩricu. Teero tiirã, múã ññurõ niyueya. Múã ññarê tiirẽ tiirõpori jĩĩrã, tiirujãña. Cũmurujãña. Atibúreco maquẽrê wãcũpatirujãña. Múã wãcũña manirõ yũũ putuatiadari bureco jeaadacu. ³⁵ Tiiburecore niipetiropu macãrã tãmuãdacu. Teero tiirã, tuomasñã. ³⁶ Múã ññurõ ññacoya. “Tee ùsã ññarõ netõãdarere netõnẽña” jĩĩrã, Cõãmacũrê sãñrucujãña. Yũũ niipetira sõwãrê cuiro manirõ bocaada jĩĩrã, sãñrucujãña, jĩiyigu.

³⁷ Jesús búreoricõrõ Cõãmacũwiipu bueyigu. Ñamirĩrê Ëtãgã Olivõpu wãa, niirucuyigu. ³⁸ Bõerigã basocã niipetira Cõãmacũwiipu cãurê tuorã wãarucuyira.

22

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Pã púuri tiiré wáoya maniré yaari bosebureco wáaadaro péero dusayíro. Tii bosebureco wãmecutia Pascua. ² Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá “¿deero tii Jesuré sããrõ boomũto?” jĩyira. Cũãrẽ sããdugápacara, basocãre cui niyira.

³ Judas cãã “Iscariote” jĩgũrẽ Satanãs sããyigu. Jesús buerá doce menamacã niimiyigu. ⁴ Cũã paiaré dutirá, Cõãmacũwii coteri basocare dutirá pũtorũ wáayigu. Toopú jea, Jesuré ticoadarere cããmena wedeseyigu. ⁵ Cũã jĩrẽre tuorã, bayirõ useniyira.

–Mũurẽ niyeru wapatĩada, jĩyira.

⁶ –Jãu, teerora tiiwã, jĩyigu.

Teero tiigú, basocã ñãhãrõ cããpũre Jesuré ticogudũ coteyigu.

Jesús cãũ buerãmena yaaturigüe

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Too síro pã púuri tiirẽmena wáoya maniré yaari bũreco jeayiro. Tiibũreco niirĩ, sũcũ corderore cãã Pascua boseyagudure sããnõã. ⁸ Teebũrecore Jesús Pedrore, Juanrẽ biiro jĩcoyigu:

–Marĩ Pascua boseyaadarere quẽnoyũera wáaya, jĩyigu.

⁹ –¿Noopú ãsã quẽnorĩ boogári? jĩyira.

¹⁰ Cũãrẽ jĩyigu:

–Múã macãrũ wáaya. Toopú jeara, sũcũ basocú ocogã turupeogure buajeaadacu. Cũãrẽ nũnũwãwa. Cũũ sããwari wiipũ sããwawa. ¹¹ Tiiwii õpũrẽ jĩwã: “¿Noopú niigari yũũ buerãmena Pascua boseyaadari tatia?” jĩãwĩ ãsãrẽ buegú”, jĩwã. ¹² Cũũ ãmuãrõ macã tatia quẽnoãri tatiacarpũ ñõõgũdaqui. Toopú quẽnoyũewa, jĩcoyigu.

¹³ Cũã wãa, toopú Jesús cũãrẽ jĩãrirobirora niipetirere buayira. Toopú cãã Pascua boseyaadarere quẽnoyira.

¹⁴ Yaariõto jeari, Jesús cũũ beseriramena yaaadara jeanuãyira. ¹⁵ Jesús cũãrẽ jĩyigu:

–Yũũ múãmena ate Pascua boseyare bayirõ yaadugaa, yũũ diaadari suguero. ¹⁶ Yũũre tuoyã: Mecããmena Pascua yaarere yaanemorico sãa, tẽe yũũ Òpũ sããri siropũ, jĩyigu.

¹⁷ Teero jĩãri siro, vino bapare nẽe, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Cũũ buerãre jĩyigu:

–Aterẽ cãmerĩ bato, sĩniñã. ¹⁸ Yũũre tuoyã: Mecããmena yũũ vino sĩninemóricu sãa, tẽe yũũ Òpũ sããri siropũ, jĩyigu.

¹⁹ Pãrẽ nẽe, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, batogura, jĩyigu:

–Ate pã yũũ múãrẽ diabosaadari õpũãbiro niĩã. Aterẽ tiiyã, yũũ múãrẽ diabosare wãcũrã.

²⁰ Yaaari siro, teerora tiiyigu sĩnirĩ bapamena. Cũũ buerãre tĩãgũ, jĩyigu:

–Atibapã maquẽ yẽe díibiro niĩã. Yũũ diari, yẽe díi õmayudiaadacu, múã ñãnarẽ tiirẽre cosebosãaro jĩgũ. Teemẽna Cõãmacũ mama netõnẽre quiete cũũgũdaqui. ²¹ Tuoyã: Ño yũũmena yaaduii yũũre ñãtutirapũre ticogudũ. ²² Yũũ niipetira sõwũrẽ Cõãmacũye quieti jóaripũrũ jĩrõbirora wãaadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũũre ticogudũpeja, jĩyigu.

²³ Cũũ buerã cãã basiro cãmerĩ sãĩñãyira:

–¿Noã niigariye teero tiigudũ? jĩyira.

¿Nii uputĩ macã niĩ?

²⁴ Too síro Jesús buerã cãã basiro bayirõ cãmerĩ wedeseyira.

–¿Nii marĩ watoare uputĩ macã niĩ? jĩyira.

²⁵ Teero tiigú, Jesús cũãrẽ jĩyigu:

–Atibũreco macãrã õpãrã cãã booró dutiãmajãya. Cããye dita macãrãrẽ “ãsãrẽ ãñũrõ tiãpura niĩya” jĩrĩ boocúa. ²⁶ Múãpeja cãã tiirõbiro tiirjãña. Biirope tiiyã. Múã menamacã uputĩ macã niigú niitugu tiirõbiro niirecutiario. Múãrẽ dutigú padecotegu tiirõbiro niirecutiario. ²⁷ Múã tũgueñarĩ, ¿niipẽ uputĩ macã niĩ? ¿Yaaduiyũe o cũãrẽ yaarẽ peocotegupe? Yaaduiyũre uputĩ macã niĩ. Yũũ doca múãmena niigú, yaarẽ peocotegu tiirõbiro niĩã.

²⁸ Múã niĩã yũũmena niirucujãrã. Yũũre merẽã wãari, múãcã ñãnarõ netõãpua. ²⁹ Teero tiigú, yũũcã yũũ Pasu yũũre Òpũ sõnecoribirora múãrẽ õpãrã sõnecoguda. ³⁰ Biiro tiirĩ, múã yũũ Òpũ niirõpũ boseya, duiadacu. Múã õpãrã duiẽpĩrĩpũ duiadacu, Israelya põna macãrã doce põnarĩrẽ dutiãdara, jĩyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Jesús jīnemoyigu:

—Simón, tuoyá. Satanás muá padeorére duurí tiiǵgū, ñañodugáqui. Teero tiigá, múārē sāiārigu niīāwī. ³² Cūū mñurē ñañodugári iñagū, yñure padeodurijāārō jīǵgū, Cōāmacūrē sāibosáawū. Teeré mñu netōāri siro, padeó, mñuya wedera yñure padeoräre wācūtutuari tiyá, jīiyigu.

³³ Pedro yñuyigu:

—Ōpū, mñurē peresuwiiru néewara, yñucārē néewaro. Mñurē siārā, yñucārē siāārō, jīijāmiyigu.

³⁴ Jesús cūārē jīiyigu:

—Pedro, yñu jīirere tuoyá: Mecūā macā ñami cārēquē wedeadari suguero, yñure iñiārī “cūārē masiriga” jīiditogudacu, jīiyigu.

Jesús diaadari suguero, cūū bueräre wederigue

³⁵ Apeyé cūārē jīiyigu:

—Múārē yñu wasopori manirā, niyeru sãārepori manirā, sapatu apebá manirā ticocoritore, ¿apeyenó dusarí? jīiyigu.

—Dusaríwu, jīiyira.

³⁶ Cūārē jīiyigu:

—Mecūāmena wasopo cuogú néewaro; niyeru sãāripo cuogúcā néewaro. Espada cuohégu cūūyaro sutiró sotoá macārōrē dúa, espadare sāiārō. ³⁷ Yñure tuoyá: Cōāmacūye queti jóaripūpu yé maquērē jóarigue diamacá wáaadare niirō tiia. Ate jóanoā: “ ‘Cūācā dutirére netōñucāgū niī’ jīi wācūmiwā basocá cūārē”,* jīi jóanoā. Niipetire yé maquērē jóarigue diamacá wáaadacu, jīiyigu.

³⁸ —Jāā, ūsā Ōpū, ate espada puapī niīā, jīiyira.

—Āñuādacu, jīiyigu.

Jesús Getsemanípu cūū Pacure sãirigue

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jesús witiwa, cūū tiirucúrirobiro Ītāgú Olivopu wáayigu. Cūū buerá cūārē nunuyira.

⁴⁰ Toopá jeagu, cūārē jīiyigu:

—Wātī múārē jīicōāsārijāārō jīirā, Cōāmacūrē sāiñā, jīiyigu.

⁴¹ Teero jīitoa, cūā suguero ūtāpe déecogu jearócōrō yoaro wáayigu. Toopá ñicācoberimena jeacūmu, Cōāmacūrē sāiyigu. Sãigú jīiyigu:

⁴² —Pacu, mñu boogú, yñu ñañarō netōādarere netōñēña. Yñu teero jīipacari, yñu boorére tiirijāña; mñu boorépe wáaaro, jīiyigu.

⁴³ Sicū ángele ūmuāse macá cūārē bauáyigu. Bauá, cūārē tutuari tiyigu. ⁴⁴ Cūū ñañarō netōādarere wācūpatigu niijigū, nemorō Cōāmacūrē sāiyigu. Cūū usotire paca díi tiiróbiro oco tabidiayiro.

⁴⁵ Cūū Cōāmacūrē sāiāri siro, wāmuncā, cūū buerá putopu cāmeputáyigu. Cūārē cāniārirapure buajeáyigu. Cūā bayiró wācūrecutiarira niijirā, cānijōāyira. ⁴⁶ Cūārē jīiyigu:

—¿Deero tiirā nocōrō cānií? Wāmuncāña. Cōāmacūrē sāiñā, wātī múārē jīicōāsārijāārō jīirā, jīiyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús cūāmena wedeseгу tiirira, puñ basocá atiyira. Jesús buerá doce menamacá niimiārigu Judas wāmecutigu cūārē suosuguéyigu. Jea, Jesús puto atiyigu, cūū wasopúrore ūpūgūdu tiirí. ⁴⁸ Jesús cūārē jīiyigu:

—¿Judas, ūpūrēmena yñu niipetira sōwūrē yñure iñatutirapure ticoi?

⁴⁹ Cūū buerá cūārē ñeeādarere iñarā, sāiñāyira:

—Īsā Ōpū, ¿espadapīrīmena cūārē cāmotágari? jīiyira.

⁵⁰ Sicū Jesús buegú paiaré dutigúre padecotegure páatacojāyigu. Diamacá macá cāmopérore páatayigu. ⁵¹ Jesús cūū bueräre: —Nocōrōrā tiyá, jīiyigu.

Cāmopérore ñaapeó, netōñéyigu. ⁵² Cūārē ñeerā jeará niiyira: Paiaré dutirá, Cōāmacūwii coteri basocare dutirá, bñtoá dutirácā niiyira. Jesús cūārē jīiyigu:

—¿Yaaréfigure tiiróbiro yñure espadapīrīmena, yucmēna ñeerā atiarí? ⁵³ Búrecoricōrō yñu Cōāmacūwii puñ múāmena niirí, ñeeríwu. Mecātigá múā booró tiirítono jeaa. Satanás nañiārōpu niigú dutirépere tiia múā, jīiyigu Jesús.

* 22:37 Isaías 53.12.

*Pedro Jesuré “mas̄iriga” j̄irigue**(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Jesuré ñeēari siro, néewayira. Paiaré dutigáya wiip̄u néesāwayira. Pedrope yoasāñurō cūūrē n̄nuyigu. ⁵⁵ Basocá paiaré dutigáya wii popea macā yepa decop̄u pecame dioyira. Dioári siro, duiyira. Pedro cūāmena duiyigu. ⁵⁶ Sicō tiwii padecotego Pedro toopú duiri ñ̄nayigu. Cūūrē ñ̄nagōrā ñ̄na: —Ānicā ñ̄nimenā wáarucuarigura niirā, j̄iyigu.

Cūāpe coore: ⁵⁷ —Cūūrē mas̄iriga, j̄iyigu.

⁵⁸ Too sírogā āp̄i cūūrē ñ̄na: —M̄ucā ñ̄ni menamacū niā, j̄iyigu.

Pedrope cūūrē: —Niiria, j̄iyigu.

⁵⁹ Sica hora siro āp̄i j̄īnemojāyigu:

—Niirōrā ānicā ñ̄nimenā niij̄yi. Cūūcā Galilea macārā niī, j̄iyigu.

⁶⁰ Pedrope ȳuyigu:

—Ñeenórē wedeseḡu wedesecu, j̄iyigu cūūrē.

Cūū wedeseḡu tiirira, cārēquē wedeyigu. ⁶¹ Jesús Pedrore cāmeñācoyigu. Toorá Pedro marī Ōp̄u cūūrē j̄īiriguere wācūbuayigu: “Mecūā macā ñ̄ami cārēquē wedeadari s̄uḡuero, ȳuure it̄iārī ‘cūūrē mas̄iriga’ j̄iḡūdacu m̄u”, j̄iyigu. ⁶² Teerē wācūbuagu, witiwa, bayirō utiyigu.

*Jesuré cūā buiāperigue**(Mt 26.67-68; Mr 14.65)*

⁶³ Jesuré coterá cūūrē buijā, páayira. ⁶⁴ Cūū capearire biaāpeyira. Teero tii, cūūrē sāññáyira: —J̄iibuaya. ¿Noā m̄uūrē páaarī? j̄iyira.

⁶⁵ Pee apeyé j̄īnemo, cūūrē buijāyira.

*Jesuré Judíoare Dutirá Peti p̄uṭop̄u néewarigue**(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)*

⁶⁶ Bóeri b̄uṭoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá neāyira. Teero tiirí, Jesuré Judíoare Dutirá Peti neārī wiip̄u néewayira. Toopú jearī, cūūrē sāññáyira:

⁶⁷ —Wedeya ūsārē: ¿M̄u Cōāmacū beserigu Cristo niī? j̄iyira.

Cūū cūārē j̄iyigu:

—Ȳu m̄uārē “cūūrā niā” j̄īrī, padeoricu. ⁶⁸ Ȳu m̄uārē sāññárī, ȳuoricu. ⁶⁹ Ateré m̄uārē wedeguda: Mecūāmena ȳu niipetira sōwū Cōāmacū tutuare cuonetōḡū p̄uṭo cūū diamacápe duigudacu, j̄iyigu.

⁷⁰ Cūā niipetira sāññáyira:

—¿Too docare m̄u Cōāmacū macū niī? j̄iyira.

—M̄uā j̄īrōbirora cūūrā niā, j̄iyigu.

⁷¹ Cūā j̄iyira:

—Āp̄ērā cūūrē wedesārā āmaānemorō booriga. Marī basirora cūū “ȳuārā niā” cūū j̄īrere tuotóaa, j̄iyira.

23*Pilato Jesuré sāññárigue**(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)*

¹ Cūā niipetira w̄m̄m̄ucā, Jesuré Pilator̄upe néewayira. ² Toopú jea, cūūrē wedesāññáyira: —Ānirē buaāwū, ūsā judíoare ñ̄añoḡūrē. Cūū romanuā ōp̄ūrē wapat̄urere “ticorijāña” j̄ī. “Ȳu Cōāmacū beserigu Cristo niā; ȳu m̄uā ōp̄ū niā”, j̄īrucui, j̄iyira.

³ Pilato cūūrē sāññáyigu:

—¿M̄uārā niī judíoa ōp̄ū? j̄iyigu.

—M̄u j̄īrōbirora cūūrā niā, j̄iyigu.

⁴ Pilato paiaré dutirāre, basocá niipetirare j̄iyigu:

—Ānirē ñ̄añarē tiárigue buariga, j̄iyigu.

⁵ Cūāpe tutuaromēna j̄īnemoyira:

—Cūū niipetira Judea macārārē cūū buerēmēna atiditá dutirere netōñcārī tiigú tii. Galileap̄u teero tiññácayigu. Mecūḡḡārē atimacāp̄ure teerora tiigú jearī, j̄iyira.

Jesuré Herodes p̄uṭop̄u néewarigue

⁶ Teeré tuogú, sāññáyigu:

—¿Cūū Galilea macū niī? j̄iyigu.

⁷ —Cūūrā niī, j̄iyira.

“Herodes dutirē dita macū niī” j̄īrere tuogú, cūū p̄uṭop̄u ticocoigu. Teeb̄urecorire cūū Jerusalēnp̄u niyigu. ⁸ Herodes Jesuré ñ̄nagū, bayirō usenyigu, yoari ñ̄nagugarigu niij̄igū. Cūūye maquērē wedeserī tuoḡu. Cūū tutuaremena tiēñorī ñ̄nagugamiyigu. ⁹ Teero tiigú,

cãurê pee sãñãmíyigu. Cãupe yũriyigu. ¹⁰ Paiaré dutirá, Moisés jórigue buerá too ññanucũyira. Cãã bayiró Jesuré wedesārã peti tiyíra. ¹¹ Herodes cãũyara suraramena Jesuré ñañaró tiápeyira. Cãurê buijārã, sotoã macārõ ãñurõrê sãũyira. Tooména Pilato putopu ticocoyigu sũcã. ¹² Tiiburecora Herodes Pilatomena cãmerĩ quënoyíra. Too sugueropure cãmerĩ ññadugariyira.

Jesuré sãadutrigue

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Too síro Pilato paiaré dutirãre, Judíoare Dutirá Petire, tiimacã macārã basocãre néõyigu. ¹⁴ Cããrê jĩiyigu:

—Múã ãnirê yũ putopu néeatiawũ. “Basocãre ñañogú tiii”, jĩãwũ. Yũ múã ññacoropu cãurê sãñãmíawũ. Múã wedesããriguere ñañarê buaríga. ¹⁵ Herodecã buaríarigu niãwĩ. Marĩrê opatutí ticocoarigu niãwĩ. Wapa cãurê sããrĩ tiiréno maníã. ¹⁶ Teero tiigú, cãurê tãnaãri siro, wionécoguda, jĩimiyigu.

¹⁷ Pilato Pascuaricõrõ basocã usenirĩ boogú, sĩcũ peresuwiipu niigãrê wionécocuruyigu. ¹⁸ Cãũ jĩrêre tuorã, niipetira sĩcãrõména acaribíyira:

—Jesuré sãadutiya! ¡Barrabãpere wionécodutiya! jĩiyira.

¹⁹ Barrabãs romanuã dutirãre cõãdugagu, cãmerĩsãiyigu. Basocãre sãiyigu. Teewapa peresutinoyigu. ²⁰ Pilato Jesuré wionécodugamiyigu. Teero tiigú, basocãre wedesenemoyigu sũcã. ²¹ Cããpe acaribíyira:

—¡Curusapu cãurê páabiatu sãadutiya! jĩiyira.

²² Pilato tiãrĩ jĩgũ tiyíyigu sãa:

—¿Ñeenó ñañarê tiãrĩ cãũ? Wapa cãurê sããrĩ tiiréno buaríatu. Teero tiigú, cãurê tãnaãri siro, wionécoguda, jĩimiyigu.

²³ Basocãpe putuáriyira. Bayiró acaribíyira. Cãurê curusapu páabiatu sãadutiya. Cãã Pilatore docacũmurĩ tiyíra. ²⁴ Teero tiigú, cãã sãrêre tiidutiyigu. ²⁵ Basocã wionécodutiariyiguere wionécocoyigu. Cãũ dutirãre cõãdugare wapa, basocãre sããrê wapa peresuwiipu sõnecorigu niipacari, wionécocoyigu. Jesuré wiyayigu, cãã booró tiidutiyigu.

Jesuré sããrigue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesuré sããrã wãara néewayira. Cãã too wãari, sĩcũ Cirene macã macũ cãpũpu niãrĩgu putuãatigu tiyíyigu. Cãũ wãmecutiya Simón. Cãurê ñee, Jesús apawari curusare cãũ siro aranunuse dutiyira.

²⁷ Jesuré pau basocã nũnyíra. Numiã bóaneõrã bayiró uti acaribínũnyeyira. ²⁸ Jesús cãmenucã ñña, cããrê jĩiyigu:

—Jerusalén macārã numiã, yũre utirijãña. Múãrê wãaadarere utiya. Múã põnarê utiya.

²⁹ Too síro múã ñañarõ netõãdacu. Teeburecorire múã jĩãdacu: “Põnamanĩrã numiã, põnacutiñahērã, ãpũõñáhērã usenicua”, jĩãdacu. ³⁰ Teero wãari, basocã jĩãdacua: “Ëtãyucu ãsããpũre ñaapeaaro; opaburi ãsãrê ñañarõ tiirêre cãmotãaro”, jĩãdacua. ³¹ Yũ wapa cuohégure ñañarõ tiirã, wapa cuorãpere nemorõ ñañarõ tiãdacua, jĩiyigu.

³² Puarã basocã ñañarãrê Jesuména sãããdara néewayira. ³³ “Dupucoro” wãmecutiropu jeayira. Toopú jea, Jesuré curusapu páabiatuyira. Basocã ñañarãrê sĩcũ diamacãpe, ãpĩ acuniñape nucõyíra. ³⁴ Jesús jĩiyigu:

—Pacu, ãniãrê acabóya. Cãã teero tiirêre tuomasĩriya.

Surara cãũye suti niimiãriguere batoadara, jĩbuaapeyira. ³⁵ Basocã toopú ññanucũyira. Judíoare Dutirá Peti Jesuré buirã jĩiyira:

—Ãpẽrãcãrê netõnéwĩ. Diamacãrã Cõãmacũ beserigu Cristo niigãjã, cãũ basiro netõnéãrõ, jĩiyira.

³⁶ Suraracã cãurê buijãyira. Cãũ putu wãa, cãurê vino piyare tãrã, jĩiyira:

³⁷ —Mũ judíoa õpũ niigũ, mũ basiro netõnéña, jĩiyira.

³⁸ Cãũya dupu sotoapu sicapĩ tuunoyiro. “ÃNI JUDÍOA ÒPË NIÍ”, jĩ jóanoyiro.

³⁹ Sĩcũ basocã ñañagú curusapu tusagú Jesuré ñañarõ jĩiyigu:

—Mũ diamacãrã Cõãmacũ beserigu niigũ, mũ basiro netõnéña; ãsãcãrê netõnéña, jĩiyigu.

⁴⁰ Apĩ toopú tusagãpe cãurê tutigu jĩiyigu:

—¿Mũ Cõãmacũrê cuiridojãrĩ? Marĩrê, cãurê sĩcãrõména ñañarõ tiirã tiíya. ⁴¹ Marĩrê diamacãrã ñañarõ tiirã tiíya, marĩ ñañarê tiiríyigu wapa. Cãũ doca ñañarê tiirímiyigu, jĩiyigu.

⁴² Jesuré jĩiyigu:

—Jesús, mũ Òpũ sããgũ, yũre wãcũwa.

⁴³ Cãurê yũnyigu:

—Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Mecããrã yuamena ãñunetõjõãrõ niirõpu niigũdacu, jĩyigu.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Too síro coeritõ jeari, niipetiro tiiditapu naĩtĩãjõãyiro. Muĩpũ búreco macũ bóeriyigu. Tée ñamica tres niirĩpu naĩtĩãtuyiro. Teero wáari, Cõãmacũwii popeapu ãñunetõjõãri Tatia cãmotãyosari casero yigadiati, puacasẽropu jeacotuayiro. ⁴⁶ Jesús bayirõ acaribiyigu:

—Pacu, yãa yeeripũnarẽ bocañeña, jĩyigu.

Teero jĩgũrã, diajõãyigu.

⁴⁷ Cien surara dutigũ teero wáari ññagũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu.

—Diamacúrã ãni wapa cuohẽgu niimiãyi, jĩyigu.

⁴⁸ Niipetira toopũ ñnarã jearira teero wáari ñnarã, bayirõ wãcũpatiyira. Teero tiirã, cũã cutiروه páarara, putuawayira. ⁴⁹ Niipetira Jesús menamacãrã, Galileapu cũãrẽ nunãtĩrira numiãcã yoaropu teero wãarere ññanucũyira.

Jesuré átãtutipu cũurigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Sĩcũ Judea macũ Arimatea macã macũ niyigu. Cũũ wãmecutiyigu José. Cũũ ãñugũ, diamacũ tiigũ niyigu. Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩadarere coteyigu. Cũũcã Judioare Dutirã Peti menamacũ niyigu. Teero niipacu, cũã Jesuré siãdutiri boorimiyigu. ⁵² Cũũ Pilato putõ sããwa, Jesuyã õpũãrẽ sãiyigu. ⁵³ Too síro curusapu tusagũre néedioco, sutirõ ãñurĩ caseromena cõmayigu. Túajea, ãtãgãpu coari tutipu cũũyigu. Tiituti siãcũno cũũnoña manirĩ tuti niyiro. ⁵⁴ Cũã yeerisãri búreco maquẽ quẽnorĩ búreco niyiro. Yeerisãri búreco jeaadaro pẽero dusayiro.

⁵⁵ Jesumẽna Galileapu atirira numiã tiitutire ññayira. Jesuyã õpũãrẽ cũũrĩ ññayira. ⁵⁶ Ññãri siro, coerã, sitiañũre quẽnocũyira. Túajea, Moisére dutirẽ cũũrigue jĩrõbirora judioa yeerisãri búrecore yeerisãyira.

24

Jesús masãmuãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Cũã yeerisãri búreco netõãri siro, bóerigã cũã sitiañũre quẽnocũãriguere néewa, cũũrẽ cũũri tutipu jeayira. ² Toopũ jeara, tiituti biamiriqui ãtãquicare aperopũ nucũrĩ ññayira. ³ Sããjeara, Jesuyã õpũãrẽ buarĩyira. ⁴ Teero tiirã, deero jĩmasĩriyira. Wãcũña manirõ puarã ãmuã suti asiyãre sãñarira cũã putopu nucũrĩ ññayira. ⁵ Cũã bayirõ cui, munibiãyira. Ññuã cããrẽ jĩyira:

—¿Deero tiirã catigũre diarira cũũrõpũre ãmaãĩ? ⁶ Ññorẽ manĩ. Masãtoawĩ. Galileapu niigũ, múãrẽ cũũ wederiguere wãcũña: ⁷ “Yuu niipetira sõwũrẽ ññarẽ tiirãpũre ticonogũdacu. Cũã yũre curusapu páabiatu siããdadua. Itiãbũreco siro masãmuãgũdacu”, jĩmiwĩrã, jĩyira.

⁸ Teero jĩrĩ tuorã, cũũ wederiguere wãcũbuayira. ⁹ Cũũrẽ cũũri tutipu jearira putuajeara, Jesús beserira oncere niipetirere wedeyira. Teero biiri ãpẽrã niipetirare wedeyira. ¹⁰ Jesús beserirare queti wederira noquẽrã niyira: María Magdalena, Juana, María (Santiago paco), ãpẽrã numiã niyira. ¹¹ Cũã wedeariguere padeorĩyira. “Teero jĩjãrã tiicũa”, jĩ wãcũjãyira.

¹² Cũã teero jĩrĩ tuogũ, Pedro cutuwãyigu, cũũrẽ cũũri tutipu ññagũ wãagu. Toopũ munibiã, ññasõnecogu, Jesuré cõmarĩ casero dícare ññayigu. Teero wãariguere ññamanijõã, cũũ niirĩ wiipu putuajõãyigu.

Emaús wáarimapu Jesús puarãrẽ bauárigue

(Mr 16.12-13)

¹³ Tiibũrecora puarã cũũrẽ padeorã Emaús macãpu wãara tiyira. Jerusalén niĩãrira wãari, Emaúspu jeaadaro once kilõmetros niã. ¹⁴ Cũã niipetire wãaariguere wedesewayira. ¹⁵ Teerẽ wedesera tiirĩ, Jesurã quẽmu, cããmena wãyigu. ¹⁶ Cũũrẽ ññapacari, Cõãmacũ cũãrẽ ññamasĩhẽrĩ tiyigu. ¹⁷ Jesús cũãrẽ sãĩñãyigu:

—¿Ñeenorẽ wedesewara tiirĩ? jĩyigu.

Cũã bayirõ bóaneõrã putuãnucãyira. ¹⁸ Cleofas wãmecutigũ yũuyigu:

—¿Mũũ siãcũrã Jerusalẽnpu wãanetõãrigu atebũrecorei toopũ wãaariguere masĩricotei? jĩyigu.

¹⁹ Cũũpe cũãrẽ sãĩñãyigu:

—¿Deero wãaarĩ?

Cúape jĩyira:

—Jesús Nazaret macūrē wáariguere wedesera tiáwā. Cūū profeta niimiwī. Cūū Cōāmacū ĩñacoropu, niipetira ĩñacoropure cūū tiirígue, cūū wedeseriguemena tutuanetōjōāmiwī. ²⁰ Paíarē dutirá, Judíoare Dutirá Peti curusapu páabiatu siādutira, romanuápure ticowa. ²¹ ĩsā cūūrē “romanuá dutirére cōā, marī Israelya pōna macārā ōpū sāāgūdaqui” jĩ wācūmiwā. Cūūrē siārī siro, itiábureco netōā. ²² Siquērā numiā ūsā menamacārā ūsārē bayirō ucuanére wedeawā. Mecūā bóeri cūūrē cūūri tutipū jeaarira niimiāwā. ²³ Cūūya ōpūūrē buariarira niíwā. Putuajea, “ánglea bauáawā; ‘Jesús catii’, jĩāwā” jĩ queti wedeawā. ²⁴ Cūā wedeari siro, āpērā ūsā menamacārā cūūrē cūūri tutipū ĩñarā jeaarira niimiāwā. Cūā numiā jĩārirobirora buajeaarira niíwā cúācā. Cūūpere ĩñariarira niíwā, jĩyira.

²⁵ Cūūrē jĩyigu:

—Múā tuomasírīa. ¿Nocōrō yoari múā profetas jóariguere padeohéra niíadari? ²⁶ “Cōāmacū beserigu Cristo, cūū ōpū sāāādari suguero, ñañarō netōgūdaqui”, jĩ jóarira niíwā, jĩyigu.

²⁷ Niipetire Cōāmacūye queti jóaripūpu cūūye wedeserere wedeyigu. Moisés cūū jóariguemena wedenucāyigu. Téé profetas jóariguemena wede yapacatūyigu.

²⁸ Cūā wáari macāpu jeaadara tiirī, Jesús tiimacārē netōwágudu tiiróbiro tiyiyigu. ²⁹ Cúape cūūrē bayirō sāiyira:

—Ĕsāmena putuáya. Ñamicapu niíā; náijōārōpu tiia, jĩyira.

Jesús sāāwayigu cúāmena putuágudu. ³⁰ Too síro cúāmena yaagu, pāre née, Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Túajea, puatásā, cúārē ticoyigu. ³¹ Toorā “Jesús niíi” jĩ ĩñamasiyira. Cūūpe ditijōāyigu. ³² Cūā cāmerī jĩyira:

—Marī maapu atira, cūū Cōāmacūye queti jóaripū maquērē bueri, āñurō peti tugueñāwū, jĩyira.

³³ Nocōrōrā Jerusalénpu cāmecóputuayira. Toopú jeara, Jesús beserira oncere, āpērā cúā menamacārāmena neāārirare buajeayira. ³⁴ Too neāārirape cúārē jĩyira:

—Niirōrā marī ōpū Jesús diarigupu masāārigu niíawī. Simónrē bauāarigu niíawī, jĩyira.

³⁵ Cúācā maapu cúārē wáariguere wedeyira. Jesús pā puatásārī cúā ĩñamasāriguere wedeyira.

Jesús cūū bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Cūā teeré wedesera tiirī, Jesús cúā decopu bauáyigu. Cūūrē āñudutigu jĩyigu:

—Āñurō niirecutire múāpure niíārō, jĩyigu.

³⁷ Cūūrē ĩña, bayirō cuiyira. “Diarigu wātī niiqui”, jĩ wācūmiyira. ³⁸ Cūū cúārē jĩyigu:

—¿Deero tiirā cui? ¿Deero tiirā “Jesús mee niíi” jĩ wācūi? ³⁹ ĩñaña yéé wāmorīrē, yéé daporire. Yñurā niíi. Yñure padeñārā atífate. Diarigu wātī ōpūcutiriqúi.*

⁴⁰ Teero jĩgūrā, cūūye wāmorīrē, cūūye daporire ĩñoyigu. ⁴¹ Cūā useni ĩñamanijōārā, padeoríyira ména. Teero tiigú: —¿Yaaré cwoi? jĩyigu.

⁴² Wai cāārīōāri ducare ticoyira. ⁴³ Cūūpe ñee, cúā ĩñacoro yaayigu. ⁴⁴ Cūūrē jĩyigu:

—Yñure wáariguere tíatopu múāmena niigū, wedewu: “Niipetire Moisés dutiré cūūrigue, profetas jóarigue, Salmopūpu jóarigue yñure wáaadare niirō tiia”, jĩ wedemiwūrā yñu, jĩyigu.

⁴⁵ Teeré jĩitoa, Cōāmacūye queti jóaripū maquērē cúārē tuomasírī tiyiyigu.

⁴⁶ —Biíro jóanowū, jĩyigu —. “Cōāmacū beserigu Cristo diagudaqui. Itiábureco siro masāmaāgūdaqui. ⁴⁷ Cristo basocare tiibosárere wedenoādacu. ‘Múā ñañarē tiirére acabóri boorā, wācūpati, wasoyá’, jĩ wedenoādacu. Teeré Jerusalénpu wedenucā, too síro niipe-tiropu wedenoādacu”, jĩ jóanowū. ⁴⁸ Múā teeré wedeadaara niíā. ⁴⁹ Yñu Pacu múārē too suguero pu jĩrirobirora Espírítu Santore yñu ticoguda. Teero tiirā, yuejĩña ména atimacāpū. Espírítu Santo jeagu, múārē tutuare ticogudaqui, jĩyigu.

Jesuré néemuārigue

(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Too síro Jesús cúārē Betania wesapu néewayigu. Toopú jea, cūūye wāmorīrē súmnoço, “niipetire múārē āñurō wáaroo” jĩyigu. ⁵¹ Teero jĩgūrā, cúārē toorā cúū, ūmāsepu néecomūāwanoyigu. ⁵² Cūā cūūrē padeoārī siro, bayirō useniremena Jerusalénpu putuajōāyira. ⁵³ Cōāmacūwiipu naírō wáa, Cōāmacūrē “āñugú niíā” jĩrucujāyira.

* **24:39** Pecasāyemena: no tiene carne ni huesos. Múā ĩñarīrā, yñu ōpūcutia, jĩyigu.

JUAN

Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo Cõamacũ wãcũrere wedegudu atirigue

¹ Sicatopara Cõamacũ wãcũrere marĩrẽ wedegudu niitoarigu niiwĩ. Cõamacũmena niirigu niiwĩ. Cũrã Cõamacũ nijãrigu niiwĩ. ² Cũu sicutopara Cõamacũmena niitoarigu niiwĩ. ³ Cõamacũ cãmënarã niipetirare, niipetirere tiirigu niiwĩ. Niipetira, niipetire cãmënarã tiirigue niã. ⁴ Cũu catirẽ petihêre ticoğudu niirigu niiwĩ. Tee catirẽ ticoğara basocãre sãwõcore tiirõbiro niirigu niiwĩ. ⁵ Basocã niirõ naĩtãrõpu tiirõbiro niiriro niiwã. Cũu sãwõcogu toopãre sãwõcoqui. Naĩtãre tee sãwõcorere cãmotãmasricu.

⁶ Cõamacũ sãcũ basocãre ticocosuguerigu niiwĩ. Cũu wãmecutiwi Juan. ⁷ Cũu sãwõcoguyey quetire wedegu atirigu niiwĩ, niipetira tee quetire padeoãro jĩgũ. ⁸ Cũu sãwõcogu mee niirigu niiwĩ. Teero tiigũ, sãwõcoguyey quetipere wedegu atirigu niiwĩ. ⁹ Sãwõcogu peti atigudu tiirigu niiwĩ atibãrecopãre. Cũu niipetirare tuomasĩre ticoğudu niirigu niiwĩ.

¹⁰ Cõamacũ cãmënarã atibãrecore tiirigu niipacari, cãmũ ãnopũ niirĩ, atibãreco macãrãpe cãmũrẽ ãnãmasĩrĩrira niiwã. ¹¹ Cãmũya ditãpu jeawĩ. Too macãrã cãmũya dita macãrãpe cãmũrẽ bocariwa. ¹² Siquẽrã cãmũrẽ boca, padeowã. Cõamacũ niipetirare cãmũrẽ padeorãre cãmũ põna wãari tiiwĩ. ¹³ Cõamacũ põna niirẽ marĩ pacusũmũã põnacũtĩre tiirõbiro niirira. Marĩ pacusũmũã cãmũ tiirẽmena, teero biiri cãmũ põnacũtĩdũgaremena põnacũtĩcua. Cõamacũ põna niirẽpe merẽã niã. Cõamacũ cãmũ boorẽmena basocãre cãmũ põna wãari tiiquĩ.

¹⁴ Cõamacũ wãcũrere marĩrẽ wedegudu basocũ bauãrigu niiwĩ. Cãmũ ãsãmena niiwĩ. Basocãre ãnurõ peti tiijãwĩ. Niipetire cãmũ wedeserigue, cãmũ tiirigue diamacũ macũ niiwã. Cãmũ asibatẽre, cãmũ upũtĩ macũ niirecutirere ãnãwã. Tee upũtĩ maquẽrẽ Cõamacũ macũ sãcũ niigũ dũcũ cwoquĩ. ¹⁵ Juan cãmũyey quetire wedegu, bayirõ basurõmena biiro jĩ wedewĩ:

— ãnĩrã niĩ yũu mũãrẽ wedeserigu. Biiro jĩwũ: “ ãpĩ yũu siro atiquĩ. Cãmũ yũu bauãadari sugueropãre niitoayigu. Teero tiigũ, cãmũ yũu nemorõ niiquĩ”, jĩãwũ, jĩwũ.

¹⁶ Cãmũ marĩrẽ ãnurõ peti tiijãquĩ. Teero tiigũ, marĩrẽ ãnurẽre ticorucujãquĩ. ¹⁷ Cõamacũ Moisémena cãmũ dutirẽre ticorigu niiwĩ. Jesucristomenape cãmũ basocãre ãnurẽ ticorẽre, teero biiri diamacũ niirẽre masĩrĩ tiirigu niiwĩ. ¹⁸ Sãcũnopera Cõamacũrẽ ãnãriqui. Cãmũ macũ sãcũ niigũ cãmũmena niirucugu cãmũ Pacãre marĩrẽ masĩrĩ tiiwĩ.

Juan Bautista Jesuyere wederigue (Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Jerusalén macãrã judioare dutirã Juan pũtopũ paiarẽ, teero biiri levita basocãre sãĩnãdutora ticocorira niiwã. Cãmũpeja cãmũ pũtopũ jeara: — ãniirũno basocũ niimĩ mũu? jĩwã.

²⁰ Cãmũpe cãmũrẽ yayiõro manirõ, diamacũrã wedewi:

— Yũu Cõamacũ beserigu Cristo mee niã, jĩwĩ.

²¹ — Too docare ãniirũno niĩ? ¿Mũu Elías niĩ? jĩwã.

— Niiria yũuja, jĩwĩ.

— ¿Mũu profeta, basocã cãmũ “atigudaqui” jĩrigu niĩ? jĩwã.

— Niiria, jĩwĩ cãmũpeja sũcã.

²² Teero tiirã, cãmũpeja sãĩnãnemowã:

— Too docare ãniirũno niĩ mũu? ãsãrẽ yũũya; ãsãrẽ ticocoarirare wedeada ra tia. ¿Mũu basiro deero tũgũnã? jĩ sãĩnãwã sũcã.

²³ Cãmũrẽ cãmũpe yũuwĩ:

— Yũu niã yucũ manirõ, basocã manirõpu bayirõ basurõmena wedegũ. Profeta Isaías wederiborora aterẽ wedea yũucã:

Sãcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro, marĩ Õpũ atiadari suguero, mũã ãnãrãrẽ tiirẽre duujã, ãnurõ niyueya, jĩã, jĩwĩ.

²⁴ Juanrẽ sãĩnãrã jearira fariseo basoca ticocoarira niirira niiwã. ²⁵ Cãmũpeja cãmũrẽ sãĩnãnemowã sũcã:

— Too docare mũu Cõamacũ beserigu Cristo o Elías o profeta cãmũ “atigudaqui” jĩrigu niiripacu, ¿deero tiigũ wãmeõtĩ? jĩwã.

²⁶ — Yũu ocomẽna wãmeõtia. ãpĩpẽ mũã watoapure mũã ãnãmasĩhẽgũ niĩ. ²⁷ Cãmũ yũu siro atigudape ãnũnetõgũ niiquĩ. Yũu peja cãmũrẽ sicãrĩbridojãcu, jĩwĩ.

²⁸ Tee Betania wāmecutiro día Jordán apeniñapú teero wáawu. Toopú Juan basocáre wāmeōtiwi.

Jesús cordero tiiróbiro niíi

²⁹ Apebúrecope Juan Jesús atiri ññagú, jñwí:

—jññaña! Ñirá Cōāmacú ticodiocorigu, cordero tiiróbiro niigú niíi. Cūu diarémena atibúreco macārā ñañarē tiirére petirí tiigúdaqui. ³⁰ Yuu múārē aterē wedeawū: “Sicū basocú yuu siro atigúdaqui. Cūu yuu bauáadari sugueropu niitoayigu. Teero tiigú, cūu yuu nemorō niiqui”, jñāwū. Ñirēna wedeseawū. ³¹ “¿Noā niíi?” jñmasiritu ména. Masiripacu, Israelya pōna macārā cūūrē masiārō jñgú, cūārē ocoména wāmeōtigu atiwu, jñwí.

³² Juan wenenemowí:

—Espíritu Santo sicū bua tiiróbiro baugú āmuāsepu diiátiri ññawū. Ñanipáre jeapeawi. ³³ “¿Noā niíi?” jñmasiritu ména. Yuure ocoména wāmeōtidutigu yuure biiro jñti: “Muu Espiritu Santo diiáti, sicūpáre jeapeari ññagúdacu. Cūūrā Espiritu Santore ticodiocoguda niíi”, jñti. ³⁴ Cūu teero jñrirobirora yuu ññawū. Teero tiigú, aterē wedea: Ñirá niíi Cōāmacú macū, jñwí Juan.

Jesús buerá niisuguerira

³⁵ Apebúreco Juan toopú niíwí sūcā. Īsā puarā cūu buerá cūūrē bapacutiwu. ³⁶ Juan Jesús netōwári ññagú, ūsārē jñwí:

—jññaña! Ñirá Cōāmacú ticodiocorigu, cordero tiiróbiro niigú niíi, jñwí.

³⁷ Cūu teero jñri tuorá, ūsā puarā Jesuré nunuwá. ³⁸ Jesús cāmenucā, ūsā nunarí ññagú: —¿Ñeenorē āmaāi, yuure nunarā? jñwí.

—Rabí, jñwū ūsāpe—. (Rabí “basocáre buegú” jñdugaro tia.) ¿Noopú niíārí mnu? jñwí.

³⁹ —Jāmu, ññarā atiya, jñwí ūsārē.

Īsā cūūmena wāa, cūu niirōpu ññarā jeawu. Ñamicapu niíwū. Teero tiirá, cūūmena niinañiōjōāwū.

⁴⁰ Yuūmena Jesuré nunugú Andrés wāmecutiwí. Cūūcā Juan basocáre wāmeōtigu wederiguere tuowí. Cūu Simón Pedro bai niíwí. ⁴¹ Andrés cūu sōwū Simónrē máata buajeá, cūūrē jñyigu:

—Mesías Cōāmacú “ticodiocoguda” jñrigure buajeáawū, jñyigu. (Mesías “Cristo Cōāmacú beserigu” jñdugaro tia.)

⁴² Cūūrē Jesús putopu suojeawí. Jesús cūūrē ññagú, jñwí:

—Muu Simón niíā Jonás macū. Too siro muerē “Cefas” jñādacu, jñwí. (Cefas āpērāyémēna Pedro niíā.)*

Jesús Felipe, Natanaelre “jāmu” jñrigue

⁴³ Apebúreco Jesús “Galileapu wāaada” jñ wācūrigu niíwí. Cūu toopú wāaadari suguero, Felipe buajeá: —Jāmu yuūmena, jñwí.

⁴⁴ Felipe Betsaida macū macū niíwí. Andrés, Pedro too macārārā niíwā. ⁴⁵ Felipe Natanaelre buajeá, jñyigu:

—Moisés jóaripūpu jñrigure buajeáawū. Profetacā cūūye maquērēna jóarira niíwā. Jesús Nazaret macū, José macū cāā jñnogú niíi, jñyigu.

⁴⁶ Natanael jñyigu:

—Nazaretpare sicū āñugúno maníi.

Felipe yuūyigu:

—Jāmu, ññaco marí, jñyigu.

⁴⁷ Jesús Natanael atiri ññagú: —Ñni Israelya pōna macū peti, tiiditóre manigú niíi, jñwí.

⁴⁸ Natanael cūūrē sãññawí:

—¿Deero tii mnu yuure masñ? jñwí.

—Felipe muerē suoádari suguero, yuu muerē ññatoawū méé. Yucagu higueraqu docapu niíawū mnu, jñwí.

⁴⁹ —Rabí, mnu Cōāmacú macū niíā. Israelya pōna macārā ōpū niíā, jñwí.

⁵⁰ —¿“Higueraqu docapu niíawū mnu” yuu jñrēre tuogú, yuure padeói? Too síropure mnu tee nemorō āñurē petire ññagúdacu, jñwí.

⁵¹ Jesús jñnemowí:

—Yuu múārē ateréja diamacūrā jñi: Too síropu múā āmuāse pãōrī ññādacu. Ángelea Cōāmacáyara yuu niipetira sōwū putopu muāwa, diiátiri ññādacu,† jñwí.

* **1:42** “Cefas” arameoyemena, teero biiri “Pedro” griegoayemena “ūtāgā” jñdugaro tiicú. † **1:51** Génesis 28.12.

2

Canápu wāmosiari bosebureco

¹ Itiábureco wáaro tiirí, Caná Galilea ditapure wāmosiari bosebureco tiipéowa. Jesús paco toopú jeawo. ² Jesuré, úsá cūu buerácārē boocórra niiwā. ³ Cúá bosebureco tiirí, vino petijóawū. Teero tiigó, Jesús pacopéja cūūrē jīwō:

—Macū, vino petijóāāyu.

⁴ Cūūpeja coore yūūwī:

—Paco, ¿deero tiigó yūūre wedei? Yūū teeré tiirítono jearia ména, jīwī.

⁵ Coopeja tii bosebureco tīācoterare: —Cūū dutiró tiiyá, jīwō.

⁶ Toopú seisparu ūtāparu niiwū. Úsā judíoare dutirobirora jūūrē coseádate oco posetire niiwū. Pacapáru niiwū: Sicarúre pairó oco cincuenta o setenta litros sáawū. ⁷ Jesús tīācoterare: —Ateparáru ocoré písádadodupoya, jīwī.

Teeparure písádadorira niiwā. ⁸ Teero tiári siro, Jesús cúārē jīwī:

—Bosebureco tiipéogure péero waané, néewayá.

Cúá “jáu” jī, néewawa. ⁹ Bosebureco tiipéogu tee oco vino cotowéoariguere sīniñáwī. Jesús tiáriguere masīrigu niiwī ména. Tīācoterape teeparure písádadojīrā, masīwā. Sīniñáári siro, wāmosiagure suocó, ¹⁰ jīwī:

—Niipetira sicato vino tīārā, āñurere tīāsuguecua. Pairó sīniári siropu, bári niirere tīācua. Mūūpe āñurē vinopere síropu tīādutiayu, jīwī.

¹¹ Jesús Caná Galilea ditapu teeré tiiwī. Tee cūū tutuaremena sicato tiieñonucāre niiwū. Teeména cūū tutuarere ēñowī. Teeré iñarā, úsā cūū buerá cúūrē padeowá.

¹² Too síro Jesús Capernaum macāpu búawawi. Cūū paco, cūū baira, úsā cūū buerá cūūmena wáawu. Úsā tiimacāpure síquē burecori niiwū.

Jesús Cōāmacūwīipū dúari basocare cōāwionecorigue
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Pascua judíoa bosebureco jeaadaró péerogā dasawá. Teero tiigú, Jesús Jerusalénpu wáawu. ¹⁴ Toopú jeagu, Cōāmacūwīipū wáawu. Tiiwī wesa macā yeparure wáicura dúari basocare buajeáwi. Toopure wecuaré, ovejare, buare dúawa.* Āpērā apeyé dita maquē niyerure wasorí basoca toopú duiwa. ¹⁵ Cúá teero tiirí iñagū, Jesús tñanarídare quēnowī. Tiidaména dúari basocare, cúāyare ovejare, wecuaré tñanawionecowi. Niyeru wasorí basocaye niyerure maabatéwi. Cúāye mesarire tuunécōácūjāwī. ¹⁶ Buare dúari basocare jīwī:

—Āniārē néewitiwayá. Yūū Pacūya wiire dúari wii tiiríjāña, jīwī.

¹⁷ Cūū teero tiirí iñarā, Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóariguere úsā wācūwū: “Cōāmacū, yūū mūūya wiire mainetōre yūū popeapu juūwītiro tiiróbiro tugueñaga”,† jī jóanoā.

¹⁸ Judíoare dutirápeja cūū cōāwionecori iñarā, cúūrē jīwā:

—¿Noā dutirómena cōāwionecoi? Cōāmacū dutirómena tiigúja, tiieññoña úsarē, jīwā.

¹⁹ Jesupéja cúārē jīwī:

—Atiwiiré cōājāña. Itiábureco siro yūū quēnogúda sūcā, jīwī.

²⁰ Judíoare dutirápeja jīwā:

—Atiwiiré tiirá cuarenta y seis cūmarī peawá. ¿Mūūpeja itiábureco siro quēnogúdari? Tiimasīricu sáa, jīwā.

²¹ Jesupéja wiiré wedesegu, cūūya ōpūūrē wáadarere wedesegu tiiwī. ²² Teero tiirá, cūū dia masāri siropu, tee cūū wedeseriguere úsā wācūwū. Teeré wācūrā, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóariguere, teero biiri Jesús wedeseriguēcārē padeowá.

Jesús basocá wācūrere masīqui

²³ Pau Jerusalénpu Pascua bosebureco neāwā. Cúá Jesús tutuaremena pee tiieñnore iñawā. Teeré iñarā, “Cōāmacū ticodiocorigu niiqui” jīrā, cúūrē padeowá. ²⁴⁻²⁵ Jesupé cúārē iñamasīpetijāgū, āpērā wedero maniró cūū basiro basocá niipetira cúā wācūrere masīpetijāwī. Teero tiigú, “cúā ‘padeóa’ jīpacari, diamacá padeorá mee niīya” jīmasījāwī.

3

Nicodemo Jesuména wedeseriguere

¹ Sicū fariseo basocu niiwī. Cūū wāmecutiwi Nicodemo. Cūū judíoare dutirá menamacū niiwī. ² Sicañami Nicodemo Jesuré iñagū jeawí. Cúūrē jīwī:

* 2:14 Basocá wáicurare sáári siro, pairé sīāduti, sóepeodutiya. † 2:17 Salmo 69.9.

—Basocáre buegá, Cōāmacū m̄m̄mena niiqui. Teero tiigú, cūu tutuare ticorémēna m̄m̄ tiēñomasīā. M̄m̄ tiēñore ñnarā, ūsā ateré masīā: Cōāmacū m̄m̄rē ticodiocoyji ūsārē buedutigū, jīwī.

³ Jesús cūārē ym̄wī:

—Ym̄ m̄m̄rē aterēja diamacārā jīā: Sīcū sīcatopu bauáriroero bauánemoripacu, Cōāmacū dutiré jeaboarigū cūūpure jearicu, jīwī.

⁴ Nicodemo cūārē s̄ññāwī:

—¿Deero tii marī bucuári siro, marī pacoya páatipu s̄āāwa, bauábogari sūcā? S̄āāwa, bauāmasīricu, jīwī.

⁵ Jesús cūārē ym̄wī:

—Ym̄ aterēja diamacārā jīā: Sīcū ocoména, teero biiri Espiritu Santomena bauáheri, Cōāmacū dutiré jeaboarigū cūūpure jearicu. ⁶ Basocá pōna basocára niicua. Cūārā Espiritu Santomena bauára, Cōāmacū pōna s̄āācua. ⁷ Teero tiigú, m̄m̄ “niipetira sīcato bauáriroero bauánemorō booa” jīrēre tuoqú, tuomanírjñā. ⁸ M̄m̄ masīā: Wīno noo booró páapucu. Wīno busurī tuoqacá, ¿noopé atii; noopé wáai? jīmasīricu. Espiritu Santomena bauári tiiré tee tiiróbiro wáaa, jīwī.

⁹ Nicodemo jīwī:

—¿Deero tiiró teero wáabogari? jīwī.

¹⁰ Jesús cūārē ym̄wī:

—M̄m̄ Israelya pōna macārārē Cōāmacūye maquērē buegú niipacu, ¿teeré masīri? ¹¹ Ym̄ aterēja diamacārā jīā: Ūsā masīrēre, ūsā ñnariguere múārē wedea. Múāpe ūsā wederére padeoricu. ¹² Atibáreocu wáarere ym̄ wederi, múā padeoría. Ūm̄āsepu wáarepereja ym̄ wedericārē, nemorōrā padeoricu.

¹³ “Sīcū basocá ūm̄āsepu muáwarigū maniquí. Ym̄ niipetira sōwā ūm̄āsepu niirigu diiátiwu. ¹⁴ Tíatopure yucu manirōpu Moisés ñña cōmeména tiirigūre yucugupu néem̄ñocōyigū.” Cūu ñnarē néem̄ñocōriroero ym̄ niipetira sōwācā néem̄ñocōnogūdu niā. ¹⁵ Biiro ym̄re tiirémēna niipetira ym̄re padeorā catirucujāādacu, jīwī Jesús.

Cōāmacū cūu macārē ticodiocorigue

¹⁶ Cōāmacū atibáreco macārārē bayiró mañjīgū, cūu macā sīcū niigúrē ticodiocorigu niwī. Teero tiirā, niipetira cūu macārē padeorā pecamepu wáaricua; cūūmena catirucujāādacu. ¹⁷ Cōāmacū atibáreco macārārē “ññarō tiigúda” jīgū mee cūu macārē ticodiocorigu niwī; cūārē netōnéārō jīgū ticodiocorigu niwī.

¹⁸ Cōāmacū cūu macārē padeorāre ññarō tiiriqui. Cūārē padeohépera ññarō tiinōādara niitoaya mee Cōāmacū macā sīcū niigúrē padeohére wapa. ¹⁹ Cōāmacū macū sīāwócore néeatigū tiiróbiro atibárecoero atiwī. Basocápe ññarē tiirā niijirā, sīāwócore néeatigūre booríyira. Ññarēre tiidugájirā, naññārōpu putuádugayira. Teero tiigú, Cōāmacū cūārē ññarō tiigúdaqui. ²⁰ Ññarē tiigú sīāwócore cuogūre booríqui. Cūu ññarē tiirére bauanérī boohégu, sīāwócore putopu jeadugariqui. ²¹ Diamacārā ññurē tiigūpe sīāwócore néeatigūre nanurucúqui. Ññurē tiigú sīāwócore putopu niirī, basocá cūu tiirére ññaāya. Cūu Cōāmacū booróbiro tiirī, ññanoā.

Juan Bautista Jesuyére wedenemorigue

²² Too síro Jesús ūsā cūu buerámēna Judea ditapu wáawu. Toopáre basocáre wāmeōtira, yoari mee niwā. ²³ Juan Enón wāmecutiropu niyigū. Enón Salim wāmecutiri macā putogā niwā. Toopáre oco niiró niwā. Teero tiigú, toopáre wāmeōtigu tiyigū. Basocá cūu putopu wāmeōtidutira wáayira. ²⁴ Juan cūārē peresuwiipu sōnecoadari suguero, toopā niyigū.

²⁵ Sicabureco Juan buerére nanurā sīcū judíoare dutirá menamacámēna bayiró cāmerī wedeseyira. Cūārē dutiré jīrōbiroa cosedutire maquērē cāmerī wedeseyira.

²⁶ Too síro cūā Juan putopu wáa, cūārē jīyira:

—Ūsārē buegú, jōō niirito, día Jordán apeníñarú m̄m̄mena niirigu, ūsārē m̄m̄ wederigu mecātīgārē wāmeōtigu tiāwī. Niipetira cūārē nanurā tiāwā, jīyira.

²⁷ Juan cūārē ym̄yigū:

—Sīcūno ññurēre tiirī, Cōāmacū cūārē ticorigue niā. ²⁸ Múā ym̄ wederiguere tuotóawu. Ym̄peja “Cōāmacū beserigu Cristo mee niā” jīwū. Ym̄ cūu suguero ticocorigu niā. ²⁹ Queorémēna teeré wedeguda: Wāmoslagudu n̄mo cūūyago niico. Cūu menamacū cūu wedeserere tuoqú. Teeré tuoqú, bayiró useniqui. Teero tiigú, ym̄ wāmoslagudu menamacū usenirōbiroa bayiró useniā. ³⁰ Basocá ññacoropu cūu ym̄ nemorō uputí macū wáaro booa; ym̄pe buri niigú putuáduacu, jīyigū.

* 3:14 Ñña bacoárica Moiséyagu ññarē ñnarā, netōnényira. Ññaña Números 21.9.

Ɛmũãsepu atirigu ye maquẽ

³¹ Ɛmũãsepu atirigu niipetira nemorõ niĩ. Atibáreco macãrãpe atibáreco maquẽ dícare masĩcu; teeré wedeseuca. Ɛmũãsepu atirigu ye niipetira nemorõ niĩ. ³² Cũũ ãmũãsepu cũũ ñnariguere, cũũ tuoriguere wedesei. Cũũ wedeserere padeoráno manicúa. ³³ Cũũ wedeserere padeogánope Cõãmacũ wedeserercãrẽ padeoquí. “Cõãmacũ wedesere diamacũ niĩ”, jĩyigu. ³⁴ Cõãmacũ Ɛspĩritu Santore cãmotáro manirõ torigoru niĩwĩ Jesuré. Teero tiigú, Jesús Cõãmacũ wãcũrẽ wedesei. ³⁵ Cõãmacũ cũũ macãrẽ maigú, niipetirere, niipetirare dutimasĩrere ticoyigu. ³⁶ Cũũ macãrẽ padeogáno catiré petihére cuoquí. Cũũrẽ tuohẽguope catiré petihére buarigũdaquí. Cõãmacũ bayiró cúaremena cũũrẽ ñañarõ tiigũdaquí.

4*Jesús Samaria dita macõmena wedeserigu*

¹⁻² Pau basocá Jesuré ñanuwã. Juan wãmeõtiri basocu nemorõ ãsã Jesús buerãpe basocãre wãmeõtihu. Jesús basiro cũãrẽ wãmeõtiriwi. Pau basocá Jesuré ñanurẽ quetire, teero biiri cũã wãmeõtire quetire fariseo basoca tuoyira. Jesús “cũã tee quetire tuoáyira” jĩrere tuoári siro, ³ ãsã Judeapu niĩarira Galileapu wãawu.

⁴ Toopú wãara, Samaria ditapu netowãro niirõ tiiwá. ⁵ Tiiditapure Sicar wãmecutiri macãpu jeawu. Tiimacã puto tiato macã Jacob sicutã sãiyigu. Too siro tiidita cũũ macũ Joserẽ pũtuáyiro. ⁶ Tiiditapu oco waarĩ cope Jacob tiirĩ cope niiwũ. Jesús yoaro wãa, pãasutigu, ticope wesapu jeanuãwĩ. Coeritõ niiwũ.

⁷⁻⁸ Cũũ toopú duitabe, ãsã yaarẽ sãĩrã wãara, macãpu piyawawu. Ɛsã toopú wãaari siro, sícõ numiõ Samaria dita macõ ticoperu oco waagó jearigo niiwõ. Jesús coore jĩyigu:

–Yũre oco tiãña, jĩyigu.

⁹ Judíoa Samaria dita macãrãmena cãmerĩ ñadugariya. Teero tiigó, coope cũũrẽ jĩyigu:

–¿Deero tiigú mũũ judíoyu niipacu, yũ Samaria dita macõrẽ oco sãñ? jĩyigo.

¹⁰ Jesús yũyigu:

–Mũũ Cõãmacũ basocãre ticorere masĩria. Yũcãrẽ masĩricu. Mũũ masĩgõjã, yũre sãibõajiyu. Mũũ sãĩrĩ, yũre oco catiri tiirẽ petire ticobõajiyu, jĩyigu.

¹¹ Coope yũyigo:

–Mũũ ocorẽ waaneriru cuoríã. Aticopẽ ãcũãri cope niĩ. ¿Noopú mũũ oco catiri tiirere buabõgari? ¹² Marĩ ñecũ Jacob aticopẽ maquẽrẽ sñiyigu. Cũũ põna, cũũyara ecarácã sñiyira. Cũũ marĩrẽ aticoperẽ cũũyigu. ¿Mũũpeja cũũ nemorõ niĩ? jĩyigo.

¹³ Cũũpe jĩyigu:

–Niipetira aticopẽ maquẽ ocorẽ sñinĩrã sñidugãadacua sũcã. ¹⁴ Yũũ ticorẽpere sñinígãno sñidugãnemoriqui. Cũũrẽge cũũya yeeripũnapu oco õmayucoro tiirõbiro niĩadacu. Teemẽna catirucujãgũdaquí, jĩyigu.

¹⁵ –Too docare yũre teeocore ticoya. Mũũ yũre ticorĩ, yũũ oco sñidugãnemoricu. Teero biiri aticoperẽpe oco waadugãgo ñnanucũnemoricu sãa, jĩyigo coopeja.

¹⁶ –Too docare mũũ manurẽ suogó wãaya, jĩyigu.

¹⁷ –Yũũ manũ manigõ niĩ, jĩyigo coopeja.

Cũũpe jĩyigu sãa:

–Mũũ “manũ manĩã” jĩgõ, diamacũrã jĩã. ¹⁸ Mũũ sicamoquẽñerã ãmũãmena manũcutirigo niimiwũ. Mecũtigã mũũmena niigũcã mũũ manũ díamacũ niiri. Mũũ wedesere diamacũrã niĩ, jĩyigu.

¹⁹ Coope cũũrẽ yũyigo sãa:

–Yũũ tũgueñarĩ, mũũ sícũ profeta niicu. ²⁰ Ɛsã ñecũsũmũã Samaria dita macãrã iigú ãtãgãpũ Cõãmacũrẽ padeoyira. Mũã judíoye “Jerusalénpu Cõãmacũrẽ padeoró booa” jĩã, jĩyigo.

²¹ Jesús coore jĩyigu:

–Yũũ wederere tuoyá: Iigú ãtãgãpũ wãaripacara, Jerusalénpu wãaripacara, mũã Cõãmacũrẽ padeorĩto jeadaro tiã. ²² Mũã Samaria dita macãrã mũã padeorere ãnurõ tuomasĩricu. Ɛsãpeja ãsã padeorere masĩã. Biiro biia: Cõãmacũ judíoyumena basocãre netõnẽgũdaquí.

²³ Basocã Cõãmacũrẽ diamacũrã padeorã cũũye yeeripũnarĩpu padeorĩto jeadaro tiã; jeatooa mée. Cõãmacũ cũũrẽ padeorã teerora padeorĩ booquí. ²⁴ Cõãmacũ bauhẽgu niĩ. Cũũrẽ padeorã yeeripũnarĩpu diamacũrã padeoró booa, jĩyigu.

²⁵ Coopeja jĩyigo:

–Yũũ masĩã: Mesías, ãpẽrã “Cristo” jĩgũ, atigũdaquí. Cũũ atigu, marĩrẽ niipetirere wedegũdaquí, jĩyigo.

²⁶ –Yũũ mũũmena wedesequ cũũrã niĩ, jĩyigu cũũpeja.

²⁷ Cúã teero jĩ wedeseritabe, úsã jeawu. Ɛsã Jesús numiõmena wedeseri ñnarã, ññamanijõãwã. Sícunopera cãürê “¿ñeenórê boogó tiári?” o “¿ñeenó maquêrê wedesera tiári?” jĩ sãñáriwã.

²⁸ Coope coo oco waarĩre toopúra duudupójã, macãru wáajõãwõ. Toopãre jeago, basocãre wedeyigo:

²⁹ —Jõõru sícã ãmu niãwĩ. Cũu yuu tiirĩguere wedepetijããwĩ. Múãcã ñnarã atiya. Múã wãcũrĩ, ¿cũu Cristo Cõãmacã beserigura niigari? jĩyigo.

³⁰ Coo teeré wederi tuorã, cúã Jesús putopu ñnarã jeawa. ³¹ Cúã jearitabe, úsã Jesuré yaadutimiwã.

³² Cũu úsãrê jĩwĩ:

—Yuu yaaré cwoa. Múã masĩricu, jĩwĩ.

³³ Teero tiirã, úsã cũu buerã cãmerĩ sãñããwã:

—¿Apetó tiirã, ãpãrã cãürê yaaré nécati, ecatõaayirite? jĩwĩ.

³⁴ Jesús úsãrê jĩwĩ:

—Yũre ticodiocorigu booróbiro tiirĩ, teero biiri cãu dutirere tiipetiri, yũre yaaré tiiróbiro niã. ³⁵ Múã biiro jĩ wãcũã: “Bapari muĩpũrã dusaa oterigue ducacutiadaro”. Teero jĩrõno tiirã, jõõpe ñnacoya. Jõõ atirã oterigue butirê tiiróbiro niĩya padeoãdara. ³⁶ Oterigue ducare seenéõcũgũ cãu paderé wapa wapatĩnogũdu niĩ. Catiré petihérene buarã cãũye ducã seenéõcũre tiiróbiro niĩya. Cúã padeorĩ ñnarã, oterigu seenéõcũrigumena useniãdacua. ³⁷ Ate diamacã jĩrê niã: “Sícũ otequi; ãpĩ seenéõcũqui”. ³⁸ Yuu múãrê seenéõcũrã tiiróbiro ticocõã ãpãrã oteripopãre. ãpãrã oterira tiiróbiro yé maquêrê buesugueyira; múãpe seenéõcũrã tiiróbiro basocã yũre padeorĩ ññããdacu, jĩwĩ.

³⁹ Samaria dita macõ cooya macã macãrãrê “jõõ niãrigu niipetire yuu tiirĩguere wedepetijããwĩ” jĩ wedeyigo. Teeré tuorã, paũ cãürê padeorĩra niãwã. ⁴⁰ Teero tiirã, Jesús putopu jea, cãürê cúã putopu putuãdutiwa. Ɛsã cúã putopu paubúreco putuãcũmuwã. ⁴¹ ãpãrã paũ Jesús wederere tuorã, padeorĩra niãwã. ⁴² Tiimacã macãrã coore jĩwã:

—Ɛsã muũ wedeariguemena dícu cãürê padeorĩa. Ɛsã basiro cãürê tuoãwã. Teero tiirã, cãürê padeoã. Mecutígã úsã ate diamacã maquêrê masĩã: Cãürã atibúreco macãrãrê netõnégũ niĩ, jĩ wedesewa.

Jesús sícã dutigã macãrê netõnérigue

⁴³ Paubúreco Samaria dita macãrãmena niãri siro, úsã Jesuména Galilea ditapu wáawu.

⁴⁴ Too sugueropu Jesús úsãrê biiro jĩwĩ: “Profetare cãũya dita macãrã padeorĩcua”, jĩwĩ.

⁴⁵ Galilea dita macãrãcã Jerusalénpu Pascua ñnarã jearira niãwã. Toopã niipetire Jesús cãu tutuaremena tiĩñnoriguere ññãwã. Teero tiirã, Jesús Galileapũ jeari, cãürê ãñurõ bocawa.

⁴⁶ Jesús Canãpu coewĩ. Canã Galilea ditapu niã. Tiimacãru cãu too sugueropu ocoré vino wáari tiwĩ. Teeburecorire sícã dutigã Capernaum macã niwĩ. Cũu Galilea dita õpũ doca macã niwĩ. Cũu macã diarecutigu tiyĩgu. ⁴⁷ Cũu “Jesús Judeapũ niãrigu Galileapũ jeaayigu” jĩrêre tuogã, Jesús putopu jea, jĩwĩ:

—Yuu macãrê diaré netõnëbosagu búcatiya. Cũu diaró putogãpu niãwĩ, jĩwĩ.

⁴⁸ Jesupé cãürê jĩwĩ:

—Múãjã yuu tutuaremena tiĩñnore ññãhãrã, padeorĩa, jĩwĩ.

⁴⁹ Cãũpe jĩwĩ:

—Õpũ, jãmu, búawaco, yuu macã diaadari suguero, jĩwĩ.

⁵⁰ Jesupé cãürê jĩwĩ:

—Muũya wiĩpu putuawagua. Muũ macã catiqui, jĩwĩ.

Jesús teero jĩrêre padeogã, cãũya wiĩpu putuawawi. ⁵¹ Búawa, cãũya wiĩpu jeagũdu tiirĩ, cãürê padecotera maapu bocayira.

—Muũ macã catiawĩ, jĩ wedeyira.

⁵² —¿Deero biiri cãu ãñunucããrĩ? jĩ sãñãyigu cãũpe.

—Ñamica coeritó siro wioré tatijõããwã, jĩyira cúãpeja.

⁵³ “Jesús yũre tii horara ‘muũ macã catiqui’ jĩãwĩ”, jĩ wãcũgã, Jesuré padeoyigu. Teero tiirã, niipetira cãũya wii macãrãcã Jesuré padeoyira.

⁵⁴ Teeména Jesús Judeapũ niãrigu Galileapũ jeari siro, puarĩ cãu tutuaremena tiĩñnore wáaro tiwã sãã.

5

Jesús wáamasñhégãrê wáari tiirĩguere

¹ Too siro Jesús Jerusalénpu judioa bosebureco ññãgũ cãmeputuawawi sũcã. ² Jerusalénpu sããwaro sicasope Oveja wãmecutiri sope niãwã. Tiisopeputo cusaãda jĩrã quënorĩtaro niãwã. Tiitaro hebreoayemena Betesda wãmecutiwã. Tiitaro wesapãre sicamoquëñe tatiari biayã

maniré tatiari niiwā. ³⁻⁴ Teetatiaripure pau basocá yeparu cōāwā. Cúā diarecutira, iñahērā, opayuriri wáara, yuñré ñicārī cuorá niiwā. Tiitaropure wácūña manirō siquētaberi ángele diijeáyigu. Diijeá, ocoré cámeñarī tiiyígu. Cūū teero tiári siro, tiitaropu ñaañuásuguegu netōnéoyígu. ⁵ Toopúre sícū diarecutígu niiwī. Treinta y ocho cūmarī wáayiro, cūū diaré buarī siro. ⁶ Jesús tiitaro patopu netōwágu cūūrē iñawī. Cūū toopú yoari cōárere masíwī. Teero tiigú, cūūrē sáñáwī:

—¿Muu netōnéri boogári? jīwī.

⁷ Cūūpe yuñwī:

—Yuñre tiárupuno manī. Oco cámeñarīcōrō yuu tiitaropu ñaañuágūdu tiiri, āpī yuu suguero ñaañuásuguerucui, jīwī.

⁸ Jesupé jīwī:

—Wamñucāña. Muñ cōārōrē néepa, wáagua, jīwī.

⁹ Máata netōnéoárigupu putáwī. Cūū cōārōrē néepa, wáanucāwī. Cūūrē netōnéri bureco sábado niiwā. ¹⁰ Teero tiará, judíoare dutirápeja netōnéoárigure jīyira:

—¿Deero tiigú muñ mecáá marīrē yeerisáutiri bureco niipacari, muñ cōārōrē apawai? Marīrē teero tiidutiria, jīyira.

¹¹ Cūūpe yuñyigu:

—Yuñre netōnéárigu “muñ cōārōrē néepa, wáagua” jīāwī, jīyigu.

¹² Cúápeja sáñáyira sūcā:

—¿Noá niárī muñrē “muñ cōārōrē néepa, wáagua” jīārigu? jīyira.

¹³ Cūūpe masíriyigu. Jesús pau basocá watoapu netōwáwī. ¹⁴ Too síro Jesús Cōāmacáwiipu cūūrē buajeágu, jīwī:

—Ññurō tiwá. Muñ netōnéoárigupu niā. Nemorō ñañarō netōrī jīgū, ñañaré tiinemoḡū mee tiwá, jīwī.

¹⁵ Cūūpe judíoare dutiráre wedegu wáarigu niiwī.

—Yuñre netōnéárigu Jesús niāwī, jīyigu.

¹⁶ Jesús sábado niiri teero tiiré wapa judíoare dutirápeja cūūrē iñatutinacárra niiwā.

¹⁷ Jesupéja cūūrē jīwī:

—Yuu Pacu paderucujáqui; yuñcā paderucujā, jīwī.

¹⁸ Cūū teero jīrī tuorá, nemorōrā cūūrē siadugáyira. Cúā tagueñarī, cūū judíoare yeerisári bureco tiidutirere peotígu tiirígu niiwī. Teero biiri cūū Cōāmacūrē “yuu Pacu niirī” jīrémema nemoró cúayira. Teero jīgū, “yuu Cōāmacūmena sícārībiri niirā” jīdugagu tiwī.

Jesús cūūye maquērē wederigue

¹⁹ Teero tiigú, Jesús cūūrē yuñwī:

—Yuu ateréja diamacúrā jīā: Yuñ Cōāmacū macū yuu basiro yuu booró tiiría. Yuñ Pacu tiirére iña, tee dicure tiia. Biiro niā: Niipetire yuu Pacu tiirénorē yuñcā tiia. ²⁰ Yuñ Pacu yuñre maígú, niipetire cūū tiirénorē yuñre ēñoi. Yuñre ēñorigue nemoró too síro yuñre ēñogúdaqui. Tee cūū ēñoádarere yuu tiieñorī, múā iñamanijōādadu. ²¹ Yuñ Pacu basocá diarirare masō, catiré ticorobirora yuñcā cūū macū niijigū, catirére yuu ticodugara dicure ticoa. ²² Basocáre wapa tiádari bureco jeari, yuu Pacu wapa tiiríqui. Yuñre basocá tiirére besedutitoawi, ²³ niipetira yuñre padeoáro jīgū. Cūūrē padeoróbirora yuñre padeoáro. Yuñre padeohéguno yuu Pacucārē padeoríqui. Cūūrā yuñre ticodiocowi.

²⁴ Yuñ ateréja diamacúrā jīā: Yuñ jīrere tuogáno, teero biiri yuñre ticodiocorigure padeogáno catiré petihére cuoquí. Cūū ñañarō tiinóríqui. Cūū pecameru wáaboarigu catiré petihére cuotóari. ²⁵ Yuñ ateréja diamacúrā jīā: Basocá diarira tiiróbro niirā yuu Cōāmacū macū wedeserere tuoádadu. Cúā tuorítoto jeaadaró tiia; jeatoaó mée. Yuñ wedeserere yuñráno catirucudadu. ²⁶ Yuñ Pacura basocáre catiré petihére ticomasī. Cūūrā basocáre catiré petihére ticomasíre yuñre ticoi. ²⁷ Basocáre wapa tiádari bureco jeari, yuu basocáre wapa tiigúdadu. Yuñ niipetira sōwū niirī, yuu Pacu yuñre teero tiidutíwī. ²⁸ Múā teeré tuorá, tuomaniríjāña. Niipetira masácooperipu niirā yuu wedeseri tuoádadu. Cúā tuorító jeaadaró tiia. ²⁹ Yuñ wedeseri tuorá, masácooperipu niimiárra witiatiadadu. Ññurō tiirécutira masā, catirucudadu. Ñañaré tiirírapeja masā, ñañarō tiinóádadu.

Jesús Cōāmacū macū niirī

³⁰ Yuñ basocá tiirére iñagū, “ñañaniā” o “añuniā” jīmasā yuu Pacu dutirobirora. Yuñ basiro areyenó tiiría. Yuñ booró tiidugaría; yuu Pacu yuñre ticodiocorigu booróbro tiia. Tee tiiró, yuu jīrē diamacú niā. ³¹ Yuñ basiro yuu niirecutirere wederi, “muñ wederé wapamaníā” jībocu múā. ³² Āpī niirī yuu niirecutirere wedegú. Cūūrā yuu Pacu niirī. Yuñ masīā: Yuñ niirecutirere wedegu, diamacúrā wedei. ³³ Múā Juan wāmeotiri basocūpure sáñáñadutira

ticocorira niiwā. Cūācā yuu niirecutirere diamacá wedegú niirigu niiwī. ³⁴ Basocá yuu niirecutirere wedeserere amaāgū mee tia. Múārē netōārō jīgū, Juan wederiguere múārē wācūrī tia. ³⁵ Juan siāwōcoriga tiiróbiro niiwī. Siāwōcoriga añurō jūūboeropu basocá neācua. Múācā jeawu, cūū wederī tuorā. Tuo, yoari mee useniwū. ³⁶ Yuu tiiré Juan wederigüe nemorō yuu niirecutirere ēñoā. Yuu tiiré yuu Pacu tiidutirera niā. Teero tiirémēna “yuu Pacu diamacárā yuure ticodiocowī” jīrēre ēñoā. ³⁷ Yuu Pacu yuure ticodiocorigucā yuu niirecutirere wedeī. Múā cūū wederēre tuorā; cūū baurécārē iñaria. ³⁸ Cūū ticodiocoriguere padeorā. Teero tiiró, cūū wederé múārē sāaria. ³⁹ Múā Cōāmacāyē queti jóaripūrē quoniremena buea, “toopú catiré petihére buaādacu” jī wācūrā. Múā tiipū maquērē buera, yéē maquērēna buemiā. ⁴⁰ Teero wācūpacara, yuupere padeonunúsedugaria. Yuure padeonunúsēra dīcu catiré petihére cūoādācua.

⁴¹ Basocá yuure añurō wedeserere amaāgū mee tia. ⁴² Yuu múārē iñamasīā. Múā Cōāmacārē maīrīa. ⁴³ Yuu Pacu wāmemēna yuu atīpacari, múā yuure añurō bocaria. Āpī cūū basiro cūū wāmemēna atīgūpere múā añurō bocabocu. ⁴⁴ Múā basirora múā tiirēre “añuā” jīrī booa. Cōāmacū sīcū niigū múārē “añuā” jīrēpere amaāria. Teero tiirā, ¿deero tī múā yuure padeobóatau? ⁴⁵ Múā yuure “Cōāmacūpure marīrē wedesāgūdaqui” jī wācūrījāña. “Moisés jóariguere tiirā, Cōāmacūmenā añurō niādadacu”, jī wācūmiā múā. Moiséra múārē wedesāqui. ⁴⁶ Moisés yéē maquērē jóarigu niiwī. Teero tiirā, cūū jóariguere padeorā yuucārē padeobócu. ⁴⁷ Cūū jóariguere padeohérapeja ¿deero tī múā yuu wederēre padeobóatau? Padeorīdojā, jīwī.

6

Jesús cinco mil āmuārē yaaré ecarigüe

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Too síro Jesuména Galileatar apeniñapú tiāwawu. Tiitaro wāmecutiā Tiberias. ² Basocá cūū tiēñoremena diarecutirare netōnerī iñajīrā, pau cūūrē nunuwā. ³ Ēsā apeniñapú tiājeara, ūtāgūpū muāwa, duiwu. ⁴ Teeburecorire Pascua judíoa bosebureco wāaadarō péerogā dusawū. ⁵ Jesús pau basocá cūūrē nunurī iñagū, Felipe jīwī:

—¿Noopú marī yaaré sārā wāaadari cūā paure ecaādara? jīwī.

⁶ Felipe ¿deero yuugūdarī? jīgū, teero sāñāwī. Jesupé cūū tiādarere masītoarigu niiwī. ⁷ Felipe cūūrē yuūwī:

—Ocho muīpūrā pade wapatāremēna marī pā sārī, puatāco, batori, jeatuaricu, jīwī.

⁸ Ēsā menamacū Andrés (Simón Pedro baipeja) Jesuré jīwī:

⁹ —Ānorē sīcū wīmagū niī. Cūū sicamoquēñepa pā cebadamēna tiārigüe cuoi. Teero biiri wai puarā cuoi. Ate yaaré āniā paure jeatuaricu, jīwī.

¹⁰ Jesús ūsārē jīwī:

—Basocāre duidutiya, jīwī.

Too pūre tāa pee niuwī. Teero tiirā, niipetira duiwa. Cinco mil āmuā niuwā. ¹¹ Too síro Jesús pārē néē, Cōāmacūrē usenire ticowī. Too síro duirāre batodutiwī. Waimenacārē teorora tiwī. Ēsā cūā yaadugarocōrō batowu. ¹² Cūā yaa, yapiari siro, Jesús ūsārē jīwī:

—Cūā yaaduarere cōōrī jīrā, teerē seesāña, jīwī.

¹³ Sicamoquēñepa pā niimiārigüe ūsā yaaduaariguere seesārī, doce piseri dadodupōwu. ¹⁴ Basocá Jesús cūū tutuaremenā tee tiēñorī iñārā, jīwā:

—“Profeta atigūnū niāyigu” cūā jīrīgu ānirā niī. Diamacārā niyu, jīwī.

¹⁵ Cūā cūūrē bayirō tutuaremenā néewa, ōpū sōnecodugamiwā. Cūūpeja cūā teero tiidugāre iñagū, sīcārā ūtāgūpū muājōāwī.

Jesús oco sotoápu wāarigüe

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Too síro nācūmatiri, ūsā opataropu búawawu. ¹⁷ Nācūmuāri siro, Jesús baurīwī. Teero tiirā, Capernaumpu wāara, doorigūpu muāsā, tiitarore tiāwanucāwū. ¹⁸ Ēsā tiāwari, wīno bayirō páapuatiwu. Teero wāari, ocoturī paca atiwu. ¹⁹ Ēsā yoaro sicamoquēñē kilómetros wāari siro, Jesús ūsā putoru atigu, oco sotoápu atijōāatiwī. Cūūrē iñārā, bayirō cuiwu. ²⁰ Cūū ūsārē jīwī:

—Yuu niā. Cuirijāña, jīwī.

²¹ Teero tiirā, useniremenā cūūrē boca, muāsādutiwu. Máata ūsā wāaropu jeasirotiwu.

Opataro wesapu cōōrīra Jesurē āmaārigüe

²² Apeburecope basocá apeniñapú putuāarira iñaco, jīyira: “Sicawāra niimiāwū; Jesús cūū buerāmenā tiiwurē muāsāriawī; cūū buerā dīcu tiāwawā”, jīyira. ²³ Cūā teero jīcōātori, apeyepāwu jeayiro. Teepawu ūsā yaaariropu jeayiro. (Ēsā toopū yaawu, Jesús cūū Pacure usenire ticoari siro.) Tee Tiberias wāmecutiā macā maquēpawu niuwā. ²⁴ Jesús, teero biiri

ūsā cūū buerá manirí ñnarā, basocá teepawupu muāsā, Capernaupu Jesuré āmaārā atirira niiwā.

Jesús yaaré catiré petihére ticogú

²⁵ Cūā atiniñapú tiājeera, Jesuré buajeára, cūūrē sāññáwā:

—Basocáre buegú, ¿deero biiri muu tiājeearí ānopúre? jñwā.

²⁶ Jesupé yuūwi:

—Yuū múārē ateréja diamacúrá jñā: Múá pā yaa, yapiarigue wapa yuūre āmaāā. Yuū tutu-aremena tiēñorigepera múā tuomasírria. Teeré tuomasírrapeja, teewapa yuūre āmaāboajyu. ²⁷ Yaarére bayiró boorjārō booa; yaaré petijōācu. Teero tiiróno tiirá, yaaré catiré petihére ticorépera āmaārō booa. Cōāmacū yuū Pacu yuūre cūū ticodiocorigu niirére múārē ēñotōaawí. Teero tiigú, yuū niipetira sōwū tee yaaré catiré petihére múārē ticoguda, jñwí.

²⁸ Teero tiirá, cūāpe sāññáwā:

—¿Deero tiádari ūsā, Cōāmacū tiidutirere āñurō tiádara? jñwā.

²⁹ Cūūpeja yuūwi:

—Cōāmacū múārē tiidutire biiro niā: Yuūre cūū ticodiocorigure padeodutí, jñwí.

³⁰ Teero tiirá, cūūpeja sāññáwā sūcā:

—¿Ñeenómena ēñogúdari, ūsā muūrē padeorí? ¿Deero bauré tiigúdari? ³¹ Marí ñecūsūmuā yucu manirōpu maná wāmecutirere yaayira. Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóanoā: “Cūū cūārē yaarigue ūmuāse maquērē ticoyigu”,* jñ jóanoā, jñwā.

³² Teero tiigú, Jesupé jñwí:

—Yuū ateréja diamacúrá jñā: Ūmuāse maquē yaariguere Moisés mee ticoyigu; yuū Pacupe basocáre yaaré ūmuāse maquē petire ticoí. ³³ Cūū ticoré ūmuāsepu diiátire niā. Basocáre catiré petihére ticoa, jñwí.

³⁴ —Ōpū, tee yaarére ūsārē ticorucujāña, jñwā.

³⁵ Jesús jñwí:

—Yuūrá niā yaaré catiré petihére ticogú. Yuūre padeonunserano juabóara tiiróbiro niinmericua; oco sínidugára tiiróbiro niinmericua. ³⁶ Múārē ateré jñtoawu: Múá yuūre ññapacara, padeoría. ³⁷ Niipetira yuū Pacu yuūre ticorá yuūre padeonunseadacua. Yuūre padeoráre ñeerjá tiiricu. ³⁸ Yuū ūmuāsepu niirigu yuū booré tiigú mee atiwu; yuūre ticodiocorigu boorépera tiigú atiwu. ³⁹ Yuū Pacu biiro booi: Yuūre ticorirare tiidíori boorí; cūārē pecamepu wáari boorí. Atibáreco petirí, yuū cūārē masōrí booi. ⁴⁰ Yuū Pacu biiro booi: Niipetira yuūre ññarā, yuūre padeorá catiré petihére cuorí booi. Yuū atibáreco petirí, cūārē masōgúdacu, jñwí Jesús.

⁴¹ Judioare dutirápeja Jesuré wedepatinucāwā. “Yuūrá niā yaaré ūmuāsepu diiátirigu” jñwí tuorá, ññarō wedesenucāwā.

⁴² —¿Āni teero wedesequ Jesús José macū mee nií? Cūū pacu, cūū pacore marí masīā. ¿Deero tiigú cūū “ūmuāsepu niirigu diiátiwu” jñwí? jñwā.

⁴³ Jesús cūārē jñwí:

—Wedepatirijāña. ⁴⁴ Sīcāno cūū booró yuūre padeonunsemasírriqui; yuū Pacu yuūre ticodiocorigu yuūre ticoráno dícu padeonunseca. Atibáreco petirí, yuū cūārē masōgúdacu. ⁴⁵ Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóanoā: “Cōāmacū niipetirare bue, tuomasírí tiigúdaqwi”,† jñ jóanoā. Teero tiirá, niipetira yuū Pacu wederére tuo, tuomasírā, yuūre padeonunseya.

⁴⁶ *Sīcāno yuū Pacure ññarii. Yuū Cōāmacūmena niirigu niā. Teero tiigú, yuū dícu cūūrē ññawū. ⁴⁷ Yuū ateréja diamacúrá jñā: Yuūre padeoráno catirucudacua. ⁴⁸ Yuūrá niā yaaré catiré petihére ticogú. ⁴⁹ Múá ñecūsūmuā yucu manirōpu maná wāmecutirere yaayira. Teeré yaapacara, diajōāyira. ⁵⁰ Yuūre yaaré ūmuāsepu diiátirepera wedesea. Teeré yaaráno diaricua. ⁵¹ Tee yaaré catiré petihére ticoré ūmuāsepu diiátirigue yuūrá niā. Teeré yaaráno catirucujāadacua. Yuū yaaré ticoré yáa ōpūū niā. Yáa ōpūūrē atibárecomu niirā catirucuaró jñgū, ticoguda, jñwí.

⁵² Judioare dutirápeja cāmerí wedesewa:

—¿Deero tii maríre āni cūūya ōpūūrē yaadutibogari? jñwā.

⁵³ Teero tiigú, Jesupéja cūārē jñwí:

—Yuū ateréja diamacúrá jñā: Múá yuū niipetira sōwūya ōpūūrē yaaripacara, yé díre síniripacara, catiré petihére cuorícu. ⁵⁴ Yáa ōpūūrē yaagánope, yé díre sínigánope catiré petihére cuoquí. Atibáreco petirí, cūūrē masōgúdacu. ⁵⁵ Yáa ōpūū yaaré peti niā; yé dí síniré peti niā. ⁵⁶ Yáa ōpūūrē yaaráno, yé díre síniráno yuūmena niíyua; yuūcā cūāmena niā. ⁵⁷ Yuū Pacu yuūre ticodiocorigu catí. Cūū catirémēna yuū catía. Teero tiiróbiro yáa

* 6:31 Salmo 78.24. † 6:45 Isaías 54.13.

õpũ yaaráno yuu catirémena catiadacua. ⁵⁸ Yuurá yaaré ãmuãsepũ diiátiriguere wedesea. Maná múã ñecúsũmuã yaarigue tiiróbiro niiria. Cúã teeré yaapacara, diajõãyira. Yáa õpũrẽ yaaránopeja catirucujãadacua, jĩwĩ.

⁵⁹ Jesús cúãrẽ teeré Capernaumpũ judíoa neári wiipũ buewi.

Paũ basocá Jesuré nunudúrigue

⁶⁰ Paũ cúãrẽ nunumíarira cúũ buerére tuorá, cámerĩ jĩwã:

—Cúũ wederé wisiónetõjõã. Tuomasĩña maniã, jĩwã.

⁶¹ Jesús cúã wedepatirere masĩgũ, jĩwĩ:

—¿Múã yuu wederé ñañarõ tugueñagari? ⁶² ¿Deero wáabogari yuu niipetira sõwũ too sugeroropũ yuu niiriropũ muãwari sũcã? Múã teeré ññarã, ¿deero tugueñabogari? ⁶³ Espiritu Santo catirére ticoi. Marĩye õpũrĩ marĩrẽ catiré ticoria. Yuu yaaré, síniré maquẽrẽ wedegu, popeapu yeeripũna maquẽrẽ wedegu tiia. Yuu wederé padeoráno catirucujãadacua.

⁶⁴ Ápẽrã múã menamacãrã yuu wedepacari, yuure padeoriya ména, jĩwĩ.

Jesús cúãrẽ padeohérare sicatorũra masĩtoarigu niiwĩ. Teero biiri too síropũ cúãrẽ ññatutirapure wedesãgũducãrẽ masĩtoarigu niiwĩ.

⁶⁵ Cúũ jĩnemowĩ:

—Teero tiigũ, meerpũ múãrẽ wedemiãwũ: “Sĩcũno cúũ booró yuure padeonũnũsemasĩriqui; yuu Pacũ yuure ticooráno dícu padeonũnũsecua”, jĩãwũ, jĩwĩ.

⁶⁶ Tiiburecomena paũ cúãrẽ nunumíarira cúãrẽ bapacutidujãwã. ⁶⁷ Cúã teero tiiri ññagũ, Jesús úsã cúũ buerére sãĩñáwĩ:

—¿Múãcã yuure cõãjõãdugai? jĩwĩ.

⁶⁸ Simón Pedropeja cúãrẽ yuuwĩ:

—Ësã Òpũ, ¿noãpére nunubógari? Mũũ wedesere catiré petihére ticoa. ⁶⁹ Ësã mũũrẽ padeotóaa. Ësã masĩã: Mũũ Cõãmacũ ticodiocorigũ, ññanarẽ manigũ niã, jĩwĩ.

⁷⁰ Jesupé úsãrẽ jĩwĩ:

—Yuu múã docere besewũ. Yuu teero tiiri siro niipacari, sícũ múã menamacũ wãtĩyagu niĩ, jĩwĩ.

⁷¹ Jesús teero jĩgũ, Judas, Simón Iscariote macũrẽ jĩgũ tiiwĩ. Judas úsã menamacũ niimiwĩ. Teero niipacu, too síropũre Jesuré wedesãgũdũ niirigu niiwĩ.

7

Jesús baira cúãrẽ padeorĩgũ

¹ Too síro Jesús Galileapũ ññacãmesãwĩ. Judeapure ññacãmesãdugariwi. Toopure Judíoa dutirá cúãrẽ ãmaãyira, siãdugára. ² Judíoa bosebureco úsã wiserígã tii, niĩdari bosebureco* jeaadarõ tiiwũ. ³ Teero tiirã, Jesús baira cúãrẽ jĩwã:

—Ãnopure putuárijãña. Mũũ buerére tuonũnũsera toopũ niirãcã mũũ tutuaremena tiẽñõrere ññarõ jĩgũ, Judeapũ boseburecore ññagũ wáaya. ⁴ Basocá mũũrẽ masĩãrõ jĩgũ, yayióropũ tiẽñõrijãrõ booa. Mũũ tiirére niipetira ññacoropũ tiẽñõgũ wáaya, jĩwã.

⁵ Cúũ bairapũra cúãrẽ padeoriwa. ⁶ Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

—Yuu toopũ wáaadarõ jearia ména. Múãpeja múã booró wáamasã. ⁷ Atibureco macãrã ññanarẽ tiirã múãrẽ ññatutiriya. Yuu cúã ññanarõ niirecatirere wedea. Teero tiirã, yuure ññatutiya. ⁸ Múã boseburecore ññarã wáaya. Yuuja wáaria ména. Yuu toopũ wáarito jearia ména, jĩwĩ Jesús.

⁹ Teero jĩ, Galileapũra putuájãwĩ.

Jesús wiserígã tiiri boseburecore ññagũ wáarigũ

¹⁰ Cúũ baira Jerusalenpũ bosebureco ññarã wáari siro, Jesucã wáawi. Basocá yuure ññamasĩrijãrõ jĩgũ, noo niigũbiro wáacãmesãwĩ. ¹¹ Tii boseburecopũ judíoare dutirá Jesuré ãmaãyira. “¿Jõõ niirigute noopũ niigari?” jĩyira.

¹² Paũ basocá Jesuyé maquẽrẽ wedeseyira. Ápẽrã “ãñugũ niĩ” jĩyira. Ápẽrãpé “niirii; cúũ tiẽñõremena basocãre tiiditógũ tiiquĩ” jĩyira.

¹³ Judíoare dutirãre cuira, niipetira tuocóropũ “Jesús biiro biii” jĩ wedeseriwa.

¹⁴ Bosebureco decocutirito,† Jesús Cõãmacũwiipũ sããwa, basocãre buewi. ¹⁵ Cúũ buerére tuorã, judíoare dutirá tuomanjõãwã.

—Ãni bueripacu, ¿deero tiigũ nocõrõca masĩ? jĩwã.

¹⁶ Jesús cúãrẽ yuuwĩ:

* 7:2 Pecasãyemena: “la fiesta de las Enramadas” o “la fiesta de las chozas” o “la fiesta de los tabernáculos” wãmecutia.

† 7:14 Wiserígã tiiri bosebureco siete burecori niiyiro.

—Yuu múãrê bueré yuu wãcûrê mee niã; yuu Pacu yuure ticodiocoriguype niã. ¹⁷ Cõamacû boorêre tiidugáguo yuu buerêre “diamacará niã” jĩmasĩqui. “Cõamacû dutiróbiro buei o cãu wãcûrêre buei”, jĩ besemasĩqui. ¹⁸ Sicû cãu wãcûrêmena wedesegu “ãñurõ wedesei” jĩrĩ tuodugáqui. Cõamacû booró wedesegu “Cõamacû ãñunetõjõã” jĩrĩ tuodugáqui. Cãupeja diamacû wedesegu niiqui; cãupure ñañarê buaricu. ¹⁹ Moisés Cõamacû dutirêre múãrê ticorigu niĩwĩ. Teero ticopacari, múã sicãno tee dutirêre tiiria. ¿Deero tiirã múã yuure siãdugái? jĩwĩ.

²⁰ Basocápe cãurê jĩwã:

—Muu wãtĩ cuogú niijĩgũ, mecũgú tia. ¿Noã muurê siãdugái? jĩwã.

²¹ Jesupê cããrê yuuiwĩ:

—Múã yuu diarecutigure netõnerĩ ññawũ. Yeerisãri burecore yuu teero tiiri, ññamanijõãwũ. ²² Moisés múãrê cõnerigu yapa macã caserõre widecõadutirigu niĩwĩ. (Cũu dícare teerê dutiririgu niĩwĩ; múã ñecũsumũãpu máata teero tiimúãatitoarira niĩwã. §) Múã cãu dutirê tiirã, marĩ yeerisãri bureco niipacari, múã põnarê widecõãcu. ²³ Múã Moisés dutirêre niipetiro tiidugájrã, yeerisãri bureco niipacari, widecõãcu. Múã teero tiirã niipacara, ¿deero tiirã yuu yeerisãri bureco niirĩ, sicû niipetiri õpũãrê netõnerĩ ññarã, yuamena cúai? ²⁴ Ññurõ wãcũtoarpu, basocã tiirêre diamacará ññabeseya, jĩwĩ.

Jesús cãu ãmuãdsepũ atiriguere wederigue

²⁵ Teero tiirã, síquẽrã Jerusalén macãrã jĩwã:

—Ññirã niĩ cãu siãdugágu, ¿teerora? ²⁶ Jĩñña! Niipetira ññacoropũ buegu tiii. Cũã cãurê merẽã jĩriya. ¿Apetõ tiirã, Judíoare Dutirá Peti “ãni Cõamacû beserigu Cristo niĩ” jĩ wãcũgari? ²⁷ Ññi Cõamacû beserigu niiriqui. Cãuya macãrê marĩ masiã. Cõamacû beserigupe atiri, cãuya macãrê masiãña manibójyu, jĩwã.

²⁸⁻²⁹ Teero tiigú, Jesús Cõamacûwiipũ buegu, bayirõ busurõmena wedewi:

—Múã yuu masãri macãrê masĩpacara, yuu atiriro petipure masĩria. Yuu boorõ mee atiwũ atiburecopure. Sicû diamacû niigú yuure ticodiocowi. Múã yuure masĩria. Yuure ticodiocorigucãrê masĩria. Yuupe cãurê masiã. Yuu cãu putopũ niirigu niã, jĩwĩ.

³⁰ Cãu teero jĩrĩ tuorã, cãurê peresuwiipũ néewadugamiwã. Cãurê ñeerĩ bureco jeariwũ ména. Teero tiirã, sicãno cãurê ñeeríwa. ³¹ Cãu teero tiidugápacari, pau toopú neãrãpe cãurê padeowã. Cũãpeja cãmerĩ sãññãwã:

—Too docare Cõamacû beserigu Cristo atigupeja, ¿ñni tiĩñnore nemorõ tiigúdari? Tiiriqui, jĩwã.

Jesuré peresuwiipũ néewadugamirigue

³² Basocã wedeserêe fariseo basoca tuoyira. Teero tiirã, paiarê dutirãmena wedeseari siro, Cõamacãwii coteri basocare Jesuré ñeedutira ticocorira niimwã. ³³ Jesús jĩwĩ:

—Yuu múãmena péero niigúdacu. Too síro yuure ticodiocorigu putopũ wãagudacu. ³⁴ Yuure ãmaãñunusepacara, buaricu. Yuu wáaropure múã wáamasĩricu, jĩwĩ.

³⁵ Judíoare dutirá cãmerĩ sãññãwã:

—Ñni “yuure buaricu” jĩgũ, ¿noopú wãagudari? ¿Maríya wedera apeyé ditapu wáarira putopũ wãagudari? ¿Toopúre judíoa niñhãrê buecãmesãgúdari? ³⁶ Cũu “yuure ãmaãñunusepacara, buaricu; yuu wáaropure múã wáamasĩricu” jĩãrigue ¿deero jĩdugaro tiigári? jĩwã.

Oco catiré ticoré maquẽ

³⁷ Tii bõsebureco niituri bureco upatĩ niiri bureco niĩwũ. Jesús tiiburecore wãmñucã, bayirõ busurõmena jĩwĩ:

—Oco sñidugárano yuu putopũ sñinãrã atiya. ³⁸ Yuure padeogúya yeeripũnapũ oco õmayucorobiro niĩadacu. Tee oco catiré ticoré niĩadacu Cõamacãye queti jóaripũ jĩrõbiora, jĩwĩ.

³⁹ Cãu oco õmayucorere wedesegu, Espiritu Santo tiiadare maquẽrê wedesegu tiiwĩ. Espiritu Santo Jesuré padeorãpore too sropu jeagũdu tiirigu niĩwĩ. Jesús dia masãmuãririgu niĩwĩ ména. Teero tiigú, Espiritu Santo ticodiocoya manirigu niĩwĩ ména.

Basocã merẽã dícu wãcũrigue

⁴⁰ Æpẽrã Jesús wederêre tuorã, biiro jĩwã:

—Ññirã niiqui profeta, basocã cãã “atigudũ niãyigu” cãã jĩrigu, jĩwã.

⁴¹ Æpẽrã: —Ñni Cõamacû beserigu Cristo niĩ, jĩwã.

Āpērāpé: —Cōāmacū beserigu ¿deero Galilea macū niibogari? ⁴² Cōāmacū beserigu David tiiróbiro Belén macū niigúdaquí. Cūū pārāmí niinunuseguru niigúdaquí. Cōāmacūye queti jóaripū teero jīā, ¿teerora? jīwā.

⁴³ Basocá Jesuré sīcārībīro wācūriwa sáa. Teero tiirá, batajōāwā. ⁴⁴ Āpērā cūūrē pere-suwīipū néewadagamiwā. Teero tiidugápacara, sīcūno cūūrē ñeeríwa.

Judíoare dutirá Jesuré padeorígu

⁴⁵ Cōāmacūwii coterí basoca cāmeputáawawa paiaré dutirá, fariseo basoca putopu. Jeari, cáārē jīyira:

—¿Deero tiirá cūūrē néeatiriari? jīyira.

⁴⁶ Cūāpe yuuyira:

—Sīcūno cūū tiiróbiro ññurere wedeseri tuohéra niīātu, jīyira.

⁴⁷ Fariseo basoca cūārē jīyira:

—¿Múācārē jīiditoari? ⁴⁸ Āñurō tuomasña: Sīcū Judíoare Dutirá Peti menamacū, sīcū fariseo basocu cūūrē padeoríqui. ⁴⁹ Cūūrē tuorá Moisére dutiré cūūriguere masíridojáya. Cōāmacū cūārē ñañarō tiigúdaqui, jīyira.

⁵⁰ Nicodemo too sugueropu Jesuré ññagū jearigu cūā menamacū niiwī. Cáārē biiro wedeyigu:

⁵¹ —Sīcārē sīadutiádari suguero, cūū wedeserere, cūū tiáriguere besesugiero booa. Teero jīā marírē dutiré, jīmiyigu.

⁵² Cūāpe cūūrē jīyira:

—¿Mūucá Galilea macū nií? Mūu Cōāmacūye queti jóaripūrē buepetigu, ateména putuágudacu: Sīcū profeta Galileapu atiriquí, jīyira.

Ñañaré tiigóre wedesārigu

⁵³ Niipetira basocá Jerusalénpu bosebureco jearira cūāye wiseripu coeputáawawa.

8

¹ Jesupé Ūtāgú Olivopu wáawi. ² Apebúreco bóeri Cōāmacūwiipu coewí sūcā. Basocá niipetira cūū putopu neāwā. Cūū jeanuā, cūārē buewí. ³ Cūū bueri, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca cūū putopu jeawa. Cūā sīcō numiō āpí coo manū niihégumena tāmūarigore néjeewa. Basocá ññacoropu coore nucōwā. ⁴ Jesuré jīwā:

—Basocáre buegú, atigó coo manū niihégumena ññañaré tiigó tāmūawō. ⁵ Moisés teero tiigónorē ūtāperimena déesīadutirigu niiwī. ¿Mūupe deero jīwí? jīwā.

⁶ Cūāpeja cūūrē teeré sāññáwā, ¿deero yuugudari? jīrā. “Cūū merēā yuuri, dutiráre wedesāādacu”, jī wācūrira niimiwā. Jesupé munibiá, cūāya wāmosññamena ditapu jóanucāwī.

⁷ Cūā cūūrē sāññaduheri ññagū, wāmūnucá, cūārē jīwí:

—Múā watoapu niigá sīcārí ññañaré tiihéguno ūtāpe née, coore déesuguearo, jīwí.

⁸ Too síro munibiá, jóanemowí sūcā. ⁹ Cūū teero jīrī tuorá, wāanucāwā. Bucu peti wāasuguewí. Cūū síro āpí bucu, cūū síro āpí, cūū síro āpí wáa, wāapetijōāwā. Jesús sīcūrā putuáwí. Numiō toopára nucūwō ména. ¹⁰ Cūū wāmūnucá, coore jīwí:

—¿Mūurē wedesāmiárra wāapetijōāārí? ¿Sīcūno mūu ññañaré tiiré wapa déeriarí? jīwí.

¹¹ —Sīcūnope déeríawā, jīwō coopeja.

—Yūucá mūurē ññañarō tiiría. Wáagoa. Ññañaré tiinemóríjñña, jīwí cūāpeja.*

Jesús sīāwócore tiiróbiro niiré

¹² Jesús basocáre wedenemowí:

—Yūurá niíā atibúreco macārārē sīāwócore tiiróbiro. Yūure padeonunúseguno naññārōpu niigá tiiróbiro niinemoriquí. Sīāwócoropu niigápe catiré petihére cuogúdaqui, jīwí.

¹³ Teero tiirá, fariseo basocapeja cūūrē jīwā:

—Mūu basiro dícu mūuyere wedea. Āpí mūu wederére “teerora niíā” jīgúno maniquí. Teero tiiró, mūu wederé wapamaníā, jīwā.

¹⁴ Jesupé cūārē yūwí:

—Yūu basiro yéere wedepacari, yūu wederé wapacutía. Yūu niiriroru, teero biiri yūu putuawadaropu masíā. Múájā yūu niiriroru, yūu putuawadaropu masíridojáā. ¹⁵ Múā atibúreco macārā wācūréména basocá tiirére ñña, “ññañaniā” jīā. Yūupeja sīcūrē teeré jīria.

¹⁶ Yūu teeré jīgá, yūu Pacu yūure ticodiocoriguména basocá tiirére ñña, “ññañaniā” jīgúdacu. Yūu sīcūrā teeré jīria. Teero tiigú, yūu jīrē díamacú niíā. ¹⁷ Múārē dutiré biiro jīā: “Puará

* 8:11 Ate versículos aperiú busepūpu baurícu; aperiú pá baucú.

sīcārībíro cúaā ĩñariguere wederi, padeoró booa”, jīī jóanoā. ¹⁸ Y_{HH} wedeserecā teerora niīā: Yéé maquērē y_{HH} wedesea; y_{HH} Pacu y_{HH}re ticodiocorigucā yéé maquērē wedesei, jīīwī.

¹⁹ Teero tiirā, cúaā sāññāwā:

–Too docare ¿m_{HH} pacu noopá niigari? jīīwā.

Cūpe cūārē y_{HH}wī:

–Múā y_{HH}re masīria; y_{HH} Pacucārē masīria. Y_{HH}re masīrājā, y_{HH} Pacucārē masīboajiyu, jīīwī.

²⁰ Jesús Cōamacūwīru buerito, cūārē teero wedesewi. Niyeru sāāretibari p_{HH}topu niīwī. Cūārē ñeerí bureco jeariwu ména. Teero tiirā, sīcāno cūārē ñeeríwa.

“Y_{HH} wáaadaropure múā wáamasīricu”

²¹ Jesús cūārē wedenemowī:

–Y_{HH} wáagu tiā. Y_{HH} wáari siro, múā y_{HH}re āmaāmiādacu. Múā ñañarē tiirére acabónoña manirā diaadacu. Y_{HH} wáaadaropure múā wáamasīricu, jīīwī.

²² Judioape cāmerí sāññāwā:

–Cūū basiro sīā, diaboqui. Teero tiigú, “múā y_{HH} wáaadaropure wáamasīricu” jīīī, ¿teerora? jīīwā.

²³ Jesús cūārē jīīwī sūcā:

–Múā atiyepá macārā niīā; y_{HH}re āmuāse macū niīā. Múā atibúreco macārā niīā; y_{HH}re atibúreco macū mee niīā. ²⁴ Teero tiigú, “múā ñañarē tiirére acabónoña manirā diaadacu” jīīwāw múārē. Y_{HH} basiro yéé maquērē wedeseri, “y_{HH}rā niīā” jīīrere múā padeoría. Teero tiirā, múā acabónoña manirā diaadacu, jīīwī.

²⁵ Teero tiirā, cūāpeja sāññāwā:

–¿Noānó niī m_{HH}? jīīwā.

Jesupé y_{HH}wī:

–Buenacāgūru múārē wedetoamiwū. ²⁶ Y_{HH} múā ñañarē tiirére, múārē y_{HH} wapa tiīadarere pee wededugapacu, wederia ména. Y_{HH}re ticodiocorigupu diamacá wedei. Teero tiigú, cūū wederi, y_{HH} tuoárigue dicure múārē atibúreco macārārē wedea, jīīwī.

²⁷ Cūū teero wedesegu, cūū Pacu Cōamacūrēna wedesegu tiimíwī. Cūāpe teeré tuomasīriwa.

²⁸ Teero tiigú, Jesús cūārē jīīwī:

–Múā y_{HH} niipetira sōwūrē néemūnūcōrip_{HH},† “y_{HH}rā niīā”* jīīrere masīādacu. “Cūū booró tiiríjiyi; cūū Pacu buerigue dicure wedejíyi”, jīī masīādacu. ²⁹ Y_{HH}re ticodiocorigu y_{HH}mena niīī. Y_{HH} cūū tsaré dicure tiā. Teero tiigú, y_{HH} Pacu y_{HH}re sīcūrā cūūrii, jīīwī.

³⁰ Jesús teero jīīrī tuorá, pac cūārē padeowá.

Cōamacū pōnaye queti; ñañarē tiidúmasīhērāye queti

³¹ Jesús judíoa cūārē padeomírirare biiro jīīwī:

–Múā y_{HH} buerére y_{HH}rucura, y_{HH}re padeonūnūsera peti niīādacu. ³² Diamacá maquērē masīādacu. Teeré masīrā, ñañarē tiirére tiidúmasīādacu. Teero tiirā, dutiapenori basoca wítirira tiiróbiro niīādacu.

³³ Cúaā cūārē jīīwā:

–¿Deero tiigú m_{HH} “dutiapenori basoca wítirira tiiróbiro niīādacu” jīīī? Ūsā Abraham pārāmerā niinūnusera niīā. Ūsā sīcārī dutiapenori basoca niiritoawū.

³⁴ Jesús cūārē jīīwī:

–Y_{HH} ateréja diamacúrā jīīā: Niipetira ñañarē tiirāno dutiapenori basoca tiiróbiro niicua. Dutiapenori basoca wítimasīricua. Teerora ñañarē tiirácā ñañarére tiidúmasīricua. ³⁵ Sīcū dutiapenori basoca cūū ōpāya wiipare niirucuriqui; tiiwī ōpū macape tiiwipare niirucucqui.

³⁶ Teero tiigú, y_{HH} Cōamacū macū peti niijīgū, múārē dutiapenori basoca tiiróbiro niirārē wítiri tiimasā. Y_{HH} teero tiirī, wítirira peti niīādacu sáa. ³⁷ Y_{HH} múā Abraham pārāmerā niinūnusera niirére masītoa. Teero niipacara, y_{HH} wedeserere padeodugáricu. Teero tiirā, y_{HH}re sīādugácu. ³⁸ Y_{HH} Pacu y_{HH}re ēñoriguere múārē wedemiā. Múāpeja múā pacu tiidutírere tiicú, jīīwī.

³⁹ Cūāpeja cūārē y_{HH}wa:

–Ūsā pacu Abraham niīī, jīīwā.

Cūape jīīwī:

–Múā Abraham pārāmerā peti niirā, cūū tiiróbiro tiibócu. ⁴⁰ Teero tiiróno tiirā, y_{HH} diamacá maquē y_{HH} Pacu bueriguere wedegú niipacari, sīādugáa. Abraham teero tiirírigu niīwī. ⁴¹ Múāpe múā pacu tiiróbirora tiā, jīīwī cūāpeja.

Cúaā cūārē y_{HH}wa:

–Ūsājā pacu manirā bauáririra niīwū. Cōamacū sīcūrā ūsā Pacu niīī, jīīwā.

† 8:28 Jesús cūū diaadare maquērē wedesegu tiiyígu. ‡ 8:28 Éxodo 3.14.

⁴² Jesupéja jīwī:

—Cōāmacū múá Pacu niitā, yūne maībócu. Yūn cūāmena niirigura atiwu. Yūn booró atiriwu. Cūū yūne ticodiocowī. ⁴³ Múá ¿deero tiirá yūn wederére tuomasrii? Yéé maquērē tuodugária. ⁴⁴ Múá pacu wātīārē dutigú niī; múá cūyara niā. Teero tiirá, múá pacu booró tiidugá. Cūū sicatorura basocáre siágú niirigu niīwī. Péerogā diamacú maquērē tiirí. Cūū wedesequ, diamacú maquērē sīcārī wedeseriqui. Jīditorepigu, jīditosuguerigu niī. Teero jīditogu, cūū niirecutirere ēñoquī. ⁴⁵ Yūupeja diamacú maquērē wedea. Teero tiirá, múá yūne padeoria. ⁴⁶ Múá watoapure ¿noā yūn ñañarē tiirere ēñomasī? Éñomasīria. Yūn diamacú maquērē wedepacari, ¿deero tiirá yūne padeorí? ⁴⁷ Cōāmacū pōna cūū wederére tuóoya. Múāpe cūū pōna mee niā. Teero tiirá, yūn wederére tuodugária, jīwī.

Cristo Abraham suguero niitoarigue

⁴⁸ Judíoare dutirápeja jīwā:

—Mūn Samaritanoāyū niicu. Diamacárā niā ūsā jīrē: Wātī cuogú niijīgū, mecūgú tiia mūñjā, jīwā.

⁴⁹ Jesupé cūārē yūwī:

—Wātī cuogú niiria. Yūn tiirémena yūn Pacure padeoré ēñoā. Múāpe yūn tiirere iña, yūne ñañarō buijjā. ⁵⁰ “Basocá yūne añurō wedesearo” jīrere āmaāgū mee tiia. Teero niipacari, sīcū niī yūne añurō wedesequ. Cūūrā basocá tiirere queorō wedegudu niī. ⁵¹ Yūn ateréja diamacárā jīā: Yūn wedeseri tuo, teeré tiigūno diariqui, jīwī.

⁵² Judíoare dutirápeja jīwā:

—Ūsā jīārirobirora teorora niā: “Wātī cuogú niijīgū, mecūgú tiia”. Abraham diajōāyigu. Profetacā diajōāyira. Mūupeja biiro jīā: “Yūn wedeseri tuo, teeré tiigūno diariqui”. ⁵³ Mūn ūsā ñecū Abraham nemorō niiria. Cūū diajōāyigu. Profetacā diajōāyira. Mūupeja ¿ñiirūno niī teero jīi wedesequ? jīwā.

⁵⁴ Jesupéja cūārē jīwī:

—Yūn basiro yūn tiirere añurō wedeseri, wapamanā. Yūn Pacu (múá “Cōāmacū ūsā Pacu” jīgúrā) yūn tiirere añurō wedesei. ⁵⁵ Múá cūūrē masīricu. Yūupeja cūūrē masiā. Yūn “cūūrē masīria” jīgū, múá tiiróbiro jīditorepigu niibocu. Diamacárā jīā: Yūn cūūrē masiā; cūū wedeseri tuo, teeré tiia. ⁵⁶ Múá ñecū Abraham yūn atiadarere “ñagúda” jī, useniwī. Teeré ñagū, bayirō useniwī, jīwī.

⁵⁷ Cūāpeja jīwā:

—Mūn cincuenta cūmarī cuorīpacu, ¿Abrahamrē ññarī? Ññaridojājyu, jīwā.

⁵⁸ Jesupé yūwī:

—Yūn ateréja diamacárā jīā: Abraham bauáadari sugueropu, “yūnrá niā”, § jīwī.

⁵⁹ Cūū teero jīrī tuorā, cūūrē déesiāāda jīrā, ūtāperire néemiwā. Cūūpeja cūārē dutijā, Cōāmacūwiipu niārigu wáajōāwī.

9

Jesús ññahēgū bauárigure ññarī tiirígue

¹ Jesús netōwā, sīcū ūmu capeari ññahēgūrē ññawī. Cūū wīmagūpura capeari ññahēgū bauáyigu. ² Ūsā Jesurē sāññawū:

—Ūsārē buegá, ¿deero tiigú āni capeari ññahēgū bauáyiri? ¿Noāyé wapa niī? ¿Cūūye wapa, cūū pacusūmuāye wapa niī? jīwā.

³ Jesús ūsārē jīwī:

—Cūū ñañarē tiiré wapa mee niā. Teero biiri cūū pacusūmuāye wapa mee niā. Cūūmena Cōāmacū cūū añurō tiirere ēñodugágu, cūūrē teero baugú bauári tiirígu niīwī. ⁴ Yūne ticodiocorigu padedutirere mecūtīgā marīrē tiiró booa. Too síro ñami tiiróbiro niīadacu. Ñami jeari, sīcūno pademasīriqui. ⁵ Yūn atibúrecopu niigū, basocáre siāwócore tiiróbiro niā, jīwī.

⁶ Jesús teero jīārī siro, yeparu usecóre eocū, dita ocutíre maaná, capearipu tuusiā, ⁷ cūūrē jīwī:

—Siloétaropu mūūye capearire cosegú wáaya, jīwī.

(Siloé jīrō, “ticoconorigu” jīdugaro tiia.)

Teero tiigú, cūū toopú wáa, cūū capearire coserígu niīwī. Cūū wiipú putuaatigu, añurō ññarigu niīwī. ⁸ Cūūya wii puto macārā, āpērā cūū niyeru sāiduíri ññarucurira cāmerī sāññáyira:

—¿Āni niyeru sāiduírucuarigura niīrā? jīyira.

§ 8:58 Abraham bauáadari sugueropu, Jesús cūū Pacumena niitoayigu. Too síro Moisés Cōāmacūrē cūū wāmerē sāññarī, “yūnrá niā” jīi yūuyigu. Teero tiigú, Jesús “yūnrá niā” jīrī, basocá cūūrē déesiādugamiyira.

⁹ Siquērã “cãurã niĩ” jĩyira. Āpērãpé “niirii; ãpĩ cãũbiro baugú niĩ” jĩyira.

—Yũrã niĩã, jĩyigu.

¹⁰ —¿Deero tiigú mũu mecútigãrê ãñurõ ñãl? jĩyira cããpe.

¹¹ —Jõõ niĩarigu Jesús wãmecutigu dita oocutíremena yũu capearire tuusĩã, Siloétaropu yũure cosedutiati. Teero tiigú, wãa, yũu coseári siro, ãñurõ ñããwũ, jĩ yũuyigu cãũpeja.

¹² —¿Noopú niigari cãũ? jĩyira.

—Masĩriga. Noopú niigũ niĩqui, jĩyigu cãũpeja.

Fariseo basoca ñãhẽgũ niimiãrigure sãĩñáyira

¹³ Capeari ñãhẽgũ niimiãrigu fariseo basoca pũtopu néewanorigu niiwĩ. ¹⁴ Jesús dita oocutíremena cãũrê ñãrĩ tiiri bũreco ãsã yeerisãri bũreco niiwũ. ¹⁵ Teero tiirá, fariseo basocapeja cãũrê sãĩñáyira:

—¿Deero tiigú mũu ãñurõ ñãl? jĩyira.

—Sícũ yũu capearire dita oocutíremena tuusĩããti. Yũu coseári siro, ãñurõ ñããwũ, jĩyigu.

¹⁶ Siquērã fariseo basoca jĩyira:

—Cãũrê teero tiãrigure Cõãmacũ ticocorijiyi. Marĩ yeerisãri bũrecore netõnucãgũ tii, jĩyira.

Āpērãpé jĩyira:

—Cũũ ñãñarê tiigũno niigũã, ãñurêre tiẽñoriboajiyi, jĩyira.

Cãã cãũrê sícãrĩbĩro wãcũriyira sãa. Teero tiirá, batajõãyira.

¹⁷ Teero tiirá, cãã capeari ñãhẽgũ niimiãrigure sãĩñáyira sũcã:

—Mũute ¿deero jĩĩ mũũrê ñãrĩ tiãrigure? jĩyira.

—Yũũja “profeta niĩ” jĩã, jĩyigu.

¹⁸ Judioare dutirá capeari ñãhẽgũ niimiãrigure quetire padeodugáriyira. Teero tiirá, cãũ pacusũmũãrê sũocó, ¹⁹ sãĩñáyira:

—¿Ñi mũã macũ niĩ? ¿“Wĩmagũpũra capeari ñãhẽgũ bauárigu” mũã jĩirigura niĩ? ¿Deero tiigú cãũ mecútigãrê ñãl? jĩyira.

²⁰ Cãũ pacusũmũãpe yũuyira:

—Ĕjũ, ãsã macũrã niĩ. Cũũ capeari ñãhẽgũ bauámĩwĩ. Tee dícare ãsã masĩã. ²¹ Cũũ mecútigã ñãrêre masĩriga. Cãũrê ñãrĩ tiãrigucãrê masĩriga. Cũũ basiropu yũũmasĩ; wĩmagũ mee niĩ. Cãũrê sãĩñãña, jĩyira.

²² Cãũ pacusũmũã cuira, teero jĩyira. Judioare dutirá too sugueropu aterê jĩyira: “Jõõ niĩarigure ‘Cõãmacũ beserigu Cristo niĩ’ jĩgũnorê marĩ neãri wiipu cõãwionecoñadacu; marĩmena niĩnemoriqũ”, jĩyira. ²³ Teero tiirá, cãũ pacusũmũã “wĩmagũ mee niĩ; cãũrê sãĩñãña” jĩyira.

²⁴ Judioare dutirãpeja capeari ñãhẽgũ niimiãrigure sũocóyira sũcã. Cãũrê jĩyira:

—Cõãmacũ tuocóropure diamacũ wedeseya. Ĕsã masĩã: Jõõ niĩarigu ñãñarê tiigú niĩ, jĩyira.

²⁵ Cãũpe yũuyigu:

—Cũũ ñãñarê tiigú niigũ niĩqui; yũu masĩriga. Ate dícare masĩã: Yũu capeari ñãhẽgũ niipacu, mecútigãrê ñãã sãa, jĩyigu.

²⁶ Cãũpeja cãũrê sãĩñãnemoyira:

—¿Deero mũũrê tiãrĩ? ¿Ñeenómena mũũrê ñãrĩ tiãrĩ? jĩyira.

²⁷ Cãũpe yũuyigu:

—Mũãrê wedetoamiãwũ; yũure tuorícu. ¿Deero tiirá wedenemorõ booi sũcã? ¿Mũãcã cãũrê nũndugãgari? jĩyigu.

²⁸ Cãũpeja cãũrê tutiyira:

—Mũu cãũrê nũñãña. Ĕsãpeja Moisés dutirêre nũñããda. ²⁹ Ĕsã masĩã: Cõãmacũ Moisés wedeseyigu. Cãũrêjã “too macũpu niĩ” jĩmasĩriga, jĩyira.

³⁰ Cãũpeja cãũrê jĩyigu:

—¡Ayol! ¿Mũã cãũrê “noo macũpu niĩ” jĩmasĩrigari? ¡Cãũrã yũure capeari ñãrĩ tiããwĩ! ³¹ Marĩ aterê masĩã: Cõãmacũ ñãñarê tiãrêre cãã sãirêre yũurĩqui. Cãũrê padeorãnorê, cãũ boorê tiãrãnorê yũuqui. ³² Sícãrĩ “sícũ wĩmagũpũra capeari ñãhẽgũ bauárigure ñãrĩ tiããyigu” jĩrĩ tũoyã maniũwũ. ³³ Cõãmacũ cãũrê ticocoriatã, yũure capeari ñãrĩ tiãrĩboajiyi, jĩyigu.

³⁴ Cãũpeja cãũrê jĩyira:

—Mũu sicutopũra ñãñagũ bauárigu niipacu, ãsãrê buemasĩricu sãa, jĩyira.

Cũũ cããmena niimiãrigure cõãwionecoñãyira.

Ñãhẽrã tiirõbĩro niirãye

³⁵ Jesús capeari ñãhẽgũ niimiãrigure cãã cõãwionecori tuowĩ. Cãũrê buãjeágu, jĩwĩ:

—¿Mũu niipetira sõwarê padeói? jĩwĩ.

³⁶ —¿Noã niĩ cãũ? Yũũ cãũrẽ padeodugága, jĩũ yũũwi.

³⁷ —Mũũ cãũrẽ ññatoa. Yũũ mũũmena wedesegu cãũrẽ niã, jĩũwĩ.

³⁸ —Õpũ, mũũrẽ padeóa, jĩũ, cãũ puto ñicãcoberimena jeacũmuwĩ.

³⁹ Jesupé jĩũwĩ:

—Yũũ atibãrecompre basocãre cãã ñañarẽ tiirere masiãrõ jĩũgũ atiwũ. Teero wáari, capeari ññahērã tiiróbiro ññaadacua; capeari ññarã capeari ññahērã tiiróbiro wáaadacua, jĩũwĩ.

⁴⁰ Siquērã fariseo basoca cãũ putopũ niirãpeja cãũrẽ tuo, jĩũwã:

—Ësãcãrẽ “capeari ññahērã tiiróbirora niã múã” ¿jĩũgũ tiii? jĩũwã.

⁴¹ Jesupéja cããrẽ yũũwi:

—Múã capeari ññahērã tiiróbiro niirãjã, yũũ tiirere ññaribojũyũ. Teero tiirã, wapa cuoribojũyũ. Múã “ññamasiã” jĩũ wãcũjĩrã, wapa cuorã niã, jĩũwĩ.

10

Oveja coteri basocũmena queoré

¹ Jesús queorémēna wedewi:

—Yũũ ateré diamacárã jĩũ: Sícũ oveja niirĩ sãñirõ soperé sããwahegu, tiisãñirõrẽ mũũnetõsãwagu, yaarépigu niĩqui. ² Soperé sããwagupe oveja coteri basocu niĩqui. ³ Sope sããwaro coteri basocu cãũrẽ pãõõñecoqui. Cãũyara oveja cãũ wedeseri tuomasĩcua. Cãũcõrõrẽ cãã wãmemēna suo, néewitiwaqui. ⁴ Cãũyarare witiwapetiri ñña, cããrẽ suguewaqui. Cãũ wedeseri tuomasĩjĩrã, cãũrẽ nunucúa. ⁵ Æpi cãã ññamasihēgũrẽ nunuridojãcua. Cãũ wedeseri tuomasĩjĩrã, cãũrẽ dutibatējõãcua, jĩũwĩ.

⁶ Fariseo basoca cãũ cããrẽ queorémēna wederi, “biirope jĩũdugaro tiicũ” jĩũmasĩriwa.

Jesús oveja coteri basocu tiiróbiro niĩ

⁷ Cãã tuohéri ññagũ, Jesús cããrẽ jĩũnemowĩ:

—Yũũ ateréja diamacárã jĩũ: Yũũrã oveja sããwari sope tiiróbiro niã. ⁸ Niipetira yũũ sugero atirira ññarã, ovejare yaarépira tiiróbiro niĩya. Teero tiirã, oveja cããrẽ nunuririra niĩwã. ⁹ Yũũrã sope tiiróbiro niã. Yũũpũre sããwarano netõnénoãdacua. Oveja tiiróbiro sããwa, witiwa, tãa buarã tiiróbiro niãdacua.

¹⁰ Yaarépigu cããrẽ yaagũdu, siãgũdu dícu atiqui. Yũũpeja cããrẽ catiré ticogu atiwũ, ãñũrõ peti niĩrõ jĩũgũ.

¹¹ Yũũrã ovejare ãñũrõ coteri basocu tiiróbiro niã. Ovejare ãñũrõ coteri basocu cãũyarare diabosaqui. ¹² Æpĩpẽ cãũ õpũyarare ññanunusegu dícu niĩqui; oveja coteri basocu peti mee niĩqui. Cãũyara mee niicua. Teero tiigũ, yãi atiri ñña, ovejare cõãñucõjã, dutijõãqui. Yãipe cããrẽ ñee, ãcũbatejãqui. ¹³ Ovejare ññanunusegu dícu niijĩgũ, cããrẽ wãcũriqui. Æñunicu cãũrējã.

¹⁴⁻¹⁵ Yũũpeja ovejare ãñũrõ coteri basocu tiiróbiro niã. Yũũ Pacu yũũre masĩ; yũũcã cãũrẽ masiã. Teerora yũũcã yáarare masiã; cãũcã yũũre masiĩya. Yáarare diabosa, netõnéngũdacu. ¹⁶ Yũũ ãpērã ovejare cuoa; cãã atisãñirõ macãrã mee niĩya. Cãũcãrẽ néeatiguda. Cãũcã yũũ wedeseri tuo, yũũadacua. Teero tiirã, sícũpõna niãdacua; teero biiri sícãrã cããrẽ cotegũ niigũdaqui.

¹⁷ Yáarare diabosa, too síro masãgũdacu. Teero tiigũ, yũũ Pacu yũũre maĩ. ¹⁸ Sícũ yũũre diari tiimasĩriqui; yũũ boorõ diaguda. Yũũ diamasiã; too síro masãmasiã. Yũũ Pacu yũũre biirora tiidutĩwi, jĩũwĩ.

¹⁹ Judíoape cãũ wedeseri tuorã, cãũrẽ sícãrĩbiro wãcũriwa sũcã. Teero tiirã, batajõãwã.

²⁰ Pau cãũrẽ jĩũwã:

—¿Deero tiirã múã cãũrẽ tuo? Wãtĩ cuogũ niĩ; teero biiri mecãgũ peti tiii, jĩũwã.

²¹ Æpērãpéja jĩũwã:

—Wãtĩ sããnorigu teero wedeseriboqui. Wãtĩ sããnorigu capeari ññahēgũrẽ ññarĩ tiimasĩriqui, jĩũwã.

Judíoa Jesuré boorĩrique

²² Púuriro niirĩ, Jerusalénpu ãsã judíoa bosebureco tiiwã. Too sugero macãrãpu Cõãmacãwiire yaponõãri siro, bosebureco tiipéoyira. Tii bosebureco ãsã wãcũnũnũseri bureco niiwã. ²³ Jesús Cõãmacãwiipu biayã manirĩ tatiapu wáawi. Tiitatia wãmecutia Põrtico de Salomón. ²⁴ Toopũ judíoare dutirãpeja cãũrẽ ãñũrõ sodeanucãjõãwã. Cãũrẽ sãñĩwã:

—¿Dee biiripu ãsãrẽ diamacũ maquērẽ wedegudari? Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niigũ, diamacárã ãsãrẽ wedeya, jĩũwã.

²⁵ Jesupé cããrẽ yũũwi:

—Wedemiwũ; múã tuorĩwũ. Yũũ Pacu wãmemēna tiieñore yũũ niirecutirere ãñũrõ eñõã.

²⁶ Múã yáara oveja niiria. Teero tiirã, yũũre padeorĩã. ²⁷ Yáara ovejapeja yũũ wedeserere

tuomasíya. Yũcã cãârẽ masiã. Cãã yũre nũũya. ²⁸ Yũ cãârẽ catiré petihére ticoa. Cãã pecameru wáaricu. Sícãno yũ cuoráre yũre êmamasíricu. ²⁹ Cãârẽ yũ Pacu ticorigu niwí. Cãũ niipetira nemorõ tutuagu nií. Teero tiigú, sícãno yũ Pacu cuoráre êmamasíricu. ³⁰ Êsã yũ Pacumena sícãrã niã, jĩwí.

³¹ Cãũ teero jĩrĩ tuorã, judioare dutirápeja ãtãperire néemiwã sũcã, cãũrẽ déesĩãda jĩrã. ³² Jesupé cãârẽ jĩwí:

–Yũ Pacu tutuaremena múã ñnacoropu pee ãñuré tiiẽñowũ. ¿Ñeenó tiiré wapape yũre déesĩãdugai? jĩwí.

³³ Cããpe yũwa:

–Mũ ãñurõ tiiré wãpa déesĩaricu. Mũ basocãra niipacu, “yũ Cõãmacũ niã” jĩrẽ wapa mũrẽ siãda. Mũ Cõãmacũrẽ ñãnarõ wedesegu tia, jĩwã.

³⁴ Jesupé cãârẽ jĩwí:

–Múã dutiré watoapure Cõãmacũ jĩriguere biiro jóanoã: “Múã Cõãmacũ tiirõbirora niirã niã”,* jĩ jóanoã. ³⁵ Marĩ masiã: Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “diamacũ maquẽ niirã” jĩmasiã maniã. Cõãmacũye wederirare “múã Cõãmacũ tiirõbirora niirã niã” jĩ jóadutirigu niwí. ³⁶ Teero tiigú, “yũ Cõãmacũ macũ niã” jĩmasiã. Múãpe yũ teero jĩrẽ wapa yũre “Cõãmacũrẽ ñãnarõ wedesegu tia” jĩã. Teero niiria. Cõãmacũ yũre besewi; yũre atibúrecopure ticodiocowi. ³⁷ Yũ Pacu tiiré yũ tiihéri, yũre padeorĩãña. ³⁸ Cãũ tiiré tiiripereja, yũre padeorĩpacara, yũ tiẽñorere padeoyã. Múã teeré padeorã, “yũ Pacu yũpũre nií” jĩrere masiãdacu. Teero biiri “yũ cãũpũre niã” jĩrere tuomasĩãdacu, jĩwí.

³⁹ Cããpeja cãũrẽ peresuwiipu néewadugamiwã sũcã. Cãũpe cãârẽ dutijõawí.

⁴⁰ Too síro Jesús día Jordán apeniñapú tĩawawí. Toopáre Juan wãmeõtiri basocu wãmeõtiriropu putuácũmuwí. ⁴¹ Pau Jesuré ñnarã jeara, jĩwã:

–Juan Cõãmacũ sícãrã tiimasíre tiiẽñoriwi. Tiẽñoripacu, niipetire ãniyé maquẽrẽ wedegu, diamacũrã wedeyi, jĩwã.

⁴² Toopáre pau Jesuré padeowã.

11

Lázaro diarigue

¹ Sícũ basocã diarecutigu niirigu niwí. Cãũ wãmecutiwi Lázaro. Cãũ, teero biiri cãũ sõwõsãnumiã María, Marta Betania macã macãrã niwã. ² Mariara niwõ Jesuyé duporipure sitiaãñũre piopeo, coo póañapõmena tuucosérigo. Coo bai Lázaro diarecutigu niwí. ³ Lázaro sõwõsãnumiã Jesuré queti ticocorira niwã:

–Õpũ, mũũ menamacũ diagu tiii, jĩcoyira.

⁴ Jesupé tee quetire tuogú, jĩwí:

–Cãũ diarecutiremena diadoariqui. Cãũ diarémena Cõãmacũ tutuarere ãñonõãdacu. Yũ Cõãmacũ macũcãrẽ basocã “cãũ tutuagu nií” jĩãdacua, jĩwí.

⁵ Jesús cãã María, Marta, teero biiri cãã bai Lázarore maĩrigu niwí. ⁶ Teero tiigú, cãũ diarecutire quetire tuogú, cãũ niirõpu puabúreco putuácũmunemowũ sũcã. ⁷ Too síro ãsã cãũ buerãre: –Jãmu Judeapũ sũcã, jĩwí.

⁸ Êsãpe cãũrẽ jĩwũ:

–Êsarẽ buegú, yoawaria ména judioare dutirá ãtãperimena mũũrẽ déesĩãdugamiwã. ¿Mũ toopú wáadugagari sũcã? jĩwũ.

⁹ Jesupé queorémena yũwí:

–Wãcũpatirijãña. Múã masiã: Sicaburecore doce horari bóea. Búreco wáaguno bóeremena ñnamasiqui. Teero tiigú, ñaacũmuriqui. ¹⁰ Naĩtiãrõpu wáagunopeja cãũ wáaro siãwõcore maniré wapa dupotua, ñaacũmuqui, jĩwí.

¹¹ Teero jĩãri siro, ãsarẽ jĩwí:

–Marĩ menamacũ Lázaro cãnijõãjĩyi. Yũ cãũrẽ wãcõgú wáaguda, jĩwí.

¹² –Õpũ, cãũ cãniãrigu, ãñujõãgũdaqui, jĩwũ.

¹³ Jesús “Lázaro cãnijõãjĩyi” jĩgũ, “diãjõãjĩyi” jĩdugagu tiwí. Êsãpe cãniré petire wãcũjãmiwũ. ¹⁴ Êsã tuohéri ñnagú, Jesús ãsarẽ tuomasírorã wedewi:

–Lázaro diãjõããjĩyi. ¹⁵ Marĩ toopú niihéri, ãñuã. Yũ useniã; ãñuniãdacu múãrẽ. Toorã múã nemorõ padeoãdacu. Jãmu, cãũrẽ ñnarã, jĩwí.

¹⁶ Tomás (“sũduãrigu”) ãsã jĩgú) ãsarẽ jĩwí:

–Jãmu marĩcã. Marĩrẽ buegũre cãã siãrĩ, cãũmenarã diara wáaada, jĩwí.

Jesús diarirare masõ, catiré ticoré

* 10:34 Salmo 82.6.

¹⁷ Jesús Lázaro ya macãpu jeagudu tiirí, ùtãtutipu cùurigue quetire tuowí. Cãurê cùũari siro, bapari burecori netõyíro mée. ¹⁸ Betania Jerusalén putogã niwã. Pua kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niwã. ¹⁹ Teero tiirá, pau Jerusalén macãrã cáã bai diari tuorã, Marta, Mariare wãcütutuaro jĩrã, cáã putopu ñnarã jearira niwã. ²⁰ “Jesús atitoai mée” jĩrã tuogó, Marta cãurê bocago atiwo. Mariape wiipú putuáyigo. ²¹ Marta Jesús puto jeago, cãurê jĩwõ:

—Õpã, mũũ ãnopú niirí, yũũ bai diariboajĩyí. ²² Mecütígcãrê Cõãmacũ niipetire mũũ sãirénorê ticoqui. Teeré masiã, jĩwõ.

²³ Jesús coore jĩwĩ:

—Mũũ bai masãgũdaqui, jĩwĩ.

²⁴ Coopeja yũũwo:

—Yũũ masiã: Atibúreco petirí, niipetira diarira masãripũ, masãgũdaqui, jĩwõ.

²⁵ Jesupé jĩwĩ:

—Yũũrã diarirare masõ, catiré ticogú niã. Yũũre padeogú diapacũ, catigũdaqui sũcã.

²⁶ Mecütígcãrê catirá yũũre padeorã diari siro, dianemorica. ¿Mũũ teeré padeói? jĩwĩ.

²⁷ Coope yũũwo:

—Õpã, ateré padeóa: Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo, Cõãmacũ macũ niã. Mũũ “sĩcũ basocũ atigudu niãyigu” cáã jĩrigu niã, jĩwõ.

Lázaro cùũri tuti puto Jesús utirigue

²⁸ Marta Jesuména wedeseari siro, coo bayio Mariare suogó wáawo. Coore ãpẽrã tuohéropu wedeyigo:

—Marĩrê buegã jeatoaawĩ. Mũũrê suodutiawĩ, jĩyigo.

²⁹ Coo teero jĩrĩ tuogó, cãũ putopu máata atirigo niwõ. ³⁰ Jesús Marta bocaaripopu niwĩ. Macãpure piyawariwi ména. ³¹ Judíoa wiipú Mariare wãcütutuari tiirá tiyira. Cáã coo boyeromena witiwari ñnarã, coore nũnyira. “Cùũari tutipu utigo wáago tiicó”, jĩ wãcũmiyira.

³² Mariape Jesús puto jea, cãurê ñna, cãũye dupori putopu munibiácũmuwõ.

—Õpã, mũũ ãnopú niãtã, yũũ bai diariboajĩyí, jĩwõ.

³³ Jesús coo utiri ñnagũ, teero biiri judíoa coore nũnãtiariracã utiri ñnagũ, bayiró wãcũpati, ñnarõ yeeripũnacutiwi.

³⁴ —¿Noopú cãurê cùũarĩ? jĩ sãĩñawĩ.

—Jãmu, ñnagũ atiya, jĩwã.

³⁵ Jesús utiwi. ³⁶ Cãũ utiri ñnarã, judíoa cãmerĩ jĩwã:

—Ñnarã. Cãurê bayiró majãmiãyiri cãũ, jĩwã.

³⁷ Siquẽrã jĩwã:

—Ñni jõõ niirigu capeari ñnahẽgũrê netõnérigura niirã. ¿Lázaro cãrê diari tiiriboayiri? jĩwã.

Jesús Lázaro masõrigue

³⁸ Jesús Lázaro cùũri tutipu jeagu, bayiró wãcũpatiremena niwĩ sũcã. Tiituti ãtãtuti niwã. Tiituti soperputó ãtãquicamena bianówã. ³⁹ Jesús cãarê: —Tiiquire néecoya, jĩwĩ.

Marta diaarigu sõwõpe cãurê jĩwõ:

—Õpã, ãni niiqui. Cãũ diaari siro, bapari burecori netõã, jĩwõ.

⁴⁰ Jesús coore jĩwĩ:

—“Yũũre padeogó, Cõãmacũ tutuarere ñnagõdacu”, jĩ wedeawũ mũũrê, jĩwĩ.

⁴¹ Teero tiirá, cáã tiituti biaríquicare néecowa. Jesús ñnamõco, Cõãmacũrê jĩwĩ:

—Pacũ, yũũ sãirere mũũ tuora. Teero tiigú, mũũrê usenire ticoa. ⁴² Yũũ masiã: Mũũ yũũre tuorucũjãã. Ñniã ãnopú nũcũrãye maquẽrê busurõmena wedesea. “Yũũ mũũ ticodiocorigu niã” jĩrere masiãrõ jĩgũ, teero tia, jĩwĩ.

⁴³ Cãũ teero jĩrãri siro, bayiró busurõmena jĩwĩ:

—Lázaro, witiatiya, jĩwĩ.

⁴⁴ Cãũ teero jĩrãrã, diaarigu niimiãrigu witiatiwi. Cãũye wãmorĩ, cãũye duporire sutiména dũũanorigu niwĩ. Cãũya diapóacã suti caseromena cõmanórigu niwĩ. Jesús cãarê jĩwĩ:

—Cãurê jõãñã, witiatiaro jĩrã, jĩwĩ.

Jesurê ñeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Judíoa Mariare ñnarã jearira cãũ teero tiiriguere ñnarã, pau cãurê padeowã. ⁴⁶ Ñpẽrãpé Jesús tiiriguere fariseo basocapure wedera wáayira. ⁴⁷ Teeré tuoári siro, paíaré dutirá, teero biiri fariseo basoca, Judíoare Dutirá Petimena neãyira. Neãari siro, jiyira:

—¿Deero tiádari marí? Jōō niīarigu pee tiēñorere tiigú tiiquí. ⁴⁸ Marí cūārē teero ññajārī, niipetira cūārē padeoáduca. Romanuā ati, Cōāmacūwiire cōāāduca. Teero biiri marí dutiré cuorére petirí tiíadadua, jīyira.*

⁴⁹ Sicū cūā menamacū wāmecutiwi Caifás. Cūū tiicūmarē paiaré dutigú niiwī. Cūū cūārē jīyigu:

—Múā tuomasfridojāā. ⁵⁰ Niipetira basocá maríya dita macārā diari, ñañanibocu. Biiro tiirípe, añucu: Sicū marí niipetiraye niīadarere diabosari, marírē añuāduca, jīyigu.

⁵¹ Caifás cūū basiro wācūrēmena teero jīriyigu. Tiicūma cūū paiaré dutigú niirī, Cōāmacū cūārē teero wācūrē ticoyigu. Teero jīgū, “marí niipetiraye niīadarere Jesús diabosagudaqui” jīsugueyigu. ⁵² Jesús judíoa dicure diabosariyigu. Niipetira Cōāmacū pōna cūārē padeoádarare, apeyé ditapu niirācārē diabosayigu. Sicapōna macārā sicūpōna tiirōbiro niīārō jīgū, teero tiyigu. ⁵³ Teero tiirā, cūā tiibarecora “¿deero tiádari marí cūārē siāādara?” jīi wācūncāyira.

⁵⁴ Teero tiigú, Jesús pau judíoa watoapure wāanetōnemoriwi. Too niīarigu yucu manirō wesapu wáawi. Efraín wāmecutiwi macāpu jea, toopú ūsāmena putuáwi.

⁵⁵ Pascua judíoa bosebureco jeaadaro tiirí, pau basocá Jerusalénpure jeawa. Cūā tii bosebureco suguero cūā ñañarē tiiríguere cosesuguéra jeara tiyira. ⁵⁶ Jesuré āmaācāmesāyira. Cōāmacūwii wesa macā yepapu niirā, cāmerī sññáyira:

—¿Múā deero tūgueñai? ¿Cūū boseburecore ññagū atigudari? jīyira.

⁵⁷ Paiaré dutirā, fariseo basocamena too suguero pu basocáre biiro dutiyira:

—Múā “jōō niīarigu toopú niīayigu” jīirī tuorā, ūsārē wedeya, jīyira.

Cūārē ñee, peresuwiipu néewadugayira.

12

Jesuré sitiaññüre píoeporigue

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua bosebureco wāadaro seis burecori dusarí, Jesús cūū buerāmena Betaniapu wáawi. Too suguero tiimacāpura Jesús Lázaro diarigupure masōwī. ² Toopú Jesuré bosebureco tiipéowa. Marta yaarēre batowo. Lázaro, āpērācā Jesuména yaaduwa. ³ Teero tiigó, María sicagá* sitiaññurigare Jesús puto néeativo. Tee sitiaññüre “nardo” wāmecutiwe wapapacāre niiwā. Cūūye dūporipū píoepo, cooya pōañapōmena tuucoséwo. Tiwiwi niipetirōpu sitiaññūsesajōāwū.

⁴⁻⁵ Judas Iscariote jīiwī:

—Ate sitiaññūrere sicacūma padegu wapatárocōrō dúaro boomiāyu. Tee niyerure bóaneōrārē ticonoboajīyu, jīiwī.

Cūū Jesús buegú too síropu cūārē ññatutirapure wedesāgūdu niirigu niiwī. ⁶ Diamacū bóaneōrārē tiápudugagu mee tee jīiwī. Biiro wedesegu niyeru yaadugágu, teero jīiwī. Cūū ūsā niyeru sññaripore cotegú niimiwī. Tiipo maquē niyerure yaajārucurigu niiwī. ⁷ Jesús cūārē jīiwī:

—¿Deero tiigú coore potocōí? Potocōgū mee tiyá. Coó ateré ññanocūrigo niiwō yuu diaadari bureco maquērē. ⁸ Bóaneōrā múā watoapu niirucujāādudua. Yūupeja múāmena niirucuricu, jīiwī.

Judíoare dutirā Lázarore siādugárigue

⁹ Pau judíoa Jesús Betaniapu niiré quetire tūoyira. Teero tiirā, cūārē ññarā jeawa. Cūū dicure ññarā jeariwa. Cūū masōrigu Lázarcārē ññarā jeawa. ¹⁰⁻¹¹ Pau judíoa cūū masārigue quetire tuorā, paiaré dutirā dutirére duujā, Jesuré padeowá. Teero tiirā, paiaré dutirā: —Lázarcārē siāāda, jīimiyira.

Jesús Jerusalénpu sññawarigue

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Apebureco Jerusalénpu pau boseburecore ññarā jeará “Jesús atiqui méé” jīiré quetire tuorira niiwā. ¹³ Teero tiirā, iquiquerire páata, cūārē bocara atiwa. Bayiró wedeseremena jīiatiwa:

—¡Marí Ōpārē usenire ticoada! ¡Ñani Cōāmacū ticodiocorigu niíi! ¡Cūārē añurō tiíaro! ¡Cūū marí Israelya pōna macārā Ōpū niíi! jīiwā.

¹⁴ Jesús burro wīmagārē buajeá, cūū sotoapu muāpeawi. Cūū teero tiiríguere Cōāmacūye queti jōaripūpu jóanoā:

* **11:48** Judíoare dutirā biiro wācūjīya: “Basocá niipetira Jesuré padeorā, cūārē ōpū sññecoadudua; romanuārē cōāāduca. Romanuā ōpū teeré tuogú, pau surarare ticocogudaqui”, jīi wācūjīya. * **12:3** Pecāsāyemena “medio litro” niíā.

15 Múã Jerusalén macārã, cuirijãña.

Îñaña: Múã Ôpũ atitoai mée;

cũũ burra macũ wĩmagũ sotoapũ pesaatii,†
jĩ jãoanoã.

16 Tee jóariguere ùsã cãũ buerã sicutopare “Jesuyé queti niicu” jĩ tuomasĩriwũ. Too síro ùmuãsepu cãũ muãwari síropũ, ùsã wãcũbuawũ. Teero tiirã, “Cõãmacye queti jóaripũpu jĩrõbirora cãũrẽ diamacárã wáawũ” jĩ cãmerĩ wedesewu.

17 Pau Jesús Lázaro masõrĩ ñnarira tee quetire wedesesajõãyira. “Lázaro ùtãtutipũ niimãrigure suowíonecowi”, jĩ wedeyira. 18 Teero tiirã, pau tee tiẽñoriguere tuorira Jesuré bocara atiwa. 19 Fariseo basocapeja cãmerĩ jĩyira:

—Marĩ deero tiimasiritu niã. ¿Jĩñami múã? Niipetira cãmema wáara tiíya, jĩyira.

Griegoa Jesuré ñnadugarigue

20 Bosebureco ñnarã jearã watoapũ síquẽrã griegoa niwã. Cúãcã Cõãmacyẽ padeorã atirira niwã. 21 Cúã Felipe puto jeayira. Felipe Betsaida Galilea ditapũ niirĩ macã macũ niwĩ. Cúã cãũrẽ jĩyira:

—Jesuré ñnarã wãadugaga.

22 Felipe Andrére wedegũ wáayigu. Cúã puarãpu Jesuré wedera jeawa. 23 Jesús cããrẽ queorẽmena yũwĩ:

—Máata niipetira sõwũ uputĩ macũ niirẽre ãñonõadacu. 24 Yũũ aterėja diamacárã jĩã: Sicũ oterẽ capere oteriatã, teero pũtuãjãcu. Teeperi oterĩ docare, ditapũ bóa, wii, bũcuã, pee ducacaticu. 25 Atibúrecopare cãũ catirĩ burecorire maĩnetõnegãno pecamepu ññarõ tiinõgũdaqui. Cũũ catirĩ burecorire maĩhẽgãnope ùmuãsepu catirẽ petihẽre bũagũdaqui. 26 Yũũ dutirẽre tiidugãgũno yũure nũnuãrõ. Yũũ niãdaropure yũumena niigũdaqui. Yũũ dutirẽre tiinũnũsegũnorẽ yũũ Pacũ ãñurõ tiigũdaqui, jĩwĩ.

Jesús cãũ diaadarere wederigue

27 Jesús jĩñemowĩ:

—Mecútigã yũũ bayirõ wãcũpatia. Teero tiigũ, yũũ deero jĩmasĩriga. “Pacũ, yũure ññarõ wãadarere netõnéña”, ¿jĩgũdari? Jĩricu. Teero ññarõ tiinõgũdũra atiwa. 28 Pacũ, “mũũ ãñunetõjõãã” jĩrẽre ãñonã, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩãrĩ síro, ùmuãsepu wedeseri tuowã:

—“Yũũ ãñunetõjõãã” jĩrẽre ãñotõawũ; ãñonemõgũda sícã, jĩwĩ.

29 Basocã toopũ niirã cãũ wedeseri tuorã: —Bũpo bũsuati, jĩwã.

Ãpẽrã: —Ángele cãũrẽ wedeseati, jĩwã.

30 Jesús cããrẽ jĩwĩ:

—Yũũre tuodutigu mee wedeseati; múãpere tuodutigu wedeseati. 31 Mecútigãrẽ Cõãmacyẽ atibúreco macãrãrẽ wapa tiigũdaqui. Mecútigãcãrẽ atibúreco macãrãrẽ dutigũre cõãwionecogũdaqui. 32 Yũũpere basocã néemũõnucõãdacua, niipetirare yũũ ãñurõ tiibosãremana ugaripẽaatiaro jĩgũ, jĩwĩ.

33 Teero jĩgũ, “biro tiirĩ, diagũdacu” jĩgũ tiwĩ. 34 Basocã cãũrẽ jĩwã:

—Cõãmacye queti jóaripũpu cãũ bueẽñorĩ, biro tuonõwã: “Cõãmacyẽ beserigu Cristo catirucujãgũdaqui”. Tee diamacã niirĩ, ¿deero tiigũdu mũupe “niipetira sõwãrẽ néemũõnucõrõ booa” jĩwĩ? Niipetira sõwũ ¿niipe niĩ? jĩ sãñãwã.

35 Jesupé cããrẽ jĩwĩ:

—Yũũ atibúreco macãrãrẽ síãwõcore tiirõbiro niã. Yũũ basocãre Cõãmacyere ãñurõ masĩrĩ tia. Múãmena pẽrogã niigũdacu. Yũũ ãnopũ niirĩ, múã yũũ buerẽre padeoyã. Teero tiirã, múã wãcũña manirõ naĩtĩãrõpu wáara tiirõbiro wáaricu. Yũũre padeohẽgũno naĩtĩãrõpu niigũ tiirõbiro niĩ. Teero tiigũ, ãñurẽpere besemasĩriqui. 36 Yũũ síãwõcore tiirõbiro niigũ múãmena niã. Yũũ múãmena niirĩ, yũũre padeoyã. Teero tiirã, múãcã síãwõcoropũ niãdacu; Cõãmacyere ãñurõ masĩãdacu, jĩwĩ.

Jesús cããrẽ teero jĩãrĩ síro, dutijõãwĩ.

Judioare dutirã Jesuré padeoririgue

37 Jesús cãũ tutuaremena pee tiẽñopacari, judioare dutirã cãũrẽ padeorĩwa. 38 Cúã padeoririguemena profeta Isaías jóariborora wáaro tiwũ. Aterẽ jóarigu niwĩ:

Èsã Ôpũ, noãnope ùsã wederẽre padeorã padeojya. Niipetira padeopetirya.

Cõãmacyẽ tutuaremena tiẽñorĩ ñnapacara, padeorĩya,‡
jĩ jóarigu niwĩ.

39 Teero tiirã, cãũ padeomasĩriwa. Isaías atecãrẽ jóarigu niwĩ:

† 12:15 Zacarías 9.9. ‡ 12:38 Isaías 53.1.

40 Cōāmacū cūārē capeari ññahērā tiiróbiro tiyígu.
 Cūyere tuomasñhērī tiyígu.
 Teero tiirá, ãñurō cūū tiirére ññapacara, ññamasñiyira.
 Cūū buerére tuopacára, tuomasñiyira.
 Cūū buerére padeorá niirãpeja,
 cūā ññañarē tiirére duujá, acabóre sãibójya.
 Cūū cūārē netōnébojyi, §
 jñ jóarigu niiwī.

41 Isaías Jesús ñputí macū niirére ññashgueyigu. Teero tiigú, cūūye maquērē wedeseyigu.
 42 Teero jóari siro niipacari, pañ judíoa, judíoaere dutirápucá Jesuré padeomíwã. Marí neãri wiirñ niirãrē cōāwionecori jñrã, baurocãpu Jesuré padeorere wedeseriwa. Fariseo basocare cuiyira. 43 Jesuré padeopacára, basocãpere nemorō ãñurō wãcũrī boojya. Cōāmacũpereja “ãñuniya” jññugero boorjya.

Jesús wederi tuohéra ññañarō tiinóãdara niitoaya

44 Jesús bayiró busurómena jñwī:
 –Yñure padeoráno yñu dicure padeoríya; yñu Pacu yñure ticodiocorigucãrē padeoóya.
 45 Yñure ññañarō yñure ticodiocorigucãrē ññãya. 46 Yñu sñãwócure tiiróbiro niíã.
 Atibãrecopure atiwu, yñure padeoráno naññãrõpu puñãrijããrõ jñgũ. 47 Yñu buerére tuo,
 teeré yñuheranorē yñupe ññañarō tiiría. Yñu atibãrecopu niirãrē ññañarō tiigú atiriwu; cūārē
 netōnégũ atiwu 48 Yñure boohérano, yñu buerécãrē yñuherano ññañarō tiinóãdarapu niitoaya.
 Atibãreco petirí, yñu wederé cūārē ññañarō wãari tiíadacu. 49 Yñu booró wederia. Yñu Pacu
 yñure ticodiocorigu “teero jñ wedeya” jñ dutirómena wedea. 50 Yñu masiã: Yñu Pacu dutirére
 padeorá catirucujãadacu. Teero tiigú, cūū wededutirobirora basocãre wedea, jñwī.

13

Jesús cūū bueráye ñaporire coserígue

1 Pascua bosebureco wáaadaró péero ñusawá. Jesús cūū atibãrecopu niirigu máata cūū Pacu
 putopu wáaadarere masítoawi. Ësã cūū buerá atibãrecopu niirãrē mañnetõnejãwī. Ësãrē cūū
 bayiró mañrere ññoãdaro péerogã ñusawá.

2-4 Wãñãrē dutigú Judas Iscariote (Simón macurē) wãcũrē ticotoarigu niiwī. Jesuré
 wedesãdutigú niiwī. Jesupéja Cōāmacū putopu atirigue, cūū toopá cãmeputãwãaadarere
 masítoarigu niiwī. Teero biiri cūū Pacu cūūrē niipetire dutiré ticoriguere masítoarigu niiwī.
 Teeré masígu, ñsã yaaduiiri, wãmanucã, cūūyaro sutiró sotoã sãñãñirore tuuwéwi. Òpũ
 decopu oco tuucoséri caserore siatúwi. 5 Too siro ocoré bapapú píosã, ñsãye ñaporire
 cosenacãwī. Cūū siatúari caseromena ocoré tuucoséwi.

6 Cūū Simón Pedroye ñaporire cosegãdu tiirí, Pedropeja cūūrē jñwī:

–¿Òpũ, yé ñaporire mũu cosegãdari? jñwī.

7 –Mecãtígã yñu tiirére mũu tuomasñricu; too síropu tuomasñgãdacu, jñ yñuwī.

8 Cūũpeja: –Yé ñaporire mũu coserídojãgãdacu, jñmiwī.

–Yñu mũurē coseriatã, mũu yñu menamacú niiricu, jñwī.

9 Simón Pedro jñwī:

–Too docare yé ñaporire cosegã, yé wãmorí, yã dupucãrē coseyã, jñwī.

10 Jesupéja jñwī:

–Marí cusaári sirogã, jñññmaníãrã niipacara, cusanemóña manicú. Wáaari siro, ñapori
 dicure cosenócu. Múã jñññmaníãrã tiiróbiro niíã. Teero niipacari, sícũ múã watoapure ññãñagũ
 jñññcutígu tiiróbiro niíã, jñwī.

11 Jesús cūūrē wedesãgãdure masítoarigu niiwī. Teero tiigú, “sícu múã watoapure
 jñññcutígu tiiróbiro niíã” jñwī.

12 Ësãye ñaporire coseári siro, cūū tuuwéarirore sãña, jeanuã, ñsãrē jñwī:

–¿Yñu múãrē tiãriguere tuomasñ? 13 Múã yñure “ñsãrē buegú”, teero biiri “ñsã Òpũ”
 jñã. Yñu teerora niíã múã jñññobirora. 14 Yñu múã Òpũ, múãrē buegú niipacu, múãye
 ñaporire coseãwũ. Teero tiirá, múãcã teerora múãye ñaporire cãmerí coseyã. 15 Múãrē
 yñu tiãriguere ññacú, tiinunãsearo jñgũ, tee queorére tiíññoãwũ. 16 Yñu ateréja diamacãrã
 jñã: Sícu padecotegũno cūūrē dutigú nemoró niiriqui. Sícu ticoconorigucã cūūrē ticocorigu
 nemoró niiriqui. 17 Múã yñu wedeariguere masí, teeré tiirá, useniãdacu.

18 Yñu múã niipetirãrere wederia. Yñu beserirare yñu masiã. Cōāmacũye queti jóaripõpu
 jñññobirora diamacú wãaro tiíadacu. Ateré jóanoã: “Yñumena yaaduiarigu yñure ññatutigu peti
 niíã”,* jñ jóanoã. 19 Yñu múãrē wedesuguegu tia. Teero tiirá, too síro yñu jññãriguere diamacú

wáari ñnarã, “yuará niia” jĩrere padeoadacu. ²⁰ Yuu ateréja diamacará jĩã: Yuu ticocoarigure bocagúno yuucãrê bocagúndaqui. Yuure bocagúno yuure ticodiocorigucãrê bocagúndaqui, jĩwĩ.

*Jesús “Judas yuure ñnatutirapure ticogúndaqui” jĩrigue
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)*

²¹ Jesús teeré úsarê wedeari siro, bayiró wácũpatiwi. Tuomasĩrõrã wedemiwĩ:

—Yuu ateré diamacará jĩã: Múã menamacá sícũ yuure ñnatutirapure ticogúndaqui, jĩwĩ.

²² Úsã câmerĩ ñña, “¿noãpére teero jĩgũ tii?” jĩmasĩriwu. ²³ Yuu Juan Jesús mainógũ cãũ putogã duiwu. ²⁴ Teero tiigú, Simón Pedro súpuaremena yuure sãñãdutiwi: “¿Noãrê wedesege tii?” ²⁵ Yuu cãũ putogã munijeátua, cãurê sãñãwã:

—¿Õrũ, noã niĩ cãũ? jĩwã.

²⁶ Jesús yuure jĩwĩ:

—Yuu pã soa, ticogúra niĩ, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩãri siro, Judare (Simón Iscariote macãrê) soa, ticowi. ²⁷ Judas pãrê ñeeãri sirogã, Satanás cãurê sããrigu niiwĩ. Jesús Judare: —Muu tiãdarere máata tiĩsírotiya, jĩwĩ.

²⁸ Úsã ñniipetira toopũ yaaduirã cãũ teero jĩrere tuomasĩriwu. ²⁹ Síquẽrã biiru wãcũwã: “Judas niyeru sããripore cotegú niirĩ, cãurê apeyenó bosebureco maquẽrê sãĩdutiũ tiãjĩyĩ; o bóanoãrê niyeru ticodutiũ ticodutiãjĩyĩ”, jĩ wãcũmiwã. ³⁰ Judas pãrê ñeeãri sirogã, witiõãwĩ. Ñamipũ niiwũ.

Mama dutiré

³¹ Judas witiwari siro, Jesús úsarê jĩwĩ:

—Mecũtigã yuu niipetira sówũ uputĩ macũ niirere ññoñãdacu. Yuumena “Cõãmacũ uputĩ macũ niĩ” jĩrẽcãrê ññoñãdacu. ³² Yuu “Cõãmacũ uputĩ macũ niĩ” jĩrere ññoñã, cãucã yuu uputĩ macũ niirere máata ññoñãdacu. ³³ Yuu menamacãrã, yuu péerogã múãmena niinemoñãdacu. Múã yuure ñmañãdacu. Yuu judioare dutirãre jĩrirobirora múãrê mecũtigã jĩã: “Yuu wãaadarpure múã wãamasĩricu”. ³⁴ Múãrê mama dutirere cũũã: Câmerĩ maññã; yuu múãrê maññãbirora múãcã câmerĩ maññã. ³⁵ Múã câmerĩ maññã, ñpẽrã niipetira múãrê yuu buerã niirere masĩãdacia, jĩwĩ.

*Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)*

³⁶ Simón Pedro cãurê sãñãwĩ:

—Õrũ, ¿noorũ wãagudari? jĩwĩ.

Jesús cãurê yuwwĩ:

—Mecũtigã yuu wãaadarpure muu wãamasĩricu. Too síropu yuure nunugúdadacu, jĩwĩ.

³⁷ Pedropeja cãurê sãñãwĩ súcã:

—Õrũ, ¿deero tiigú yuu muumena máata wãamasĩrigari? Muuye wapamena yuu diari, ññuniãdacu, jĩmiwĩ.

³⁸ Jesús cãurê yuwwĩ:

—¿Yée wapamena diabosagudari? Yuu ateréja diamacará jĩã: Cãrẽquẽ wedeadari suguero, yuure ññãrĩ “cãurê masĩriga” jĩditogudacu, jĩwĩ.

14

Jesús Cõãmacũ putopu wáarima tiiróbiro niĩ

¹ Jesús úsarê jĩwĩ:

—Múã bayiró wácũpatirijãña. Cõãmacũrê padeoyã. Yuucãrê padeoyã. ² Yuu Pacu putopu múã niãdare wiseri pee niã. Tee wiseri maniãtã, múãrê wedeboajiyu. Toopũ múã niãdarore quẽnosuguẽgũ wãagu tiã. ³ Múã niãdarore quẽnoãri siro, múãrê nẽegũ atiguda. Teero tiirã, yuu niirõpũre múãcã niãdadacu. ⁴ Yuu wáaropu niirĩmarê múã masĩcu, jĩwĩ.

⁵ Tomás cãurê jĩwĩ:

—Õrũ, muu wãaadarore masĩriga. ¿Úsã deero tii tiimarê masibogari? jĩwĩ.

⁶ Jesús cãurê yuwwĩ:

—Yuarã tiimã tiiróbiro niã; basocãre diamacũ maquẽrê masĩrĩ tiigú niã; teero biiri catiré petihere ticogú niã. Yuure padeonunúsera dícu yuu Pacu puto jeaadacia. ⁷ Múã yuure masĩrã, yuu Pacucãrê masĩãdacu. Mecũãmena cãurê masĩã; cãurê ñnarã tiiróbiro niã, jĩwĩ.

⁸ Felipe Jesuré jĩwĩ:

—Õrũ, muu Pacure ññoñã úsarê. Cãurê ñnarẽmena dícu úsarê ññutoaadacu, jĩwĩ.

⁹ Jesupéja cãurê yuwwĩ:

—Felipe, yuu múãmena yoari niã méẽ. ¿Yuure ññamasĩrii ména? Yuure ññagáno yuu Pacucãrê ññã. ¿Deero tiigú “muu Pacure ññoñã” jĩwĩ? ¹⁰ “Yuu Pacure niã yuu; cãũ yuure niĩ” jĩrere

¿padeorí? Yñu múãrê wederére yñu booró wederia. Yñu Pacu yñupure niigárã yñumena cãũ booró tii. ¹¹ “Yñu Pacupure niã yñu” jĩrêre padeoyã. Teero biiri “yñu Pacu yñupure niã” jĩrêcãrê padeoyã. Múã teerê padeomasĩhêrã, yñu tiirêpere yñu Pacu tutuaremena tiiri ñã, padeosãñũã. ¹² Yñu aterêja diamacúrã jĩã: Yñure padeorãno yñu tiirĩroborora tiinũhẽeadacu. Yñu Pacu niirõpu yñu wãagũda. Teero tiirã, yñure padeorãno yñu tiirĩro nemoró tiĩadacu. ¹³ Niipetire múã sãirêre yñu wãmemena sãirĩ, tiigũda. Yñu teerê tiigũ, yñu Pacu urpĩtĩ macũ niirêre êñogũdacu. ¹⁴ Yñu wãmemena múã sãirênorê tiigũda.

Jesús “Espíritu Santore ticodiocoguda” jĩrique

¹⁵ Múã yñure maĩrã, yñu dutirêre tiĩadacu. ¹⁶ Múãrê yñu Pacure sãibosãgũda. Yñu sãirĩ, cãũ múãrê ãpĩ tiĩapugũdure ticodiocogũdaqui. Múãmena niirucujãgũdaqui. ¹⁷ Cãũrã Espiritu Santo, diamacã maquêrê wedegũ niĩ. Atibúreco macãrã cãũrê ñãricua; cãũrê masĩricua. Teero tiirã, cãũrê boorĩcua. Múãpeja cãũrê masiã. Cãũ múãmena niĩ; múãpurre niirucujãgũdaqui.

¹⁸ Yñu múãrê cõawaricu. Múãmena niigũ atigũda sũcã. ¹⁹ Péero dusaa yñu wãaadaro. Yñu wãari siro, atibúreco macãrã yñure ñãriadacu. Múãpeja ñããadacu. Yñu catirucujãã; teero tiirã, múãcã catirucujãadacu. ²⁰ Yñu Pacu múãrê Espiritu Santore ticodiocoari siro, “yñu Pacupure yñu niã” jĩrêre masiãdacu. Teero biiri “múã yñupure niã; yñu múãpurre niã” jĩrêcãrê masiãdacu. ²¹ Yñu dutirêre tiigũno yñure maĩgũrã niiqui. Yñure maĩgũnorê yñu Pacu maĩgũdaqui. Yñucã cãũrê maĩgũdacu; yñu niirecutirere êñogũdacu, jĩwĩ.

²² Æpĩ Judas (Iscariote niĩhẽgũpe) Jesurê jĩwĩ:

– Æpũ, ¿deero tiigũ mũu niirecutirere ãsã dícare êñogũdari? ¿Deero tiigũ atibúreco macãrãrê êñorigari? jĩwĩ.

²³ Jesús cãũrê yñuwi:

– Yñure maĩrãno yñu wedeseri tũonũnũsecua. Yñu Pacu cããrê maĩgũdaqui. Æsã puarãpura cããmena niĩadacu. ²⁴ Yñure maĩhêrãnopeja yñu wederére tuorĩcua. Yñu wederê yêe mee niã; yñu Pacu yñure ticodiocorigu wededutire niã.

²⁵ Yñu múãmena niã mẽna; teero tiigũ, teerê múãrê wedea. ²⁶ Too siro yñu Pacu Espiritu Santore yñu wãmemena ticodiocogũdaqui. Cãũ múãrê tiĩapugu niigũdaqui. Cãũ niipetirere múãrê buegũdaqui. Niipetire yñu múãrê bueriguere teero wãcũrĩ tiirucujãgũdaqui.

²⁷ Yñu mecũtĩgã múãrê “wãagu tia” jĩgũda. Æñurõ niirecutire múãmena niĩãrõ. Yñu Æñurõ niirecutirere cõoa. Teerê múãcãrê ticoa. Atibúreco macãrã Æñurõ niirecutirere ticooya, ticorapeja. Yñu cãã ticorê tiirõbõro ticoria. Teero tiirã, wãcũpatirijãña; cuirijãña. ²⁸ “Yñu Pacu putõpu wãagu tia” jĩrĩ, múã tuotõawũ. “Too siro yñu múãmena niigũ atigũda sũcã” jĩrĩcãrê tuotõwã. Yñu Pacu yñu nemorõ niĩ. Teero tiirã, “yñu Pacu putõpu wãagu tia” jĩrĩ tuojĩrã, yñure diamacúrã maĩrã, useniboajĩyu. ²⁹ Yñu múãrê wedesũgũegu tia. Teero tiirã, yñu múãrê wedesũgueriguere queorõ wãari, “diamacúrã jĩyu” jĩãdacu.

³⁰ Wãtĩãrê dutigũ atibúreco macãrãrê dutigũ atitoaqui mée. Teero tiigũ, yñu múãmena péero wedesegũda. Cãũ yñure péerogã netõnũcãmasĩripacu, dutimigũdaqui. ³¹ Yñupeja cãũrê tuoria. Yñu Pacu dutirêpere tia, atibúreco macãrã “yñu Pacure maĩã” jĩrêre masiãrõ jĩgũ. Wũmũnũcãña. Jãmũ, wãaco, jĩwĩ ãsãrê.

15

Æsegũmena queorê

¹ Jesús queorêmena ãsãrê wedewi:

– Yñu ãsegu peti tiirõbõro niã. Yñu Pacu tiigũrê cotegũ tiirõbõro niĩ. ² Yêe dupũri dũcamanire dupũrere páatacõãjã. Dũcacũtũre dupũripere nemorõ dũcacũtiaro jĩgũ, ñãñarê dupũrere páatawenemoqui. ³ Yñu múãrê wederẽmena ñãñarê dupũrere páatawenõrã tiirõbõro niã. ⁴ Yñumena niirucujãña yñu múãmena niirucujãrõborora. Sicadupũ ãseguã niirucuriparaco, dũcacũtiricu. Ate tiirõbõro múã yñumena niirucuriparaca, Æñurê tiimasĩricu.

⁵ Yñu ãsegu tiirõbõro niã. Múã tiigũ dupũri niã. Yñumena niirucurano yñu cããmena niirĩ, pee Æñurê tiimasĩcua. Múã yñumena niĩhêrã, Æñurê tiimasĩricu. ⁶ Yñumena niĩhêrãno páatare dupũri tiirõbõro cõãnoãdacu. Páatacõãre dupũri sñijõãcu. Sñirê dupũrere see, pecamerũ sõecõãnocu.

⁷ Múã yñumena niirĩ, yñu buerêre wãcũrĩ, Cõãmacũ múã cãũrê sãirênorê wãari tiigũdaqui. ⁸ Múã pee Æñurê tiirẽmena “Cõãmacũ Æñunetõjõãr” jĩrêre êñoãdacu. Teero biiri “múã yñu buerã niã” jĩrêre êñoãdacu. ⁹ Yñu Pacu yñure maĩrõborora yñucã múãrê maĩã. Teero tiirã, yñu múãrê maĩrere masiãrã, yñure maĩrucujãña. ¹⁰ Yñu Pacu dutirêre yñu tiwũ; cãũ yñure maĩrucũ. Cãũ tiirõborora múã yñu dutirêre tiirĩ, yñucã múãrê maĩrucũdacu.

11 'Yuu usenirōbirora múārē useniārō jīḡū, teeré wedea. Teero tiirá, múā useninetōjōādādu. 12 Yuu dutiré ate niā: Yuu múārē maifrōbirora cāmerī maifā. 13 Sicū cūū menamacārārē diabosaguno cūārē maifnetōnequi; nemorō maīmasīña maniā. 14 Múā yuu dutirére tiirá, yuu menamacārā niā. 15 Yuu múārē “yuu padecotera niīya” jīnemoricu. Padecotera cūārē dutigú tiirére masricua. Niipetire yuu Pacu yuure jīriguere múārē wedepetijā. Teero tiigú, múārē “yuu menamacārā niīya” jīā. 16 Múā yuure beseriwu; yuure múārē besewu. Múā yuu boorére tiirō jīḡū, teero biiri múā tiiré petirijāārō jīḡū, múārē besewu. Múā yuu boorére tiirí, múā yuu wāmemena yuu Pacure sārénorē cūū ticogudaqui. 17 Ateré múārē dutia: Cāmerī maifā, jīwī.

Jesurē padeorāre īnatutiadacua

18 Jesús ūsārē jīnemowī:

–Atibúreco macārā múārē īnatutiri, yuure īnatutisugueriguere wācūña. 19 Múā atibúreco macārā peti niīātā, cūā menamacārārē maifrōbirora múācārē maībócu. Yuu múārē cūā watoapu niirārē besewu. Yuu besenorira niijrā, atibúreco macārā peti niiria. Teero tiirá, cūā múārē īnatutiya. 20 Yuu múārē jīriguere wācūña: Sicū padecoteguno cūārē dutigú nemorō niiriqi. Yuure ñañarō tiirá, múācārē teerora ñañarō tiādācu. Yuu wederi tuorá, múācārē tuoādācu. 21 Múā yuure nunurī īñarā, tee niipetire ñañarére múārē tiādācu. Yuure ticodiocorigure cūā masīhēre wapa teero tiādācu.

22 'Yuu cūārē wedegu atiriātā, wapa cuoribocua. Cūā mecātīgārē deero jīmasricua; wapa cuojāya. 23 Yuure īnatutirano yuu Pacucārē īnatutiya. 24 Cūā putopure pee īñaña manirére tiēñomiwū. Yuu tiēñohēri siro niīātā, wapa cuoribocua. Cūā yuu tiiriguere īñawā. Teeré īñapacara, yuure īnatutiwa. Teero biiri yuu Pacucārē īnatutiwa. 25 Cūā teero tiirēmēna Cōāmacūye queti jóaripūpu jīrōbirora diamacú wáaro tiia. Ateré jóanoā: “Búri peti yuure īnatutiwa”,* jī jóanoā.

26 'Espíritu Santo múārē tiápugu atigudaqui. Cūū diamacú maquērē wedegú niī. Cūūrē yuu Pacumēna niigārē ticodiocogudacu. Cūū atigu, yēe maquērē múārē wedegudaqui. 27 Múācā yuu Buenecāripura yuūmēna niīwū. Teero tiirá, yēe maquērē wedeadacu, jīwī.

16

1 Jesús ūsārē jīnemowī sūcā:

–Tee niipetirere múārē wedeawū, yuure padeodúrijārō jīḡū. 2 Judioare dutirá múārē cūā nearé wiseripu niirārē cōāwionecoādacua. Too siro múārē siācōārā, “marī Cōāmacū booró tiirá tiia” jī wācūmiādācu. 3 Cūā yuu Pacure, teero biiri yuure masirijrā, múārē teero tiādācu. 4 Yuu múārē wedesugegu tiia. Teero tiirá, diamacú teero wáari, múā “teerora jīwī” jī wācūādācu.

Espíritu Santoye maquē

'Yuu múāmena niijḡū, sicutopure máata teeré wederiwu. 5 Mecātīgā yuure ticodiocorigu putopu wáagu tiia. Yuu teeré jīpacari, múā sīcūnopera yuure “¿noorú wáai?” jī sāīñaría. 6 Yuu jīāriguere tuojrā, bóaneōrā niijā. 7 Yuu múārē diamacú maquērē jīā: Yuu wáari, múārē nemorō āñuādācu. Yuu wáariatā, múārē tiápugu atiriqi. Yuu wáagu, cūūrē múārē ticodiocogudacu. 8 Cūū atigu, atibúreco macārārē cūā ñañarē tiirére tuomasīrī tiigúdaqui. Diamacú maquērē tuomasīrī tiigúdaqui. Teero biiri cūā ñañarē tiiré wapa Cōāmacú cūārē ñañarō tiādarecārē tuomasīrī tiigúdaqui. 9 Espíritu Santo cūārē cūā ñañarē tiirére masīārō jīḡū, ateré tuomasīrī tiigúdaqui: Cūā yuure padeohēre wapa ñañarē tiirá niicua sáa. 10 Diamacú tiirécārē masīārō jīḡū, ateré tuomasīrī tiigúdaqui: Yuu diamacú tiigú niijḡū, yuu Pacu putopu wáaa. Toop wáari, múā yuure īñanemoricu sáa. 11 Teero biiri “Cōāmacú ñañarē tiiraré ñañarō tiigúdaqui” jīrécārē masīārō jīḡū, ateré cūārē tuomasīrī tiigúdaqui: Wātīārē dutigú ñañarō tiinógūdu niitōai.

12 'Yuu múārē pee wededugamiga. Mecātīgā wederi, múā tuomasīribocu. 13 Espiritu Santope atigu, niipetire diamacú maquērē múārē wedegudaqui. Cūū diamacú maquērē wedegú niī. Cūū wācūrēmēna wederiqui; yuu Pacu wederi tuogú, wedegudaqui. Too síropu wáaadarecārē múārē wedegudaqui. 14 Yēere múārē masīrī tiigúdaqui. Cūū teero masīrī tiirēmēna múā yuure nemorō padeoādācu. 15 Niipetire yuu Pacu cuoré yēe niā. Teero tiigú, ateré múārē wedetoawū: Espiritu Santo yēere múārē masīrī tiigúdaqui.

16 Péerogā siro múā yuure īñaricu; too siro yuure īñāādācu sūcā, jīwī Jesús.

Bóaneōrā niimiārira useniādācu

* 15:25 Salmos 35.19; 69.4.

¹⁷ ʒsã síquērã cámerĩ sãĩñáwã:

–Cũũ “péerogã siro múã yũre ññaricu; too síro yũre ññáadacu sũcã” jĩrre tuoriga. Teero biiri “yũ Pacu putopu wáaa” jĩrécãrẽ tuoriga. ¹⁸ Cũũ “péerogã siro” jĩrẽ ¿deero jĩdugaro tiigãri? Ñeenórẽ wedesequ wedesequi, masĩriga, jĩwũ.

¹⁹ Jesús usã cũurẽ sãĩñáadugarere masĩjĩgũ, usãrẽ jĩwĩ:

–“Péerogã siro múã yũre ññaricu; too síro yũre ññáadacu sũcã”, jĩñáwũ. ¿Teeré cámerĩ sãĩñará tiiri? ²⁰ Yũ ateréja diamacúrã jĩñã: Múã uti, boorituara niĩadacu. Atibúreco macãrãpe useniãadacu. Múã bóaneomiãadacu. Bóaneorã niimiãrira useniãadacu. ²¹ Queorémena wedegũda: Síco niipacó coo wĩmagũ apaadari suguerogã, bayiró pũninogõ, bóaneõco. Coo apaari siro, coo macũ bauári ññagõ, usenigõ, coore pũniãriguere wãcũrico. ²² Coo tiiróbiro múã mecãtigã bóaneomiãã. Too síro yũ múãrẽ ññagũda sũcã. Toorã múã useninetõjõãadacu. Sicãno múã usenirere petiri tiimasĩrigu.

²³ “Teero wáaadari búreco jeari, yũre sãĩñáriadacu. Yũ ateréja diamacúrã jĩñã: Múã yũ wãmemena yũ Pacure sãirénorẽ cũũ ticogudaqui. ²⁴ Múã yũ wãmemena sãiria ména. Sãĩñã. Múã sãirã, buãadacu. Teeména bayiró useniãadacu.

Jesús atibúreco maquẽrẽ docacũmurĩ tiitõarigue

²⁵ Yũ múãrẽ pee queorémena wedewũ. Too síro queoré manirõ tuomasĩrõrã yũ Pacuye maquẽrẽ wedegudacu. ²⁶ Teero wáaadari búreco jeari, múã yũ wãmemena yũ Pacure sãĩñáadacu. Yũ teero jĩgũ, “yũ Pacure múãrẽ sãĩboságuda” jĩgũ mee tia. ²⁷ Cũurã múãrẽ maĩ. Biiro biia: Múã yũre maĩã. Teero biiri múã yũre “Cõãmãcũ putopu atirigu niĩ” jĩ padeóã. Teero tiigũ, Cõãmãcũ múãrẽ maĩjĩgũ, múãrẽ yũngudaqui. ²⁸ Yũ Pacumena niirigu atibúrecore atiwũ. ãnopũ niãirigu yũ Pacu putopu coeputãawaguda sũcã, jĩwĩ.

²⁹ ʒsã cũurẽ jĩwũ:

–Mecãtigãrẽ mũũ queorémena wederipacu, tuomasĩrõrã wedejãã. ³⁰ Mecãtigã usã masiã: Mũũ niipetirere masĩpetijãã. ʒsã mũurẽ sãĩñáadari suguero, masiõaa. Teero tiirã, mũũ “Cõãmãcũ putopu atirigu niãã” jĩrere padeóã, jĩwũ.

³¹ Jesús usãrẽ jĩwĩ:

–¿Niirõrã; múã padeói? ³² Múã dutiwáadaro jearo tia; jeatoaa mée. Múã síquērã wáabateadacu. Yũre sícũrã cõãncõãadacu. Sícũrã niiria, niigũpeja. Yũ Pacu yũmena niĩ. ³³ Yũ múãrẽ yũmena ãñurõ niirecutire cõáo jĩgũ, tee niipetirere wedeawũ. Múã atibúrecore ññarõ netõãadacu. Yũ atibúreco maquẽrẽ docacũmurĩ tiitõawũ. Teero tiirã, wãcũutuaya, jĩwĩ.

17

Jesús cũũ bueráye niãdarere sãĩbosárigue

¹ Jesús teero jĩñari siro, ññamũõco, jĩwĩ:

–Pacu, mũũ “teero wáaadacu” jĩri búreco jeatoaa mée. Basocãre ãñoñã yũ mũũ macũ uputĩ macũ niirere. Mũũ teero tiiri, yũ mũũ uputĩ macũ niirere ãnogũadacu. ² Mũũ yũre dutirere ticowũ. Teeména basocã niipetirare dutimasãã. Teero tiigũ, niipetira mũũ yũre ticorirare catiré petihére ticomasãã. ³ Cũã mũũ diamacũ niigũrẽ sícũ niigũrẽ masĩrã, teero biiri yũ Jesucristo mũũ ticodiorigucãrẽ masĩrã catiré petihére cõóadacu.

⁴ Mũũ yũre tiidutirere tiipetijãwũ. Teeména yũ atibúrecore mũũ uputĩ macũ niirere ãñowã. ⁵ Pacu, atibúreco tiãdari suguero, yũ mũũmena niiwũ. Mũũmena niigũ, mũũ tiiróbiro uputĩ macũ niiwũ. Mecãtigãrẽ mũũ niirõpu niigũadacu sũcã. Yũre uputĩ macũ niirere ticoya sũcã.

⁶ Mũũ ãniãrẽ yũre ticowũ. Cũã atibúreco macãrã watoapu niirira niiwã. Mũũ niirecutirere cúãrẽ masĩrĩ tiiwũ. Cũã mũũyara niirirare yũre ticowũ. Cũã mũũ wedecore ãñurõ tuojĩrã, yũwã. ⁷ Mecãtigãrẽ cũã ateré masiãya: Niipetire yũ niirecutire mũũ ticorigue niãã. ⁸ Mũũ yũre wederiguere cúãrẽ wedewũ. Cũã teeré padeowã. Cũã diamacúrã yũ mũũ putopu atiriguere padeowã. Teero biiri mũũ yũre ticodiorigucãrẽ padeowã.

⁹ Yũ cúãye niãdarere mũũrẽ sãĩã. Atibúreco macãrãpereja sãĩbosária. Yũre mũũ ticorirapere sãĩbosáã; cúã mũũyara niĩya. ¹⁰ Niipetira mũũyara, yãara niĩya. Yáaracã mũũyara niĩya. Cũã tiirémena, cúã padeorémena yũ uputĩ macũ niirere masĩrĩ tia.

¹¹ Yũ mũũ putopu wáagudu tia; atibúrecore putuáricu. Yũ buerãpeja putuãadacu. Pacu ãñugũ, mũũ tutuaremena mũũ yũre ticorirare coteya. Mũũ teero tiiri, marĩ sícãrõména niirõbirora cúãcã sícãrõména niãadacu. ¹² Yũ cúãmena niigũ, mũũ tutuare ticorigueme

cúarē cotewa. Sicānorē ditiri tiiríwu. Mũye queti jóaripũpu jĩrõbirora diamacá wáaro tiiwú: “Ditigũdaqui” jĩrigũ dícu ditiwi.

¹³ Mecātigã yũu mũu putopũ wáagudu tia. Yũu atibúrecomũ niigũ, mũye quetire wedea. Cúã yũu tiiróbiro useniārõ jĩgũ, wedea. ¹⁴ Mũu wederiguere cúarē wedewa. Cúã yũu tiiróbiro atibúreco macārã peti niiriya. Teero tiirã, atibúreco macārã cúarē ñĩatutiya. ¹⁵ “Cúã atibúreco macārã watoapu niirãrē mũu putopũ máata néewaya”, jĩ sãiriã. Ateperé sãĩã: “Wãtĩãrē dutigũre cãmotãya cúarē”, jĩã. ¹⁶ Yũu atibúreco macã peti niiria. Teero tiiróbiro cúãcã atibúreco macārã peti niiriya. ¹⁷ Mũu wederé diamacá maquẽ niã. Teeména cúarē mũu booré tiídara peti wáari tiiyã. ¹⁸ Yũure mũye quetire atibúreco macārãrē wededutigu ticodiocowũ. Teero tiiróbiro yũucã cúarē atibúreco macārãrē wededutigu ticocoa. ¹⁹ Cúãye niãdarere tiigú, yũu mũu booróbirora tia. Cúãcã mũu booróbiro tiãro jĩgũ, cúã diamacá maquẽrē masĩnemoãrõ jĩgũ, teero tia.

²⁰ Yũu cúã dícu sãibosãria. Too síropũ cúã wederi tuo, yũure padeoádaracãrē sãibosãa. ²¹ Cúã sícãrõména niãrõ jĩgũ, sãĩã. Pacũ, mũu yũumena niiróbirora yũucã mũumena niã. Cúãcã marĩmena niãrõ. Teero wáari ñĩarã, atibúreco macārã “yũu mũu ticodiocorigũ niã” jĩrere padeoádacua. ²² Mũu yũure uputĩ macã niirere ticowũ. Yũucã cúarē teerã ticowũ, cúã sícãrõména niãrõ jĩgũ. Marĩ sícãrõména niiróbirora cúãcã sícãrõména niãrõ. ²³ Yũu cúãména niirĩ, mũu yũumena niiróbirora cúãcã sícãrõména niãdacua. Teero wáari ñĩarã, atibúreco macārã ateré masĩãdacua: Mũu cúarē maĩã yũure maĩrõbirora; teero biiri “yũu mũu ticodiocorigũ niã” jĩrere masĩãdacua.

²⁴ Atibúreco tiádari suguero, mũu yũure maĩwú. Teero tiigú, mũu uputĩ macã niirere yũure ticowũ. Pacũ, mũu yũure ticorirare yũumena niirĩ boogã. Yũumena niirã, yũu uputĩ macã niirere ñĩãdacua. ²⁵ Pacũ, mũu diamacá tiigú niã. Atibúreco macārã mũurē masĩriya; yũure mũurē masĩã. Ñĩã yũu buerã mũu yũure ticodiocoriguere masĩiya. ²⁶ Mũu niirecutirere cúarē masĩrĩ tiiwú; teero masĩrĩ tiirucúãgũda. Yũu teero tiirucúri, mũu yũure maĩrõbirora cúãcã cãmerĩ maĩãdacua; teero biiri yũu cúãména niigũdacu, jĩ sãiwĩ.

18

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jesús cũu Pacure sãĩãri siro, ùsã Jerusalénũ niãrira witiwawũ. Cedrón wãmecutirimaarē tiãwawũ. Tiĩmaã apeniñapú olivo yucure cúã oteriropu jeawũ. ² Judas Jesuré ticogudu olivo niirõrē masĩoarucui. Jesús too suguero pure ùsãrē toopú dícu sãowárucui. ³ Teero tiigú, suraramena Judas jeawi. Æpãrã síquẽrã Cõãmãcũwii coteri basoca cúãména jeawũ. Pãiaré dutirã, fariseo basoca cúarē ticocorira niiwã. Cúã ãñurõ wãmocutĩrirapũ niiwã. Sãwócore yucũ, sãwócorepamena atirira niiwã. ⁴ Jesús cũurē wãaadare masĩtoarigu niiwĩ. Teero tiigú, suguewa, sãñĩãwĩ:

—¿Noãrē ãmaãĩ? jĩwĩ.

⁵ —Jesús Nazaret macãrē ãmaãã, jĩwã.

—Yũurã niã, jĩwĩ.

Judas Jesuré wedesãrigũcã cúãména niiwĩ. ⁶ Jesús “yũurã niã” jĩrĩ tuorã, cúã dúudicutua, ñãacũmujõãwã. ⁷ Jesús sãñĩãwĩ sũcã:

—¿Noãrē ãmaãĩ? jĩwĩ.

—Jesús Nazaret macãrē ãmaãã, jĩwã.

⁸ —Múãrē wedetoawũ mée: Yũurã niã. Too docare yũure ãmaãrãjã, ãniãpereja “wáaya” jĩñã, jĩwĩ.

⁹ Jesús cũu Pacure wedesearigue diamacá wáaro jĩgũ, teeré jĩwĩ. Cũu biiro wedesewi cũu Pacure: “Mũu yũure ticorirare sícãno ditiri tiiríwu”, jĩwĩ. ¹⁰ Too síro Simón Pedro cũuya espadare néewionecowi. Pãiaré dutigũre padecotegure diamacá macã cãmpéroro páatacojãwĩ. Cũu wãmecutiwi Malco. ¹¹ Cũu teero tiirĩ ñĩagũ, Jesupé Pedroro jĩwĩ:

—Mũuyapĩrē quẽnocũña. Yũu Pacũ yũure ñãñarõ netõdutĩrirobirora ñãñarõ netõgũdacu, jĩwĩ.

Jesuré Anãs puto néewarigue

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Too síro surara, cúarē dutigú, ãpãrã Cõãmãcũwii coteri basoca Jesuré ñee, siatũwa.

¹³ Anãya wiipũ néewasuguewa. Cũu Caifãs mañecú niiwĩ. Caifãs tiicũmarē pãiaré dutigú

niiwī. ¹⁴ Cūārā too sūgueropure judíoare dutirāre ateré jīyigu: “Sīcā niipetiraye niīadarere diabosari, marīrē āñuādacu”, jīyigu.

Pedro Jesuré “masīriga” jīirigue
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Cūā Jesuré néewari, Simón Pedromenarā yūcā cūārē nūnuwāwu. Paiaré dutigú yūre masīwī. Teero tiigú, yū Jesuré néewaramena wī popea macā yeparure sāāwawu. ¹⁶ Pedrope soperatō sāāatirōpu putuānucāwī. Cūū teero tiirī īñagū, yū soperatō coteri basocomena wedese, cūārē sāāatiditwū. ¹⁷ Sope coteri basoco Pedrore sāñāwō:

—¿Mū Inimena buegú mee niī? jīwō.

—Niiria, jīwī cūāpeja.

¹⁸ Yūshā niiwū. Teero tiirā, tiwī padecoteri basoca, āpērā Cōāmacūwī coteri basoca pecame diosūmārā tiiwā. Pedrocā cūāmena sūmagú tiiwī.

Paiaré dutigú Jesuré sāñārigue
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Paiaré dutigú Jesuré sāñāwī:

—¿Mū buerā, nīirūnōā basoca peti niī? ¿Nēenōrē buei mū cūārē? jīwī.

²⁰ Jesupé cūārē yūwī:

—Yū niipetira tūocōropu buewu. Judíoa neārē wiseripu, āno niirī wī Cōāmacūwīpūcārē niipetira judíoa neārōpu buewu. Yayiōropu bueriwu. ²¹ ¿Yūre deero tiigú sāñāí? Yū bueriguere tuōrirapere sāñāña. Cūā masīcua. Cūā mūwē wedeadacua, jīwī.

²² Jesús teero jīrī tuogú, sīcū Cōāmacūwī coteri basoca Jesuyā diapōare páawi. Cūārē jīwī:

—Paiaré dutigūre teero yūrijāña, jīwī.

²³ Jesupé yūwī:

—Yū nāñarō jīāriguere wedeñate. “Ateré nāñarō jīāwū”, jīñā. Yū diamacú maquērē jīāri siro niipacari, ¿deero tiigú yūre páai? jīwī.

²⁴ Jesús siatūarigupū niitoawi. Anás Jesuré ticocowi Caifás paiaré dutigú pūtopu.

Pedro jīātonemorigue
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Simón Pedro pecame wesapūra sūmanucūwī ména. Toopú niirā cūārē sāñāwā:

—¿Mū Inimena buegú mee niī? jīwā.

—Niiria, jīwī.

²⁶ Toopú sīcā paiaré dutigūre padecotegū sūmanucūwī. Cāmpéro páatanoriguya wedegu niiwī. Cūū Pedrore sāñāwī:

—Yū mūwē olivo yucu oterirōpu cūāmena niirī īñatu niīāwārā, jīwī.

²⁷ —Niiria; yū mee niīāwū, jīwī sūcā.

Cūū teero jīrīrā, cārēquē wedewi.

Pilato Jesuré sāñārigue
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Too síro Jesuré Caifāya wiipu niīārigure tiidita dutigú niirē wiseri pūtopu néewawa. Bōeropu tiiwā. Judíoare dutirā tee wiseri popea macā yeparure sāāwariwa. Toopú sāāwaraja, Pascua bōsebureco niirī, yaarēnorē yaaribojīya.* ²⁹ Cūā sāāwaheri īñagū, Pilato cūāmena wedesegu witiatiwī. Cūārē sāñāwī:

—¿Mūā ānirē nēenó wapare wedesārā tiirī? jīwī.

³⁰ —Cūū nāñarē tiihēgu niīātā, mū pūto cūārē néeatiribojīyu, jīwā.

³¹ Pilato cūārē jīwī:

—Cūārē néewayā. Mūārē dutirē jīrōbirora mūā basiro cūū tiāriguere besera wāaya, jīmiwī.

Judíoape yūwā:

—Ēsā judíoa mūā romanuā tiirōbiri sīādutīmasīriga, jīwā.

³² Too sūgueropure Jesús “cūā teero tiirī, diagudacu” jī wedesuguetoarucuwī. Cūū wedeserigūre diamacú wāaaro jīrā, judíoa romanuāre cūārē sīādutīwā.† ³³ Pilato cāmecócutasāwawī sūcā. Jesuré suocó, sāñāyigu:

—¿Mūārā niī judíoa ōpū? jīyigu.

³⁴ Jesupé yūyigu:

—¿Mū wācūrēmena sāñāí? ¿Āpērā mūwē yēe maquērē wedearīte? jīyigu.

* **18:28** Judíoa biiro jī wācūyira: “Ēsā judíoa niihēraye wiseripu sāāwara, jīrīpīra tiirōbiri putuācu. Siete burecori jīrīpīra tiirōbiri niīādacu”, jī wācūyira. Cūā jīrīpīra tiirōbiri niirā, Pascua bōsebureco maquērē yaamasīryira. † **18:32** Juan 3.14 y 12.32. Tee versículopure Jesús “yūre sīārā, curusapu páabiatu, néemūcōadacua” jīgū tiyigu. Judíoa curusapu basocāre sīārī tiiryira; romanuā dīcu teerē tiyira.

³⁵ Pilatope jĩyigu:

—Yuu judíoayu mee niia. Mũya dita macarã judío, teero biiri paiaré dutirá mũnẽ néetiawã. ¿Deero tiiãrĩ mũn? jĩ sãĩñáyigu.

³⁶ Jesupé cãurẽ yũwui:

—Yuu Õpũ niiré atibáreco maquẽ niiria. Atibáreco maquẽ niitãtã, yũre mũnãrã cãmerĩsĩãboajĩya, judíoare dutirá ñewarijããrõ jĩrã. Yuu Õpũ niiré ãnopú mee niia, jĩyigu.

³⁷ Pilato jĩyigu:

—¿Too docare õpũ niĩ mũn? jĩyigu.

Jesupé cãurẽ yũyigu:

—Mũ jĩrõbirora õpũ niia. Yũ diamacú maquẽrẽ wedeguda jĩgũ, ãnopú ati, bauáwu. Niipetira diamacú maquẽrẽ boorã yũ wederere tuoýa, jĩyigu.

³⁸ —Diamacú maquẽ ¿ñeenó niirõ niicu? masĩña maniã, jĩyigu Pilato.

Jesuré sããdutrĩgue

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato teero jĩãri siro, judíoare dutirãmena wedeseгу witiatiwi sũcã. Cãurẽ wedewi:

—Yuu cãũ ñañarẽ tiãrĩguere buariatu. ³⁹ Too docare biirope tiigũda: Pascua bosebũreco niirĩ, mãã tiimããatrĩgue tiirõbirora tiigũda: Sĩcũ peresuwiipu niigũrẽ wionécobosaguda. ¿Mãã judíoa õpũrẽ wionécori boogári? jĩwĩ.

⁴⁰ Niipetira acaribjõãwã:

—¿Cãurẽ wionécorigãña! ¿Barrabápere wionécoya! jĩwã.

Barrabás yaarẽpigũ niirigu niiwĩ.

19

¹ Teero tiigũ, Pilato Jesuré tãnadutiýigu. ² Tãnaãri siro, surara potamena cãã tiiãri betore cãũya dupupare pẽorira niiwã. Sicarõ õpũya sitiro biro sõã ñiisãñũrõca sããrira niiwã.

³ —Ûseniã mũmema, judíoa õpũ, jĩ buijãyira.

Teero jĩrãrã, cãurẽ pee páajãrira niiwã.

⁴ Pilato popeapu niãrĩgu witiatiwi sũcã. Basocãre jĩwĩ:

—Yuu cãurẽ ñañarẽ tiãrĩguere buariatu. Teero tiigũ, mãã puto suowitãtiguda. Mãã ññaãdacu, jĩwĩ.

⁵ Too síro Jesús witiatiwi. Cãũ pota betore pesawi. Õpũyaro tiirõbiri sõã ñiisãñũrõ cãã sãããrĩrore sãñawitiatiwi. Pilato basocãre jĩwĩ:

—¿Ññaña! Ñni niĩ, jĩwĩ.

⁶ Paiaré dutirá, Cõãmacũwii coteri basoca cãurẽ ññarã, acaribjõãwã:

—¿Cãurẽ curusapu páabiãtu sããdutiya; sããdutiya! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

—Mãã basiro cãurẽ curusapu páabiãtu sããrã wáaya. Yũjã cãurẽ ñañarẽ tiãrĩguere buariatu, jĩwĩ.

⁷ Judíoare dutirãpeja cãurẽ jĩwã:

—“Yuu Cõãmacũ macũ niã”, jĩwĩ cãũjã. Ûsãrẽ dutiré teero wedeseḡunorẽ sããdutiã, jĩwã.

⁸ Pilato teeré tuoḡũ, bayirõ cuiyigu. ⁹ Cãũye wiseri popea macã yepapu cãmecõsãwawi sũcã. Jesuré sãĩñáyigu:

—¿Noo macũ niĩ mũn? jĩyigu.

Jesupé cãurẽ yũriyigu.

¹⁰ Pilato jĩyigu:

—¿Deero tiigũ yũre yũrii? ¿Mũ masĩrii? Yũ mũnũrẽ wionécogu wionécomasiã. Sããdutiḡucã sããdutiãsiã, jĩyigu.

¹¹ Jesupé cãurẽ yũyigu:

—Cõãmacũ mũnũrẽ dutiḡũ sõnecorigũ niiwĩ. Cãũ sõnecoriãtã, mũn deero sããdutiãsiãriboajĩyu. Teero tiigũ, yũre mũn putopũ ticocoarĩgu mũn nemorõ wapa cõoquĩ, jĩyigu.

¹² Cãũ teero jĩrĩ tuoḡũ, Pilato Jesuré, “¿deero tii yũ ãnirẽ wionécogudariye?” jĩ wãcũmiyigu. Judíoare dutirãpeja bayirõ acaribĩremena jĩwã:

—Mũ cãurẽ wionécogu, romanuã õpũ menamacũ niiricu. Sĩcũ “yũ mãã õpũ niã” jĩḡãno romanuã õpũrẽ netõncãḡũ tii, jĩwã.

¹³ Cãã teero jĩrĩ tuoḡũ, Pilato Jesuré suowitãtidutiwi. Too síro cãũ queti beserõpu wãa, duiwi. Cãũ duirõ niirĩ yepa ãtãmena weeri yepapu niiwã. Hebreoayemena Gabata wãmecutiwu. ¹⁴ Judíoa Pascua bosebũreco maquẽ quẽnorĩ bũreco niiwã. Coeritõ sũḡuerõḡã niiwã. Pilato judíoare dutirãre jĩwĩ:

—Mãã õpũrẽ ññaña, jĩmiwĩ.

¹⁵ Cããpe acaribjõãwã sũcã:

—¡Cūārē sīājāārō; sīājāārō! ¡Curusapu páabiatu sīādutjāña! jīwā.

Pilatope jīwī:

—¿Múá òpārē curusapu páabiatu sīādutígudari? jīwī.

Paiaaré dutirápeja jīwā:

—Ēsā òpā sīcūrā romanuā òpā dícu niīi, jīwā.

¹⁶ Cūā teero jīrī tuogú, Jesuré cūārē wiyawí, curusapu páabiatuaro jīgū. Surarape cūārē néewawa.

Jesuré sīārígue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesús curusare apawagu, “Dupucoro” wāmecutiropu wáawi. Hebreoyemena wāmecutia Gólgota. ¹⁸ Toopú cūārē curusapu páabiatuwa. Āpērā puarācārē teorora tiiwá. Jesuré cūā deco nucōwā, sīcūrē diamacápe, āpīrē acuniñape. ¹⁹ Pilato cūū jóadutiariquere curusapu tuudutirigu niīwī. Biiro jóanoriro niīwā: “JESÚS NAZARET MACĒ JUDÍOA ŐPĒ NIÍĪ”. ²⁰ Tee jóariguere hebreoaye, griegoaye, latínmena jóadutirigu niīwī. Cūā Jesuré páabiaturo Jerusalén putogā niīwū. Teero tiirá, pau judíoa tee jóaturiguere bueñawā. ²¹ Cūā bueñarī ñnarā, paiaaré dutirá Pilato putopu wáa, cūārē jīyira:

—Muu “judíoa òpā niīi” jī jóariboañyu. “ ‘Judíoa òpā niīā’, jīwāwī”, jī jóaboañyu, jīmiyira.

²² Pilato yuyigu:

—Yuu jóatoaawū; yuu jóarirobirora putuáadacu, jīyigu.

²³ Too síro bapari surara Jesuré páabiatuarira cūaye sutire seenéōwā. Seenéō, cūācōrō batowa. Cūaya sutiró docasāñariwacā sua cāmeyioriro niīwū. ²⁴ Teero tiirá, surara cāmerī jīyira:

—Ānorējā yigarijāāda. ¿Noārē putuáadari? jīrā, jībuaapeada, jīyira.

Cūā teero tiirī, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóarigue diamacá wáaro tiiwá. Biiro jóanoā: “Yéé sutire batowa; sicaróre jībuaapewa”,* jī jóanoā. Tee jóarirobirora surara teorora tiiwá.

²⁵ Jesuyá curusa putopu cūū paco, cūū bugo, apegó María (coo Cleofas numo niīwō), María Magdalena nucūwā. ²⁶ Jesús cūū pacore, teero biiri yuu Juan cūū bayiró mañgárē coo wesa nucūrī ñagū, coore jīwī:

—Paco, āni muu macā putuáa, jīwī.

²⁷ Too síro yuere jīwī:

—Atigó muu paco putuáyo, jīwī.

Cūā teero jīārī síro, coore yáa wiipu néeputuawawu.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Too síro Jesús cūārē tiidutiriguere masjīgū, “niipetire peotítoaa” jī wācūrigu niīwī. Teero tiigú, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóarigue wáaro jīgū: —Yuu sīnidugága, jīwī.

²⁹ Toopú sicarú vino piyare dadarírū duiwu. Teero tiirá, surara sicasitia soa, “hisopo” dupupu siatú, súumuōcowa. ³⁰ Cūū teeré sīniārī síro: —Niipetire peotítoaa, jīwī.

Teero jīārī síro, cūaya dupu ñaañumu, diajōāwī.

Jesuré saderigue

³¹ Pascua bosebureco wáaadaró sicabureco dusawá. Tii bosebureco ūsārē uputí niirī bureco niīwā. Tiiburecore judíoare dutirá diaarirare curusaripure niirī boorírira niīwā. Teero tiirá, judíoare dutirá Pilato putopu wáa, cūayara surarare cūārē máata diaaro jīrā, cūāye ñicārīrē páapedutiya. Too síro cūāye òpūārīrē néedioco, aperopú néewadutiya. ³² Teero tiirá, surara toopú jea, sīcūrē páapesuguewa. Āpī Jesuména páabiatunoārigucārē teorora tiiwá. ³³ Jesupére diaarigupure buajeáwa. Teero tiirá, cūārē páaperiwa.

³⁴ Páaperono tiigú, sīcū surara Jesuré warupāmarē sadewī. Cūū teero tiirī, máata díi ocoména witiwu. ³⁵ Yuu teero wáari ñawū. Teero tiigú, yuu masiā: Yuu jóare diamacárā niīā. Múācārē teeré padeoáro jīgū, tee diamacá maquērē wedea. ³⁶ Cōāmacūye queti jóaripūpu jīrōbirora wáaro jīrō, teero wáawu. Biiro jóanoā: “Cūāye cōārī sīcacōano páapeya maniādacu”,† jī jóanoā. ³⁷ Tiipūpure aperopú jóanoā sūcā: “Cūā sadearigupure ññaadacu”,‡ jī jóanoā.

Jesuré átutitipu cūūrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Too síro José Arimatea wāmecutiri macā macū Pilatore Jesuyá òpūārē sāiyigu. José Jesuré padeogú niīwī. Cūū judíoare dutiráre cuigu, yayiōropu padeogú niirigu niīwī. Pilato

* 19:24 Salmo 22.18. † 19:36 Salmo 34.20. ‡ 19:37 Zacarías 12.10.

“jáu” jĩĩrĩ tuogú, José wáa, Jesuyá òpũrẽ néedioco, néewawi. ³⁹ Nicodemo ñamipũ Jesuména wedesegu jearigucá jeawi. Cũũ treinta kilos sitiaãñũrere néeejeawi. Tee ate niĩwã: “Mirra” wãmecũtĩre, “áloe” wãmecũtĩremena wáorigue niĩwã. ⁴⁰ José Nicodemomena suti caseri sitiaãñũre tuusĩãremena Jesuyá òpũrẽ cõmawã. Judioa diaarirare cũĩri tutipũ cũũãdari suguero tiurucũrere tiiwã. ⁴¹ Jesurẽ curusapũ pãabiaturiro puto oteré oteriro niĩwã. Tee oteriro deco mama tuti, ùtãgãpũ coari tuti niĩwã. Tiitutipũ sicãrĩ diaarirare cũũña maniriro niĩwã ména. ⁴² Muĩpũ sããwari, ùsã yeerisãri bureco jearopũ tiiwã. Teero tiirã, tiicope putogã niirĩ, Jesuyá òpũrẽ toopũ néewa, cũũwã.

20

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Ùsã yeerisãri bureco síro macã bureco niirĩ, bóeadari suguero, María Magdalena cũãrẽ cũĩri tutipũ wáayigo. Tiituti biamiriquicare aperopã nucũrĩ ñayigo. ² Teero tiigó, ùsã putopũ cutũputãatirigo niĩwõ. Yũũ Jesús bayiró maĩnógũ, Simón Pedromena niĩwã. Ùsãrẽ jĩĩwõ:

—Marĩ Òpũrẽ aperopã néjeõããrira niĩãwã. Noopã néewara néewaaĩya, jĩĩwõ.

³ Coe teero jĩĩrĩ tuorã, yũũ, Simón Pedromena cũãrẽ cũĩriropũ ñnarã wáawũ. ⁴ Ùsã toopã wáara, yũũ Pedro nemorõ cutubayiwũ. Teero tiigã, yũũ cũũ suguero jeawũ. ⁵ Toopã jea, tiicopepũ munibiã, ñnasõnecowũ. Sããwaripacu, cũãrẽ cõmaré caseri pesari ñnarã. ⁶ Too síropũ Simón Pedro yũũre nũnjeãwi. Cũũjã sããjõãwĩ. Cũũcã teecaserire toopã niirĩ ñnarã. ⁷ Aperó Jesurẽ dupure cãã cõmarĩ caserocã aperopã pesari ñnarã. Tuupéari casero niĩwã. ⁸ Yũũ tiitutipũre jeasũguerigucã sããwawũ. Niipetirere ñnarã, padeowã. ⁹ Ùsã Cõãmacye queti jóaripũ maquẽrẽ “Jesús diarigupũ masãgũdaqui” jĩĩrere masĩriwũ ména. ¹⁰ Ñnarã síro, ùsãya wiipũ putuawawũ.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue

(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalenape tiituti díamacũpũ utigo putuãwo. Utigora, tiitutipũ munibiã, ñnasõnecoyigo. ¹² Ángelea pũarã suti butiré sãñarãrẽ duiri ñayigo. Cũã Jesurẽ cũũmiriropũ duiyira, sicũ dupũ niimirirope, ãpĩ dupori niimirirope. ¹³ Cũã coore sãĩñáyira:

—¿Deero tiigó utii? jĩĩyira.

Cũãrẽ yũũyigo:

—Yũũ Òpũrẽ néjeõããrira niĩãwã. Noopã néewara néewaaĩya, jĩĩyigo.

¹⁴ Coe teero jĩĩrĩ síro, aperopé cãmencũyigo. Jesús coe puto nucũrĩ ñayigo. “Jesús niirĩ” jĩĩ ñnamasĩriyigo ména. ¹⁵ Cũũpe coore sãĩñáyigu:

—¿Deero tiigó utii? ¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩĩyigu.

“Oteré coterĩ basocũ niĩqui”, jĩĩ wãcũgõ, jĩĩyigo:

—Mũũ cũãrẽ néewarigu wedeya. ¿Noopã cũũãrĩ? Yũũ cũãrẽ néegõ wágoda, jĩĩyigo.

¹⁶ Jesús coore jĩĩyigu:

—¡María!

Cũũ teero jĩĩrĩ tuogó, cãmencũcã: —¡Raboni! jĩĩyigo. (Hebreoayemena “basocãre buegã” jĩĩdugaro tiia.)

¹⁷ Jesús coore jĩĩyigu:

—Ñeerijãña yũũre. Yũũ Pacũ putopũ muãwaria ména. Yũũre padeorãre wedego wáaya. “Biuro jĩĩãwĩ”, jĩĩña: “Yũũ Pacũ putopũ muãwagudu tiia; yũũ Pacũ muã Pacũ niirĩ; yũũ Òpũ muã Òpũ niirĩ, jĩĩãwĩ”, jĩĩ wedeya, jĩĩyigu.

¹⁸ Cũũ teero jĩĩrĩ tuogó, María Magdalena ati, ùsã cũũ buerãre wedewo:

—Marĩ Òpũrẽ ñnarãwã, jĩĩwõ.

Cũũ coore wedeariguere wedewo.

Jesús cãũ buerãre bauãrigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Teero wãari bureco ùsã yeerisãri bureco síro macã bureco niĩwã. Tiibureco ñamipũ ùsã cãũ buerã niirira neãwũ. Ùsã judioare dutirãre cuira, ãñurõ biacósãwũ. Ùsã toopã niirĩ, Jesús ùsã decopũ bauãnucãwũ. Ùsãrẽ ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire muãpure niĩãrõ, jĩĩwĩ.

²⁰ Cũũ teero jĩĩrĩ síro, cũũye wãmorĩrẽ, warupãmarẽ ãñowĩ. Ùsã cũãrẽ ñnarã, bayiró useniwã. ²¹ Ùsãrẽ jĩĩnemowĩ:

—Ññurõ niirecutire muãpure niĩãrõ. Yũũ Pacũ yũũre ticodiocorirobirora yũũcã yée quetire wededutigu muãrẽ ticocoa, jĩĩwĩ.

²² Teero jĩĩrĩ síro, cãũ ùsãrẽ wããpũpeo, jĩĩwĩ:

—Múãmena Espíritu Santo niiãrõ. ²³ Múã ãpêrãrê cúa ñaãnaré tiirére acabóri, acabónoãrira putuáadacua. Múã cúaãrê acabóheri, acabóya manirá putuáadacua, * jĩwĩ Jesús.

Jesús Tomarê bauárigue

²⁴ Tomás ãsã menamacã (“suduárigu” ãsã jĩgú) Jesús ãsã putopu bauáritore, maniwi.
²⁵ Teero tiirá, ãsã cúaãrê jĩwũ:

—Marĩ Ôpãrê ññaãwã.

Tomapé ãsãrê jĩwĩ:

—Yuu cúaãye wãmorĩpu cúa páabiare coperire ññahêgũ, teecoperipũ yáa wãmosũãrê súusõnecohegu, teerora yáa wãmorê cúa warupãmarucãrê súusõnecohegu, padeorícu, jĩwĩ.

²⁶ Sica semana siro ãsã cúa buerá niirira tiwiipú neãwũ sũcã. Tomás ãsãmena niwi sáa. Ësã ãñurõ biacósãpacari, Jesús ãsã decopu bauánucãwĩ sũcã. Ësãrê ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpure niiãrõ, jĩwĩ.

²⁷ Too síro Tomarê jĩwĩ:

—Ññaña yé wãmorĩrê; mũya wãmosũãrê ãno súusõnecoya. Yáa warupãmarucãrê mũya wãmorê súusõnecoya. Padeoré manigú niirijãña. Padeoyá, jĩwĩ.

²⁸ Tomapé jĩwĩ:

—Mũ yuu Ôpã niã; mũ Cõãmacũ yuu padeogú niã, jĩwĩ.

²⁹ Jesupé jĩwĩ:

—Tomás, mũ yũre ññatoagupu padeóa. ãpêrã yũre ññaripacara padeorãpe useninemorã niĩya, jĩwĩ.

Jesuré padeodutĩgu atipũrê jóaa

³⁰ Jesús ãsã ññacoropu pee apeyenó cúa tutuaremena tiĩñowĩ. Tee niipetirere yuu atipũpãre jóaria. ³¹ Yuu atipũpã Jesús sĩquẽ cúa tutuaremena tiĩñoriguere jóaa. Múãrê “Jesús Cõãmacũ beserĩgu cúa macũ niĩ” jĩrere padeodutĩgu jóaa. Múã cúaãrê padeorã catiré petihere cõoádacu.

21

Jesús cúa bueráre bauánemorigue

¹ Too síro Jesús Tiberiataro wesapu ãsãrê bauánemowĩ. Biiro wáawu: ² Ësã toopãre niirã noquẽrã niwũ: Simón Pedro, Tomás (“suduárigu” ãsã jĩgú), Natanael (cúa Canã Galilea dita macũ niwi), ãsã Zebedeo põna, ãpêrã ãsã menamacãrã puarã niwũ. ³ Ësã toopã niirĩ, Simón Pedro ãsãrê jĩwĩ:

—Wai wasagu wáagu tiã.

—Ësãcã mũmema wáaada, jĩwũ.

Ësã wáa, dooriwupu mũãsãwũ. Tiiñamirê wai siãbóejõãmiwũ. Buarítu.

⁴ Bóecũmurĩ, Jesús tiitaro wesapu nucũwĩ. Ësã cúaãrê ññamasĩriwu. ⁵ Cúa ãsãrê jĩwĩ:

—¿Wai buaarĩ?

—Buaríatu, jĩwũ.

⁶ —Dooríwu diamacũpe cõãñoña múãya bapigure sũcã. Toopé buaádadu, jĩwĩ.

Cúa jĩrirobirora tiwũ. Pau peti sããrĩ, bapigure wéemucobayiritu. ⁷ Teero wáari ññagũ, yuu Jesús bayiró maĩnogũ Pedroré jĩwũ:

—Marĩ Ôpã niĩ.

Simón Pedro “marĩ Ôpã niĩ” jĩrĩ tuogú, cúaãyaro sutiroré máata sãñawĩ; peesutimena pademaĩriwi. Sãña, tiitaropu ññaacõñuãwĩ. ⁸ Ësã pasaró wesapu jeaadaró cien metrora yoaro niwũ. Teero tiirá, dooríwumena wesapu waire wéepãwawu. ⁹ Toopã pããjeara, pecame cúa dioárimere ññawũ. Tiimepũ sũcũ wai cããriõãrĩgu pesawi. Teero biirĩ pã niwũ. ¹⁰ Jesús ãsãrê jĩwĩ:

—Wai múã buaarirare néeatiya, jĩwĩ.

¹¹ Simón Pedro dooríwupu mũãsã, bapigure wéemaatiwi. Wai pacaramena dadajõãwũ. Ciento cincuenta y tres sããrira niwũ. Pau sããpacari, bapigu yigariwu. ¹² Jesús ãsãrê jĩwĩ:

—Yaawãcãrã atiya.

Ësã cúaãrê ññamasitoawu. Teero tiirá, sũcũnopera, “¿noã niĩ mũu?” jĩ sãñáriwu. ¹³ Jesús pãrê née, ãsãrê batowĩ. Waicãrê teerora tiwĩ.

¹⁴ Jesús dia masãri siro, puarĩ ãsãrê bauatóawi. Ateména ññãrĩ wáaro tiwũ sáa.

Jesús Simón Pedromena wedeserigue

¹⁵ Ësã yaaari siro, Jesús Simón Pedroré sãñãwĩ:

—Simón, Jonás macũ, ¿mũ ãniã nemoró yũre maĩ? jĩwĩ.

* 20:23 Mateo 16.19; 18.18.

—Éjü, yuu Öpü. Muu masiã yuu muurê maîrére, jïwî.

—Too docare yuure padeoräre bueya, jïwî.

¹⁶ Pedrore sãñánemowî sũcã:

—Simón, Jonás macü, ¿yuure maï? jïwî.

—Éjü, yuu Öpü. Muu masiã yuu muurê maîrére, jïwî.

—Too docare yuure padeoräre coteya, jïwî.

¹⁷ Too síro jïñemowî sũcã:

—Simón, Jonás macü, ¿yuure maï?

Pedro itiãrî cãurê sãñãrî ññagü, bayiró bóaneögü wáawi. Cãurê jïwî:

—Öpü, muu niipetirere masiã. Muu masiã yuu muurê maîrére, jïwî.

Jesús cãurê jïwî:

—Too docare yuure padeoräre bueya. ¹⁸ Muurê ateréja diamacárã jïã: Muu mamü niigü ména, muu booró sutiré sãña, muu noo wáadugaropu wáawu. Вису wáagure, muuye wãmorîrê súmũdocogudacu. Āpî muurê suti sãã, muu wáadugaheropu muurê néewagudaqui, jïwî.

¹⁹ (Jesús teero jïgü, “Pedro biiro wáa, diagudaqui” jïgü tiwî. “Cũu diarémëna basocá Cõãmacãrê ãñuró wedeseadacua” jïgü, teero jïwî.)

Teero jïãri síro, Jesús cãurê jïwî:

—Yuure padeonũserucujãña, jïwî.

Jesús Juanrê maîrígue

²⁰ Too síro Pedro cãmenucã, yuu cãã síro nũnrî ññawî. Yuu Jesús maïnógü niiwü. Yuurá too sugueropure ãsã yaaritore, Jesús putogã duigu, cãurê sãñãwü: “Öpü, ¿noã muurê ññatutirapure ticogudari?” jïwü.* ²¹ Pedro yuure ññagü, Jesuré sãñãwî:

—Öpü, ¿ãñirê deero wáaadari? jïwî.

²² Jesupé cãurê yuui:

—Yuu putãaatiripu cãu catiricãrê, tee muuye maquê mee niã. Teerê wãcũrijãña. Muu yuupere wãcũñnuseya, jïwî.

²³ Cãu teero jïrî tuorã, Jesuré padeorã “Juan diariqui” jïrê sesajõãmiwü. Jesús yuure “cãu diariqui” jïgü mee tiwî. Biirope jïgü tiwî: “Yuu putãaatiripu cãu catiricãrê, tee muuye maquê mee niã”.

²⁴ Yuu Juan niã, Jesús buegü niirigu. Yuu ññariguere jóaa. Teero tiigü, “diamacárã niã” jïmasiñoã.

²⁵ Apeyé Jesús tiirígue pee niã. Yuu tugueñarî, cãu tiiríguécõrõ jóaatã, peepürî peti wãabojïyu. Teepürî atibãrecore dadajõãbojïyu.

* 21:20 Jn 13.25.

Jesucristo beserirare ESPÍRITU SANTO TIÍÁPURIGUE

Espíritu Santo atiadarere Jesús wedesuguerigue

¹ Teófilo, muurē sicapū too sugueropure jóawu. Tiipūpure niipetire Jesús basocáre buerucuriguere, cūū tiurucúriguere wedewu. Sicato cūū buenucáriguere, ² téé cūū bueyapacutiriguere wedewu. Teero biiri cūū amuásepu muáwariguere wedewu. Jesús amuásepu muáwaadari suguero, cūū buerá cūū beserirare dutiré cūiyigu cūā tiádarere. Espíritu Santo masírē ticorémēna teeré dutiyigu. ³ Cūū dia masári siro, Jesús bauáyigu. Cuarenta burecorire pee bauáyigu cūārē. Teero tiirá, cūūrē iñarā, “marí ‘diajóāāwí’ jīīarigura catii” jīiyira. Cōāmacū dutiré basocápure niúadare jeariguere wedenemoyigu sūcā.

⁴ Jesús cūāmena niigā, cūārē Jerusalénpu niidutiyigu ména. Cūārē jīiyigu:

–Yuu Pacu múārē too sugueropu jīīrirobirora Espíritu Santore ticodiocogudure yueya. Teeré wedetoawu. ⁵ Juan múārē ocomēna wāmedōtiwi. Yuu Pacupeja nemorō āñurō tiigúdaqui múārē: Péerogā siro Espíritu Santo ticodiocogudaqui, jīiyigu Jesús.

Jesuré Cōāmacū amuásepu néemūariguge

⁶ Cūūmena neāārira cūūrē sāññáyira:

–Ēsā Ōpū, ζmυυ mecūtīgārē romanuārē cōājāgūdari? Teero biiri ζāpērā maríya wederere diamacūrā marírē dutirá sāārī tiigúdari? jīīiyira.

⁷ Cūū yuuyigu:

–Marí Pacu sícūrā masíqui. Cūū “teerora wáaaro” jīīrī, teerora wáaadacu. Ate masírē múāye maquē niiria. ⁸ Teero niipacari, marí Pacu cūū tutuarere múārē ticogúdaqui, Espíritu Santo múāpūre atiri. Múā cuiro manirō, wācūtutuaremena yéé quetire basocáre wedera wáaadacu. Jerusalén macārārē, Judea dita macārārē, Samaria dita macārārē, niipetiro atibárecopu niirārē wedera wáaadacu, jīiyigu.

⁹ Teero jīī wedetoaari siro, cūūrē cūū Pacu néemuáwayigu amuásepu. Cūū muáwari, cūū buerá iñanunseyira. Cūūrē ōmeburuá tuubiácojāyiro. Teero tiirá, cūūrē iñanemoriyira sáa.

¹⁰ Cūā Jesús muáwari iñanucūrī, cūā decopu amuá puarā suti butiré sāññarira bauánucājeayira.

¹¹ Cūārē jīiyira:

–Múā Galilea macārā, ζdeero tiirá amuásepu iñanucōconucū? Āni Jesús múāmena niiarigu mecūtīgā amuásepu muáwaarigura atibárecopure atigúdaqui sūcā. Múā cūūrē muáwari iñārirobirora atigúdaqui, jīiyira.

Judare wasogú dure beseriguge

¹² Teero tiári siro, Jesús beserira Ētāgú Olivopu niārira diiwá, Jerusalénpu coeputúawayira. Tiimacā putogā niā tiigú sica kilómetro wáaro. ¹³ Jerusalénpu putuajeara, cūā cānirí wīpū wáyira. Tiwīw casacatiri wii niiyiro. Scatatia amuáñrō macā tatiaru sáāwayira. Cūā niiyira: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago (Alfeo macā), Simón (romanuā dutiráre cōādugara menamacū niimirigu), Judas (Santiago macā) niiyira. ¹⁴ Cūā sīcārōmēna neā, Cōāmacārē sārucūyira. Jesús baira, cūū paco María, āpērā numiācā cūāmena neāyira.

¹⁵ Teeburecorire Jesuré padeorā neāyira sūcā. Ciento veinte watoa niiyira. Pedro wamunucā, cūārē wedeyigu.

¹⁶ –Yáa wedera, too sugueropu marí ñecū David Espíritu Santo masírē ticorémēna Judare wáaadarere jóasuguerigu niiwī. Cōāmacūye queti jóaripū maquē diamacūrā wáaadare niirō tiwú. Teero tiigú, āpērārē Judas néewa, cūārē Jesuré ēñowī. Cūāpe Jesuré ñee, néewawa.

¹⁷ Judas ūsā menamacārā niimiwī. Jesús cūācārē basocáre buerére cūūmiwī. ¹⁸ Cūū ñañarō tī wapatarigüemēna sīcadita sāinóyiro. Too síro dupupe ñaacūmu, cūū páaga podo, cūtamisī witibatejōāyigu. ¹⁹ Niipetira Jerusalén macārā teeré tuoyira. Cūā tiiditare Acéldama jīiyira. Acéldama “Díi Dita” jīīrō tiicú cūāyemēna.

²⁰ Tiatopu Salmopūpure jóagu teeré biiro jóarigu niiwī:

Cūūye niimiriguge cōājānoārō.*

Cūū jóarigu niiwī sūcā:

Āpī cūū pademiriguere wasoáro,†

jīī jóarigu niiwī.

* 1:20 Salmo 69.25. † 1:20 Salmo 109.8.

21-22 Marīmena sīquērā niipetiroḡu wáanetōrira niīya, marī Ōpū Jesús marīmena niirī. Juan Jesuré wāmeōtiri, tée Cōāmacū cūrēre āmuāseḡu néemuārī, īñarira niīya. Āniāpure sīcū besero booa ūsā oncemena niīgūdare. Cūū ūsā tiirōbiri Jesús diarigūḡu masārigue quietire wedegū wāagudaqui, jīi wedeyigu Pedro.

23 Tiitāiapū niirā puarārē beseyira. Sīcū José Barsabāre beseyira. Cūū wāmesotoapeore griegoayemena Justo niiyiro. Āpī Matīare beseyira. 24-25 Too síro marī Ōpūrē sāirā, biiro jīyira:

—Ēsā Ōpū, mūū niipetira basocā wācūrere masīā. Judas wasogūdare besetoajiyu. Ēsārē ēñoñā. ¿Nii niigari? Judas mūū dutirē cūrīguere duujāwī, ñañarā cūā ñañarō netōrōḡu wāagu, catigu cūū āñurō tiirīguere wapa, jīi sāiyira.

26 Too síro puapē ūtāpeḡu Matías, Barsabás wāmerē jóayira. ¿Nii marī Ōpū beserigu niīi? Jīirā, piipū sāsā, sicape née, īñayira. Matías wāme jóaturipe niiyiro.

—Jāā, āni Matías Judas wasogū niīi, jīiyira.

Cūū āpērā oncemena Jesucristoye quietire wedegū wāayigu.

2

Espíritu Santo diijeárigue

1 Cincuenta bārecori Pascua netōrī síro, Pentecostés wāmecutiri bosebureco wāayiro. Tii bosebureco niirī, niipetira Jesuré padeorā sīcārōménā neāyira. 2 Tiiwiipū cūā duiirī, wācūñā manirō wīno bayirō atiro tiirōbiri āmuāseḡu busadiatiyiro. Tiiwií bususesajōāyiro. 3 Teero wāari, pecame jūūripōnabiro bauré cūācōrōrē pesayucoyiro. 4 Niipetiramena Espiritu Santo niinucāḡu jeayigu. Cūū dutirēmēna āpērā basocāye wedeserere masīrapacara, wedesenucāyira.

5 Teebārecorire Jerusalēnpure pau judíoa apēyē dita macārāḡu niiyira. Cūā Cōāmacūrē quionīremēna padeorā niiyira. 6 Cūā tee busuri tuorā, toopū neāwayira. Deero jīimasīyira, cūā pūtopū jeara. Cūā basocācōrō cūāye wedeseremēna Jesús buerāre wedeseri tuoyira. 7 Tuomanijōārā, cāmerī jīiyira:

—Niipetira āniā wedesera ¿Galilea macārā mee niimīi? 8 ¿Deero tiirā marīyere āñurō wedeseri tuoi? 9 Marī aperō macārā niīā. Partia macārā, Media macārā, Elam macārā, Mesopotamia macārā, Judea macārā, Capadocia macārā, Ponto macārā, Asia macārā niīā marī. 10 Frigia macārā, Panflia macārā, Egipto macārā, Cirene pūto macārā niīā marī. Cirene Libia ditapū niīā. Sīquērā Roma atirā niīya. 11 Cūā sīquērā judíoa niīya. Āpērā judíoa niīhērā Cōāmacūrē padeooya. Āpērā Creta macārā, Arabia macārā niīya. Marī niipetira marīye wedeseremēna tuorā tia Cōāmacū āñurē tiirēre, jīiyira.

12 Niipetira tuomanijōāyira.

—¿Ate deero jīidugaro tii? jīi cāmerī sāiñáyira.

13 Sīquērā cūārē buijāyira.

—Āniā cūmurā tiīya, jīiyira.

Pedro basocāre wederigue

14 Cūā teero jīirī tuogū, Pedro āpērā once Jesús beseriramēna wūmūnucā, bayirō busurōmēna wedeyigu:

—Yāa wedera, niipetira Jerusalēn niirā, yūū jīirēre āñurō tuoyā. 15 “Āniā cūmurā tiīya” jīi wācūmiā múā. Cūmurā mee tiīya. Mecūtīgā ñamisāñurōḡā nueve niīā. 16 Múā mecūtīgā tuorēre too sugueropū profeta Joel jóarigu niīwī:

17 Atibāreco petiādari suguero, Espiritu Santore niipetirare ticodiocoguda, jīirigu niīwī Cōāmacū.

Espiritu Santore ticodiocori, múā pōna āmūā, numiā yūū wededutirere wedeadacua.

Butoāre, mamarārē cūā quēērōḡu ēñogūdacu too síropū wāaadare.

18 Yūūre padecoterare Espiritu Santore ticodiocogudacu.

Cūācā yūū wededutirere wedeadacua.

19 Ūmuāseḡure merēā bauré tiīgūdacu.

Atiditapūre díi, pecame, ōme yūū tiiēñore niīādacu.

20 Muīpū bāreco macū naiñājōāḡūdaqui.

Muīpū ñami macū díi tiirōbiri sōāḡū wāagudaqui.

Marī Ōpū jeadari bāreco suguero teero wāaadacu.

Quioniri bāreco niīādacu. Būri niirī bāreco mee niīādacu.

21 Sīcū: “Yūū Ōpū, yūūre netōnéña” jīi sāiḡūno netōnénogūdaqui,*

* 2:21 Joel 2.28-32.

jī jóarigu niwī Joel, jī wedeyigu Pedro—.

²² Yáa wedera, yuu jīrere añurō tuoyá, jīyigu sūcā—. Jesús Nazaret macā macārē mūá īñajiyu. Cōāmacū cūūmena pee añurē tiirigu niwī. Bayirō tutuaremena tiīēñore tiirigu niwī cūūmena. Teerē mūá añurō masiā. ²³ Mūá cūārēna curusapu siādutira, ñañarāpure ticowu. Cōāmacū tīatoru “teero wáaadacu” jīrirobirora wáawu. ²⁴ Cōāmacū Jesurē diarigupure masōrigu niwī. Cūū diadoaririgu niwī. Masāgūdu niigū tiiyigu. ²⁵ Tīatoru David jóasugworigu niwī Cristo Cōāmacūmena wedeseadarere:

Yuu yuu Ōpārē yuu diamacāpu īñarucujāwū.

Cūū yuu diamacāpe niirī, cuiiria.

²⁶⁻²⁷ Teero tiigú, yuu bayirō usenigū wedesea. Yáa useromena bayirō usenigū basaa.

Yáa yeeripūnarē diarira īñanorōpu muu cūūdoaricu.

Yuuere “bóarijāārō” jīgūdacu muu, yuuere maīgú.

Teero tiigú, yuu añurō cuire manirō niijgūdacu, muuērē yuegu.

²⁸ Yuuere catirē petihére buanacārī tiiwá.

Muuērē īñagū, useniremena niigūdacu,†

jī jóarigu niwī David.

²⁹ Yáa wedera, añurō tuojiña ména marī ñecū Daviyé maquērē. Cūū diajōāyigu. Cūū diari, cūārē yaarira niwā. Cūū diari yaarī cope masācope marī putopura niā ména.

³⁰ David catigu, profeta niirigu niwī. Cōāmacū too síropu tiádarere masjīgū, wederigu niwī: “Muu pārámi niinunusegupu muu dutirobirora atiditarē Ōpū niigūdaqui”,‡ jīrigu niwī Cōāmacū quioniremena. ³¹ Teero tiigú, David Cōāmacū beserigu diarigupure masōriguere īñagū tiiróbiro jóarigu niwī: “Muu yuuere diarira īñanorōpu cōādoaricu. Yáa ōpūá bóaricu”.

³² Jesurē wáaadare jóarigu niwī. Cōāmacū cūārēna masōrigu niwī. Teerē ūsā niipetira īñawū. ³³ Cōāmacū cūārē ūmuāsepu néemuārigu niwī, cūū diamacāpe duiaro jīgū. Cūū Pacu tīatoru jīrirobirora cūārē Espiritu Santore ticoyigu. Cūūpe ūsārē ticonetōnecoarigu niāwī. Teerá niāá mūá īñāarigwe, mūá tuoárigue. ³⁴ Davipé cūūya ōpūūmena ūmuāsepure muāwaririgu niwī. Muāwaripacu, ateré jóarigu niwī:

Cōāmacū jīwī yuu Ōpārē:

“Yáa wāmo diamacāniñape duiya,

³⁵ téē muuērē īñatutirare muu dutiriguere yuu añurō yuuri tiirīpu”,§

jī jóarigu niwī.

³⁶ Teero tiirá, judíoa niipetira tuomasīārō. Mūá Jesurē curusapu páabiatu siādutipacari, Cōāmacū cūārēna marī Ōpū wáari tiirigu niwī. Cōāmacū cūārē ticodiocorigu niwī, marīrē netōnéārō jīgū, jī wedeyigu Pedro.

³⁷ Cūū teero jīri tuorá, bayirō wācūpati, sāñiáyira:

—Ūsāya wedera, ¿āsā deero tiádari? jīyira Pedrore, āpērā Jesús beserirare.

³⁸ Pedro cūārē yuuyigu:

—Wācūpati, wasoyá mūá ñañarē tiirere. Jesucristore padeó, wāmeōtidutiya. Mūá teero tiirí, mūá ñañarē tiirere Cōāmacū acabógūdaqui. Espiritu Santo muāpure niigū jeari tiigūdaqui.

³⁹ Cōāmacū marī Ōpū tīatoru jīrirobirora muārē, mūá pōna niinunuserare, yoaro macārācārē, niipetira cūū beserāre Espiritu Santore ticogūdaqui, jīyigu Pedro.

⁴⁰ Cūū tee dícu wederiyigu. Cūārē wācūtutware tico, añurō quioniremena wedenemoyigu:

—Atibureco macārā ñañarē tiirere dutijōāña. Cōāmacū netōnéreperē ñeeña, jīyigu.

⁴¹ Pedro wedeariguere padeorá wāmeōtinoyira. Tiiburecora Jesurē padeorāmena tres mil watoa basocá niinemoyira.

⁴² Cūā Jesús beserira buerere tuorucúyira. Niipetira Jesurē padeorá cāmerī wéepeo niijāyira. Suoyá, Cōāmacūrē sāi tiirucúyira.

Jesurē padeorá sicato tiinucārigue

⁴³ Jesús beserira diarecutirare netōné, apeyé pee Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere tiīēñoyira. Cūā tiirere īñarā, basocá niipetira cuirucuyira. ⁴⁴ Jesurē padeorá sicapōna macārā tiiróbiro niyira. Cūā cuorere cāmerī batorucuyira. ⁴⁵ Peedita cuorá, apeyenó pee cuorá teeré dúayira. Cūā dúa wapatáriguere apeyenó cuohérare batoyira. ⁴⁶ Búrecoricōrō niipetira súbusera neāyira Cōāmacūwiipu. Cūāye wiseripu useniremena cāmerī suoyárucuyira. ⁴⁷ Cōāmacūrē usenire ticorucujāyira. Āpērācā cūārē añurō īña padeoyira. Búrecoricōrō Cōāmacū padeorí tiiyigu cūārē padeohérare. Jōōpemenā Jesurē pau padeomūānucāyira.

† 2:28 Salmo 16.8-11. ‡ 2:30 Salmo 132.11-12. § 2:35 Salmo 110.1.

3

Pedro, Juan wáamasihégurē wáari tiirígue

¹ Sicabareco coeritó siro tres niirí, Pedro, Juan Cōāmacūwiiru wáara tiiyira. Tiiwiipáre bárecoricōrō tii horare Cōāmacūrē basocá súubuseyira. ² Toopú sícū basocú wáamasihégú duiyigu. Sicato bauágupura posarigu niiyigu. Bárecoricōrō Cōāmacūwii sope sãawaro cūārē néewa dmpoyira. Tii sope wāmecutia Āñuri Sope. Too sãawarare niyeru sãiduiyigu. ³ Pedro, Juan sãawaadara tiirí ññagú, cūārē niyeru sãiyigu. ⁴ Pñarãpura cūārē ññayira. Pedrophe: —Ēsārē ñña, jñyigu.

⁵ Cūū cūārē bayiró ññayigu. “Yññe niyeru, apeyenó ticoadara tiicúa”, jñ wācūmiyigu. ⁶ Pedro cūārē jñyigu:

—Niyeru cñoríá yññ. Teeré cñoríápacñ, mññrē tiápuguda. Jesucristo Nazaret macā macū tutuaremena mññrē jññ: Wāmññcā, wáaya.

⁷ Tee jññgūrā, cūū duigúre diamacá macā wāmorē ñee, wéemuñcoyigu. Cūū wéemuñcorira, máata cūyē dñporí, cūū ññayera tutuajōāyiro. ⁸ Bupucutáa, wāmññcā, wáaññcāyigu. Wáagura, bupuwá, Cōāmacūwiiru cūāmena sãawayigu. Ēsenire ticoyigu Cōāmacūrē. ⁹⁻¹⁰ Niipetira Cōāmacūwiiru niirā cūārē ññamasíyira.

—Īni jōō bupuwágu, Cōāmacūrē usenire ticogú Āñuri Sopeni niyeru sãiduiarigura niirā, jñyira.

Cūārē wáarere ññamanijōāyira.

Pórtico de Salomónni Pedro basocáre wederigüe

¹¹ Wáamasihégú niirígu cūārē duuriyigu. Basocá cūārē ññamanijōā, Pedro, Juan pñtopñ cutusãjeayira. Too cūā neārō biayá manirí tatia niñ. Tiitatia wāmecutia Pórtico de Salomón.

¹² Cūā cutusãjeari ññagú, Pedro cūārē jñyigu:

—Yáa wedera, ¿deero tiirá múā nocōrōca ññamanijōāñ? ¿Deero tiirá múā ūsārē bayiró ññañ? Múā ūsārē “Īniā basocá ññurā niijirā, cūā tutuaremena wáari tiiyá” jñ wācūā. ¹³ Marí ñecūsūmūā Abraham, Isaac, Jacob, āpērā marí ñecūsūmūā Ōpū niirigu niñ Cōāmacū. Cūārē “Jesús upñí macū niñ; ññunñ” jñ, eñorígu niñwí. Jesurē múārē dutirápure ticowñ. Pilato ññacoro múā cūārē booríwñ. Cūū “Īnirē wionécogudu tia” jñpacari, múā “wionécorijñña” jñwñ. ¹⁴ Jesús ññañaré manigú, ññurē tiigúre múā booríwñ. Basocá sñāgúpere wionécodutiwñ Pilatore. ¹⁵ Jesús marírē catiré ticogúpere sñādutiwñ. Cōāmacū cūārē diarigupure masōrigu niñwí. Ēsā teeré ññawñ. ¹⁶ Jesús cūū tutuaremena ñni múā ññamasígūrē wáari tiirígu niñwí. Jesús ūsā cūārē padeorí ññagú, múā ññacoro ññirē ññurō netōnéarígu niñwí.

¹⁷ Yáa wedera, múā “Cōāmacū macū niñ” jñ masññirā, cūārē sñādutiwñ. Marírē dutirácā teerora tiiwá. ¹⁸ Cōāmacūpe Cristo cūū beserigu ññañurō netōñadarere wedetoarígu niñwí. Niipetira profetas teeré jōarira niñwí. Múā cūārē ññañurō tiiríguemena teeré wáari tiirígu niñwí. ¹⁹ Múā ññañaré tiirére wācūpati, wasoyá. Cōāmacū booróbirora tiiyá. Teero tiirí, Cōāmacū múā ññañaré tiirére acabó, ññurō niirecatirí tiigúdaqui. ²⁰ Jesucārē ticodiocogúdaqui sícā. Cūū Cōāmacū beserigu Cristo niñ. ²¹ Mecātígā cūārē āmūāsepu putuáro booa, téé Cōāmacū niipetirere wasorípu. Teeré Cōāmacū cūyara profetas ññurāmena wedesuguerígu niñwí. ²² Moisés biiro jōarígu niñwí: “Too síropñ marí Ōpū Cōāmacū profetare ticocogúdaqui. Yññ tiiróbiro tiigúdaqui. Cūū maríya wedegu niigúdaqui. Niipetire cūū wederere tuopetijñña múā. ²³ Āpērā cūū dutirére tiidugáherano judíoamena niñnemicua; sñājññōñadua”,* jñ jōarígu niñwí Moisés.

²⁴ Samuel, āpērā profetas mecātígā wáarere jōasuguerira niñwā. ²⁵ Cōāmacū cūyara profetamena múārē wederígu niñwí. Cōāmacū múā pacusūmūārē, teero biiri múārē cūū netōñere quietire ticowí. Tee quietire ticogñ, Abrahamrē ateré jññrigu niñwí: “Mññ pãrãmi niññññseguemena niipetira atiditá macārārē ññurō tiigúda”, jññrigu niñwí. ²⁶ Cōāmacū cūū macū diarigupure masō, marírē ticocosuguerígu niñwí. Teeména marírē ññurō tiirígu niñwí. Marí ññañaré tiirére duudutirígu niñwí, jñyigu Pedro.

4

Pedro, Juan judíoare dutirá pñtopñ wáarigüe

¹ Pedro, Juan basocáre wedera tiirí, paíá, āpñ Cōāmacūwii coterí basocare dutigú, āpērā saduceo basoca jeayira. ² Pedro, Juanména jñyigu:

—Cōāmacū Jesurē diarigupure masōrigu niñwí. Teero tiirá, maríñcā diaari siro, masāñadua, jñyigu.

* 3:23 Deuteronomio 18.15-19; 34.10.

Saduceo basoca, cáãmena jeaarira tee buerére tuorá, bayiró cúayira. ³ Cúa, Pedro, Juanrê ñeewayira. Muĩpũ sããritopũ niirĩ ñnarã, cúãrê ñeewa, peresu sõnecoyira. ⁴ Cõãmacũwiipũ cúã bueariguere tuoárira pau Jesuré padeonucáyira. Jesuré padeoramena niirã, ãmuã díçure bapaqueori, cinco mil niiyira.

⁵ Apebãrecope judíoare dutirá, ãpẽrã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerã tiimacã Jerusalenpu neãyira. ⁶ Cáãmena ãpẽrã neãyira: Anás (cũũ paiaré dutigú niiyigu), Caifás, Juan, Alejandro, ãpẽrã paiaré dutiráya wedera. ⁷ Neãtoa, Pedro, Juanrê cáã putopũ néeatidutiya. Cúa puto jeari: —¿Noã dutirémene teeré tiirĩ múã? jĩ sãĩñáyira.

⁸ Pedro, Espiritu Santo cãmẽna niirĩ, cúãrê yũyigu:
—Ësarê dutirá, teero biiri butoá dutirá, ⁹ múã mecãã ãsarê sãĩñãã, ãsã ãñurõ tiirãrigue maquẽrê masĩdugara. Múã “¿ñeenómene cãmũrê wãamasĩhẽgũ niimiãrigure netõnẽãrĩ?” jĩ sãĩñããrã tiicú. ¹⁰ Múã sãĩñããriguere yũnguda, múã niipetira, teero biiri niipetira Israelya põna macãrã masĩãrõ jĩngũ. Jesucristo Nazaret macã macũ múã curusapũ pábiatidutirigu tutuaremena ãni múã ñnacoropũ niigũrê netõnẽãwũ. Cõãmacũ cãmũrê diarigupure masõrigu niiwĩ. ¹¹ Jesús ãtãqui múã cõãriqui tiirõbiro niĩ. Profeta tiiqui maquẽrê jóarigu niiwĩ: “Wii weerira ãtãquire booríyira. Cúa boorípacari, tiiquira apatĩ macãqui putãwũ tiiwĩipãre”,* jĩ jóarigu niiwĩ. ¹² ãpẽrãpũja netõnẽmasĩricua. Cũũ sícũrã petihérimepũ wãaborirare netõnẽmasĩ, jĩyigu Pedro.

¹³ Dutirá cáã cuiro manirõ wederi ñnarã, tuomanijõãyira. Cúa basiro cãmẽrĩ wedeseyira:
—Ñniã búri niirã, buerira mee niĩya. Marĩ cúãrê ñnãmasĩã; Jesuména wãanetõrira niĩya, jĩyira.

¹⁴ Pedro, Juan netõnẽãrigu cáãmena nucũrĩ ñnarã, deero jĩnemomasĩriyira. ¹⁵ Cúãrê witiwadutiya ména. Cúa sesaro cãmẽrĩ wedeseyira:

¹⁶ —¿Deero tiidãdari marĩ ñnarã? Niipetira ãno Jerusalen macãrã cúã tiĩñõãriguere ñnapetijããrira niĩãwã. Teero tiirã, marĩ “tiirãwã” jĩmasĩricu. ¹⁷ Basocã aperó macãrãpũ teeré tuonemorĩ tiirijããda. “Múã Jesuyere wedenemorĩ, múã ñnarãrõ tiinõãdacu” jĩico cúãrê, jĩyira.

¹⁸ Wedesetõa, cúãrê sããatidutiya sũcã. Cúa, cúã putopũ jeari, jĩyira:
—¿Ññurõ tuoyã múã! Jesuyere pẽerogã wedenemorijãña; buenemorijãña sãa, jĩmiyira.

¹⁹ Pedro, Juan yũyira:
—¿Cõãmacũ ñnacorore ãsã múã dutirere o cãmũ dutirẽpere tiirĩ booi? Múã basiro beseya. ²⁰ Ësã ñnariguere, ãsã tuoriguere wederipacara, niimasĩriga, jĩyira.

²¹ Dutirápe bayiró tutuaremena dutinemoyira, cúãrê cuiaro jĩrã. Basocã cãmũrê wãaariguere ñnarã, Cõãmacũrê ãsenire ticoyira. Teero tiirã, cúãrê ñnarãrõ tiimasĩri, wionẽcojãyira. ²² Cúa netõnẽãrigu cuarenta cãmãrĩ nemorõ cõoyigu.

Jesuré padeorã Cõãmacũrê tiãpure sãĩrigue

²³ Cúãrê wionẽcoari siro, Jesuré padeorã niirõpũ wãayira. Paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá jĩãriguere wedeyira. ²⁴ Cúa wederi tuorã, sícãrõména Cõãmacũrê jĩyira:

—Ësã Òpũ, mũũ ãmuãse, atiyepã, díã pairímaa, niipetire atibúreco niirere tiirigu niĩã. ²⁵ Tiãtopũ Espiritu Santo wãcũrê ticorémene mũũ ãsã ñecũ Daviré wededutirigu niiwũ. David mũũ wededutiriguere biiro jóarigu niiwĩ:

Judíõa niĩhẽrã Cõãmacũmẽna cúara ñnarã wãajãya. Judíõapeja “marĩ biiro tiidã Cõãmacũrê” jĩãmajãya. ²⁶ Atibúreco macãrã õpãrã neãyã, Cõãmacũrê netõnucã cãmũrê ñnarãrõ tiidugãra. Cũũ beserigũcãrê teerora ñnarãrõ tiidugãya,† jĩ jóarigu niiwĩ David.

²⁷ Cãmũ jóariborira wãawũ. Atimacãpũre Herodes, Poncio Pilato, ãpẽrã judíõa niĩhẽrã, judíõamena neãwã. “Cãmũrê ñnarãrõ tiidã” jĩrira niiwã mũũ macũ Jesús mũũ beserigure ñnarãrõ tiidãra. ²⁸ Tiãtopũ mũũ “teerora wãaadacu” jĩririõora tiirã niiwã. ²⁹ Ësã Òpũ, cúã ãsarê bayiró tutuaremena dutiawã, cuiaro jĩrã. Cúa jĩãriguere wãcũña. Ësã mũũrê padecotera niĩã. Ësarê mũũye quetire cuire manirémene wederi tiyã. ³⁰ Mũũ tutuaremena diarecutirare netõnẽña. Mũũ sícũrã Jesús mũũ macũ cãmũ tutuaremena tiĩñõdutiya, jĩyira.

³¹ Cúa tee jĩãri siro, cúã niirõ cãmẽñayiro. Espiritu Santo cúãpure niiyigu. Teero tiirã, Cõãmacũye quetire cuiro manirõ wedeyira.

Jesuré padeorã cúã cãmũrẽ cãmẽrĩ batorigüe

³²⁻³³ Jesús cãmũyere wededutigu beserira bayiró tutuaremena basocãre wedeyira: “Marĩ Òpũ Jesús diari siro, masãrigu niiwĩ. Cãmũ masãri siro, cãmũrê ñnarã”, jĩyira. Niipetira Jesuré

* 4:11 Salmo 118.22. † 4:26 Salmo 2.1-2.

padeorá sīcārībīro wācūrē cuoyīra. Cūā cuorēre “yēe dīcu niāā” jīriyira. Teero tiirā, cūā cuorēre cāmerī batoyira. Cōāmacū cūārē bayiró tiāpuyigu. ³⁴⁻³⁵ Wiserī, dita cuorā dúayira. Cūā dúa wapatāriguere Jesús beserirare ticoyira. Jesús beserirape cūā ticoariguere cūā menamacārārē apeyenó cuohérare batoyira. Teero tiirā, cūāya pōna macārā bóaneōrā maniýira.

³⁶ Teeburecorire sīcū José wāmecatigu niyigu. Chipre nucārō macū, Leviyā pōna macū niyigu. Jesús beserirape cūārē Bernabé jīyira. Bernabé griegoayemena “āñurō wācututuari tiigú” jīrō tiicú. ³⁷ Sicadita cūāye oteré ditare dúayigu. Cūū dúa wapatāriguere Jesús beserirare ticopetijāyigu.

5

Ananías, Safira jīdītorique

¹ Āpī Ananías wāmecatigu, cūū numo Safiramena sicadita dúayira. ² Ananías cūū dúa wapatāriguere néeduo, dusarēre ticoyigu Jesús beserirare. Cūū numoména “biro tiāda” jītoayigu.

³ Pedro cūārē jīyigu:

—Ananías, ¿deero tiigú mūu Satanārē yuarī? Mūu Espiritu Santore jīdītoayu, mūu dúa wapatāriguere néeduo. ⁴ Tiidita mūu dúaadari sūguero, mūuya dita niwā. Tee mūu dúare wapa mūūye niyeru niājīyu. ¿Deero tiigú “jīdītoguda” jī wācūārī mūu? Mūu basocá dícare jīdītogu mee tiā; Cōāmacūcārē jīdītogu tiā.

⁵ Teeré tuogúra, Ananías ñaacūmu, diajōāyigu. Āpērā tee quetire tuorā, cuipetijōāyira. ⁶ Cūū diari, mamarā tiīwīpú sāāwa, sutī caserimena cōma, néewayira, cūārē yaarā wāra.

⁷ Itiā hora siro Safira cūū numo niimiārigo sāājeayigu. Teero wāaariguere masīriyigu. ⁸ Pedro coore sāñāyigu:

—Wedeya yūure. ¿Mūāya dita dúara, nocōrā niyeru wapatārī? jīyigu.

—Nocōrā wapatāwū ūsā, jīyigu.

⁹ Pedro coore jīyigu:

—¿Deero tiirā mūā sīcārībīro wācūrēmēna “marī Ōpū Espiritu marīrē ñañarō tiirīqui” jī wācūmiārī? Mecātīgārā mūu manu niimiārigure yaarā jeaarira putuajeara tiīya. Mūucārē teerora yaaādara néewaadacua, jīyigu.

¹⁰ Cūū teero jīrīrā, máata cocā Pedro puo ñaacūmu, diajōāyigu. Coo manu niimiārigure yaarā jeaarira diaarigopure buajeayira. Cūārā coore néewa, yaarā wáyira coo manunīgú putopara. ¹¹ Niipetira Jesuré padeorā, āpērā niipetira tee quetire tuorā, bayiró cuiyira.

Pedrocā Cōāmacū sīcārā timasīremēna tiēñorīque

¹² Teeburecorire Jesús beserirare Cōāmacū cūū sīcārā timasīremēna pee tiēñorī tiyigu basocá watoapure. Niipetira Jesuré padeorā Pórtico de Salomón tatiapu sīcārōmēna neāyira.

¹³ Āpērā cūāmena bapacutī, cui niyira. Cūārē bapacutī, cuipacara, Jesuré padeorāre āñurō wācūyira. ¹⁴ Ūmuā, numiā pañ Jesuré padeomūānucāyira. ¹⁵ Diarecutirare maa wesapu néewa, cōārē caserī sotoapu cūyira. “Pedro netōwágu, cūū wātīcōātucoro cūā sotoa netōwārī, cūā diarē netōādacu”, jī wācūyira. ¹⁶ Jerusalén wesa niirē macārī macārācā diarecutirare néewayira. Wātīā ñañarō tiinōrācārē néewayira. Niipetira netōnénoyira.

Pedro, Juan peresuwiipū duiarira wītirīque

¹⁷ Cūā teero tiirī tuorā, paiarē dutigú, niipetira cūū menamacārā saduceo basoca ñatutiyira cūārē. ¹⁸ Teero tiirā, Jesús beserirare ñee, néewa, peresuwiipū sōnecomiyira. ¹⁹ Tiīñamirā ángele peresuwiī sopepāmarē pāō, cūārē néewitiatiyigu.

²⁰ —Cōāmacūwīpū basocāre wēdera wāaya, jīyigu—. “Jesuré padeorāre Cōāmacū āñurō niirecutiri tiigúdaqui”, jī wedeya, jīyigu ángele.

²¹ Cūū jīārīrobīrora bóemuātīri, Cōāmacūwīpū sāāwa, bueyira.

Tiiburecora paiarē dutigú, cūū menamacārāmēna, judíoare dutirá, teero biiri butoá dutirāre neādutiyira. Cūā neāpetiari siro, peresuwiipū niirārē néeatidutimiyira. ²² Cōāmacūwī coterī basoca peresuwiipū jeara, cūārē buarīyira. Cūā manirīñarā, wēdera wāayira. ²³ Toopú jea, cūārē wedeyira:

—Peresuwiī āñurō biaārī wīi niimiāwū. Tiisope coterī basocācā āñurō cotemiāwā. Tiisopere pāō ññarī, sīcūno maniāwī, jīyira.

²⁴ Cūā teeré tuorā, Cōāmacūwī coterī basocare dutigú, paiarē dutirá dee tī masīriyira.

—¿Deero yapacutīadari ate? jīyira.

²⁵ Cūā wācūrā tiirī, sicū jea, wedeyigu:

—Tuoꝝá ména. Múã peresuwiipu sōnecomiārira Cōãmacãwiipu basocáre buera tiiáwã, j̄iꝝyigu.

²⁶ Cũu wederi tuorã, Cōãmacãwii coteri basoca cúãrẽ dutigúmena cúãrẽ ñeerã wáayira. “Basocã cúãrẽ maĩrã marĩrẽ útãperimena déebocua” j̄iĩrã, cúãrẽ néewara, ñañarõ tiiĩryira.

²⁷ Cúãrẽ judioare dutirá decopũ néejeari, paiaré dutigú cúãrẽ j̄iꝝyigu:

²⁸ —Ësã múãrẽ “cũũye maquẽrẽ buenemorijãña” j̄iĩmiãwã. Ësã múãrẽ buedutiripacari, niipetiro ãno Jerusalénpure múã bueré sesajõãtoaa. Múã buerémema ùsãpere “cúã cũũrẽ siãrĩ tiiwã” j̄iĩrĩ tiiũgãra tiiã, j̄iꝝyigu paiaré dutigú.

²⁹ Pedro, ãpẽrã Jesús beseriramena cũũrẽ yũũyigu:

—Basocã dutiré Cōãmacũ dutiré niĩhẽrĩ, Cōãmacũ dutirépere tiiro booa. ³⁰ Cōãmacũ marĩ ñecũsũmuã Õpũ Jesuré diarigupure masõrigu niĩwĩ. Jesús niĩĩ múã curusapu páabiatu ñari tiiĩrigu. ³¹ Cũũrẽna masõtoa, ãmuãsepu néemuã, cũũya wãmo diamacũniĩñape ñupoyigu. Marĩrẽ netõnõrigu, marĩ Õpũ niĩãrõ j̄iũgũ, teero tiiĩrigu niĩwĩ. Marĩ judioa ñañaré tiiĩrẽ wãcũpati, wasorĩ, marĩrẽ acabõgũdaqui. ³² Ësã Jesús tiiĩrguere iñarira niĩj̄iĩrã, teeré wedea. Espĩritu Santocã iñarigu niĩwĩ. Cōãmacũ cũũ dutiré tiiĩrãre Espĩritu Santore ticoqui, j̄iꝝyigu Pedro.

Gamaliel wederigüe

³³ Cũu tee j̄iĩrĩ tuorã, bayiro peti cúayira. Cúãrẽ siãũgãmiiyira. ³⁴ Cúã cúari iñã, Gamaliel judioare dutirá menamacã wãmãnuãcã: —Ñiãrẽ suowitĩwaya ména, j̄iꝝyigu.

Gamaliel fariseo basocũ, Moisés jóarigu buegũ niĩyigu. Basocã “ãñuniĩ” j̄iĩ padeogũ niĩyigu. ³⁵ Cúã suowitĩwari siro, toopũ niĩrãrẽ j̄iꝝyigu:

—Yãã wedera, ãñũrõ wãcũñã múã cúãrẽ tiiũgãrere. ³⁶ Tiatopure sicũ Teudas wãmecutigu “yũũ dutigú niĩã” j̄iĩ wãcũmiiyigu. Cuatrocientos basocã cũũ buerẽre nũũyira. Too siro cũũrẽ ãpẽrã siãjãyira. Cũũrẽ siããrĩ siro, cũũrẽ yũũmiãrira cúã boorõ wãabatejõãyira. Nocõrõrã cũũ buemiãrigue petijõãyiro. ³⁷ Too siro basocãre cúã bapaqueore buerõcori niĩrĩ, ãpĩ Judas Galilea macũ niĩyigu. Pau basocã cũũrẽ nũũnrĩ tiiĩmiiyigu. Too siro cũũcãrẽ siãjãyira. Cũũrẽ siããrĩ siro, cũũrẽ yũũmiãriracã cúã boorõ wãabatejõãyira. ³⁸ Teero tiigũ, múãrẽ wedea. Cúãrẽ teero iñajãña. Basocã dutirémema cúã bueri, petijõããdacu. ³⁹ Cōãmacũ dutirémema cúã bueri docare, múã sicãrĩbĩricu. Múã cúãrẽ cãmotãra, Cōãmacũrẽ netõnucãrã tiĩbõcu, j̄iꝝyigu Gamaliel.

⁴⁰ Cũũrẽ “jáũ” j̄iꝝyira.

Jesús beserirare suocõ, tãna, “Jesuyé quetire wedenemorijãña” j̄iĩ, cúãrẽ wionecõjãyira.

⁴¹ Cúã judioare dutirá pũtopũ niĩãrira witiyira useniremena. Cãmerĩ wedeseyira:

—Cōãmacũ marĩrẽ “ãpẽrã cúãrẽ ñañarõ buijãpacari, Jesuyére bueduricua” j̄iĩ masĩj̄iĩy, j̄iꝝyira.

⁴² Bũrecoreicõrõ Cōãmacãwiipu, wiseripũ “Jesús Cōãmacũ beserigu niĩĩ” j̄iĩ wederucujãyira.

6

Apóstoles cúãrẽ tiiãpuadarare beserigüe

¹ Jõõpemena pau Jesuré padeonucãrã tiiyira. Teebarecorire griegoaye wedesera hebreoaye wedeseramena cúayira.

—Ësãya wedera wapewia numiãrẽ bũrecoreicõrõ pëerogã yaaré tiorã niĩãwũ, j̄iꝝyira.

² Teero tiiãrã, cúã doce Jesús beserira Jesuré padeorã niipetirare wedeada neãdutiyira.

—Ësã Cōãmacũyere wededu, yaaré batori, ãñuria. ³ Teero tiiãrã, siete ãmuã múãmema niĩrãrẽ beseya. “Cúãrã basocã ãñũũya” j̄iĩrã, Espĩritu Santo dutiré tiirucúra, ãñũrõ masĩrã niĩãrõ. Múã beseadarare yaaré batodutiãdacu. ⁴ Ësãpe Cōãmacũrẽ sãĩ, cũũyere buerucujããdacu, j̄iꝝyira.

⁵ Niipetira: —Teerora wãaaro, j̄iꝝyira.

Teero tiiãrã, sicũ Esteban wãmecutigüre beseyira. “Cũũ ãñũrõ Cōãmacũrẽ padeoĩ; cũũmena Espĩritu Santo niĩqui”, j̄iꝝyira. ãpẽrãrẽ Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás beseyira. Nicolás Antioquia macũ judioayũ niĩripacu, cúã tiiĩrõbiro Cōãmacũrẽ padeogũ wáayigu. ⁶ Cúãrẽ besetõa, Jesús beserira pũto néewayira. Cúã néejeari, Cōãmacũrẽ sãĩbosáyira. Cúã besearirare ñaapeõyira, Cōãmacũ múãrẽ tiiãpuaro j̄iĩrã.

⁷ Too siro Cōãmacũyere pau basocã masĩpetijõãrã tiiyira. Jerusalén macãrã pau Jesuré padeorã niĩnucãyira. Paiaçã pau Jesuyére tiiĩnucãyira.

Estebanrẽ ñee, néewarigüe

⁸ Estebanrē Cōāmacū āñurō tiiápuyigu. Teero tiigú, tutuaremena Cōāmacū dícu tiimasífrere basoca iñacoropu tiiēñoyigu. ⁹ Cūū puto āpērā jeayira. Judíoa niiyira. Cūā dutiapienori basoca niimirira niiyira. Teero tiiró, cūā neári wii “Libertado” wāmecutiyo. Āpērā cūā menamacārā judíoa Cirene macārā, Alejandría macārā, Cilicia dita macārā, Asia dita macārā niiyira. Cūā cúaremena Estebanrē sãñáyira. ¹⁰ Estebanpe Espiritu Santo cūūrē āñurē masirē ticorēmena wedeseyigu. Teero tiirá, cūā cūūmena wedese sīcārībiriya. ¹¹ Sīcārībiri, āpērārē niyeru tico, jīyira:

—Jīditora wáaya. “Esteban Moisére dutiré cūūriguecārē ñañarō wedeseawī; Cōāmacūcārē ñañarō wedeseawī”, jīi wedewa basocáre, jīyira.

¹² Cūā jīditoariguere tuorá, niipetira basocá, āpērā butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá cúayira. Cutujeá, cūūrē ñee, judíoare dutirá putoapu néewayira. ¹³ Jīditoracārē néewa, wedesedutiyo:

—Āni Cōāmacūwiire ñañarō jīāwī. Moisére dutiré cūūriguecārē teerora jīāwī.

¹⁴ “Jesús Nazaret macá macū Cōāmacūwiire cōāgūdaqui; Moisés marirē tiidutriguere wasojāgūdaqui” jīī tūoáwū, jīditoyira.

¹⁵ Teeré tuorá, judíoare dutirá, too duirá niipetira Estebanrē bayiró iñayira. Cūūya diapóa cūā iñarī, ángeleya diapóa tiiróbiro bauyiro.

7

Esteban wederigue

¹ Paiaré dutigú Estebanrē sãñáyigu:

—¿Diamacárā niī āniā mūūrē wedesāre? jīyigu.

² Esteban yūuyigu:

—Yáa wedera, yūu pacusūmuā, āñurō tūoádacu múā, yūu wederi. Cōāmacū āñurō asibatēgu marī ñecū Abrahamrē bauáyigu, Mesopotamiapu cūū niirī. Harán macāpu cūū niigū wáadari suguero, cūūrē wedeseyigu. ³ “Mūuya ditare, mūuya wederare cūūjā, wáagna. Mūu wáari, mūu niīadari ditare ēñogúda”, jīyigu.

⁴ Teeré tuogú, Abraham caldeoaya ditapu niīarigu Haránpu niigū wáyayigu. Toopú cūū pacu diawejōāyigu. Cūū pacu diaweori siro, Cōāmacū cūūrē atiditá atitó marī niirōrē atidutiyo.

⁵ Cūū ānopú jeari, dita ticoriyigu ména. Ticoripacu, “too síropu mūuye, mūu pãrãmerā niinunuseraya dita niīadacu” jīyigu. Cōāmacū teeré wederitore, Abraham pōnamaníyigu ména.

⁶ Cōāmacū cūūrē apeyé wedenemoyigu: “Mūu pãrãmerā niinunusera āpērāyé ditapu niīadacua ména. Dutiapienori basoca niīadacua. Cuatrocientos cãmarī cūārē padeduti,

ñañarō tiīapeadacua. ⁷ Cūārē teero tiiri, yūu tiidita macārārē ñañarō tiigúdacu. Yūu teero tiirí siro, mūu pãrãmerā niinunusera witiadacua. Witi, atiditapú jea, yūu dutiré tiīadacua”, jīyigu

Cōāmacū. ⁸ Cōāmacū Abrahamrē wedecūyigu: “Niipetira āmūārē cūā cōnerigu yapa macā caseróre widedcōāña. Ate yūu jīrere tiirá, múā yūumena niirere ēñōādacu”, jīyigu Cōāmacū. Teero tiigú, Abraham cūū macū Isaare ocho búrecori cūū bauári siro, cūū cōnerigu yapa macā caseróre widedcōāyigu. Isaacā teerora tiiyigu cūū macū Jacoré. Jacob teerora tiiyigu cūū pōna doce pōnarī pacusūmuā niīadarare.

⁹ Jacob pōna marī ñecūsūmuā cūā bai Joseré iñatutira, Egiptopu wáarare dúayira. Cōāmacūpe cūūmena niījáyigu, ¹⁰ niipetire cūūrē ñañarō netōbóarere netōrī tiigúdu. Faraón Egipto dita macārā òpãmena wedeseri, Cōāmacū Joseré masirē ticoyigu. Cōāmacū Faraónrē usenirī tiiyigu Joseména. Teero tiigú, Faraón cūūrē cūū doca macū dutigú sōnecoyigu. Apeyeré, Faraón cūūya wii maquē paderé dutigú cūūyigu.

¹¹ Too siro niipetiro Egiptopure, Canaánpacārē juabóare wáyairo. Teero tiirá, basocá teeditapu niirā bayiró ñañarō netōrā tiyira. Marī ñecūsūmuācā yaaré buamasíriya.

¹² Jacob “Egiptopu yaaré dúare niīayiro” jīrē quietire tuogú, cūū pōnarē, marī ñecūsūmuā niīadarare, “yaaré sãirā wáaya” jīcoyigu. Cūū sicato ticocogu tiyigu.

¹³ Cūā nemo jeari, José “yūu múā bai niīā” jīi wedeyigu cūū sōwāsūmuārē. Faraóncā “cūā José sōwāsūmuā niīāwā” jīrī tuoyigu.

¹⁴ José, cūū sōwāsūmuāmena queti ticocoyigu cūū pacupure. “Marī pacu, niipetira marīya wederamena atiaro ānopú”, jīcoyigu. Cūūya wederape “setenta y cinco” niiyira.

¹⁵ Jacob “jáu” jīi, Egiptopu wáajōāyigu. Toopú diayigu. Cūū pōna marī ñecūsūmuācā toopúra diayira. ¹⁶ Jacob diarigu òpãrē Siquempu néewayira. Toopú Abraham cūū Hamor pōnarē ütātuti sãirítutipu cūūyira.

¹⁷ Abrahamrē Cōāmacū jīrigure jeatiri, marī ñecūsūmuā pau basocáputiyira Egiptopu.

¹⁸ Cūā toopú niirīrā, āpī òpū sãáyigu. Cūū Josenígū tiiriguere masíriyigu. ¹⁹ Cūū marī ñecūsūmuārē jīdito, ñañarō tiīapeyigu. Cūā pōna bauáre diaaro jīgū, cōādutiyo.

²⁰ Teeburecoriya Moisés bauáyigu. Cũ Cõamacũ ñnarĩ, ãñugũgã niyiygu. Cũ pacusũmuã ñĩrãrã muĩpũrã cũya wiipu cũrẽ masõmiyira. ²¹ Dee tii masĩri, cũrẽ cõãjãyira. Cõãri sirogã, Faraón macõ cũrẽ ññabuayigo. Ññabua, néema, coo macã tiirõbiro cũrẽ masõyigo. ²² Egipto macãrã ãñurõ masĩrãyere bueyira Moisére. Teero tiigú, cuiro manirõ wedesegu, õpũ tiirõbiro tiirẽcutigu niyiygu.

²³ Moisés cuarenta cãmari cõogú, cũya wedera Israelya põna macãrãrẽ ññadugagu, cũ putopũ wáyigu. ²⁴ Toopũ jeagu, sícũrẽ Egipto macã páari ññayigu. Cũrẽ cãmeboságu, Egipto macãrẽ páasĩjãyigu. ²⁵ Cũ basirope wãcũmiyigu: “Yũmenarã Cõamacũ yãa wederare dutiapenori basoca niirãrẽ witori tiigũdaqui. Cũã aterẽ masĩcua”, jĩ wãcũmiyigu. Cãã cũ tiirõbiro wãcũriyira. ²⁶ Apebũreco ãpẽrã cũya wedera puarã cãmerĩquẽrã tiiri buajeáyigu. Cããrẽ cãmerĩquẽduri tiidugágu, “muã sícãya wedera niã. ¿Deero tiirã cãmerĩ ññarõ tii?” jĩ wedemiyigu. ²⁷ Æpĩrẽ bayirõ ññarõ tiigũpe Moisére tuunecoãyigu. “Mũũ ãsarẽ dutigũ mee niã; ãsarẽ queti besegũ mee niã. ²⁸ ¿Mũũ ñamica Egipto macãrẽ siããrĩrobirora yũure siãdugágu tii sũcã?” jĩ yũututiyigu. ²⁹ Cũ teero jĩrĩ tuogú, Moisés dutijõãyigu. Madián ditapu wãa, aperõ macãpu tiirõbiro ni, puarã ãmuã põnacutiyigu.

³⁰ Moisés tiiditapũre cuarenta cãmari niyiygu. Sicabũreco basocã manirõ Sinai ãtãgũ putopũ wáyigu. Toopũ yucusati jũurĩ ññayigu. Pecame jũurĩpõna decopũ ángele bauáyigu. ³¹ Moisés teerẽ ññagũ, ññamanijõãyigu. “¿Deero tiirõ tee wãamiĩto?” jĩ, putogããñurõ ññaqueñogũ wáyigu. Cũ putogãpu jeari, Cõamacũ tiimẽ decopũ cũrẽ wedeseyigu. ³² “Yũ Cõamacũ niã. Mũũ ñecũsũmuã Abraham, Isaac, Jacob Õpũ niã”,* jĩyigu. Moisés ñapõpiyigu. Cũgu, ññadujãyigu. ³³ Cũrẽ wedesenemoyigu: “Mũũ yũ putora nucũã. Teero tiigú, mũũ sapature tuuwéya. Tuuwégu, yũure padeorẽrẽ ãñogũdadu. ³⁴ Yãara basoca Egiptopũ niirãrẽ ññarõ tiãperi ññãã. Cũã pũnisire tuoã. Cũãrẽ netõnégũdu diãtiawũ. Teero tiigú, mũũrẽ Egiptopũ ticocogũda”, jĩyigu Cõamacũ.

³⁵ Moisére boorĩrira too sugueropũ jĩyira: “Mũũ ãsarẽ dutigũ mee niã; ãsarẽ queti besegũ mee niã”. Cũã tee jĩpacari, Cõamacũpe Moisére cããrẽ dutigũdu, netõnégũdu sõnecoyigu sãã. Cõamacũ ángelere jũurĩsati pu teerẽ wederi tiyigu. ³⁶ Moiséra cũãrẽ nẽewitiwayigu. Cũãrã Cõamacũ sícũrã tiimasĩrere tiẽñoyigu Egiptopũ. Día Sõãrímaa pairĩmaapucãrẽ teorora tiẽñoyigu. Cuarenta cãmari basocã manirõpu cũã wãari, teorora tiẽñorucujãyigu. ³⁷ Cũãrã Israelya põna macãrãrẽ wederigu niĩwĩ: “Too siropũ Cõamacũ profetare ticocogũdaqui. Cũã marĩya wedegu niigũdaqui. Yũ tiirõbiro tiigũdaqui”,† jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. ³⁸ Moisés basocã manirõpu marĩ ñecũsũmuã neãrĩ, cããmena niyiygu. Sinai ãtãgũpũ ángele cũrẽ wedeseyigu. Moisés Cõamacũ dutirẽ petihẽrere ñeyigu, marĩrẽ ticogũdu.

³⁹ Cũãrẽ marĩ ñecũsũmuã tuodugãriyira. Cũãrẽ boohẽra, Egiptopũ cãmecõputadugamiyira. ⁴⁰ Teero tiirã, Aarõnrẽ jĩyira: “Jõõ niãrigu marĩrẽ Egiptopũ nẽeatirigu cũã bauhẽro yoajõãã. ¿Deero wãaayiri? Marĩ masĩria. Teero tiirã, ãsã padeoãdarere weebosaya. Cũãrẽ marĩ apasũgueadacu. Cũã marĩ wãaadarimarẽ ãñoãdacua”, jĩyira. ⁴¹ Teeburecorire sícũ wecu wĩmagũ tiirõbiro baugũ weeyira. Bosebũreco tii, ecarãre siã, sõeditiõyira cũã weearigere tiipẽora. ⁴² Cũã teero tiirĩ ññagũ, Cõamacũ cãã boorõ tiãro jĩgũ, cããmena niãrigu cõãjõãyigu. Cũã boorõ muĩpũrãrẽ, ñocõãrẽ padeoyira. Teerẽ profetas jóarira niĩwã:

Cõamacũ cũãrẽ jĩyigu:

Muã Israelya põna macãrã,
basocã manirõpũre cuarenta cãmari niirã,
ecarãre siã sõeditiõriwũ, yũure padeorã.

⁴³ Æpĩ Moloc queorẽre padeorã, suti caserimena tiiri wiire apacãmesãwũ.

Æpĩ Refãn ñocõãwũ muã weerigũcãrẽ padeorã, teorora tiiwã.

Ñniãrẽ muã basirora weewũ, padeoãdara.

Teero tiigú, múãrẽ ñee, nẽewadutigũda Babilonia berupũ, jĩyigu Cõamacũ,‡
jĩ jóarira niĩwã.

⁴⁴ Esteban wedenemoyigu:

—Marĩ ñecũsũmuã basocã manirõpu Cõamacũ basocãmena niirĩ wiire cõoyira. Tiiriwĩrẽ Cõamacũ Moisére cũ ãñorĩrobirora tiidutiyigu. ⁴⁵ Marĩ ñecũsũmuã niinũuseraya wii putũyiro. Josuẽmena nẽeatirira tiiwĩrẽ. Cũã atiditã ñeerã atiri, Cõamacũ atiditã macãrãrẽ ãcũcoyigu. Cũã wãaweorepũre niyira. Yoari tiiwĩ ãnopũ niyiro, tẽe David cũ õpũ sããri siropũ. ⁴⁶ David Cõamacũ ãñurõ tiirẽre buagũ jĩyigu: “Mũũ yũ ñecũ Jacob padeorĩgũya wiire mũũ niãdari wiire tiibosãdũgaga”, jĩyigu. ⁴⁷ Cũã tiibosãdũgapacari, cũã macũ Salomõnpũ

* 7:32 Êxodo 3.6. † 7:37 Deuteronomio 8.15,18. ‡ 7:43 Amós 5.25-27.

tiiviiré tiibosáyigu. ⁴⁸ Cōāmacū ūmuāsepu niigú basocá tiiré wiseripu niirii. Profeta teeré jóarigu niiwī:

⁴⁹ Yuu boorí, ūmuāse yuu duiripīrō tiiróbiro niīadacu; atiditapú yé dupori yeerisāgūdacu.

Teero tiirá, yáa wii niīadari wiire tiimasíría múā. Yuu yeerisāādaró tiimasíría.

⁵⁰ Yuu ate niipetirere tiiwá, jīiyigu Cōāmacá, § jīi jóarigu niiwī.

⁵¹ Esteban cūārē jīinmoyigu:

—Múā Cōāmacū dutirére netōñcānetōjōāā. Cūārē maslhērā tiiróbiro cūū wederére tuodugária. Espírítu Santo dutirére tiidugária. Múā ñecūsūmuā tiiróbirora tiijāā. ⁵² Múā ñecūsūmuā niipetira profetare ñañarō netōrī tiiyíra. Marírē netōñégūdu atiadarere wedesuguerirare siājāyira. Cúā wedesuguerigu āñugú jeari, múā cūārē jīiditoremēna wedesā, siādutírira niīā. ⁵³ Múārē Cōāmacū ángeleamēna cūū dutirére cūūyigu. Teeré cūūnorira niipacara, múā netōñcānetōjōāā, jīiyigu Esteban.

Estebanrē ūtāperimēna déesīārigue

⁵⁴ Cūū tee jīirī tuorá, cúāpe bayiró cúayira. Cúā cúare ēñorā, upire bacadiyóyira.

⁵⁵ Estebanpe Espírítu Santo cūūmēna niirī, ūmuāsepu iñamūco, Cōāmacū āñurō asibatérere iñayigu. Cōāmacū diamacúpe Jesús nucūrī iñayigu. ⁵⁶ Cūū cúārē iñagū, jīiyigu:

—Jāā, ūmuāse pāōrī iñāā; Cōāmacū diamacúpe niipetira sōwū nucūrī iñāā yuu, jīiyigu.

⁵⁷⁻⁵⁸ Cūū tee jīirī tuorá, bayiró acaribí, tuodugáhera cúāye cāmporéi paabiáyira. Cūū puto sicārómēna cutujéā, cūārē ñee, tiimacā wesapu cōājāyira. Cúāye suti sotoá sñānaré tuuwé, ticoyira sicū mamurē cotedutira. Cūū wāmecutiýigu Saulo. Ticotoa, Estebanrē ūtāperimēna déesīāyira.

⁵⁹ Cúā déesīārā tiirí, cúāpe Cōāmacūrē sāiyigu:

—Jesús yuu Ōpū, yuu yeeripūnarē ñeeña, jīiyigu.

⁶⁰ Ñicācoberimēna jeacūmujea, bayiró acaribíremēna jīiyigu sūcā:

—Ōpū, acabóya āniārē ate cúā ñañarē tiiré, jīiyigu. Tee jīitoa, diajōāyigu sáa.

8

Saulo Jesuré padeoráre ñañarō tiirigue

¹ Saulo Estebanrē siārī iñagū, “āñuā” jīiyigu.

Tiibarecora Jerusalénpure Jesuré padeoráre ñañarō netōrī tiinucáyira. Niipetira Judea ditapu, Samaria ditapu dutibatējōāyira. Jesús beserira dícu wáayira. ² Āpērā ūmuā Cōāmacūrē quoníremēna padeorá Estebanrē yaayira. Cūārē yaa, bayiró boorituayira. ³ Saulope Jesuré padeoráre nemorō ñañarō tiinetōñcāyigu. Cúāye wisericōrō sāāwa, ūmuārē, numiārē ñee, néewa, biadupóyigu peresuwiipu.

Felipe Samaria macārārē buerigue

⁴ Dutibatéwarira cúā wáaro Jesuyé quetire wedewayira. ⁵ Felipe Samaria dita niirí macāpu wáyigu. Toopú jea, “Jesús Cōāmacū beserigu niirī” jīirére wedeyigu. ⁶⁻⁷ Cōāmacū sicūrā tiimasírere tiieñoyigu. Wātīā pau basocápure sāārirare witidutiýigu. Witiatira, bayiró acaribíyira. Pau wáamaslhērārē, opayuriri wáarare netōñéyigu. Cūū teero tiirí iñarā, niipetira cūū wederére āñurō tuonunáseyira. ⁸ Tiimacāpure bayiró useniyira.

Simón yái tiiróbiro niigú

⁹ Toopáre sicū basocá yái tiiróbiro niigú niiyigu. Cūū wāmecutiýigu Simón. Cūū tiirémēna Samaria dita macārārē ucuanére tiiyigu. Cúārē “uputí macū niirī” jīi wācūrī tiiyigu. ¹⁰ Uputí macārā, búri niirā niipetira cūū jīirére āñurō tuonunáseyira. “Āni Cōāmacū tutuare cuogú niiqui”, jīimiyira. ¹¹ Yoari pee tiieñoremēna cúārē ucuanére tiieñoyigu. Teero tiirá, cūārē tuonunásemiyira.

¹² Felipe jea, Cōāmacū dutiré basocápure niīadare jeariguere bueyigu. “Jesús Cōāmacū beserigu basocáre netōñégū niirī” jīirére bueyigu too macārārē. Ūmuā, numiā Jesuyé maquērē tuo, padeotó, wāmeōtidutiýira. ¹³ Simón “yuccā Jesuré padeóá” jīi, wāmeōtiduti, Felipe wáaro cūārē nunuyigu. Felipe Cōāmacū sicūrā tiimasírere tiieñojāgū tiiyigu. Simón teeré iñagū, iñamanijōāyigu.

¹⁴ Jesús beserira Jerusalénpu niirā “Samaria dita macārā Cōāmacūyere āñurō padeoáyira” jīiré quetire tuoyíra. Teero tiirá, Pedro, Juanrē ticocoyira toopáre. ¹⁵ Cúā toopú jea, cúārē

Cōāmacūrē sāibosáyira, cǎāpure Espíritu Santo niigū jeaaro jīrǎ. ¹⁶ Cǎāmena Espíritu Santo niiriyigu ména. Jesú wāmemena dícu wāmeōtinorira niiyira. ¹⁷ Cǎārē ñaapeóri, Espíritu Santo cǎāpure niigū jeayigu.

¹⁸ Simón teeré ñagū, Jesús beserirare niyeru ticomiyigu.

¹⁹ —Ate tiimasírere ticoya yūcārē, yū ñaapeórare Espíritu Santo cǎāpure niigū jeari, jīiyigu.

²⁰ Pedro cǎūrē jīiyigu:

—Muu Cōāmacū tutuare ticorére “niyerumena sāigúda” jīi wǎcūmiājīyu. Mūmenarā tee niyeru pecameru jūūtērjīārō. ²¹ Cōāmacū ñārī, muu diamacú wǎcūria. Ate ūsā tiirére tiimasírira muu. ²²⁻²³ Yū ñārī, muu ñatutire, muu ñañarē tiirípore niinetōjōāā muurē. Teero tiigú, muu ñañarē wǎcūrere wǎcūpati, wasoyá. Cōāmacūrē acabóre sāñā. Apetó tiigú, muu ñañarō wǎcūrere acabóboqui, jīiyigu Pedro.

²⁴ Simón jīiyigu:

—Tee múā jīārigue yūre wáarijārō jīrǎ, múā yūre Cōāmacūrē sāibosáya, jīiyigu.

²⁵ Too síro Jesús beserira Jesús tiiriguere cǎū bueriguere wedeyira. Teeré wedetoa, Samaria dita niiré macārī macārārē Jesuyé añurē quetire wedepuayira, Jerusalénpu putuara.

Felipe Etiopía macārē wederigue

²⁶ Felipere sícū ángele bauá, wedeyigu:

—Jerusalén niwarima Gaza macá búarimaru wáaya. Tiimá basocá manirōpu niwacu, jīiyigu.

²⁷ Felipe tiimaru búayigu. Toopú wáagu, sícū Etiopía dita macārē buajeayigu. Tiidita òpō doca macū niipetire cooye niyerure coteri basocu niiyigu. Jerusalénpu Cōāmacūrē padeogú jearigu ²⁸ coeputúagu tiiyigu. Cǎūyawu tūnuríwu caballo wéeriwupu sǎñawayigu. Profeta Isaías jóariguere buegu tiiyigu.

²⁹ Espíritu Santo Felipere: —Iiwurē quēmu, tiiwú putogá wáaya, jīiyigu.

³⁰ Felipe tiiwú putogápu cutajeágu, Isaías jóariguere bueri tuoyigu. Teeré tuogú: —¿Muu buerere tuogári? jīi sǎñáyigu.

³¹ Cǎūpe cǎūrē yūyigu:

—Tuoriga. Yūre wedegú maniī. Jāmu, muāsāña; yū puto sǎñagú atiya, jīiyigu.

Cū muāsáyigu. ³² Cōāmacūye queti jóaripū maquē cǎū bueriguere ate niyiuro:

Oveja cǎā siǎgúdure ñeewaro tiiróbiro basocúre ñeewayira.

Oveja wīmagārē póare cǎā súari cū ditamanírōbirora basocá cǎ ditamaniyigu.

³³ Cǎūrē buijáyira. Cū ñañarē tiiripacari, cǎūrē wionécori booriyira.

Cǎā ñañarō tiiriguere deero wedemasíña maniā.

Atiditapú cǎū niiré petirí tiiyira,*

jīi jóariguere bueyigu. Ateré buegu tiiyigu Etiopía macá.

³⁴ Etiopía macū teeré buetoanucō, Felipere sǎñáyigu:

—¿Isaías cū jīigú noā niigari? ¿Cū basirope o āpī niigari? jīi sǎñáyigu.

³⁵ Felipe cǎā bueriguere wedesugue, niipetire Jesuyé quetire wedeyigu. ³⁶ Maaru wáara, oco niirōpu jeayira. Etiopía macū jīiyigu:

—Ñaña. Jōo oco niā. ¿Muu yūre wāmeōtiri, ñeenó cāmotábogari? jīiyigu.

³⁷ —Muu Jesucristore añurō padeori, cāmotáre manicú, jīiyigu Felipe.

—Yū Jesurē padeóa. Cǎūrē Cōāmacū beserigu niī, jīiyigu Etiopía macá.

³⁸ Caballo wéeríwu waatúgure putuánucādutiugu. Tiiwurē putuánucōtoa, cǎā puarā diinucá, oco niirōpu bú, wabawía, Felipe cǎūrē wāmeōtiyigu. ³⁹ Cǎā wabapārī, Espíritu Santo Felipe aperopú néecocutayigu. Teero tiigú, Etiopía macū Felipere ñañemoriyigu. Ūseniremena cū wáarimaru wáayigu sáa. ⁴⁰ Felipe aperopú bauágu, “Azotopu niā” jīi ññamasíyigu. Tiimacārē netówá, macārīcōrō Jesuyé añurē quetire wedewarucu, Cesarea macápu wedejeayigu.

9

Saulo Jesurē padeonucārigue

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulope Jesurē padeoráre ñatutigu, cǎārē siājágúda jīigú, pairé dutigúre ñagú wáayigu.

² Cǎūrē sǎiyigu:

* 8:33 Isaías 53.7-8.

—Yuu Damascopu wáagu tiia. Dutirépūrīrē jóabosaya yuure. Teerpūrīrē judíoa nearé wiseri macārā dutirápure wiyagúdu tiia. Mama bueré padeorá umáá, numiārē ñeeğúda. Cúārē néeatiguda áno Jerusalénpu peresu tiigúdu, jīyigu.

³ Too síro teerpūrīmena Damascopu wáajōāyigu. Toopú jeagudu tiiri, wácūña manirō ūmūāsepu cūu puto bóediatiyiro. ⁴ Teero wáari, ñaacūmu, sícū cūārē wedeseri tuoýigu:

—Saulo, ¿deero tiigú yuure ñañarō tiinunúsei? jīyigu.

⁵ —¿Noá nií mūu? jīyigu Saulo.

—Yuu Jesús, mūu ñañarō tiinunúsegura niá. Mūu basirope ñañarō tiigú tiia, yuure teero tiigú, jīyigu.

⁶ Saulo cui, ñapōpigu, jīyigu:

—Ōpū, ¿deero yuu tiiri boogári?

Jesús cūārē jīyigu.*

—Wūmunucāña. Iimacāpu wáaya. Toopú sícū wedegudaqui mūu tiíadarere, jīyigu.

⁷ Saulomena wáarira wedesere tuorá, wedesemasirjōāyira. Teeré tuopacára, wedesegure ññariyira. ⁸ Saulo wūmunucā, cūu capearire ññapōmiyigu. Baudōriyigu. Cúā cūāya wāmorē ñee, Damascopu tūāwáyira. ⁹ Itiábureco ññari, yaari, sīniriyigu.

¹⁰ Damascopure sícū Jesuré padeogú niiyigu. Cūu wāmecutiyigu Ananías. Cūu cānirípacari, quēēōpu tiirōbiro Jesús cūārē wedeseiyigu:

—Ananías, jīyigu.

—¿Deero jīī, yuu Ōpū? jīī yuuyigu.

¹¹ Jesús cūārē jīyigu:

—Diamacū niwarimapu wáaya. Toopú Judaya wiipu Tarso macārē sāññáña. Cūu wāmecutii Saulo. Cūu yuure sāigú tiīi. ¹² Cūu quēēgū tiirōbiro ate ññāwī: Sícū Ananías wāmecutigu cūu putopu sāāati, cūārē ñaapeo tiíawī, ññāārō jīīgū, jīyigu.

¹³ Ananías jīyigu:

—Ōpū, paū basocá queti wedeawā. Cūu Jerusalénpu niigū, mūārē padeoráre ñañarō tiigú tiíáyigu. ¹⁴ Áno macārācārē mūārē padeoráre ñeeğū jeaayigu. Pairé dutirá dutirigüe cuoáyigu, jīyigu Ananías.

¹⁵ Jesús cūārē jīyigu:

—Wáagua. Yuu cūārē yéé quetire wedegudure besetoawu. Cūu niipetire dita macārārē, cūā ōpārārē, Israelya pōna macārārē wedewarucugu wáagudaqui. ¹⁶ “Jesuré padeóa” cūu jīrēmena cūu bayirō ñañarō netōādarere yuu basiro cūārē masirī tiigúda, jīyigu.

¹⁷ Cūu teero jīīari siro, Ananías toopú wáa, tiwiipú sāāwa, Saulore ñaapeō, jīyigu:

—Yáa wedegu, marī Ōpū Jesús, mūu maapu atiri bauárigu, yuure ticocoawī, mūārē “ññāārō sūcā” jīīgū. “Espírito Santo mūumena niíārō”, jīicoawī, jīyigu.

¹⁸ Máata cūu capearipu wai nutūrī tiirōbiro bauré tusaarigüe ñaacodiayiro. Áññurō ññayigu sūcā. Ñña, wūmunucā, wāmeōtinoyigu. ¹⁹ Too síro yaa, tutuajōāyigu sūcā.

Saulo Damascopu buerigüe

Jesuré padeorá Damascopu niirāmena yoasāññurī putuáyigu.

²⁰ Máata judíoa nearé wiseripu “Jesús Cōāmacū macū niī” jīrēre wedenucāyigu. ²¹ Niipetira cūu wederi tuorá, tuomanijōāyira.

—Áni Jerusalénpu niigū, Jesuré padeoráre ñañarō tiirigura niīārē. Ánopúcārē Jesuré padeoráre ñeeğū atigu tiimíáyigu. Jerusalénpu cúārē néewa, pairé dutirápure ticogudu, jīyira.

²² Saulope cūu wederécōrō jōōpemena nemorō wedemūnucāyigu. Wācūtutuaremena “Jesús diamacārā Cōāmacū beserigu niī” jīī ññopetjáyigu. Ateména Damasco macārā judíoare jīiwisiojārucuyigu.

Damasco macārā Saulore sīādugāmirigüe

²³ Yoari siro, judíoa neā, Saulore sīādutiadarere wedeseiyira. ²⁴ Cūūpe cūārē sīāādare quetire tuoájayigu. Cúā búrecori, ññamirī, tiimacā witiwarepu cotemiyira, cūārē sīāādara. ²⁵ Teero tiirā, ññamipu Saulo buerá cūārē “dutiwáya” jīī, pairī piimena cūārē sāā, tiimacā sāñirō macā sopegāpu duununúsediocoyira.

Saulo Jerusalénpu coepnúarigüe

²⁶ Cūu Jerusalénpu jeagu, āpērā Jesuré padeorāmena niidugamiyigu. Niipetira “cūu Jesuré padeogú mee niī” jīī, cuiyira. ²⁷ Cúā cuipacari, Bernabé cūārē tiíapugu, Jesús beserira putopu néewayigu. Toopú jea, Saulo maapu Jesuré ññariguere, cūu cūūmena wedeseriguere, cūu Damascopu Jesuyé quetire wācūtutuaremena wederiguere wedeyigu. ²⁸ Bernabé

* 9:6 Versículo 5 yapaṛu, versículo 6 tiinucārōpu aperiṛu baciṛūpu bauricu; aperiṛupá baucú.

wederipu, Saulo cáãmena niinucãyigu. Jerusalénpuccãrê wãcütutuaremena Jesuyê quietire wedeyigu. ²⁹ Æpêrã judíoa griegoaye wedeseramena câmerĩ sãĩñã, wedeseyigu. Cúãpe cûürê siãdugãpacara, deero tii siãmasĩyira. ³⁰ Cúã teero tiidugãri ñnarã, Æpêrã Jesuré padeorã cûürê néebuayira Cesareapu. Toopãmena cûürê Tarsopu ticocoyira sãa.

Jesuré padeorã yeerisãrigue

³¹ Teeburecorimena Jesuré padeorã yeerisãyira. Jõõpemena niipetira Judea, Galilea, Samaria macãrã nemorõ wãcütutua, padeonemóyira. Jesús dutirêre quioníremena tirucújãyira. Espíritu Santo tiíápuremena pau Æpêrã Jesuré padeohêra niíarira padeonucãyira.

Pedro Enearê netõnérigue

³² Pedro niipetire macãrĩpure ññanetõgũ, Jesuré padeorã Lida macãpu niirãrê ññagũ jeayigu. ³³ Toopã sícũ buajeáyigu. Ocho cãmarĩ netõyiro cûũ wãamasihêgũ pesarõ. Cûũ wãmecutiýigu Eneas. ³⁴ Pedro cûürê jĩyigu:

—Eneas, Jesucristo muerê netõnéi. Wũmunucãña. Mũũ cõãrdõrê ññanoña, jĩyigu.

Cûũ teero jĩirã, máata Eneas wãmunucãyigu. ³⁵ Niipetira Lida, Sarón macãrĩ macãrã cûürê ñnarã, cúãcã Jesuré padeonucãyira.

Dorcas masãrigue

³⁶ Jope wãmecutiri macãpu sícõ numiõ Jesuré padeogó niyigo. Coo wãmecutiýigo Tabita. Griegoayemena coo wãme Dorcas niyiro.† Coo ãñurõ tiirucújãyigo. Bóaneõrãrê ãñurõ tiíapuyigo. ³⁷ Teeburecorire diarecuti, diajõãyigo. Coo diaari siro, cúã tiirucúrobirora cooya õpũrê coseyira. Cosetóanucõ, sicutatia ãmuãrõ macã tatiapu péoyira. ³⁸ Jope Lida putogã niicu. Teero tiirã, Jope macãrã Jesuré padeorã “Pedro Lidapu niíayigu” jĩirã tuorã, ãmuã puarãrê “Pedro boyero atiaro” jĩi duticoyira.

³⁹ Cúã Lidapu jeari, máata Pedro cáãmena wáayigu. Toopã jeari, coo diaarigo pesarĩ tatiapu cûürê néemuãwayira. Tiitatiapu wapewia numiã Pedro wesa neãnucãyira. Cúã utirara, docasãñare, apeýê suti sotoã sãñare coo catigo cããrê jeebosãriguere ãñoyira. ⁴⁰ Pedro niipetirare witiwadutiýigu. Cúã witiwaari siro, ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrê sãiyigu. Sãitõa, cãmenucã, diaarigore jĩyigu:

—Tabita, wũmunucãña.

Cûũ teero jĩirã, coo capearire ññapõ, Pedrorre ññagõrã, jeaconuãyigo. ⁴¹ Cooya wãmopu ñee, coore wẽemõnucõyigu. Wapewia numiãrê, Æpêrã Jesuré padeorãmena sããatiduti, catigõpu wiyayigu. ⁴² Niipetiro Jopapu tuosesãjõãyira. Teero tiirã, pau Jesuré padeonucãyira. ⁴³ Pedro Jopepure peburecori Simón wáicura caseri quẽnogãya wiipu putuãyigu.

10

Cornelio Pedrorre atidutirigue

¹ Cesareapu sícũ cien surara dutigú niyigu. Cûũ wãmecutiýigu Cornelio. Tii põna macãrã surara wãmecutiýira Italiano. ² Cornelio ãñuniyigu. Cũya wii macãrã niipetira Cõãmacũrê quioníremena ñña, padeorã niyira. Cornelio judíoa bóaneõrãrê niyeru ticorucuyigu. Cõãmacũrê sãirucújãyigu. ³ Sicabureco ñamica tres niirĩ, cãnirĩpacu, quẽẽgũ tiirõbiri ññayigu. Ángele cûũ putõ sããjeari ãñurõ ññajãyigu.

—Cornelio, jĩyigu.

⁴ Cornelio bayirõ cuiremena ññayigu cûürê.

—¿Deero jĩi? jĩi yũnyigu.

Ángele cûürê jĩyigu:

—Cõãmacũ mũũ sãirucúrerê “jáũ” jĩãwĩ. Mũũ bóaneõrãrê niyeru ticorẽcãrê useniremena ññãwĩ. ⁵ Jope wãmecutiri macãpu mũũ ãmuãrê ticocoaya. Simón Pedro wãmecutigure atidutiya. ⁶ Cûũ wáicura caseri quẽnogãya wiipu niiqui. Cũãcã wãmecutii Simón. Cũya wii pairĩmaa wesapu niã, jĩyigu.

⁷ Ángele cûürê wedetõa, wãajõãyigu. Cûũ wãaari siro, Cornelio cũya wii padecotera puarãrê, sícũ surara cûürê ãñurõ tiíapugure atidutiýigu. Suraracã Cõãmacũrê padeogãra niyigu. ⁸ Niipetire cûürê wedetõa, Jopapu ticocoyigu.

⁹ Apebãreco coeritõ niirĩ, cúã Jopapu jeaadaara tiyira. Pedro cûũ niirĩ wii sotoapu Cõãmacũrê sãigũ muãwayigu. ¹⁰ Juabõanucãgũ, yaadugayigu. Tiwiwĩ macãrã cúã yaarê doari, cãnirĩpacu, quẽẽgũ tiirõbiri ññayigu. ¹¹ Ëmuãse pãõrĩ ññayigu. Toopã sicarõ sutirõbiri bauri caseroca ditapu diiãtiyiro. Bapari wesari siarĩro niyiro. ¹² Tiicasero popeapure niipetiracõrõ wáicura páira, yepapu wéera, wũurã sãñayira. ¹³ Sícũ cûürê wedeseri taoyigu:

† 9:36 Dorcas griegoayemena “Ñama” jĩidugaro tiicũ.

—Jää, Pedro, äniärē sīāyáya, jīiyigu.

¹⁴ Pedrophe cūārē yuuyigu:

—Yaaria, yuu Ōpū. Nañarā ūsā judíoa yaaya manirāno niīya. Yuu äniānorē yaahegu niitu, jīiyigu.

¹⁵ Wedeseri tuonemóyigu:

—Cōāmacū cūū “āñurā niīya” jīirārē mūupe “ñañarā, yaaya manirāno niīya” jīirijāña, jīiyigu.

¹⁶ Itiārī wedeseari siro, máata tiicasero ūmūāsepu muājōāyiro sūcā. ¹⁷ Pedro bayiró wācūrecutiyyigu. “¿Deero jīidugaro tiigári tee yuu quēēgū tiiróbiro iñaārigue?” jīi wācūyigu. Teerē cūū wācūgū tiiri, Cornelio ticocoarira jeayira. “Simónya wii ¿noopú niī?” jīi sāñāāri siro, cūūya wiipu jeayira. ¹⁸ Jea, bayiró busurómena sāñāyira:

—¿Simón Pedro wāmecutigu atiwiirē niī? jīiyira.

¹⁹ Pedro cūū iñaāriguere wācūgū tiiri, Espiritu Santo cūārē jīiyigu:

—Itiārā ūmūā mūurē āmaārā tiīya. ²⁰ Boyero diiwāgua. Cūāmena wāagua. “Cūā judíoa mee niīya; yuu cūāmena wāari, ñañanibocu”, jīi wācūrijāña. Yuu cūārē ticocoawū, jīiyigu.

²¹ Pedro diiwā: —Yuu niā múā āmaāgū. ¿Deero tiirónomena atiarí múā? jīiyigu.

²² Cūā yuuyira:

—Sīcā cien surara dutigú Cornelio wāmecutigu ticocoawī. Cūū basocá āñugú, Cōāmacūrē quioníremena iñagú niī. Cūārē niipetira judíoa “āñuni” jīīya. Sīcū ángele cūārē bauá, cūūya wiipu mūurē atiaro jīiyigu, mūu wederēre tuoāro jīigū, jīiyira.

²³ Cūā jīiāriguere tuoḡú, Pedro cūārē sāāatiduti, cūū niiri wiipu cānidutiyyigu.

Apebáreco cūāmena wāājōāyigu. Āpērā tiimacā Jope macārā Jesuré padeorā cūārē bapacutiwayira.

²⁴ Apebárecope jeayira Cesareapure. Corneliope cūūya wederare, cūū menamacārārē néo, yueyigu. ²⁵ Pedro toopú jeari, Cornelio cūārē bocagu witiwayigu. Toopú quioníremena cūārē padeogú, ñicācoberimena jeacūmumiyigu. ²⁶ Pedro cūārē wéemūoco: —Nucūña; yuucā basocá niā, jīiyigu.

²⁷ Pedro cūāmena wedeapugu sāāwayigu. Toopú sāājeagu, pau basocá neāñirare buajeayigu. ²⁸ Cūārē jīiyigu:

—Ūsā judíoare dutirēre múā āñurō masīcu. Múā judíoa niñērāye wiseripure naiřō sāāwadutiria. Múārē naiřō bapacutidutiria. Teero niipacari, yuure Cōāmacū arepōnā macārārē “ñañarā niīya” jīidutiriawī. ²⁹ Teero tiigú, āniā yuure “jāmu” jīiri, atiwā. “Wāaria”, jīiriawū. Yuu masīdugaga; múā ¿deero tiādara yuure atidutiari? jīi sāñāyigu.

³⁰ Cornelio cūārē yuuyigu:

—Mecūāmena bapari burecori netōā, ate wāari siro: Yuu ati horanorā atiwī yāa wiipu beti, Cōāmacūrē sāigú tiāwū. Wācūña manirō sīcū ūmu suti asiyāre sāñarigu bauāawī yuu putopu. ³¹ Cūū yuure jīiāwi: “Cornelio, Cōāmacū mūu sārēre tuoāwī. Mūu bóaneōrārē niyeru ticorécārē useniremena iñaāwī. ³² Teero tiigú, Joperu mūu ūmūārē ticocoya. Simón Pedro wāmecutiguere atidutigu. Cūū wāicura caseri quēnogúya wiipu niiqui. Cūcū wāmecutii Simón. Cūūya wii pairímaa wesapu niā”, jīi wedeawī yuure. ³³ Teero tiigú, máata atidutigu ticocoawū. Mūu āñurō tiigú atiyu. Marī niipetira Cōāmacū iñacoropu niā. Niipetire mūurē Cōāmacū wededutiariuguere wedeya. Tuoādara tiia, jīiyigu.

Pedro Cornelioya wiipu wederiguere

³⁴ Pedro wedeyigu:

—Yuu mecātīgā tuomasīā: Cōāmacū niipetirare sīcārībīro iñaqui. ³⁵ Niipetire pōnarī macārā cūārē quioníremena iñarārē, cūū boorē tiirāre bocaqui. ³⁶ Múā masīcu: Cōāmacū Israelya pōna macārārē cūūye quetire ticocorigu niiwī, Jesucristomena āñurō niirecutirere buaáro jīigū. Jesucristo niipetira Ōpū niī. ³⁷ Niipetiropu ūsā judíoa niiri ditapu wāariguere tuojiyu múācā. Teerē tiinucāwū Galileapu, Juan basocāre “wāmeōtidutiyā” jīiāri siro. ³⁸ Cōāmacū Jesús Nazaret macā macūrē tutuare ticorigu niiwī. Espiritu Santo cūāmena niiri tiirigu niiwī. Jesús cūū noo wāaro āñurē tiiwāwi. Niipetira wātī ñañarō tiirirare netōñewī. Teerē tiwī, Cōāmacū cūūmena niiri.

³⁹ Ūsā judíoa niiri ditapure, Jerusalēnpure cūū tiiriguere ūsā iñapetijāwū. Cūūrēna āpērā curusapu páabiatu siādutiwa. ⁴⁰ Cōāmacūpe itiábureco siro cūārē masōrigu niiwī. Masōāri siro, ūsā putopu cūārē bauānemorī tiirigu niiwī. ⁴¹ Basocā niipetirare bauáriwi. Ūsārē bauāwi. Ūsārē tiatopu Cōāmacū beserigu niiwī, Jesús tiādarere iñapetijāārō jīigū. Cūārē masōāri siro, ūsā cūūmena yaa, sīni tiiwā. ⁴² Ūsārē cūūye quetire wededutiwi. “Basocā catirāre, diarirare wapa tiigādure cūūrigu niiwī Cōāmacū Jesuré” jīirē wededutiwi ūsārē.

⁴³ Cōāmacū niipetira Jesuré padeoráre cūāmena cūā ñañarē tiirére acabógudaqui. Teeré jóarira niiwā niipetira profetas, jīiyigu.

Judíoa niihērārē Espírítu Santo diijeárigue

⁴⁴ Pedro teero jīirā, Espírítu Santo diijeárigu Pedro wederére tuorápre. ⁴⁵⁻⁴⁶ Teero tiirá, cūā āpērāyēmena wedesenucāyira masīripacara. Cōāmacūrē “añuniā mūu” jīi, usenire ticoyira. Judíoa Pedrose bapacutiatarira teeré tuorá, tuomaníjōāyira.

—¡Acué! Judíoa niihērāpucārē Cōāmacū Espírítu Santore niigū jeari tii, jīiyira.

⁴⁷ Pedro jīiyigu:

—Cōāmacū Espírítu Santore ticoi añiācārē marī judíoare tiirírobirora. Teero tiirá, “wāmeōtirijāña” jīi cāmotámasīria, jīiyigu.

⁴⁸ Teero tiigú, cūārē Jesucristo wāmemena wāmeōtidutiugu. Too síro cūā cūārē jīiyira:

—Ānopú putuácūmuña ména síquē burecori ūsāmena, jīiyira.

Teero tiigú, cūāmena putuáyigu.

11

Pedro Jerusalénpu Jesuré padeoráre wederigüe

¹ Jesús beserira, Jesuré padeorá Judeapu niirā atequeti tuoyira: “Judíoa niihērā Cōāmacūye quetire boóyira” jīirére tuoyira. ² Teero tiirá, Pedro Jerusalénpu putuajeari, judíoa Jesuré padeorá síquērā cūārē sāññáyira:

³ —Mūu judíoa niihērāya wiipu sāāwayiro. Cūāmena yaayiro, jīiyira.

⁴ Pedro cūārē toopú wáariguere añurō wedemuānucāyigu cūārē:

⁵ —Yūu Jopepu niigū, súbusegu tiiwá. Yūu cānirípacu, quēēgū tiiróbiro iñawā. Ūmuāsepu sīcaró sutiróbiro bauri caseroca yūu putopu diiátiwu. Too bapari wesari siarigō niiwū. ⁶ Yūu tiicasero popeapu niirére iña, “¿ñeenó niit?” jīi wācūgū, iñaqueñowā. Niipetira wáicura páira, macānucā macārā, yepapu wéera, wūurá sāññawā. ⁷ Yūu teeré iñarī, sícū yūure wedeseri tuowú: “Jāā, Pedro, añiārē siāyáya”, jīiwī. ⁸ Yūure cūārē yūuwu: “Yaaria, yūu Ōpū. Ñañarā ūsā judíoa yaaya manirāno niíya. Yūu añiānorē yaahegu niitu”, jīiwū. ⁹ Ūmuāsepu wedesequ yūure jīinewowī: “Cōāmacū cūu ‘añurā niíya’ jīirārē muupe ‘ñañarā, yaaya manirāno niíya’ jīirijāña”, jīiwī. ¹⁰ Itiārī wedeseari síro, niipetiremena ūmuāsepu muājōāwū.

¹¹ “Teero wáarira, itiārā ūmuā Cesarea macārā yūu puto ticocoarira jearira niiwā yūu niirī wiipure. ¹² Espírítu Santo yūure cūāmena wáadutiwi. “ ‘Cūā judíoa mee niíya; yūu cūāmena wáari, ñañanibocu’, jīi wācūrijāña”, jīiwī. Añiā seis Jesuré padeorá yūumena jearwa. Ūsā toopú jea, yūure boocóriguya wiipu sāññajearu. ¹³ Ūsā toopú sāññajeari, tiiwī macū ūsārē wedewi: “Sícu ángele yáa wiipu nucūrī iñāawū. Cūu yūure jīiāwī: ‘Jopepu mūu ūmuārē ticocoya. Cūārē Simón Pedro wāmecutigure atidutiya. ¹⁴ Cūu Cōāmacūyere muārē wedegudaqui. Mūu, mūuya wī macārāmena netōñēadare quetire wedegudaqui’, jīi wedeawī yūure ángele”, jīiwī.

¹⁵ Yūu cūārē wedesenucārīrā, sícato marīrē diijeárirobirora Espírítu Santo diijeárigu ni-iwī cúāpüre. ¹⁶ Teeré iñagū, Jesús marī Ōpū jīiriguere wācūwū: “Juan muārē ocoména wāmeōtiwi. Yūu Pacupeja nemorō añurō tiigúdaqui muārē. Péerogā síro Espírítu Santore ticodiocogudaqui”, jīiwī. ¹⁷ Teero tiigú, yūu wācūtu: “Cōāmacū marīrē ticodiocorirobirora cūārē ticodiocorigu niiwī, cūā Jesucristo marī Ōpūrē padeorī. Teero tiigú, yūu Cōāmacūrē netōñēcāmasīritu”, jīiyigu Pedro.

¹⁸ Cūu tee jīirī tuorá, cūārē jīinewoyira sáa. Cōāmacūrē usenire ticoyira:

—Judíoa niihērācā cūā ñañarē tiirére wācūpati, wasorá, Cōāmacū netōñérira niidacua. Cūācārē catiré petihére ticogudaqui, jīiyira.

Antioquía macārā tiirēcutirigüe

¹⁹ Judíoa Estebanrē siārī síro, Jesuré padeoráre ñañarō netōrī tiiyira. Teero tiirá, dutibatéjōāyira. Āpērā Fenicia ditapu, āpērā Chipre nucūrōpu, āpērā Antioquíapu jeariyira. Cūā toopú jeara, judíoa dícare Jesuyé quetire wedeyira. ²⁰ Síquērā cūāmena dutiwáirira Antioquíapu jea, judíoa niihērācārē wedeyira. Cūā Chipre macārā, Cirene macārā niiyira. “Jesús marīrē netōñē niipetira Ōpū niit”, jīi wedeyira. ²¹ Cōāmacū cūārē añurō tiiapuyigu. Teero tiirá, pau too macārā Jesuré padeonucāyira.

²² Jerusalén macārā Jesuré padeorá tee quetire tuoyira. Teeré tuorá, Bernabére Antioquíapu ticocoyira. ²³ Cūu tiimacāpu jea, Cōāmacū cūārē tiiapurere iña, bayirō useniyigu. Cūārē wācūtuturare tico, wedeyigu:

—Jesuré muā wācūduriññā. Cūu dutirére añurō tiirucujāña, jīiyigu.

²⁴ Cũũ ãñuniwĩ. Espiritu Santo cũũmena niirigu niwĩ. ãñurõ Cõãmacũrẽ padeorucũrigu niwĩ. Pau basocã cũũ wedeserere tuorã Jesurẽ padeoyira.

²⁵ Bernabẽ Antioquiarũ niigũ, Tarsopũ Saulore ãmaãgũ jeayigu. ²⁶ Cũũrẽ buajeã, Antioquiarũ nẽeputuayigu. Cũũ tiimacãpũre Jesurẽ padeoramena sicacũma niyira. Pau basocãre bueyira. Toopũ Jesurẽ padeorãre “cristiano” jĩnucãyira.

²⁷ Teebũrecorire Jerusalen macãrã profetas Antioquiarũ jeayira. ²⁸ Sicũ cũũmena jearigu wãmecutiayigu Agabo. Cũũ Espiritu Santo masĩrẽ tiorẽmena wedeyigu:

—Niipetiorũ juabõare wãaadacu, jĩyigu. Juabõare wãawũ Claudio romanuã õpũ niirito.

²⁹ Teerẽ tuorã, Jesurẽ padeorã cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ niyeru ticocoada Judeapũ niirãrẽ Jesurẽ padeorãre. Marĩ caorõ jeatuario ticocoada, jĩyira.

³⁰ Cũũ jĩrĩrobirora niyerure nõõ, Bernabẽ, Saulomena ticocoyira Judeapũre. Cũũrẽ jĩyira:

—Aterẽ ticowa butoã dutirãre, jĩyira.

12

Santiago diarigue; Pedrorẽ peresuwiipũ sõnecorigue

¹ Teebũrecorire Herodes Judea dita õpũ niyigu. Cũũ siquẽrã Jesurẽ padeorãre ñãnarõ tiãpeyigu. ² Juan sõwũ Santiagore espadamena siãdutiayigu. ³⁻⁴ Cũũrẽ siãrĩ ñnarã, judioa useniayira. Cũũ usenirĩ ñnagũ, Pedrorẽ ñeeduti, peresuwiipũ sõnecodutiayigu. Baparipõna surara waso, cũũrẽ coterucuyira. Sicapõna macãrã bapari dũca niyira. Pascua bũrecori niirĩ, Herodes teero tiyigu. “Pascua bũrecori siro Pedrorẽ nõewioneco, basocã ñnacoropũ siãdutiãgũda”, jĩ wãcũmiyigu. ⁵ Teero tiirã, Pedrorẽ cotemiyira peresuwiipũ. Cũũ toopũ niirĩ, Jesurẽ padeorãre Cõãmacũrẽ bayirõ siãrã tiyira.

Ángele Pedrorẽ peresuwiipũ netõnẽrigue

⁶ Herodes cũũrẽ siãdutiãdari suguero macã ñnamirẽ Pedro surara puarã decopũ cãnigũ tiyigu. Cõmedã puadãmena siatũnoyigu. ãpẽrã surara sopepũ peresuwiire coterã tiyira. ⁷ Wãcũña manirõ sicũ ángele cũũ niirõpũ bauayigu. ãñurõ bõejõãyiro. Cũũrẽ warupũ paacãrẽ, wãcõyigu.

—Boyero wãmunucãña, jĩyigu ángele.

Cũũ teero jĩrĩrã, cõmedãri Pedroye wãmorĩrẽ siatũaredari jõãcõdiayiro.

⁸ —Sitũrũda siatũya. Mũyẽ sapatũre sãñaña, jĩyigu.

Pedro cũũ jĩrĩrobirora tiyigu.

—Mũyaro sutirõ sotoã macãrõ sãñaña. Jãmũ, yũure nũnũñã, jĩyigu.

⁹ Pedro cũũ siro nũnũwitiwayigu. “¿Diamacũrã niigari ate ángele yũure nõewitiware? Apetõ tiigũ, quẽẽgũ tiibõcu”, jĩ wãcũmiyigu cũũpeja. ¹⁰ Surara niisuguerare netõwãyira. Too siro surara ãpẽrãrẽ netõwãyira. Tiiwĩ siãwaro cõme sopepãma niirõpũ jeayira. Tiipãma basiro pãjõãyiro. Cũũ tiisopere witiwayira. Maapũ yoasãñurõ wã, ángele ditiyõãyigu.

¹¹ Pedro ãñurõ tuomasĩnucãjea, wãcũyigu: “Diamacũrã niiaiyu yũ ñnãrigue. Niirõrã Cõãmacũ yũure netõnẽgũda ángelere ticocoayi, Herodes siãrĩjããrõ jĩgũ. Judioa niipetire yũure ñãnarõ wãare ñnadugarere cãmotãayi”, jĩ wãcũyigu.

¹² Teerẽ masĩtoa, wãajõãyigu Juan Marcos pacoya wiipũ. Coo wãmecutiayigo Marĩ. Tiiwiipũre pau basocã neã, Cõãmacũrẽ siãrã tiyira. ¹³ Toopũ jea, sicato siãrõ macã sopepãmapũ doteyigu. Tiiwĩ padegõ, Rode wãmecutigo, “¿noã niirĩ?” jĩ siãñãgõ wãayigo. ¹⁴ Pedro wedeserere tuomasĩ, bayirõ useniayigo. Usenipaco, pãõriyigo. Cãmecutũsã, cũũrẽ: —Pedro sopepã niãti, jĩ wedemiyigo.

¹⁵ —Mũũ teero jĩãmajãgõ tiia, jĩyira.

—Diamacũrã jĩã, jĩyigo.

—Too docare Pedrorẽ cotegũ ángele niiqui, jĩmiyira.

¹⁶ Cũũ teero jĩcõãtorito, Pedro dotejãgũ tiyigu. Cũũ wãa, pãõ, Pedrorẽ ñna, ñnãmanijõãyira. ¹⁷ Cũũrẽ wãmomena wẽũtucoyigu, nocõrõ wedeseya jĩgũ. Cõãmacũ cũũrẽ peresuwiipũ nõewitiwaariguere wedeyigu.

—Santiagore, ãpẽrã Jesurẽ padeorãre teerẽ wedeya, jĩyigu.

Tiiwĩ niãrigu witi, wãajõãyigu aperopũ.

¹⁸ Bõeri surara Pedro manirĩ ñnarã, bayirõ wãcũpatiayira. “¿Deero wãayiriye?” cãmerĩ jĩyira.

¹⁹ Herodes “Pedro maniãwĩ” jĩrĩ tuogũ, surarare “ãmaãrã wãaya” jĩcõyigu. Cũũ ãmaãmiyira. Buarĩyira. Herodes Pedrorẽ cotemĩãrirare bayirõ siãñãrucu, cũũrẽ siãjãdutiayigu.

Too siro Herodes Judea ditapũ niãrigu Cesareapũ niigũ wãayigu.

Herodes diarigue

²⁰ Herodes bayiró cúayigu Tiro, Sidón macārī macārāmena. Cúã Herodeya ditapu yaaré sãirucúyira. Cũũ cúāmena cúagu, yaaré dúadutiuyigu. Teero tiirá, cūūrē ñnarā wáayira. Herodeyere dutibosagūmena tiápure buayira. Cũũ wāmecutiuyigu Blasto. Cũũ tiápuremena ãñurō niirecutirere sãiyira Herodere.

²¹ –Tiibureco niirī, mǎūrē wedeguda, j̄iyigu Herodepe.

Cũũ j̄iri bureco jeari, Herodes cūūye òpǎ suti ãñurere sãña, òpǎ duiríp̄rōpu dui, basocáre wedeyigu. ²² Cũũ teero wederi, basocá acaribiyira:

–Ate s̄icū cōāmacū wederé niĩã; basocú wederé mee niĩã, j̄iyira.

²³ Cūūpe “niiria; yuu basocú niĩã; cōāmacū mee niĩã” j̄iyiyigu. Teero tiigú, wācũña manirō ángele cūūrē diarecutiri tiiyigu. Teero tiirá, cūūrē becoa yaasãj̄ayira.

²⁴ Niipetirōpu Jesuyé queti sesaj̄ōyiro. Teero tiirá, paũ Jesuré padeonemóyira.

²⁵ Bernabé, Saulomena Jerusalénpu Jesuré padeoráre tiápurota, cāmecóputuayira Antioquíapu. Juan Marcocore cúāmena néewayira.

13

Bernabé, Saulo Jesuyé quetire apeyé macārīpu buenucārigue

¹ Antioquíapure Jesuré padeorāmena niiyira profetas, ãp̄rǎ Jesuyére buerá. Noquērǎ niiyira:

Bernabé,

Simón (cūūrēna “Ñígū” j̄iyira),

Lucio (Cirene macā macū),

Manaén (Herodes Galilea òpūmena s̄icārōména masārigu),

Saulo niiyira.

² Sicabureco cúã beti, Cōāmacūrē s̄ai, usenire ticora tiirī, Espiritu Santo cúārē j̄iyigu:

–Bernabé, Saulore beseya, yuu cúārē “tiyá” j̄irere tiirá wáari, j̄iyigu.

³ Teero j̄iri tuo, beti, Cōāmacūrē s̄aiñi siro, cúārē ñaapeó, “wáaya” j̄iyira.

Chiprepu Bernabé, Saulo buerigue

⁴ Teero tiirá, Espiritu Santo ticocoarira niij̄rǎ, wáayira. Seleucia macāpu búawasugueyira. Too macārǎ dooriwūmena wáa, Chipre nucārōpu jearira. ⁵ Salaminapu niirǎ, judíoa neárē wiseripu Jesuyé quetire bueyira. Juan Marcos cúārē tiápugu wáayigu.

⁶ Tiimacā niĩarira wáa, tiinucārōpure Jesuyé quetire buesugocój̄ayira. Tée apeniñá Pafos macāpu buejearira. Tiimacāpure s̄icū judíoayu yái tiiróbiro niigárē buajeayira. Cũũ wāmecutiuyigu Barjesús. “Yuu profeta niĩã”, j̄iditonetōyigu. ⁷ Tiinucārō dutigú bayiró masigú menamacū niiyigu. Cũũ wāmecutiuyigu Sergio Paulo. Cũũ Cōāmacūye quetire tuodugágu, Bernabé, Saulore suodutiuyigu. ⁸ Cúã jeari, yái tiiróbiro biigú cúã buerere cāmotádugamiyigu. Cūūrē Elimas j̄iyira griegoayemena. Cũũ tiinucārō dutigú Jesuré padeorí booriyigu. ⁹ Saulo, ãp̄rǎ “Pablo” j̄igú, Espiritu Santo cūūmena niirī, cūūrē bayiró ñña, ¹⁰ j̄iyigu:

–Mũũ j̄iditorebucu, mũũ booró tiigú, wātī tiiróbiro tiigú, ãñurē tiirere ññatutigu niĩã mũũ. Cōāmacū diamacú wederere “diamacú niiria” j̄i wedewisiogu tia. ¹¹ Mũũrē mecūtīgá Cōāmacú ññarō tiigúdaqui. Mũũ capeari ññahégū putuágudacu; yoari muĩpū bóerere ññaricu, tée Cōāmacú booró jeaturo, j̄iyigu Pablo.

Máata cūūrē naĩt̄j̄ōyiro. Paaāmanucū, cūūrē wéewaadarare ãmaayigu. ¹² Teero wáari ññagū, tiinucārō dutigú quioníremena Jesuyé buerere ññamanij̄ōgū, Jesuré padeonucāyigu.

Antioquía Pisidia ditapu Bernabé, Pablo buerigue

¹³ Pablo, cúã menamacārāmena Paforpu niĩarira tiíwa, Panfilia ditapu jearira. Tiiditapu jea, Pergepu wáayira. Cúã Pergepu jeari, Juan Marcos cúārē toorá cūũ, coecóputuayigu Jerusalénpu. ¹⁴ Tiimacāpu niĩarira wáayira apemacá Antioquíapu. Tiimacá Pisidia ditapu putuáa. Judíoa yeerisári bureco niirī, cúã neárī wiĩpu s̄aawa, duiyira. ¹⁵ Moisére dutiré cūũriguere, profetas jóariguere buetoari, tiwiĩ dutirá cúārē wededutiuyira:

–Ësáya wedera, basocáre wededugara, wedeya, cúārē wācūtutuaaro j̄irǎ, j̄iyira.

¹⁶ Pablo “jáu” j̄i, wāmuncá, wámo wéētuyigu, ditamaníña j̄igū. Teero tiitóa, cúārē wedeyigu:

–Yáa wedera Israelya pōna macārǎ, Cōāmacūrē quioníremena ññarácá, yuure tuoyá:

¹⁷ Cōāmacū Israelya pōna macārǎ Òpū niirigu niiwī. Cũũ us̄ã ñecásũmārē besecūrigu niiwī. Cúã ãp̄rǎyē dita Egiptopu niirī, cúārē paũ basocáputiri tiirigu niiwī. Too síro cúã tiiditapu niĩrǎrē cúũ tutuaremena néewiatirigu niiwī. ¹⁸ Cuarenta cūmarī basocá manirōpu cúã cūūrē netōnucāriguere nucārīgu niiwī. ¹⁹ Too síro cúã Canaán ditapu jeari, tiidita

macārã siete pōnarī macārārē cōārī tiirīgu niiwī. Tiiditare ūsã ñecūsũmuārē cūirīgu niiwī.
 20 Tiiditapu cūārē cūūārī siro, cuatrocientos cincuenta cūmarī niiyira.

‘Cūã toopú niirī, Cōãmacū cūārē quetie beseadarare cūiyīgu. Tée profeta Samuel niiré burecoripũ dutituyira. 21 Samuel niirito, basocá sīcū cūã òpũ niigũdure sãiyira. Cōãmacū cūã òpũrē sōnecoyīgu. Cūũ wãmecutiyīgu Saúl. Cūũ pacu Cis wãmecutiyīgu. Cūã Benjamīnya pōna macārã niiyira. Saúl cuarenta cūmarī cūã òpũ niiyīgu. 22 Cōãmacū cūārē òpũ niiré wionecoari siro, Daviré cūã òpũ sōnecoyīgu. Cōãmacū Daviyé maquērē wedeyīgu basocáre: “Yũũ ññarī, David, Isaí macū, yũũ tusarére tīi. Niipetire yũũ tiidutirere tiigũdu niirī”, jīiyīgu. 23 “Sīcū David pãrãmi niinũnusegupu Israelya pōna macārārē netõnẽgũdure ticocoguda”, jīi wedeyīgu Cōãmacū ūsã ñecūsũmuārē. Jesũs Cōãmacū jīirīgura niirī. 24 Jesũs buenucãadari sugero, Juan Israelya pōna macārārē bueyueyīgu: “Múã ññarē tiirere wãcũpati, waso, wãmeõditutiya”, jīiyīgu. 25 Juan cūũ tiiré petiãdaro tiirī, jīiyīgu: “Yũũ múã wãcũgũ mee niĩã. Yũũ siro ãpĩ atiqui. Cūũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpe cūũ duarõ burī nigũ niĩã”, jīiyīgu.

26 ‘Yãa wedera Abraham pãrãmerã niinũnusera, Cōãmacūrē quionĩremena ññarãcã, tuoyã. Cōãmacū marĩrē cūũ netõnẽre quetire ticocorigu niiwī. 27 Jerusalén macārã, cūārē dutirãcã Jesuré ññamasĩriyira. Cūã yeerisãre burecoricõrõ profetas jõarīguere buepacara, tuomasĩriyira. Jesuré sãĩdutĩri, tee jõaripũ jīirõbirora tiiyira. 28 Cūārē sãĩrĩ tiiréno wapa buarĩpacara, Pilatore “sãĩdutĩya cūārē” jīi sãiyira. 29 Cōãmacũye queti jõaripũ jīirõbirora cūārē tiipetĩra, curusapu niigũrē nẽedioco, ãtãtutipu cūũmiyira. 30 Cōãmacũpe cūārē diarīgũpũre masõrigu niiwī. 31 Jesũs cūũ masãri siro, pee burecori bauãyīgu cūũmena Galileapu niirī, Jerusalénpu bapacutĩ jearirare. Cūãrã cūũ masãrigure ññarira basocáre wedeeya.

32 ‘Ûsãcã muãrē teerena wedea. Cōãmacū marĩ ñecūsũmuārē cūũ jīirõbirora 33 marĩrē cūã pãrãmerã niinũnuserapure teeré tiẽñoyīgu. Tee Jesũs diarīgũpũre masõrigue niĩã. Salmopũcãrē teeré biiro jõanoã: “Mũũ yũũ macū niĩã. Mecããmena yũũ mũũ pacu niirere masĩadacua”,* jīi jõarīgu niĩã. 34 Cūũ diarīgũpũ masõãdare, cūũya òpũ bõariadarecãrē biiro jõanoã: “Niipetire yũũ Daviré jīirīguẽcõrõ mũũrē ãñurõ tiibosãgũdacu”,† jīi jõanoã. 35 Salmopũpu David biiro jõarīgu niiwī sũcã: “Mũũ ‘bõarijããrõ’ jīigũdacu mũũ maĩgũrē”,‡ jīi jõarīgu niiwī. 36 Davipé Cōãmacū dutirere ti, cūũ dutirito macārārē tiĩapu, too siro diajõã, cūũrē yaaãri siro, bõawejõãjīyi. 37 Cōãmacū masõrigupe bõawerirīgu niiwī. 38-39 Yãa wedera, yũũ muãrē wederere masĩri booa. Múã Moisére dutiré cūũriguere tiipacãra, acabõre buarĩcu. Jesumena, cūũrē padeorã, tee niipetire acabõya manirĩguere acabõre buamasĩcu. 40 Profetas jõarīgue muãrē wãari jīirã, ãñurõ wãcũña. Biiro jõarira niiwã:

41 Múã Cōãmacūrē buijãrã, ãñurõ tiiyã.
 Múã catiré burecorire yũũ tiĩadarere ãñogũda.
 ãpẽrã muãrē teeré ãñurõ wedepacari, padeorĩdojãcu.

Teero tiirã, ññamanijõã, diajõãadacu múã,§
 jīi jõarira niiwã, jīi wedeyīgu Pablo.

42 Cūã witiwari, cūãrē sãiyira:

—Ape yeerisãri bureco niirī, ateré buewa sũcã ūsãrē, jīiyira.

43 Tiĩwĩĩ neãrĩra witibatewara, pau judĩoa, judĩoa niĩhẽrã Cōãmacūrē useniremena padeorã cūãmena bapacutiwayira. Pablo, Bernabé cūārē jīiyira:

—Cōãmacū muãrē ãñuré ticorére wãcũdurĩjãña. Cūũrē padeorucũjãña, jīi wedeyira.

44 Apesemãna yeerisãri bureco niirī, niipetira tiimacã macārã Cōãmacũye quetire tuoãdara neãyira. 45 Pau neãrĩ ññarã, judĩoa bayirõ pesucutiya. Teero tiirã, ññarõ wedeseremena Pablo buerere “diamacã niiria” jīi buijãyira. 46 Pablo, Bernabé teeré tuorã, cuiro manirõ cūãrē jīiyira:

—Múã judĩoare ãpẽrã sugero Cōãmacũye quetire buerõ niirõ tiiwã. Múã teeré tuopacãra, boorĩã. “Cōãmacū catiré petihere ticorére cuobõrano mee niĩã”, jīirã tĩa múã. Teero tiirã, ūsã mecãtigãrē judĩoa niĩhẽrãrē Cōãmacũye quetire bueadacu sãa. 47 Cōãmacū teeré jīi dutirīgu niiwī ūsãrē cūũye maquẽ jõaripũpũre:
 Yũũ mũũrē sãwõcore tiirõbiro cūũã judĩoa niĩhẽrãpũre.

Yũũ netõnẽre quetire buegũdacu niipetire macãrĩpu,*
 jīi jõarīgu niĩã, jīiyīgu Pablo.

48 Teeré tuorã, judĩoa niĩhẽrã bayirõ useniyira. “Cōãmacũye queti ãñunetõjõãã”, jīiyira. Cōãmacū catiré petihere ticonõdara padeonucãyira. 49 Tiiditapũre Jesuyé quetire wedewarucuyira. 50 Judĩoaape Pablo, Bernabére cõãdũgayira. Cūã masĩrã numiãrē cúari tiiyira.

* 13:33 Salmo 2.7. † 13:34 Isaías 55.3. ‡ 13:35 Salmo 16.10. § 13:41 Habacuc 1.5. * 13:47 Isaías 42.4; 49.6.

Cáã numiã cáãmena naĩrõ súbusera neãrã niyira. Basocã ãñurã numiã niyira. Ëmũãcãrẽ teorora cúari tiyira. Cáã ãmũã uputĩ macãrã niyira tiimacãpũre. Pablo, Bernabẽre ñañarõ tiinucãrĩ tii, cáãya ditapũ niĩarirare cõãjãyira. ⁵¹ Cũãpe tiimacã maquẽ dita cáãye dupori tũaariguere páabatecõãyira. “Mũã basiro wapa cwoa” jĩrã, teero tiyira. Iconio macãpũ wãajõãyira. ⁵² Jesurẽ padeorã Espĩritu Santo cáãmena niĩrĩ, bayirõ useniremena putuãyira.

14

Iconiopũ Pablo, Bernabẽ tiĩrigue

¹ Pablo, Bernabẽ Iconiopũre judĩoa neãrĩ wiipũ sããwa, wedeyira. Cũã tuorĩãñuremena wederi, paũ judĩoa, ãpẽrã judĩoa niĩhẽrã Jesurẽ padeonucãyira. ² Judĩoa Jesurẽ padeohẽra judĩoa niĩhẽrãrẽ cúari tii, ñañarõ wãcũrĩ tiyira Pablo, Bernabẽre. ³ Teero tiirã, Pablo, Bernabẽ yoari putuãyira tiimacãpũre. Cuiro manirõ marĩ Òpũyere wedeyira. Cõãmacãpe “diamacãrã wedeeya” jĩgũ, cũũ tutuaremena tiĩñorĩ tiyigu. ⁴ Tiimacã macãrã pũapõnã batoyira. ãpẽrã judĩoa tiirõbiro wãcũyira; ãpẽrãpẽ Jesús beserira tiirõbiro wãcũyira. ⁵ Teero tiirã, judĩoa niĩhẽrã, judĩoa, cáãrẽ dutirãmena neã, wedeseyira:

—Jãmũ, Pablo, Bernabẽre ñañarõ jĩ, ãtãperimena deesĩããda marĩ, jĩmĩyira.

⁶ Pablo, Bernabẽ cáãrẽ ñañarõ tiidugãrere tuorã, dutijõãyira. Licaonia ditapũ jea, too maquẽ macãrĩ Listra, Derbe, apeyẽ macãrĩpũcãrẽ jeayira. ⁷ Toopũre Jesuyẽ ãñurẽ quetire wedewarucuyira sũcã.

Listrapũ Pablõre ãtãperimena deerigũ

⁸ Listrapũ sĩcũ basocã wãamasĩhẽgũ duiyigu. Sicato bauãgũpũra dupori posarigu niyigu. ⁹ Toopũ duigu, Pablo basocãre wederẽre tuoyigu. Pablo cáãrẽ ñña, “ãni Jesurẽ cáãye dupori netõnemasĩrere padeoĩ” jĩ wãcũyigu. ¹⁰ Teero tiigã, bayirõ wedeseremena: —Mũũ duporimena ãñuripĩ wãmũnucãña, jĩyigu.

Cũũ teero jĩrãrã, bupucutãa, wãanucãyigu. ¹¹ Pablo teero tiirĩ ññarã, Licaonia macãrã cáãyemena bayirõ busurõmena wedeseyira:

—Cõãpõna basocã tiirõbiro õpũucutira marĩ putopũ diijeãaya, jĩyira.

¹² Bernabẽre cáãyagũ cõãmacũ Zeus wãmecutigu wãme tuuyira. Pablopere, cũũ wederi ññarã, ãpĩ cáãyagũ cõãmacũ Hermes wãmecutigu wãme tuuyira. ¹³ Tiimacã witiwaropũ Zeure padeorĩ wii niyiro. Tiwĩwĩ macũ pai wecũã ãmũãrẽ coorimena mamõãrĩre timacã sããwaropũ neeatidutiye. Pai, ãpẽrã too macãrã Pablo, Bernabẽre padeoãdara, wecuare sããdugãmiyira. ¹⁴ Cáã teerẽ tiidugãrĩ tuorã, Pablo, Bernabẽ cáã basiro cáãye sutire wéeyigãjãyira. “Mũã tiidare bayirõ ññaã” jĩrã, teero tiyira. Cáã paũ decopũ cutuwã, cáãrẽ bayirõ busurõmena jĩyira:

¹⁵ —jĩmũã ãsãrẽ teerẽ tiirĩjãña! Ësãcã mũã tiirõbĩora basocã niĩã. Mũã biiro tiirẽcutirere nocõrõrã duujãña. Mũã padeorẽ wapamaniã. Cõãmacũ catigũpere padeonucãña. Cũũ ãmũãse, atiditã, díã pairĩmaa, niipetire atibãreco niirẽre tiirigu niwĩ. Teerẽ mũãrẽ wedera atira tiãwũ. ¹⁶ Cõãmacũ tãtopũre niipetire dita macãrĩ macãrã cáã boorõ tiirĩ, cãmotãrĩrigũ niwĩ. ¹⁷ Basocã cáãrẽ padeorĩpacari, cũũ niirecutirere cũũ ãñurẽ tiirẽmena ãñõĩ niipetirare. Cũũ oco pearĩ tiirẽmena ote ducacutĩrĩ tii. Marĩrẽ ãñurõ yaarẽ tico, useniremena niĩrĩ tii, jĩyira.

¹⁸ Wãicũrare siã, cáãrẽ padeoãdara tiimiyira. Péerogã dusaãtĩri, Pablo, Bernabẽ cáãrẽ cãmotãjãyira.

¹⁹ Antioquiã macãrã, ãpẽrã Iconio macãrã jeayira toopũre. Judĩoa niyira cáã. Basocãre wãcũre wasorĩ tiyira. Pablõre ãtãperimena deẽ, “dijõãĩ” jĩmĩyira. Macã wesapũ wéewa, cũũjãyira. ²⁰ Jesurẽ padeorã cáãrẽ ñnasodeanucãyira. Cũũpe wãmũnucã, macãpũ piyajõãyigu sũcã. Apebũreco Bernabẽmena Derbepũ wãajõãyigu.

²¹ Cáã toopũ jea, Jesuyẽ ãñurẽ quetire wedeyira. Too macãrã paũ cáã buerẽre padeonucãyira. Too sĩro cáã cãmepũtãatiyira Listrapũ. Too macãrã Iconiopũ, too macãrã Antioquiapũ putuãjeayira. ²² Teemacãrĩpũre Jesurẽ padeorãre wãcũtũtuare ticoyira. “Jesurẽ padeorucũjãña”, jĩyira. “Marĩ Cõãmacũ Òpũ niirõpũ wãaadari sugũero, pee ñañarẽ wãari, wãcũbayijãrõ booa”, jĩyira. ²³ Jesurẽ padeorẽ põnarĩcõrõ butoã dutirãre beseyira. Cáãrẽ cũũrã, betĩ, Cõãmacũrẽ sãyira. “Marĩ Òpũ mũã padeogũ tiãpũaro mũãrẽ” jĩ, wãajõãyira.

Antioquiã Siria ditapũ Pablo, Bernabẽ putuãrigũ

²⁴ Pablo, Bernabẽ Pisidia ditapũ netõwã, Panfilia ditapũ jeayira. ²⁵ Pergepũ wedetõa, Atalia macãpũ búajeayira. ²⁶ Too macãrã doorĩwũmena wãayira Antioquiapũ wãara. Tiimacã macãrã cáãrẽ sicato ticocora, “Cõãmacũ mũãrẽ ãñurõ cotearo” jĩ ticocoyira. Cõãmacũ

tiidutirere tiirá wáadutiya. Cúãpe teeré tiipetitoa, putuajejõâyira. ²⁷ Tiimacãpu coera, Jesuré padeoráre néo, Cõamacü cúãmena tiiriguere wedeyira. “Cõamacü judíoa nihêrãcãrê netõnerere ticowí”, jĩ wedeyira. ²⁸ Cúã yoari putuáyira Jesuré padeorãmena.

15

Jerusalénpu neãrigue

¹ Cúã toopú niirí, ãpêrã Judea dita macãrã cúã putopu jeyira. Jesuré padeoráre bueyira: –Múã Moisére dutiré cûuriguere tiihêri, múã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãhêri, Cõamacü múãrê netõneríqui, jĩyira.

² Pablo, Bernabé cúãmena bayiró cãmerí wedeseyira. Teero tiirá, Antioquía macãrã Jerusalénpu ticocoadara, Pablo, Bernabé, ãpêrã too macãrãrê beseyira. Cúãrê jĩyira: –Jerusalénpu wáaya. Jesús beserirãmena, ãpêrã butoá dutirãmena wedesera wáaya tee marí wedesere maquêrê, jĩ ticocoyira.

³ Jesuré padeorá cúãrê ticocori, Fenicia dita, Samaria ditapu netõwáyira. Teemacãrĩpu netõwára, judíoa nihêrã cúã Jesuré padeonucãrigue quetire wedeyira. Tee quetire tuorá, niipetira Jesuré padeorá bayiró useniyira.

⁴ Cúã Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá, Jesús beserira, ãpêrã butoá dutirã cúãrê bocayira. Cúãrê Cõamacü cúãmena tiiriguere wedeyira. ⁵ Toopáre siquêrã fariseo basoca Jesuré padeorá niyira. Cúã wãmuncã, wedeseyira:

–Judíoa nihêrã cúã Jesuré padeorí, cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãdutiwo booa. Moisére dutiré cûuriguere tiidutiwo booa, jĩmiyira.

⁶ Teero tiirá, Jesús beserira, ãpêrã butoá dutirã neã, wedeseyira tee maquêrê. ⁷ Cúã yoari cãmerí sãñã wedeseari siro, Pedro wãmuncã, cúãrê jĩyigu:

–Yáa wedera, múã masiã: Cõamacü jõo niiritopu, judíoa nihêrãrê cúãye quetire wede-dutigu, yãre beserígu niiwí. Cúãcãrê teeré tuo, “Jesuré padeoáro” jĩrigu niiwí. ⁸ Cõamacü niipetire basocã wãcũrêre masígú “yára niíya cúã” jĩrêre ãñogú, Espiritu Santore ticorigu ni-iwí cúãrê marírê cãu ticorirobirora. ⁹ Marírê cúãmena tuuducãwaririgu niiwí. Cúãcãrê Jesuré padeorí, cúã ñañarê tiirêre acabórigu niiwí. ¹⁰ Múã Cõamacãrê “mũu cúãrê netõnemasíricu, cúã Moisére dutiré cûuriguere tiihêri” jĩrã tiicú. Marí ñecusũmũ Moisére dutiré cûuriguere tii sicãribíriyira; maricã sicãribíricu. ¹¹ Cõamacü judíoa nihêrãrê tiiróbiro marírê netonéqui. Jesús marí Óparê padeorí, wapa booró maniró maricãrê netonéqui, jĩyigu Pedro.

¹² Teeré tuorá, niipetira ditamanijõâyira. Bernabé, Pablo wedeserecãrê ãñuró tuoyira. Judíoa nihêrã putopu Cõamacü cúãmena tiêñonetõriguere wedeyira. ¹³ Cúã wedetoari, Santiago wedeyigu:

–Yáa wedera, tuoyá. ¹⁴ Cõamacü judíoa nihêrãpũre cúãyara niíadarare besesugueriguere wedeawí Simón Pedro. ¹⁵ Profetas teerora jóarira niiwã. Cúã jóariguere ãñuró tuoyá:

¹⁶ “David dutirigu petirí siro, cúã pãrãmérã niinunusera dutirigu petirí siropu, sicã David pãrãmi niinunusegure yũu cúã õpũ sõnecogudacu sũcã.

¹⁷ Teero tiirá, judíoa nihêrã yãre padeoádacua, yũu beserira niijĩrã”, ¹⁸ jĩrigu niiwí Cõamacü.

Tiãtopu teeré jĩrigu niiwí Cõamacü, basocãre masídutigu,* jĩ jóarira niiwã.

¹⁹ “Too docare judíoa nihêrã Jesuré padeonucãrãrê “dutipotocõrijããda sãa” jĩ wãcũã yũu.

²⁰ Ateré jóaada cúãrê: Wáicura dii cúã padeoráre ticoariguere yaarijãña. ãpêrãména ñañarõ ñeapeerijãña. Wáicura dii dí cõãña maniré diiré yaarijãña. Wáicura diire sínirijãña, jĩ jóaada.

²¹ Múã masiã: Tiãtopu marí yeerisãre barecoricõrõ Moisére dutiré cûuriguere wedenucãjĩya. Maricã atitóre buedecocutia. Teeré niipetire macãrĩpu judíoa neãrê wiserĩpu bueyya, jĩyigu Santiago.

Judíoa nihêrãrê jóaripũ

²² Teero tiirá, Jesús beserira, ãpêrã butoá dutirã, niipetira Jesuré padeorãmena jĩyira: “Marí ticocoadarare beseri, ãñuãdacu. Pablo, Bernabéména cúãrê ticococo Antioquiãpu”, jĩyira. Judare beseyira. Cúãrêna ãpêrã Barsabás jĩyira. ãpĩ Silas niyigu. Cúã puarã cúã ãñuró padeorá niyira.

²³ Cúãmena atipũ ticocoyira:

* 15:18 Amós 9.11-12.

“Ësã Jesús cãuyere wededutigu beserira, ãpërã butoã dutirá muã judíoa niihërãrê ãñudutia. Muã ãsã baira tiiróbiro niirã Antioquíaru, Siriaru, Ciliciaru niirãrê jóaa. ²⁴ Síquërã ãno macãrã ãsã menamacãrã ãsã dutiró maniró muã putoaru wáyira. Muãrê potocõáyira. Cúã wederémema muãrê wedewisioayira. ²⁵ Teeré tuorã, ãsã sícãribíro wãcúremana ãmuã síquërãrê muã putoaru bese, ticocori, ‘ãñuãdacu’ jñãwũ. Cúã wãaadacua Bernabé, Pablo marí bayiró maírãmema. ²⁶ Bernabé, Pablo síãrĩquiora tiyira, Jesucristo marí Òpýere buera. ²⁷ Judas, Silas ãsã ticocora wedeadacua atipũ maquërê. ²⁸ Ësãrê Espírítu Santo wãcúre tiorobirora pee dutiré muãrê cũüricu. Ate bayiró booré dícare muãrê cũũãda: ²⁹ Wáicura dii cúã weerirare ticoariguere yaarijãña. Wáicura díre sínirijãña. Wáicura dii díi cõãña maniré díire yaarijãña. Æpërãmema ñañaró ñeeaperijãña. Muã ate dutirére tiirã, diamacã tiirã niíãdacu. Nocõrãrã niã”,

jñ jóayira.

³⁰ Cúã “wãara tiia” jñ, Antioquíaru wãajõáyira. Toopú jea, basocãre neãduti, tiipürê wiyayira. ³¹ Tiipürê bueri tuorã, wãcütutuare ñeerã, ãñuró useniyira. ³² Judas, Silas profetas niijirã, yoari wedeyira. Æñuró wãcütutuare, ãñuró yeeripũnacutire ticonemoyira cúãrê. ³³ Yoasãñuri niyira cúãmema. Too síro “wãara tiia” jñ, wãajõáyira. Too macãrãpe “Cõãmacãmema wáyã muãrê ticocorira putoaru” jñcoyira. ³⁴ Silape “wãagu tiia” jñpacu, “yuu ãno putuãguda” jñ, putuãjayigu. ³⁵ Pablo, Bernabéã too Antioquíaru putuãjayira. Pau ãpërãmema too macãrãrê Jesuyé quetire bueyira.

Pablo, Bernabé cãmerĩ cõãrigue

³⁶ Nocõrõ yoari siro, Pablo Bernabére jñiyigu:

–Jãmu súcã, wãaco marí Jesuyé quetire bueré macãrĩcõrõ. Jesuré padeonucãrirare ññanetõãda, ¿deero niirecutimĩi cúã? jñrã, jñimiyigu.

³⁷ Bernabé néewadugamiyigu Juan Marcocore. ³⁸ Pablope jñiyigu:

–Too sugueropu bueyapacutiriwi cãũ. Panfiliaru marí niirí, cõãcoputuaatiwi. Marímena wãanamorí booríga, jñiyigu.

³⁹ Cúã basiro bayiró cãmerĩ wedese, cúã, cãmerĩ cõãjayira. Bernabépe dooríwumena Chipre nũcũrõpu Marcocore néewayigu. ⁴⁰ Pablope Silare beseyigu. Jesuré padeorã “Cõãmacã cũũ ãñuré tiorémema muãrê cotearo” jñ sãibosãari siro, wãajõáyigu. ⁴¹ Wãa, Siria, Cilicia ditapu netõwáyigu. Jesuré padeorãre wãcütutuare ticonemoyigu.

16

Silas, Timoteore Pablo néewarigue

¹ Pablo Derbe, Lистра macãrĩpare jeayigu. Toopú sícũ Jesuré padeogãre buajeayigu. Cũũ wãmecutiyigu Timoteo. Cũũ judíoayo Jesuré padeogó macã niyigu. Pacupé griegoayũ niyigu. ² Jesuré padeorã Lистра, Iconio macãrã cũürê “ãñuniĩ” jñ wedeseyira. ³ Pablo cúürê bapacutiario jñgã, néewadugayigu. Judíoare tiigũ, Pablo Timoteo cõnerigu yara macã caseróre widecõãdutyigu. Judíoa niipetira tiidita macãrãpe Timoteo pacu griegoayũ niirére masiyira. ⁴ Teero tiitõã, macãrĩpãre netõwáyira. Jerusalén macãrã Jesús beserira, ãpërã butoã dutirá dutiré cũüriguere wede, “teeré tiyã” jñnetõwayira. ⁵ Teero tiirã, Jesuré padeorã wãcütutuanemoyira. Jesuré padeodúriyira. Bãrecoricõrõ ãpërãcã Jesuré padeonucãyira.

Pablo quëëgũ tiiróbiro Macedonia macãrê ññarigue

⁶ Too síro cúã Asia ditapu Jesuyé quetire buera wãadugarare Espírítu Santo cãmotáyigu. Teero tiirã, Frigia, Galacia ditape tããtãwã, ⁷ Misia dita táariropu jeayira. Toopú jea, Bitinia ditapu wãajõãmiyira. Espírítu Santo toopúcãrê wãadutiriye. ⁸ Teero tiirã, Misia netõwã, búawayira Troaspu. ⁹ Toopú ñami Pablo quëëgũ tiiróbiro sícũ Macedonia dita macã cũũ putu wedesenucũri ññayigu:

–Ësã Macedonia macãrãrê tiápugu tããatiya, jñiyigu.

¹⁰ Cũũ quëërõpu tiiróbiro ññãari siro, máata ãsãrê néewaadariwure ãmããwũ.* “Cõãmacã marĩrê Macedonia macãrãrê Jesuyé ãñuré quetire wededutigu tiãjĩyi”, jñ wãcũwũ.

Filipospu Lidia padeonucãrigue

¹¹ Ësã Troaspu niãrira dooríwumena diamacãrã Samotracia nũcũrõpu wãajõãwũ. Apebúreco Neápolis macãpu wãawũ. ¹² Too macãrã Filipospu maajeãwũ. Romanu tiirí macã niã. Macedonia ditapure Filipos búri niirí macã mee niã. Tiimacãpũre síquë bũrecori putuãwũ. ¹³ Judíoa yeerisãri bũreco niirí, tiimacãrê witiwa, díã wesaru jeawũ. “Judíoa súbusero toopú niibocu”, jñ wãcũwũ. Numiã neããrirare buajeã, cúãmema dúi, wedewũ cúãrê.

* **16:10** Lucas atipũ jóarigu Troaspu niijiyi. Pablo toopú jeari, Lucas cúãmema wáyigu Macedoniaru.

14 Toopáre sícō Tiatira macā macō niiwō. Coo suti wapapacáre sōā ñiisāñúre dúago niiwō. Cōāmacārē padeogó niiwō. Coo wāmecutiwo Lidia. Coo Pablo wederére tuorí, Cōāmacā coore añurō tuonānāseri tiiwí. 15 Coore, cooya wii macārārē wāmeōtiari siro, ūsārē jīwō:

—Yūre “diamacārā Jesuré padeogó niyo” jī wācūrā, jāmu, yáa wiipu putuáya, jīwō.
Coo bayiró putuáutiri tuorá, putuáwu.

Pablore, Silare peresuwiipu sōnecorigue

16 Sicabureco ūsā Cōāmacārē súbuseropu wáara, sícō numiō wātí sāānorigore bocawu. Coo āpērārē dutiapereni basoco niiwō. Wātí masiré ticorémena too síropu wáaadarere wedemasíwō. Coo teero wederémena coore dutiopera pairó niyeru wapaséwa. 17 Pablore, ūsārē bayiró busurómena jīnānūsewo:

—Āniā Cōāmacū ūmuāsepu niigúrē padecotera niīya. Cōāmacū basocáre netónére quetire wedeeya, jīwō.

18 Pee burecori teero jīnānūsewo. Pablope páasuti, cāmenucā, wātí coomena niigúrē jīwí:

—Muu coomena niigúrē Jesucristo wāmemena witiwadutia, jīwí.

Máata witiwōarigu niiwí.

19 Coore dutiopera “deero tii niyeru wapatānemicu coomena” jīwā. Teero tiirá, Pablo, Silare ñee, tiimacā decopu dutirápure néewawa. 20 Queti beserí basoca putopare néeeja, jīwā:

—Āniā judíoa niīya. Maríya macā macārārē wedeñañorā tiīya. 21 Apeyé niirecutirere bueeya. Marí romanuā niijírā, teero niirijārō booa. Marí teeré tiimasíría, jīwā.

22 Toopú neāāriracā Pablo, Silamena cúajōwā. Queti beserí basoca Pablo, Silare cúāye sutire tuuwéduti, tānadutiwa. 23 Cúārē bayiró tānatóa, peresuwiipu tuunécōsōnecowa. Tiiwí coterí basocare dutiwitíwari jīrā, añurō biajādutiwa. 24 Cúā teero jīrī tuogú, peresuwi coterí basoca niituri tatiapu tuunécōsōnecoyigu cúārē. Puagú yucugú tusure coperi watoapu cúāye duporire súcūduti, siatú, biadupójáyigu.

Cōāmacū dita cāmeñarí tiirígue

25 Ñami deco Pablo, Silas Cōāmacārē sái, basapeoyira. Āpērā peresu niirā cúā basari tuoyíra. 26 Wācūña manirō dita bayiró cāmeñayiro. Cúā niirí wii maquē botarí cāmeñayiro. Máata tiiwí biare soperāmarí pāōpetijōāyiro. Niipetira peresuwiipu niirārē cōmedárimena siatúarigue jōāpetijōāyiro. 27 Tiiwí coterí basoca wācā, tee pāōarigue soperire ñña, “dutipetijōāya” jī wācūmiyigu. Teero tiigú, cuigu, cūū basiro espada née, siāgúdu tiimíyigu. 28 Pablope cúārē bayiró wedeseremena jīyigu:

—Muu basiro ñañarō tiiríjāña. Ūsā ānopú niipetijāā, jīyigu.

29 Teero jīrī tuogú, cúārē coterí basocupe siāwócore néeatiduti, siācutúsáyigu Pablo, Silas niirōpu. Cúigu, bayiró ñapōpigura, cúā puto ñicācoberimena jeacūmuyigu. 30 Too síro wūmunucā, cúārē néewitiwa, sáiñáyigu:

—¿Deero tiibógari yuu, Cōāmacū yūre netónéārō jīgú?

31 Cúā yūyira:

—Muu ūsā Ōpū Jesuré padeogú, netónénogūdacu. Mūya wii macārācā padeorá, netónénoādacua, jīyira.

32 Cúārē, cūūya wii macārārē Cōāmacūye quetire wedeyira. 33 Ñami tii horara cúā tānaārigue cāmíre cosegúdu néewayigu. Coseári siro, máata cūū, cūūya wii macārā wāmeōtinoyira. 34 Tiiwí coterí basoca cūūya wiipu néemuāwa, cúārē yaaré ecayigu. Cūū, cūūya wederamena bayiró useniyira Cōāmacārē padeonucārā.

35 Bóeri queti beserí basoca tiimacā coterí basocare jīyira:

—Īniārē wionécodutira wáaya, jīyira.

36 Tiimacā coterí basoca toopú jea, cúā jīāriguere tiiwí coterí basocare wedeyira. Teeré tuo, cūūpu Pablore wedeyigu sáa:

—Múārē queti beserí basoca “wionécoaro” jīārira niāwā. Teero tiirá, añurō wáaya, jīyigu.

37 Pablope tiimacā coterí basocare jīyigu:

—Ūsā romanuā niipacari, queti beserí basoca ūsā tiáriguere beseripacara, ūsārē basocá ññacoropu tñanarí tiāwā. Peresuwiipu tuunécōnecori tiāwā. Mecātīgā ūsārē basocá ññahēropu wionécodugacua. Niiria. Cúā basiro atijírā, ūsārē néewionecora atiaro, jīyigu.

38 Tiimacā coterí basoca queti beserí basocare wedera wáayira.

—Īniā “romanuā niā ūsā” jī wedeawā, jīyira.

Teeré tuorá, queti beserí basoca cuiyira. 39 Tiiwiipú jea, cúārē acabóre sáiýira. Sáiótó, cúārē peresuwiipu niirārē néewioneco: —Atimacārē niiríjāña; wáaya, jīyira.

⁴⁰ Pablo, Silas peresuwiipu niĩarira wáa, Lidiaya wiipu sããwayira sũcã. Toopú Jesuré padeorãe ñña, wãcütutuare tico, wáajõâyira.

17

Pablo Tesalónicapu tiirígue

¹ Pablo, Silas netõwáyira Anfípolis, Apolonia macãrĩrẽ. Too netõwã, jeayira Tesalónica macãpu. Tiimacãpũre judíoa neãrí wii niyiyo. ² Pablo cãũ tiirucúrobirora tiwiiipú sããwayigu. Itiã semana cãũ yeerisãre bãrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ wedeyigu. ³ Tiipũ maquẽrẽ cããrẽ wede, “Cõãmacũ beserigũre ññaarõ netõ diari siro, masãgũdaqui” jĩ wedeyigu.

—Jesús yũũ múãrẽ jĩãrigũ Cõãmacũ beserigũra niĩ, jĩyigu.

⁴ Cãũ wederi tuorã, siquẽrã judíoa “teerora niĩã” jĩ, Pablo, Silamena niinũcãyira. Teero biiri paũ griegoa Cõãmacũrẽ padeorã, paũ uputí macãrã numiã cããmena niinũcãyira. ⁵ Teero tiirã, ãpẽrã judíoa ññatuyiira Pablo, Silare. Teero tiirã, ãmuã daderãre, ññaarã niisodeaatirare neõ, tiimacã macãrãrẽ cúaaro jĩrã, acaribídutyiira. Cãã cúaara, Jasónya wiipu wáyira. Pablõre, Silare basocã decopũ neéwaadara ãmaãrã wãamiyira. ⁶ Buaríyira. Cããrẽ buahéra, Jasónrẽ, ãpẽrã Jesuré padeorãre ñee, wéwayira. Acaribíwa, tiimacã dutirã putopũ jea, wedesãyira:

—Ñniã niipetiro cãũ wáaropũre wedemecũõrã tiicúa. Maríya macãrẽ teorora tiijeãya. ⁷ Jasón cããrẽ cãuya wiipu cõoárigũ niĩãwĩ. Cãã niipetire romanuã õpũ dutirẽre netõnũcãrã tiãwã. “Ãpĩ õpũ niĩ, Jesús wãmecutigu” jĩrã tiãwã, jĩyira acaribíremena.

⁸ Cãã teero jĩrĩ tuorã, niipetira, cããrẽ dutirãcã dee tii masĩriyira. ⁹ Jasónrẽ, cãũ menamacãrãrẽ niyeru cũũdutyiira cããmena.

—Ate wisiõre quẽnojeáripũ, wiyaáda múãrẽ tee niyerure, jĩyira.

Niyeru cũũãri siro, cããrẽ duujãyira.

Pablo Bereapu tiirígue

¹⁰ Máata tiĩñamirã Jesuré padeorã Pablo, Silare wáadutyiira Berea macãpu. Toopú jea, judíoa neãrí wiipu sããwayira. ¹¹ Berea macãrãpe Tesalónica macãrã nemorõ basocã ãñurã niyira. Cãã wederẽre tũouseníyira. Teerẽ tuorã, ¿diamacãrã niimiĩ? jĩ masĩdugara, bãrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ teero buerucujãyira. ¹² Teero tiirã, paũ Jesuré padeonũcãyira. Basocã ãñurã griegoa numiã, ãmuãcã paũ padeonũcãyira. ¹³ Tesalónica macãrã judíoa Pablo Bereapu “Cõãmacũye quetire wedegu tiãyigu” jĩrẽre tuoyira. Teero tiirã, toopú wáyira. Wedemecũõ, cúari tiyira. ¹⁴ Teero tiirĩ ññarã, Jesuré padeorã máata Pablõre díã pairímaapu wáadutyiira. Silas, Timoteo tiimacãpũra putãájãyira. ¹⁵ Pablõre neéwarira Atenaspu jea, cãũrẽ toopú cũũjã, cãmecópũtuayira. Cããmenarã Pablo queti tico-cõyigu:

—Boyero Silas, Timoteo atiaro ãnopú, jĩyigu.

Pablo Atenaspu tiirígue

¹⁶ Pablo Atenaspu cããrẽ yuegu, tiimacã macãrã pee cãã padeorã weerirare ññagũ, bayiró wãcũyigu. ¹⁷ Teero tiigũ, judíoa neãrí wiipu sããwa, judíoamena, ãpẽrã Cõãmacũrẽ padeorãmena wedeseyigu. Bãrecoricõrõ macã decopũ cãũ buajeãramena wedeseyigu. ¹⁸ ãpẽrã epicũreoyere buerã, estoicoyere buerã Pablõmena wedeseyira. Cãũ Jesuyẽ quetire, diari-rapu masãrẽre wedeyigu cããrẽ. Cãã basiro cãmerĩ sãññãyira:

—¿Deero jĩũdugagu tiĩ ãni, teero wedeseãmajãgũ? jĩyira.

ãpẽrãpé jĩyira:

—Apeditã macãrã cãã padeorãye maquẽrẽ wedesegu niitu niĩ, jĩyira.

¹⁹ “Jãmu” jĩ, cãũrẽ neéwayira Areópago burõpu, dutirã neãrucurõpu. Cãũrẽ jĩyira:

—Mũũ mama buerẽ wederẽre tũodũgãga. ²⁰ Mũũ tuoyã manirĩguere wedesea. Teerẽ masĩdugaga. ¿Deero jĩũdugaro tiĩ? jĩyira.

²¹ Atenas macãrã, aperõ macãrã toopú jea niirã mama queti dícare tũo, wedese usenicua.

²² Pablo Areópagõpu neãrã decopũ wãmũnũcã, jĩyigu:

—Múã Atenas macãrã, múãyarare bayiró padeõa, yũũ ññarĩ. ²³ Yũũ ññanetõgũ, múã sũbuserere ññagũ, sicaró múã sũbuserõpu jóaturiguere ññaãwũ: “MASIÑA MANIGÛRÊ SÛUBUSERO NIÑÃ”, jĩ jóaturigũ niĩãwũ. Múã masĩripacara sũbusegũrena yũũ múãrẽ wedea.

²⁴ Cõãmacũ atibãrecore, atibãrecõpu niirẽcãrẽ tiirĩgu niĩwĩ. Ëmuãse, atiyepã Òpũ niĩ. Teero tiigũ, basocã cãã tiirẽ wiserire niiriqui. ²⁵ Marĩ paderẽmena cããrẽ tiãpumasĩña

manicú. Apeyenó dusarícu cāūrē. Cūū niipetirare catiré, yeerisāre, apeyé niipetirare ticoqui.

²⁶ Sīcū basocūmenarā niipetire pōnarī macārā wāari tiirīgu niiwī. Cūūrē atibúreco niipetiroḡu wāa, niirī tiirīgu niiwī. Cūūrā niipetire pōnarīrē “atiditapú nocōrō yoari niīadacua” jī cūūriḡu niiwī. ²⁷ Cōāmacū teero tiirīgu niiwī, cūūrē āmaāārō jīḡū. Āñurō āmaāmasihērā niipacara, buabōcua. Cūū marī sīquērā putogā niiqui. Yoaropu niiriqui. ²⁸ Cūū tutuaremena marī cati, wāamasī, niīā. Múā basarēre jóarira biiro jóarira niiwā: “Marīcā cūū pōna niīā”. ²⁹ Marī Cōāmacū pōna niijīrā, oro, plata, ūtāmena tiirirare “Cōāmacū niīi” jī wācūrijārō booa. Marī wācūreḡena Cōāmacū queorēre tiimasīricu. ³⁰ Cōāmacū too suguero macārāpure cūūrē masīrijīrā, cūū dutirēre tiihēre teero iñajīriḡu niiwī. Atitōre niipetirare niipetiroḡare cūā ñañarē tiirēre wācūpati, wasodutiqui. ³¹ Cōāmacū niipetirare wapa tiíadarē burecore besetoayīgu. Tiibureco jeari, queoró jīrēmena wapa tiigúdaqui. Cūū beserigumena teero tiigúdaqui. “Cūūrā múārē wapa tiigúdu niīi” jī ēñogú, diarigūpure masōriḡu niiwī, jīyīgu Pablo.

³² Diarirapū masārēre wederi tuorá, sīquērā buijāyira. Āpērāpé: —Too síro mūū wedeseri tuoáda teerēja, jīyira.

³³ Pablo cūā too niirīrā, wájajōāyīgu. ³⁴ Sīquērā Jesurē padeó, Pablōre nūnuyīra. Sīcū Areópogopu dutirāmena neārucugu niyīgu. Cūū wāmecutiḡu Dionisio. Apegó Dámaris wāmecutiḡu. Āpērā cūāmena niyira.

18

Corintopu Pablo tiirīgu

¹ Too síro Pablo Atenaspu niīariḡu Corinto macāpu wájajōāyīgu. ² Toopú jeagu, judíoayū Ponto dita macārē buajeáyīgu. Cūū wāmecutiḡu Aquila. Pablo toopú wāaadari suguero, Claudio romanuā ḡpū judíoa Romapū niīārē witiḡutiḡu. Aquila, cūū nūmo Priscilamena Italiapū niīarira witi, jeayira tiimacā Corintore. Pablo cūūrē iñagū wáyayīgu. ³ Cūū cūā paderēnorā padegū niijīḡū, cūāmena padegudu putuáyīgu. Wáicura caserimena wiseri tiirā niyira. ⁴ Judíoa yeerisāre burecoricōrō cūā neārī wiipū wedegu wáyayīgu. Judíoare, judíoa niihērārē padeodugári tiidugágu tiimíyīgu.

⁵ Silas, Timoteo Macedoniapū niīarira jeari, Pablo wederé dícu wedeyīgu. “Jesús Cōāmacū beserīgu niīi”, jī wedemiḡu judíoare. ⁶ Cūāpe cūū wederēre cāmotanucāyira. Cūūrē ñañarō jīyira. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē ñañarō tiíadarere ēñogú, cūū sotoá sñañarīrore, tuuwé páabateyīgu. Cūūrē jīyīgu:

—Múā pecameḡu wāari, múāye wapa niīadacu; yēe wapa mee niīadacu. Teero tiigú, mecūāmena judíoa niihērārē wedegu wáaguda, jīyīgu.

⁷ Tiwií niīariḡu witiwayīgu. Apewií putogā niirī wiipū sāāwayīgu. Tiwií Ticio Justoya wii niyiro. Cōāmacūrē padeogú niyīgu cūū. ⁸ Judíoa neārī wii dutigú, cūūya wii macārāmena Jesurē padeoyīra. Cūū wāmecutiḡu Crispo. Pau too macārācā Pablo wederēre tuorá, Jesurē padeoyīra. Padeó, wāmeōtinoyira.

⁹ Sicañami Pablo cānirīpacu, quēḡgū tiirōbiro Jesús cūūrē wederi tuoyīgu. Cūūrē jīyīgu: —Cuirijāña. Yēere wederucujāña. Wededujā tiirijāña. ¹⁰ Yūū mūūmena niirucujāā. Basocā mūūrē ñañarō tiimasīricu. Atimacārē paḡ yūūre padeoádera niīya, jīyīgu.

¹¹ Teero tiigú, Pablo sīcacāma apēcāmá deco toopú putuáyīgu. Cōāmacūye quetire bueyīgu.

¹² Teeburecorire sīcū Acaya dita dutigú niyīgu. Cūū wāmecutiḡu Galión. Cūū dutigú niirito, judíoa sīcārībro wācūrā Pablōre ñee, queti beserópū neéwayira. ¹³ Galiónrē jīyira:

—Āni Cōāmacūrē padeodutire romanuā ḡpū dutirēre netōnucārē niīā, jīyira.

¹⁴ Pablo wedegudu tiirī, Galión judíoare wedesuguecojāyīgu:

—Āni apeyenó ñañoātā, basocāre ñañarō tiíatā, múārē āñurō tuobojāyīu. ¹⁵ Múāye, múā judíoa dutirē niirī, múā basiro quēnoñá. Yūū teenórē besegudu mee niīā, jīyīgu.

¹⁶ Cūā queti beserópū niīarirare cōāwionecoḡayīgu. ¹⁷ Niipetira Sóstenes judíoa neārī wii dutigūre ñee, queti beserī wii díamacū páayira. Galiónpe “cūā booró tiíaro” jījāyīgu.

Antioquíapu Pablo coeputūarīgu, too síro cūū wedewanemorigue

¹⁸ Pablo peeburecori putuáyīgu Corintopu. Too síro Jesurē padeorāre “wáagu tiia” jī, doorīwūmena wájajōāyīgu Siria ditapu wáagu. Priscila, Aquila cūūmena wáyayira. Cencreapu búawasugueyira. Toopú Pablo Cōāmacūrē “biiro tiigúda” jīrirobirora tiigú, cūū póare pedecōjāyīgu. ¹⁹ Too macārā Ēfesopu tiājeayira. Tiimacāpu Pablo cūūyīgu Priscila, Aquilare. Cūūpe judíoa neārī wiipū sāāwa, judíoare wedeyīgu. ²⁰ Cūūrē yoasāñurī putuáḡutiḡimiyira. Cūūpe boorīyīgu.

²¹ —Jerusalénꝑꝛu yũure wáaro booa, bosebũreco ññagũ wáagu. Múãrẽ ññagũ atinemogũdacu, Cõãmacũ boorĩ, jĩiyigu.

“Wáagu tiia” jĩĩ, wáajõãyigu doorĩwũmena. ²² Cesareꝑꝛu jea, Jerusalénꝑꝛu maawáyigu. Toopũ Jesuré padeorãre añudutiyyigu. Too macũ Antioquiãꝑꝛu wáajõãyigu. ²³ Toopũre pẽero nii, wáajõãyigu sũcã. Galacia dita maquẽ macãrĩrẽ, Frigia dita maquẽ macãrĩrẽ netõwáyigu. Niipetira Jesuré padeorãre wãcũtutuare ticonemoyigu.

Apolos Éfesopũ buerigue

²⁴ Tĩatore judíoꝑꝛu Alejandría macã macũ Éfesopũ jeayigu. Cũũ wãmecutiyyigu Apolos. Cũũ añũrõ wedemenigũ niyyigu. Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ añũrõ masĩgũ niyyigu. ²⁵ Marĩ Õpũ “biiro niirecutiro booa” jĩĩrẽre buenorigu niyyigu. Juan basocãre wãmeõtigu buerigue dícare masĩpacu, diamacũ Jesuyẽre bueyigu useniremena. ²⁶ Cũũ judíoa neãrĩ wiipũ cuire manirõmena wedenũcãyigu. Priscila, Aquila cãũrẽ tuo, néewa, Cõãmacũye quetire añũrõ diamacũ wedenemoyira.

²⁷ Cũũ Acayapũ “wáagudu tiia” jĩĩrĩ, Jesuré padeorã “añũrõ wáaya” jĩiyira. Cãũrẽ paperapũ jóabosayira. Jesuré padeorã Acayapũ niĩrãrẽ “Apolore añũrõ bocaya” jĩĩ jóayira. Cũũ toopũ jeagu, Cõãmacũ tiãpuremena Jesuré padeorãre añũrõ tiãpuyigu.

²⁸ Cũũ niipetira ññacoropũ judíoare cãũ wedemeniremena docacũmurĩ tiyyigu. Cõãmacũye queti jóaripũꝑꝛu cãũrẽ buẽ, “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩĩ” jĩĩrẽre ãñoyigu.

19

Éfesopũ Pablo buerigue

¹ Apolos Corintopũ niirito, Pablope ãmũãreburire netõwã, Éfesopũre jeayigu. Toopũ síquẽrã Cõãmacũrẽ padeorãre buajeayigu. ² Cãũrẽ sãñáyigu:

—Múã Cõãmacũrẽ padeorĩ, ¿Espĩritu Santo múãmena niĩnacãrĩ? jĩiyigu.

Cãũpe yũuyira:

—Õba. Hsã Espĩritu Santo niĩrẽre tuoherã niitu, jĩiyira.

³ —Too docare ¿noã wederiguere padeojĩrã, wãmeõtidutiri? jĩiyigu.

—Juan wederiguere padeojĩrã, wãmeõtidutiwu, jĩiyira.

⁴ Pablo jĩĩnemoyigu:

—Juan basocãre wãmeõtiyyigu. Teeména cãũ ññañarẽ tiĩrẽre wãcũpati, wasorẽre ãñoyira. Juan biiro wedeyigu: “Yũũ siro ãpĩ atigudaqui. Cãũrẽ padeoyã”, jĩiyigu. Cãũ teero jĩĩ wederigara niĩĩ Jesús, jĩiyigu.

⁵ Cũũ teero jĩĩrĩ tuorã, Jesús wãmemena wãmeõtidutiyyira. ⁶ Pablo cãũrẽ ññaapeorĩ, Espĩritu Santo cãũpure niigũ diijeayigu. ãpẽrã basocãye wedeserere masĩpacara, wedesenũcãyira. Cõãmacũ wededutirere wedeyira. ⁷ Cãũ niipetira niĩrã, doce ãmũã niyyira.

⁸ Pablo tiimacãꝑꝛu judíoa neãrĩ wiipũ wáarucuyigu. Ñĩĩrã muĩpũrã tiwiipãre cuire manirõmena wedeyigu. “Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩãdare jeatoaa” jĩĩrẽmena Jesuré padeorĩ tiijãdugagu tiyyigu. ⁹ Síquẽrã cãũ wederẽre tuodugãriyyira. Padeorĩyira. Mama buerẽre basocã tuocóropũ ññañarõ wedeseyira. Teero tiigũ, Pablo witiwecojõãyigu; Jesuré padeorãre néewitiwayigu. Bãrecoricorõ Tiranoya wiipũ neãyira. Tiiwĩ buerĩ wiipũ bueyigu sũcã. ¹⁰ Pũacãmã bueyigu. Teero tiĩrã, tiidita Asia macãrã tuopetijõãyira Jesuyẽ quetire. Judíoa, judíoa niĩhẽrãcã teerẽ tuoýira.

¹¹ Cõãmacũ cãũ sícũrã tiĩmasĩrẽre Pablomena tiĩñoyigu. Cãũmena ññaña manirẽre tiyyigu. ¹² Cũũ paacõãre caserire, cũnya õpũũ pẽniãrigue caserire néewayira diarecutirare. Teeména netõnẽyira; wãtĩã sããnorirare cõãwionecoyira.

¹³ Síquẽrã judíoa wãanetõrã wãtĩãrẽ cõãwionecora niyyira. Cãũ marĩ Õpũ Jesús wãmemena wãtĩãrẽ cõãwionecodugamiyyira.

—Jesús Pablo wedewarucugu wãmemena múãrẽ witiwadutia, jĩĩmiyyira wãtĩãrẽ.

¹⁴ Teerora tiĩrã tiimiyira Eceva põnacã. Eceva judíoꝑꝛu, paĩarẽ dutigũ niyyigu. Cũũ põna sietẽ niyyira. ¹⁵ Cãũ teero tiĩrĩ, wãtĩ cãũrẽ yũuyigu:

—Jesuré yũũ masĩã. Pablocãrẽ masĩã. ¿Múãpeja noãnõ niĩĩ? jĩiyigu.

¹⁶ Basocã wãtĩ sããnorigu cãũpũre bupũñãpeayigu. Cãũ niipetira nemorõ tutuanetõnũcãjãyigu. Cãũrẽ ññañarõ peti tiyyigu. Sutimanĩrã, cãmicutira tiiwĩ niĩãrira cutucówitiwayira. ¹⁷ Cãũrẽ teero wáare quetire Éfeso macãrã tuopetijõãyira. Niipetira judíoa, judíoa niĩhẽrãcã tuoýira. Bayirõ cuiyira sãa. Marĩ Õpũ Jesuyẽre añũrõ quioniremena wedeseyira sãa.

¹⁸ Pau too sugueropũ Jesuré padeonũcãrira jea, cãũ ññañarẽ tiĩrẽre wedeyira. ¹⁹ Pau yaso doarira cãũ buerẽ papera tutirire néeneõ, sóecõãjãyira niipetira ññacoropũ. Teetutiri wapa

cáa bapaqueori, “cincuenta mil” niyeruquiri plataquiri wapacutímiyiro. ²⁰ Ateména marí Òpüye queti sesajõarõ tiyíro. Cõamacú tutuaremena pau padeonemórã tiyíra.

²¹ Ate wáari siro, Pablo wácüiyigu: “Υἱοῦ Jerusalemu putuawaguda. Toopú wáaadari suguero, Macedonia, Acaya ditapu ññanetõgũ wáaguda. Jerusalemu jea, niĩari siro, Romapu ññagũ wáaro boocú”, jĩ wácüiyigu. ²² Teero tigú, puarã cãürẽ tiĩapurare ticocosugueyigu Macedoniapu. Cãã niyira Timoteo, Erasto. Cãũpe putãjãyigu ména toopú Asia ditapu.

Éfesopu Cúasore Wáarigue

²³ Tiatorena mama buerẽ padeorémena bayirõ cúasore wáayiro. ²⁴ Cúasori tiinucãyigu sícũ plata padegú. Cũũ wãmecutiyyigu Demetrio. Platamena cáã padeogóya wii tiirõbiri biirẽ wiserigã tii, dúagu niyyigu. Cãã padeogó weerigo wãmecutiyyigo Artemisa. Tee wiserigãrẽ dúara, Demetrio, cãürẽ padecoteracã pairõ wapatárucuyira. ²⁵ Cãürẽ padecotera, ãpërã plata paderãre néoyigu. Cãürẽ jĩyigu:

—Múã ãñurõ masiã: Marí ate paderémena ãñurõ wapatã niijãmiã. ²⁶ ãno Éfesopure Pablo paure cãũ wederémena nunurĩ tiitõai mée. ãno Asiapucãrẽ múã ññarõbirora, teero biiri múã tuorõbirora pau niicua. Basocã tiiriraja “padeorã mee niĩya” jĩãwĩ cãũdu. ²⁷ Ate bayirõ quioa. Marí tiirẽ búri niirẽ putuábocu. Artemisa ãñunetõjõãgõya wiicã búri niirĩ wii putuábocu. Coo Asia macãrã padeogó niipetira atibãro macãrã padeogó niyyo. Coo upatĩ macõ niirẽre basocã ññarõ wedesenucãrĩ, búri niirẽ putuábocu, jĩyigu.

²⁸ Cãũ teero jĩrĩ tuorã, bayirõ cúa, acaribíyira:

—Artemisa ãñunetõjõãgõ Éfeso macãrã padeogó niyyo, jĩyira.

²⁹ Cáã acaribiri, pau tiimacã macãrãcã “¿deero wáai?” jĩ masĩripacara, acaribípetijõãyira. Sĩcãrõména cáã neãrõpu cutuwáyira. Pablomena bapacutiwarirare bayirõ ñee, néewayira. Cáã niyyira Gayo, Aristarco. Macedonia macãrã niyyira. ³⁰ Pablo basocã decopu sããwadugamiyyigu. Jesurẽ padeorãpe cãürẽ wáadutiyyira. ³¹ ãpërã Pablöre maĩrã queti ticocoyira. Cáã sĩquẽrã Asia macãrã dutirã niyyira. “Pablo usã neãrõpu sããatirijããrõ”, jĩcoyira. ³² Toopú niirã ãpërã cáã boorõ acaribíyira. ãpërã apeyenõ acaribíyira. ãpërãcã teerora jĩãmajãyira. “¿Marí ãnopũ deero tiirã neããrĩ?” jĩ masĩriyyira. ³³ ãpërã judíoa Alejandrorẽ ññabayira. Basocã díamacũpu cãürẽ tuunẽconucõcoyira, wedearo jĩrã. Cãürẽ “ditamanijõãña” jĩdugagu, wẽẽtucomiyigu. “Usã wapa cuoria”, jĩdugamiyyigu. ³⁴ “Cãũ judíoayũ niĩrĩ”, jĩ ññamasĩrã, acaribínemoyira. Pua hora sĩcãrĩbiri acaribíyira.

—Artemisa ãñunetõjõãgõ Éfeso macãrã padeogó niyyo, jĩyira.

³⁵ Sícũ tiimacã macãrãrẽ dutigú too acaribírare ditamanĩrĩ tiyyigu. Cãürẽ jĩyigu:

—Múã Éfeso macãrã, yũre tuoyã. Niipetiro macãrã aterẽ masĩcua: Marí atimacã Éfeso macãrã Artemisa ãñunetõjõãgõ padeorĩ wiire coterã niĩã. Coo queorẽ ãnuãsepu diĩatiriguere coterã niĩã. ³⁶ Sícũ “teero mee niĩã” jĩmasĩriqui. Teero tiirã, nocõrõrã acaribíya. ãñurõ wácúsugueya, noo boorõ tiĩamarĩ jĩrã. ³⁷ ãniã múã néeatirira apeyẽ marí padeorĩ wii maquẽrẽ yaariirira niĩãwã. Marí padeogóre ññarõ wedeseriarira niĩãwã. ³⁸ Demetrio, ãpërã plata paderãmena wedesãre cuogú, queti beserõpu wáaaro. Tee niĩadarerena queti beserõ, queti beserĩ basocacã niĩya. Toopú cãmerĩ wedesããrõ. ³⁹ Múã apeyenõ sãĩdugãra, atimacã macãrã dutirãmena cáã neãrõpu wedesera wáaya. Cáã múãrẽ wedeadacua. ⁴⁰ Mecũã marí acaribíriguere romanuã dutirã marĩrẽ wedesãrĩquiorõ tiirã tia. Marí teero peti acaribíro baurõ acaribíãmajãrã tiãwũ. Teero tiirã, romanuã cáã wedesãrĩ, marĩrẽ deero jĩ yũmasĩña maniãdacu, jĩyigu.

⁴¹ Teero wedeseypacuti: —Nocõrõrã niĩã, jĩyigu.

20

Macedoniapu, Greciapu Pablo wáarigue

¹ Cúasore petiãri siro, Pablo Jesurẽ padeorãre neãdutiyyigu. Cãürẽ wãcütutuare tico, “wáagu tia” jĩ, Macedoniapu wáajõãyigu. ² Too maquẽ macãrĩpu netõwãgu, too macãrãrẽ cãũ wederémena wãcütutuare ticonemowayigu. Teero tii, jeayigu Greciapu. ³ Toopú itĩãrã muĩpũrã putuáyigu. Cũũ Siriapu dooríwumena wáagudu, judíoa cãürẽ sãĩdugãre quetire tuoyigu. Teero tigú, “Macedonia wáarimapura cãmeputãawaguda sũcã” jĩ wácüiyigu. ⁴ Cũũ wáari, ãpërã cãürẽ bapacutiwarira niĩwã. Cáã niĩwã: Sópater Berea macã macũ (cũũ Pirro wãmecutigu macũ niĩwĩ); Segundo, Aristarco (cãã puarã Tesalónica macãrã niĩwã); Gayo Derbe macã macũ; Timoteo; Tíquico, Trófino (cãã puarã Asia macãrã niĩwã). ⁵ Cáã usã suguero wáa,

Troaspu ùsàrē yuerira niiwā.* ⁶ Ësā Filipospu pñtuáwu. Toopú pā púuri tiirémēna wáoya maniré pāré yaari bosebureco ññawū. Nocōrōrā nii, wáajōāwū dooriwumēna. Cinco burecori siro jeawu Troaspu. Toopú sica semana pñtuáwu.

Troaspu Pablo ññanetōgū wáarigue

⁷ Yeerisāri bureco niirī, ùsā neāwū bocaadara. Apebúrecope Pablo wáagudu niijīgū, cúārē wedewi. Ñami deco niirī, wedegu tiiwí ména. ⁸ Ëmūārō macā tatia ùsā neārī tatiapū pee sīāwócorepa niiwū. ⁹ Sīcū mamū ventana soperu duigū wágoā jeanowī. Cūū wāmecutiwī Eutico. Pablo yoari peti wedegu tiirī, cānicónuārigu niiwī. Yerapu ñaacodiawi. Cūū duiariro itiácasa sotoapu niiwū. Cúāpe cutuáiwā, diaarigupure néemūōcowa. ¹⁰ Pablocā diiwáwi. Cūū sotoa munibí, cūārē ñeediyo, cúārē jīwī:

–Nocōrōca ucuaríjāña. Catijāi ména, jīwī.

¹¹ Muāwa, cúārē pā bato, yaa, wedeseboejōā, wáajōāwī. ¹² Mamupere wiipú néejōāwū. Cūū catiri, ãñurō yeeripūnacutira niiwā sūcā.

Troaspu niārira Mileto macāpu wáarigue

¹³ Pablo ùsārē jīrirobirora dooriwumēna cūū suguero Asopu wáajōāwū. Pablo ùsārē: –Yuu maapu wáa, Asopu múārē bocaguda, jīwī.

¹⁴ Asopu ùsāmena buajeá, ùsā atiriwupu sāāwī. Too síro Mitilenepu tīawawu. ¹⁵ Too macārā apebúreco Quío nucārō díamacūpu tīajeawu. Maawáriu. Too macārā apebúreco Samospu tīajeawu. Too macārā apebúreco Miletopu jeajōāwū sáa. ¹⁶ Ësā Miletopu wáara, Éfessore díamacú netōjōāwū. Pablo Asiapu yoari pñtuáduhariwi. Cūārē basioatā, Jerusalénpu Pentecostés bosebureco ññadugawi.

Pablo Éfeso macārā butoá dutirāre wedeyaponorigue

¹⁷ Pablo Miletopu niigū, Éfeso macārā Jesuré padeorā butoá dutirāre atiduticowī. ¹⁸ Cūū jeari ñña, cúārē jīwī:

–Múā ãñurō masīcu yuu múā watoapure tiirécaturiguere. Yuu sicato Asiapu jeagu, téé yuu niitugupu tiitúcoriguere ãñurō masīcu. ¹⁹ Yuu marī Ōpū dutirō tiigū, “ãpērā nemorō ãñurē tiia” jīi wācūriwu. Múāmena utiwu. Judíoa yuure ññañarō tiidugári, ññañarō netōwū. ²⁰ Niipetire múā ãñurō niíðarere wedepetijāwū. Basocā neārōpu, múāye wiseripu teero wederucujāwū. ²¹ Judíoare, judíoa niñhērācārē ateré sīcārībīro wedewu: “Múā ññañaré tiirēre wācūpati, wasoyá; Cōāmacūyere ãñurō tiinucāña; Jesús marī Ōpūrē padeoyá”, jīi wederucujāwū. ²² Yuu mecātīgā wáagu tiia Jerusalénpu Espiritu Santo yuure dutiriobirora. Toopú yuure deero wáaro wáaadacu masīriga. ²³ Ate dícare masīā: Basocā ññañarō netōrī tii, yuure peresuwiipu sōnecoadacua. Ateré macārīcōrō Espiritu Santo yuure wedei. ²⁴ Ateré masīpacu, wācūpatiria. Yuu catirēre maíría. Marī Ōpū Jesús cūū paderé cūūriguere peotídugaga. Cōāmacū basocāre netōñēre quietire wededutiwī yuure.

²⁵ Yuu múā pūtopu niigū, Cōāmacū dutiré basocápure niíðare jeariguere wedewarucuwu. “Múā sīcūno yuure ññanemoricu sáa”, jīi tugueñajāga. ²⁶ Teero tiigū, mecāā múārē wedea: Yuu wederiguere tuoríra pecamepu wáari, yéé wapa niiricu. ²⁷ Yuu múārē niipetire Cōāmacūye quietire wederijā tiirīwu. ²⁸ Teero tiirā, múā basiro coteya. Jesuré padeorī pōna macārācārē ãñurō cote, buenemoña. Múārē Espiritu Santo cūūrigu niiwī, cúārē ññanunusearo jīigū. Cōāmacū cūū macūye díimēna cúārē cūūyara wáari tiirīgu niiwī. Teero tiirā, oveja coterí basoca tiiróbiro cúārē tiápuya. ²⁹ Yuu tugueñarī, yuu wáari siro, ãpērā jīiditorepira múāmena niirā jeaadacua. Yáiwu ovejare sīārā tiiróbiro múā Jesuré padeorēre petirī tiidugáadacua. ³⁰ Sīquērā múā menamacārācācā wedewisioadacua, Jesuré padeorā cúārē tuonunúsearo jīirā. ³¹ Teero tiirā, ãñurō tuomasī niña. Múā ateré acabóricu: Itiácūma múā niipetirare ãñurō tiíðarere bóañeōremēna búreco, ññamirī wedewu.

³² Yuu wáagu tiia. Cōāmacū múārē ãñurō cotearo. Cūū maírē quietimēna múārē tutuare ticoaro. Tee quieti múārē wācūtutuari, padeonemórī tiimasīcu. Tee quietire padeorī, ãpērā Jesuré padeorámēna múārē ãñurē ticogudaqui Cōāmacū. ³³ Æpērāyē niyeru, oro, suti boonemósāriwu yuu. ³⁴ Múā masīcu: Yéé wāmorímena padewu. Teemēna yuu, yuu menamacārā booriguenorē buawú. ³⁵ Niipetire yuu tiirīguemēna múārē ēñowū. Marī paderémēna bóañeōrārē tiápuro booa. Marī Ōpū Jesús cūū jīiriguere wācūrō booa: “Ticogūpe ññegū nemorō useniqui”, jīiyigu, jīiwī Pablo.

³⁶ Teeré jīitoanucō, cūā niipetirama ññicācoberimēna jeacūmu, Cōāmacūrē sáiwī. ³⁷ Niipetira bayirō utiwa. Cūārē páabua, wasopúro ūpū tiiwā. ³⁸ Cūū “múā yuure ññanemoricu sáa” jīiāriguere wācūrā, nemorō bóañeōrā pñtuáwa. Too síro dooriwupu cūārē cūūcora wáawa.

* 20:5 Lucas atirpū jōarīgu Filipospu niijiyi, Pablo toopú jeari.

21

Jerusalénpu Pablo wáarigue

¹ ʔsā Éfeso macārā butoá dutiráre “wáara tiia” jītoa, dooriwupū muāsā, wáajōāwū. Wáa, diamacá wáa, Cos macāpu jeawū. Apebúreco Rodas macāpu, too macārā Pátara macāpu jeawū. ² Toopú Feniciapu wáariwucare buajeáwū. Tiwupú muāsā, wáajōāwū. ³ Wáa, Chipre nucūrōrē ñhawa, tiinucūrō acuniñape putuáwū. Too netōwá, Siria ditapure jeawū. Jea, Tiro macāpu maajeáwū. Toopú tiwú macārā apeyé cūā néewariguere apamonecoadara tiwá. ⁴ Toopú ʔsā Jesuré padeoráre ámaā, buajeáwū. Cūāmena sica semana putuáwū. Cūā Espiritu Santo masírē ticorémena Pablōre “Jerusalénpu wáarijāña” jīmiwā. ⁵ Cūā teero jīpacari, tii semana petirí, wáajōāwū sūcā. Cūā niipetira, cūā numosānumiā, cūā pōna ʔsārē bapacutibuawa macā wesapu. Ditatuparipu ñicāberimena jeacūmu, Cōāmacūrē sáiwú. ⁶ Sāitōa, “wáara tiia” jī, dooriwucapu muāsāwū. Cūāpe cūāye wiseripu putuajōāwū.

⁷ Tiropū niārira wáa, Tolemaida macāpu jeawū. Toopú Jesuré padeoráre āñuduti, sicabureco putuáwū cūāmena. ⁸ Apebúreco wáa, Cesareapu jeawū. Toopú jeara, Felipe Jesuyé queti wedegúya wiipu sáawawū. Felipe Jesuré padeorá siete yaaré batorira menamacā niirigu niwí. Cūā putopū putuáwū. ⁹ Cūā pōna numiā manumanirā bapari niwā. Cūā profetas niwā.

¹⁰ Yoari ʔsā niiripacari, sīcū Judeapu niārigu jeawí. Profeta niwí. Cūā wāmecutiwi Agabo. ¹¹ ʔsā puto jea, Pabloyada siatúridare née, cūā basiro cūāye duporí, cūāye wāmorípu siatúwi. Siatútoa, ʔsārē jīwí:

—Espiritu Santo jīāwí yuure: “Judíoa Jerusalénpu atidá òpūrē siatúadacua āno muu siatúro tiiróbiro. Cūūrē judíoa niñhērāpure ticoadacua”, jīwí Agabo.

¹² Cūā teero jīrī tuorá, ʔsā Pablōre: —Jerusalénpu wáarijāña, jīmiwā.

Cesarea macārācā: —Wáarijāña, jīmiwā.

¹³ Cūāpe jīwí:

—Utirijāña. Yuure bayiró wācūpatiri tiirá tiia. Jerusalénpu Jesuyé wapa yuure siatú, siādugápacari, wáaguda, jīwí.

¹⁴ Cūā “jáu, āñuā” jīñhēri ñnarā: —Cōāmacū booró tiáro, jījāwū. Nocōrōrā ditamanirā putuáwū.

¹⁵ ʔsā too niārira ʔsāye ñnanotoa, wáajōāwū Jerusalénpu. ¹⁶ Siquērā Cesarea macārā Jesuré padeorá wáawa ʔsāmena. Cūā ʔsārē néewawa Mnasónya wiipu. Cūā Chipre macā niirigu niwí. Yoari Jesuré padeogú niwí. Toopú cāniwá.

Pablo Santiagore ñnagū wáarigue

¹⁷ ʔsā Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá useniremena bocawa ʔsārē. ¹⁸ Apebúreco Pablo ʔsāmena Santiagore ñnagū wáawū. Toopú niipetira butoá dutirá niwā. ¹⁹ Pablo cūārē āñudutiwi. Judíoa niñhērārē Cōāmacū cūāmena tiiríguécōrō duaró manirō wedemāñnucāwí. ²⁰ Teeré tuo, Cōāmacūrē usenire ticowa. Pablōre jīwā:

—ʔsāya wedegu, muu masīcu: Pau peti judíoa Jesuré padeorá niīya. Cūā “Moisére dutiré cūūriguere tiipetiro booa” jīrā tiīya. ²¹ Cūā ate wedepatirere tuoáyira: Muu judíoa niñhērāye ditapu niigū, judíoa toopú niirārē Moisés dutiré “tiirjāña” jīyiro. Cūā pōnarē cōnerígu yapa macā caseróre “widecōárjāña” jīyiro. Teero biiri marí judíoa tiirécutirenocārē “tiirjāña” jīyiro. Teeré tuoýira. ²² “¿Deero tiigádari cūā?” jī wedeseawū ʔsā muurē. Cūā muu “ānopú jeayyigu” jīrēre tuoádacua. ²³ Teero tiir, ʔsā biiro wācūwā: ʔmuā bapari Cōāmacūrē “biiro tiáda” jīārira niāwā. ²⁴ Muu cūāmena Cōāmacūwiipu wáari, āñubocu. Muucā cūā tiiróbirora tiyá. Cūā marí tiirēnorē tiirá tiáwā. Atebúrecore ññarē tiáriguere acabóre sārā tiáwā. Niipetire wáicura cūā Cōāmacūrē ticoadarare muu sáibosáya. Muu teero tiári siro, cūā póare pedecōādutiadacua. Muu biiro tiáriguere masírā, niipetira judíoa muuye quetire “teero jīāmajārā tiijya” jīādacua. “Cūācā Moisére dutiré cūūriguere āñurō tiigú niī”, jīādacua. ²⁵ Jesuré padeorá judíoa niñhērāpere “biiro tiirí āñuādacu” marí jīiriguere jóacotoawū: Wáicura dii cūā padeoráre ticoariguere yaarijāña. Wáicuraye díre sīnirjāña. Wáicura dii dí cōāña maniré diirē yaarijāña. Áperāmēna ññarō ñeaperijāña, jī jóawu, jīwā.

Pablōre peresuwiipū néewarigue

²⁶ Apebúrecope Pablo cūā baparire néewawi. Pablo cūā ññarē tiáriguere acabóre sáitōari, Cōāmacūwiipū sáawayira. Pablo pairé wedeyigu:

—Sica semana dusaa āniā ññarē tiáriguere acabóre sáādarō. Niituri burecore cūācōrō wáicurare siāduti, ticoadacua Cōāmacūrē, jīyigu.

²⁷ Cúã siete burecori peotíadara tiirí, judíoa Asia macārã Pablöre Cõãmacũwiipu niirí ññayira. Cũãrẽ ññarã, ãpẽrãrẽ cúarosãrĩ tiiyira. Cúã cũãrẽ ñee, acaribíyira:

²⁸ —Ûsãya wedera, tiípura atiya. Ñnirã niirí niipetiropu niipetirare ññarõ buewarucugu. Cũã marí judíoa maquẽrẽ, Moisére dutiré cũũriguere, teero biiri atiwíi maquẽrẽ ññarõ wedesewarucuyigu. Apeyeréja, griegoare atiwíipure néesããwí. Cũã biiro tiigú, atiwíi ññaré manirí wiire ñãñogú tiirí, jĩyira.

²⁹ Ate suguero Trófito Eféso macã Pablomena macãpu niirí ññayira. Teero ññarira niijirã, cúã “cũãrẽ Cõãmacũwiipu néesããjĩyí” jĩ wãcũrira niimiwã.*

³⁰ Cúã wedesãrĩ tuorã, niipetira tiimacã macārã acaribíatejõãwã. Cutujeãwa. Pablöre ñee, wéecowitiawa, té Cõãmacũwii sopeputópu. Máata sopepãmarirẽ biajãwã. ³¹ Pablöre siããdarapu tiirí, ãpẽrã basocã surara dutigúpure wedera wáarira niiwã:

—Niipetira atimacã Jerusalén macārã neã, cúa, acaribíra tiãwã, jĩyira.

³² Cũã tee quetire tuogú, cũũyara surarare, cúãrẽ dutirãre néõ, diiãti, cutuãtiwa cúã putopu. Surara dutigú suraramena cutuãtiri ññarã, Pablöre páarira duujãwã.

³³ Surara dutigú Pablo putopu jea, surarare ñeeduti, puadã cõmedaména siatúdutiwi. Basocãre sãññãwí:

—¿Noã niirí ãni? ¿Deero tiiarí? jĩimiwí.

³⁴ Basocãre ãpí merẽã, ãpẽrãcã merẽã noo boorõ acaribíamajãwã. Teero tiigú, surara dutigúpe ãñurõ tuobúariwi. Cũũyara surarare néewadutiwi cúã niirí wiicapu. ³⁵ Tiiwíi muãwaropu jearí, basocã bayirõ tuudiyówa. Teero tiirã, surara Pablöre néeara néecomuãwã.

³⁶ Niipetira cúã siro tuudiyóatira: —Siãcõãjãña, jĩ acaribíwa.

Pablo “Уны wapa cuoria” jĩrigue

³⁷ Tiiwiipú sõnecoadara tiirí, Pablo surara dutigúre sãññãyigu:

—Уны мнммена wedeseri, ¿ãññuniãdari? jĩyigu.

Cũãrẽ уууyigu:

—¿Ayol! Мннцã griegoayere wedesemasjããyo. ³⁸ ¿Мнн Egipto macũ ãsã romanuãrẽ cõãdugamirigu mee niirí? Cũã cuatro mil basocãre siãrẽpira dutigú niiyigu. Cũũyarare néõ, basocã manirõpu néewayigu, jĩyigu.

³⁹ Pablo уууyigu:

—Уны cũũ mee niã. Judíoyu niã. Tarso Cilicia ditapu niirí macã macũ niã. Bãri niirí macã macũ mee niã. Уны ãniãrẽ wededugaga. Мнн boorí, wedeguda, jĩyigu.

⁴⁰ Surara dutigú “jáu” jĩyigu. Teero tiigú, too muãwaropu nucũgũrã, wẽëtucowi. Cúã ditamanirí ñña, hebreoyemena wedewi cúãrẽ:

22

¹ —Yãa wedera, ууу pacusũmuã, уууре tuoyã ména. Ууу muãrẽ yée maquẽrẽ wedeguda, múã уууре “wapa cuoria” jĩãrõ jĩgũ, jĩwí.

² Cũã hebreoyemena wederi tuorã, nemorõ ditamanjõãwã. Pablo cúãrẽ jĩwí:

³ —Ууу judíoyu niã. Tarso Cilicia ditapu niirí macãpu bauãwu. Atimacãpũ masãwũ. Gamaliel уууре buewí. Cũã Moisés marí ñecũsũmuãrẽ dutiré niipetirere buepetijãwí уууре. Múã atitóre Cõãmacũ dutirẽre tiirẽcutirobirora уууcã ãñurõ tiirucujãã. ⁴ Ууу tiiburecopu mama buerẽre padeorãre ññarõ tiirucũwu. Siqũerãrẽ siãdutiwu. Ымуã, numiãrẽ ñee, cúãrẽ peresuwiipũ sõnecodutirucuwu. ⁵ Paiairẽ dutigú, niipetira Judioare Dutirã Peti “teorora tiiwí” jĩ masícuã. Cúãrã уууре dutirẽpũrĩrẽ jóabosarira niiwã. Teepũrĩrẽ née, maríya wedera Damascopu niirãrẽ ticogũdu tiimiwã. “Mama buerẽre padeorãre ñee, siatú, néewaguda Jerusalénpu, cúãrẽ ññarõ tiidutigudu”, jĩimiwã.

Pablo wasorigue quieti

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Маã wãagu, Damascopu jeagũdu tiirí, coeritõ niirí, wãcũña manirõ ãmuãserpu bóediatu ууу puto bayirõ capemórõ bóewu. ⁷ Teero wáari, ууу ditapu ñaacũmujõãwã. Siãcũ уууре wedeseri tuowú: “Saulo, ¿deero tiigú уууре ññarõ tiinũnãsei?” jĩwí. ⁸ “¿Noã niirí мнн?” jĩwí. “Ууу Jesús Nazaret macã macũ мнн ññarõ tiinũnãsegura niã”, jĩwí. ⁹ Уууmena wáariracã tee bóediatiriguere ñña, “cuijõããwũ” jĩwã. Cũũ уууmena wedeseriguere “tuoriatu” jĩwã. ¹⁰ Ууу cũãrẽ sãññãwú: “Õpũ, ¿deero tiirí boogári?” jĩwã. Cũũ уууре уууwi: “Wũmũncãña. Damascopu wãaya. Toopũ муурẽ sícũ wedegudaqui niipetire мнн tiãdare Cõãmacũ quẽnorere”, jĩwí. ¹¹ Уууmena wáarira уууре tũwãta, Damascopu wãara. Уууре asibatere capeari bauherí tiiwã.

* 21:29 Cõãmacũwii Jerusalénpu niimiri wiipure judíoa niñhẽrãrẽ sããwadutiriyira.

12 Tiimacāpure Ananías wāmecutigu niiwī. Cōāmacārē quioníremena padeogú, Moisés dutiré cūiriguere tiigú niiwī. Niipetira judíoa tiimacā niirā cūārē “āñunī” jī īñawā. 13 Yñre īñagū jea, yñ wesaru nucū, yñre jīwī: “Yáa wedegu Saulo, īñamōcoya sūcā”, jīwī. Wācūña manirō cūārē īñamōcowa. 14 Yñre jīnemowī: “Tiatoru Cōāmacū marī fēcūsūmuā padeorigu mñārē besetoayigu, cūū boorére mñārē masiārō jīgū. Cūū macā āñugūrē īña, cūū wedeserere tuoáro jīgū, beseiygu. 15 Mñ cūūyere wedegu wáagudacu. Niipetirare niipetioru mñ īñāriguere, mñ tuoáriguere wedewarucugu wáagudacu. 16 Teero tiigú, yoari yuerijāña mñ. Wāmñucāña. Marī Ōpārē padeojīgū, mñ ñañaré tiirere acabóre sāñá. Sāitōa, wāmeōtidutiya”, jīwī.

Pablo judíoa niihērā patoru wáadutiriguere wederigüe

17 Too siro Jerusalénru pñuajeagu, Cōāmacūwīru cūārē sāigú jeawu. Yñ cūārē sāigú tiiri, canírīpacu, quēēōru tiirōbīro Jesurē īñawā. 18 Jesús yñre jīwī: “Boyero atimacā Jerusalénrē witiwaya. Ano macārā yēe quetire mñ wederi, booriadacua”, jīwī. 19 Yñ cūārē jīwī: “Ōpā, cūā āñuro masīcua: Niipetire judíoa cūā neārē wiseripu mñārē padeorāre tānadutī, peresuwiiru sōnecorucuwa. 20 Esteban mñaye queti wederigüe cūā sīārītoe, yñcā toopúra īñanucūwū. Cūārē sīārāye suti sotoá maquērē cotebosawu. ‘Āñurō tiirā sīāya’, jī wācūmiwā”, jī wedemiwā Jesurē. 21 Cūā yñre jīwī: “Wáaya. Yñ aperopá yoaroru ticocogudacu mñārē judíoa niihērā patoru”, jīwī.

Pablo surara dutigūmena wedeserigüe

22 Nocōrōrā āñurō tuoútuwa. Teeré tuoará, bayirō acaribīwa sūcā. —Cūārē sīācōājāña. Cūārē booridojāā, jī acaribīwa. 23 Acaribīra, cūā cūarere ēñorā, cūāye suti sotoá sāñarere tuuwé, wēētūwa. Dita maané, débatecowa. 24 Cūā teero tiiri īñagū, surara dutigú Pablōre sōnecojādutiayigu cūāya wii popearu. Sōnecotoanocō, Pablōre “¿deero tiirā basocā mñārē acaribī?” jī wederi tiidugāgu, cūārē tānagūdu siatúdtiayigu. 25 Siatúari siro, Pablōpe cūū puto nucūgú cien surara dutigūre jīyigu:

—Múā yñre bári peti tānamasīricu; romanuārē dutiré teero tiidutīria. Yñ romanuāyu niia; queti beseri basoca yñ tiāriguere beserīya ména, jīyigu.

26 Cūū teero jīri tuoquí, cien surara dutigú cūārē dutigūpure wedegu wáayigu.

—Mñ āñurō tiyá. Jōō niārīgu “romanuāyu niia” jīāwī, jīyigu.

27 Teeré tuoquí, surara dutigú sāñāgū wáayigu:

—¿Niirōrā mñ romanuāyu niia? jīyigu.

—Ējā, cūārā niia, jīyigu Pablo.

28 Surara dutigūpe: —Yñ parō niyeru wapatīwu, romanuāyu niirere sāāgūdu, jīyigu.

—Yñja máata bauāgūpara romanuāyu niirigu niiwā, jīyigu Pablo.

29 Teeré tuoará, cūārē tānaādara tiimārira máata aperopé jeaconucāyira. Surara dutigūcā cui niyigu. “Romanuāyure ‘tānaā’ jīgū, siatúdtimiāyu” jī wācūgū, cuijōāyigu.

Pablo Judíoare Dutirá Peti patoru wederigüe

30 Teero tiigú, judíoa cūārē wedesāre diamacū maquērē masīdagagu, apebūrecope paré dutirāre, teero biiri niipetira Judíoare Dutirá Petire néōyigu. Pablōre jōādutī, néediati, cūā īñacorpu nucūdtiayigu.

23

1 Pablo Judíoare Dutirá Petire īña, jīyigu:

—Yáa wedera, yñ catiré bñrecorire tée mecūāpñmena Cōāmacū īñacorpu āñurō yeeripñnacutia, jīyigu.

2 Ananías paré dutigú teeré tuoquí, Pablo wesa nucūrārē ñseroru páadutimiayigu cūū teero jīrē wapa. 3 Teero tiigú, Pablo cūārē jīyigu:

—Cōāmacū mñārē ñañarō tiigūdaqui. Mñ tiiditōrepiyu niia. Mñ too duia, yñre queti besegudu Moisés dutiré jīrōbirora. Mñ basirora tee dutirere netōñucāgū tiia, yñre páadutigūpeja, jīyigu.

4 Too nucūrā cūārē jīyira:

—Biiru ñañarō wedeserijārō booa paré dutigú Cōāmacū cūiriguere, jīyira.

5 Pablo cūārē jīyigu:

—Yáa wedera, cūū paré dutigú niirere yñ masīriatu. Cōāmacūye queti jóaripūru biiro jóare niia: “Múāya macā macārārē dutigūre ñañarō wedeserijāña”, jīā, jīyigu.

6 Pablo too niirā saduceo basoca, āpērā fariseo basoca niirī īñagū, bayirō busurómena wedeseyigu:

—Yáa wedera, yuu fariseo basocura niia yuu pacasũmũa tiiróbirora. Basocá diarira masárere yuu padeóa. Ate yuu padeoré wapa múá yũre ãno queti beserópu néeatia, jĩyigu.

⁷ Teeré tuorá, fariseo basoca, saduceo basocamena bayiró cãmerĩ jĩyira. Teero tiirá, sícãroména niimiãrira batajõãyira. ⁸ Saduceo basoca diarirapu masárere, teero biiri ángelea, wãtiã niirere padeoríya. Fariseo basocape teeré padeoóya. ⁹ Cúã bayiró acaribiyira. Teero tiirá, síquērã Moisés jóarigue buerá wãmũnucãyira. Fariseo basoca niiyira. Bayiró ciasoremena wedemiýira:

—Ñaniré wapa ñañaré buaría. Apetó tiigú, ángele cãurê wedesejĩyĩ, jĩmiyira.

¹⁰ Cúã bayiró cãmerĩ jĩnemorĩ ñnagũ, surara dutigú Pablöre wéetamutóĩ jĩgũ, cuiyigu. Teero tiigú, Pablo cúã watoapu niigúrê surarare néeatidutiýigu. Cúã niiri wiicapu néewadutiýigu sũcã.

¹¹ Tiĩñami Jesús Pablo puto bauá, jĩyigu:

—Wãcũtutuaya. Atimacã Jerusalénpu yéé quetire wedearirobirora Romapucãrê wedegudacu, jĩyigu.

Judíoa Pablöre sãdugãmirigue

¹² Apebúrecope ãpērã judíoa yayíoropu neã, “Pablöre sãããda” jĩmiyira. “Mecũãmena yaari, sñirinucããda; Pablöre sãtõarapu, yaaada. Cãurê sããriatã, Cõãmacũ marĩrê ñañarõ tiãro”, jĩmiyira. ¹³ Teero wedesera cuarenta nemorõ niyira. ¹⁴ Cúã paiaré dutirá, ãpērã butoã dutirá putopu wáa, cããrê jĩyira:

—Ësã Cõãmacũ ññacoropu yaarinucããwũ; Pablöre sãããdari suguero, yaaria. ¹⁵ Teero tiirá, múã, niipetira múãmena dutirá* surara dutigúre queti ticocoya. Cũã Pablöre néediatiario. “Ësã cũũ tiãríguere ãñurõ sãññãdugaga”, jĩcoya. Pablo múã puto jeaadari suguero, cãurê sãããdara, cũmuãdacu, jĩmiyira.

¹⁶ Pablo bayio macũ cúã sããdugáre quetire tuogú, surara niiri wiicapu sããwa, Pablöre queti wedeyigu. ¹⁷ Pablöre cũũ wederĩ tuogú, sícũ cien surara dutigúre atiduti, jĩyigu:

—Ñaniré mũũ dutigú putopu néewaya. Queti wedegudu tiãyigu cãurê, jĩyigu.

¹⁸ Cãurê surara dutigú putopu néewa, jĩyigu:

—Pablo marĩ peresu cuogú yũre atiduti, ãniré mũũ putopu néeatidutiawĩ. Queti wedegudu tiãyigu mũũrê, jĩyigu.

¹⁹ Surara dutigú mamurê wãmoru ñee, néewa, basocã tuohéropu sãññáyigu:

—¿Ñeenó queti wededugai yũre? jĩyigu.

²⁰ Mamupe cãurê wedeyigu:

—Judíoa mũũrê queti ticocoadacu. Niipetira “biiro tiããda” jĩãyira. Pablöre ñamigã Judíoare Dutirá Peti neãrõpu néewadutiadacu mũũrê. “Cũũ tiãríguere ãñurõ sãññãdugaga”, jĩditoadacu. ²¹ Cããrê tuorjãña. Cúã menamacãrã cuarenta nemorõ ãmũã cãurê duti, coteadacu. Cúã yaari, sñirinadacu; cãurê sãtõarapu, yaaadacu. Cúã “marĩ teero tiãriatã, Cõãmacũ ñañarõ tiãro” jĩãyira. Quẽnotoãyira cúã tiããdarere. Mecũtigã mũũ “jáũ” jĩrê dicure yuera tiicúa, jĩyigu.

²² Surara dutigúpe jĩyigu:

—Sícãnoré “teeré cãurê wedeawũ” jĩrijãña. Nocõrõã niã, jĩyigu.

Surara dutigú Pablöre Félix putopu ticocorigue

²³ Surara dutigú cien surara dutirá puarãrê atiduti, wedeyigu:

—Surarare quẽnodutiya. Cúã mecãã ñami nueve niiri, wãaadacu Cesareapu. Doscientos surara dupomena wãaaro; setenta caballoamena pesawaaro; doscientos saderéyucure néewaaro. ²⁴ Pablo cũũ pesawaadara caballoacãrê quẽnoãrõ. Apeyeno merẽã wãaro manirõ Félix atiditã dutigúpure néewaya, jĩyigu.

²⁵ Wedetoa, paperapũ jóayigu. Ate cũũ jóarigue tiiróbiro niia:

²⁶ “Yũũ Claudio Lísias, mũũ Félix Judea dita dutigúre ãñuduti. ²⁷ Yũũ mũũrê ticocogure judíoa ñeejããwã. Cãurê sãããdara tiimíãwã. Yũũ cãũ romanuãyũ niirere tuogú, suraramena cãurê netõñeãwã. ²⁸ ¿Ñeenó wapa cãurê wedesãrĩ? jĩĩ masĩdugagu, Judíoare Dutirá Peti neãrõpu cãurê néediwaawũ. ²⁹ Judíoare dutiré maquẽ dicure ‘netõñucããw’ jĩĩ wedesããwã. Tee dicure cãurê wedesãrĩ, ñeenó wapa sããmasĩña maniãwũ; cãũ ñañarõ tiiripacari, pèresuwĩipũ sõnecomasiña maniãwũ. ³⁰ ãpērã judíoa ‘cãurê sãããda’ jĩrê queti yũũpure jeaawũ. Teero tiigú, mãata mũũrere ticocoa. Cãurê ãnopũ wedesããrirare mũũrere ‘wedesãã wãaya’ jĩĩãwũ. Nocõrõã niã”,

jĩĩ jóayigu.

* 23:15 Cããmena dutirá Judíoare Dutirá Peti niyira. Pecasãyemena “junta suprema” jĩcua.

³¹ Tiiñami surara cãu dutiarirobirora Pablora néewa, néjeayira Antípatris macãpu.
³² Apebáreope surara dupomena wáarira toorá cámeçoputaatiyira cúaya wiicapura sũcã.
 Caballoamena wáarira dícu Pablomena netõwáyira. ³³ Cúã Cesareapu jea, surara dutigú
 jóaripũre ticoyira tiidita dutigáre. Pablocãrẽ cãupure ticoyira. ³⁴ Cãu tiipũre buetoa, Pablora
 sãññáyigu:

—¿Noo macãpu niĩ mũu? jĩyigu.

—Cilicia macũ niĩ, jĩyigu.

³⁵ —Mũurẽ wedesãrã ãnorú jeari, mũurẽ tuogúda, jĩyigu.

Teero jĩtoa, Pablora Herodeniya wiicapu cotedutiya.

24

Félix putopu Pablora wedesãrigue

¹ Sicamoquẽne bærecori siro paiare dutigú Ananiás, síquẽrã butoá dutirámena Cesareapu
 jeayira. Basocãre wedesãrirare wedesebosagu cúãmena jeayigu. Cãu wãmecutiya Tértulo.
 Félixpure Pablora wedesãyira. ² Pablora néjeari, Tértulo cãurẽ wedesãncacyigu:

—Ûsãrẽ dutigú, mũu dutirémene ãñurõ niirecutia ãsã. Mũu masĩremenarã atiditã ãñurí dita
 wáaro tiã. ³ Niipetiropu niipetire mũu ãsãrẽ tiibosãre useniremena ãñã. ⁴ Mũurẽ páasutiri
 tiidugáriga. Teero tiigú, péero wedeseçoguda. Ûsãrẽ péero tuocójĩña ména. ⁵ Ûsã ãñarí, ãni
 ãñãõ. Niipetiropu judioare sícãrõména niimirare cãmerí batari tiinetõ. Nazaret macũ
 buerigue ñunãrãrẽ suguegú niĩ. ⁶ Cõãmacãwiire ãñãduçãmiyigu. Teero tiirã, ãsã cãurẽ
 peresu ñeewũ. Ûsã judioare queti beserobirora cãurẽ queti besedugamiwũ. ⁷ Ûsã teero
 tiádara tiirí, Lisias surara dutigú ãsã putõ sããati, tutuaromena cãurẽ néjeõãwí. ⁸ Ûsã cãurẽ
 wedesãre mũupure wedesãdutiwi. Mũu basiro cãurẽ sãññate. Teero tiigú, ate niipetire ãsã
 wedesãre “niirõrã niicu” jĩ masĩgãdacu mũu, jĩyigu.

⁹ Judioa “újũ, teerora wáawu” jĩnemocoyira.

Pablo Félixre wederigue

¹⁰ Félix Pablora ãñayigu, wedeseya jĩgũ. Pablo wedeseyigu:

—Yũu masiã: Mũu yoari atiditã macãrãrẽ queti beserí basocu niĩ. Teero tiigú,
 useniremena mũurẽ wedeguda yẽ maquẽrẽ. ¹¹ Niipetire yũu tiiriguere, mũu sãññarí, paũ
 basocã mũurẽ wedemasĩcuã. Doce bærecori netõã, yũu Jerusalénpu jeari siro. Toorã
 Cõãmacãrẽ padeogú jeawu. ¹² ãniã yũure ãpẽrãména cãmerí ãñarõ jĩrĩ buajeãriwa.
 Cõãmacãwiipu, ãsã neãrẽ wiseripu, teero biiri macãpu yũu basocãre cúari tiirí buajeãriwa.
¹³ Cúã wedesãre “biiro tiãwí” jĩmasĩriya. ¹⁴ Yũu tiirere wedeguda. Mama buerẽ jĩrõbirora
 yũu Cõãmacũ ãsã ñecũsãmãã padeoríguere padeõã. ãniã mama buerere padeorí booriya.
 Yũu doca niipetire Moisés dutirẽ cãuriguere, teero biiri profetas jóariguere padeõã. ¹⁵ Yũu
 ãniã tiirõbirora Cõãmacũ tiádarere yuea. Cũu basocã diarirapu masõgũdaqui, ãñurẽ tiirãre,
 ãñarẽ tiirãre teerora. ¹⁶ Teero tiigú, yũu masĩrõ jeatuarõ wapa cuohégũ niidugaga, Cõãmacũ
 ãñacoropu, basocã ãñacoropu teerora.

¹⁷ Yũu peecãmarí aperopũ wãanetõãrigu Jerusalénpu jeawu sũcã. Judioa bóaneõrãrẽ
 niyeru ticogu jeawu. Teero biiri Cõãmacãrẽ padeogú apeyenó ticogu jeawu. ¹⁸ Yũu teerẽ
 tiigú tiirí, síquẽrã Asia macãrã judioa yũure buajeãwa Cõãmacãwiipu. Yũure too sugueropu
 Moisés cosedutirirobirora cosetõawu. Yũure buarí, paũ basocã maniãwã. Acaribire maniãwã.
¹⁹ Cúã yũure buajeãrira mũupure atiro booa, yũure wedesãdugaraja, yũure wedesãre cuorãja.
²⁰ Cúã atiheri, ãniã wedearõ. Yũu Judioare Dutirá Peti putopu nucũrĩ, cúã ãñarẽ buariguere
 wedesããrõ. ²¹ Ate docare yũure wedesãmasiãya. Yũu cúã putopu niigũ, bayirõ busurõmena
 jĩwũ: “Basocã diarira masãre padeõã yũu. Ate yũu padeorẽ wapa múã mecãã yũure ãno
 queti beserõpu néeatia”, jĩwũ, jĩyigu.

²² Félix mama buerẽ maquẽrẽ ãñurõ masigú niijgũ, cãurẽ jĩyigu:

—Nocõrõrã tuogúda. Lisias surara dutigú jearipu, múã wedesãre maquẽrẽ nemorõ ãñurõ
 sãññãgũda, jĩyigu.

²³ Teero jĩtoa, cien surara dutigáre jĩrigu niiwí:

—Ãnirẽ ãñurõ cotedutiya. Cũu niirõpu wãanetõ, niijããrõ. Cũu menamacãrã cãurẽ
 tiãpudugari, cãmotãrijãña, jĩrigu niiwí.

²⁴ Pee bærecori wãaripacari, Félix, cúã namo Drusilamena jeayigu sũcã. Coõ judioayo
 niyigo. Pablora néeatidutiya. Jesucristore padeorẽ wederi, tuoyigu. ²⁵ Pablo wedegu,
 jĩyigu:

—Cõãmacũ marí ãñurõ tiirí booi. Marí ãñarẽre tiidugãpacara, tiirjãrõ booa. Atibãreco
 petirí, Cõãmacũ wapa tiigũdaqui, jĩyigu.

Félix teero jĩrĩ tuogú, cuijõãyigu. Pablora wãadutiya jĩyigu:

—Apetó apeyenó tiiré manirí, m̄ūrē atidutigada s̄ucā, j̄īiyigu.

²⁶ Naĩrō Félix Pablöre atiduti, c̄ūm̄ena wedeseyigu. “C̄ū ȳūre niyeru ticori boomíga, c̄ūrē wionécoguda”, j̄ī wāc̄ūmiyigu.

²⁷ P̄uac̄amá siro Félix dutigú niirére witijāyigu. C̄ū wasoró s̄āāgú wāmecutiyyigu Porcio Festo. Félix judíoamena añurō putuádugagu, Pablöre toopúra c̄ūjāyigu.

25

Pablo Festore wederigüe

¹ Festo tiiditapu jeayigu, dutigú niiré s̄āāgū jeagu. Itiábureco siro Cesareapu niĩarigu Jerusalénpu wáyigu. ² Toopú paiaré dutirá, āpērā judíoa uputí macārā Pablöre c̄ū wedesāriguere wedeyira c̄ūrē s̄ucā. ³ C̄ūrē tutuaremena s̄āiyira:

—Īsarē tiápuya. Pablöre āno Jerusalénpu néeatidutiya, j̄īmiyira.

C̄ūā c̄ūrē maapu atigüre s̄iāādarere quēnorā tiimiyira. ⁴ Festo c̄ūrē j̄īiyigu:

—Pablo Cesareapu cotenoqui. Ȳū māata putuawaguda toopüre. ⁵ Teero tiirā, múā menamacārā teeré añurō wedesemasirā ȳūmena wāaaro. C̄ū ñañaré tiigú niirí, toopú wedesāārō, j̄īiyigu.

⁶ Festo puamóquēñe burecori d̄uārō niiyigu toopüre. Too siro putuajōāyigu Cesareapu. C̄ū putuajeari bureco, apebúrecope queti beserí basoca duirópu d̄uī, Pablöre néeatidutiyyigu.

⁷ Pablo toopú s̄āājeari, judíoa Jerusalénpu atiarira c̄ū putopu neānucāyira. Pee ñañanetōjōāre c̄ūrē wedesāmiyira. C̄ūā wedesārere “diamacārā niĩā” j̄ī ēñomasiriyira. ⁸ Pablo “ȳū wapa cuoria” j̄īgū, wedeyigu:

—Judíoa dutirére netōnucāgū mee niĩā ȳū. Cōāmacūwiire ñañoríwu. Romanuā òpārē netōnucāriwu, j̄īiyigu.

⁹ Festope judíoamena añurō putuádugagu, Pablöre s̄āñāyigu:

—Ĵerusalénpu wáadugagari? M̄ū wāari, ȳū toopú m̄ūye maquērē besegudacu, j̄īmiyigu.

¹⁰ Pablo c̄ūrē ȳūyigu:

—Ȳū āno romanuārē queti beserópu nucūā. Ānopúra ȳūre besero booa. M̄ū añurō mas̄icu: Ȳū judíoare ñañarō tiiríwu. ¹¹ Ȳū ñañaré tiirígano niigūjā, “c̄ūrē s̄iārō booa” j̄īri docare, “añurō diaguda” j̄ījābocu. C̄ūā wedesāre diamacá niĩhērīrā, sicānopera ȳūre judíoapure ticomasiríi. Teero tiigú, romanuā òpū ȳūre besearo s̄āa, j̄īiyigu.

¹² Festo c̄ūrē tiápuri basocamena wedesetoa, j̄īiyigu:

—M̄ū romanuā òpūpure beseri booa. Too docare m̄ū c̄ūpure besedutigu wáagudacu, j̄īiyigu.

Festo, Agripare Pabloye maquērē wederigüe

¹³ Pee burecori wáaripacari, tiidita òpū Agripa, Berenicemena Cesareapu wáyigu Festore añudutigu wáagu. ¹⁴ C̄ūā toopú peeburecori niirí, Festo Agripare wedeyigu Pabloye maquērē.

—Félix peresu c̄ūirigu sicū niĩ. ¹⁵ Ȳū Jerusalénpu niirí, paiaré dutirá, judíoa butoá dutirá c̄ūrē wedesāwā ȳūpure. “C̄ūrē s̄iādutiya”, j̄īmiwā. ¹⁶ Ȳū c̄ūrē ȳūw̄u: “Īsā romanuā teero peti ‘s̄iājāña’ j̄īmasiriga. Sicū wedesānorigu, c̄ūrē wedesāriramena queti beserópu wedeseguero booa. C̄ūā wedesāriguere ‘wederijāārō’ j̄īrī, queti besemasirā maniā”, j̄īwū.

¹⁷ Teero tiigú, c̄ūā āno jeari bureco apebúrecope pearō manirō ȳū queti beserí basoca duirópu d̄uijgū, c̄ūrē néeatidutiwu. ¹⁸ “Too nucūrā pee ñañaré c̄ūrē wedesāādacua”, j̄ī wāc̄ūmiwā. Maniríro niiwū. ¹⁹ C̄ūā padeoré maquē dicure c̄ūrē wedesāwā. Apeyé,

sicū Jesús wāmecutigu c̄ū diarigu niipacari, Pablöre “catii” j̄īwī. ²⁰ Ȳū ateré deero tii mas̄ihēgū, Pablöre s̄āñāwū: “Ĵerusalénpu wáadugagari? M̄ū wāari, toopú m̄ūye maquērē besenoōdacu”, j̄īmiwū. ²¹ C̄ūpe “romanuā òpū ȳūre besearo” j̄īwī. Teero tiigú, c̄ūrē ānorā c̄ūjādutiwu s̄ucā, tée marí òpūpure ticocoripu, j̄īiyigu.

²² Agripa Festore j̄īiyigu:

—Ȳūcā c̄ū wedeseri tuodugága, j̄īiyigu.

—Jāu, ñamigā tuogúdacu, j̄īiyigu c̄ūpe.

²³ Apebúreco Agripa, Berenicemena c̄ūā añurē òpārā suti s̄añarira niiwā.* Basocā ĩñacoropu añurō tiēñowa, s̄āāwawa neārī tatiacapu. Surara dutirá, uputí macārā too macārā c̄ūāmena s̄āāwawa. C̄ūā neāpetiri, Festo néeatidutiwi Pablöre. ²⁴ C̄ūā s̄āājeari, Festo j̄īwī:

—Īsā òpū Agripa, múā niipetira ūsāmena neārā tuoyá. Ānirā niĩ niipetira judíoa wedesārigu. Jerusalén macārā, teero biiri āno macārā ȳūpure “s̄iārō booa” j̄ī acaribíwa.

²⁵ C̄ūā teero j̄īpacari, ñeenó wapa s̄iāmasirā maniwū, ȳū tagueñarí. C̄ūā basiro “romanuā òpū ȳūre besearo” j̄īrī, “toopúra ticocoguda” j̄īwū c̄ūrē. ²⁶ Ȳū c̄ūrē ticocogu, marí òpārē

* 25:23 Lucas atipū jóarigu Cesareapu niijgū, C̄ūā āpērāmēna neāj̄iyi Agripare ĩñagū. ĩñaña Hechos 27.1.

ñeenó jóamaſiriga. Teero tiigú, cūūrē néeatidutiawū múā putoꝝ. Mūūrē tiigú, néeatidutiawū, ūsā ōꝑū Agripa. Marí cūūmena wedeseari ſiro, cūūrē wedeſare maquērē añuꝝrō jóabocu. ²⁷ Peresupu niigárē ticocoga, “ate wedeſawā cūūrē” jī jóacoheri, ñañaniā, yuu wācūꝝrī, jīwī.

26

Pablo Agripare wederigüe

¹ Agripa Pablöre jīwī:

—Mecūtīgā yuuḡa mūūrē cūā wedeſārere, jīwī.

Pablo wedeguda jīgū, wāmorē wēētu, wedewi:

²—Ūsā ōꝑū Agripa, mecūtīgā mūu yūūre wededutiri, añuꝝrō ūſeniā. Teero tiigú, judíoa yūūre wedeſare niipetirere mūūrē wedeguda. ³ Mūu judíoa niirecūtirere, teero biiri ūsā ſicārībīro padeohérecārē maſipetijāgū niiri, bayirō ūſeniā. Teero tiigú, yūūre añuꝝrō tuocóduiya.

⁴ Niipetira judíoa yāa dita macārā, Jerusalén macārā yūu mamupya cūāmena niirecūtiriguere maſīya. ⁵ Cūācā yūu fariseo basocu niirére yoari maſīya. Fariseo basocu niijīgū, āꝑērā judíoa nemorō Moisés dutirére añuꝝrō tiipetijāwū. Cūā mūūrē wededugara, teerē wedemaſīya. ⁶ Cōāmacū ūsā ñecūſūmūārē cūū tiidārere wedeyigu. Yūu cūū tiidārere padeoré wapa judíoa yūūre queti beſedutiwa. ⁷ Teeréna yuera tiia ūsā doce pōnarī macārā. Teero tiirā, búrecori, ñamirī Cōāmacūrē padeorucújāā. Yūucā teeré yuegu tiia. Ūsā ōꝑū, tee yūu yueré wapara judíoa yūūre wedeſarā tiīya. ⁸ Múāꝑe çdeero tiirā Cōāmacū basocā diarirapure maſōrēre padeorī?

⁹ Yūūja too ſugueropu Jesús Nazaret macā macārē padeorāre “ñañarō tiirō boocu yūūre” jī wācūmiwū. ¹⁰ Jerusalénpu teero tiimíwū. Pairaré dutirá cūā dutiriguemena pau Jesuré padeorāre ñee, peresu tiirucimíwū. Cūārē ſiārī, “teerora ſiārō booa” jīrucumiwū. ¹¹ Pee judíoa neārē wiseripu wāa, Jesuré padeodúaro jīgū, ñañarō tiirucimíwū. Bayirō cūāmena cúagu, tée aꝑeyé ditapu cūārē ñañarō tiinanúsemiwū.

¹² Teeré tiigú, wāamíwū Damascopure pairaré dutirá yūūre dutirépūri jóabosariguemena. ¹³ Maapu yūu wāari, coeritō niiri, ūmūāſepu muĩꝑū búreco macū bóero nemorō bóediatiri ñlawū. Yūu puto yūūmena wāarira putoꝝcārē bóeſeſajōāwū. ¹⁴ Teero wāarira, ūsā niipetira ñaacūmujōāwū ditapu. Sicū yūūre hebreoayemena wedeseari tuowū: “Saulo, çdeero tiigú yūūre ñañarō tiinanúſei? Mūu basiꝝrope ñañarō tiigú tiia, yūūre teero tiigú”, jīwī. ¹⁵ “çNoā niiri mūu?” jīwī cūūrē. “Yūu Jesús mūu ñañarō tiinanúſegura niā. ¹⁶ Wūmūnucāña. Yūu mūūrē ‘wedecotearo’ jīgū, mūūrē bauāa. Mecūtīgā mūu ññarére, yūu mūūrē too ſiꝝroꝝ pauāadare wedegu wāagudacu. ¹⁷ Judíoa, judíoa niihērā mūūrē ñañarō tiiri, yūu mūūrē netōnégūdacu. Mūūrē cúāꝑure ticocoa. ¹⁸ Mūu yeere wedegu, cūā capearire ññarōꝝrī tiigú tiiróꝝro niigūdacu. Naĩtārōꝝrī tiiróꝝro wāarare bóeropu wāari tiinucāgūdacu mūu. Cūā Satanás dutirére duujā, Cōāmacū dutirépere tiiarō jīgū, mūūrē ticocoa yūu. Cūā ñañarē tiirére acabóre ñeeārō jīgū, ticocoa. Cūā yūūre padeorámēna niārō jīgū, ticocoa”, jīwī yūūre.

¹⁹ Teero tiigú, ūsā ōꝑū Agripa, ūmūāſepu dutirigüe quēēꝝꝝrī tiiróꝝro yūu tuoríguere netōnucāriwū. ²⁰ Wedenucāwū Damasco macārārē. Too ſiꝝro Jerusalén macārārē, niipetiro Judea dita macārārē, teero biiri judíoa niihērācārē wedewu. Cūārē “múā ñañarē tiirére wācūꝝpati, wasoyá” jīwū. “Cōāmacūrē padeonucāña”, jīwū. “Múā añuꝝrē tiirémēna múā wasorére ēñoñá”, jīwū. ²¹ Yūu teeré wederé wapa judíoa Cōāmacūwiipu yūu niigárē ñee, ſiādugāmiwū. ²² Cūā teero tiidugāꝑacari, Cōāmacūꝑe yūūre tiāꝑurucujāi. Teero tiigú, yūu atitóre uputí macārārē, āꝑērā bári niirācārē Cōāmacūye quetire wedea. Tiatoru Moisés, āꝑērā profetas ſiꝝroꝝ wāaadare jóarira niwā. Cūā jīriꝝroꝝ yūu wedea: ²³ “Cristo Cōāmacū beſerigüre ñañarō netōāðaro niirō tiyiro. Diatoa, cūārā diarigupū maſāſuguegudaꝑui. Teero tiigú, cūū netōnére maquērē wedegudaꝑui judíoare, judíoa niihērārē”, * jī jóarira niwā, jī wedewi Pablo.

²⁴ Cūū teero jīriꝝrā, Festo bayirō wedeseremēna jīwī:

—Pablo, mūu mecūgú tiia. Mūu basiꝝro pee buenetōjīgū, mecūgú tiia, jīwī.

²⁵ Pablope jīyigu:

—Ūſārē dutigú Festo, yūu mecūgú mee tiia. Yūu wederé diamacārā niā. Quioníremēna wedea. ²⁶ Marí ōꝑū Agripa tee maquērē añuꝝrō maſiqui. Teero tiigú, cuiro manirō wedea cūūrē. Ate yūu wedeariguere tuopetijājīyi. Yayíoropu wāariyiro. ²⁷ Mūute ūsā ōꝑū Agripa, çmūu profetas jóariguere padeoi? Yūu maſiā: Mūu padeocú, jīwī.

²⁸ —çNocōꝝrōgā wedepacu, yūūre Jesuré padeogú wāari tiidugācu! jīwī Agripa Pablöre.

* 26:23 Isaías 42.6; 49.6.

²⁹ —Cōāmacū boorí, péerogā o pairó wedepacu, teeré padeogú wáari tiidagága. Mũu, teero biiri niipetira yũre mecūā tuorá yuu tiiróbiro niirí boogá. Peresu niiré dícare múārē boosáriga, jĩwĩ.

³⁰ Agripa, Festo wámunucārĩ, Berenice, cúāmena duirácá wámunucāwā. ³¹ Witiwa, cāmerĩ wedesyira:

—Ĩni cūū tiirēmēna peresu tiimasĩña maniā. Teero tiirá, ħñeenó wapa cūūrē sĩābógari? jĩyira.

³² Agripa Festore jĩyigu:

—Ĩni “romanuā ōpā yũre besearo” jĩriatā, cūūrē wionécoboajĩyũ, jĩyigu.

27

Romapu Pablöre ticocorigue

¹ Festo Italiapu ticocomasĩrĩ ĩñagū, Pablöre, teero biiri āpērā peresu niirārē Julio cien surara dutigáre cotedutiwi. Julio romanuā ōpāya pōna macārā surara dutigú niiwĩ. ² Ūsā Adramitio macāwu dooríwupũ muāsāwū. Tiiwú Asia dita maquē petaripu wáaadaro tiiwú. Sícū Tesalónica macā macā ūsāmena wáawi. Cūū wāmecutiwi Aristarco. Cūūya macā Macedonia ditapu niyiro.

³ Apebúreco Sidónpure jeawu. Julio Pablöre āñurō tiiwĩ; cūūrē cūū menamacārā niirira putopu ĩñagū wáadutiwi, cūū boorēnorē “ticoaro” jĩgū. ⁴ Too niĩārira tiiwumēna wáawu sūcā. Wĩno ūsā díamacūpe bayiró páapuwu. Teero tiirá, Chipre nucārōrē díamacūpe netōwáwu. Toopé wĩno páapubayiriwu. ⁵ Cilicia, Panfilia dita netōwá, Mirapu jeawu Licia ditapure.

⁶ Toopú cien surara dutigú Italiapu wáaadariwure buajeárigu niiwĩ. Alejandria macāwu niiwū. Ūsārē tiiwupú cūūwĩ. ⁷ Wáa, peeburecori āñurōgā wáawu. Bayiró ñañarō netōrēmēna jeawu Gnido macā díamacūpure. Wĩno bayiró páapucāmotawu ména. Teero tiirá, Creta nucārōpure wáa. Salmónrē netōwá, Creta acuniñape sodeawu. ⁸ Bayiró ñañarō netōrēmēna sicapeta Āñurĩ Peta wāmecutiri petapu jeawu. Tiipeta Lasea macā puto niiwū.

⁹ Ūsā yoari pearēmēna péerogā dusawú púuriro, wĩno bayiró páapure wáadari suguero. Teero tiiró, bayiró quíowá, wáari. Teeré masígú, Pablo cūūrē wedemiwĩ:

¹⁰ —Marĩ netōwári, quío niĩadacu, yuu tugueñarĩ. Múā néeware, múāyawu, marĩ catirécārē tiidióbocu, jĩmiwĩ.

¹¹ Cūū teero jĩpacari, cien surara dutigú Pablo wedeariguere padeoriwi. Tiiwú waatúgu, tiiwú dutigúpere padeowĩ. ¹² Tiipetape púuriro niirĩ, ñañaniyiro. Teero tiirá, pau tiiwú macārā “Fenicepu wáañañāda, púuriro netōāda jĩrā” jĩmiwā. Fenice macā peta Cretapu niyiro. Tiipeta muĩpū sāāwaro niirĩ peta niijĩrō, wĩno bayiró páapuriyiro.

Pairímaapu oco wĩnomēna pearigüe

¹³ Wĩno aperopé péero páapatiri, “jāmu, jeajōāādacu” jĩmiwā. Teero tiirá, tiiwupú muāsā, Creta wesagāpu wáamiwū. ¹⁴ Ūsā péerogā wáaari siro, wācūña manirō wĩno bayiró tiinucārō putope páapatiwu, Nordeste cāā jĩrē. ¹⁵ Wĩno ūsārē aperopé néejōāwū. Wĩno atirōpe deero tii ūsā wáamasĩriwu. Teero tiirá, “teerora too wáajōāārō” jĩ, wĩno noo páapucorope wáajōāwū. ¹⁶ Cauda nucārōpu netōwáwu. Tiinucārō apeniñapē wáari, wĩno bayiró jeriawu. Toopú yucusoro cūā siatú wéeriwure bayiró paderēmēna wéecowu pairíwu wesapu. ¹⁷ Wéemūcotoa, siatúpeowu. Ūsā wáariwucare watirĩ jĩrā, cāā pūgūdupórīmena siatúdiyowa. Sirte ditatupari niirōcapu páapucori jĩrā, cui niiwā. Teero tiirá, wĩno ñeeré caserire jōādiocowa. Cūā jōāārĩ siro, wĩno páapucorope wáawu. ¹⁸ Apebúreco oco pea, páapu, ocoturĩ paca niirĩ ĩñarā, apeyé cōāduowa. ¹⁹ Itiábureco wáaromena, cūā basiro tiiwú maquērē cōāduowa sūcā. ²⁰ Pee burecori muĩpū búreco macā, ñocōā bauriwa. Oco pea, teerora páapujāwū. Teero tiirá, “deero tii marĩ catiricu” jĩ wācūmiwū.

²¹ Yoari yaaheri ĩñagū, Pablo cūā decopu jeanucā, jĩwĩ:

—Yuu menamacārā, múā yũre tuoātā, āñuniboajĩyũ; Cretare witiiriboajĩyũ; dooríwu maquērē ñañoriboajĩyũ; marĩ cōāāriguere cuobójĩyũ ména. ²² Marĩrē teero wáapacari, wācūtutuaya. Sícū diaricu. Atiwú dícare tiidióadacu. ²³ Yuu Cōāmacūrē padeogú niĩā. Cūū dutirēre tiia. Cūū ñami yuu putopu ángelere ticocoarigu niĩāwĩ. ²⁴ Ángele yũre wedeawĩ: “Pablo, cuirijāña. Mũnrē romanuā ōpā putopu jearo booa. Mũnrē tiigú, Cōāmacū mũu menamacārārē netōnégūdaqui sícū diaro manirō”, jĩwāwĩ. ²⁵ Teero tiirá, múā wācūtutuaya. Yuu Cōāmacūrē padeoa. Cūū yũre jĩārīrobirora wáaadacu. ²⁶ Teero āñurō wáapacari, atiwú nucārōpu sūuñacūmuādacu, jĩwĩ Pablo.

²⁷ Pua semana ūsā Cretare witiwari siro, pairímaa Adriáticopu wĩno bayiró páapucoremēna wáawu. Ñami deco tiiwú macārā paderá “marĩ dita putopu jeara tiitú niĩā” jĩwā. ²⁸ Cūā ħnocōrō ūcūāmĩ? jĩrā, opada cānotĩ, duudioco, queoñāwā. “Treinta y seis metros ūcūāā”, jĩ

ĩñawā. Péero wáa, queoñawā sūcā. “Veintisiete metros ūcūāā”, jīwā sáa. ²⁹ Ƴtāpapū ñaapeari jīi, cuiwa. Teero tiirā, bapari cōmepĩrī* teeyapupū siatūredarimena cōāñowā, waatūrope wéēñepasoaro jīirā. “Boyero bóeri boomíga”, jīwā. ³⁰ Tiwú macārā paderá dutijōāduḡamiwā. “Ƴsā cōmepĩrīrē waasugúerope cōāñoādara tiia”, jīidito, péeriwuḡārē néediocora tiimíwā díapū. ³¹ Pablope cien surara dutigáre, suraracārē jīiwī:

—Āniā atiwupū putuáheri, múā sīcū catiricu, jīiwī.

³² Teero tiirā, surarape wéēñeredarire páata, tiwúḡārē ñaāforī tiiwā.

³³ Bóeadari suguero, Pablo ūsārē “yaaya” jīḡū, niipetirare jīiwī:

—Pua semana netōā, múā āñurō yaaripacara, “¿deero wáaadari marī?” jīicotero. ³⁴ Teero tiirā, múā āñurō niāda jīirā, yaaro booa. Mecūtīgā marīrē ñañarō wáapacari, múārē merēā wáaricu, jīiwī.

³⁵ Teeré jīi, pāre nēe, niipetira ĩñacoropū Cōāmacūrē usenire tico, pāre puatā, yaanucāwī.

³⁶ Wācūtutua, cūācā yaawa. ³⁷ Ƴsā niipetira tiwupū niirā doscientos setenta y seis niiwū.

³⁸ Cúā yaadugarere yaaari siro, trigoporire cōāñojāwā, tiwú nuchāhēriwu putuáaro jīirā.

Dooríwū ditatupari buropū sugacūmurigūe

³⁹ Bóecūmurī, ditare ĩñarā, “¿Noopū niī?” jīimasīriwa. Opacoca ditatuparigū niirōrē ĩñawā.

—Toopū wáaada; ditatuparigupū sūmacūmubocu, jīiwā.

⁴⁰ Teero tiirā, cōmepĩrīrē cōōtērijāārō jīirā, wéēñeredarire widetācodiocowa. Waaripĩrī waatūḡu waatūrepĩrīrē jōādiocowa. Waasugúero niirī caserore wéemūōtucowa, wīno néewaaro jīirā. Teero tiirā, tiwūrē ditatuparipū ticocomiwā. ⁴¹ Wāa, wācūña manirō ditatupari buro oco watoa niirī buropū sugacopeawu waasugúerope. Cāmeñariwu. Waatūrope ocoturī páapusācori, watijōāwū.

⁴² Teero wáari ĩñarā, surara jīiwā:

—Jāmu, marī peresu tiirāre sīājāco; cúā báapā dutijōābocua, jīiwā.

⁴³ Cien surara dutigápe “Pablora sīābócua” jīḡū, cāmotāwī. Báamasīrārē: —Ñaañūsugue, ditapū báapāña, jīiwī—. ⁴⁴ Āpērā táboapĩrimena, tiwú maquē watiárepĩrimena pasapāwaya, jīiwī.

Teero tiirā, ditapū jea, niipetira netōpetjāwū.

28

Malta nūcārōpū Pablo tiiríque

¹ Ƴsā ditapū jeapetira, tuowú: Tiinucārō Malta wāmecutiwū. ² Too macārā basoca āñurō tiiwā ūsārē. Oco pea, yusuári ĩñarā, pecame diobosáwa.

—Sūmarā atiya múā niipetira, jīiwā.

³ Pablo peca seegú wáa, néeati, cūū wāñāñārī, āña tiidotopū niārigū asiré cuigu, witiwī. Pabloya wāmorū bacañāñumuwī. ⁴ Tiinucārō macārā āña cūyaya wāmorūpure tusari ĩñarā, cāmerī jīiwā: “Āni basocá sīārigū niiqui. Cūū díā pairímaapū netōārigū niipacu, cūū ñañarē tiirē wapa diagudaquī”, jīiwā.

⁵ Cūūpe pecamepū wéēbatesoewi āñarē. Pūniriwi cūūrē. ⁶ Too macārāpe wācūmiyira: “Bipijōāādacu. Bipirīlatā, wācūña manirō ñaacūmu, diajōāḡadaquī”, jīimiyira. Cúā yuari yuemī, cūūrē merēā wáaheri ĩña, merēā wācūyira sūcā. “Āni basocá mee niiqui; sīcū basocá padeogú niḡū niīāti”, jīiwā.

⁷ Too putogā tiinucārō macārā dutigáya dita niiwū. Cūū wāmecutiyigū Publio. Cūū ūsārē bocawī. Itiábureco ūsā cūū puto niirī, āñurō tiiwī. ⁸ Publio pacu wioré, yoopote diagū pesawī. Pablo cūū niirōpū sāāwa, Cōāmacūrē sāibosá, cūūrē ñaapeó, netōñewī. ⁹ Cūū teero tiirī ĩñarā, āpērā tiinucārō macārācā diarā atirucuwa. Netōñenowā. ¹⁰ Ƴsārē pee apeyenó ticowa. Too siro ūsā wáaadari tiirī, ūsārē dūsarécōrō ticowa.

Romapū Pablo jearíque

¹¹ Ītīārā muĩpūrā niiwū ūsā toopáre. Alejandría macā macāwu téē púuriro wáapetiripū niiwū tiinucārōpūre. Tiiwū ēqueāpū cúā padeorá Cástor, Pólux queoré cúā páatature tusawu. Ƴsā tiwupū muāsā, wáajōāwū. ¹² Wáa, Siracusa macā petapū jeawu. Toopū itiábureco putuáwu. ¹³ Too macārā tiinucārō wesa wáa, Regio macāpū jeawu. Sicábureco siro ūsā sirope wīno párapuatiwū. Puabúreco siro Puteoli macāpū jeawu. ¹⁴ Toopáre āpērā Jesuré padeorāre buajeáwu. Cúā ūsārē: —Sica semana ūsā puto putuáya, jīiwā.

Too putuáari siro, maapū wáa, Romapū jeawu sáa. ¹⁵ Āpērā Roma macārā Jesuré padeorá ūsā Romapū wáare quetire tuotóayira. Teeré tuo, téē Foro de Apio macāpū ūsārē bocara

* 27:29 Pecasāyemena: anclas.

jeawa. Ápērācā Tres Tabernas wāmecutiropu ūsārē bocawa. Pablo cūārē īñagū, Cōāmacūrē ūsenire tico, wācūtutuare buanemōwī. ¹⁶ Ĕsā Romapu jeari, too macārā dutirā jīwā:

–Pablo merēā niidugari, āñuniādacu.

Cūūmena surara sīcū cūūrē cotegudare cūūwī.

Romapu Pablo tiiriguē

¹⁷ Itiábureco siro Pablo judíoa upatí macārārē neādutiwi. Cūā neātoari, jīwī:

–Yáa wedera, yuu maríya wederare, marí ñecūsūmā tiirécutiriguere netōncāriwu. Netōncāripacari, Jerusalénpu judíoa yuure ñee, romanuārē dutirápure tico, yuure peresu tiidutiwa. ¹⁸ Romanuārē dutirā yuure sāñápeti, sīārī tiiréno wapa buariwa. Wionécodugamiwā. ¹⁹ Judíoa pe booriwa. Teero tiigú, yuu “romanuā òpū yuure queti besearo” jīwū. Yuupe yáa wederare wedesāre cuoriwu. ²⁰ Teero tiigú, múārē īña, wedeseguda jīgū, boocóawū. Cōāmacū beserigu marí Israelya pōna macārā yoari yueriguyere yuu wederé wapa atidā cōmedā siatúarigu niīā, jīwī.

²¹ Cūā cūūrē jīwā:

–Ĕsā sicapū Judea macārā muupe maquērē cūā jóaripūrē ñeeríwu. Teero biiri too macārā maríya wedera ānopá jeara, ñañarō wedeseriwa muurē. ²² Ĕsā masiā: Niipetiropure mama bueré “ñañaniā” jīcua. Ĕsā muu padeoré tuodugága, jīwā.

²³ Cūā neāadari burecore wedecūjā, wáajōāwā. Tiibureco niirí, pau basocá cūū niirí wiipu jeawa. Bóeri wedenucārigu wedenañiōjōāwī. Cōāmacū dutiré basocápure niīadare jeariguere wedewi. Moisére dutiré cūūriguēmena, profetas jóariguēmena wedeyapono, “Jesús Cōāmacū beserigu niirí” jī padeorí tiijādugagu tiimíwī. ²⁴ Siquērā Pablo wederé tuorā “niirōrā niīā” jīwā. Ápērāpē padeoríwa. ²⁵ Cámerī wedesetoa, sīcārībíro wācūri, wáajōāwā. Cūā wáaadari suguerogā, Pablo jīwī:

–Profeta Isaiás múā ñecūsūmuārē jóariguere tuoyá. Diamacú maquērē Espiritu Santo biiri cūūrē jóari tiirigu niīwī:

²⁶ Basocáre wedegu wáaya:

“Múā tuopacára, tuomasíriadacu;

īñapacara, īñamasíriadacu”, jīña cūārē.

²⁷ Cūāpe añurō wācūdugaricua;

tuodugáricua;

īñadugaricua.

Cūā añurō tuo, añurō īña, wācūrē wasoátā,

yuu cūārē netōnéboajiyu, * jī wedeya,

jī jóarigu niīwī. ²⁸ Teero tiirā, añurō masiña múā: Cōāmacū cūū basocáre netōnére quetire judíoa niihērārē wenedoādacu. Cūāpe tuoādacua, jīwī.

²⁹ Cūū teero jīārī siro, judíoa cūā basiro bayiró cámerī wedeseco, witiwawa.

³⁰ Puacūmā Pablo cūā waso, wapatídutiri wiipu niīwī. Toopú cūūrē īñarā jearáre ūseniremena bocarucuwi. ³¹ Cuiro manirō Cōāmacū dutiré basocápure niīadare jeariguere, teero biiri marí Ōpū Jesucristoyere wederucujāwī āpērā cāmotáro manirō.

* 28:27 Isaiás 6.9-10.

ROMA MACĂRĂRE Pablo jóaripũ

Ăñuduticorigue

¹ Yũu Pablo, Jesucristore padecotegu, cãũyere wededutigu beserigu niã. Cãũ yũre Cõamacũ netõnére quetire wededutigu boorigu niĩwĩ. ² Profetamenapura “netõnére quetire ticogũda” jĩ wedesuguetoarigu niĩwĩ. Tee maquẽrẽ marĩ buea Cõamacũyere queti jóaripũ. ³ Tee queti Cõamacũ macũye maquẽrẽ wedea. Cãũ marĩ tiirõbiri biĩgũ, õpũ David pãrãmi niinũnusegu niyiygu. ⁴ Ñañaré tiihégu niyiygu. Cãũ diari siro, Cõamacũ cãũrẽ masõyigu. Teero cãũ masõriguemena Cõamacũ basocãre “yũu macũ niĩ” jĩriguere tutuaremena ãñoiygu. Cãũ macũ marĩ Õpũ Jesucristo niĩĩ.

⁵ Jesús yũre ãñurẽ ticorigu niĩwĩ. Yũre cãũyere wededutigu besewi. Niipetiropu basocã Jesuré padeoáro jĩĩgũ, cãũ dutirẽre tiáro jĩĩgũ, yũu cãũyere quetire wedebatea. Niipetira Jesuré maiãrõ cúãcã jĩĩgũ, wedebatea.

⁶ Cõamacũ múãcãrẽ boorigu niĩwĩ Jesucristomena niãdarare. ⁷ Múã Cõamacũ maĩrãrã niã. Múãrẽ beserigu niĩwĩ cãũ põna niãdarare. Teero tiĩgũ, yũu niipetira múã Roma macãrãrẽ ãñudutia.

Cõamacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiáro.

Pablo Romapu wáadugamirigue

⁸ Aterẽ múãrẽ wedesuguea: Niipetiro macãrãpũ múã Jesuré padeorẽre wedesecua. Teerẽ tuogũ, Jesucristo wãmemena Cõamacũrẽ usenire ticoa. ⁹ Cõamacũrẽ maĩrẽmena padecotea. Teero tiĩgũ, cãũ macũyere netõnére quetire wedebatea. Cãũ masĩqui: Yũu cãũmena wedeserecõrõ múãye maquẽrẽ sãĩbosárucua. ¹⁰ Teero biiri aterẽ cãũrẽ sãĩrucũjãã: “Cõamacũ, mũu boorĩ, yũu Romapu wáaguda; too macãrã mũũrẽ padeorãre ñnadugamiga”, jĩ sãĩmiã. Yoajõãã yũu múã pũtopũ wáadugamiriro. ¹¹ Múãrẽ nemorõ wãcũtutuare bayirõ boosãjĩgũ, Espiritu Santo yũre masĩre ticorẽmena múãrẽ tiãpudugaga. Teerẽ tiĩgũ, toopãre wáadugamiga. ¹² Marĩ cãmerĩ tiãpuadacu. Múã yũu Jesuré padeorẽre ññarã, nemorõ padeõ, wãcũtutuadacu. Yũucã múã padeorẽre ññagũ, teerora wãcũtutuagudacu.

¹³ Yãa wederabiro niirã, múãrẽ aterẽ masĩrĩ boogã: Sicãrĩ mee múã pũtopũ “wáaguda” jĩĩmiã. Dee ti wáamasĩña maniã ména. Aperopã macãrã judíoa niĩhãrãrẽ yũu Jesuré padeorẽ boosãrirobirora múãcãrẽ Jesuré padeorẽ boosãgũ wedegu wáadugamiga. ¹⁴ Cõamacũ cãũyere quetire niipetirare yũre wededutiwi. Griegoaye wedeserare, griegoaye wedesemasĩhãrãcãrẽ wededutiwi. Masĩrãrẽ, masĩhãrãcãrẽ wededutiwi. ¹⁵ Tee tiĩgũ, múã Romapu niirãrẽ Cõamacũ netõnére queti cũriguere bayirõ wededugaga.

Netõnére queti tutuare cuoa

¹⁶ Yũu Cõamacũ netõnére quetire boborõ manirõ wedea, tee queti tutuare cuorĩ ññagũ. Cõamacũ niipetirare tee quetire padeorãre netõnéqui. Judíoare netõnéqui; judíoa niĩhãrãcãrẽ teerora netõnéqui. ¹⁷ Tee quetimenã marĩ aterẽ masĩã: Cõamacũ Jesuré padeorãre “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqũ. Jesuré padeorã dícare teero ññaqũ. Teero padeorãre Cõamacũyere queti jóaripũpũ biiro jóanowũ:

Cõamacũ cãũrẽ padeogãnorẽ “ãñugũrã niĩ” jĩ ññaqũ;
cãũrẽ catirẽ petihẽre ticogũdaqui,*
jĩ jóanowũ.

Niipetira wapa cuoõya

¹⁸ Marĩ masĩã: Cõamacũ cãũrẽ netõnucãrãrẽ, teero biiri ñañaré tiirãre ñañarõ tiĩqui. Cãũ ñañaré tiirẽmena ãpẽrã diamacã maquẽrẽ masĩrĩ tiirĩcua. Cãũ teero tiirẽ wapa Cõamacũ ãmũãsepũmenarã cãũ bayirõ cúarere marĩrẽ ãñogũ tiĩqui. ¹⁹ Cãũ Cõamacũyere maquẽ sĩquẽrẽ masĩmicua. Cãũ basiro teerẽ ãñurõ masĩrĩ tiirĩgu niĩmiwĩ. ²⁰ Cõamacũ atibũreco maquẽ tiirĩguere ññarã, cãũrẽ ññaripacara, “niĩqui” jĩĩmasĩnoã. Cãũ tiirĩguemena cãũ tutuare cuõnetõjõãre baucũ. Teero tiirã, deero jĩĩmasĩricua; wapa cuojãcua. ²¹ Cãũ “cãũjã teero biĩgũno niĩqui” jĩ masĩpacara, cãũrẽ quionĩremena ññariyira. Sicãrĩno cãũrẽ usenire ticoriyira. “Cãũjã teero biĩgũno niĩqui” jĩrõno tiirã, queorõ wãari tiihẽreperẽ wãcũyira. Jõõpemena nemorõ ññarõ wãcũãmajãyira. ²² Cãũ “masĩnetõjõãã” jĩrã niipacara, tuomasĩhãrã wãayira. ²³ Cõamacũ catirucugure asibatẽre cuogũpere boorĩyira. Cãũperẽ boorõno tiirã, basocã

* 1:17 Habacuc 2.4.

cúã weerirapere padeoyíra. Basocá bóadiaadara queorére, minipóná queorére, wáicura queorére, pínóã queorére wee, padeoyíra.

²⁴ Cúã teero tiiré wapa Cõamacú cúã booró tiidugárenoré tijjãrõ jĩgũ, cõãjõãrigu niwĩ. Teero tiirã, ñeeapera, cúã basirora basocá tiinõña manirénoré tiicámésãjãyira. ²⁵ Cõamacúye queti diamacú niirépere booriyira. Jĩditorepere booyíra. Niipetire tiirigupere stúbusepeoriyira. Cũupere stúbusepeorono tiirã, cúã tiirigupere stúbusepeoyira. Marĩrẽ Cõamacurẽ usenipeorucujãrõ booa. Teerora tiiró booa.

²⁶ Teero tiigú, Cõamacú cúã bayiró ugaripéarere tijjãrõ jĩgũ, cúãrẽ cõãjõãyigu. Numiãpura ãmuãmena dícu ñeeaperenoré duujã, cúã basiro numiã sesaro ñañaré tiiyíra. ²⁷ Teerora ãmuãcã numiãmena dícu ñeeaperenoré duujã, ãpẽrã ãmuã sesaro bayiró ñeeapedugayira. Ëmuã basirora ãpẽrã ãmuãmena ñeeape, bobooro wáari tiirére tiiyíra. Teero tiirã, cúã ñañaré tiiré wapa cúãye õpũãrĩpura, teero biiri cúã wãcũrẽpura ñañarõ wáari tiiyíra.

²⁸ “Marĩ Cõamacurẽ wãcũre wapamaniã”, jĩyíra. Teero tiigú, Cõamacúpe cúã basiro wãcũrere “wapamanĩre niijããdacu” jĩyigu. Toorã nemorõ ñañarõ tiãmajãrucuyira sãa. ²⁹ Niipetire ñañaré tiirénoré tiirucújãcu. Æpẽrãrẽ ñañarõ netõrĩ tiãdarere wãcũcu. Apeyenó cuopacãra, boonemójãcu. Ate niipetire ñañarére tiidugãcu. Doecua. Cãmerĩsãcu. Cãmerĩtuti, cãmerĩquẽcu. Tiiditõcu. Ñañaré tiidugáre tiirucúcu. Wedepaticua. ³⁰ Æpẽrãrẽ ñañarõ wáari tiidugãra, wedesããmajãcu. Cõamacú doonórã niicua. “Marĩ uputĩ macãrã niijĩrã, marĩ tiidugárere tiããda”, jĩ wãcũcu. “Marĩ ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã”, jĩ wãcũcu. “Biĩro biirãno niã ãsãjã”, jĩcu. Ñañarére tiibúajãcu. Cúã pacusũmuãrẽ netõnucãjãcu. ³¹ Æñurõ diamacú wãcũricua. Cúã “teerora tijjããda” jĩmiãriguere tiiricua. Cúãya wederare maĩrénoré masĩricua. Bóaneõ iñaricua. ³² Ateré ãñurõ masĩmicua: Cúãnoré cúã teero tiiré wapa Cõamacú cúãrẽ pecamepũ cõãgũdaqui. Teeré masĩpacara, ñañarére tiirucújãcu. Æpẽrãrẽ ñañaré tiirĩ iñarã, “ãñuniã” jĩcu.

2

Cõamacú diamacúrã wapa tiigũdaqui

¹ Múãcã basocãra niipacara, ãpẽrãrẽ “cúã ñañarã niĩya” jĩ iñabeserijãña. “Cúã wapa cuoóya” jĩrã, múã basiropecã wapa cuoódarara niirã tiia. Múãcã cúã tiiróbirora tiicú. Teero tiirã, Cõamacurẽ deero jĩ netõnucãmasĩricu; múãcã wapa cuorãra niicu. ² Ateré marĩ masiã: Cõamacújã ñañaré tiirãre diamacúrã wapa tiigú, diamacúrã tiigú tiiquí. ³ Múã ãpẽrãrẽ “cúã ñañarã niĩya” jĩpacara, cúã tiiróbirora tijjãã. Teero tiirã, “Cõamacú ãsãperea ‘múã ñañarã niã’ jĩriqui” jĩ wãcũrijãña. “Múãcã ñañarãrã niã”, jĩgũdaqui. ⁴ Cõamacú múãrẽ bóaneõ iñagú máata ñañarõ tiiriqui mēna. Cũu múãrẽ bóaneõ iñapacari, múã cũurẽ teero iñajãã. Ateré múã tuomasĩricu: Cõamacú múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoáro jĩgũ, ãñugú niijĩgũ, máata ñañarõ tiiriqui mēna.

⁵ Cũu teero tiipacari, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasodugáricu. Múã jõõpemenã ñañarére tiinemósãjãjĩrã, Cõamacurẽ cúarosãrĩ tiirã tiia. Too síro basocãre wapa tiãdari bureco jeari, Cõamacú bayiró cúagu múãrẽ wapa tiãdarere ãñogũdaqui. ⁶ Basocãcõrõ tiirigupere iñaco, wapa tiigũdaqui. ⁷ Æñurẽ tiirucúranopere cãũ pũtopũ catiré petihere ticogũdaqui. Cúã Cõamacúmena niirucujãrere boocú. Cõamacú cúãrẽ “ãñurõ tiãwũ” jĩirere tuodugãcu. ⁸ Æpẽrãmēnapere Cõamacú bayiró cúagũdaqui. Cúã Cõamacurẽ netõnucãrã, cúã booré dicure tiidugãcu. Diamacú maquẽrẽ boohera, ñañarépere tiinunúsecua. ⁹ Niipetira ñañaré tiirécutirano ñañarõ netõãdacua; teero biiri ñañarõ tugueñarucujããdacua. Judioare teero wáaadacu; judioa niñhãrãcãrẽ teerora wáaadacu. ¹⁰ Niipetira ãñurõ tiirécutirapere Cõamacú “múã ãñurõ tiwũ” jĩgũdaqui. Niipetira iñacoropũ cúãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. Cúãrẽ ãñurõ niirecutĩri tiigũdaqui. Judioare teero tiigũdaqui; judioa niñhãrãcãrẽ teerora tiigũdaqui. ¹¹ Cõamacú sicadita macãrãrẽ “múã dícu ãñurã niã” jĩriqui; niipetire dita macãrãrẽ sicãrĩbĩro iñaqi.

¹² Niipetirare Moisére dutiré cũuriguere cuorĩpacari, cúã ñañaré tiirécutire wapa pecamepũ wáarora niijããdacu. Tee dutirére cuorãpecãrẽ netõnucãre wapa diamacúrã wapa tiinóãdacua tee dutiré jĩrõbirora. ¹³ Tee dutirére tuorēmēna dícu Cõamacú iñacoropũre ãñurã mee niĩya. Tee dutirébirora tiirĩ siro niãtã, “ãñurãrã niĩya” jĩgũdaqui Cõamacú. ¹⁴ Judioa niñhãrã Moisére dutiré cũuriguere ticonoripacara, cúã basiro ãñurere tiirã, tee dutirénorēna tiirã tiicúa. Cúã basiro tiirēmēna tee dutirére masiã tiiróbirõ niĩya, tee dutirére cuorĩpacara. ¹⁵ Æñurẽ tiirēmēna cúã diamacú wãcũrere ãñocúa. Tee dutirére masiã tiiróbirõ niicua. Æñurõ yeeripũnacutĩra niicua. Teero tiirã, ãñurere tiãrira “ãñuniãwũ” jĩmasiãcu; ñañarére tiãrira

“ñañaniãwũ” jĩmasĩcua. ¹⁶ Teero tiigũ, Cõãmacũ cãũ basocãre wapa tiĩdari bureco jeari, Jesucristore wapa tiidutĩgudaqui. Tiĩbureco jeari, Jesucristo niipetira cãã ñañarẽ wãcũre wapa, teero biiri cãã ãpẽrã ãñahẽrõpũ tiirĩgũ wapa cããrẽ cããrẽ wapa tiigũdaqui. Yũũ Cõãmacũ netõnẽre queti cũũriguere wedegũ, teerẽ wederucua.

Judĩoa, teero biiri Moisére dutirẽ cũũriguere

¹⁷ Apetõ tiirã, múã judĩoa wãcũbocu: “Ësã judĩoa niĩã; Moisére dutirẽ cũũriguere cwoa; Cõãmacũ ãsã judĩoa yagura niĩ; teero tiirã, ãsã dũcũ Cõãmacũ põna niĩã”, jĩ wãcũmicu. ¹⁸ “Ësã Cõãmacũ boorẽnorẽ masiã. Moisére dutirẽ cũũriguere masiã niijĩrã, ãsã ãñurẽ petire besemasĩã”, jĩ wãcũmicu. ¹⁹ “Capeari bauhẽrare wẽwasuguera tiirõbiro judĩoa niĩhẽrãrẽ buemasĩjãã. Naĩtiãrõpũ niirãrẽ siãwõcora tiirõbiro Moisére dutirẽ cũũriguere masiãhẽrãrẽ wedemasĩã”, jĩ wãcũmicu. ²⁰ “Ësã Moisére dutirẽ cũũriguere cwojĩrã, diamacũ maquẽrẽ masiã. Teero tiirã, tuomasĩhẽrãrẽ, sicato buemũcorare buemasĩã”, jĩ wãcũmicu. ²¹ Múã “ãpẽrãrẽ buerã niĩã” jĩrã, múã basirope buesugero booa mẽna. ãpẽrãrẽ “yaarijãña” jĩ wedepacara, ãpẽrãyẽre yaajãcu. ²² “Múã namosãnumiã niĩhẽrãrẽ, múã manusũmũã niĩhẽrãrẽ ñeaperijãña” jĩpacara, ñeapejãcu. Múã ãpẽrã weerirare, cãã padeorãre doopacãra, cãã padeorẽ wiseripũ niirẽre yaajãcu. ²³ “Ësã Moisére dutirẽ cũũriguere cwojĩrã, ãpẽrã nemorõ niĩã”, jĩ wãcũmicu. Teero wãcũpacara, tee dutirẽre netõncãjãcu. ãpẽrã múã netõncãrĩ ñajĩrã, Cõãmacũpere ñañarõ wedesecua. ²⁴ Cõãmacũye queti jóaripũpũ múã teero tiirẽnorẽ biiro jóanowũ: “Múã tiibuyẽre wapa judĩoa niĩhẽrãpe Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesecua”,* jĩ jóanowũ.

²⁵ Múã Moisére dutirẽ cũũriguebirora tiiatã, múã cõnerĩgu yapa macã caserõre widecõãrecã wapacutã. Múã tee dutirẽre netõncãrã doca, widecõãñoña manirã tiirõbiro putuãcu. ²⁶ Apetõre sũcũ widecõãñoña manigũpe Moisére dutirẽ cũũriguere tiiqui. Teerẽ tiigũ, Cõãmacũ ññacorõpũre widecõãnorĩgu tiirõbiro niiqui. ²⁷ Múã judĩoa Moisére dutirẽ cũũriguere cuomiã. Widecõãnorĩra niipacara, tee dutirẽre netõncãjãcu. ãpĩ widecõãñoña manigũ niipacu, tee dutirẽre masĩripacu, tee dutirẽ jĩrõbirora tiiqui. Cũũ teero tiiri, niipetira múã wapa cuõrẽre ãñurõ ññamasĩjãnoãdacu. ²⁸ “Judĩoa yũ peti niĩã” jĩgãno sotoã maquẽ dũcure tiinõrigũ mee niiqui. Cũũye õpãũ maquẽ dũcure widecõãnorĩgu mee niiqui. ²⁹ Judĩoa yũ peti niigũpe cãũ wãcũrẽpũre Cõãmacũ dutirẽre useniremena tiiqui. Cũũpe ñañarõ wãcũrẽre widecõãnorĩgu tiirõbiro niiqui. Espĩritu Santo marĩ wãcũrẽre wasorĩ tiiqui. Tee dutirẽre tiirẽmenape marĩ basiro wasomasĩricu. Basocã teero wasonõrirare “ãñurãrã niĩya” jĩripacari, Cõãmacũpe teerẽ jĩgũdaqui.

3

¹ Yũũ teero jĩgũ, “judĩoa niirẽ wapamaniã” jĩgũ mee tiãwũ. Teero biiri “cõnerĩgu yapa macã caserõre widecõãrecã wapamaniã” jĩgũ mee tiãwũ. ² Teero wapacutĩrucujãã. Aterẽ wedesugueguda: Cõãmacũ marĩ judĩoaarena cũũye quetire wedearo jĩgũ, cũũyigu. ³ ãpẽrã judĩoa Cõãmacũ dutirẽre tiidũjãmicua. Cõãmacũcã cãã tiirõbirora cãũ “tiigũda” jĩriguere çtiidũjãgari? ⁴ Tiidũriqui. Aterẽ wãcũrucujãña: Cõãmacũ cãũ jĩrirobirora queorõ tiirucũqui. Marĩpe niĩã “tiãda” jĩmiãriguere tiihẽrapeja. Cũũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ biiro jóanowũ:

Mũũ jĩrẽ diamacãrã niijãrõ tiia.

Teero tiirã, mũũrẽ wedesãmasĩña maniã.

Mũũrẽ wedesãpacari, netõncãrucujãgũdacu,* jĩ jóanowũ.

⁵ Teero tiigũ, sũcũ ñañarõ wãcũgũno biiro wãcũboqui: “Yũũ ñañarẽ tiirẽmena Cõãmacũ ãñurõ tiirẽpe nemorõ ãñurõ baujããdacu sãã”, jĩmiqui. Too síro jĩnemoboqui: “Yũũ teero tiĩarĩguere wapa niipacari, Cõãmacũ yũũmena cúagu, ñañarõ tiiqui”, jĩ wãcũboqui. ⁶ Teero mee niĩã. Cãũ teero jĩrẽno diamacũ niirẽno niĩãtã, Cõãmacũ sũcũnorẽ cãũ ñañarẽ tiirẽ wapa diamacũ bese, ñañarõ tiimasĩrĩboqui.

⁷ ãpĩ ñañarõ wãcũgũno jĩnemõjãboqui: “Yũũ jĩditõremena Cõãmacũ diamacũ wedeserepere ãñurõ wedesenõãdacu. Yũũ jĩditõremena ãñurõ wedesenõpacu, çdeero tiigũ Cõãmacũ yũũre yũũ jĩditõre wapa ñañarõ tiibõgari?” jĩmiqui. Cãũ teero jĩrẽ jĩãmare niĩã. ⁸ Cãũ teero jĩrẽno diamacũ niirẽno niĩãtã, biirope putuãboyu: “Marĩ ñañarẽ tiiri, Cõãmacũ ãñurõ tiirẽre nemorõ masiãdacu. Teero tiirã, ãñurẽ wãaaro jĩrã, ñañarẽpere tiãda”, jĩjãbocu. ãpẽrã yũũre, yũũ menamacãrãrẽ merẽã wãcũãrõ jĩrã, “Pablo teerẽ buequi” jĩditõcua. Cãã teero jĩditõre wapa Cõãmacũ cããrẽ diamacũrã wapa tiigũ, ñañarõ tiigũdaqui.

* 2:24 Isaías 52.5. * 3:4 Salmo 51.4.

Niipetira wapa cuoóya

⁹ Too docare ¿deero putuánoãdari sáa? ¿Cõãmacã ññacoropure marí judíoa ãpêrã nemorõ ãñurã niinetõncãî? Niiria. Niipetira judíoa, judíoa niihêrã Cõãmacãrê netõncãrã niijirã, sícãrîbîro wapa cuorã dícu niã. Múãrê teeréna wedetoawu. ¹⁰ Tee maquêrê Cõãmacãye queti jóaripũpu jóanoã:

Sícãno ãñurê tiigú manî.

¹¹ Sícãno Cõãmacãye maquêrê tuomasîgã manî.

Sícãno Cõãmacãrê masídugari; cãurê wãcũnũnusedugari.

¹² Niipetira Cõãmacãyere duujã, posapetijõãya.

Niipetira ññañaré tiíya.

Sícãno ãpêrãrê ãñurõ tiigúno manî.†

¹³ Cúã wedesere masãcope tusuri copepu ãniwiõnecoro tiirõbîro niã.

Tee ãniwiõnecore tiirõbîro basocã ññañaré wedeseya.

ÿĩĩditorucuya.‡

Ãñaã useropa nima cuorã tiirõbîro bayirõ pũnirõ wedeseya.§

¹⁴ ãpêrãrê doajãya; bayirõ tutiíya.*

¹⁵ Cúã basocãre sãĩadugãra, boyeromena sãrã wãaaya.

¹⁶ Cúã wãaro basocãre ññañarõ peti tiíya.

Cããyere ññañopetijã, bóaneõrã putuári tiíya.

¹⁷ ãpêrãrê ãñurõ niirecutiri tiíya.†

¹⁸ Cõãmacãrê quioníremena ññariya. Cãurê cuiíya,‡

jĩ jóanoã.

¹⁹ Marí masiã: Cõãmacãye queti jóaripũ maquê marí judíoarena jĩjãrõ tiia, “ãñurã niã ãsã” jĩrijããrõ jĩrõ. Niipetirapura wapa cuorã dícu niijãcu. ²⁰ Moisére dutirê cũiriguemenarã marí ññañaré tiirã Cõãmacãrê “ãsã muu dutirêre netõncãjãtu” jĩmasiñoã. Teero tiigú, Cõãmacã sícãnorê “muu tee dutirêre tiipetijãrigu niijigũ, ãñugãrã niã” jĩ ññariqui.

Jesuré padeorémena netõnénoãdacu

²¹ Atitõre Cõãmacã Jesuré padeorãre “ãñurãrã niíya” jĩ ññaqui. Marí “Moisére dutirê cũirigue jĩrõbîrora tiãwã” jĩripacari, “ãñurãrã niíya” jĩ ññaqui. Moisés, teero biiri profetas Cõãmacã teero marirê tiibosãadarere cããye queti jóaripũpu jóarira niíwã. ²² Niipetirare Jesucristore padeorémena Cõãmacã “ãñurãrã niíya” jĩ ññaqui. Cõãmacã niipetirare sícãrîbîro ññaqui. ²³ Marí niipetira ññañaré tiirã niã. Marí niipetirare pairõ dusaa; marí ãñurã niiridojãã Cõãmacã niirê tiirõbîro. ²⁴ Teero niipacari, Cõãmacã marirê ãñurê ticogã Jesucristo wapatibosariguemenã marirê “wapa cuohéra putuãaro” jĩyigu. Tee wapatibosariguere teorora ticojãyigu. ²⁵ Too sugero macãrãpure cãã ññañaré tiipacãri, ññañarõ tiiriyigu. Bóaneõ ññaré cuojigũ, cããmena cãũ cãarere ãñoriyigu ména; teorora ññajãyigu. Too síro Cõãmacã Jesuré marirê diabosari tiiri, cããye díi õmayudiyiro. Marí cãũ diabosariguere padeorí, Cõãmacã marímena cãanemoriqi. Teeména Cõãmacã cãũ “diamacãrã tiigú niã” jĩrêre ãñooyigu.

²⁶ Atitõcãrê Cõãmacã cãũ “diamacãrã tiigú niã” jĩrêre ãñoquí. Diamacãrã tiirêcutijigã, Jesuré padeorãre “wapa cuohérãra niíya” jĩ ññamasíqui.

²⁷ Teero tiirã, marí “biiro tiirêcutirano niã ãsãjã” jĩmirigue wapamãniã. Marí Moisére dutirê cũiriguere tiipetirãpeja, teerê jĩmasinobojíyu. Cõãmacã marí Jesuré padeorípere ñña, “ãñurãrã niíya” jĩqui. Teero tiirã, “biiro tiirêcutirano niã ãsãjã” jĩmasiñã manã. ²⁸ Ateména putuãã sãa: Marí Jesuré padeorí, Cõãmacã marirê “wapa cuohérãra putuãya” jĩ ññaqui. Moisére dutirê cũiriguere tiirigú wapa mee niicu.

²⁹ Too docare ¿Cõãmacã judíoayagu dícu niigari? Niirii. Judíoa niihêrãyagucã nií. ³⁰ Cõãmacã sícãrã nií. Cõãmacã judíoa Jesuré padeorí ññagũ, “wapa cuohéra, ãñurãrã niíya” jĩqui. Judíoa niihêrãcãrê Jesuré padeorí ññagũ, teorora jĩqui. ³¹ Too docare marí Jesuré padeojirã, “marirê Moisére dutirê cũiriguere wapamãniã” ¿jirã tií? Jĩridojãã. Biírope jĩi: “Jesuré padeorémena dícu tee dutirêre tiimasã”, jĩã.

4*Abraham Cõãmacãrê padeorígue*

¹ Mecãtigãrê Abraham marí ñecãrê wãarigue quetimensa wedenemogũda. Múã masiã: Cũũ judíoayũ niisuguerigu niiyigu. ² Cõãmacã Abraham tiirêre ñña, “muu ãñugãrã niã” jĩ ññariyigu. Teero jĩri siro niãtã, Abraham “ãñurê tiigú nií” jĩnorigu niã yũjã” jĩbojýi. Cõãmacã

† 3:12 Salmo 14.1-3. ‡ 3:13 Salmo 5.9. § 3:13 Salmo 140.3. * 3:14 Salmo 10.7. † 3:17 Isaiás 59.7-8. ‡ 3:18 Salmo 36.1.

ĩñacoropure teenórë jĩmasĩña maniã. ³ Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Abraham Cõamacũrë padeoyĩgu. Teero tiigú, Cõamacũ cũãrë ‘añugárã niĩ’, jĩ ĩñayigu”.*

⁴ Queorémena múãrë wedeguda. Sicunorë wapatíra, teero ticora mee tiĩya. Cũu paderé wapa wapatíra tiĩya. ⁵ Cõamacũpe teero tiirĩqui. Marĩ añurë tiiré wapa mee “wapa cuohéra niĩya” jĩ ĩñaqi. Basocã Cõamacũrë “mũũ usãrë ñañarë tiirécutimirirare acabócu” jĩ, cũãrë padeorípere, “añurárã niĩya” jĩĩqui. ⁶ Opũ Davicã yũũ jĩĩrirobirora jóarigu niĩwĩ. “Cõamacũ basocã basirora tiirere ĩñaripacu, cũãrë padeorípere cũãrë ‘añurárã niĩya’ jĩ ĩñaqi. Teero tiigú, cũãrë usenirã niirĩ tiigúdaqui” jĩĩrë quetire jóarigu niĩwĩ. ⁷ Tee maquẽrë biiro jóarigu niĩwĩ:

Cõamacũ cũãrë netõnucãrãrë acabóri, useniya.

Cũã ñañarë tiiré wapacãrë ñañarõ tihéri, useniya.

⁸ Cõamacũ “ãniyé wapare ĩñanemoricu sãa” jĩĩnogũcã useniĩ,† jĩ jóarigu niĩwĩ David.

⁹ ¿Noãnope tee usenirere cuomasĩgarĩ? ¿Cõnerĩgu yapa macã caseróre widecõãnorira dícu o widecõãnoña manirãcã tee usenirere cuomasĩgarite? Niiria. Ateré yũũ jĩĩtoaaũ: Cõamacũ Abrahamrë cãũ padeorémena “añugárã niĩ” jĩĩyigu. ¹⁰ ¿Deero biiripe Cõamacũ Abrahamrë “añugárã niĩ” jĩĩyiri? ¿Cũũ widecõãnori siro, o cãũ widecõãnoãdari sugueropu teero jĩĩyirite? Widecõãnoãdari sugueropu teero jĩĩtoayigu. ¹¹ Abraham widecõãnoãdari sugueropu, Cõamacũrë padeotóayigu. Teero cãũ padeorĩ siropu, Cõamacũ cũãrë widecõãdutiayigu. Cõamacũ Abraham widecõãnoremena cũãrë too sugueropu “añugárã niĩ” jĩĩriguere ãñoĩyigu. Teero tiigú, Abraham niipetira padeoãdara ñecũ putuáiyigu, cãũ widecõãnoña manirã niipacari. Cõamacũ cããcãrë teorora “añurárã niĩya” jĩ ĩñã. ¹² Widecõãnoriracãrë Abraham cãã ñecũ niĩ. Abraham padeoré cuoyigu, widecõãnoãdari sugueropu. Teero tiirã, widecõãnorira Abraham tiiróbiro padeoré cuorĩ, Cõamacũ cũãrë Abraham pãrãmerã niinunusera wáari tiiqui.

Abraham padeojĩgũ ticonorigue

¹³ Cõamacũ Abrahamrë, teero biiri cãũ pãrãmerã niinunuserare “atibúreco niirere múãrë putuári tiigúda” jĩĩyigu. Cõamacũ cãũ dutirere tiirĩ ĩñagũ mee teero jĩĩyigu. Cãũ padeorépere ĩñagũ, teero jĩĩyigu. Cãũ padeorémena “añugárã niĩ” jĩ ĩñayigu. ¹⁴ Moisére dutiré cũũriguere tiirápere Cõamacũ “atibúreco niirere múãrë putuári tiigúda” jĩĩri siro niĩãtã, marĩ Cõamacũrë padeorépe wapamanibojĩyu. Teero biiri cãũ Abrahamrë “ticoguda” jĩĩriguecã queoró wáaribojĩyu sãa. ¹⁵ Basocãre dutiréno manirĩ siro niĩãtã, netõnucãre manibójĩyu. Cõamacũ Moisére dutiré cũũriguere cuopacãra, marĩ netõnucãrĩ ĩñagũ, cãũgũ, ñañarõ tiigúdaqui.

¹⁶ Teero tiigú, Abraham padeorírobiroro padeonunúsera dícuere Cõamacũ “teeré ticoguda” jĩĩriguere ticojãgũdaqui sãa. Cãũ marĩrë añurõ tijiĩgũ, teeré ticoqui. Moisére dutiré cũũriguere cuorã dícuere ticoqui. Niipetira Abraham padeorírobiroro padeorápere ticogũdaqui. Abraham niipetira padeorã ñecũ niĩ. ¹⁷ Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “Mũũrë pee põnarĩ macãrã ñecũ sõnecoa sãa”, jĩĩyigu Cõamacũ Abrahamrë. Abraham teeré padeoyĩgu. Teero tiigú, Cõamacũ ĩñacoropure pee põnarĩ macãrã ñecũ putuáiyigu. Cõamacũ niipetirere tiimasĩ. Diarirare masõqui. Marĩ putopu wáaadare bauripacari, cãũpere bausugupetitoacu mé.

¹⁸ Cõamacũ Abrahamrë “mũũ pãrãmerã niinunusera pee põnarĩ macãrã niĩadacua” jĩĩritore, põnacutĩguo mee niimiyigu cãũpeja. Teero põnamanĩgũno niipacu, Cõamacũ cũãrë “pau peti basocãputiri tiigúdacu” jĩĩriguere padeojãyigu. ¹⁹ Abrahampe “yũũ cien cãmari cuogũ niitoaa; yãã opũ maquẽ wĩmagũ buari tiiréno diarĩgue tiiróbiro cuogupũ niã; Sarayaro niisutirocã diarĩro tiiróbiro niijãcu sãa” jĩĩréno maniyĩro. Añurõ Cõamacũrë padeorucúyigu. ²⁰ “Apetó tiigú, cãũ ‘tiigúda’ jĩĩriguere tiimasĩriboqui” jĩĩréno maniyĩro. Teero jĩĩrõno tiigú, Cõamacũrë padeonemójãyigu. Cũãrë jĩĩyigu: “Añugũ peti niĩã mũũ; tutuagu peti niĩã”, jĩĩyigu. Teero tiigú, tutuare buayigu. ²¹ “Cõamacũ yũũre cãũ ‘tiigúda’ jĩĩriguere tiimasĩqui”, jĩĩyigu. ²² Cãũ padeorĩ ĩñagũ, Cõamacũ Abrahamrë “añugárã niĩ” jĩĩyigu.

²³ Tee jĩĩrë Abraham dícuere jĩ jóanoriyiro. ²⁴ Marĩpucãrë teorora jĩ jóanoyiro. Marĩ Cõamacũrë padeorĩ, Abrahamrë jĩĩrirobirora marĩrë “añurárã niĩya” jĩĩqui. Cũãrã marĩ Opũ Jesús diarĩgupure masõrigu niĩwĩ. ²⁵ Cõamacũ marĩ cũãrë netõnucãre wapa Jesurë diari tiiyigu. Cõamacũ marĩrë “añurárã niĩya” jĩĩgũũ, cũãrë masõjãrigu niĩwĩ.

5

Cõamacũmena añurõ niimasĩ

* 4:3 Génesis 15.6. † 4:8 Salmo 32.1-2.

¹ Teero tiigú, Cõamacú marí Jesucristore padeorémēna “añurārā niīya” jīi ññaqui. Teero tiirá, marí Òpū Jesucristo marirē diabosariguemēna Cõamacūmēna añurō niirecutia sáa. ² Jesucristo marirē diabosariguere padeojirā, diamacú Cõamacūmēna wedesemasīā. Teero biiri Cõamacú marirē tiápure maríye niīā. Marí cūu putopu añurē baurēre ññaādara niirā tia. “Teerē ññajāādacu” jīi cotera, tee maquērē añurōmēna wedesea. ³ Tee dicure wedesericu. Marirē ññaarō netōrē wáaricārē, añurōmēna wedesecu. Marirē ññaarō netōrē wáaricārē, nucājārāno niimūānucācu sáa. ⁴ Nucāripōra niirā, basocá añurā niimūānucācu. Teero niimūānucārā, cūu marirē añurō tiádarere wācūrā, useniyuetoacu. ⁵ Cõamacú Espiritu Santore maripure ticorigu niiwī. Cūumēna Cõamacú maripure cūu maírēre masírī tiiquí. Teero cūu maírēre cuorá niijirā, boboró manirō “Cõamacú marirē añurō tiigúdaqui” jīirēre diamacú tiijāgūdaqui” jīi useniyuetoacu sáa. Teero tiirā, añurōmēna wedesemasīa sáa. ⁶ Marirē marí basirora deero tii netōmasīña manimírira niiwū. Marí tee niirito, Cristo marirē ññaarē tiirē wapa diabosarito jeayiro. ⁷ Marí doca apērārē diabosadugaricu. Sicū añurō yugūno niipacari, diabosaricu. Apetó tiigú, sicū apērārē añurēre tiibosárucugure diabosagu diabosaboqui. ⁸ Cõamacú doca marí ññaarē tiirā niipacari, cūu maírēre eñogú, Cristore marirē diabosari tiiyígu. ⁹ Cūu ye díi òmayudiaremena Cõamacú marirē “añurārā niīya” jīi ññaqui. Teero tiirā, marí nemoró ateré masīmasīcu: Cõamacú marímena bayiró cuagu, Jesucristo tiibosáriguere ññagú, cūu marirē ññaarē tiimíádarere netōñéjāgūdaqui. ¹⁰ Marí Cõamacūmēna cāmerí ññadugahera niirira niipacari, cūu macarē marirē diabosari tiiyígu. Cūu diabosariguemēna marí Cõamacūmēna bapacutimasīā sūcā. Teero tiirā, marí mecūtīgārē cūumēna bapacutimasīrā niijirā, ateré nemoró masīā: Jesucristo masāmūarigu niijīgū, marirē ññaarē tiimíádarere netōrī tiigúdaqui. ¹¹ Netōñenore dicure buari tiibosáríjīyī. Marí Òpū Jesucristo diabosariguemēna Cõamacú marí cūumēna bapacutimasīrere buari tiijīyī sūcā. Teero tiirā, marí nemoró useniremēna wedesea sáa.

Adán, teero biiri Cristo tiirígue

¹² Sicū basocú Adán wāmecūtīgumēna ññaarē tiirē pūtocutiyo. Teewapara diaadarecā pūtocutiyo. Adán tiibuyéguemēnarā basocá niipetirapure ññaarē tiirē pēnipépetijōāyiro. Teewapara niipetirapure diaadarecā sesapetijōāyu. ¹³ Cõamacú cūu dutirē Moisésēna cūūādari sūgueropu, basocá ññaarē tiitōayira. Dutirē manirī, basocáre “wapa cuóya” jīimasīña maniā. ¹⁴ Teero biipacari, Adán síro macārā téē Moisés niirito macārāpu teorora diarira niiwā. Cūājā Adán tiiróbiro Cõamacú dutirēre netōñcāripacara, diarira niiwā.

Adán, teero biiri Jesucristo basocá biádarere tiisugúerira niīya. Adánpe pūtocutirigu niiwī ññaarē tiirēre. Jesucristope pūtocutirigu niiwī añurō tiirēre.

¹⁵ Sicū basocú netōñcārigue wapamēna pau dianunūseyira; Jesucristomēnapereja Cõamacú paure nemorōrā añurē ticobosarigu niiwī. Wapaséro manirō teero ticojāqui. Teero tiiró, Cõamacú basiro basocáre ticobosarigupe Adán netōñcārigue wapa tiiróbiro niiridojācu. ¹⁶ Sicū basocú cūu sicārīrā netōñcārigue waparena pau “wapa cuorá niīya” jīinorira niiwā. Bayiró peti basocá netōñcājārī síro, Cõamacú basirora ticobosarigupe pau petire “añurārā niīya” jīinorī tia. Teero tiiró, sicārīrā netōñcārigue wapapeja Cõamacú basocáre ticobosarigupe tiiróbiro niiridojācu. ¹⁷ Sicū basocú sicārīrā netōñcārigue wapamēnarā diarē sesajōāyu. Teero wáapacari, nemorōrā Cõamacú añurō tiinórāpe añurēre buaádacua. Cūā Cõamacú basiro añurē ticobosariguere ññeádacua. Teero biiri cūu “añurārā niīā muā” jīirēre tuoádacua. Sicū basocúye tiibosáriguemēnape catirē petihére cuonunúseadacua. Cūūrā Jesucristo niīi.

¹⁸ Biiro putuájīyu sáa: Sicū basocú sicārīrā netōñcārigue wapamēnarā niipetira ññaarō tiinóādara putuári tiiyígu. Teerora sicū basocú sicārīrā añurō tiibosáriguemēnarā niipetirare “añurārā niīya” jīimasīrī tiigú tiirígu niiwī; catirē petihére buamasīrī tiigú tiirígu niiwī. ¹⁹ Sicū basocú Cõamacūrē yūiririgupe wapamēna paure ññaarē tiirā putuári tiiyígu. Teerora sūcā sicū basocú Cõamacūrē yūirigupe wapamēna paure “añurārā niīya” jījūdaqui.

²⁰ Basocá cūā basiro dutirē cuorí síro niipacari, Moisésē dutirē cūirigucā jeanemoyiro sūcā. Teemēna basocá nemosāñūrō netōñcārere ññamasīyira. Tee tiiró, ññaarē tiirē tiinemórōbirora Cõamacūpe nemosāñūrō basocáre añurē ticorigu niiwī. ²¹ Ññaarē tiirígue wapamēna niipetira basocáre diaadare wáayiro. Tee tiiróbirora Cõamacú basiro añurē ticorépecā basocáre añurārā, wapa cuohéra putuári tiimasīre wáayiro. Teemēna Cõamacú marí Òpū Jesucristomēna catirē petihére ticomasīqui.

6

Cristomēna mama catirē tiiróbiro cuorécutia

¹ Too docare ¿deerope putuánoādari sáa? “Cõamacú basiro marirē añurē ticonemoārō jīirā, ññaarē tiirucújāāda”, ¿jīādarite? ² Jīirijāāda. Jesucristo curusapu diarito, maricā

cāūmenarā diarirapu tiiróbiro wáarira niuwā. Marī diarira tiiróbiro niijrā, ñañaré tihéna niirō booa. ¿Deero tiirā marī too sugueropu ñañaré tiinunúseriróbiro tiinunúseboatau? Tiirícu sáa. ³Múā masīcu: Niipetira marī wāmeōtinorira Jesucristo diariróbiro diasotoapeora tiiróbiro tiirā tiijyū. ⁴Jesús diaari siro, masācopepu cūñoyigu. Marī wāmeōtinoremena cūārē cūñuro tiiróbirora marīcārē marī ñañaré tiirēcā cūñuroiro niuwā. Marī Pacu cūñutuaremena Jesucristo diarigupure masōrigu niiwī. Marīpe cūāmena masāriira tiiróbiro niijrā, cūāmena mama catirē tiiróbiro caorēcūtia.

⁵ Marī Jesucristomena diarira tiiróbiro niijrā, cūñ diarigupu masāriro tiiróbirora sīcārōmēna marīcā masāādacu sūcā. ⁶Ateré masīā: Marī too sugueropu ñañarō niirecutirere Jesucristo diariguemena curusapu pábiatunoriro tiiróbiro wáayiro. Marī bayirō ñañaré tiidugáre petijōāārō jīrō, teero tiinóyiro. Teero tiirā, ñañaré tiirjārō booa. Marīrē ñañaré bayirō peti tiinunúseri tiirjārō booa sáa. ⁷Sīcū diarigupu cūñ catigu ñañaré tiiriguere netōrigupu niiqui. ⁸Marī Jesucristomena diarira tiiróbiro niijrā, “cūñ tiiróbirora catiadacu” jīrēcārē padeóā. ⁹Ateré masīā: Jesucristo diarigupu masōnorigu dianemoriqūi. Cūārē dianemorī tiimasīricu. ¹⁰Jesucristo diagu, sīcārīrā basocā ñañaré tiiré wapare diabosayigu. Mecātīgārē cūñ catigū niijgū, sīcārōmēna Cōāmacūmena duurō manirō catirucuqūi. ¹¹Tee tiirā, marīcā “Jesucristomena diarira tiiróbiro niīā” jī tūgueñaāda. Diarira tiiróbiro ñañaré tiirjāāda. Teerora sūcā marīcā sīcārōmēna Jesucristomena niijrā, “Cōāmacūmena duurō manirō catirucudacu” jī tūgueñaāda.

¹² Teero tiirā, marīrē ñañaré tiidugáre marī wācūrēpure jeapacari, teero nūcājāāda. ¹³ Marīye ḡpūū maquē tiirémēna wapa caorā putuárijāāda. Teero tiirā, biirope niīāda: Marī dia masāriira tiiróbiro niijrā, marīye ḡpūū maquērē Cōāmacūyepere tiicotéri tiīāda sáa. Teemēna cūñ dutirē añurēpere tiicotéruada. ¹⁴ Marījā Moisés dutirémēna niiria; Cōāmacū marīrē añurē ticorémēnape niīā. Teero tiirō, ñañaré marīrē dutinetōnucārī, tiirjārō booa.

Marī padecotera tiiróbiro niirē

¹⁵ Too docare ¿deerope putuánoādari sáa? Marījā Cōāmacū marīrē añurō tiibosáremēna niīā. Moisés dutirémēnape niiria sáa. Teero tiirā, “ñañaré tiijāco” ¿jīādari? Jīrijāāda. ¹⁶ Múā masīcu: Āpī dutirēre yūnucura, cūārē dutiapenori basoca sāārā tiia; cūñ múā ḡpū putuágu tiiqui. Tee tiiróbiro niīā, múā ñañarére tiirucúra. Ñañaré tiiré wapa pecamepu wáarepe buaádadacu. Cōāmacū dutirēre yūnucurapeja, cūārē padecotera tiiróbiro niīā. Cūñ dutirēre yūna, añurō tiimasīrere buaádadacu.

¹⁷⁻¹⁸ Too sugueropu múā ñañarére tiirucúriira niijyū ména. Tee biirira niipacara, Jesucristoye quietire bueri tuorā, añurō yūayiro. Teero tiirā, ñañarére tiirucúmirira añurēpere yūayiro sáa. Yūn múārē teero tiiriguere wācūcogu, Cōāmacūrē usenire ticoa. ¹⁹ Múārē wisióro tūgueñarijāārō jīgū, biiro wedea: Múā too sugueropure múāye ḡpūū maquēmēna ñañarére tiirucújyū. Jōḡpemēna ñañaré tiidóajyū. Atitōpere múāye ḡpūū maquēmēna añurēre tiiyā. Teero tiirā, añurēre tiirucúra putuádadacu.

²⁰ Too sugueropure múā ñañarére tiirucúra niijrā, añurēpere tiibórano mee niijyū ména. ²¹ Múā ñañaré tiirguere wapare ¿ñeenō añurēre buayiri? Atitōre múā too sugueropu ñañaré tiiriguere wācūrā, bobocū. Tee ñañaré tiirguere wapamēna pecamepu wáare dicure buabójyū. ²² Atitōre múā netōñenorira niijrā, ñañarére tiirícu sáa. Cōāmacūrē padecotera niicu. Cūārē padecotere wapa añurō tiimasīre buaádadacu. Teewapamēna catirē petihére buaádadacu. ²³ Ñañaré tiiré wapare diadoarere buanócu. Cōāmacū marīrē wapamanirō ticorēja catirē petihére buarī tiiré niicu. Marī ḡpū Jesucristomena “sīcārōmēna niīya” jīgū, teeré ticoqui.

7

Wāmoslāre maquēmēna queorē

¹ Yāa wedera, múā basocāre dutirēre masīrā niicu. Teero tiirā, múā ateré masīcu: Marī catirī burecopu dicure basocāre dutirēre yūmasīcu. ² Queorémēna múārē wedeguda. Marīrē dutiré biiro niīā: Sīcō wāmoslārigu coo manu catiritabere ména cūñ nūmo niyū. Cūñ diaari siro docare, cūñ wāmoslārigue petijōācu; coo manu manigō putuájāco. ³ Coo manu catipacari, āpimēna niigō, ñeeaperepigo putuácu. Coo manu diaari siro docare, cūñ wāmoslārigue petijōācu. Teero tiigō, āpimēna dúutugo, ñañarō tiigō mee tiicō.

⁴ Yāa wedera, tee tiiróbirora wáajyū marīrē. Marī Cristomena diasotoapeorira niīā. Mecātīgārē Moisére dutiré cūñriguemēna mee niīā. Teero tiirā, āpimēna dúutumasiigō tiiróbiro niimasīā. Marī dúutugu diarigupu masōrigu niī. Marī cūāmena niijrā, añurō niirecutirere buaádadacu. ⁵ Tíatopure marī ñañarére tiirī basoca niirucuwā. Moisére dutiré cūñriguere tuoári siro, nemosāñūrō ñañarēpere tiidugáwū. Tee ñañarére tiirguere wapa diadoare buaá dara niimiwā. ⁶ Atitōre Moisés dutiré marīrē dutimasīria. Teeré netōrirapu niīā. Teero tiirā, Moisés dutiré jōariguere tiicotéria. Espiritu Santo boorēpere tiicotéā.

Åñurére tiidugápacu, ñañarépere nemorõ tiicú

⁷ Too docare ¿deerope putuánoadari sáa? “Moisére dutiré cūirigue ñañaniã”, ¿jĩãdari? jĩriããda. Tee dutiré maniãtã, marĩ tiirére “ñañaré tiiré niicu” jĩmasĩribojĩyu. Tee dutiré watoapure sicawãme biiro jĩã: “Åpẽrãyére ugorijãña”, jĩã. Tee jĩrõno manidójããtã, too docare yuu “ugorecutire ñañaré niicu” jĩmasĩña manibójĩyu. ⁸ Tee dutiré yuure ñañaré tiirére ãñurõ tugueñamasĩrĩ tiipacári, yuure nemosãñurõ ñañaré tiidugágu putuãjãã. Tee dutiré maniãtã, ñañaré tiiré niipacu, wãcũña manibójĩyu.

⁹ Tiatorépe ména yuu tee dutirére masĩritopure wãcũpatiro manirõ yuu nijãmiwã. Too síro tee dutirére yuu masĩrĩ sáa, ñañaré tiiré yuure dutinacãwũ. Teero tiigú, “pecamepu wãagudacu” jĩ tugueñamitu. ¹⁰ Teero tiiré wapa ñañaré tiinógudapuru nijãgũ tiirigu niimiwã. Tee dutiré basocãre Cõamacũmena ãñurõ putuári tiiré niipacaro, yuure wapa cuogú, diagudu putuári tiiwã. ¹¹ Yuu tee dutirépere wãcũnũnuseboarigure ñañaré yuure niiré yuure ñañaré wãcũnũnuseri tiãmajãmitu. Tee dutirére masĩpacu, yuu ñañaré tiiré wapamena diadoarere buajãgũdu tiimĩrigu niiwã.

¹² Teero tiiró, Moisére dutiré cūirigue ñañaré maniré peti niã. Tee dutiré niipetirepura ñañaré maniré, diamacũmaquẽ, ãñuré niã. ¹³ Too docare tee dutiré ãñuré niipacaro, ¿yuure diadoarere buajãgũdu putuári tiigári? Tiiricu. Yuu netõncãre wapamenape diadoarere buajãgũdu putuãmitu. Teero tiiró, yuu tiirécutirepe tee dutiré ãñurémãna iñarĩpereja, ñañaré tiiré niiriro niiwã. Ateména putuãa: Tee dutirére tuomasĩpacu netõncãjĩgũ, ñañaré tiirére “bayiró ñañaré niã” jĩmasĩnoã.

¹⁴ Marĩ masiã: Moisére dutiré cūirigue Cõamacũ ticorigue niirõ tiia. Yuure ñañarére tiisuguénacãrigu nijĩgũ, ñañarérena tiirucũgu tiiróbiro niigũ niã. ¹⁵ Yuu tiidugárere tiiría; yuu tiiriporepere tiirucújãga sũcã. Yuu basiro yuu tiirucũre tuomasĩriga. Deero tiigú teero tiãta yuu. ¹⁶ Yuucã yuu tiidugáherere tiirucújĩgũ, Moisére dutiré cūiriguere tiiripacu, “ãñuréra niã” jĩarupjãã. ¹⁷ Yuu basiro mee ñañaré tiia. Yuure ñañaré tiiré niijĩrõ, yuure ñañaré tiiré tiigá. ¹⁸ Ateré yuu masiã: Yuu basiroora yuu ñañarére tiisuguénacãrigu nijĩgũ, ãñurépere “ãñurõ tiijãgũda” jĩãrigu niipacu, tiimasĩriga. ¹⁹ ãñuré yuu tiidugárere tiirõno tiigú, ñañaré yuu tiidugáhererepere tiirucúã. ²⁰ Yuu tiidugáherere tiigú, yuu basiro mee teero tiia. Yuure ñañaré tiiré niijĩrõ, yuure ñañaré tiiré tiigá.

²¹ Ate wãrucua yuure: Yuu “ãñuré tiijãgũda” jĩpacu, ñañarére tiipapacũtirucujãga. ²² Yuu basiropaja Cõamacũ dutirére tusanetõjãmiga. ²³ Tee tiiró, yuu tugueñarĩ, yuu ñañaré tiisuguérigue yuu ãñurõ tiidugárepere wãcũnũnusedugari, bayiró cãmerĩquẽrõbiro tugueñaga. Wãcũnũnusedugamiãriguere ñañarépe dutinetõncãjãcu.

²⁴ Ñañaré tiirére duumasĩrijĩgũ, ñañarõ tugueñaga. ¿Noã yuu diadoaboarigure catiré petihérepere buarĩ tiimasĩgari? ²⁵ Cõamacũ sícũrã marĩ Ôpũ Jesucristomena yuure catiré petihére buarĩ tiimasĩqui. Teero tiigú, Cõamacũrẽ usenire ticoa. Ateména putuãa: Yuu wãcũrémãna Cõamacũ dutirére tiicotégũ niã. Yuu ñañaré tiisuguériguere tiirucũgu nijĩgũ, ñañarépere tiicotégura niã.

8*Espĩritu Santore cuorã niirecutire*

¹ Teero tiirã, marĩ Jesucristomena niirãjã ñañaré tiinóricu; pecamepu wáaricu. ² Espĩritu Santo marĩre mama catiré Jesucristomena cuorĩ tiirigu niiwĩ. Cũu catiré ticoriguere mena marĩ ñañaré tiirécutirere tiidumasĩã sáa. Diadoaborere netõrĩrapu niã sáa. ³ Marĩ ñañarépere tiisuguénacãrira niijĩrã, Moisére dutiré cūiriguere ãñurõ tiimasĩhẽrã nijĩyu. Tee dutirépeja marĩrẽ netõrĩ tiimasĩria. Cõamacũ dícu netõrĩ tiimasĩqui. Cũu macãrẽ ticodiocorigu niiwĩ, marĩ ñañaré tiirére dia wapatĩbosadutigu. Cũu macũ marĩ ñañarére tiisuguénacãrira õpãucũtiro tiiróbiro õpãucũtiyigu. Tiioõpãumena diagu, marĩ ñañaré tiiré wapare wapatĩpetijãbosarigu niiwĩ. ⁴ Teerẽ wapatĩgu, marĩrẽ Cõamacũ dutiróbiro tiiaro jĩgũ, teero tiibosãyigu. Teero tiirã, marĩ ñañarére tiisuguénacãriguere tiinũnũsera mee niã sáa; Espĩritu Santo tutuaromena cũu booróbiro tiirécutirape niã.

⁵ Basocã cũã ñañarére tiisuguénacãriguere tiinũnũseraja tee dícare wãcũnũnusecua. Basocã Espĩritu Santo boorére tiirécutirapeja tee dícare wãcũnũnusecua. ⁶ Basocã cũã ñañarére tiisuguénacãriguere dícare wãcũnũnuserapeja diarã tiiróbiro niitoacua. Espĩritu Santo boorénoẽ wãcũnũnuserapeja catiré petihére cuoãdara niitoacua; ãñurõ niirecutirere cuoãdara niitoacua. ⁷ Basocã cũã ñañarére tiisuguénacãriguere dícare wãcũnũnuserapeja Cõamacũrẽ iñadugahera tiiróbiro niicua. Cũu dutirére tiidugãrijĩrã, tiimasĩhẽrã niicua. ⁸ Cũã ñañarére tiisuguénacãriguere dícare tiirucújĩrã, Cõamacũpere usenirĩ tiimasĩricua.

⁹ Muáape muá ñañarére tiisuguénucáriguere tiirécutiricu. Espíritu Santo muápure niigú cūu muáarē tiidutirenorē tiirécuticu sáa. Sicunorē Espíritu Santo caūpure manirī, Jesucristomena niiriqui. ¹⁰ Cristo muápure niitā, muáye òpūūrī bóaadari òpūūrī niipacari, muáye yeeripūnarīpe catiré petihére cuotóacu. Ñañarē tiiré wapa muáye òpūūrī bóaadacu. Cōāmacūpe muáre “añurārā niīya” jīnoremēna catiré petihére cuotóacu. ¹¹ Cōāmacū Jesurē diarigupure masōrigu niiwī. Espíritu Santo muāmena niirī ññagū, Cōāmacū muáye òpūūrī bóaadare òpūūrī niipacari, catirī tiigúdaqui. Teerē tiigúdaqui Espíritu Santo muápure niigúmena.

¹² Teero tiirā, yāa wedera, Espíritu Santo marīrē tiidutirōbirora tiirucúro booa. Marī ñañarére tiisuguénucáriguere tiirjārō booa sáa. ¹³ Marī ñañarére tiisuguénucáriguere tiirāja, diadoaadara niīadacu. Tee ñañarére tiisuguénucáriguere Espíritu Santo tiāpuremena tiidúrapeja catirucudacu.

¹⁴ Niipetira Espíritu Santo dutirobiro tiinunuserano Cōāmacū pōna niīya. ¹⁵ Cōāmacū marīrē Espíritu Santore ticorigu niiwī. Espíritu Santo marīmenarā niigú, marīrē cuiirī tiirīqui; ñañarō netōādarape cuiremena niirucucua. Espíritu Santo marīrē “diamacū Cōāmacū pōnabiro putuára tiia” jīmasirī tiirīgu niiwī. Teero tiirā, caūmenarā Cōāmacūrē “Pacu” jīmasiā. ¹⁶ Espíritu Santora marī wācūrēpure “Cōāmacū pōna niitoaa” jī tūgueñarī tiiqui. ¹⁷ Cōāmacū cuorē cūu macāmena putuāadacu. Marī Cōāmacū pōna niirī, Cristore putuaréno marīcārē putuāadacu. Teerē ñeeādari suguero, Jesucristo ñañarō netōrōbirora ñañarō netōápuro booa ména. Too síropucārē sicārómēna Cōāmacū añurē cuorere Cristomena cuoádacu marī.

Marī Cōāmacū añurē cuorēmena niīadacu

¹⁸ Marī atibárecopu ñañarō netōā. Too síropu Cōāmacū marīrē ūmuāsepu añurere ticoadarere wācūrā, mecūtīgā marī ñañarō netōrē “bayirō niirē mee niīā” jī wācūā. ¹⁹ Too síro Cōāmacū marīrē “yūu pōna niīya” jīīgū, cūu añurē cuorere ticogudaqui. Cūu teerē ticoadari burecore niipetire cūu bauanérigūe coterō tiicū. ²⁰ Niipetire Cōāmacū bauanérigūe cūārē netōnucāripacaro, bóaadare putuáyu. Cōāmacū “bóaditire putuádoaricu tiirópūja” jīīgū, teerē teero wāari tiijārigu niiwī. ²¹ Too síropureja cūu bauanérigūe bóaadare mee niīadacu; netōnénoádacu sáa. Cōāmacū pōna cūu añurere cuorōbirora cūu bauanérigūecā cuoádacu. ²² Marī ateré masiā: Atitōre niipetire Cōāmacū bauanérigūe pūnirē tūgueñacu ména. Sicō numiō wīmagū apagodo pūnirē tūgueñarōbiro tūgueñacu. ²³ Tee bauanérigūe dícu pūnirē tūgueñarō mee tiia. Marī Espíritu Santore cuorácā pūnirē tūgueñarābiro niijāā. Cōāmacū marīrē Espíritu Santore ticosuguerigu niiwī ména. Teero tiirā, ateré coterā tiia sūcā: Too síropu Cōāmacū niipetira tuocōropu marīrē “yūu pōnabirora putuājārā tiīya” jīādarere cotea. Teero biiri “Cōāmacū marīrē niirucujāādare òpūūrīrē ticogudaqui” jīrā cotea. ²⁴ “Teerē ñeejāādacu” jī wācūremēna padeosuguejārā, netōnénowū. Sicunorē “ticoguda” jīirigūere ñeetoarigupūja cotenemoriqūi sáa; diyenópere cotemasīna manicū. ²⁵ Marīpe too síropu ñeeādare cotea. Potocōrō manirō cotea.

²⁶ Apetō marī wācūbayiripacari, Cōāmacūrē diamacū añurō sāimasīripacari, Espíritu Santo tiāpuqui. Marī ñañarō netōrī, Cōāmacūrē añurō sāimasīrō mee wāacu. Teero tiigú, Espíritu Santope marīrē tiāpugu marī sāibóarigūere sāibosáqui. Marī sāimasīna manirēre sāimasīqui. ²⁷ Cōāmacūpe marī boorere tūgueñamasīgū, Espíritu Santo sāibosáre añurō masītoaqui. Espíritu Santo Cōāmacū basiro cūārē padeorāre boosārenorē bayirō sāibosáqui.

Ñañarere añurō netōnucājāādacu

²⁸ Cōāmacū marīrē cūu boorōbiro tiirō jīīgū, beseyigu. Teero tiirā, marī ateré masiā: Marī cūārē maīrārē tiāpurucujāqui; niipetire marīrē noo niiréno wāapacari, Cōāmacū añurere maquerē biro jīiyigu: “Cūārā yūu macū niirōbirora niīadacu; cūu niirecutirebirora niimūānucāādacu”, jīiyigu. Teero tiigú, cūu macārē “niipetira yūure padeorā sōwū tiirōbiro niigú putuágudaqui” jīitoayigu. ³⁰ Cōāmacū “yūu macū niirecutirebirora niimūānucāādacu” jīnōrirarena cūu pōna tiirōbirora putuārī tiirīgu niiwī. Cūu pōna tiirōbiro putuarāre “añurārā niīya” jīirīgu niiwī. “Añurārā niīya” jīrārē cūu macūbiro putuārī tiirīgu niiwī.

³¹ Teero tiirā, marī tee niipetirere wācūjārā, “marīrē Cōāmacū diamacūrā tiāpūjāgūdaqui” jīmasiā. Cūu tiāpuri, āpērā marīrē ñañarō tiipacārī, wācūpatirīa. Cūu ñañarō tiirē niidoaricu. ³² Cōāmacū cūu macū peticārē maīpacá, marīye wapare diabosadutigu, basocá cūārē sārī tiijārigu niiwī. Teero cūu macārē ticorigu niijīgū, niipetire marīrē tiāpurecārē ticogudaqui. ³³ Sicāno Cōāmacū cūu beserirapure “ñañarā niīya” jīmasīriqui. Cōāmacū basirope “añurārā niīya” jīitoarīgu niiwī. ³⁴ Sicāno marīrē “ñañarō tiirō booa” jīisugūemasīriqui. Jesucristope

marirē diabosarigu niwī. Diatoa, masārigu niwī. Teero tiigú, mecātígārē cūu Pacu diamacápe duijgū, marirē sāiboságu tiiquí. ³⁵ Sícūno Cristo marirē maírécārē cāmotámasíríqui. Marí ñañarō netōpacári, marí ñañarō tūgueñarucupacari, marirē ñañarō tiipacári, marirē juabóare wáapacari, marí suti cuorípacari, marí quioré watoapu niipacari, marirē siāpacári, Cristope mañructijáqui. ³⁶ Cōāmacūye queti jóaripūpucá teorora jī jóanoā:

Muure padeoré wapa wācūhērō siānóādarapura niā.
Ovejare siāādara tiiróbiro ūsārē tūgueñaya,*
jī jóanoā.

³⁷ Maripure noo niiré wáapacari, Jesucristo marirē maígú tiápurementa añurō netōncájāadacu. ³⁸ “Cōāmacū marirē maírere apeyenō cāmotámasírícu”, jī padeomasijāa yuuja. Diarénocā, teero biiri catiré; ángelea, teero biiri wātīārē dutirá; atitō wáarecā, teero biiri too síropu wáaadare; tutuare cuorácā, ³⁹ teero biiri ūmuārōpu wáarecā, ūcūārōpu wóare; teero biiri dee biiré Cōāmacū bauanériguenocā cūu marirē maírere cāmotámasírícu. Cōāmacū cūu maírere ēñogúrā, marí Ōpū Jesucristore marīye wapare diabosadutirigu niwī.

9

Israelya pōna macārāye queti

¹ Yuu Jesucristore padeojīgū, jīdītoro manirō, diamacá wedea. Espiritu Santocā yuu jīrere “diamacúrā jīgū tīi” jīmasíqui. ²⁻³ Yuu bayirō wācūpati, ñañarō yeeripūnacutiga, yá wedera Israelya pōna macārā Jesuré padeohéri ñagū. Yá pōna macārā diamacú Jesuré padeorí boogú, pecamepu cūa wári booríga. Teero tiigú, yuupe cūāmena wasodugámīā. Wasogú, yuupe pecamepu wáagudacu; Cristore ññaribocu. ⁴ Cūājā biirope jīnorira niīya: Israel pārāmerā niinunusera niīya;

Cōāmacū cūu pōna tiiróbiro putuáaro jīgū, cūārē beseiyigu;

cūu bóebaterere cūa ññayira;

cūārē “biirope cāmerí tiirécutiada” jīiyigu;

cūārē dutiré cuoádarecārē cūūrigu niwī;

“yá wiipure yuupe padeorá, biiro tiirécutiya” jīirigu niwī;

cūārē “añurō tiápurucujāgūdadacu” jīirigu niwī;

⁵ cūa Abraham, Isaac, Jacob pārāmerā niinunuserapu niīya;

Cristocā basocá bauājīgū, cūāya pōna macārā niirigu niwī sūcā.

Cūu Cōāmacúrā niiquí.

Niipetirere dutimasígū niiquí.

Teero tiirá, “muu añugú niā” jī, ūsenire ticorucujārō booa.

Teerora jīrō booa.

⁶ Cōāmacū Israelya pōna macārārē añurō tiipacári, pau cūūrē padeoríya. Cūa padeohéri, “Cōāmacū Israelya pōna macārārē ‘añurō tiigúda’ jīiriguere tiiríqui” jīgū mee tiā. Cōāmacū cūu jīrere diamacú tiiquí. “Cōāmacū niipetira Israel pārāmerā niinunuserare beseiyigu”, jīdugaro tiā. ⁷ Teero biiri niipetira Abraham pārāmerā niinunuserare beseiyigu. Cōāmacū Abrahamrē jīiyigu: “Isaac pārāmerā niinunusera muu pārāmerā peti niādadacu”, jīirigu niwī. ⁸ Biiro jīdugaro tiā: Cōāmacū niipetira Abraham pārāmerā niinunuserare “yuu pōna niīya” jīiriquí. Abrahamrē “sícū pōnacutígudacu” jīirigu pōna dícu Abraham pārāmerā niinunusera niicua Cōāmacū ññacoropu. ⁹ Cōāmacū Abrahamrē cūu pōnacutiadare maquerē wedesuguegu, biiro jīirigu niwī: “Atitónorā yuu atiri, Sara macūcatigopu niigōdaco mée”, jīirigu niwī.

¹⁰ Apeyé niinemoā sūcā: Too síro marí ñecū Isaac numocutiyigu. Cūu numo Rebeca suduárirare niipacó niiyigo. Cūāg Isaac sícūpōnarā niiyira. ¹¹⁻¹² Cūa bauáadari sugueropura, añurē, ñañarere cūa tiirípacarira, Cōāmacū sícūrēna besesuguetoyigu. Teero tiiriguemena Cōāmacū cūu “besea” jīrere ēñoyigu. Basocá tiirere ññagú mee cūu besedugarare besequi. Teero tiigú, Rebecare jīirigu niwī: “Cūu sōwāpe cūu bairé padecotegu sāāgūdaqui”.*

¹³ Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóanoā: “Jacoré mañwá; Esaúpere booríwu”,† jī jóanoā.

¹⁴ Too docare ¿deerope putuáanoadari sáa? “Cōāmacū diamacú tiilhégū niiquí too docare”, ¿jīādarite? Jīrijāada. ¹⁵ Cōāmacū sicutopura Moisére “yuu bóaneō ññadugagunorē bóaneō ññagūda”‡ jīirigu niwī. ¹⁶ Teero tiirá, marí ateré masíā: Cōāmacū cūu bóaneō ññadugarare bóaneō ññagū. Basocá basiro bóaneō ññadutiri mee bóaneō ññagū. Teero biiri añurō tiiré wapa mee bóaneō ññagū. ¹⁷ Teero tiirō sūcā, Cōāmacūye queti jóaripūpucārē Cōāmacū Faraónrē “tee biigudacu” jīiriguere jóanoriro niwū: “Yuu tutuarere muumena ēñogúda jīgū, muurē

* 8:36 Salmo 44.22.

* 9:11-12 Génesis 25.23.

† 9:13 Malaquías 1.2-3.

‡ 9:15 Éxodo 33.19.

õpũ wáari tiiwá. Niipetiro macārã yuu tutuarere masĩārõ jĩgũ, teero tiiwá”,§ jĩrigu niiwĩ Cõamacũ. ¹⁸ Teero tiigũ, Cõamacũ cũũ bóaneõ ñnadugagunorẽ bóaneõ ññaqui. Cũũ basirora ãpẽrãrẽ tuodugáhera niirĩ tiiquí.

¹⁹ Sicũno yuu teero jĩñariguere tuogũ jĩboqui: “Too docare Cõamacũ basiro basocãre tuodugáhera niirĩ tiipacũ, ¿deero tiigũ cũãrẽ ‘wapa cuorã niĩya’ jĩbogari? Cũũ basirora tiidutirenorẽ ‘tiirĩa’ jĩmasĩña manimícua”, jĩboqui. ²⁰ Cõamacũrẽ teenorẽ jĩñjãrõ booa. Teero jĩgũnojã Cõamacũrẽ “diamacũ tiirĩa mũujã” jĩãmajãgũ niiquí. Sotucũũ weearĩru tiirarẽ weearĩgore “¿deero tiigũ biiro baurĩru weearĩ?” jĩmasĩricu. ²¹ Dii weegõno sicabũrua niipacari, coo tiidugãro weemasĩco. Decomena ãñurẽparũ coo dúaadareparũre weemasĩco. Apebũruamẽna coo cuoadareparũre weemasĩco.

²² Teerora Cõamacũcã tiiquí. Cũũ bayiró cúare, teero biiri cũũ tutuarere ãñogũda jĩgũ, cãã ññaarẽ tiirã niipacari, teero ññajãqui ména. “Ññaarõ tiinõadarapũ niitoaya mée” jĩgũ, teero ññajãqui. ²³ Teero tiigũ sũcã, cũũ basirora bóaneõ ññarirapereja ãñurõ tiipugudaqui. Cũũ ãñurere cuorã jĩgũ, besetoajiyi. ²⁴ Marĩ cũũ bóaneõ ññarã niĩã. Marĩ judioare, ãpẽrã judioa niihẽrãcãrẽ beserĩgu niiwĩ. ²⁵ Oseas Cõamacũ wederiguere tee jĩ jõatoarĩgu niiwĩ mée:

Basocã yãa põna macãrã niihẽrãpere “yãa põna macãrã niĩya” jĩgũdacu;

yuu maĩrã niihẽrãpere “yuu maĩrã niĩya” jĩgũdacu,*

jĩ jõarĩgu niiwĩ. ²⁶ Teero biiri

“mũajã yuu menamacãrã mee niĩã” jĩñori dita macãrãpũena

“cũã Cõamacũ catigũ põna niĩya” jĩñõdacu,†

jĩ jõarĩgu niiwĩ.

²⁷ Israelya põna macãrã maquẽrẽ Isaías biiro jõarĩgu niiwĩ:

Israel pãrãmerã niinũnũsera

ditatupari dia pairĩmaa wesapũ niirẽ tiirõbiro papũ niipacara,

pũarãgããñurõ netõnénoõdacua.

²⁸ Cõamacũ cũũ jĩñrirobirora diamacũ tiigũdaqui.

Cũũ teerẽ tiĩadari bureco jearĩpũreja,

pearõ manirõ máata atibũreco macãrãrẽ ññaarõ tiigũdaqui,‡

jĩ jõarĩgu niiwĩ.

²⁹ Isaías basirora tee maquẽrẽ biiro wedesũguetoarĩgu niiwĩ:

Cõamacũ niipetire sotoapũ niigũ marĩya põna macã sicũnorẽ duarĩdojããtã,

marĩcã petibõjĩyu Sodoma macãrã, Gomorra macãrã petirĩrobirora,§

jĩ jõarĩgu niiwĩ.

Cristoyere judioa boorĩguere queti

³⁰ Too docare ¿deerope pũtũãnoõdari sãa? Biiro niĩã: Judioa niihẽrãpe “aterẽ tiirĩ, Cõamacũ marĩrẽ ãñurãrã niĩya’ jĩgũdaqui” jĩrẽnorẽ tiinũnũsericua. Tiinũnũseripacara, Jesurẽ padeorẽmenape “ãñurãrã niĩya” jĩñorã niicua. ³¹ Judioape “Moisere dutirẽ cũũrigue ti-irẽcutiremena Cõamacũ ãsarẽ ãñurãrã niĩya’ jĩgũdaqui” jĩ wãcũmiyira. Teero wãcũpacara, tee dutirẽbiro tiirĩyira. ³² ¿Deero tiigũ Cõamacũ cũãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩñriyiri? Cũãpe Jesucristore padeorĩpacara, Cõamacũpe “ãñurãrã niĩya” jĩrĩ tuodugãmiyira. “Marĩ ti-irẽcutiremenape marĩrẽ ‘ãñurãrã niĩya’ jĩgũdaqui”, jĩ wãcũmiyira. Teero tiirã, Jesús ãtãgã tiirõbiro biigũre padeorĩjĩrã, tiigapũ dũpotua, ñaacũmucua. ³³ Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jõarĩpũpũ jõanoõ:

Jerusalẽnpũre sicaqui ãtãqui cũũã. Tiiquipũ basocã dũpotua, ñaacũmuãdacua.

Cũãrẽ padeogãno “bũri peti padeotã” jĩñriqui,*

jĩ jõanoõ.

10

¹ Yãa wedera, Israelya põna macãrãrẽ netõnẽrĩ bayirõ boosãã. Teero tiigũ, bayirõ Cõamacũrẽ sãĩbosãã. ² Cũã Cõamacũ boorere ãñurõ tiidugãmicua. Teero tiidugãpacara, ãñurõ tuomasĩricua. Yuu masĩã cãã tiidugãrere. ³ Cõamacũ cũãrẽ Jesurẽ padeorẽmenape “ãñurãrã niĩya” jĩrere tuodugãricua. Cããrẽ dutirere yũurẽmenape ãñurãrã niidugacua Cõamacũ ññacoropũre. Teero tiirã, Cõamacũ “Jesupere padeoyã” jĩrere boorĩcua. ⁴ Jesurẽ padeogãno doca “dutarere tiirẽmenape Cõamacũ ññacoropũre ãñugãrã niĩã” jĩ wãcũnũnũseriqui; “Jesurẽ padeorẽmenape Cõamacũ ññacoropũre ãñugãrã niĩã” jĩ wãcũnũnũsequi.

§ 9:17 Éxodo 9.16. * 9:25 Oseas 2.23. † 9:26 Oseas 1.10. ‡ 9:28 Isaías 10.22-23. § 9:29 Isaías 1.9. * 9:33 Isaías 28.16.

⁵ Āpērā Moisés dutirēmēna Cōāmacū “āñurārā niīya” jīrēre tuodugāya. Moisés tee maquērē biiro jóarigu niīwī: “Ate dutirē cūūrigu maquērē tiurucūgu, catirē petihére buagúdaqui”,* jī jóarigu niīwī. ⁶ Āpērāpē cūā Cōāmacūrē padeorēmēna cūū “āñurārā niīya” jīrēre tuodugāya. Tee maquēcārē Moisés biiro jóarigu niīwī: “ ‘¿Noā ūmuāsepu muāwagudari?’ jī wācūrijāña”, jī jóarigu niīwī. Moisés biiro jīdugayigu: “ ‘¿Noā ūmuāsepu marīrē netōnégūdare suogú wāagudari?’ jī wācūnemorijāña; atitoarigu niīwī”. ⁷ Atecārē jóarigu niīwī: “ ‘¿Noā niiditidiari coperu diiwāgudari?’ jī wācūrijāña”, jī jóarigu niīwī. Biiro jīdugayigu: “ ‘Cristo diarira watoapu niīgūrē ¿noā masāmuāatiri tiīgūdari?’ jī wācūnemorijāña; masāmuātoarigu niīwī”. ⁸ Teenórē “wācūnemorijāña” jī jóaari siro, aterē jī jóarigu niīwī: “Cōāmacū basocāre netōnére queti marī watoapu niitoaa; marī teerēna wedea; teerēna sūcā wācūnūnusea”,† jī jóarigu niīwī. (Marī tee quetirena wedea; ‘Jesuré padeoyá’, jī wedea.) ⁹ “Jesucristo yuu Ōpū niī” jī wedegūno “Cōāmacū Jesucristo diarigūpūre masōyigu” jī padeó wācūnūnusegu, netōnēnogūdaqui. ¹⁰ Jesucristore padeó wācūnūnusegunorē Cōāmacū “āñugārā niī” jīqui. Cūārā “Jesucristo yuu Ōpū niī” jī wederi, Cōāmacū netōnégūdaqui.

¹¹ Cōāmacūye queti jóaripūpu aterē jóanoā: “Cūārē padeogūno ‘buri peti padeotá’ jīriqui”,‡ jī jóanoā. ¹² Cōāmacū judíoare, judíoa niīhērārē sīcārībīro iñaqi. Cūā sīcārā niipetira Ōpū niī. Niipetira cūārē padeorēmēna sārārē pee āñurēre ticogudaqui. ¹³ Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jóanoā sūcā: “ ‘Ōpū, yuure netōnéña’ jī sāigūno netōnēnogūdaqui”,§ jī jóanoā.

¹⁴ ¿Deero tii basocá Jesuré netōnére sārādari, cūārē padeorīpacara? ¿Deero tii cūārē padeodari, cūāye quetire tuorīpacara? ¿Deero tii cūāye quetire tuoádari, tee quetire wederī basoca manipacári? ¹⁵ ¿Deero tii cūā tee quetire wedeadari, sīcāno cūā putopu “wedegu wāaya” jīgū manipacári? Cōāmacūye queti jóaripūpu tee maquērē biiro jóanoā: “Marīrē āñurē quetire wedadara jeari iñarā, bayiró useniā”,* jī jóanoā.

¹⁶ Pau judíoa āñurē quetire tuopacāra, niipetira padeorīya. Isaías teerēna biiro jī jóarigu niīwī: “‘Sā Ōpū, noānope ūsā wederēre padeorá padeojīya. Niipetira padeopetīriya’,† jī jóarigu niīwī. ¹⁷ Atemēna putuāa: Tuogūno padeorē buaqui. Cūā buaqui Cristoye queti wederi tuorēmēna.

¹⁸ Yuupe aterē sārāā: ¿Apetó tiirā, Israelya pōna macārācā tuorídojāyiri? Tuomījīya. Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóanoā:

Cūā wederē quetire niipetiro macārā tuopetjōāyira.

Cūā wederē atibáreco niipetiropu sesajōāyiro,‡

jī jóanoā.

¹⁹ Aterē sārāānemoā: ¿Apetó tiirā, Israelya pōna macārā āñurē quetire tuomasīriyiri? Tuomasīmījīya. Yuu teerē Moisés jóariguemēna wedesugueguda. Cūā Cōāmacū wedeseriguere biiro jī jóarigu niīwī:

Judíoa niīhērācārē āñurō tiigúda.

Teero cūārē tiirī, múā iñatutiadacu.

Múā “Cōāmacūyere tuomasīriya” jīrē dita macārārē yuu āñurō tiirī,

múā cūaadacu,§

jī jóarigu niīwī.

²⁰ Too siro Isaīacā Cōāmacū wedeseriguere cuiro manirō biiro jī jóanemorigu niīwī:

Āmaāhērāpe yuure buawā.

Yuure “¿deero biirecutigari?” jī sārāñhērāpere masīrī tiiwá,*

jī jóarigu niīwī.

²¹ Isaías Israelya pōna macārāpere Cōāmacū wedeseriguere biiro jī jóarigu niīwī sūcā: “Būrecoi yoaro yéé wāmorīrē sūnucūmīwū, ‘sūnarārē, netōnucārepirare boca ñeegūda’ jīgū”,† jī jóanemorigu niīwī.

11

Israelya pōna macārārē sīquērārē Cōāmacū beserigie

¹ Aterē sārāānemoā: ¿Cōāmacū cūāyare cōājōāyiri? Cōāwaririgu niīwī. Yuucā Israelya pōna macārā niīā. Abraham pārāmi niīnūnusegu, Benjamīnya pōna macārā niīā. ² Too sugueropu Cōāmacū Israelya pōna macārārē beseyigu, cūāyara niīārō jīgū. Atitōcārē cūārē cōāwarīqui. Elías Cōāmacūye queti jóaripū jīriguere múā tuomījīyu. Cūā Cōāmacūpūre Israelya pōna macārā tiirēre biiro wedeyigu: ³ “Ōpū, cūā muuyara profetare sīpetjārira niīwā.

* **10:5** Levítico 18.5. † **10:8** Deuteronomio 30.12-14. ‡ **10:11** Isaías 28.16. § **10:13** Joel 2.32. * **10:15** Isaías 52.7. † **10:16** Isaías 53.1. ‡ **10:18** Salmo 19.4. § **10:19** Deuteronomio 32.21. * **10:20** Isaías 65.1. † **10:21** Isaías 65.2.

Muure padeorá wáicurare sóepeore tiibatéjárira niiwā. Yuu sīcūrā dusaa muurē padeogú. Yuucārē sīadugára, amaārā tīcúa*, jīyigu. ⁴ Cōāmacūpe cūūrē yuuyigu: “Cúa teero tiipacári, siete mil basocá yuure padeorá dusaáya. Cúājā Baalbiro baugú weerigure padeoríya”,† jīyigu. ⁵ Atitópucārē péerora Israelya pōna macārārē Cōāmacū cūū añurō tīrēmēna besequi. ⁶ Cūū basocáre añurō tiigú niijīgū, cúārē besequi; cúā añurō tiiré wapa mee besequi. Cúa añurō tiiré wapa cúārē beseatā, “cūū basocáre añurē ticogú niā” jīrē wapamanibojyū.

⁷ Too docare ¿deerope putuáadari? Israelya pōna macārā “Cōāmacū ‘añurārā niīya’ jīgūdaqui marīrējā” jī wácūmijya. Cōāmacūpe cūū beserira dícare “añurārā niīya” jīrigu niiwī. Āpērā besenoña manirā niijīrā, tuomasīre manidójārā putuájayira. ⁸ Tee maquē Cōāmacūye queti jóaripūpu jóanoā:

Cōāmacū Israelya pōna macārārē cūūyere tuomasīhērī tiiyigu.

Cúārē capeari īñahērā, cāmo Perú tuohéra tiiróbiro niirī tiiygu.

Tēe atitópucārē teerora niijāya ména,‡

jī jóanoā.

⁹ Davicā tee maquērē Cōāmacūmena wedesegu, biiro jīrigu niiwī:

Israelya pōna macārā cúā boseyara, muurē wácūricua.

Cúa teero tiiré wapa cúārē ñañarō netōrī tiyá.

¹⁰ Cúārē tuomasīhērā tiiróbiro, īñahērā tiiróbiro niirī tiyá.

Pee nucārē apara, sucubírocā tuturo tiiróbiro ñañarō netōrī tiyá,§

jī jóarigu niiwī.

Judíoa niihērārē netōnérigue

¹¹ Apeyé múārē jīnemoğūda. Judíoa Jesucristore padeohéri, ¿Cōāmacū cúārē cōāpetijāyiri? Cōāpetirijyū. Cōāmacū cúā netōnucārī īñagū, netōnére quetire wederáre judíoa niihērāpere wededutirigu niiwī. Too docare judíoacā “marīcā padeoáda” jīārō jīgū, teero tiirgu niiwī.

¹² Judíoa Jesucristore padeohéri, āpērā atibárecopu niirārē añurō wáaa. Cōāmacū “yuū pōnarē añurē ticoguda” jīriguere judíoa ñeerīwa; judíoa niihērāpe ñeeēya. Judíoacā Jesucristore padeorito jeari, niipetira atibárecopu niirārē nemorōrā añurō wáaadacu.

¹³ Mecātīgā múā judíoa niihērā dícare wedegudu tiia. Jesucristo yuure múārē cūūyere wededutigu besecūwī. Yuū īñarī, yuu paderé bári niiré mee niā. ¹⁴ Yuū múāpere tee quetire wederi īñarā, yáa wedera judíoacā “padeoró boocú” jībocua. Teero tiirā, cúācā netōnénobocua. ¹⁵ Judíoa Cōāmacū menamacārā niimirira cūūrē padeorījīrā, cōānoyira. Tee tiigú, judíoa niihērāpere cūū menamacārā wáari tiiygu. Too síro cūū cúārē ñeenemořī, añunetōjōādacu. Diarīrapu masōrira tiiróbiro niīadacu.

¹⁶ Queorémena múārē wedeguda: Pā tiirā decomēna nēe, “Cōāmacūye tiíadare niā” jīcua. Tee jīpacari, Cōāmacū dusarécārē “yéera niā” jī īñaqū. Teerora niā sūcā yucugūmenacārē. Tiigú nucōrī Cōāmacūye niicu. Teeré tiiróbirora Cōāmacū teedupurīcārē “yéera niā” jī īñaqū.*

¹⁷ Ūsā judíoaja olivogu dupu macārā peti tiiróbiro niā. Siquērā teedupurire dupotécōāriro tiiróbiro Cōāmacū siquērā judíoare cōārigu niiwī. Too síro teedupurī niīārīropu apégú olivo macānucū macū dupurire wiiñédutigu toopá tuuqui. Tuuari síro, añurō wiicámeyio, wīmaādacu tiigú dupurī tiiróbirora. Teeré tiiróro tiiróbiro wáayiro múā judíoa niihērācārē. Cōāmacū múārē cūūyara wáari tiirgu niiwī. Múā judíoa niiripacara, niipetire Cōāmacū Abraham pārāmerārē “añurē ticoguda” jīriguere ñeeādacu. ¹⁸ Teeré ñeeādara niipacara, “marījā judíoa nemorō añucu” jī wácūrijāña. Múā dupurī tiiróbiro dícu niicu. Nucōrī tiiróbiro sūonirā mee niicu múājā.

¹⁹ Múā judíoa niihērā ateré jībocu: “Siquē ñañaré dupurī dupotécōānorigue tiiróbiro Cōāmacū judíoare cōārigu niiwī. Apegú maquē dupurīmena wasotúnorigue tiiróbirora ūsāpere cūūyara wáari tiirgu niiwī”, jībocu. ²⁰ Teerora biia, biiropeja. Cōāmacū cúā padeohéri īñagū, cōārigu niiwī. Múāpe cūūrē padeorā niijīrā, cūūyara niā. Teero tiirā, “ūsā judíoa nemorō niā” jī wácūrijāña. Teero wácūrōno tiirā, Cōāmacūmena tuomasīsāñu niīña, ūsācārē cōārī jīrā. ²¹ Cūūrā judíoare olivogu nisuguerē dupurire dupotécōāriro tiiróbiro tiirgu niiwī. Múā judíoa niihērācārē cūūrē padeohéri, teerora tiigúdaqui.

²² Ateré acabórijāña: Cōāmacū basocáre bóaneō īñagú niiqui. Teero biiri ñañaré tiiré queoró diamacārā ñañarō netōrī tiiqui. Cūūrē padeohérare ñañarō netōrī tiiqui. Múā docare bóaneō īñagú niiqui. Teero tiirā, múārē cūū bóaneō īñarére wácūrā, padeorucújāña. Múā duucūrī, ñañaré dupurī dupotécōāriro tiiróbiro múācārē cōāğūdaqui. ²³ Judíoacā cōānorira

* 11:3 1 Reyes 19.10,14. † 11:4 1 Reyes 19.18. ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10. § 11:10 Salmo 69.22-23.

* 11:16 Judíoa ñecūsūmā Abraham, Isaac, Jacob tiigú nucōrī tiiróbiro Cōāmacūyara niīya. Cúa pārāmerā niinunseracā tiigú dupurī tiiróbiro niijīrā, Cōāmacūyara niīya.

niipacari, Jesucristore padeorí, cáãcãrê ãñurõ tiigúdaqui. Dũpãri dapotécõãrigue tiirõbiri niimirare tiigũpãra tuunemorõ tiirõbiri tiigúdaqui sũcã. Cũũyara wãari tiigũ, teero tiigúdaqui. Cũũ teeré tiimasijãqui. ²⁴ Múã judíoa niihẽrã macãncũ macã olivogu dũpãri tiirõbiri niirira niã. Cõãmacũ teedũpãrire ãñurĩgũpãre tuurigue tiirõbiri múãrẽ cũũyara wãari tiiyĩgu. Judíoa doca olivogu maquẽ dũpãri peti tiirõbiri niĩya. Cõãmacũ teedũpãrire tiigũ basiropãre tuuri, nemorõ ãñurõ wiiijõacu. Teero tiigũ, Cõãmacũ múãrẽ cũũyara peti niiripacari, cũũyara niirĩ tiirĩgu niiwĩ; judíopereja nemorõrã cũũyara niirĩ tiigúdaqui sãa.

Judíoare netõnẽadare

²⁵ Yãa wederabiro niirã, “Cõãmacũ ùsãpere judíoare nemorõ maĩqui” jĩrĩ boorĩga. Teero tiigũ, too suguero macãrãpũ masĩna manĩriguere múãrẽ masĩrĩ boogã. Ate niã: Pãũ judíoa cãmopãri tuohẽra tiirõbiri niĩya; Jesurẽ padeoriya mẽna. Tẽe judíoa niihẽrã Jesuyẽ maquẽrẽ tuopeti, pãũ padeoãri siro, padeoãdacua. ²⁶ Teero wãari, niipetira judíoa netõnẽnoãdacua. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Basocãre netõnẽgũdu Jerusalẽn macãrãya põna macũ niigũdaqui.

Jacob pãrãmerãye ñãnarẽre cõãgũdaqui.†

²⁷ Cũũye ñãnarẽre acabõri, yũũ too suguero pũ jĩrigue diamacũ wãaadacu,‡
jĩrĩ jóanoã.

²⁸ Pãũ judíoa Jesús basocãre netõnẽre quetire padeodũgãricua. Cũã padeohẽre wapa múãpere Cõãmacũ ãñurõ tiiquĩ. Cũã padeodũgãripacari, cũãrẽ maĩqui. Sicutopãra cũã ñecũsũmuãrẽ beserĩgu niijĩgũ, cũũ beserira pãrãmerã niinũnuseracãrẽ maĩqui. ²⁹ Cõãmacũ judíoare cũũ “ãñurẽ ticoğuda” jĩriguere ticorijã tiirĩqui. ãñurẽ ticooriguere patũãneriqui. Teero biiri cũũ beseri põna macãrãrẽ cõãriqui. ³⁰ Too suguero pũ múã Cõãmacũrẽ netõnũcãrĩra niiwũ. Atitõre Cõãmacũ judíoa netõnũcãrĩ ñãgũ, múãpere bóaneõ ñãqui. ³¹ Teerora wãaadacu judíocãrẽ. Cũã Cõãmacũrẽ netõnũcãya. Too siro Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ñãriroborã cáãcãrẽ bóaneõ ñãgũdaqui. ³² Cõãmacũ niipetirapãre bóaneõ ñãadũgaqui. Teero tiigũ, niipetirapãre sicãrĩbĩro “netõnũcãrã niĩya” jĩrĩ ñãqui.

³³ ¡ãñunetõjõãgũ niĩ Cõãmacũ! Cũũ marĩrẽ bayirõ ãñurẽre tiimasĩrĩ tiiquĩ; cũũ masĩrẽ, cũũ tugueñare ãñunetõjõãre niicu. Cũũ “biro tiigũdacu” jĩrĩ wãcũrẽre wedemasĩna maniã; cũũ tiirẽre tuomasĩna maniã. Cũũ sicãrã masĩqui. ³⁴ Cõãmacũ marĩ Òpũ wãcũrẽre sicãno masĩriqui. Sicũ cũũrẽ “biirope booa” jĩmasĩriqui. § ³⁵ Teero biiri sicãno “Cõãmacũ yũũre wapamóqui yũũ cũũrẽ ticoorigue wapa” jĩmasĩriqui.* ³⁶ Niipetire cũũ tiirĩguere dícu niã. Teerẽ cũũ cotequi. Teemãnãrã cũũ boorõ tiidũgãro tiijãqui. Teero tiirã, niipetira Cõãmacũrẽ “cũũ niipetirere dutimasĩqui” jĩrucujããda. Teerora niãrõ.

12

Jesurẽ padeorãre tiidutĩre

¹ Yãa wedera, Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ bóaneõ ñãrucuqui. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ múã basiro múãye õpũãrĩ, wãcũrẽ, niipetiremena “mũũyera niã” jĩrĩna. Wãicũrãre siãdutĩ ticoirioborã múãye õpũãrĩ catirẽ niipacari, cũũrẽ ticoya. Múãye õpũãrĩ ñãnarẽ manirẽ niirĩ, Cõãmacũ múãmena usenigũdaqui. Múã tee tiirẽmena cũũrẽ padeorẽre diamacũ ãnoãdacu. ² Múã atibũreco macãrã tiirucũrere ñãrã, cáã tiirõbiri tiirĩjãña. Biirope tiiyã: Múã wãcũrẽre wasowãya. Teemẽna múã niirecutirere wasojãadacu; Cõãmacũ boorẽpere masĩadacu. Cũũ boorẽre masĩjĩrã, ãñurẽre tiãdacu; Cõãmacũrẽ usenirĩ tiãdacu. Cũũ boorẽ diamacũ niã.

³ Cõãmacũ ãñurẽ ticoğũ yũũre beserĩgu niiwĩ, cũũye quetire wedearo jĩjũ. Teero tiigũ, múã niipetirapãre jĩã: Sicãno “niipetire tiipetĩjãmasĩã” jĩrĩ wãcũrĩjãrõ booa. Queorõ wãcũrepe biiro niã: “Jesucristore padeojĩgũ, cũũ tiimasĩre ticořẽ jeaturo tiimasĩã”, jĩrĩna. ⁴ Queorẽmena wedeguda: Marĩya õpũũ sicaõpũũ niipacaro, pee õpũũ maquẽ cwojãã. Niipetire tiõpũũ niirẽ merẽã dícu padea. ⁵ Teerora niã marĩ Jesurẽ padeorã. Marĩ pãũ niipacara, Cristomena niijĩrã, sicaõpũũ niirẽ tiirõbiri niã. Tiõpũũ niirẽ merẽã dícu niipacaro, sicaõpũũrã niã.

⁶ Cõãmacũ marĩ niipetirapãre merẽã dícu tiimasĩrere cũũrĩgu niiwĩ. Cũũ ãñurẽ ticoğũgarere ticoqui. Teero tiirã, teemẽna ãñurõ tiãpuada. Cõãmacũ marĩ siquẽrãrẽ cũũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui; teero tiirã, marĩ padeorõ jeaturo ãpẽrãrẽ wedeada.

⁷ Marĩ siquẽrãrẽ tiãpumasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãpẽrãrẽ ãñurõ tiãpuada. Siquẽrãrẽ cũũye maquẽrẽ buemasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãñurõ buearo. ⁸ Siquẽrãrẽ wãcũbayiri tiimasĩrere ticoqui; teero tiirã, wãcũbayiri tiãro. Siquẽrãrẽ niyeru o apẽrenõmena tiãpumasĩrere ticoqui; teero tiirã, tee ticojããrõ. Siquẽrãrẽ ãpẽrãrẽ dutimasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãñurõ dutimasĩãrõ. Siquẽrãrẽ bóaneõ ñãnarẽre ticoqui; teero tiirã, useniremena tiãpuaro.

† 11:26 Isaías 59.20. ‡ 11:27 Jeremías 31.33-34. § 11:34 Isaías 40.13. * 11:35 Job 41.11.

Jesuré padeorá biiro tiirécútiro booa

⁹ Tiiditóro manirō āpērārē mañá. Ñañarére boorijáña. Āñurépere booyá. ¹⁰ Jesuré padeojirā, sicūpōna tiiróbiro cāmerī mañá. Múá basiro múá maĩrō Cōāmacārē āpērācārē cāmerī quioníremena mañá.

¹¹ Marī Ōpārē padecotera niijirā, niipetire múá tiirére sōnoremena tiirijáña; āñurō tusarémēna tiyá.

¹² “Cōāmacū too síropure āñurō tiigúdaqui” jīrā, useniuyeya. Merēā wáari, ñañarō netōrā, wācūbayijáña. Duuró manirō Cōāmacārē sāirucújāña.

¹³ Jesuré padeorāre apeyenó dusarī, tiiapuya. Múá putopu jearāre āñurō ñeeña.

¹⁴ Múārē ñañarō tiirāre “āñurō wáaaro” jī, Cōāmacārē sāibosáya. “Ñañarō wáaaro” jīrijáña.

¹⁵ Ūsenirānorē aseniapuya. Utirānorē utiapuya.

¹⁶ Sicārībīro āñurō niirecutiya. “Marī ñniā nemorō niīā”, jī wācūrijáña. Teero jīrōno tiirā, buri niirāmena sicārībīro niīña. “Masirā peti niīā”, jīrijáña.

¹⁷ Múārē ñañarō tiirī, cūārē cāmerljāña. Niipetira ñācoropure āñurē dícu tiirucúra niīña.

¹⁸ Múá niirō pōtēōrō niipetiramēna āñurō niirecutiya. ¹⁹ Yáa wedera, múārē ñañarō tiirī, cāmerljāña. Cōāmacūpe cūārē ñañarō netōrī tiirō. Tee maquērē Cōāmacūpe queti jóaripūpu jóanoā: “Yūu cāmeboságuda; yūu wapa tiigúdadu”, jīyigu Cōāmacū,* jī jóanoā. ²⁰ Atecā jóanoā: “Mūurē ññatutigu juabóari, ecaýá. Cūū oco sínidugári, tñāña. Mūu cūūrē teero āñurō tiirī, cūū ñañarē tiiríguere bobogúdaqui”,† jī jóanoā. ²¹ Ñañarē múārē docacūmurī tiirijāārō. Múá āñurō tiirémēnape ñañarére docacūmurī tiyá.

13

¹ Cōāmacū dícu macārī dutirāre sōnecorī tiiquí. Cūū cūūrira niīya. Teero tiirā, niipetira āñurō yūya cūārē. ² Dutirāre netōñucāgāno Cōāmacū dutirēcārē netōñucāgārā tiī. Teero tiirā, netōñucārāno ñañarō tiinóadacua. ³ Dutirāre āñurō yūunūnusera cuiro manirō niijācua. Netōñucārāpeja cui niicua dutirāre. Cuire manirā niidugara, āñurō tiyá. Múá teero tiirī, dutirā “múá āñuniā” jīādacua. ⁴ Cōāmacū múārē tiiapuro jīgū, cūārē sōnecorigu niwī. Múá cūārē netōñucārā doca, cuiya. Dutirācā netōñucārānorē ñañarō tiimasícua. Netōñucārāre ñañarō tiirā, Cōāmacū dutirére tiirā tiicúa. ⁵ Teero tiirā, marīrē dutirāre yūuro booa. “Ūsārē wapa tiibócu” jīrémēna dícu yūura mee tiyá. Atecārē wācūña: “Ūsāpu ñañarō yeeripūnacutidugariga” jīrémēna wācūrā yūya. ⁶ Teero tiirā, dutirā niyeru wapasédutirere múá wapatícu. Dutirā cūā paderére diamacú tiirā, Cōāmacārē padecotera tiiróbiro niicua.

⁷ Dutirā múārē dutirī, cūā dutiróbiora tiyá. Cūā wapasédutirī, wapatíya. Cūā dutirā niirī, cūārē quioníremēna ññāña. Cūā āñurō tiirī, cūārē āñurō wedeseya.

⁸ Āpērārē wapamórijáña; máata wapatípetijáña. Cāmerī maĩrēpere wapatípetimasírīcu. Teero tiirā, cāmerī maĩrucújāña. Āpērārē maĩgūno Moisére dutiré cūūriguere diamacú tiigú tiiquí. ⁹ Tee dutiré ateré jīā: “Āpī namorē ñeeaperijáña; apégó manurē ñeeaperijáña.* Basocāre sīārījāña.† Yaarījāña.‡ Āpērāyére ugorijáña,”§ jīā. Tee niipetire dutiré cūūriguere sicawāmerā néōñucōcu: “Mūu basiro maĩrō tiiróbiora āpērācārē mañá”,* jīā. ¹⁰ Marī āpērārē maĩrā, cūārē ñañarō tiirīcu. Teero tiirā, āpērārē maĩrémēna Moisére dutiré cūūriguere tiipetira tiiróbiro tiirā tiicú.

¹¹ Teeré tiáda, marī catirī burecorire āñurō wācūrā niirā. Cānirā tiiróbiro niirijāāda. Marī sicato Jesucristore padeonucārā, “ūmuāsepu marī wáaadaro dusanetōjōācu” jīmīwū. Atitóre marī masīā sáa: Péerogā dusacú Jesucristo putuaatiadaro. ¹² Atebārecorire ñami naññārō tiiróbiro ñañarē tiiré niinetōjōāā. Bóemuāatiro tiiróbiro Jesucristo putuaatiadaro péerogā dusacú. Teero tiirā, noo boorō naññārōpu tiāmajārenorē tiiduro booa. Āñurō bóerōpu niirā tiiróbiro niijrā, bóerōpu tiiréno dícare tiirucújāāda. ¹³ Būrecoḡu tiirécútirobiora tiirucúro booa. Bosebureco niirī, cūmu, āpērārē acaribírījāāda. Cūmurijāāda. Ñeeaperijāāda. Sōñorō jīrijāāda. Āpērāyére ugorijāāda. ¹⁴ Biirope tiáda: Marī Ōpū Jesucristomēna niijrā, cūū tiiróbiro āñurō niinūnuseada. Marī ñañarē tiidugārere wācūnūnuserijāāda.

14

Jesuré āñurō masirā, cūūrē āñurō masīhēñāye maquē
(1Co 8.1-13)

* **12:19** Deuteronomio 32.35. † **12:20** Griegoayemēna ateré jīā: “Mūu cūūrē teero āñurō tiigú, niñī asiyāreperire cūya dūpu sotoarḡu maĩrēoḡu tiiróbiro tiigúdadu”. Ññāña Proverbios 25.21-22. * **13:9** Éxodo 20.14. † **13:9** Éxodo 20.13.

‡ **13:9** Éxodo 20.15. § **13:9** Éxodo 20.17. * **13:9** Levítico 19.18.

¹ Sícū Jesuré ãñurō masihēgū múā putopu jeari, cãūrē ãñurō bocaya. Cũū Jesuré ãñurō masihērī ñnarā, cãūrē jīpotocōrō manirō ññajãña. ² Sícū “yuu niipetirere yaari, merēã wáaricu” jī wácūqui. Apī Jesuré ãñurō masihēgūpe “yuu oteré ðuca dícu yaagúda, Cõamacūrē netõncārī jīgū” jī wácūqui. ³ Niipetire yaagúpe oteré ðuca dícu yaagúpecā niipetire yaagúpe “mũ wáicu ðiire yaari, ñañaniã” jī wedepaticoterijārō booa. Niipetire yaagúre Cõamacū cãū macū wáari tiitõayigu. ⁴ Marī ãpīrē padecotegure “mũ ñañarō tia” jī wedepaticoterijārō booa. Cãūrē dutigú dícu “queoró tiíawū o ñañarō tiíawū” jīmasīqui. Cõamacūcā cãūrē padecotegure queoró tiigú wáari tiimasīqui. Teero tiigú, Cõamacū cãūmena usenigúdaqui.

⁵ Teerora ãpērã “sicaburecora apeyé búrecori nemorō Cõamacūrē padeoró booa” jī wácūcua. Æpērãpē “niipetire búrecori sícārībīro Cõamacūye niã” jī wácūcua. Teero tiirã, múā niipetirapura múā wácūrõpũre “Cõamacū booró tia” jīrō booa. ⁶ Sícū sicaburecore “Cõamacūya búreco peti niã” jīgūno Cõamacūrē padeogúdu, teero jīqui. Niipetire yaagúcā cãū yaarēnorē “Cõamacū ticoré niã” jī, yaaqui. Teero tiigú, Cõamacūrē usenire ticoqui. Apī wáicu ðiire yaahegucā cãū yaarēnorē “Cõamacū ticoré niã” jī, yaaqui. Teero tiigú, Cõamacūrē usenire ticoqui.

⁷ Marī catira, diaracã, marī basiro “yuu booró tiigúda” jīrijārō booa. ⁸ Marī catiró jeatuaró marī Òpūrē “mũ booró tiiyá” jīrijārō booa. Marī diaró putogãpu niirãcã, “mũ booró tiiyá” jīrijārō booa. Teero tiirã, catirã, diaró putogãpu niirãcã cãūyara niã. ⁹ Cristo diarigu niipacu, catijãwī. Teero tiigú, cãū catirã Òpũ, teero biiri diarirapu Òpũ niiqui sãa.

¹⁰ ¿Deero tiirã múāya wedegu tiirõbīro niigúrē wedepaticotei? ¿Deero tiirã cãūrē “tee tiíamajãgū tia” jī besei? Cõamacū basocãre wapa tiíadarī búreco jeari, marī niipetira cãū putopu jeaadacu. Cãū basiro marī tiiriguere besegudaqui. ¹¹ Tee maquērē Cõamacūye quieti jóaripũpu jóanoã:

Yuu múã Òpũ catirucugũ niã;

yuu wedesere diamacú petira niã.

Teero tiigú, ateré jīã:

Niipetira yuu díamacũpu ñicãcoberimena jeacũmuãdacua.

Niipetirapura yuure “Cõamacū, mũ diamacú maquē dícu tia” jīãdacua,*

jī jóanoã. ¹² Tee jóariguere tuorã, marī ateré masiã: Marī niipetirapura marī tiiriguere Cõamacūrē “teerora tiwú” jī wedeadacu.

Jesuré padeorã padeoré ñañorjãña

¹³ Teero tiirã, cãmerī wedepaticoterijããda. Biirope tiíada: Apeyenõmena Jesuré padeorãre ñañarē tiirī tiibuyérjããda. Teero biiri cãã padeoré ñañorī tiirjããda. ¹⁴ Yuu marī Òpũ Jesuré padeojīgũ, “niipetire yaarē ãñurē niã” jīmasiã. Apīpē “ate yaaya maniréno niã” jī wácūrī, cãū basiroperēja diamacúrã yaaya maniréno niã. ¹⁵ Mũ cãū yaaherenorē cãū ññacoro yaari, cãūcã yaajãboqui. Cãū yaatoaari siro, “atenórē yaahegu niimiãwūrã” jī, ñañarō tũgueñaqui. Cãū ññacoro yaañogũ, cãūrē maigú mee tiicú. Cristo cãucãrē diabosayigu. Mũ yaarémēna apī padeoré ñañorī tiibuyérjãña. ¹⁶ Teero tiirã, múã tiiré ãñurē niipacari, ãpērãpē “ ñañaniã” jībocua” jī wácūrã, teeré tiíñorjãña. ¹⁷ Cõamacū dutiré marĩpũre niiré yaa, síni tiiré mee niã; ãpērãrē ãñurē tiiré, ãpērãmēna ãñurō niirecatire, cãmerī usenirepe niã. Espírītu Santo tiíapuremena teeré tiinõã. ¹⁸ Teeré tiigúno Cristo booró tiigú niã. Cõamacū cãū tiiré ñña, useniqui. Teero biiri basocãcã cãūrē “ãñurō tiigú niã” jīcua.

¹⁹ Teero tiirã, sícãrõmēna ãñurō cãmerī wépeo, ãñurō niirecatirere ãmaããda. Marī sícãrõmēna niirecãtira cãmerī tiíapũda, Jesuré nemorō padeoãda jīrã. ²⁰ Múã yaarémēna apī Jesuré padeoré ñañorjãña. Niirõrã niipetire yaarē ãñuniã. Teero biipacari, ãpērã cãã padeorã yaaherenorē múã yaari ññabocua. Cããcã múãrē ññacũ, yaajãbocua. Teeré yaagúno “ñañarē tiíatu; Cõamacū booré tihégũ niã” jī wácũgũ, padeodũboqui. Múã cãūrē teero tiibuyérī, ñañaniã. ²¹ Marī apī Jesuré ãñurō masihégurē “Jesuré padeodũri tiibõcu” jīrã, biiro tiirõ booa: Cãū wáicu ði yaaherere yaarijārō booa; vino cãū síniherere sínirjārō booa; apeyenó cãūrē Jesuré padeodũri tiirénorē tiibuyérjārō booa. ²² “Cõamacū ññacoropu yuu tiiré ãñuniã” jī tũgueñagũno cãū sícãrã teeré wácũãrõ. Teero tiigú, ãpērã padeoré ñañorjīgũ, wapa cuohégũ, usenigũ niã. ²³ “Ateré yaagu, Cõamacūrē netõncãgũ tiibõcu” jī wácũgũno teeré yaagu, “Cõamacū booré tia” jīmasīqui. Teero tiigú, Cõamacūrē netõncãqui. Niipetire marī tiiré “Cõamacū booré tiigú tia” jīgũ tiirõ booa. “Cãū booré mee niibocu” jīpacu, “tiigúda” jī, cãū basirora ñañarō tiigú tiiqui.

* 14:11 Isaiás 45.23.

15

Marí tusaré dí cure wācūrjārō booa

¹ Jesuré āñurō masihērā cūā “teeré tiirjārō booa” jīrī, marí Jesuré āñurō masirāpe cūārē maijīrā, “jáu” jījārō booa. Marí tusaré dí cure tiirjārō booa. ² Cūā tusaré pere wācū, cūārē tiápuro booa. Cūārē nemoor Jesuré masiārō jīrā, teero tiiró booa. ³ Cristo basirocā cūū tusaré dí cure tiiriyigu; ñañarō netōrécārē, ñañarō wedeserecārē nacājāyigu. Tee maquērē Cōāmacāye queti jóaripūpu jóanoā:

Muūrē ññatutira, muūrē ñañarō wedesera, yuūpure ññatutira tiíya,*
jī jóanoā.

⁴ Niipetire too sugueropu Cōāmacāye queti jóaripū maquē marīrē masidutiro jóanoyiro. Marí ñañarō netōrā, tee jóariguere buera, nacājāā. Wācūtutuanemoā. Cōāmacū cūū tiídarere useniremena yuea. ⁵ Cōāmacū marīrē merēā wáari, wācūtutuari tiiquí. Marīrē nacājārī tiiquí. Cūū Jesucristo booró muārē sīcāróména niirecutiri tiáro. Cōāmacū muārē teero tiirí, Jesucristo tiiróbirora tiirā niíadacu. ⁶ Teero tiirā, muā Cōāmacū marí Ōpū Jesucristo Pacure sīcāróména usenire ticoadacu.

Judíoa niihērārē Jesucristoye quetire wederigue

⁷ Teero tiirā, Cristo marīrē ñeeróbirora cāmerí ñeeña. Muā teero tiirā, Cōāmacū uputí macū peti niiré eñonóadacu. ⁸ Ateré acabórijāña: Cōāmacū marí ñecūsūmuāpure cūū “tiigúda” jīriguere diamacū tiirigu niiwī. Teero tiigú, Cristora judíoare tiápugu atirigu niiwī. Cūū teero tiiréména Cōāmacū “tiigúda” jīriguere eñorigu niiwī. ⁹ Atecaré acabórijāña: Judíoa niihērā “Cōāmacū ūsārē bóaneō ññagú āññetōjōā” jīdutigu, Cristo atirigu niiwī. Tee maquērē Cōāmacāye queti jóaripūpu biiro jóanoā:

Teero tiirā, judíoa niihērā watoapu muūrē usenipeori tiigúda; muūrē basapeori tiigúda,†
jī jóanoā. ¹⁰ Aperopúcārē biiro jóanoā:

Muā judíoa niihērā, cūūyaraména useniña,‡
jī jóanoā. ¹¹ Aperopúcārē biiro jīnemoā:

Niipetira muā judíoa niihērā, Cōāmacūrē “muū āññetōjōāgū niíā” jīñña.
Niipetiro macārāpara Cōāmacūrē “āññetōjōāgū nií” jīñārō,§

jī jóanoā. ¹² Isaíacā biiro jóarigu niiwī:

Isaí* pārami niinunusegu bauágudaqui.

Cūū judíoa niihērā Ōpū niigádu niigádaqui.

Cūā cūārē “ūsārē netōnégū niigádaqui” jī padeoádadacu,†

jī jóarigu niiwī.

¹³ Cōāmacū marīrē wācūbayirere ticogú muārē usenirí tiáro. Muā cūārē padeorí, āññurō niirecutiri tiáro. Muārē Espírítu Santo tutuaroména bayiró wācūbayirere ticoaro.

¹⁴ Yáa wedera, muārē biiro tugueñaā: Muā āpērārē āññurō ticú; Jesucristoyere āññurō masícu; cāmerí wedequēnomasícu. ¹⁵ Muā masirā niipacari, atipúpáre muārē síquē apeyé diamacārā jóawā, muā tuoriguepure acabórijāārō jīgū. Cōāmacū yuūre āññurē ticogú yuūre sōnecorigu niiwī. ¹⁶ Judíoa niihērārē Jesucristoye quetire buearo jīgū. Paiá basocá nēeatirere Cōāmacūrē ticoro tiiróbirora yuū judíoa niihērārē cūārē ticodugaga. Espírítu Santo cūārē Cōāmacūyara sāārī tiigúdaqui. Teero tiirí, Cōāmacū cūārē “yáara niíya” jī ñeegúdaqui.

¹⁷ Jesucristo tiápuremena Cōāmacū yuūre cūūriguere āññurō tiia. Teero tiigú, yuū paderére āññurō tugueñaā. ¹⁸ Cristo yuūmena judíoa niihērārē Cōāmacūrē yuūri tiirigu niiwī. Cūū yuūmena tiirígue dí cure muārē wedegudacu. Yuū bueréména, teero biiri yuū tiiréména Cristo judíoa niihērārē padeorí tiiwí. ¹⁹ Apeycārē, Cōāmacū tutuaroména cūū sīcārā tiimasfrenorē tiíēñowā. Espírítu Santo tutuaroména buewu. Teeré tiigú, Jerusalénpu téé Piiria ditapu Cristo basocáre netónere quetire wedetugu jeawu. ²⁰ “Cristoye quetire āpērā buenofa manirópure wedeguda” jī wācūrigu niijīgū, tee tiiwá. Āpērā cūā buerigue macārīpure buenunusedugariwu. ²¹ Yuū teero tiiré Cōāmacāye queti jóaripūpu biiro jóanoā: Cūūye quetire sicato masihērārē wedenoádadacu.

Cūūyere cūā tuoriguere tuomasíadacu,‡
jī jóanoā.

Pablo “Romapu wáadugaga” jī wācūrigue

²² Yuū teemacārīpu buewarucujīgū, muā putopu wáamasíriwu ména. ²³ Atitóre teemacārīpure bueyapanoā. Teero tiigú, tiiburecopu muārē ññadugarigu niijīgū, ²⁴ España

* 15:3 Salmo 69.9. † 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49. ‡ 15:10 Deuteronomio 32.43. § 15:11 Salmo 117.1.

* 15:12 Isaí David pacu niirigu niiwī. 1 Samuel 16. † 15:12 Isaías 11.10. ‡ 15:21 Isaías 52.15.

wáagu, múá putoꝝ netōwáguda. Múārē ĩña, useni, péero niigúda. Too síro Españaꝝ yuu wáari, múá yuure tiápudugari, añunetōjōāādadu. ²⁵ Yuu Jerusalénꝝ wáaguḁu tiia ména. Too macārā Jesuré padeoráre tiápugu, niyeru néewabosagu tiigúda. ²⁶ Jesuré padeorá Macedonia, Acaya dita macārā niyeru néorira niiwā. “Jerusalénꝝ niirā bóaneōrārē Jesuré padeoráre ticocoadá”, jĩrira niiwā. ²⁷ Cúā wácūrōmena “ticocoadá” jĩrira niiwā. Āñurō tiirā teero jĩrira niiwā. Judíoa Jesuyé quietire wederēmēna judíoa niihērārē tiápuwa. Judíoa niihērā Jesuré padeojĩrā, cúācā Cōāmacū “ticoguda” jĩriguere ñeerira niiwā. Teero tiirā, cúā cōorēmēna judíoaꝝ pēre tiápuro booa. ²⁸ Yuu tee niyerure Jerusalén macārārē ticotoagu, Españaꝝ wáagu, múārē ĩñanetōwáguda. ²⁹ Biiro wácūā: Yuu múá putoꝝ jeari, Cristo yuūmena niijǵu, múārē cūā āñurō tiirēre ticonemogúdaqui.

³⁰ Yáa wedera, múācā Jesucristore padeóá; Espírítu Santo marĩrē cāmerĩ maĩrĩ tiii. Teero tiirā, yuu Cōāmacārē sãĩrōbirora múācā sãĩápuya. Yéa maquē niĩādarere bayiró sãĩbosáya. ³¹ Biiro sãĩbosáya: “Judeaꝝ niirā Jesuré padeohéra Pablóre ñañarō tiirjãārō. Teero biiri Jerusalén macārā Jesuré padeorá Pablo cúārē néewaadarere useniremena ñeearō” jĩ sãĩbosáya. ³² Yuure āñurō wáari, Cōāmacū boorí, múá putoꝝ useniremena jeagudacu. Toopú yeeriságúdadu. ³³ Cōāmacū āñurō niirecutirere ticogú múá niipetirama niirō. Teerora tiirō.

16

Roma macārãꝝ pēre añuduticorigue

¹ Sícō Jesuré padeogó múá putoꝝ wáago tiyo. Coo wāmecutiyo Febe. Cencrea macārā Jesuré padeorí pōna macārārē tiápura menamacō niyo. ² Múá Jesuré padeorá useniremena coore bocaya. Marĩ Jesuré padeoráre āñurō bocaro booa. Coo paure tiápucō. Yuucārē tiápuyo. Teero tiirā, coore apeyeno dusarí, ticowa.

³ Aquila, cūā nãmo Priscila āñuārō. Yuu Jesucristoyere buerí, cúācā yuure bueapuwa.

⁴ Āpērā yuure sãĩdugári, cúācārē sãĩrĩquiopacari, yuure tiápuwa. Cúā teero tiiriguere yuu dícu usenire ticoria; niipetira judíoa niihērā Jesuré padeorácá usenire ticooya.

⁵ Jesuré padeorí pōna macārā cúāya wiipu neārācā āñuārō.

Āpĩ yuu maĩgú Epeneto āñuārō. Cūārā Asia ditapēre āpērā suguero Cristore padeosugúerigu niĩ.

⁶ Marĩacā āñuārō. Múārē tiápugo bayiró padebosaayigo.

⁷ Yáa wedera Andrónico, Junias āñuārō. Cúācā yuūmena peresuwiipu niiwā. Cúā yuu suguero Cristore padeoríra niiwā. Jesús cūāyere wededutigu beserira cúārē “āñurā niĩya” jĩĩyira.

⁸ Marĩ Ōpārē padeogú yuu maĩgú Ampliato āñuārō.

⁹ Urbano marĩmena Cristoye quietire wedegú āñuārō. Teero biiri yuu maĩgú Estaquis āñuārō.

¹⁰ Apeles āñuārō. Cūā Cristore āñurō padeogú niĩ. Niipetire cūā tiirēre ĩñarā, “Jesuré āñurō padeogú niĩ” jĩ ĩñāya.

Aristóbuloꝝ wii macārācā āñuārō.

¹¹ Yáa wedegu Herodión āñuārō.

Teero biiri Narcisoꝝ wii macārā marĩ Ōpārē padeorá āñuārō.

¹² Trifena, Trifosa marĩ Ōpāyere bayiró paderá āñuārō.

Ěsā maĩgó Pérsida marĩ Ōpāye maquērē bayiró peti padegó āñuārō.

¹³ Rufo āñuārō. Niipetira cūārē “marĩ Ōpārē āñurō padeorí” jĩĩya. Cūā pacocā āñuārō. Coore yuu pacore tiirōbĩro ĩñāā.

¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, āpērā Jesuré padeorá cúāmena niirā āñuārō.

¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, teero biiri cūā bayio, Olimpás, niipetira Jesuré padeorá cúā putoꝝ niirā āñuārō.

¹⁶ Múā cāmerĩ maĩrēmēna añudutiya.

Niipetira Cristore padeoré pōnarĩ macārā múārē añuduticoya.

¹⁷ Yáa wedera, múá padeorēre ñañarāñorē, múārē batanucãjeari tiibuyéranorē ĩñamasĩña. Cúā múārē buerigue maquērē buericua. Teero tiirā, cúāñorē tuorjãwa. ¹⁸ Cúāno marĩ Ōpĩ Cristo booró tiirā mee ticúā; cúā boorēpe tiirā niicua. Cúā āñurō wedesemeniremena diamacú wedesera tiirōbĩro wedesecua. Bayiró peti āñurō tuomasĩbayiherere jĩditoremena padeorí tiijãcua. ¹⁹ Múāpeja āñurō Jesús booró tiirā tiáyiro. Niipetira múārē teero jĩĩya. Teero tigú, múāmena bayiró useniā. Múārē āñurēpere tiimasĩrĩ boosãā; ñañarēpere tiimasĩrĩ boorí. ²⁰ Múā āñurēpere tiimasĩrĩ, péerogá siro Cōāmacū āñurō niirecutirere ticogú múārē Satanárē docacūmubosari tiigúdaqui. Jesucristo marĩ Ōpū múārē āñurē ticoaro.

²¹ Timoteo yꝰꝰꝰmena Jesuyé quetire wedegú múârê ãñuduticoi. Yáa wedera Lucio, Jasón, Sosípater cúãcã múârê ãñuduticoya.

²² Yꝰꝰꝰ marĩ Ôpũrê padeogú atipũrê Pablora jóabosagu múârê ãñudutia. Yꝰꝰ wãmecutia Tercio.

²³ Gayo múârê ãñuduticoi. Jesuré padeorĩ põna macãrã cũyaya wiipu neãrucuya. Yꝰꝰ Pablo tiwiipú cãniã. Erasto atimacã macãrã paderáre wapatícotegu ãñuduticoi. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogú Cuarto ãñuduticoi.

²⁴ Jesucristo marĩ Ôpũ múã niipetirare ãñurê ticoaro. Teerora tiiáro.

Pablo useniremena jóayaponorigue

²⁵ Marĩ Cõãmacũrê “ãñunetõjõãi” jĩãda. Yꝰꝰ cũyeye quetire ãñurêre bueri, teero biiri yꝰꝰꝰ Jesucristo marĩrê tiibosãriguere wederi, cũú múârê nemorõ padeorĩ tiimasĩqui. Yꝰꝰ wederé maquêrê too suguero macãrãpu tuomasĩriyira; yoari masĩña manirigue niiriro niuwũ. ²⁶ Atitõpere Cõãmacũ cũyara profetaye jóariguemena niipetire põnarĩ macãrãrê masĩri tiĩqui. Cõãmacũ catirucugũ cũú netõnere quetire wededutiqui, basocã cũurê padeoáro jĩgũ, teero biiri cũú boorêpe tiáro jĩgũ.

²⁷ Cõãmacũ sícũrã niigú niipetirere masĩpetigure “ãñunetõjõãi” jĩãda. Jesucristo tiãpuromena Cõãmacũ niirecutirere wãcũrã, teerora jĩrucujããda. Teerora jĩãda.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĂRĂRĚ Pablo jóasugueripũ

Ăñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũ booró cãũ beserigu niiã Jesucristoyere wededutigu. Sóstenes marĩya wedegumena ² múã CõãmacũrĚ padeorãre Corintopũ niirãrĚ ãñudutia. Múã JesurĚ padeorãre Cõãmacũ beserigu niĩwĩ, cãũ põna niirãrĚ jĩĩgũ. Niipetiro macãrãrĚ marĩ Òpũ JesurĚ padeorãre beserigu niĩwĩ. Jesucristo niipetira cãũrĚ padeorã Òpũ niĩ. Cãũcã marĩ Òpũ niĩ.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Òpũ múãrĚ ãñurĚ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiãro.

Cõãmacũ Cristomena ãñurĚ ticorĚ

⁴ Múã JesurĚ padeorã niĩrĚ, Cõãmacũ múãrĚ ãñurĚ ticorigu niĩwĩ. Cãũ teero tiirĚre İñagũ, cãũrĚ usenire ticorucua. ⁵ Múã Jesucristomena niĩrĚ, Cõãmacũ múãrĚ cãũye niipetire ãñurĚre ticorigu niĩwĩ. TeerĚ ticogu, múãrĚ cãũyere ãñurõ masĩrĚ tiirigu niĩwĩ. ĀpĕrãrĚ múã cãũye quetire ãñurõ wederi tiirigu niĩwĩ. ⁶ “Cristo ãñurõ tiigũdaqui” jĩĩrigue, múã padeorĩ, diamacũ wáawũ. ⁷ Teero tiirã, múã marĩ Òpũ Jesucristo putuaatiadarere yueri, Cõãmacũ ãñurĚ tiimasĩrere ticorĚ dũsarĩa. ⁸ Cãũ múãrĚ padeorucũjãrĚ tiigũdaqui, tĕe atibãreco* petiripũ. Teero tiirã, marĩ Òpũ Jesucristo putuaatiri, wapa cuohĕra niĩadacu. ⁹ Cõãmacũ cãũ jĩĩrĚre diamacũ tiigũ niĩ. Cãũrã múãrĚ beserigu niĩwĩ, cãũ macũ Jesucristo marĩ Òpũmena sĩcãrõmĕna ãñurõ niidutigu.

Sĩquĕrã batarjãña

¹⁰ Yãa wedera, marĩ Òpũ Jesucristo wãmemena múãrĚ aterĚ jĩã: Múã sĩcãrĩbĩro wãcũ, useniremena cãmerĩ wedeseya. Siquĕrã batarjãña. Sĩcãrõmĕna wãcũ tũgueña, niirecutiã. ¹¹ Yũũre Cloĕ wãmecutigoya wii macãrã múã cãmerĩ İñadugaherere wedewa. ¹² “Basocã merĕã dícu wãcũrã tiĩya”, jĩĩwã. Sĩcũ “yũũ Pablomena niĩã” jĩĩãyigu. Āpĩ “yũũ Apolomena”, Āpĩ “yũũ Pedromena”, Āpĩ “yũũ Cristomena niĩã” jĩĩãyira. ¹³ Teero jĩĩrijãrõ booa. Marĩ Cristore padeorã niĩjĩrã, sicarpõna macãrã niĩã. ¿Yũũ Pablo múãrĚ curusapũ diabosari? Diabosariwũ. MúãrĚ wãmeõtira, ¿Pablo wãmemena wãmeõtiri? Wãmeõtiriĩya. ¹⁴ CõãmacũrĚ usenire ticorĕmena aterĚ jĩĩmasĩã: Yũũ múãrĚ wãmeõtiriwũ. Crispo, Gayo dícuere wãmeõtiwũ. ¹⁵ Teero tiirã, sĩcãno “Pablo wãmemena wãmeõtínorigu niĩã” jĩĩmasĩriqui. ¹⁶ Abenaquĕ, Estĕfanaya wii macãrãcãrĕ wãmeõtiwũ. Yũũ wãcũãtã, Āpĕrãrĕ yũũ wãmeõtínemoriwũ. ¹⁷ Cristo yũũre wãmeõtíditugu cũĩrĩrigu niĩwĩ. Basocãre netõnĕre quetipere yũũre wededutigu cũĩrĩrigu niĩwĩ. TeerĚ yũũre cũĩgũ, masĩrĩ basoca wedeserobiro wedesedutirĩrigu niĩwĩ. Yũũ masĩrĩ basocabiro wedeseatã, yũũre tuorã aterĚ jĩĩbojĩya: “Pablo ãñurõ wedesemasĩqui”, jĩĩbojĩya. Tee dícuere wãcũrã, Cristo cãũrĚ curusapũ diabosariquĕpere tuomasĩribojĩya.

Cõãmacũ tutuarere, cãũ masĩrĕre Cristomena masĩnoã

¹⁸ Cristo curusapũ marĩrĕ diabosariĕ quetire marĩ wederi, pecamepũ wãaadara “teero jĩĩmajãrã tiĩya” jĩĩ wãcũcua. Marĩ cãũ netõnĕnorirapereja tee queti Cõãmacũ tutuarere ĕñoã.

¹⁹ Cõãmacũye queti jóaripũpũ teerĚ biiro jóanoã:

Cõãmacũ jĩĩwĩ:

“Atibãreco macãrã masĩrĩ basoca cãũ masĩrĕre bãri niirĕ putuãri tiigũda;

cãũ tuomasĩrere ĕmajãgũda”,†

jĩĩ jóanoã.

²⁰ ¿Deero putuãĩ “masĩpetijãã” jĩĩrã, teero biiri buerĩ basoca, teero biiri sũcã atibãreco maquĕrĕ wedesemenĩrãcã? Cõãmacũ atibãreco maquĕ cãũ “tuomasĩã” jĩĩrĕre bãri niirĕ putuãri tiiquĩ. ²¹ Cõãmacũ masĩgũ niĩjĩgũ, atibãreco macãrã cãũ masĩrĕmena cãũrĕ masĩrĩ boorĩyigu. Netõnĕre quetire wederĕmenape tee quetire padeorãre netõnĕdugayigu. Cãũrĕ padeohĕrapere tee quetire wederĕ bãri niirĕ haucũ.

²² Judĩoa “Cõãmacũ tutuaromena tiĩĕnorĩ İñatoarapũ, múã wederĕre padeoãda” jĩĩya. Griegoa atibãreco maquĕ masĩrĕre ãmaãya. ²³ Ősãpeja Cristo curusapũ diariguyĕ quetire wedea. Judĩoa teerĕ tuorã, ñãñarõ jĩĩrõbĩro tũgueñaya. Griegoacã tee quetire tuorã, “teero jĩĩmajãrã tiĩya” jĩĩya. ²⁴ Marĩ Cõãmacũ beserĩrapeja, judĩoa, griegoa, Jesucristoyĕ quetire tuorã, Cõãmacũ tutuarere, cãũ masĩnetõjõãrere tuomasĩã. ²⁵ Atibãreco macãrã Cõãmacũ masĩrĕre bãri niirĕ wãcũũya. Niiria. Cõãmacũ masĩrĕpe basocã masĩrĕ nemorõ niĩã.

* **1:8** “Atibãreco” pecasãyemena: “este mundo” jĩĩdugaro tiia. † **1:19** Isaiã 29.14.

Apeyeréja, Cōāmacūrē tutuhegu tiiróbiro ññaäya. Niiria. Cūū tutuarepe basocá tutuare nemorō tutuanemore niia.

²⁶ Yáa wedera, múá too sugueropu niiriguere wácūña. Cōāmacū múārē beseri, puarāgā atibúreco maquērē masīri basoca niiwū. Puarāgā dutirá niiwū. Puarāgā opārāya wedera niiwū. ²⁷ Cōāmacū biiro tiiyigu: Cūū atibúreco maquē masīri basocare bobodutīgu, cūā “tuomasīhērā niīya” jīrārē beseiygu. Dutirāre boboooro wáadutīgu, dutirē cuohérare beseiygu. ²⁸ Cōāmacū basocāre besegu, búri niirārē, āpērā doonórārē, wapamanirārē beseiygu. Cūū teero tiigú, uputí macārā búri niirā putuáaro jīgū, teero tiiyigu. ²⁹ Teero tiirā, marí Cōāmacū ñnacoropu jearí, sícū “yuu āpērā nemorō niiwū” jīmasīriqui. ³⁰ Cōāmacū basiro múārē Jesucristomena sícārí niirí tiiyigu. Cristomenarā marí masīre cuoa. Cūūmenarā Cōāmacū marīrē “cūā ññurārā niīya” jī ññaqui. Marīrē cūū pōna niirí tiirigu niiwī. Teero biiri marīrē netónérí tiirigu niiwī. ³¹ Teero tiirā, Cōāmacūye queti jóaripū jīrēmena putuáa. Biiro jóanoā: “Yuuja ññunetōjōāgū niā; biiro tiigúno niā” jīñdugagnno jīrjārō booa. Biirope jīrō booa: “Marí Ōpū ññunetōjōāgū niī; biiro tiirigu niiwī” jīrō booa,[‡] jī jóanoā.

2

Cristo curusapu diarigue queti

¹ Yáa wedera, yuu múá putopu Cōāmacūye quetire wedegu jeagu, biiro tiiwú: Tuomasīrōrā wedewu. Wisióre wāmemena, atibúreco macārāye masīrēmena wederiwu. ² Yuu múá putopu niigū, “Jesucristoye queti, cūū curusapu diarigue dícare wedeguda” jī wácūwū. ³ Múārē wedegu, tutuhegu niiwū. Bayiró cuigu, ñarōpiremena niiwū. ⁴ Yuu múārē padeorí boogú, atibúreco macārāye masīrēmena wedeseriwu. Teero wedeserono tiigú, yuu wedeseri, Cōāmacū cūū Espiritumena cūū tutuarere ēñorigu niiwī. ⁵ Teero tiigú, atibúreco macārāye masīrēmena múārē padeorí tiiríwu. Cōāmacū cūū tutuaromenape múārē padeorí tiirigu niiwī.

Cōāmacū masīrēre Espiritu Santomena tuomasī

⁶ Teero niipacari, Jesurē ññurō padeorápure masīrēre wedea. Tee masīre atibúreco macārāye masīre mee niā; cūārē dutirāye masīre mee niā. Cūā máata petiádacua. ⁷ Ūsāpe wedera, Cōāmacūye masīrēre wedea. Cūū masīre too suguero macārāpu masīña maniriguere wedea. Atibúreco tiádari suguero, Cōāmacū tee yaiólere “biiro tiigúda” jī wácūtoayigu. Marīrē netónēādarere, marīrē ūmūāsepu ññurō tiádarere wácūyuetoyigu. ⁸ Sícnano atibúreco macārā dutigú teerē tuomasīriyigu. Tuomasīrā doca, marí Ōpū ññunetōjōāgārē curusapu siāríbojīya. ⁹ Cōāmacūye queti jóaripūpu teero jóanoā: Cōāmacū cūūrē maīrārē ññurē quēnoyúeyigu.

Sícūno ññariguere, cūū tuoríriguere, cūū wácūririguere quēnoyúeyigu,* jī jóanoā. ¹⁰ Tee ññurē marí masīririguere Cōāmacū Espiritu Santomena marīrē masīrī tii. Espiritu Santo niipetire wisíonetōncārere, Cōāmacū tiádarere masīpetijāi.

¹¹ Marí āpí cūū wácūrēre masīria. Cūū sícūrā cūū wácūrēre masīqui. Tee tiiróbiro sícnano Cōāmacū wácūrēre masīriqui; Espiritu Santo dícu cūū wácūrēre masīi. ¹² Atibúreco macārā wácūrēmena Cōāmacū marīrē ticoriguere tuomasīria. Espiritu Santo Cōāmacū marīrē ticodí-ocorigu wácūrē ticorēmenape tuomasīā. ¹³ Ūsā teerē wedesera, Espiritu Santo “biiro bueya” jīrēmena wedesera. Ūsā basiro masīrēmena wedeseria. Espiritu Santo buedutirobirora cūūrē cuorāre buea.

¹⁴ Espiritu Santore cuohégupeja Espiritu Santo buerēre booríqui. “Teero jīñamajārā tiīya”, jīñqui. Espiritu Santo tiápuremena dícu Cōāmacūyere tuomasīnoā; “¿diamacārā niī?” jīñ besemasīnoā. Teero tiigú, Espiritu Santore cuohégū cūū buerēre tuomasīriqui. ¹⁵ Espiritu Santore cuogúpeja niipetire Cōāmacūyere tuomasīqui; “¿diamacārā niī?” jīñ besemasīqui. Cūūrēna Espiritu Santore cuohégupe tuomasīriqui; “¿diamacārā tiigári cūū?” jīñ besemasīriqui. ¹⁶ Cōāmacūye queti jóaripūpu teero jóanoā: Sícnopera marí Ōpū wácūrēre masīriqui. Sícnopera Cōāmacūrē “aterē biiro tiyá” jīñ dutimasīriqui,† jīñ jóanoā. Marípe Cristo wácūrēre tuomasīā.

3

Cōāmacūrē padecoteraye maquē

¹ Yáa wedera, múārē Jesurē ññurō padeorápure tiiróbiro wedemasīriwu. Atibúreco macārārē tiiróbiro wedewu. Cristoyere wīmarārē wedegubiro wedewu. ² Múārē wīmarābiro

wisióheregārē wedewu. Múá wisióre tɔomaslhērā niuwū ména. Sícū wímagū òpēā ũpūgārē yaaré ecaróno tiirá, òpēcóre tíacua. Teerora múārē tiiwá. Teerora yuu mecátigārē wisióre wederi, tɔoríbocu. ³ Múá atibáreco macārābiri niicu ména. Múá cāmerí ũgora, cāmerí ñnadugahera atibáreco macārābiri niicu; cúā booró tiidugárabiri tiicú. ⁴ Múá síquērā biiri wedesea: “Yuu Pablomena niia”, ápērā “yuu Apolomena niia” jñā. Teero jñrā, atibáreco macārābiri wedesera tiia.

⁵ ¿Noā nií Apolos? ¿Noā nií yuu? Ʋsā Cōāmacūrē padecoteri basoca niia. Ʋsā wederiguemena múā marí Őpārē padeowá. Ʋsācōrō Cōāmacū tiidutirere tiiwá. ⁶ Yuu sicutu otegú tiiróbiro múārē wedenucāwā. Apolos yuu oteriguere oco píogu tiiróbiro múārē buenemoyigu. Cōāmacūpe teeré bucuári tiiquí. ⁷ Oteré otegú, oco píogu ũputí macārā mee niíya; Cōāmacūpeja ũputí macā niiquí. Cūārā ũsā oteriguere bucuári tiigú tiiróbiro basocare padeonemórí tiiquí. ⁸ Oterí basoca, oco píori basoca sícārībiri niíya. Cōāmacū cūārē cúā paderiguecōrō wapatígudaqui. ⁹ Ʋsā Cōāmacūrē padecoteri basoca sícāróména padea. Múá cūaye oteré cuorí dita tiiróbiro niia.

Teero biiri múā sicawí Cōāmacū tiinucári wii tiiróbiro niia. ¹⁰ Cōāmacū yuure buemasíre ticoréména wii nucōmenígú tiiróbiro múārē añurō buenucāwū. Ápí múārē buenemogú, wiiré tiinemómuağú tiiróbiro tiigú tiíi. Wiiré padeapura añurō tiiró booa. ¹¹ Botarí nucōári siro, ápí nucōquénomasíríqui. Jesucristo botarí nucōrígue tiiróbiro niíi. ¹² Jesucristoyere añurō diamacá buerá oro, plata, apeyé ũtáperi wapapacáreména wii tiinemómuağú tiiróbiro tiicúa. Ápērā merēā buerápe yucu páaremena, táaména, muímena tiinemómuağú tiiróbiro tiicúa. ¹³ Atibáreco petirí, pecame atiadacu. Tii pecamerā niipetira basocá tiiriguere baurocá òñoádacu. Cōāmacū basocá tiiriguere juári ñnagú, besegú tiiróbiro bese, wapatígudaqui. ¹⁴ Sícū añurō tiigú, wii wapapacáreména tiinemómuağú tiiróbiro niiquí. Cūā paderigue juáricu. Netōári siro, wapatínogádaqui. ¹⁵ Ápí cūā paderigue juúádacu. Teero wári, niipetire cūā tiirigue ditipetijōádacu. Cūā sícārā pecameré dutiwitwarigu tiiróbiro netógúdaqui.

¹⁶ ¿Múā masíríi? Múá Cōāmacūwii tiiróbiro niia. Espírítu Santo múápure niíi. ¹⁷ Sícū Cōāmacūwii ñañorí, Cōāmacū basírorā cūya wiire ñañorírigure ñañoró tiigúdaqui. Cōāmacūwii añunetóğári wii niia. Múārā tiiwí niijārā tiia.

¹⁸ Wisiríjāña. Sícū biiro wácūboqui: “Yuu atibáreco macārāye masírē masípetijāñā”, jñi wácūboqui. Teero wácūgāno masíhégabiri niijāñarō. Cūā teero niirí, Cōāmacū cūūrē añurō masígú putuári tiigúdaqui. ¹⁹ Atibáreco macārāye masírē Cōāmacū ññacoropure teero jñāmajāre niia. Cōāmacūye queti jóaripupu teero jóanoā: “Cōāmacū atibáreco macārāre cúā tiiditóméníreména ñañarō putuári tiiquí”,* jñi jóanoā. ²⁰ Aperopáre Cōāmacūye queti jóaripupure ate jóanemona: “Marí Őpā ateré masíqui: Masírí basoca wácūrē bári niiré niia”,† jñi jóanoā.

²¹ Teero tiirá, “Iniména niia; cūā biiro tiigú niíi” jñi wácūrijārō booa. Cōāmacū múārē añurō wári boogú, niipetirere, niipetirare tiiapudutigu ticocoyigu. ²² Yuu Pablo, Apolos, Pedro, ũsā múārē tiápura niia. Atibáreco maquē, catiré, diaadare, atitó maquē, too síro maquē múārē tiápura niia. Niipetire múāye niia. ²³ Múāpe Cristomena niia. Cristope Cōāmacūména niíi.

4

Cristoye quetire wederá paderigue

¹ Múā ũsārē biiro wácūrō booa: “Cristore padecoteri basoca niíya; Cōāmacūye quetire too suguero macārāpu masíña maniríguere wedecotera niíya”, jñi wácūrō booa. ² Wedecoteguno cūūrē dutiarírocōrō diamacá tiiró booa. Teero tiirá, ápērā cūūrē padeoádacua. ³ Múā yuu paderére beserí, péerogā wácūpatiria. Queti beserí basoca beserí, wácūpatiria. Yuu basiro yuu tiirére beseria. ⁴ Yuu paderére wácūgū, “ñañaró tiíátu” jñi wácúria. Teero wácúripacu, “añuró paderucua” jñi besemasíriga; marí Őpū dícu yuu tiirére besequi. ⁵ Teero tiirá, ápērā tiirére besesuguerijāña. Marí Őpārē yueya. Cūā putuáatigu, niipetire basocá masíña manimíríguere bauanégúdaqui. Ápērā apeyenó tiirá wári, cúā wácūwarere masíña maní. Cōāmacū teecārē baurocá bauanégúdaqui. Tiibareco niirí, Cōāmacū niipetirare cúā tiirigue pōtōtōrō añuré ticogúdaqui.

⁶ Yáa wedera, teeré wedegu, múārē añurére booságú wedea. Teero tiigú, Apolos, yuu ũsāye maquéména múārē queoré ticoawā. Múā Cōāmacūye queti jóaripú jñiróbirora queoró tiíaro jñigú, tee queorére ticoawí. Teeména múā ateré jñinemoríbocu: “Ʋsārē buegúpe múārē buegú nemoró añuró buenemóí”, jñiríbocu sáa. ⁷ Múā ápērā nemoró añurá niiria; masínetōñcārā niiria. Niipetire múā cuoré Cōāmacū ticorigue dícu niia. Cūā ticorigue niipacari, ¿deero tiirá múā basiro buaríra tiiróbiro tagueñai?

* 3:19 Job 5.13. † 3:20 Salmo 94.11.

⁸ Múã niipetire cuorábiro tugueñacu. Teero biiri Cõamacū tiimasfire titorére cuopetirabiro tugueñacu. Òpārabiro tugueñarã, ùsãrẽ booria. Múã òpārã niirĩ, nemorõ ãñuniãdacu ùsãrẽ. Múã diamacúrã òpārã niilãtã, ùsãcã múãmena dutiapubocu. ⁹ Yũũ biiro tugueñãã: “Ësã siãcõããdarabiro niirã tiia”, jĩĩ tugueñãã. Siãcõããõadara watoapu Cõamacũ ùsãrẽ Jesũs cũũyere wededutigu beserirare niituropu cũũirabiro tugueñãã. Atibúreco macãrã, ùmuãse macãrã ùsãrẽ ñãnucũcua, “deero wãaadari” jĩĩrã. ¹⁰ Ësã Cristoye dícuere wederẽ wapa basocã ùsãrẽ biiro wãcũcu: “Tuomasĩhẽrã, tutuhera, búri niirã niĩya”, jĩĩ wãcũmicua. Múã basiro dícu biiro wãcũcu: “Ësãcã Cristomena niijĩrã, tuomasĩpetira, tutuara, quioniremena ñãnorã niĩã”, jĩĩ tugueñamicu. ¹¹ Sicatopura ùsã ñãñarõ netõnucãwũ. Atitõcãrẽ teorora yapacutĩjãã. Juabõara niĩã; oco sñindugãra niĩã; suti cuohẽra niĩã. Basocã ùsãrẽ ñãñarõ páaapeya. Ësãya wii peti mania. ¹² Ësã boorẽnorẽ sããadara, ùsã basiro bayirõ padea. Basocã ùsãrẽ ñãñarõ wedeseri, cũãrẽ ùsãpe “ãñurõ wãaaro” jĩĩ sãibosãa. Ësãrẽ ñãñarõ tiiri, teero tugueñãjãã. ¹³ Basocã ùsãrẽ ñãñarõ wedepatiri, cũãrẽ ãñurõmena quẽnoã. Atibúreco maquẽ cũã cõãrẽ tiirõbiro, cũã boohẽrebiro ùsãrẽ ñãñaãya. Sicatopura doonucãrira teorora doorucũjãya.

¹⁴ Múãrẽ bobodutigu mee jóaa; múãrẽ maĩgũ, yũũ põnabiro diamacũ wãcũri boogũ wedea. ¹⁵ Múã paũ diez mil Cristoye quetire buerãre cuomasãã. Teero paũ cuopacãri, sícũrã niĩĩ múãrẽ wedesuguerigu. Yũũrã niĩã “Jesucristo basocãre netõnẽgũ atirigu niĩwĩ” jĩĩrẽ quetire wedesuguegu. Múã tee quetire tuorã, cũãrẽ padeonucãwũ. Teero tiigũ, yũũ múã pacubiuro niĩã. ¹⁶ Teero tiigũ, múãrẽ biiro tiiri boogã: Yũũ tiirẽcutirere ñãncũ, tiĩnũnũseya. ¹⁷ Yũũ teerẽ boosãgũ, Timoteore múã putopu ticocogu tiia. Cũãrẽ maĩã. Cũũ yũũ macãbiro niigũ niĩĩ. Marĩ Òpãyere diamacũ tiirucũ. Yũũ Cristore padeogũ tiirẽcutirere cũũ múãrẽ wedegudaqui. Yũũ niipetiropu niipetira Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wederẽnocãrẽ wedegudaqui.

¹⁸ Siquẽrã múã menamacãrã biiro wãcũcu: “Ësã Pablo nemorõ Cõamacũyere tuomasĩã. Teero tiigũ, cuiigu, atiriqui” jĩĩ wãcũmicua. ¹⁹ Yũũpe “Cõamacũ boori, mãata múã putopu wãaguda” jĩĩ wãcũã. Toopu wãagu, teero wedesera wederẽre masĩgũã. Tee dícuere masĩricu. “¿Diamacúrã Cõamacũ tutuaremena cũũyere tiirãra tiiĩ cũã?” jĩĩ masĩgũã. ²⁰ Cõamacũ dutirẽ marĩpure jeari, marĩ wedeseremena dícu teerẽ ãñoria; cũũ tutuaremenape ãñonõã. ²¹ ¿Ñeerẽ tiiri boogãri múã? ¿Yũũ múã putopu wãagu, paũ cũũ põnarẽ ñãñarõ tiirõbirora múãrẽ ñãñarõ tiiri boogãrite? ¿Maĩrẽmenapere wederi boogãrite?

5

Ñãñarẽ tiigãre cõãdutiire

¹ Múãmena niirã cũã tiirẽ queti ãnopũ jeatoaa. Biiro tuonõã: Sícũ múã menamacũ cũũ paũ dũuturigore ãma, numocutiayigu. Biiro tiirẽnorẽ Cõamacũrẽ padeohẽracã “teero tiirĩjãña; bayirõ ñãñarẽ niĩã” jĩĩcua. ² ¿“Ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩĩgari múã mẽna? Wãcũpatirono tiirã, múã wãcũpatirayiro. Wãcũpatirapeja, cũãrẽ cõãbojĩyu; múãmena neãdutiiribojĩyu. ³ Yũũ ãnopũ niipacu, yũũ wãcũrẽmena múã putopu niigũbiro tugueñãã. Teero tiigũ, yũũ wãcũrẽpure teero ñãñarẽ tiigãre “cõãrõ booa” jĩĩtoaa. ⁴ Múã neãrĩ, yũũcã yũũ wãcũrẽpu múã putopu niipaguda. Marĩ Òpũ Jesũs tutuarecã múãmena niĩãdacu. ⁵ Múã teero neãrã, cũãrẽ cõãjãña. Wãtirẽ wiyayã, cũãya òpãrẽ ñãñarõ netõrĩ tiiaro jĩĩrã. Teero ñãñarõ netõgũ, duubõqui. Cũũ teerẽ duuri, marĩ Òpũ Jesũs putuaatigu, cũũ yeeripũnarẽ netõnẽgũãdaci.

⁶ Teero tiirã, “ùsãpe ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩĩrijãña. Múã aterẽ masiã: Pã tiirã pũuaro jĩĩrã, pã pũuri tiirẽre wãocua. Cũã pẽerogã wãoari siro, tee niipetiropu sesajõacu. Teerora basocã ñãñarẽ tiirẽre pẽnicua. ⁷ Teero tiirã, pẽnirĩ jĩĩrã, ñãñarẽ tiigãre cõãjãña. Múã teero tiirã, ãñurã putuãadacu. Judioa Pascua boseburecore pã pũuremena wãoya manirẽ dícuere yaacua. Wãoya manirẽ tiirõbiro niirã niĩã múã. Cristo basirora marĩ ñãñarẽ tiirẽre cõãgũ, siãnõrigu niĩwĩ marĩye wapa. Cũãrã Pascua niirĩ, oveja cũã siãnõrigubiuro niĩĩ. ⁸ Teero tiirã, pã pũuri tiirẽre cõãrãbiro ñãñarẽ tiirẽre duuãda. Pã pũuri tiirẽre wãoya manirẽbiro niĩãda. Teero tiirã, ãñurẽ tiidugãra, tiiditõre manirõ Cristo marĩrẽ tiibosãriguere useniremena tiĩãda.

⁹ Yũũ too sugero jóaripũ biiro jóawũ: “Ñeeapesodeaatiramaña bapacutirijãña”, jĩĩ jóawũ. ¹⁰ Yũũ teero jóagu, “atibúreco macãrã ñãñarẽ tiirãmena wedeserijãña” jĩĩgũ mee tiiwũ. Múã “Ñeeapesodeaatiramaña, ugorepiramaña, yaari basocamena, weerirare padeorãmena wedeseria” jĩĩrãpeja, atibúrecore cõãwitiwãbojĩyu. ¹¹ Yũũ biirope jĩĩdugagu tiiwũ: “Sícũ ‘Jesurẽ padeõã’ jĩĩpacu, ñeeapesodeaatigu niirĩ, cũãmena bapacutirijãña. Teero biiri ugorepigumena, weerirare padeogũmena, quetipigumena, cũmurepigumena, yaarẽpigumena bapacutirijãña. Cũũnomena sícãrĩno yaarijãña”, jĩĩwũ. ¹²⁻¹³ Yũũ Jesurẽ padeohẽrãre beseria. Cõamacũ basiro cũãrẽ bese, diamacúrã wapa tiigũãdaci. Múãmena niirãpere besero booa. Teero tiirã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩĩrõbirora tiyã: Múã watoapu ñãñarẽ tiigãre cõãjãña.

6

Jesuré padeorá cámerí wedesãre

¹ Múá Jesuré padeorá cámerí wedesãrã tiáyiro. Sícū āpírē ñañaré tiájyí. Teero tiári siro, ¿deero tiirá Jesuré padeohéare queti beserí basocare quēnodutí? ¿Deero tiirá Jesuré padeorápere suocó, quēnodutí? ² ¿Ateré múá masíriite? Atibúreco petiári siro, Cōāmacūrē padeorá atibúreco macārārē beseadacua. Múá atibúreco macārārē beseadara niipacara, ¿deero tiirá teegārē múá basiro quēnomasírí? ³ ¿Atecārē masíriite? Atibúreco petiári siro, marí ángeleare beseadacu. Cúārē beseadara niijírã, múārē wáarepere nemorō quēnomasírō booa. ⁴ Múá cámerí wedesãrã, ¿deero tiirá Jesuré padeohégure múá quioníremena ññahégūrē quēnodutí? ⁵ Múārē boboáro jīgū, teero jīã. Múá cámerí wedesãrí, ¿múá watoapure sícū Jesuré padeogú quēnomasígūno manidójãite? ⁶ Cūārē besedutirono tiirá, múá Jesuré padeorá niipacara, Jesuré padeohéra putope quēnodutíra wáacu.

⁷ Múá basiro cámerí wedesãrã, bayiró ñañaré tiirá tiia; múá sícāróména niimiárigue petimasírōpejōācu. Múārē ñañaré tiirére teero tugueñajārí, nemorō ãñubocu. Múáyere yaarí, teero ññajārí, nemorō ãñubocu. ⁸ Múá teero ññajārōno tiirá, múá basirora Jesucristore padeorá múáya wederare ññarō tii, cúáyere yaajācu.

⁹ ¿Ateré múá masíriite? Ñañaré tiirá Cōāmacū Ōpū niirōpu jearicua. Wisirijāña. Ñeeapesodeaatira, weerirare padeorá Cōāmacū Ōpū niirōpu jearicua. Teero biiri wāmoslarira niipacara āpērāména ñeeapera, ũmuá sesaro numiāmena niirābiro tiirá, numiā sesaro ũmuāmena niirābiro tiirá Cōāmacū Ōpū niirōpu jearicua. ¹⁰ Yaarépíra, ugorepíra, cūmurépíra, quetipíra, tiiditōrepíra Cōāmacū Ōpū niirōpu jearicua. ¹¹ Tíatorpore múá síquērã teorora tiirécutimírira niiwū. Teero tiirí siro niipacari, Cōāmacū múá ñañaré tiirére coserígu niiwí; múārē cūā pōna niirí tiirígu niiwí. Marí Ōpū Jesuména, Espírítu Santomena Cōāmacū múārē “añurãrã niíya” jī ññacu.

Múáye ōpūārí Cristoya ōpūūmena cámeýioa

¹² Múá síquērã biiro wedeseecu: “Marí tiidugárere tiimasíã”, jīcu. Teerora niíã, niirōpeja. Apetó tiiró, marí tiidugáre marírē tiápuricu. “Marí tiidugárere tiimasíã” jīrē diamacú niipacari, marí tiidugáre marírē dutirijāārō. ¹³ Apeyé cūā wedesere diamacú niíã: “Yaare páaga maquē tiirígue niíã; páagape yaarē boocú”. Cōāmacūpe tee puarópure petirí tiigúdaqui. Apeyepē diamacú niiria. Cōāmacū ōpūārírē tiigú, ñeeapesodeaatidari ōpūārírē tiiriyigu. Maríye ōpūārí Jesús booró tiíadare ōpūārí niíã. Jesupé teeōpūārí Ōpū nií. ¹⁴ Cōāmacū Jesuré masōrigu niiwí. Teerora cūā tutuaremena marícārē masōgúdaqui.

¹⁵ ¿Ateré múá masíriite? Múáye ōpūārí Cristoya ōpūūmena cámeýioa. ¿Marí Cristoya ōpūārē ñeeape wapatári basocoya ōpūūmena cámeýioadari? Tiiridojãã. ¹⁶ ¿Atecārē masíriite? Ūmu ñeeape wapatári basocomena niigū, cūā puarã sicaōpū tiirōbiro putuáacua. Cōāmacūye queti jóaripūpu tee maquē jóanoã: “Cūā puarã sicaōpū tiirōbiro putuáadacua”,* jī jóanoã. ¹⁷ Teerora sūcã sícū Jesucristo marí Ōpūūmena niigū, cūā wácūréména cūūmena cámeýioqui.

¹⁸ “Āpērārē ñeeapedugamíga” jī wácūrōno tiigú, teeré dutiwáya. Apeyé marí ñañaré tiiré maríye ōpūārírē ñañoricu. Marí ñeeapesodeaatirape, maríye ōpūārí petire ñañorã tiia. ¹⁹⁻²⁰ ¿Múá masíriite? Marírē Cōāmacū Espírítu Santore ticorigu niiwí. Maríye ōpūārí Espírítu Santoya wiibiro niíã. Cūā marímena nií. Cōāmacū wapapacáreména marírē wapatrígu niiwí. Teero tiirá, maríye ōpūārímena marí booró tiimasíña maniã. Maríye ōpūārí, marí wácūrē Cōāmacūye niíã. Maríye ōpūārímena ãñurē tiíada, āpērã Cōāmacūrē ãñurō wácūārō jīrã.

7

Nūmocutire maquē

¹ Mecūtígārē múá jóaripūpu sãñíáriguere yuuguda. Nūmocutiheri, ãñujãã, ãñurōpeja. ² Teero niipacari, nūmocutihera noo booró ñeeapesodeaatibocua. Teero tiirá, ũmuá cúācōrō nūmocutiro booa. Numiãcã cúācōrō manūcutiro booa. ³ Ūmu cūā nūmoména ãñurō niíãrō. Coocã cūūmena teorora niíãrō. ⁴ Manūcutigore cooya ōpū dícū niiria; coo manū booróbirora cūūmena niirō booa. Coo manūcārē cūáya ōpū dícū niiria; cūā nūmo booróbirora coomena niirō booa. ⁵ Cūā biiro tiíaro: Numió coo manū coomena niidugari, yuñaro. Cūãcã coore yuñaro. Apetó tiirá, cūā biiro cámerí jīibocua: “Marí tiirucúrobiro tiirijããda ména; Cōāmacūpere súbuseada”, jī wedesebocua. Cūã “noquē burecori súbuseada” jī quēnoãri siro, súbusecua. Súbuseari siro, too sūguero niirecutiarirobirora manūmena, nūmoména

* 6:16 Génesis 2.24.

niiãrõ. Teero tiihëri, cãã wãcütutuheri, Satanás ñãñaré tiidutiiboqui. Æpërãmëna noo boorõ ñeeaperi tiibóqui.

⁶ Yũũ múãrë teeré dutirëbïro jĩgũ mee tiia. “Múã teero tiiri, ãñuãdacu” jĩgũ, teero jĩã. ⁷ Yũũ biïro wãcũã: Yũũ múã niipetirare yũũ tiiróbiro numomanirã niirĩ boomíga. Cõãmacupe basocãcõrõrë cãã tiádarere cũũrigu niiwĩ. Æpërãrë numomanidutigu, manumanidutigu cũũrigu niiwĩ. Æpërãpëre numocutidutigu, manucutidutigu cũũrigu niiwĩ.

⁸ Mecütigã múã numomanirãrë, manumanirãrë, wapewia numiãrë jĩgũda. Múã yũũ tiiróbiro numocutiheri, manucutiheri, ãñuniã. ⁹ Æmũã numiãmena niidugare nucãhërãno numocutiaro. Numiãcã teerora manucutiaro. Cãã numocutiri, manucutiri, nemorõ ãñuã. Teero tiirã, cãã numiãmena, ãmũãmena niidugare dicure wãcũricua.

¹⁰ Yũũ wãmosiarirare biïro dutia: Ate marĩ Õpũ dutirë niia; yũũ dutirë mee niia: Numiõ coo manurë cõãrijããrõ. ¹¹ Cõãgõ, siccõrã putuãaro; o coo manũ niimirigumena quënoãrõ; cãũmena niiaãrõ sũcã. Æmũcã teerora cãũ numorë cõãrijããrõ.

¹² Æpërãrëjã yũũ wãcũrere biïro jĩgũda. Ate wãcũrë marĩ Õpũ yũũre wederë mee niia. Apetõ tiigũ, siccũ múã menamacũ Jesurë padeohëgore numocutiiboqui. Coo cãũmena niirucudugari, cõãrijããrõ. ¹³ Teerora sũcã padeohëgure manucutigocã coomena cãũ niirucudugari, cõãrijããrõ. ¹⁴ Padeohëgu numo coo Jesurë padeorë wapa coo manucã Cõãmacũ ãñurõ tiinõrigu niiqui. Teerora padeohëgo manũ cãũ Jesurë padeorë wapa cãũ numocã Cõãmacũ ãñurõ tiinõrigu niico. Teero tiirã, cãã põna Jesurë padeohëra põna tiiróbiro niiricua. Teero tiigũ, Cõãmacũ cãã põnarë ãñurõ tiiqui. ¹⁵ Jesurë padeohëgũno cãũ numorë cõãdugagu, cõãjããrõ. Jesurë padeohëgocã coo manurë cõãdugago, cõãjããrõ. “Yũũre cõãrijãña; yũũmena niijãña”, jĩmasiña mania. Cõãmacũ marĩrë cãmeriquerõ manirõ niirecutiri booi. ¹⁶ Jesurë padeogõ coo manurë Jesurë padeohëgure “yũũmena niigũ, padeogũdaqui” jĩmasiña mania. Teerora sũcã Jesurë padeogũcã cãũ numo Jesurë padeohëgore “yũũmena niigõ, padeogõdaco” jĩmasiña mania.

¹⁷ Tee biipacari, aterë yũũ niipetiro macãrã, Jesurë padeorë põnarĩ macãrãrë dutia: Múãcõrõ Cõãmacũ múãrë sicato cãũ põna putuãri tiirõbïrora atitõcãrë teerora niirõ booa. ¹⁸ Cõãmacũ ãpërãrë cõnerĩgu yapa macã caserõre widecõãnorirare cãũ põna putuãri tiibóqui. Cãã widecõãnorira niiaãrõ. Widecõãnoña manirãrë cãũ põna putuãri tiiricãrë, teerora widecõãnoña manirã niiaãrõ. ¹⁹ Widecõãnorigu niirĩ, o widecõãnoña manigũ niiricãrë, wapamania. Cõãmacũ boorõ tiirëpe wapacutinetõnucãã. ²⁰ Niipetira Cõãmacũ cããrë sicato cãũ põna putuãri tiirõto cãã niisugueriobïrora niirucujãrõ booa. ²¹ Dutiapenori basocare* Cõãmacũ cãũ põna putuãri tiiri, cãã dutiapenorere wãcũpatirijããrõ. Apetõ cããrë dutirã “wãaya” jĩrĩ, witiõjããrõ. ²² Cõãmacũ marĩ Õpũ Jesurë padeodutigu múãrë beserigu niiwĩ. Teerora siccũ besenucãritore, dutiapenori basoca niirigu niiwĩ. Atitõre biïro niia: Teero dutiapenori basoca niipacu, Jesumëna niijigũ, dutiaperere witiirigu tiiróbiro niiqui. Jesuyë maquëre padequi. Æpĩ cãũ besenucãritore, dutiapenoña manigũ niirigu niiwĩ. Atitõre Cristore padecoteri basoca tiiróbiro niiqui sãa. ²³ Cõãmacũ múãrë wapapacãremena wapãtĩrigu niiwĩ. Teero tiirã, ãpërã dutiapenori basoca tiiróbiro niirijãña. ²⁴ Cõãmacũ sicato besenucãrito, múã niirecutiriobïrora niijãña. Cãũmena ãñurõ niia.

²⁵ Wãmosiaherare marĩ Õpũ dutirë mania. Marĩ Õpũ yũũre bóano ñãnarëmena múãrë yũũ wederëre tuorĩ tiirigu niiwĩ. Teero tiigũ, yũũ wãcũreperë wedeguda. ²⁶ Biïro wãcũã: Atitõre pee ñãnarõ netõrë niia. Teero tiigũ, siccũ cãũ niirõbïrora putuãjããrõ. ²⁷ Numocutigu coore cõãrijããrõ. Numomanigũ numo ãmarijããrõ. ²⁸ Numocutigu Cõãmacũrë netõnucãgũ mee tiia. Numiõcã wãmosiãgo, Cõãmacũrë netõnucãgõ mee tiyo. Teero niipacari, wãmosiarirare cãã catirĩ burecorire pee ñãnarõ netõrë niia. Yũũ cãã ñãnarõ netõrëre boosãrimiga.

²⁹ Yãa wedera, yũũ múãrë aterë wededugaga: Atibãreco petiãdaro pëero dusaa. Teero tiirã, mecããmena numocutira numomanirã tiiróbiro niirõ booa. ³⁰ Boorituari basoca boorituahera tiiróbiro niirõ booa. Æsenirãcã tusahera tiiróbiro niirõ booa. Apeyenõ sãnrã cããye niidoaadarere tiiróbiro tũgueñarijããrõ. ³¹ Atibãreco maquëmena ãñurõ netõrã tee dicure wãcũrijããrõ. Atibãreco maquë marĩ ñãnarë ditiwaro tiia.

³² Múãrë wãcũpatiro manirõ niirĩ boogã. Numomanigũ marĩ Õpũye maquëre bayirõ wãcũqui, Jesucristo ãsenirĩ boogã. ³³ Numocutigupe atibãreco maquëre bayirõ wãcũqui, cãũ numorë ãsenirĩ boogã. ³⁴ Cãũ numo, teero biiri Jesucristo ãsenirĩ boogã, cãũ tiidugãre puarõ niicu. Numiãcãrë teerora niia. Manumanigõ marĩ Õpũye maquëre bayirõ wãcũco. Cooya õpũãmena, coo wãcũrëmena Cõãmacũ boorõ tiidugãco. Manucutigope atibãreco maquëre bayirõ wãcũco, coo manurë boosãgõ.

* 7:21 Pecasãyemena “esclavos” niiaa.

³⁵ Yñu múārē ãñurē boosāgū wede, jóacoa. Múá tiirére cãmotádagariga. Teero tiiróno tiigú, múārē ãñuró niirí boogá. Teero biiri marí Òpáye dícare wãcúri boogá.

³⁶ Sicú cãu macó ðucúó wáari ññagú,[†] biiro wãcúqui: “Yñu macórē ãñuró tiiríga; coo manucutiri, ãñubocu”, jii wãcúqui. Teero jiiḡáno numicũārō. Teero tiiré ñañaré tiiré mee niia. ³⁷ Ápípeja cãu ãñuró wãcúári siro, “yñu macórē numicũricu” jiiqui. Cãu teero tiidugáre ãñuniá. Yñu macó manucutirijãārō jiiḡú, ãñuró tiigú tiiquí. ³⁸ Biiro niia: Numicũḡú ãñuró tiigú tiiquí. Manicũhẽḡacá toorá ãñunemoró tiiquí.

³⁹ Maríre dutiré biiro niia: Manucutigo coo manu catiri, cãumena niirucujãārō. Cãu diari siro, coore cãmotáre maniri, coo tusagãmena manucutimasico. Cãu Jesuré padeogú niãrō. ⁴⁰ Yñupe biiro wãcúá: Coo ãpíména dúutuhego, nemoró useniremena niico. Yñucá Espiritu Santore cuojḡú, teero wedesea.

8

Weerirare wáicu diiré ticoré maquẽ

¹ Yñu mecútiḡārē apéyē múá sãñíariguere yñuguda. “¿Wáicura dii cãu weerirare ticoariguere yaajãrō booi?” jiiḡiguere yñuguda. “Weerirare cãu padeoré wapamanía; teeré masítoa”, jiiicu múá. Teerora niia, niirópeja. Teero jiiḡá, biiro jiiḡá tiicú: “Ësãpeja ãpērã nemoró masinetõncãá”, jiiãmajãrã tiia. Marí cãmerí maírã, biirope tiicú: Ápērãre tiáipucu, Cõãmácürē padeonemóãrō jiiḡá. ² “Masinetõnegú niia” jiiḡáno ãñuró peti masíḡú mee niiqui. “Biirope ãñuró masíro boocú”, jiiimasriqui. ³ Cõãmácú cãürē maḡḡärē masítoaqi.

⁴ Wáicura dii cãu weerirare ticoarigue maquẽpere biiro wedeguda: Marí masíá: Cãu weerira wapamanícu; Cõãmácú sicúrá niiqui. ⁵ Ápērã cãürē padeohéra pañ cõãpõnapere padeocúa. Ëmũãsepu niirãrē, atibárecopu niirãrē padeocúa. Cãürē marí Cõãmácürē padeoróbiro tuḡueñacua. “Marí òpãrã niíya”, jiiicua. ⁶ Marípe ateré masíá: Cõãmácú marí Pacu sicúrá niiqui. Cãu niipetire atibáreco maquẽrē bauanéyigu. Marí cãu põna cãu dutiró tiáðara niia. Jesucristo sicúrá marí Òpã nií. Cãumenarã niipetire bauanénoriro niíwã. Marícãrē cãumena niirí tiiríḡu niíwí.

⁷ Niipetira Jesuré padeorã teeré masíriya. Cãu síquērã too sugueropu weerira dícare padeomiwã. Mecútiḡārē weerirare ticoarigue diiré yaara, biiro wãcúcu: “Teeré yaara, weerirare padeorã tiia”, jiiicua. Padeobayíhera yaara, wapa cuorã tiiróbiro tuḡueñacua. Teeména cãu wãcúreré ñãnocúa. ⁸ Marí yaaré, marí yaaherẽcã maríre Cõãmácürē masíri tinemória. Marí yaara, nemoró ãñurã wáaricu. Yaahera, ñañarã wáaricu. ⁹ Teero niipacari, ãñuró tiiyá múá. “Niipetirere yaamasíá” múá jiiḡéména ãpí ãñuró padeobayíheḡure ñañaré tiirí tiiríjãña. ¹⁰ Biiro niia: Mũu “cãu weerirare wapamanía” jiiimasípacu, cãu weerigure súubusepeoropu yaagu wáabocu. Ápí padeobayíheḡu mũu teero tiirére ññaboqui. Mũnrē ññacũḡú, cũncã weerirare ticoariguere yaagu wáaboqui. ¹¹ Mũu masípacu yaagu, padeobayíheḡupere “yñu ñañaré tiigú tiigá” jii wãcúri tiigú tiia. Cristo cãucãrē diabosarigü niíwí. Mũu yaaréména cãu padeorére ñañorí tiibuyérijãña. ¹² Ateména putuáa sãa: Múá padeobayíheḡure ñañaré tiibuyéra, Cristorena ñañaré tiirã tiia. ¹³ Teero tiirã, marí yaaréména maríya wedegu padeobayíheḡure ñañaré tiirí tiirã, diamacãrã wáicura diiré yaanemorijãrō booa, cãürē ñañaré tiibuyéri jiiḡá.

9

Apóstoles cãu wederéména wapatã, yaamasícu

¹ Yñucã Jesús cãuyere wededutigu beserigu niia. Ápērã cãu beserira tiiróbiro tiimasíã. Yñucã marí Òpã Jesuré ññawú. Múārē marí Òpáye quetire wedewu. Múá teeré tuo, padeowú. Teero tiirã, yñu Jesús beserigu niirére masíã. ² Ápērã yñure “cãu Jesús cãuyere wededutigu beserigu mee nií” jiiḡá niicua. Múãpeja teero jiiḡia. Yñu múārē Jesuyé maquẽrē wederi siro, padeowú. Teero tiirã, múá ãpērã nemoró yñure “Jesús cãuyere wededutigu beserigu nií” jiiimasíã.

³ Ápērã yñure wedepatira, “cãu Jesús beserigu mee nií” jiiicua. Cãürē biiro yñu: ⁴ Yñu Jesús beserigu niijḡú, yñu buerére tuorãre “ecayá yñure” jiiimasíã. ⁵ Yñucã ãpērã Jesús beserira, Jesús baira, teero biiri Pedrobirora yñu tiirí, ãñubojíyu. Cãu numosãnumiã Jesuré padeorãre cããména néewaya. ⁶ ¿Deero wãcúí múá? ¿Ësã dícu Bernabé, yñu Jesuyé quetire wederã yaacatidugara, padedumasírigari? ⁷ ¿Surara cãu yaarére cãu basiro wapatigari? Wapatíriqui. ¿Ësere oterí basocu teeducare yaarigari? Yaaqui. ¿Oveja coterí basocu oveja

[†] 7:36 Apepú biiro tuonóã: Sicú cãu numo niḡódo ðucúó wáari ññagú, ...

õpẽcõre bipegú sîinirígari? Sîiniquí. ⁸ Yũu tee queorémena wederi, yũure “basocá wácũré dícare wedei” jîirijãña. Moisére dutiré cũûriguecá teeré jóanoã. ⁹ Tee dutirépaure biiro jóanoã: “Wecu trigore wãñiãrî, useropu tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadugagu, yaaaro”, jîi jóanoã. Cõãmacû teeré jîigû, wecuá dícare jîigû mee tiyígu. ¹⁰ Cãu teeré jîigû, ùsã cãuye quetire wederére queorémena wedegu tiyígu. Ditare coamatõsuguegu, ãpi trigore wãñiãgú “tiidita oteré ðacare ñeeãdacu” jîirã, padecua. ¹¹ Ësã otenucãrira tiirõbiri Jesuyé maqueré múãrẽ wedenucãwã. Otegú tee oteré ðacare ñeerõbirora múãcã ùsã bueré wapa apeyenó múã cuorére péero ùsãrẽ ticori, ãñuniã. ¹² Múã ãpẽrã múãrẽ buerãre teero ticojãcu. Ësãpejere nemocú.

“Ësãrẽ ticoya” jîimasîpacara, “ticoya” jîiria. Teero jîirõno tiirã, teero nucãjãwã. Biiro wácũwã: “Marî sãirî, Cristoye quetire booribocua”, jîi wácũwã. ¹³ ¿Ateré múã masîriite? Cõãmacûwiipû paderî basocã Cõãmacûrẽ padeorã yaaré néeati cũûriguere yaacua. Teerora tiiwîipû wáicurare sîãrõpu paderãcã tee diiré yaacua. ¹⁴ Cãã tiirõbiri Jesuyé quetire wederãcãrẽ “cúã tee wederémena wapatãyaaro” jîirigu niiwî marî Òpû. ¹⁵ Teero jîipacari, yũu sîcãrî “ticoya yũure” jîiricu. Mecãtîgãrẽ múãrẽ apeyenó ticodutigu mee teero jóa. Bayiró juabõarera diadugapacu, múãrẽ yũu wederé wapa yaaré sãiricu.

¹⁶ Yũu Jesuyé quetire wedegú niijîgû, “ãpẽrã nemorõ ãñugú niã” jîimasîria. Tee Cõãmacû yũure padedutire niã. Yũu teeré wedeheri, yũure ñãñanibocu. ¹⁷ Yũu boorémena wedegu doca, wapatãbojîyu. Cõãmacû yũure wededutiripeja, cãu yũure cũûrigue dícare tiigú tiia. ¹⁸ Teero tiiró, yũu ãñurõ usenire yũu wede wapatãrebiro niicu. Yũu wapaséro manirõ netõnere quetire basocã wederémenape ãñurõ useniã. Jesús beserigu niijîgû, “wederé wapa ticoya yũure” jîimasîpacu, jîiria.

¹⁹ Paũ Cristore padeorî boosãgã, biiro tũgueñaã: Sîcũrẽ padecotegu niiripacu, yũu basiro niipetirare padecotegu tiirõbiri tũgueñaã. ²⁰ Judíoa putõpu niigû, cããrẽ Cristore padeorî boosãgã, cãã tiirõbirora tiia. Yũu Moisére dutiré cũûriguemenã niiripacu, tee dutirémenã niirã putõpu wãagu, cãã tiirõbiri tee dutirére tiia. Cããrẽ Cristore padeorî boosãgã, teero tiia. ²¹ Tee dutirémenã niihẽrã putõpu wãagu, cããrẽ Cristore padeorî boosãgã, tee dutirémenã niihẽgãbiro niã. Teero niipacu, “Cõãmacû dutirére tiihẽgu niã” jîigû mee tiia. Yũu Cristo boorére tiidugãgu niijîgû, Cõãmacû dutirémenape niã. ²² Yũu padeobayíheramena niigû, cããrẽ Cristore padeonemõrî boogã, cããbirora tiia. Ateperé tiinemõã sîcã: Niipetirare “¿deerope yũu tiirî, netõdugãmî cãã?” jîigû, cãã tiurucõrobirora tiia. ²³ Tee niipetirere tiia, niipetiro macãrã Jesuyé quetire tuoãro jîigû. Teero tiigú, yũucã cããmenarã Cristo ticoadarere ñeegũdacu.

²⁴ Múã masîã: Cuturõpu wãara, niipetira cutucúã, “¿noãpẽ cutubayínemo?” jîirã. Niipetira cutupacãra, sîcũrã wapatãqui. Múãcã Cõãmacû ticoadarere wapatãdugara, cuturî basoca tiirõbiri tutuaremena Cõãmacû boorépere tiiró booa. ²⁵ Niipetira cãã cutuãdari suguero, bayiró cutubucua. Too suguerõpu cããye õpũãrîrẽ ñãñoriguere duujãcu. Cãã pũũmena tiirî betore wapatãdugara, teero tiisuguecua. Tiibeto mãata bõajõãcu. Marî ñeeãdarepeja petiricu. ²⁶ Teero tiigú, yũu cuturî basocú capea ñãhẽgã tiirõbiri noo booró tiiría. Cãmerîquẽri basocu ãñurõ cãmerîquẽmasihẽgû cãu booró tiijãqui. Yũupeja cãũbiro tiidugãhegu, yũu tiãdarere ãñurõ wácũsuguea. ²⁷ Yãa õpũãrẽ quẽnojeãdutigu, ñãñaré tiidugãrere nucãjãã. Yãa õpũã yũure dutiria; yũu basiro yãa õpũãrẽ dutia. Teero tiiriatã, Jesuyé quetire ãpẽrãrẽ wedegú niipacu, Cõãmacû ñãacorõpore ñãñarõ putuãbocu.

10

Weerirare padeorijãña

¹ Yãa wedera, múãrẽ ateré múã masîrî boogã: Niipetira ùsã ñecãsũmuã õmeburuã doca niiyira. Niipetira Dia Oco Sõãrîmaarẽ tîãwayira. ² Niipetira “Moisémena niã” jîirere ñõrã, õmeburuãre nũnu, tiimaarẽ tîãwayira. Cãã õmeburuãre nũnu, tiimaarẽ tîãwariguemenã wãmeõtinorabiro putuãyira. ³ Niipetira manã wãmecutirigue Cõãmacû ticoriguere yaayira. ⁴ Niipetira oco Cõãmacû ticoriguere sîniyira. Tee oco ùtãgãpu witiyiro. Tiigã ùtãgã Cõãmacû ticoriga niiyiro. Cristora tiigabíro nií. Cãã noo wãaro cããmena niyígu. ⁵ Cõãmacû cããrẽ teero tiipacãri, cããpe cãũrẽ usenirî tiiriyira. Cãũrẽ netõnucãrî ñãgã, paure yucu manirõpu diari tiyígu.

⁶ Cããrẽ teero wãarigüe marîrẽ queoré ticoré niã. Marîrẽ cãã tiirõbiri ñãñarere ugaripearijããrõ jîirõ, teero wãayiro. ⁷ Teero tiirã, cãã sîquẽrã tiirõbiri weerirare padeorijãña. Cõãmacûye queti jóaripũpu cãã tiiriguere jóanoã: “Cãã yaa, sîni, too sîro cãã

booró bosebureco tiinacáyira”,* jii jóanoã. ⁸ Marípeja síquērã cáã tiiróbiro noo booró ñeaperijãda. Cáãca teero tiirigue wapa scaburecore veintitrés mil diayira. ⁹ Teero biiri síquērã cáã tiiróbiro marí Òpūrē cūari tiirijãda. Cáãca teero tiirigue wapa paũ añãã bacasiñoyira.† ¹⁰ Teero biiri sūcã cáã síquērã Cõamacūrē wedepatiróbiro wedepatirijãna. Cáãca wedepatirigue wapa ángele siãdutinorigu cáãrē siãyigu.‡

¹¹ Atibáreco petiwáro tia. Teero tiigú, Cõamacũ marí atitó macārārē masidutigu, cáãrē teero tiiyigu. Cũũ cáãrē wáariguere jóadutirigu niwĩ, marírē cáã tiiróbiro tiirijããrõ jīgũ, cáãrē wáariborora marírē wáari jīgũ. ¹² Teero tiigú, sícũ “yũpeja añurõ padeogú niã; ñañarē tiiria” jii wácũgũno añurõ tuomasĩna, ñañarē tiiri jīgũ. ¹³ Apetó múã ñañarē tiidugácu. Múã dícare teero wáaricu; niipetirapure teero wáacu. Cõamacũpe múãrē tiápurucugu niijīgũ, múã nocõrõ ñacárere masijīgũ, múãrē ñañarē tiidugánemore jeari tiiríqui. Ñañarē tiidugáre jeari, Cõamacũ múãrē tutuare ticogudaqui, ñañarē tiirijããrõ jīgũ.

¹⁴ Teero tiirã, yũ maĩrã, múã cáã weerirare padeorijãna, ñañarõ wáari jĩrã. ¹⁵ Múã añurõ masĩrã niã. Teero tiirã, múã basiro yũ wedeserere “diamacá niã” o “merẽã niã” jĩãdacu. ¹⁶ Marí bocara, síniri bapa sínĩadari suguero, Cõamacūrē usenire ticoa. Tiibapare sínirã, “Cristoye dii marírē òmayudiabosariguemenarã marí cãmena niã” jiidugara tia. Pãgãrē bato yaara, “Cristoya òpũã cáã diari òpũãmenarã marí cãmena niã” jiidugara tia. ¹⁷ Marí sicagá maquẽ pãrē yaara. Teero tiirã, marí paũ niipacara, sicaòpũã tiiróbiro niã.

¹⁸ Israelya põna macārārē wácũña. Cáã Cõamacūrē padeorã, wáicurare siãpéocua. Tee diiré yaara, “Cõamacãmena niã” jĩrã tiicúa. ¹⁹ ¿Deero jiidugagu tii yũ teeména? “Wáicura dii cáã weerirare ticoariguere marí yaara, weeriramena niãdacu”, ¿jiidugagu tiigãri? “Weerira caticua”, ¿jiidugagu tiigãri? Jĩria. ²⁰ Biirope jiidugagu tia: Cõamacūrē padeohéra cáã weerirare wáicura diiré ticora, Cõamacūrē ticora mee tiiyã; wãtĩpere ticora tiiyã. Múãrē wãtĩãmena niirĩ booríã. ²¹ Marí Òpūrē padeorãmena vinoré sínirã, pãrē yaara, marí Òpūrē padeorere wiyarã tia. Teeré yaaarira wãtĩayere síni, yaaro booríã. ²² Marí Òpūrē doeri tiidugáricu. Cũũ marĩmena cūari, marí cãmena sícãrĩbíricu; tutuagu niiqui.

Marí booró tiirã, ãpẽrãrē maĩrbocu

²³ Múã síquērã biiro wedesecu: “Marí tiidugáre teemasĩã”, jĩicu. Teerora niã, niirõpeja. Apetó tiirõ, marí tiidugáre marírē tiápuricu. “Marí tiidugáre teemasĩã” jĩrē diamacá niipacari, teepé ãpẽrãrē Cõamacūrē añurõ padeorí tiirícu. ²⁴ Múãye dícare wácũrjãrõ booa; ãpẽrãyẽ niãdarecãrē wácũrõ booa.

²⁵⁻²⁶ Cõamacũye queti jóaripũpa biiro jóanoã: “Niipetire atibárecoyu niiré marí Òpũye niã”,§ jii jóanoã. Teero tiirã, yaaré dúaropu dúarere noo booró sã, yaaya. “¿Weerirare sũbusepoarigue dii niiré?” jii sãñãrijãna, wapa cuorã tũgueñãrĩ jĩrã.

²⁷ Apetó tiigú, sícũ Jesuré padeohégu múãrē cáã putopu yaadutiboqui. Múã cáã putopu wáadugara, niipetire cáã ecarere yaaya. “¿Ate deero tiarigue dii niiré?” jii sãñãrijãna, wapa cuorã tũgueñãrĩ jĩrã. ²⁸ Toopú niirĩ, ãpẽrã múãrē biiro jĩbocua: “Ate weerirare cáã ticoarigue dii niã”, jĩbocua. Múã cáã padeorere ñañorĩ jĩrã, tee diiré yaarijãna, wapa cuorã tũgueñãrĩ jĩrã. ²⁹ Múãye maquẽrē wederia. Múã yaara, ñañarõ tũgueñãricu. Cáã tũgueñare maquẽrē wedegu tia. “Yaaya manirẽno niã”, jii tũgueñacua.

Múã yũare sãñãnbocu: “¿Deero tiirã ãpẽrã tũgueñaremena ùsãpe ùsã yaadugarere yaarigari? ³⁰ Ùsã yaarere Cõamacūrē usenire ticorĩ, ãpẽrã ùsã yaarere merẽã jĩmasĩricua”, jĩbocu. ³¹ Yũpeja múãrē biiro wedea: Marí yaarémãna, marí sínirémãna, marí booró tiirémãna Cõamacūrē usenirĩ tiãda, ãpẽrãcã Cõamacūrē “añunetõjõãrĩ” jĩãrõ jĩrã. ³² Múã tiirémãna sícãnoré ñañarē tiẽñorijãna; niipetira Cõamacũ põnaré, judíoare, judíoa niihẽrãrē ñañarē tiẽñorijãna. ³³ Yũcã teerora tia. Niipetire yũ tiirémãna niipetirare añurõ tiidugã. Niipetira netõnérĩ boogú, cáãye niãdarere boosãã; yũpeja yéẽ dícare ãmaãria.

11

¹ Múãcã yũ Cristore nãnurõbirora teeré ñnacũ, yũnre nãnũñã.

Numiã Jesuré padeorã neãrõpu tiiré maquẽ

² Múã yũ tiiriguere teero wácũpetirucujãyiro. Yũũ múãrē bueriguercãrē diamacá tiãyiro. Teero tiigú, múãmãna yũ bayirõ useniã. ³ Apeyeré ateré múãrē masĩrĩ boogã: Cristo niipetira ãmũã sotoa niirĩ. Ëmũpe cáã nũmo sotoa niirĩ. Cõamacũ Cristo sotoa niirĩ. ⁴ Ëmũ sũbusegu, cáãya dupupu sapeare pesarjãrõ booa.* Cũũ Cõamacũ wededutirere wedegu,

* 10:7 Éxodo 32.6. † 10:9 Números 21.5-6. ‡ 10:10 Números 16.41-49. § 10:25-26 Salmo 24.1. * 11:4 “Jesuré padeorãmãna neãgũ, sapeare pesarĩqui”, jiidugaro tia. Cũũ sícũrã niigũ, sapeamãna sũbuseri, añumiã.

teerora pesarijārō booa. Pesagúpeja bobooro tiigú tiiquí. Cāu teero tiigú, marí Ōpū Jesucristore quioníremena padeoríqui. ⁵ Numiōpeja súbusego, cooya dupupu suti caserore pesaro booa. Coe Cōāmacū wededutirere wedego, teerora tiirō booa. Pesahegopeja bobooro tiigó tiicó; marí Ōpū Jesucristore quioníremena padeoríco. Póare súa pedenorigo tiiróbiro niico. ⁶ Sicō numiō pesari casero pesahego, sica diamacūrā coo póare súacōājāārō. “Yūre súapetiātā, o pedeatā, bobooro tūgueñabocu” jīgō, suti caserore pesaaro. ⁷ Ūmure Cōāmacū niirére, cū dutimasírere ēñoī. Teero tiigú, pesarijārō booa. Numiōpe coo manu āñurō dutimasírere ēñooyo. Teero tiigó, suti caserore pesaro booa. ⁸ Múā masiā: Sicatopara Cōāmacū basocāre tiigú, ūmurē numiōya cōāmena tiiriyigu; numiōpere ūmuya cōāmena tiiyigu. ⁹ Cōāmacū Adānrē tiigú, Evare tiápuaro jīgū mee tiiyigu. Evare tiigúpeja, Adānrē tiápuaro jīgū tiiyigu. ¹⁰ Teero tiirā, múā neārōpore niirā, numiā suti caserore pesaro booa. Teero tiigóno coo manu dutirémēna niirére ēñocó. Ángeleacā coo teero tiirére iñacua. ¹¹ Teero niipacari, marí Jesurē padeorā cāmerī tiápua. Ūmūā cāā numosānumiā tiápure manirō niimasírícuca. Numiācā cūā manusūmūā tiápure manirō niimasírícuca. ¹² Ate diamacūrā niia: Cōāmacū numiōrē ūmuya cōāmena tiiyigu; teero biiri ūmūā numiāpore bauácua. Niipetira Cōāmacū tiirira dícu niíya. ¹³ Numiā Cōāmacūrē sārīā, dupupu suti caserore pesaheri, zāñuī? Múā basiro beseya. ¹⁴ Niipetira ateré masiñoā: Ūmu póañapō yoari, bobo niia. ¹⁵ Numiōpe póa yoariñapō cuogó boboríco; tee póamēna usenico. Coe póamēna suti caserore pesagobiro tiicó. ¹⁶ Yūu wedeserere “diamacū niiria” jīgūñorē biiro jīgūda: “Ūsā teero dícu tiirucúa. Teero biiri Jesurē padeorē pōnarī macārācā teerora tiirucúcuca”, jīgūda.

Neāyara diamacū tiiríguce

¹⁷ Mecatīgā múārē apeyeré jóaa. Ateré jóagu, múāmenā useniria. Múā neārā tiiré múārē Jesurē padeonemórī tiiróno tiirā, padeorére ñañorā tiia. ¹⁸ Múārē ateré jīsuguegūda: Múā neārā, sicārómēna yaariayiro. Teeré tuoáwū. Yūu tūgueñarī, yūre diamacū maquērē wedecoaya. ¹⁹ Ate diamacūrā niia: Múā bataricārē, āñuniā. Teemēna “¿noāpē diamacū Jesurē padeorā niitō?” jīrēre ēñoādacu. ²⁰ Múā neāyara, marí Ōpū cū buerámēna yaaturirobiro diamacū tiirayiro. ²¹ Múā yaaré néewarere noo booró yaanucājāāyiro. Āpērā juamēna putuā, āpērā sīni, cūmu, tiáyiro. ²² Múā pairó yaa, sīnidugára, múāye wiseripu teero tiiyá. ¿Múā āpērārē Jesurē padeorāre doo niitō? Āpērā bóaneōrārē bobooro wāari tiirā tiáyiro. Múā teero tiiré quetire tuogú, ¿deero jīgūdari yūu múārē? “Múāmenā useniā” ¿jīgarite? Jīrido jāgūdacu.

Jesús cūā buerámēna yaaturiguce

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Yūu múārē bueriguere marí Ōpū yūre buewi. Biiro niia: Jesurē iñatutirapure ticoadari ñamirē cūā pārē née, ²⁴ Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Yaponó, putásā, jīyigu: “Ate pā yūu múārē diabosaadari ōpūāburo niia. Ateré tiiyá, yūu múārē diabosarere wācūrā”, jīyigu. ²⁵ Yaaari siro, teerora tiiyigu sīniri bapamēna. Cūā buerāre tīgū, jīyigu: “Atibapā maquē yēe díburo niia. Yēe dímenā Cōāmacū mama netómēne quetire cūgūdaqui. Múā tiibapare sīnirécōrō yūre wācūña”, jīyigu. ²⁶ Teero tiirā, múā pārē yaara, tiibapare sīnirā, marí Ōpū marirē diabosariguere ēñorā tiia, tēe cūā putuatiiripu.

Bocaadari suguero, wācūdutire

²⁷ Bocaadara quioníremēna tiirō. Quioníremēna iñahēgū yaa, sīni, Jesurē ñañarē tiiquí; Jesuyā ōpūā, cūāye díre búri niirē tūgueñaqui. ²⁸ Marí niipetira bocaadari suguero, marí tiiriguere “ñañarē tiitū” jī, wācūsugueru booa. ²⁹ Sicū marí Ōpū marirē diabosariguere wācūripacu, pārē yaa, sīnigū, ñañarō tiinógūdaqui. ³⁰ Teero tiirā, múā pañ diarecutira, tutuhera niicu. Sīquērā diajōātoayira. ³¹ Marí bocaadari suguero, wācūpatisugueatā, Cōāmacū marirē teero ñañarō tiiríqui. ³² Marirē teero ñañarō tiigú, marirē marí ñañarē tiirē duudutigu tiiquí. Marirē āpērā cūrē padeohéramēna pecamepu wāari booríqui.

³³ Teero tiirā, yāa wedera, neāyara, biiro tiiyá: Sīcārómēna yaaadara, niipetirare yueya. ³⁴ Juabóaguano cūāya wiipu yaaaro. Teero tiigú, Cōāmacū múā āñurō neārī iñagū, ñañarō tiiríqui. Apeyeré múā putopu wāagu, quēnogūda.

12

Espíritu Santo basocācōrē tiimasírere ticoré

¹ Yāa wedera, Espíritu Santo múārē tiimasírere ticoqui, Jesurē padeorí pōna macārārē tiápuaro jīgū. Múārē teeré masírī boogā.

² Múā ateré masiā: Múā Jesurē padeoadari suguero, múā menamacārā weerirare padeorā wāari iñā, múācā wāarira niiwū. Weerira cāā padeorā catirá mee niíya; wedeseriya. ³ Teero

tiigú, уuu múãrê ateré masĩrĩ boogá: Sícãno Espĩritu Santo titorémēna wedesegu ateré jĩmasĩriqui: “Jesús ñaňarō wáatērĩjããrō”. Āpĩpēja “Jesús marĩ Ōpũ niĩ” jĩgú Espĩritu Santo titorémēna dícu teeré wedemasĩqui.

⁴ Espĩritu Santo tiimasĩre ticoqu, merēã dícu marĩrē batoqui. Espĩritu Santo tee niipetirere ticoqu sícārã niiqui. ⁵ Marĩ merēã dícu paderé cwoa, Jesuré padeorĩ pōna macārārē tiápũaro jĩrã. Marĩ Ōpũ tee niipetirere cũũrigu sícārã niĩ. ⁶ Marĩ merēã dícu padea. Cõamacũ marĩrē paderi tiigú sícārã niiqui. Niipetire tee marĩ paderere ãňurō wáari tiiqui. ⁷ Espĩritu Santo cãũ tiimasĩre titorémēna marĩ niipetirare cãũ marĩmena niirere ãňoqui. Tee tiimasĩrere ticoqui, cãmerĩ tiápũaro jĩgũ. ⁸ Cõamacũ Espĩritu Santomena síquerārē ãňurō masĩrēmēna wedesemasĩrere ticoqui. Āpērārē cãũmenarã ãňurō tuomasĩrēmēna wedemasĩrere ticoqui. ⁹ Āpērārē cãũmenarã padeorere ticoqui. Āpērārē cãũmenarã diarecutirare netõnemasĩrere ticoqui. ¹⁰ Āpērārē Cõamacũ sícūrã tiimasĩrere tiĩñomasĩrere ticoqui. Āpērārē Cõamacũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui. Āpērārē besemasĩrere ticoqui. Tee masĩrēmēna “ãni wãtĩ tutuaremena biiro tii” o “Espĩritu Santo tutuaremena biiro tii” jĩ besemasĩqui. Āpērārē ãpērãyere máata wedesemasĩrere ticoqui, cãã tee wedesere tuohera niipacari. Āpērārē tee wedesere “biiro jĩũdũgaro tia” jĩ wedemasĩrere ticoqui. ¹¹ Espĩritu Santo basiro tee niipetirere tiiqui. Cãũrã basocãcõrõrē cãũ ticodũgarere ticoqui.

Marĩ sicaõpũũbiro niã

¹² Marĩya õpũũ maquẽ pee niã. Pee niipacaro, sicaõpũũrã niã. Cristocã teorora niĩ. Marĩ cãũrē padeorã paũ niipacara, sicaõpũũbiro niã. ¹³ Marĩ niipetira Espĩritu Santo sícãmēna wãmeõtinowã. Teero tiigú, marĩ judíoa, griegoa, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirã sicaõpũũbiro niĩrĩ tii. Marĩ niipetira sícãrēna cwoa Espĩritu Santore.

¹⁴ Sicaõpũũ sicawãme dícu niiria; sicaõpũũ pee õpũũ maquẽrē cwoa. ¹⁵ Marĩya dupo wedeseri dupo niirõ, biiro jĩbocu: “Wãmo niiria; marĩya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopãra nijãã. ¹⁶ Marĩya cãmpéro wedesebocu: “Capea niiria; marĩya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopãra nijãã. ¹⁷ Marĩya õpũũ capea dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ tuobõatau? Marĩya õpũũ cãmpéro dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ wĩniñãbõatau? ¹⁸ Cõamacũ marĩrē tiigú, niipetire marĩya õpũũ maquẽrē cãũ cũũdũgaropũ cũũrigu niĩwĩ. ¹⁹ Sicaõpũũpũre niirēno sicawãme dícu niĩãtã, basocũya õpũũ niiribojĩyu. ²⁰ Biirope niã: Sicaõpũũ pee wãme cwopacari, sicaõpũũrã niã.

²¹ Capea wãmorē “mũurē boorígã” jĩmasĩricu. Dupucã daporire “boorígã” jĩmasĩricu. ²² Teero jĩrõno tiirã, marĩya õpũũ maquẽ apeyeré “tutuhere niã” jĩpacari, tee manirĩ, ãňurõ catimasĩricu. ²³ Marĩya õpũũ maquẽrē apeyeré búri niiré tugueñaã. Teero tiirã, teeré ãňurõ bauáro jĩrã, ãňurõ quẽnoã. Apeyeré bobooro tugueňarã, teeré yayiõra, sutiré sãñaã. ²⁴ Apeyẽ ãňurẽ baurẽpereja quẽnorã. Cõamacũ marĩya õpũũ maquẽrē teero cũũrigu niĩwĩ, búri niirere wãpapacãroburo ñããrõ jĩgũ. ²⁵ Cãũ niipetire marĩya õpũũ maquẽ sícãrõmēna paderi booqui; teero biiri sícãrõmēna cãmerĩ tiápuri booqui. ²⁶ Marĩya õpũũpũre sicatabe pũnirĩ, niipetiropũ sesajõãã. ãňurõ wãaricãrē, niipetiropũ ãňurõ tugueñaremena useniã.

²⁷ Teero jĩgũ, biiro jĩgũ tia: Múã Cristore padeojĩrã, cãũya õpũũbiro niã. Basocãcõrõ cãũya õpũũ maquẽbiro niĩya.

²⁸ Cõamacũ Jesuré padeorĩ pōna macãrã watoapũre Jesús cãũyere wededutigũ beserirare niipetira sotoapũ cũũrigu niĩwĩ.

Cãã docare cãũ wededutirere wederãre cũũrigu niĩwĩ.

Cãã docare cãũye quetire buerãre cũũrigu niĩwĩ.

Cãã docare cãũ dícu tiimasĩrere tiĩñorãrē cũũrigu niĩwĩ.

Cãã docare diarecutirare netõnẽrãrē,

tiápũrãre,

dutirãre,

ãpērãyere wedeserare cũũrigu niĩwĩ.

²⁹ Niipetira Jesús cãũyere wededutigũ beserira niiria. Niipetira Cõamacũ wededutirere wederã niiria. Niipetira Cõamacũye quetire buerã niiria. Niipetira Cõamacũ dícu tiimasĩrere tiĩñomasĩriya. ³⁰ Niipetira diarecutirare netõnemasĩriya. Niipetira ãpērãyere wedesemasĩriya. Niipetira cãã wedesere “biiro jĩũdũgaro tia” jĩ wedemasĩriya. ³¹ Teero tiirã, Espĩritu Santo nemorõ ãňurõ tiimasĩre titorere booyã. Mecãtigãrē уuu múãrē nemorõ ãňurere wedeguda.

¹ Marí ãpërãýere wedesemasípacara, ángeleyere wedesemasípacara, cámerí maíhêrî, marí wedesere wapamanícu. Yuchututi páara o cómequiriré páacarerabiro marí wedesere busucu.

² Cõamacû marírê wededutirere wedemasípacara, cámerí maíhêrã, búri niirã putuáa. Marí niipetire basocã masíña manírere masípacara, niipetire Cõamacûyere tuomasírã niipacara, cámerí maíhêrã, búri niirã putuáa. Marí bayiró padeorémena ütãgürê aperopá wáadutimasípacara, cámerí maíhêrã, búri niirã putuáa. ³ Marí coré niipetirere bóaneörãrê ticobocu. Marí cúarê maírípacara ticora, Cõamacû marírê “ãñuró tiiwá” jíríqui. Marí Cõamacûyere tiirí, cúurê padeohéra marírê sóedutibocua. Cûyere tiipacára, cámerí maíhêrî, Cõamacû marírê “ãñuró tiiwá” jíríqui.

⁴ Marí cámerí maírã, biiro tiia: Æpërã marírê merêã tiirí, cúã tiirere nucãjãã. Niipetirare ãñuró tiia. Æpërãrê íñatutiria. “Biiro biigúno niã yuuja”, jî wãcûria. “Ûsã ãpërã nemoró niinetõncãrã niã”, jî wãcûria. ⁵ Æpërãrê padeorémena wedesera. Maríye niíadare dícre wãcûria. Máata cúaria. Æpërãrê yoari cúaññaria. ⁶ Æpërã ñañarê tiirí íñarã, useniria. Cúã diamacû maquêpere tiirí, useniapua. ⁷ Marí maírãrê cúã ñañarê tiirí, maídúria. “Too síro cúãcã ãñurêpere tiimasíadacua”, jî wãcûã. Wãcûtutuarucujãã. Cúã ãñurere tiirí yuea.

⁸ Marí cámerí maírê petirícu. Cõamacû wededutirere wederê petiádacu. Æpërãýere máata wedesemasíre petiádacu. Cõamacûyere tuomasíremena wedemasíre petiádacu. ⁹ Marí niipetirere Cõamacûyere tuomasípetiria. Cõamacû wededutirere wedepacara, wedepetiria. ¹⁰ Jesús putuaatirí, masípetijãadacu; “teeré tuomasíríga” jînemoricu sãa.

¹¹ Yuu wímagû niigû, wímagûbiro wãcû, wedesewa. Вуча wáagu, wímagû niigû tiiríguere duujãwã. ¹² Teerora súcã atitóre marí ãñuró tuomasíríga. Êñoró бучуру marí íñarébiro niã; ãñuró bauría. Too síropu ãñuró bauró íñaadacu. Mecútgãrê marí péerogã masíã. Too síropu cúã marírê masíróbirora masípetijãadacu.

¹³ Teero tiiró, ate itiãwãme niirucujãadacu: Cõamacûrê padeoré, “cúã marírê ãñuró tiigúdaqui” jî useniyuere, cámerí maírê niirucujãadacu. Itiãwãme watoare cámerí maírêpe uputi maquê niã.

14

Æpërãýere máata wedesemasírã biiro tiiró booa

¹ Æpërãrê maírucujãña. Cõamacû Espíritu Santomena tiimasíre ticorécãrê bayiró booyã. Cõamacû wededutirere wedemasíre boonetõncãña. ² Æpërãýere máata wedesemasígãno Cõamacû dícre wedesequi. Basocãrê wedeseríqui. Cûã wedeserere tuorícu. Espíritu Santo tutuaromena masíña manírere wedesequi. ³ Cõamacû wededutirere wedegúpe basocãre wedesequi. Cûã wederi tuorãre Cõamacûrê padeonemórí tiigú. Cûãrã wãcûtutuari, ãñuró tugueñarí tiigú. ⁴ Æpërãýere máata wedesemasígãno cúã basiro Cõamacûrê padeonemógú tiigú. Cõamacû wededutirere wedegúpe Jesuré padeorí põna macãrãrê padeonemórí tiigú.

⁵ Múã niipetira ãpërãýere máata wedesemasírí boomíga. Tee nemoró múã Cõamacû wededutirere wederi bayiró boosãmiã. Cõamacû wededutirere wederêpe ãpërãýere máata wedesere nemoró wapacutã. Sícu ãpërãýere máata wedeseari síro, cúã wedeseariguere ãpí wederí, ãñunicu. Teero wedegu, niipetira Jesuré padeorí põna macãrãrê padeonemórí tiigú. ⁶ Teero tiigú, yãa wedera, yuu múã putopu wáagu, ãpërãýere máata wedeseri, tee wedesere múãrê tiápuricu. Cõamacû yuure wederêre múãrê bueripereja, tiápu. Cõamacûyere yuu ãñuró tuomasírere múãrê wederí, tiápu. Cõamacû yuure wededutirere wederí, tiápu. Yuu apeyeré buenemórí, tiápu.

⁷ Queorémena múãrê wedeguda: Tõörõriwã noo booró putiãmajãrî, “¿ñeenó basaré niigari?” jîmasíña maniã. Búapütêrõcã noo booró búapütêãmajãrî, “¿ñeenó basaré niigari?” jîmasíña maniã. ⁸ Surara cámerísíãrã wãara, cornetare ãñuró putihéri, cúãyere quënorícu. ⁹ Múãcã teorora niicu. Múã tuomasíhêre wedeseri, “biiro jîdugara tiíya” jîmasíña maniã. Teero wedeseamajãre niicu. ¹⁰ Atibúrecopure pee merêã dícu wedesere niicu. Niipetire tee wedeserêcõrõ tuomasínoã. ¹¹ Yuu ãpërã wedeserere tuohégu, aperó macûbiro niã. Yuu wedeseri tuohégu, cúãcã aperó macûbiro niigú. ¹² Múãcã ãpërãýere tuorícu. Teero tiirá, múã Espíritu Santo tutuaromena tiimasíre ticoré boorã, Jesuré padeorí põna macãrãrê ãñuró padeonemórí tiimasírepere boonetõncãña.

¹³ Teero tiigú, ãpërãýere máata wedesemasígãno Cõamacûrê biiro sãiró booa: “Yuu wedesere ‘biro jîdugaro tiia’ jî wedemasíre ticoya” jî sãirãrõ. ¹⁴ Yuu ãpërãýere máata wedeseremena súbusegu, yeeripünamena súbusea. Yuu wãcürémenape “biro jîgû tiia” jîmasírícu. ¹⁵ Too docare ¿deero tiigúdari yuu? Biirope tiigúda: Yuu súbusegu, yeeripünamena súbuseguda; teorora yuu wãcürémenacãrê súbuseguda. Yuu Cõamacûrê basapeogu, yeeripünamena basaguda; teorora yuu wãcürémenacãrê basaguda. ¹⁶ Múã yeeripünamena dícu Cõamacûrê “ãñunetõjõãgû nií” jîrî, ãpí múã wedeserere tuoríqui. Tuoríjígû, “teerora

niia” j̄iipumas̄iriqui. ¹⁷ M̄u teero usenire ticori, añuniã, añurõpeja. Cũapere Cõamacũrẽ padeonemõrĩ tiiricu. ¹⁸ Æpẽrãyere máata wedeserere yuará múa niipetira nemorõ wedesea. Teero tiigú, Cõamacũrẽ usenire ticoa. ¹⁹ Teero j̄iipacu, Jesurẽ padeorã neãrõpu yoari Æpẽrãyere máata wedesegeu, búri peti wedesecu. Too niirã tuorícua. Basocãre buedagagu, cúã tuorémena wederipereja, péerogã wedepacari, nemorõ añuniã.

²⁰ Yãa wedera, wĩmarãbiro wãcũrijãña. Múã wĩmarã ñañarẽ wãcũhẽrãbiro wãcũpacara, aperepẽre butoãbiro wãcũña. ²¹ Cõamacũye queti jóaripũpu aterẽ jóanoã: “Marĩ Õpũ Cõamacũ biiro j̄iĩ: ‘Yũu atiditã macãrãrẽ Æpẽrãyémãna wedesegeuda. Teeménacãrẽ nemorõrã padeorĩadacua’, j̄iĩyigu”,* j̄iĩ jóanoã. ²² Teero tiigú, Cõamacũ Æpẽrãrẽ Æpẽrãyere máata wedeseri tiiqui, Jesurẽ padeohẽra “Cõamacũ cúãmena niiqui” j̄iĩãrõ j̄iĩgũ. Jesurẽ padeorãpe teerẽ masĩtoacua. Cõamacũ Æpẽrãrẽ cúã wededutirere wederi tiiqui, Jesurẽ padeorã “Cõamacũ marĩrẽ wedesequi” j̄iĩãrõ j̄iĩgũ. Jesurẽ padeohẽrape teerẽ tuomas̄irícua. ²³ Múã niipetira neãrõpu neãrã, niipetira Æpẽrãyere máata wedeseri, Jesuyẽ maquẽrẽ masĩhẽrã o Jesurẽ padeohẽra sããjeabocua. Múã wedeserere tuorã, “mecũrã tiiyã” j̄iĩbocua. ²⁴ Múã niipetira Cõamacũ wededutirere wederipereja, Jesurẽ padeohẽgu o Jesuyẽ maquẽrẽ masĩhẽgũ sããjeaboqui. Múã wederẽre tuogú, “yũu ñañagú niiga” j̄iĩ tugueñaboqui. Múã niipetira wederi tuogú, cúã tiiriguere wãcũboqui. ²⁵ Cũu popeapu ñañarẽ wãcũrẽre wãcũboqui. Teero tiigú, Cõamacũrẽ padeogú cúã díamacũpu ñicãcoberimena jeacũmugũdaqui. “Cõamacũ díamacũrã múãmena niiqui”, j̄iĩgũdaqui.

Múã neãrõpu añurõ tiyã

²⁶ Yãa wedera, múãrẽ aterẽ wedea: Múã neãrã, múã s̄iquẽrã Cõamacũrẽ basapeocu; Æpẽrã Cõamacũyere buecua; Æpẽrã Cõamacũ cúãrẽ wederẽre múãrẽ buecua; Æpẽrã Æpẽrãyere máata wedesecua; cúã wedeseariguere Æpẽrãpẽ wedecua. Teemãna niipetira Jesurẽ padeorĩ põna macãrãrẽ cãmerĩ Cõamacũrẽ padeonemõrĩ tiiarõ. ²⁷ Æpẽrãyere máata wedeseri, puarã o ïtĩãrã wedesearo. S̄icũ wedesesugue, too s̄iro Æpĩ wedesearo. Cúã wedeseariguere Æpĩ wedearo. ²⁸ “Biuro j̄iĩdugaro tia” j̄iĩ wedegú manirĩ, wedeserijããrõ. Cúã basiro wãcũrẽpu Cõamacũrẽ wedesearo. ²⁹ Cõamacũ wededutirere wederãcã puarã o ïtĩãrã wedearo. Æpẽrã cúã wederẽre besearo, “¿díamacũrã niirĩ?” j̄iĩrã. ³⁰ S̄icũ wedeseri, Cõamacũ Æpĩrẽ toopú duigũre wededutiri, wedesẽsuguearigu ditamanĩãrõ. ³¹ Teero tiirã, niipetira Cõamacũ wededutirere wederã wedesemas̄icua. S̄icũ wedesesugue, too s̄iro Æpĩ, Æpĩ wedesewacua. Teero tiirĩ, niipetira too niirã masĩãdacua; niipetira wãcũbayaíadacua. ³² Múã Cõamacũ wededutirere wederã “aterã basocãre mecãtigã wederi, añutu niia” j̄iĩ wãcũsugue, wedeya. Æpẽrã wederitabe, wederijãña. ³³ Cõamacũ díamacũ tiirĩ booqui; noo booró tiirẽre booriqui.

Niipetira Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrã neãrã, cúã tiirẽre tiinunãseya: ³⁴ Múã neãrõpũre numiã wedeserijããrõ. Cúãrẽ wedesedutirijãña. Cúã manusũmuãrẽ añurõ yũuaro Cõamacũye queti jóaripũ dutirobirora. ³⁵ Cúã tuorĩariguere masĩdugara, wiipú cúã manusũmuãrẽ sãĩñããrõ. Múã neãrõpu numiã wedeseri, ñañaniã.

³⁶ Múã niipetira aterẽ mas̄icu: Cõamacũye queti múãmena nucãrĩro niiwã. Múã dícu teerẽ padeorã niiria. ³⁷ S̄icũ múã menamacũ “yũu Cõamacũ wededutirere wedegú niia; Espiritu Santo wãcũrẽ ticorémãna wedea” j̄iĩboqui. Teerẽ j̄iĩgũno yũu jóariguere tuoári siro, biiro j̄iĩgũdaqui: “Marĩ Õpũ dutirẽ ticorẽ niia”, j̄iĩ masĩgũdaqui. ³⁸ Yũu jóariguere “teerora niia” j̄iĩ padeohẽgunorẽ padeorijãña múãcã.

³⁹ Yãa wedera, Cõamacũ wededutirere wedemas̄irere booyã. Múã menamacãrã Æpẽrãyere máata wedeseri, “wedesea mee tiyã” j̄iĩrijãña. ⁴⁰ Niipetire múã tiirẽre quionĩremãna tiyã. Teerẽ añurõ tiyã; noo booró tiirijãña.

15

Cristo masãriqũe

¹ Yãa wedera, yũu múãrẽ too suguerõpu bueriguere Jesũ basocãre netõnẽre quetire mecãtigãrẽ wãcũrĩ boogã. Múã teerẽ tuorã, padeowã. Atitõcãrẽ padeoã. ² Cõamacũ tee quetimenarã múãrẽ padeorĩ tiigú tiĩ. Múãrẽ yũu wederiguere quetire padeo, wãcũnunuseri, netõnẽgũdaqui. Díamacũ padeohẽri, netõnẽriqui.

³ Yũure bueriguere múãrẽ wedehũ. Tee bueriguere upũtĩ maquẽ niia. Biuro niia: Cõamacũye queti jóaripũ j̄iĩrõbirora Cristo marĩ ñañarẽ tiirẽ wapa marĩrẽ diabosarigu niiwĩ. ⁴ Cũu diaari siro, ïtãtutipũ cũũrã niiwã. Itiãbureco siro Cõamacũye queti jóaripũ j̄iĩrõbirora masãriqũ niiwĩ. ⁵ Teero wãari siro, Pedreoro bauãsugueyigu. Too s̄iro Æpẽrã cúã beserirare bauãyigu. ⁶ Too s̄iro s̄icãrõmẽna pau quinientos nemorõ cúãrẽ padeorãre bauãyigu. Pau cúãrẽ ñañarã

* 14:21 Isaiã 28.11-12.

caticua ména; ãpêrã diajõãtoyaira. ⁷ Too síro Santiagore bauáyigu. Too síro niipetira cãũyere wededutigu beserirare bauáyigu.

⁸ Niipetirare bauári siropu, yũũre bauáwi. Cúã siro macũ bũcũãpetiririgubiro yũũ niipacari, yũũcãrê bauáwi. ⁹ Yũũ niipetira Jesús cãũyere wededutigu beserira duaró wapacutia. Too sugueropu yũũ Jesuré padeorê põnarĩ macãrãrê ñañarõ tiirucúmiwũ. Yũũ ñañagũ niipacari, Jesús yũũre bauáwi. Yũũre bauáriatã, yũũ cãũ beserigu niiribocu. ¹⁰ Cõãmacũ yũũre ãñurê ticorémèna atitóre merẽã niãã. Teero tiigũ, Cõãmacũ yũũre “bári peti cãũrê ãñurê ticowũ” jĩĩriqui. Yũũ cãũ niipetira nemorõ padea. Yũũ basiro teero tiiria; Cõãmacũ yũũre ãñurê ticogũ yũũmena niigũ, yũũre tiãpuqui. ¹¹ Yũũ múãrê wederé, ãpêrã Jesús beserira múãrê wederé sicãrĩbĩro niãã; sicaquetira wedenoã. Teeréna múã padeowã.

Diarira masãrê

¹² Cristo dia masãrigue quetire buenoã. Teeré buepacari, ¿deero tiirã múã sĩquêrã “diarira masãriya” jĩĩgari? ¹³ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyu. ¹⁴ Cũũ masãriatã, usã bueré wapamanibojĩyu. Múã padeorêcã wapamanibojĩyu. ¹⁵ “Cõãmacũ Cristore masõyigu” jĩĩrê quetire wedewa. Tee queti diamacũ niiriãtã, usã Cõãmacũyere jĩĩditora niibocu. Diamacũrã diarira masãriatã, Cõãmacũ Cristore masõribojĩyu. ¹⁶ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyu. ¹⁷ Cũũ masãriatã, múã padeorê wapamanibocu. Múã too suguero ñañarê tiiriguere teerora acabõnoña manirê niijãbocu. ¹⁸ Teero niããtã, Cristore padeorã diarira pecamepu wãabojĩyu. ¹⁹ Marĩ atibãrecopu dícare Cristore padeorĩ, cãũmena catirê petihêre maniããtã, marĩ ãpêrã nemorõ bóaneõrã peti niibocu. Bári peti padeobócu.

²⁰ Ate diamacũ niãã: Cristo diarigupu niipacu, masãrigu niiwĩ. Cũũ ãpêrã niipetira diarira watoapure masãsuguerigu niiwĩ. ²¹ Biiro niãã: Sicũ basocãmèna basocã diarê nucãyiro. Teerora sũcã sicũ basocãmèna basocã masãrêcã nucãyiro. ²² Marĩ niipetira Adán põna niirê wapa diaadacu. Teerora sũcã niipetira Cristomena niirãcã catirucujãadacu. ²³ Cõãmacũ marĩrê masãdutiri, masãadacu. Cristo masãsuguetoarigu niiwĩ. Too síro cãũ putuãatiri, marĩ cãũmena niirã masãadacu. ²⁴ Teero wãari, atibãreco petijõãadacu. Teebãrecori jeari, Cristo atibãrecopu niirãrê, ãmuãsepu niirãrê, cãũ õpãrãrê cõãpetijãgũdaqui. Cũũ teero tiãri siro, cãũ Pacure cãũ niipetira Òpã niirêre wiyagũdaqui. ²⁵ Cristo tee Òpã niirêre cuogũdaqui, tée Cõãmacũ cãũrê ññatutirare cãũ dutiriguere ãñurõ yũũri tiirĩpu. ²⁶ Cãũ niipetira cãũrê ññatutirare cõãpetiari siropu, diarêcãrê petiri tiigũdaqui. ²⁷ Cõãmacũyere queti jóaripũ jĩĩrõbĩrora niipetirere, niipetirare Cristo docapu putuári tiiyigu. Teero jĩĩrõ, “Cõãmacũ Cristo docapu niĩ” jĩĩrõ mee tia. Cõãmacũrã niipetirere, niipetirare Cristo docapu putuári tiiyigu. ²⁸ Cãũ teero tiãri siro, cãũ macũ basiro cãũ Pacu doca putuãgũdaqui. Teero tiigũ, Cõãmacũ niipetire, niipetira Òpã niigũdaqui.

²⁹ Apeyeré ãpêrã biiro tiicúa: Puarĩ wãmeõtiduticua. Cũã biiro jĩĩ wãcũpaticua: “Yũũ menamacũ diaadari suguero wãmeõtidutiriwĩ”, jĩĩcua. Teero tiirã, sicãrĩ cãũ basiro wãmeõtiduticua; too síro sicũ diarigũyere niiboariguere wãmeõtiduticua. ¿Deero tiirã cãũ teero tiigári? Cãã “diarira masãriya” jĩĩ wãcũpacara, cãã diariraye niiboariguere wãmeõtidutire wapamania.

³⁰ Apeyeré, usã “diarira masããdacua” jĩĩ bueré wapa ãpêrã usãrê ñañarõ tiidugãrucujãyu. Teero quioré watoapu niipacara, teeré buerucujãã. ³¹ Bũrecoricõrõ basocã yũũre siãdugãcua. Tee diamacũrã niãã. Atecã teerora diamacũ niãã: Yũũ múã marĩ Òpã Jesucristore padeorê wapa useniã. ³² Éfeso macãrã yũũre wãicũra cũarabiro ñañarõ tiiwã. Diarira masãriatã, bári peti cãũ tiiriguere ñañarõ netõbõjĩyu. “Diarira masãricua” jĩĩrê diamacũ niããtã, marĩcã ãpêrã wedeserigubiro wedesebocu. Biiro jĩĩbocu: “Jãmu yaara; jãmu sñinãrã; marĩ ñamigã diajõãbocu”, jĩĩbocu.

³³ ãpêrã múãrê merẽã padeodutiri, padeorijãña. Ate basocã wedesere diamacũrã niãã: “Ñañarãmèna bapacutiri, múã ãñurõ tiirêcutirere ñãnoãdadu”. ³⁴ Teero tiirã, múã too suguero wãcũriroburo diamacũ ãñurõ wãcũña sũcã. Teero biiri ñañarêre tiirijãña. Sĩquêrã múãmèna niirã Cõãmacũrê masãriya. Múãrê bobodutigu, teero jĩã.

Diarira masãre õpũũrĩ ¿deero bauãdari?

³⁵ Apetõ tiigũ, sicũ sãñãboqui: “Diarira ¿deero tii masãbogari? Cũã masãre õpũũrĩ ¿deero bauré õpũũrĩ cuoãdari?” ³⁶ Teero sãñãgũ tuomasĩriqui. Marĩ oteripe oteri, wiãdari suguero, bóacu. ³⁷ Marĩ otera, wiãrigũyeyucare otera; opaperi dícare otea. Trigoperi o apeyenõperie otea. ³⁸ Too síro Cõãmacũ cãũ tusarõburo wiiri tiiqui. Deero bauré dũca niirigũ teenorã wiiri tiiqui sũcã. ³⁹ Niipetire õpũũrĩ sicãrĩbĩro niiricu. Basocãye õpũũrĩ, wãicũraye õpũũrĩ, minipõnãye õpũũrĩ, wãye õpũũrĩ merẽã dícu niicu. ⁴⁰ Teerora sũcã ãmuãse maquẽ õpũũrĩ, atiyepã maquẽ õpũũrĩ niãã. Òmuãse maquẽ õpũũrĩ merẽã peti ãñurê niãã. Atiyepã maquẽ

õpũĩĩcã ãñurẽ niĩã. ⁴¹ Muĩpũ búreco macã ãñurẽ asiyáqui. Ñami macã merẽã ãñurẽ bóecui. Ñocõãcã merẽã ãñurẽ bóecua. Ñocõã sícãrĩbĩro bóericua.

⁴² Teerora wáacu diarira masãrẽcã. Diarigũre yaarĩ, cãũya õpũũ bóaadacu. Too síro apeõpũũ masããdacu. Tiiõpũũ diaricu sáa. ⁴³ Marĩ búri niirẽ õpũũĩrẽ yaajãã. ãñurẽ õpũũĩrẽpe masããdacu. Marĩ tutuhere õpũũĩrẽ yaajãã. Tutuare õpũũĩrẽpe masããdacu. ⁴⁴ Marĩ atibúreco maquẽ õpũũĩrẽ yaajãã. Æmuãse maquẽ õpũũĩrẽ tiiróbiro baurẽpe masããdacu. Atibúreco maquẽ õpũũĩrẽ cuorã, ãmuãse maquẽ õpũũĩrẽ cuoãdacu.

⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Cõãmacũ basocã niisuguerigu Adánrẽ catirẽre ticoyigu”,* jĩ jóanoã. Cristope ãmuãse macã niijĩgũ, catirẽ petihẽre ticoqui. ⁴⁶ Cõãmacũ marĩrẽ ãmuãse maquẽ õpũũĩrẽ ticosuguerigũ niiwĩ. Atibúreco maquẽ õpũũĩrẽpe ticosuguerigu niiwĩ. Too síro ãmuãse maquẽ õpũũĩrẽ ticoğudaqui. ⁴⁷ Basocã niisuguerigu atibúreco macã ditamena weenorigũ niiwĩ. Cũũ siro macãpe ãmuãse macũ niĩ. ⁴⁸ Atibúreco macãrã ditamena tiinórigũbiro õpũũcutiya. Æmuãsepu wáadarape too macãbiro õpũũcutiadacu. ⁴⁹ Marĩ ditamena weenorigũbiro baua. Teerora sũcã too síropũ ãmuãse macãbiro bauãdacu.

⁵⁰ Yãa wedera, aterẽ muãrẽ wededũgaga: Marĩ ate õpũũĩrẽmena† Cõãmacũ Õpũ niirõpu wáamasĩña maniã. Toopã niirẽ niirucujããdare niicu. Teero tiirã, bóaadare toopã cuomasĩña maniã. ⁵¹⁻⁵² Apeycãrẽ, too suguero macãrãpu masĩña manirigũre wedegũda: Niipetĩra diaricu. Wãcũña manirõ, bibitarobi-ro, ángele cornetare putitũri, marĩ wasojõããdacu. Tiiwũ busuri, diarira masããdacua; cãã masãrã, dianemoricua sáa. Teerora marĩcã wasoãdacu. ⁵³ Cõãmacũ marĩye õpũũĩrẽ diaadare õpũũĩrẽ wasoğudaqui, niirucujããdare õpũũĩrẽpe cuoáro jĩgũ. ⁵⁴ Marĩ diaadare õpũũĩrẽ niirucujããdare õpũũĩrẽpe wasorĩ, cãũye queti jóaripũ jĩrõbirora wáaadacu. Biiro jóanoã: “Marĩrẽ diari tiirẽ petiãdacu”,‡ ⁵⁵ “Diarẽre cuinemoricũ; marĩ dianemoricũ. Booritanemoricũ; marĩ catirucujããdacu”.§ ⁵⁶ Basocã ñãñarẽ tiirã, diarẽre cui niicu. Moisére dutirẽ cũurigue jĩrõbirora ñãñarẽ tiirã diaadacu. ⁵⁷ Teero niipacari, marĩ Õpũ Jesucristo tiirẽmena marĩ dianemoricũ sáa. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire ticoada.

⁵⁸ Teero tiirã, yãa wedera, padeorucujãña. Marĩ Õpũyere jõõpemenã nemorõ padenemoña. Muã aterẽ masĩã: Cãũyere padera, búri peti padeãmajãrã mee tiia.

16

Jerusalénpu niyeru ticocoadare néõrigue

¹ Niyeru néõre maquẽrẽ wedegũda. Muã ãpẽrã Jesurẽ padeorãre ticocoadara niyeru néõrã, yũũ Galacia macãrãrẽ dutĩrõbirora tiyã. Biiro jĩwũ: ² “Semanarĩcõrõ yeerisãri bureco niirĩ, muãcõrõ muã wapatãro jeatuario pẽero merẽã iñanoña”. Muã teero tiyũera, yũũ jearĩpu, néõdũgara tiiricu. ³ Yũũ muã pũtopũ jeagu, muã niyeru néõrigũre muã beserirãmena Jerusalénpu ticocogũda. Sicapũ yũũ jóaripũrẽ cããmena ticocogũda: “Atipũ néewara Corinto macãrã beserira niĩya”, jĩgũda. ⁴ Yũũre “wãaro booa” jĩãtã, cãã yũũmena wáaadacu.

Pablo “wãagũda” jĩ wãcũrigue

⁵ Macedonia ditapu wãasũgueadacu. Too netõwãgu, muã pũto jeagũda. ⁶ Muãmena yoasãñurĩ niibocu. Apetõ tiigũ, niipetiro pũuriro niirĩ, niidiojãbocu. Teero tiirã, muã yũũ aperõ wãadũgari, yũũre tiãpuadacu. ⁷ Yũũ muãrẽ búri peti iñanetõwadũgariga. Teero tiigũ, marĩ Õpũ boorĩ, yoari muãmena niigãdacu. ⁸ Año Æfesopũ niigãdacu mẽna, tẽe Pentecostẽs besebureco jearĩpu. ⁹ ãnorẽ pee paderẽ niĩã. Pau niĩya marĩ Õpũyere tuodũgãra. Teerora teerẽ cãmotãracã pau niĩya.

¹⁰ Timoteo muã pũtopũ jearĩ, cãũrẽ ãñurõ bocaya. Muã teero tiirĩ, cãũ wãcũpatiro manirõ, bóaneõrõ manirõ niigũdaqui. Cãũ yũũ tiiróbiro marĩ Õpũyere padei. ¹¹ Teero tiirã, muã cãũrẽ teero iñarĩãña. Cãũ ãnopũ atiadare maquẽrẽ tiãpuya. Teero tiirĩ, cãũ useniremena yũũ pũtopũ atigũdaqui. Yũũ ãpẽrã Jesurẽ padeorãmena cãũrẽ yuegu tiia.

¹² Apoloye maquẽrẽ wedegũda: Yũũ Apolore bayirõ peti muã pũtopũ iñagũ wãadutimiwũ marĩya wederamena. Cãũ mecãtĩgãrẽ wãadũgari. Cãũrẽ basiori, wãagũdaqui.

Ãñudutiyaponorigue

¹³ Muã ãñurõ tuomasĩ, niĩña. Padeodũrĩãña. Cũuro manirõ niĩña. Cõãmacũ tutuaremena niĩña. ¹⁴ Niipetire apeyenorẽ tiirã, ãpẽrãrẽ maĩrẽmena tiyã.

* 15:45 Génesis 2.7. † 15:50 Pecasãyemena: carne y sangre. ‡ 15:54 Isaías 25.8. § 15:55 Oseas 13.14.

¹⁵ Yáa wedera, múã Estéfanaya wii macārãye quetire masĩã: Cúã Acaya ditapure ãpẽrã suguero Jesuré padeosugúerira niiĩya. Teero biiri cúã Jesuré padeorãre bayiró tiiápura niiĩya. ¹⁶ Teero tiirã, cúã tiiróbiro niirã múãrẽ dutiri, yũya. Teero biiri niipetira Jesuyére bayiró paderá múãrẽ dutiricãrẽ, yũya.

¹⁷ Estéfanas, Fortunato, Acaico ãnopú jearémena bayiró useniã. Cúã múã yũre tiápboriguere tiiápuya. ¹⁸ Yũre wãcütutuari tiiwã. Múãcãrẽ teerora tiijya. Teero tiirãnorẽ “ãñurõ tiirã tiiya” jiiõ booa.

¹⁹ Asia dita macãrã Jesuré padeoré põnarĩ macãrã múãrẽ ãñudutiya. Aquila, Priscila, teero biiri Jesuré padeorã cúãya wiipũ neãrã múãrẽ bayiró ãñudutiya. ²⁰ Niipetira Jesuré padeorã múãrẽ ãñudutiya. Múã basiro cãmerĩ maĩrémena ãñudutiya.

²¹ Yũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogũ, yũ basirora jóaa.

²² Marĩ Ôpũ Jesucristore maĩhégãnorẽ ñañarõ wãaaro. “Ûsã Ôpũ, pũtaatiya”.

²³ Jesucristo marĩ Ôpũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro. ²⁴ Múã niipetira Jesucristomena niirãrẽ bayiró maĩã. Teerora niirucujããrõ.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĂRĂRE Pablo puarî jóaripû

Ăñuduticorigue

¹ Yuu Pablo, Timoteo marîya wedegumena múârê añudutia. Yuu Cõamacû booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niîã. Yuu atipûrê múârê Cõamacûrê padeorî põna macarã Corintopu niirãrê jóaa. Teero biiri niipetira Jesurê padeorã Acaya ditapu niirãcãrê jóaa.

² Múârê Cõamacû marî Pacu, Jesucristo marî Ôpû añurê ticoaro; añurô niirecutiri tiáro.

Pablo ñañarô netôrígue queti

³ Cõamacû Jesucristo marî Ôpû Pacure usenire ticoada. Cûurã marîrê bóaneô ññã. Marîrê wãcututuari tiurucú. ⁴ Ûsã ñañarô netôrecôrô ùsarê wãcututuari tiii. Teero tiirã, ùsãcã ãpêrã ñañarô netôrãrê wãcututuari tiimasîã. Ûsarê Cõamacû wãcututuari tiirîrobirora cûârê wãcututuari tiimasîã. ⁵ Cristo ñañarô netôríroboi ùsãcãrê bayirô ñañarô netôrê jeaa. Teerora sũcã ùsã Cristomena niirãcãrê, ùsarê pee wãcututuare jeaa. ⁶ Ûsã múârê wãcututuari boorã, múârê netôrî boosãrã, teero ñañarô netôpacãra, ñucãjãã. Cõamacû ùsarê wãcututuare ticori, ùsãcã múârê wãcututuari tiíadacu. Múã wãcututuara, múã ùsã tiiróbirora ñañarô netôrã, tutuaromena ñucãjãadacu. ⁷ Múã ùsã tiiróbiro ñañarô netôrî, Cõamacû múãcãrê wãcututuari tiigúdaqui. Teero tiirã, “padeodúbocua” jîrô manirô múârê bayirô wãcûria.

⁸ Yáa wedera, ùsarê Asia ditapu wáariguere múârê masîrî boogã. Ûsã toopûre bayirô peti ñañarô netôwã. “Sîcãrîbîricu; diajõãadacu”, jîmiwû. ⁹ “Ûsarê siããadacua”, jî wãcûmiwû. Teero wãcûrã, ùsã basiro dee tii masîriwu. Teero tiirã, Cõamacû diarirare masôgúpere tiápurere sãiwú. ¹⁰ “Ûsarê siããadara tiíya”, jîrî, Cõamacû netônêwî. Atitóre netônêrucujã. “Too síropucãrê ùsarê ñañarô cãã tiidugãri, netônégúdaqui”, jî padeóã. ¹¹ Cõamacûrê múã ùsarê sãibosãri, teero tiigúdaqui. Pau ùsarê sãibosãri, Cõamacû añurô ùsarê tiápugúdaqui. Cûû teero tiirî ññarã, pau usenire ticoadacua.

Pablo Corintopu wáariguere wederigüe

¹² Ûsã aterê wãcûrã, bayirô useniã: Atibárecopure basocãre tiiditóro manirô añurô tiirêcutira niirucuwu. Múã watoapucãrê teerora tiiwú. Teero tiirã, ùsã wapa cuohêra, añurô tugueñaã. Ûsã basiro ùsã masîremena teerê tiimasîria; Cõamacû ùsarê añurô ti-irêmenape teerê tiimasîã. ¹³⁻¹⁴ Múârê ùsã merêã jóaria; tuomasîreno dícre jóarucua. Múã péerogã tuomasîrôbirora niipetirere añurô tuomasîpetiri boogã. Teero tiirã, marî Ôpû Jesús putuaatiri bureco jeari, múã ùsamena useniãdacu; ùsãcã múãmena useniãdacu.

¹⁵ “Teero wáadacu” jî wãcûgû, múârê ññagû wáasuguedugamiwû. Múârê usenirî tiidugãgu, puarî múã putopu wáadugamiwû. ¹⁶ Macedonia ditapu wáagu, múârê ññanetôwadugamiwû. Toopû jearigu, coeputúaatigu, múârê ññacameputuaatidugamiwû. Too yuu jeari, múã yuu Judeapu wáadare maquêrê tiápubojoyu. ¹⁷ Yuu toopû wáaheri ññarã, “¿añurô wãcûripacu, ‘wáaguda’ jî wedeseyirî?” ¿jîgari múã? Múã yuure “atibáreco macãrãbirora ‘wáaguda’ jîrigu niipacu, ‘wãaria’ jîgûno niiqui” ¿jîgari? ¹⁸ Niiria. Yuu Cõamacû diamacû maquêrê wedegû wãmemena múârê jîã: Ûsã múârê wederêre wasorîã. ¹⁹ Jesucristo Cõamacû macû wasorîqui. Yuu, Silvano, Timoteocãmena múârê cãuye quetire wedetoawu. Cûû “tiigúda” jîipacu, “tiirîcu” jîriyigu. Cûû jîrê diamacû maquê niîã. ²⁰ Niipetire Cõamacû “añurô tiigúda” jîriyigüe Jesucristo tiirîguemena yaponói. Teero tiirã, Cõamacûrê usenire ticora, Jesucristo wãmemena “Cõamacû teerora tiáro” jîã. ²¹ Cõamacûrã ùsarê, múãcãrê Cristore padeorucujãrî tiii. Cûurã marîrê Cristomena niíadarare beserigu niiwî. ²² Marîrê cãû põna wãari tiirigu niiwî. “Cûû põna niîã” jîrêre masîdutigu, Espiritu Santore marîpure ticodiocorigu niiwî. Espiritu Santore marîrê ticojîgû, nemorôrã “ãmuãsepu marîrê añurêre ticogúdaqui” jîmasîrî tiii.

²³ “Yuu Corintopu wáaguda” jîrigu niipacu, wãariwu. “Yuu wáaheri, múârê nemorô añucu” jî wãcûwû. Múârê boboooro wãari ññadugagegu, wãariwu. Cõamacû yuu teero wãcûriguere masîqui. ²⁴ Múârê “biirope padeoyã” jîgû mee tiiã. Múã añurô padeóã. Múârê añurô useniremena niinemoãrô jîgû, teero tiápudugaa.

2

¹ Teero tiigú, múârê bóaneôrã niirî tiidugáhegu, wãariwu sũcã. ² Yuu múârê bóaneôrã niirî tiirî, ¿noãpê yuure usenirî tiibógari? Yuu bóaneôrî tiirã yuure usenirî tiimasîricua. ³ Teero tiigú, toopû wáarono tiigú, múârê quênojeáditugu jóawu. Teerê jóagu, biiro wãcûwû: Yuu máata wáaatã, múã yuure usenirî tiiróno tiirã, yuure wãcûpatigu niirî tiibócu. Yuu biiro wãcûã: Yuu

useniremena jeari, múãcã usenibojïyu. ⁴ Yũũ tiipürẽ jóagu, bayiró bóaneõremena, utirémena jóawũ. Múãrẽ bóaneõrã niĩaró jĩgũ mee jóawũ. Múãrẽ yũũ maĩnetõrere masĩdutigu jóawũ.

Ñañarẽ tiirĩguere acabó dutirigue

⁵ Sícũ basocũ múã watoapũ niigũ marĩrẽ bóaneõrã niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Yũũ dícare teero tiirĩgu niiwĩ; múãcãrẽ teorora tiirĩgu niiwĩ. Múã niipetirapure bóaneõrĩ tiirĩjĩyi. “Múã niipetirapure bayiró bóaneõrĩ tiirĩgu niiwĩ” jĩgũjã, jĩnemosãũ wedebocũ. ⁶ Múã pau “cũãrẽ biiro ñañarõ tiáda” jĩ, tiitõayiro. Nocõrõrã ñañarõ tiyã. ⁷ Ñañarõ tiinemórõno tiirã, cũãrẽ acabóya. Cũãrẽ wãcütutuari tiyã. Múã teero tiihéri, cũũ bayiró bóaneõgũ wáaboqui. ⁸ Teero tiigũ, múãrẽ cũãrẽ maĩrẽrẽ eñodutã sũcã. ⁹ Yũũ múãrẽ too sugueropure ate maquẽrẽ jóawũ: “¿Tee yũũ dutiriguere diamacũrã tiidugãmiĩ cáã?” jĩ masĩdugagu jóawũ. ¹⁰ Cũũ tiiriguere múã acabóri, yũũcã acabóya. Yũũ wãcũrĩ, yũũrẽ ñañarõ tiirĩjĩyi. Teero niipacari, múãrẽ maĩgũ, cũãrẽ acabóya. Diamacũrã Cristo ññacoropũ acabóya. ¹¹ Marĩ cũãrẽ acabóri, Satanás marĩrẽ netõnucãmasĩriqui. Cũũ tiirẽcutirere marĩ ãñurõ masĩã.

Pablo Troaspũ wãcũpatirigue

¹² Yũũ Troas macãpũ Cristoye quetire buegu jeari, pau cũũye quetire tuodugãwa. Marĩ Òpũ cũãrẽ tuodugãri tiirĩgu niiwĩ. Teero tiigũ, buemiwã. ¹³ Yũũ Tito marĩya wedegure buajeáhegu, bayiró wãcũpatiũ. Teero tiigũ, cũãrẽ “wáagu tia” jĩ, Macedoniapũ wáajõawũ.

Cristomena ñañarẽrẽ netõnucãrã niĩã

¹⁴ Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Cũãrã Cristore ñañarẽrẽ netõnucãrĩ tiirĩgu niiwĩ. Ësã cũũmena niijĩrã, ñañarẽrẽ netõnucãrãbiro niĩã. Sitiaãñũre niipetiropũ sesarobirora Cõãmacũ ãsãmẽna cũũye quetire niipetiropũ masĩpetijõãrĩ tii. ¹⁵ Cristo paia tiirucũbiro sitiaãñũremena Cõãmacũrẽ sópeogubiro tiiqui. Ësã cũũye quetire wedera, sitiaãñũwarebiro niipetiropũ wáaa. Netõnõnorira putopũ, pecamepũ wáaadara putopucãrẽ cũũye queti jeaa. ¹⁶ Pecamepũ wáaadara “sitiaãñũre pũni niicu” jĩ wãcũrãbiro ãsã wederẽrẽ tusaricua. Netõnõnorirape ãsã wederẽrẽ bayiró tusacua; “catirẽ ticorẽ niĩã” jĩ wãcũcua. Cõãmacũ tiiapuriatã, nõapẽ tee quetire wedemasĩña manibõjĩyu. ¹⁷ Ësã ãpẽrã tiirõbiro Cõãmacũye quetire wedera, wapasécãmesãria. Teero tiirõno tiirã, Cõãmacũ ticocorira Cristomena niijĩrã, Cõãmacũ ññacoropure cũũye quetire jĩdutoro manirõ wedea.

3

Mama netõnẽre quetire buerẽ

¹ Ësã “Cõãmacũye quetire diamacũrã buea” jĩrã, ãsã basiro ãsãye maquẽrẽ ãñurõ wedesera mee tia. Ësã basiro “diamacũrã buea ãsãjã” jĩria. Teero biiri “cũã diamacũrã bueeya” jĩriipürẽ ãpẽrã ãsãrẽ jóabosari booria. Múã teero jĩriipürẽ ãsãrẽ jóaricãrẽ booria. ãpẽrãjã teero jĩriipürẽ “jóabosaya” jĩ sãicũya; ãsãpeja sãiria. ² Múãrã “cũã Cõãmacũyere ãñurõ bueeya” jĩriipũbiro niijãrã tia ãsãrẽ. Ësã múãrẽ “tiipũbirora niijãrã tiyã” jĩ, ãñurõ yeeripũnaceutia. Niipetira múãrẽ masĩãri siro, “Pablocã cũãrẽ diamacũrã buejĩya” jĩcua ãsãrẽ. ³ Ësã múãrẽ bueri siro, múã niirecutiremena “Cristo jóaripũ niijãrã tia” jĩ eñõã. Tiipürẽ jóarigumena jóaya maniwã; ãtãpĩpure jóaya maniwã. Espiritu Santo múã wãcũrẽpure jóarigu niiwĩ. Múã wãcũrẽrẽ wasorigu niiwĩ.

⁴ Ësã Cristomena niijĩrã, Cõãmacũrẽ bayiró padeojĩrã, múãrẽ “Cristo jóaripũ niijãrã tia” jĩã. ⁵ Apeyenó tiimasĩrere “ãsã basiro masĩwã” jĩmasĩña maniã. Niipetire ãsã tiimasĩre Cõãmacũ ticorẽ niĩã. ⁶ Cõãmacũ ãsãrẽ basocãre buemasĩrere ticorigu niiwĩ. Teero tiirã, mama netõnẽre quetire buea. Tee quetire basocãre buera, “ate jóariguere tiyã” jĩ bueria; “Espiritu Santo boorẽpere tiyã” jĩ buea. Dutirẽ jóariguere tiihẽra pecamepũ wáacua. Espiritu Santope catirẽ petihẽre ticogũ niĩ.

⁷ Cõãmacũ Moisére cũũ dutirẽ cũũriguere ticogu, ãtãpĩpũ jóayigu. Tee dutirẽ marĩ netõnucãre wapa siãcõãdutire niyiro. Marĩrẽ siãcõãdutire niipacaro, ãñunetõjõãre niyiro; asibatẽremena jeayiro. Moiséya diapóacã bayiró asibatẽyiro. Teero tiirã, Israelya põna macãrã cũũya diapóare ññacõãtumasĩriyira. Jõõpemena cũũ asibatẽre petiwãyiro. Tee dutirẽ ãñurẽ niyiro. ⁸ Toorã nemorõ Espiritu Santo basocãmẽna niĩãdare quetipe ãñunemoã. ⁹ Tee dutirẽ “basocã netõnucãrãrẽ ñañarõ tiãdacu” jĩrigue asibatẽremena jeayiro; ãñunetõjõãre niyiro. Toorã nemorõ “Cõãmacũ basocãre ‘ãñurãrã niĩya’ jĩ ññagũdaqui” jĩrẽ quetipe ãñunemoã. ¹⁰ Tee ãñunemorere marĩ ãñurõ ññarĩpereja, tee dutirẽ ãñurẽ asibatẽremena jearigupe buri niirẽ putãjãã sãa. ¹¹ Tee dutirẽ ãñurẽ asibatẽremena jearigupe petiãdare niyiro. ãñunemorepe petiãdare niĩã. Teero tiirõ, tee dutirẽ nemorõ ãñunetõnucãã.

¹² Ɖsā petiriadarere cotera, usenyuetoaa. Teero tiirá, diamacá, cuiro manirõ wedea. ¹³ Ɖsā Moisés tiirõbiro tiiria. Cũya diapõa asibatere “máata petiádadu” jĩgũ, suti caseromena búatoyigu, Israelya põna macará tee petiwári ññarijããrõ jĩgũ. ¹⁴ Cũã tuoriyira. Atitõcãrẽ tee bũcu dutirere bueri tuorá, tuoriya. Tiisuti caserora Cõãmacũ asibatere búatorobiro niitooa cũãrẽ. Teero tiirá, netõnerẽ maquẽrẽ tuoriya. Jesurẽ padeorĩpereja, Cõãmacũ cũãrẽ tuorĩ tiiquĩ. ¹⁵ Atitõcãrẽ Moisés jóariguere bueri tuorá, tuoriya. Cũã tuomasĩre suti casero búatorobiro nijãã ména. ¹⁶ Marĩ Ɖpãrẽ padeogúno dícu tuoquĩ. Cõãmacũ cũãrẽ tuorĩ tiiquĩ; tiicasero pãõrõbiro wáacu sũcã. ¹⁷ Marĩ Ɖpũ, Espiritu Santomena sícũrã niĩ. Teero tiirá, Espiritu Santo marĩmena niirĩ, marĩ cãmotáro manirõ Jesuména ãñurõ niimasĩã. ¹⁸ Teero tiirá, marĩ niipetira dupupu búatori casero manirã nijĩrã, cũũ ãñurõ asibatere ññamasĩã.* Teero tiirá, jõõpemenã cũũbiro wára tia; cũũyere cõõnemõã. Tee niã marĩ Ɖpũ tiirẽ. Cũãrã, Espiritu Santomena sícũrã niĩ.

4

¹ Cõãmacũ ãsãrẽ ãñurõ tiigú, Jesuyẽ quetire wedeadarare cũũrigũ niĩwĩ. Teero tiirá, wãcũtutuhera niiria. ² Bobooro tiirere, basocã ññahẽrõpu ññãnarẽ tiirere doo niã. Cõãmacũyẽ quetire jĩĩditoremã wederia. Teero jĩĩrõno tiirá, tee quetire wasorõ manirõ, diamacá wedea. Teeména Cõãmacũ ññacorõpũrẽ ãsã wederere basocã “diamacũrã wedeeya” jĩĩ wãcũrĩ booa. ³ Basocãrẽ netõnerẽ quetire ãsã wederi, ãpẽrã cũã wãcũrere búatonorirabiro niicua; tuoricua. Tee quetire tuohẽrano pecamepu wáaadara niicua. ⁴ Cũã padeohere wapa atibãreco macará õpũ Satanás cũãrẽ tuoñemasĩhẽrã wári tiiquĩ. Teero tiirá, basocãrẽ netõnerẽ queti bóere niipacari, ññamasĩricua. “Cristo ãñunetõjõãgũ Cõãmacũ niirere ãñogú niĩ” jĩĩrere tuomasĩricua. ⁵ Ɖsã basocãrẽ wedera, “biro niã ãsãjã” jĩĩ wederia; “Jesucristo basocã Ɖpũ niĩ” jĩĩrere wedea. Ɖsãyẽpereja wedera, “Jesurẽ maĩremã muãrẽ padecotera niã” jĩĩ wedea. ⁶ Biro niã: Cõãmacũ basirora sicutõpu atibãreco ñãñĩãrõ niimiriguere bóeri tiirigu niĩwĩ. Teerẽ tiirõbiro cũũrã marĩyẽ yeeripũnarĩpu bóeri tiirigu niĩwĩ. Teero tiirá, marĩ Cristore masĩremã Cõãmacũ ãñurõ niirecutirere masĩã.

Marĩyẽ Ɖpũãrĩ mama Ɖpũãrĩmena wasoádadu

⁷ Ɖsã Cõãmacũyẽ queti wederã búri niirã niã. Diiména tiirẽparũ wapapacãrẽ posecutĩreparabiro niã. Teero tiigú, Cõãmacũ ãsã wederemã cũũ tutuarere ãñoquĩ. Ɖsã basiro tutuare cõoria. ⁸ Pee ññãnarere netõpacãra, bayirõ peti wãcũpatiria. Wãcũpatipacara, “¿deero wáaadariye?” jĩĩria. ⁹ Basocã ãsãrẽ ññãnarõ tiidugãpacari, Cõãmacũ ãsãrẽ cõãwarii. Ɖsãrẽ páanecõãcũpacara, siãriya. ¹⁰ Ɖsã noo wáro Jesurẽ siãriõbirora ãsãcãrẽ siãjãmiwã. Ɖsã ññãnarõ netõrõ niipacara, catia. Teero tiigú, Jesús cũũ catirere ãsãmena ãñoĩ. ¹¹ Ɖsã catirõ jeatuaro Jesuyẽ quetire wederẽ wapa siãrĩquio niã. Teeména Jesús ãsãyẽ Ɖpũãrĩ boaadare Ɖpũãrĩmena cũũ catirere ãñoĩ. ¹² Ɖsãpere siãrĩquio niã. Muãpe catirẽ petihere buaa.

¹³ Cõãmacũyẽ queti jóaripũpu biro jóanoã: “Yũũ padeowã; teero tiigú, wedesewũ”. Teerora jĩĩã ãsãcã: Ɖsã padeoã; teero tiirã, wedesã. ¹⁴ Ɖsã aterẽ masĩjĩrã, wedesã: Cõãmacũ Jesús marĩ Ɖpũrẽ diarigupũrẽ masõrigũ niĩwĩ. Teero tiigú, ãsãcãrẽ cũũmena masõgũdaqũ. Ɖsãrẽ, muãrẽ sícãrõmã cũũ putõpu néewagũdaqũ. ¹⁵ Ɖsã muãyẽ ãñurẽ niĩadarere boosãrã, niipetire ãsã ññãnarõ netõrere nucãjãã. Teeména ãpẽrãcã Cõãmacũ ãñurẽ ticorere masĩjĩrã, cũũrẽ usenire ticoadacua. Jõõpemenã pau peti cũũrẽ usenire tico, “ãñunetõjõãgũ niĩ” jĩĩnemõãdadua.

¹⁶ Teero tiirá, wãcũtutuarucujãã. Sotoãpere bũtoã wãapacara, popeapũrẽ búrecoricõrõ nemorõ tutuanemõã. ¹⁷ Biro wãcũã: Ɖsã atibãrecomũ ññãnarõ netõrẽ máata petiádarẽ niã. Tee ññãnarõ netõrẽ wapa apeyẽ nemorõ ãñurẽ buãádadu. Bayirõ useniremã cũũ putõpu niirucujããdadu. ¹⁸ Ɖsãrẽ baurocã wáarere wãcũnũnuseria. Bauhẽrepere wãcũnũnuseria. Baurocã wáare petiádadu. Bauhẽrepe niirucujããdadu.

5

¹ Marĩyẽ Ɖpũãrĩ muĩ wiseri marĩ niirẽ wiseribiro niã. Tee wiseri tiirõbiro marĩyẽ Ɖpũãrĩ boaadacu. Cõãmacũpẽrẽ ãmuãsepu ãñurẽ wiseri petiriadarere quẽnoyũetoaqui. Tee wiseri basocã tiirigũ mee niicu. ² Ate diamacũrã niã: Marĩ ãnopũ niirã, ññãnarõ tugueñaã, ãmuãse niirĩ wiipũ wáadugara. ³ Tiwiwĩ sutirõ tiirõbiro cãmotádadu, sutimanĩrãbiro niirijããrõ jĩĩrã. ⁴ Marĩ atibãrecomũrẽrẽ ate Ɖpũãrĩmena ññãnarõ netõã. Teero tiirã, ññãnarõ tugueñaã. Marĩyẽ Ɖpũãrĩrẽ cõãdugara mee teero jĩĩã, ãmuãsepu niĩãdare Ɖpũãrĩpere wasorĩ boorã. Tee niirucudari Ɖpũãrĩ wasorĩ, boãdari Ɖpũãrĩ petiádadu. ⁵ Cõãmacũrã marĩrẽ teero wáaadare

* 3:18 O “cũũ ãñurõ asibatere ãñomasĩã”.

quēnoyúerigu niíwī. Cūū marīrē añurō tiíadarere masísuguedutigu, Espíritu Santore ticodiosuguerigu niíwī.

⁶ Teero tiirá, padeorucúa. Ateré masíā: *Ūsā* ate òpūūrīmena niirā, Cōāmacūmena niiria ména. ⁷ Cūūrē ñnaripacara, cūū jīrīguere padeonunúsea; teeména niíā. ⁸ Teero tiirá, ateré wācūrā, padeóa: Ate òpūūrīrē cōājādugamiga, Cōāmacūmena niirā wáadugara. Cūūmena niirī, teemorō añuniādacu. ⁹ Teero tiirá, ate òpūūrīmena niirā, o niirucuađare òpūūrīmena niirācā, Cōāmacūrē teerora usenirī tiirucújādugaga. ¹⁰ Cristo wapa tiíadari bureco jeari, marī niipetira toopú niíadacu. Basocácōrōrē marīye òpūūrīpū tiirīguere Cristo masíqui. *Āpērā* añurere ñeēadacua; *āpērāpē* ñañarere ñeēadacua.

Cōāmacūmena añurō niirecutire maquē

¹¹ *Ūsā* teeré masíjīrā, marī òpūrē quioníremena ñnarā, basocáre “*ūsā* wederere diamacú maquē niíā” jīī pñarī tiia. Cōāmacūpe *ūsārē* masítoai. Múācārē teerora *ūsārē* masírī booa. ¹² *Ūsā* basiro *ūsāye* maquērē añurō wedesera mee tiia sūcā. *Ūsārē* añurō masí, useniremena wācūrā ò jīīgū, múārē jóaa. Teeré masírā, *āpērā* buerī basoca *ūsārē* ñañarō wedeseri, múā cūārē yuūmasiādacu. Cūā sotoá maquē dīcu baurere wācūrā, yeeripūna maquērē wācūhērā niicua. ¹³ Múā *ūsārē* “*mecūrā tiíya*” jīībocu. *Ūsāpe* “Cōāmacū booró tiirā tiia” jīī yuūadacu. Múā apetőre *ūsārē* “*mecūrīya*” jīībocu. *Ūsāpe* “múā añurō niíadarere boosárā, teero tiia” jīī yuūadacu. ¹⁴ Cristo *ūsārē* marī ñnarā, cūū dutirere tiia. Ateré masínoā: Sīcū niipetirare diabosarigu niíwī. Teero tiirá, niipetira cūūmena diarira tiiróbiro putuájīyu. ¹⁵ Cristo niipetirare diabosarigu niíwī. Catirē petihérecē cūorā cūā booró tiirījāārō jīīgū, teero tiirīgu niíwī. Cūū boorépepe tiiró jīīgū, cūārē dia masābosarigu niíwī. ¹⁶ Teero tiirá, *ūsā* basocáre ñña, wācūrā, atibúreco macārā wācūrōbirora wācūria. Too sugueropure *ūsā* Cristore atibúreco macārā wācūrōbirora wācūmiwā. Mecūtīgārē teero cūūrē wācūria sáa. ¹⁷ Cristo cūūmena niigánorē cūū niirecutirere wasorí tiiquí. Cūū too suguerō tiirīguere tiinemórīqui sáa; mama dīcu niicu cūūpure.

¹⁸ Cōāmacūrā niipetirere teero wáari tiiquí. Cūūrā Cristo diariguemena *ūsārē* cūūmena añurō niirecutiri tiirīgu niíwī. Niipetirare teero niirī boogú, *ūsārē* cūūye quetire wededutigu cūūrīgu niíwī. ¹⁹ Tee queti biiro niíā: Cōāmacū Cristo diariguemena atibúreco macārārē cūūmena añurō niirecutiadarere cūūrīgu niíwī. Cūā ñañarē tiirere petirī tiirīgu niíwī. Niipetirare cūūmena añurō niirecutiri boogú, *ūsārē* cūūye quetire wededutigu cūūrīgu niíwī. ²⁰ Teero tiigú, Cōāmacū *ūsārē* Cristore wasorá niirō jīīgū, ticocorīgu niíwī. Cōāmacū *ūsā* wederémēna basocáre boocói. Teero tiirá, Cristo wāmemēna Cōāmacūmena basocáre añurō niirecutidutia. ²¹ Cristo pēerogā ñañarē tiirīpacari, Cōāmacūpe marī ñañarē tiiré wapa cūūrē ñañarē tiirīgubiro ñañarō netōrī tiirīgu niíwī. Teero tiirīguemēna marī Cristomēna niirī, Cōāmacū marīrē wapa cuohérecē tiiróbiro ññai.

6

¹ *Ūsā* Cōāmacūyere padeapuri basoca niíjīrā, “cūū múārē añurē ticorere teero ññacōārījāña” jīīā. ² Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jīī jóanoā:

Cōāmacū ateré jīīī:

“Yuū basocáre añurō tiiríto niirī, muū sārīguere tuowú.

Yuū netōnéri bureco niirī, muūrē tiípuwu”,*

jīī jóanoā. Tuoyá. Mecūtīgā cūū teero tiiríto niíā. Mecūtīgā cūū netōnéri bureco niíā.

³ *Āpērārē* *ūsā* Cōāmacūyere paderere ñañarō wedeseri booria. Teero tiirá, basocáre ñañarē tiíñoria, “Cōāmacūrē padeorībocua” jīīrā. ⁴ Biirope tiia: Niipetire *ūsā* tiirémēna, *ūsārē* wáaremēna “Cōāmacūyere paderá niíā” jīīrere ēñoā. *Ūsārē* merēā wáari, nūcājāā; apető bayiró ñañarō netōā; *ūsārē* apeyenó dusaa; wisiore tugueñaā; ⁵ *ūsārē* tñañaāya; peresu wīpū sōnecoya; acaribitūre wáaa; bayiró padea; apetőre cāniría; teero biiri juabóaa. ⁶ *Āpērārē* ñañarō tiiría; diamacú maquērē masíā; *ūsārē* merēā wáari, potocórō manirō niíā; *āpērārē* bóaneō ññai; Espíritu Santo tiíápuremena padea; *āpērārē* jīīdītoro manirō maíā; ⁷ diamacúrā wedea; Cōāmacū tutuarere cuoa. *Ūsā* Cōāmacūyere paderá surarabiro niíā. *Ūsā* wāmocutire *ūsā* diamacú tiiré niíā. Teeména surara cāmerīsīārā wáarabiro Cōāmacūyere wedera wáaa; *ūsārē* cāmotádugara *ūsārē* docacūmuri tiimasírīya. ⁸ *Āpērā* *ūsārē* padeorémēna ññaāya; *āpērāpē* padeorīya. *Āpērā* *ūsārē* añurō wedeseya; *āpērāpē* ñañarō wedeseya. *Ūsā* diamacú maquērē wedepacari, *āpērā* *ūsārē* “jīīdītoro basoca niíīya” jīī ññaāya. ⁹ Niipetira *ūsārē* masípacara, síquerā *ūsārē* ññamasíhērā tiiróbiro ññaāya. Apetőre *ūsārē* síādugápacari, niirucua. Cūā *ūsārē* ñañarō tiipacára, síārīya. ¹⁰ *Ūsā* bóaneópacara, usenirucujāā. *Ūsā*

* 6:2 Isaías 49.8.

apeyeno cʉoripacara, ũsā bueremena āpērārē pee cʉorābīro niirī tiia. Apeyeno cʉoripacara, niipetire cʉorābīro niā.

¹¹ Yāa wedera Corinto macārā, yayiōro manirō múārē ũsā wācūrere wedepetijāā. ũsā múārē bayirō mairere ēñoā. ¹² Cāmerī mairé manirī, múāye wapa niā; ũsāpe múārē bayirō maīmīā. ¹³ Sīcū cūū pōnarē wederobirora yuucā múārē wedeguda: ũsā múārē diamacū maīrōbirora múācā ũsārē maīñā.

Marī Cōāmacūwībīro niā

¹⁴ Jesurē padeohēramena cāmeyiorjāñā. Diamacū tiirā diamacū tiihēramena niimasīricua. Bóeropu niirā naītīārōpu niirāmena niimasīricua. ¹⁵ Cristocā Satanāmena sīcārībīro wācūricua. Teerora sīcā padeogá, padeohégumena sīcārībīro wācūricua. ¹⁶ Cōāmacūwīipure Cōāmacū dícare padeorō booa; weerirare padeorjārō booa. Marīpe Cōāmacū catirucugumena niijrā, Cōāmacūwībīro niā. Cūū basiro biiro jīrigu niiwī:

“Cūāmena niigūdacu; cūā watoapu cāmesāgūdacu.

Yuu cūā Ōpū niigūdacu; cūā yāara niīadacua.†

¹⁷ Teero tiirā, ñañarā putopu niimiārira witiwajōāñā”, jīī marī Ōpū.

“Niipetire ñañarē tiirere tiirjāñā.‡

Teero tiirī, yuu múārē ñeegūda.

¹⁸ Yuu múā Pacu niigūda;

múā yuu pōna niīadacu”, jīī marī Ōpū tutuanetōjōāgū.§

7

¹ Teero tiirā, yāa wedera, yuu maīrā, Cōāmacū “teero tiigáda” jīriguere masīrā, niipetire marī ñañarē tiirere duujāāda. Marīye ōpūūrīrē ñañorere, marī wācūrē ñañorere duuáda. Cōāmacūrē quioniremena padeojrā, cūū booré dícare tiíada.

Corinto macārā wācūre wasorigue

² ũsārē maīñā. Sīcārī múārē ñañarō tiirīwu; múā padeorēcārē ñañorīwu; múāyere jīīditoremēna néerīwu. ³ Yuu múārē “wapa cʉorā niīya” jīīgū mee tiia. Yuu too suguero jīīrobirora múārē maīā. Teero tiirā, marī catira, sīcārōmēna niā. Diaracā, sīcārōmēna niirucudacu. ⁴ Yuu múā āñurō tiirē quetire tuogú, “teerora tiirucúadacua” jīī wācūwū. Āpērārē múā āñurō tiirere useniremena wedea. Teero tiigú, ñañarō netōpacá, wācūtutua, bayirō useniā.

⁵ Macedoniapu coerī sīro, ũsā yeerisāre buarīwu. ũsā noo wáaro ñañarō netōwū. Āpērā ũsāmena cāmerī cúasodugawa. Múā ũsā buerirare wācūgū, bayirō wācūpatiwa. ⁶ Cōāmacū bóaneōremēna niirārē wācūtutuari tiigúpe Tito ũsā putopu jearēmēna ũsārē wācūtutuari tiiwī. ⁷ Cūū jearēmēna dícu wācūtutuariwu. Múā cūūrē wācūtutuari tiiriguere tuorā, nemorō wācūtutuanemowū. Múā yuure ñnadugarere, múā wācūpatiriguere, múā yuure wācūrere wedewī. Teeré tuogú, toorā nemorō useninemowū.

⁸ Yuu múā ñañarē tiirere múārē jóaripūmena múārē bóaneōrā niirī tiiwū. Mecūtīgārē teeré wācūpatiria. Too suguero “yuu jóaheri āñunibojlyu” jīī wācūmwū. Teeré mecūtīgā wācūria. Múārē bóaneōrī tiipacá, yoari bóaneōrī tiirjīyu. ⁹ Mecūtīgā yuu useniā. Múā bóaneōriguere wācūgū mee useniā. Múā bayirō bóaneōriguepe múārē wācūpati, wasorī tiiyiro. Teero tiigú, useniā. Cōāmacū boorōbirora múā ñañarē tiiriguere wācū, bóaneōyiro. Teero tiirō, ũsā múārē jóacōripū múārē ñañarō tiirjīyu. ¹⁰ Marī Cōāmacū boorōbirora bóaneōrā, wācūpati, wasoa. Teemēna netōnoōā. Too sīro “ñañarē tiitú” jīīña manīā. Atibāreco macārāpe cūā ñañarē tiirīgumēna bóaneōjācua. Bóaneōpacara, pecamepu wáacua. ¹¹ Múāpe Cōāmacū tusarōbirora bóaneōrī, ate āñurē putuáyiro: Múā watoapu wáariguere “quēnoāda” jīīyiro; “too sugueropure marī diamacū tiirjīyu; mecūtīgā diamacū tiia sáa”, jīīyiro; múā watoapu wáariguere múā yoari teero ññariguere wācūrā, cúayiro; “Cōāmacū marīrē ñañarō tiibóqui”, jīī wācūrā, cuijōāyiro; yuu múārē ññagū wáari booáyiro; diamacū maquērē tiidugáayiro; “ñañarē tiigúre diamacū ñañarō tiíadacu”, jīīyiro. Niipetire teero múā tiirēmēna múā wapa cʉohēre ēñooyiro. ¹² Teero tiigú, múārē jóagu, ñañarē tiirīguyere, teero biiri ñañarē tiinógūye dícare wācūriwu. Múāye niīadarere bayirō wācūwū. Múā Cōāmacū ññacoropu ũsārē bayirō maīā sáa. Teeré masīdutigu múārē jóawu. ¹³ Teero tiirā, múā āñurō tiirēmēna ũsā wācūtutuawu.

Teero wācūtutuara, Tito bayirō usenirī ññarā, niipetire teero múā useninemowū. Múā niipetirapara cūūrē āñurō tuagneñarī tiirīra niiwū. ¹⁴ Tito múā putopu wáadari suguero, yuu múāmēna usenirere cūārē wedewu. Cūū toopú jearī, yuu jīīrobirora wáayiro. Niipetirere ũsā múārē wederiguere diamacūrā wedewu. Teerora ũsā Titore múāye maquērē wederiguēcā

† 6:16 Levítico 26.1; Ezequiel 37.27. ‡ 6:17 Isaias 52.11. § 6:18 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13.

diamacárá niiwā. ¹⁵ Múá cūārē quioníremena bocayiro. Cūū dutirére yuuyiro. Múá teero tiiriguere wácūgū, múārē nemoró maínetōneí. ¹⁶ Yuu múārē padeóa; “añuró tiíadacua” jīgū, bayiró useniā.

8

Ticodugaro jeatuaro ticodutire

¹ Yáa wedera, usā ateré múārē masíri boogá: Macedoniapu Jesuré padeoré pōnarí macārārē Cōāmacū añuré ticorigu niiwí. ² Cúá bayiró ñañarō netōpacára, diamacú tiiríra niiwā. Teero ñañarō netōpacára, bayiró useniwā. Cúá bóaneorā peti niipacara, pee apeyé cuorá tiiróbiro āpērārē añuró tiíapuwa. ³ Cúá booró cúá cuoró jeatuaro cúá cuorére ticowa. Cúá “ticoada” jīñariro nemoró ticowa. Yuu cúārē teero tiirí ñawā. ⁴ Ūsārē sicārí mee biiro jīwā: “Cōāmacūrē padeorá bóaneorārē ūsācā niyerure ticoada”, jīwā. ⁵ Cúá ūsā wácūriro nemoró tiíwá. Cúá marí Ōpārē “mūu booré dícuere tiíada” jīsuguewa. Too síro ūsārē “múá dutirére tiíada Cōāmacū booróbirora” jīwā. ⁶ Teero tiirá, ūsā Titore múá putopu wáadutia. Cūū too sugueropu múá puto niigū, niyerure néōnacāyigu. Teeré peotídutira cūārē ticocoa. Teero tiirá, múá añuró useniremena néōnacāyiguere diamacú tii yaponóadacu. ⁷ Múá niipetirere añuró tia: Añuró padeóa; Cōāmacūyere añuró buea; teeré añuró masíā; useniremena añuró tia; ūsārē maíā. Múá tee niipetirere añuró tiiróbirora niyeru ticorécārē teerora tiiyá.

⁸ Teeré jīgū, múārē dutiré peti tiiróbiro jīgū mee tiía. Yuu múārē “apemacārí macārā useniremena niyeru néōtoawa, āpērārē tiíápura” jī wedegu, ateré masídugaga: “¿Múácā bóaneorārē maírére ēñōdarí cúārē tiíápuremena?” ⁹ Marí Ōpū Jesucristo maríre añuró tiiriguere múá masíā: Cūū niipetire cuogú niipacu, maríye añuré niíadarere booságū, bóaneogūbиро wáarigu niiwí. Cūū bóaneogū wáariguemena marípere pee cuorábiro wáari tiirigu niiwí.

¹⁰ Múārē añuró niirí boogá, yuu wácūrere múārē jīgūda. Biiro niíā: Iicūamena múá apemacá macārā suguero niyeru néōnacāriira niiwā. Teeré néorā, useniremena néōriira niiwā. ¹¹ Teero tiirá, múá tiinucārirobirora tii yaponóña. Múá useniremena “ticoada” jīrirobirora teerora tii yaponóña. Múá ticodugaro jeatuaro ticoya. ¹² Marí diamacárá ticodugari, marí ticodugaro jeatuaro ticori, Cōāmacū teeména useniqui. Marí cuohérere Cōāmacū sáiríqui.

¹³ Múá āpērārē tiíapujírā, múāpere cuohéra putuári booríā. ¹⁴ Sicāríburo cuorí booa. Mecūtígā múá cuorémena cúá boorére tiíapua. Too síropu cúācā cúá cuorémena múá boorére tiíapuadacua. Teero tiirá, sicāríburo cuoáadacu. ¹⁵ Tee Cōāmacūye jóaripūpu biiro jóanoā: “Pee seerigucā cuonetōriwi; péerogā seerigucārē ducaríwu”,* jī jóanoā.

Tito cūū menamacārāmena Corintopu wáaadare

¹⁶ Yuu múāye maquērē wácūā. Yuu wácūróbirora Titocārē Cōāmacū wácūrí tiiyigu. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoa. ¹⁷ Yuu Titore “Corinto macārārē ñagū wáaya” jīrí, máata yuuywi. Mecūtígārē cūū múārē ññadugajígū, cūū añuró túsarómena múá putopu wáagudaqui. ¹⁸ Titomena āpí ticocoadacu. Cūū maríya wedegu nií. Niipetira Jesuré padeoré pōnarí macārā cūārē biiro wedeseya: “Cūū Jesuyé quetire añuró wedei”, jīñya. ¹⁹ Apeyecārē, Jesuré padeoré pōnarí macārā cúārē beserira niiwā, ūsāmena niyeru néōriguere néewadutira. Ūsā bóaneorārē niyerure ticora, marí Ōpārē añuró wedesedutira, teero ticoa. Teero biiri ūsā useniremena tiíapudugarere ēñorā, teero tiía. ²⁰ Ūsā pairó niyeru néōriguere néewara, basocá ūsārē “niyeru tiidíjyū” jīrí booríā. ²¹ Teero tiirá, ūsā marí Ōpū, teero biiri basocá ññacoropure diamacú tiidugáa.

²² Cúāmena āpí maríya wedegucārē ticoconemoā. Cūū bayiró tiíapudugarere ūsārē naírō ēñowí. Mecūtígārē múārē “cúā diamacárá tiíadacua” jīgū, nemoró tiíapudugai. ²³ Titoye maquērē āpērā sáñarí, biiro jīñā: “Pablo menamacū cūāmena padegú ūsārē tiíapugu nií”, jīñā. Āpērā puarārē sáñarípereja, biiro jīñā: “Jesuré padeoré pōnarí macārā cúā ticocorira niíya. Cúā tiirémena Cristore añuró wedeseri tiíya”, jīñā. ²⁴ Teero tiirá, maíremena cúārē bocaya. Múá teero tiirí, Jesuré padeoré pōnarí macārā múá maírére tuoáadacua. Ūsā cúārē biiro jīwā: “Corinto macārā basocáre añuró bocaaya”, jīwā. Múá teero tiirí tuorá, cúā ūsā jīriguere “diamacárá niíyū” jīñadacua.

9

Niyeru néōre

* 8:15 Éxodo 16.18.

¹ Múã niyeru néõrere Jesurê padeoräre ticoadare maquêrê jóanemoria; múã masítoaa. ² Yũũ múã tiápudugarere masítoaa. Ußeniremena Macedonia macârärê biiro wedea: “Iicãmamena Acaya* dita macârã ‘tiápuada’ jĩñucãwã”, jĩ wedea. Teerê tuorã, pau Macedonia macârã “úsãcã tiápuada” jĩwã. ³ Teero niipacari, Titore cãũ menamacârãmena múã putopu ticocoguda. Yũũ Macedonia macârärê jĩrigrue diamacú wáari booa. Yũũ “Corinto macârã niyeru néõ, цоууеаdаcua” jĩwã. ⁴ Apetó yũũ múã putopu wáari, Macedonia macârã yũũmena wáabocua. Ušã toopú jeara, múã niyeru néõhêrã niirĩ buajeadugariga. Yũũ “cúã néõtoajĩya” jĩrigrue wapa bayiró bobooro wáabocu. Múãcã teerora bobobócu. ⁵ Teero tiigú, yũũ biiro wãcũã: Yũũ múã putopu wáaadari suguero, Titocârê wáadutia. Cúã múã “ticoada” jĩ néõrere quẽnosugueadacua. Cúã teero tiirí, úsã jeaadari suguero, múã cuotóaadacu. Teero tiirã, ãpêrã múãrê “ticoaya” jĩripacari, múã wãcũrõ ticoadacu.

⁶ Múã ateré wãcũña: Oteri basocu péerogã oteri, péerogã ducacutiri ññaqui. Pee oterigupeja pee ducacutiri ññaqui. ⁷ Marĩ “nocõrõ ticoguda” jĩ tugueñarõcõrõ ticooro booa. Marĩ ticoogahera, o ãpêrã ticodutiri ññañarõ tugueñarã, ticorijãrõ booa. Ußeniremena ticoräre Cõãmacú maĩquí. ⁸ Cõãmacú niipetire ãñurê múãrê ticonemomasĩ. Cũũ teero tiirí, múãrê dusariadacu. Múãrê ticorémema múãpe ãpêrãrê tiápumasĩadacu. ⁹ Tee Cõãmacúye quieti jóaripũpu biiro jóanoã:

Ññugú bóaneõrãrê ãñurõ ticoqui.

Teero tiirõ, cãũ ãñurõ tiirê niirucujãadacu,†

jĩ jóanoã. ¹⁰ Cõãmacũrã niirĩ oteréperie ticogú, teero biiri yaarére ticogú. Tee tiirõbiro cãũrã múãcãrê niipetire múã cuoãdãre ticogudaqui. Oteréperi wii ducacutirobiro múã cuorere nemoró wáari tiigúdaqui. Teeména múã ãpêrãrê ãñurõ tiápumasĩadacu. ¹¹ Teero tiirã, pee cuojĩrã, ãpêrãrê tiápuadacu. Múã ticorere úsã ticobosari, tee niyerure ñeerã Cõãmacũrê usenire ticoadacua. ¹² Múã Cõãmacũrê padeorã bóaneõrãrê tiápura, cúãrê dusarê dicure ticora mee tia; Cõãmacũrê usenire ticora tia. ¹³ Múã cúãrê tiápuremena múã Cristoyere padeorere, cúãrê yũũrere eñoã. Cúã teerê ññarã, Cõãmacũrê usenire ticoadacua. Teero biiri múã cúãrê, niipetirare tiápuri ññarã, teerê tiádacua. ¹⁴ Cúãcã Cõãmacú múãrê ãñurõ tiirere ññarã, bayiró maĩrémena Cõãmacũrê múãye niĩãdarere sãibosãadacu. ¹⁵ Cũũ marĩrê ticorigue ãñunetõjõãre niĩã. Tee ãñunetõjõãre dee jĩ wedesemasĩña maniã. Teero tiirã, Cõãmacũrê usenire ticoada.

10

Pablo “apóstol niĩã” jĩ wederigue

¹ Yũũ Pablo múãrê tiidutiguda. Yũũrã niĩã basocã biiro jĩ wãcũnorigu: “Cũũ marĩmena niigú, búri niigúburo wedesei; marĩrê jóagupe, tutuaromena jóai”, jĩcua. Múã Cristo niirecutirere masĩã; cãũ bóaneõ ññarémema tiidutiigu. ² Teero tiigú, yũũ cãũ tiirõbiro niidugagu, ateré múãrê tiidutia: Yũũ múã putopu jeari, múã siquerãmema tutuaromena wedeseri tiirjãña. Siquerã múã menamacârã úsãrê biiro jĩãyira: “Cúã atibáreco macârã tiirõbiro Cõãmacú boorê tiiricua”, jĩãyira. Yũũ teero jĩãñorê diamacãrã tutuaromena wedeseguda. ³ Ušã atibárecopu niipacara, atibáreco macãrãbiro cãmẽrĩquẽria; Cõãmacú wãmocutire ticorémenepe cãmẽrĩquẽã. ⁴ Ušã wãmocutire atibáreco maquẽ mee niĩã; ãmuãse maquẽ, Cõãmacú tutuare cuorépe niĩã. Teeména ññañarê tutuarere docacũmurĩ tia. ⁵ Cõãmacú wãmocutiremena basocã cúã wãcũremena buerere diocóã. Cúã wederémema múãrê pãnarĩ tiidugácu; múã Cõãmacũrê masĩrĩ boorĩcua. Ušã cúã buerere diocóari siro, Jesús boorépepe cúãrê tiidutia. ⁶ Múã Cristo dutirere ãñurõ yũũrĩ ññañari siro, úsã biiro tiimasĩadacu: Niipetira netõncãrãrê ññañarõ tiádacu.

⁷ Múã sotoã maquẽ dicure ññaã. “Cristomena niĩã” jĩgũno ateré masĩrõ booa: Cũũ diamacú Cristomena niigú, “Pablocã Cristomenarã niĩya” jĩ masĩgúdaqui. ⁸ Yũũ múãrê wedegu, úsã dutirere “jĩñemosãñu wedetu” jĩpacu, boborã. Marĩ Opã úsãrê tee dutirere ticorigu niirwĩ, múã cúãrê padeonemõãrõ jĩgũ. Múã padeorere ññañõãrõ jĩgũ mee tee dutirere ticorigu niirwĩ. ⁹ Yũũ jóarepũrĩmena múãrê ucũãdutigu mee jóaa. ¹⁰ ãpêrã yũũre biiro jĩcua: “Cũũ jóare bayiró tutuaromena dutia. Cũũ baurocãpereja tutuhegubiro bauwi. Cũũ wedeserecãrê bayiró tussaya maniã”, jĩcua. ¹¹ Yũũre teero jĩrãno ateré masĩrõ booa: Ušã yoaropu niirã jóacorirobirora múã putopu jearacã, teerora tutuaromena wedeseadacu.

¹² Siquerã múã watoapu niirã cúã basiro cãmẽrĩ padeorã biiro jĩcua: “Marĩpeja ãñurõ tia”, jĩ cãmẽrĩ wedesecua. Teero jĩ wedesepacara, masĩricua. Ušãpe cúã tiirõbiro úsã ãñurõ tiirere péerogã wedesefãria; yũũ tiirê cúã tiirémema queodugãria. ¹³ Ušã tiirĩguere

* 9:2 Corinto Acaya ditapu niiryoro. † 9:9 Salmo 112.9.

jñnemosãnu wederia. Cõamacũ ãsãrê Cristoye quetire wededutirigu niwĩ. Cãu tiidutĩre dicure tia. Cũrã ãsãrê múã putopucãrê tee quetire wededutirigu niwĩ. ¹⁴ Teero tiirã, múã putopu wãara, Cõamacũ wãadutiheropu wãara mee tia. Múãmena niisugewu. Ësãrã múãrê ãnurê “Cristo basocãre netõnêi” jĩrê quetire wedesugewu. ¹⁵ Ësãrê Cõamacũ wededutigu cũũro jeaturo wedea. Æpêrã tiiriguepure “yuu tiirigue niã” jĩria. Teero jĩrõno tiirã, múãrê padeonemõrĩ tiidugãa. Múã padeonemõrĩ ñnarã, ãsã múãrê nemorõ buemasĩã. Cõamacũ ãsãrê cũũro jeaturo bueadacu. ¹⁶ Too siro múã nemorõ niirê macãrĩpu Jesuyê quetire wedeguda. Cũũye quetire wedeya manirê macãrĩpu wãadugaga. Æpêrã cãã paderigepure “yuu paderê niã” jĩdugagegu, teero tiidugãa.

¹⁷ Cõamacũye queti jõaripũpu aterê jóanoã: “ ‘Yuuja ãñunetõjõãgũ niã; biiro tiigũno niã’ jĩdugagegu jĩrĩjãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marĩ Òpũ ãñunetõjõãgũ niĩ; biiro tiirigu niwĩ’, jĩrõ booa”,* jĩ jóanoã. ¹⁸ Sicũ cãũ basiro wedeseгу “yuu ãñurõ tia” jĩgãrê “cãũ ãñugũ niĩ” jĩmasĩña maniã. Marĩ Òpũ sicãnorê “ãñugũ niĩ” jĩrĩ, ãñugũ peti niĩ.

11

Pablo jĩditori buerĩ basocare jĩrigue

¹ Mecũtigã múãrê yêe maquêrê wededugaripacu, wedeguda. Yêe maquêrê wedegu, jĩãmagũ tiirõbiro tugueñaã. Yuu jóarere paasutiro manirõ bueri boogã. ² Cõamacũ cãũ põnarê ãpĩrê padeorĩ boorĩqui. Cãũ múãrê doerobirora yuucã múãrê doea. Múã yuu Cristoyere wederi tuorã, padeowã. Teero tiigũ, Cristo múã manũ niigũdubiro niĩ. Múã sicõ numiõ manucũtigodo tiirõbiro niã. Sicõ numiõrê ñnarê manigõrê wiyagũdubiro múãrê wiyadugãga. ³ Teero wiyadugãpacu, Evare wãaribirora múãcãrê “wãabocu” jĩgũ, bayirõ wãcũã. Pino ãñurõ cãũ jĩditomeniremena coore jĩcõãsãyigu. Æpêrã cãũbiro jĩditora, múã “Cristo boorê dicure diamacũ tiãda” jĩ wãcũrêre wasorĩ tiibõcu. ⁴ Múã biiro tiãyiro: Æpêrã múãrê buera jearĩ, merêã wedepacari, múã ãñurõ tuousenicu. Cããpe ãsã Jesuyêre diamacũ wederibirora wedericua. Espiritu Santoyere merêã bueri, cãã buerêre ñeeãyiro. Cõamacũ basocãre netõnêre quetire cãã bueri, merêã niipacari, múã ãñurõ tuocũ. ⁵ Múãrê buerã Jesús cãũyere wededutigu beserira nemorõ tugueñacu. Yũupe “cãã docapu niã” jĩ tugueñaria. ⁶ Yuu ãñurõ wedeseri basocu tiirõbiro wederipacu, Cõamacũyepere ãñurõ masĩã. Tee masĩrêre niipetire yuu tiirẽmena múãrê eñoãwã.

⁷ Yuu Cõamacũyere basocãre netõnêre quetire wederê wapa múãrê wapasêhegu, ¿ñãnarõ tiirĩ? Bãri niigũbiro pade, wapatã, yaawu múãrê netõnêre maquêrê boosãgũ. ⁸ Yuu múãrê tiãpugu, ãpêrã Jesurê padeorê põnarĩ macãrã yũure niyeru ticocorira niwã. Yuu teerê ñeegũ, cãũye niyerure neẽduogubiro tugueñawũ. ⁹ Yuu múãmena niigũ, apeyenõ dusari ñãgũ, sicũrê potocõriwu. Mariya wedera Macedonia macãrã jeara, yũure dusarẽnorê ticowa. Teero tiigũ, múãrê sãĩ potocõriwu. Teerora yapacũtĩjãgũda. ¹⁰ Yuu diamacũrã Cristoye maquêrê masĩã. Teerê masĩrõbira atecãrê masĩã: Yuu buerê wapa apeyenõ sãiricu; sicũ Acaya dita macũ “Pablo cãũ buerê wapa wapasêi” jĩmasĩriqui. ¹¹ ¿Deero tiigũ biiro wedesegari yuu? ¿Múãrê maihẽgũ teero jĩgarite? Niiria. Yuu múãrê maĩrêre Cõamacũ masĩqui.

¹² Yũupeja yuu tiirucũrobirora tiirucũguda. Æpêrãpêja yuu tiirõbiro “tiirã tia” jĩmicua. Teero tiirica. Cãã buerê wapare wapasêcu; yũupe wapaseria. Teero tiirã, cãã “ãpêrã Jesús beserira tiirõbiro tia” jĩmasĩricua. ¹³ Cãã “Jesús cãũyere wededutigu beserira niã” jĩrã, teero jĩãmajãrã tiĩya. Cãã tiiditõra niĩya. Sotoã dicu Jesús beserira tiirõbiro bauũya. ¹⁴ Teero tiirê wisioricu. Satanãcã teerora tiimasĩqui. Apetõ cãũ ángele ãñugũbiro, asibatẽgubiro baugũ wãaqui. ¹⁵ Teero tiirã, cãũrê padecoteracã cãũ tiirõbiro tiicũa. Sotoã dicu ãñurê tiirãbiro baucũa. Cããpeja cãã ñãnarê tiirê wapa pecamepu yapacũtĩdiaadacu.

Pablo ñãnarê netõrigue

¹⁶ Yuu too sugero jóaribirora múãrê jóanemogũda. Yêe maquêrê wededugaripacu, wedeguda. Teerê yuu wederĩ, “¿apeyê cãũye maquê dicure wedejĩgũ, mecãgũ tiĩ?” jĩ wãcũrĩjãña. Teero wãcũrãpeja, “cãũ boorõ wedejããrõ” jĩñña mẽna. Æpêrã cãũye maquêcãrê bayirõ wedecua, múãrê padeoãro jĩrã. Teero tiigũ, yuucã yuu tiiriguepe pẽero wedeguda. ¹⁷ Marĩ Òpũ teenorê wededutirigu niimiwĩ. Teero tiigũ, “mecãrĩ basocũbiro wedeguda” jĩã. ¹⁸ Pau múãrê buerã noo boorõ cãã basiro dicu ãñurõ wedeseya. Cãã teero tiirĩ, yuucã yuu basiro ãñurõ wedeseguda. ¹⁹ Múã “masinetõrã niã” jĩ wãcũrã niipacara, mecãrĩ basoca wedeseri, ãñurõ useniremena nucãjãmasĩcu. ²⁰ Biiro tiirãcãrê nucãjããyiro: Múãrê dutiaperare, múãyere neerãrê, múãrê dutirãbiro tiãperare, múã nemorõ upũtĩ macãrãbiro

* 10:17 Jeremías 9.4.

múārē tiiráre, múārē diaporápu páaracārē nucājāāyiro. ²¹ ¿Āññujāi múārē cǎã teero tiiri? Acuéi, ¿cǎã tutuanetōjōārā nií? Ɖsǎpe cǎãbiro tutuaría. Teero tiirǎ, cǎãbiro ñañarō tiiría.

Cǎã “biiro biia ūsǎjǎ” jīi aññurō wedecua. Teero tiigú, yuncǎ cǎãbirora yée maquērē wedeguda, wededugaripacu. ²² Cǎã “hebreoa niia” jīicua. Yuncǎ cǎūrǎ niia. Cǎã “Israelya pōna macǎrǎ niia” jīicua. Yuncǎ cǎūrǎ niia. Cǎã “Abraham pǎrǎmerǎ niinunusera niia” jīicua. Yuncǎ cǎūrǎ niia. ²³ Cǎã “Cristore padecotera niia” jīicua. Yuncǎpeja cǎã nemorō cǎūrē padecotegu niia. Yuncǎ teero jīigú, wedeseāmagúbiro wedesea. Yuncǎ cǎã nemorō padenetōnucǎwǎ. Cǎã nemorō peresuwiseripu sōnesonowǎ. Yuncǎpe cǎã nemorō tǎnawǎ. Pee siǎrǎiquioro niíwǎ. ²⁴ Judíoa sicamoquēñe yuncǎpe ñeñncōjǎrǎ, wecu caserodamena tǎnawǎ. Cǎã yuncǎpe tǎnarécōrō treinta y nueve tǎnawǎ. ²⁵ Īññǎrǎi yucuména yuncǎpe páawa. Sicǎrǎi ūtǎperimena yuncǎpe déewa. Īññǎrǎi ūsǎ wǎari, dooríwu duadiawu. Sicǎrǎi duagu, sicañami, sicabureco tiimaapúre pasawu. ²⁶ Pee wǎanetōwǎ. Diare tiǎwagu, duariquioro netōwǎ. Yaari basoca watoa, yǎa wedera judíoa putopu, judíoa niñhǎrǎ putopu quiorémena wǎanetōwǎ. Teero biiri macǎpúre, basocǎ manirōpúre, díá pairímaapúre quiorémena cǎmesǎwǎ. “Jesuré padeorǎ niia” jīiditori basocǎ watoapucǎrē quiorémena cǎmesǎwǎ. ²⁷ Yuncǎ padegu, ñañarō netōwǎ. Pee ñamirǎi cǎniríwu. Juabóawu. Oco sǎnídugǎwu. Pee betiwǎ. Yuncǎsuǎbuawu. Apetóre yuncǎpe suti maniwǎ.

²⁸ Apeyeréja, bárecoricōrō yuncǎ niipetiro macǎrǎrē Jesuré padeoré pōnarǎi macǎrǎrē bayiró wǎcǎã. ²⁹ Tutuhegúno niirǎ, yuncǎ cǎãbirora tutuhegu tugeññaapua. Sicǎrǎi ãpǎrǎ ñañaré tiidutǎri, cǎã ñañaré tiirǎ, yuncǎ ñañaré tiidutǎramena cǎã. ³⁰ Yéee maquērē wedegu, “biiro tiigúno niia yuncǎpe” jīirǎ. Teero jīirōno tiigú, “yuncǎ tutuhegu niia” jīi. ³¹ Cōāmacú marǎ Īpǎ Jesús Pacu yuncǎ wederére “jīiditogu mee tiirǎ” jīimasǎiqui. Cǎūrēna usenire ticorucujārō booa. ³² Yuncǎ Damascopu niirǎ, tiimacǎ dutigú yuncǎpe ñeedugagu, biiro tiirigu niíwǎ: Tiimacǎ witiware soperipure surarare cǎūrigu niíwǎ cotedutigu. Cǎã tiidita ĩpǎ Aretas wǎmecutigu doca macú niíwǎ. ³³ Yuncǎ menamacǎrǎpe yuncǎpe biiro tiíwǎ: Piimena tiimacǎ sǎnirō macǎ sopegǎpu duunñásediocowa. Teero tiigú, yuncǎ cǎãrē ñeōrǎwu.

12

Pablo quēērōpu tiiróbiro ĩñarigwe

¹ Yéee maquērē wededugaripacari, múá yuncǎpe wederi tiia sǎcǎ. Yéee maquērē yuncǎ basiro aññurō wederi, múārē tiíapúria. Teero biipacu, marǎ Īpǎ quēērōpúre tiiróbiro yuncǎpe ññoríguere wedeguda. ² Cristore padeorǎi siro, biiro wǎawu: Quēērōpúre tiiróbiro Cōāmacú yuncǎpe cǎã putopu néemuǎawǎ. Teeré yuncǎ ĩñari siro, catorce cǎmarǎi netōǎ. Yǎa ĩpǎumena o yeeripúnamena dícu wǎagu wǎajǎyí; masǎriga. Cōāmacú dícu masǎiqui. ³⁻⁴ Ateré masǎi: Cōāmacú ūnuǎsepu Paraiso wǎmecutitopu yuncǎpe néeejawi. Yǎa ĩpǎumena o yeeripúnamena dícu néewagu néewajǎyí; masǎriga. Cōāmacú sicǎrǎi masǎiqui. Yuncǎ toopǎ niigú, basocǎre wedemasǎna maniré wedeseri tuowǎ. Yuncǎ toopǎ tuorigue basocǎre wededutire mee niíwǎ. ⁵ Yuncǎpe toopǎ néewariguere aññurō wedeguda. Yuncǎ aññurō tiiriguperejea wederia. Yuncǎ “basocú dícu niijǎgú, tutuhegu, ñañarō netōǎ” jīirére aññurō wedeguda. ⁶ Teero jīipacu, yuncǎ basiro aññurō wedesedugagu, wedesemasǎ. Diamacú maquērē wedeseri, “mecǎrǎi basocú niirǎ” jīimasǎriya. Yéee maquērē wedesemasǎpacu, wedeseria. Yuncǎ basiro yuncǎ aññurō wedeseremena yuncǎpe padeorǎi boorǎ. Yuncǎ tiirére ĩñatoarapu, yuncǎ wederére tuotóarapu, padeorǎi booa.

⁷ Cōāmacú yuncǎpe ññorigue aññuré peti niíwǎ. Yuncǎ teeré wǎcǎgú, yuncǎ basiro “aññugú niia” jīirǎiquio niíwǎ. Teero tiigú, Cōāmacú yuncǎpe teero wǎcǎrǎi jīigú, biiro tiíwǎ: Satanás yǎa ĩpǎurē pǎnirō tiirǎ, teero ĩñajǎrigu niíwǎ. Tee pǎniré potaga sǎāwarobiro pǎniǎ. ⁸ Īññǎrǎi yuncǎ marǎ Īpǎrē “tee pǎnirére netōñña” jīi sǎimíwǎ. ⁹ Cǎũpe yuncǎpe ateré jīiwǎ: “Yuncǎ muncǎrē aññurō tiia. Teero tiirō, muncǎrē apeyeno dusarǎ. Basocǎ tutuhera niirǎ, yuncǎ tutuarere nemorō ññomasǎ”, jīiwǎ. Teero tiigú, yuncǎ tutuhegu niirémena useniǎ. Yuncǎ tutuheremena Cristo cǎã tutuarere aññurō ññoi. ¹⁰ Teero tiigú, yuncǎ tutuhegu niirére useniremena nucǎjǎã. Yuncǎ Cristore padeoré wapa ãpǎrǎ yuncǎpe ñañarō jīipacari, yuncǎpe apeyeno dusapacari, ãpǎrǎ yuncǎpe ñañarō tiipacari, yuncǎpe wisíóre tugeññapacu, useniremena nucǎjǎã. Nemorō tutuhegu niirōno tiigú, nemorōrǎ tutuanemogú wǎaa.

Corinto macǎrǎrē Pablo bayiró wǎcǎrigwe

¹¹ Yuncǎ basiro yéee maquērē aññurō wedesegu, mecǎgúbiro wedesegu tiia. Múápeja yuncǎ wedesedugaherere yuncǎpe wedeseri tiia. Múá yuncǎpe aññurō wedeseatǎ, aññunibojíyu. Múārē jīiditoremena buerǎ Jesús cǎũyere wededutigu beserira nemorō tugeññacua. Yuncǎpe “cǎã docapu niia” jīi tugeññaria. Yuncǎ búri niigú niipacu, teero bueāmajǎrǎ doca niirǎ. ¹² Yuncǎ múá putopu niigú, potocōrō manirō pee Cōāmacú dícu tiimasǎrere tiēñowǎ. Teeména diamacǎrǎ

“Yuu Jesús cūāyere wededutigu beserigu niia” jīrēre ēñowá. ¹³ Āpērā Jesuré padeoré pōnarī macārārē, múācārē sīcārībīro tiiwá. Ate dícare tiiríw: Múārē wapasériwu. Múā tagueñarī, teemēna ¿múārē ñañarō tiirī? Ñañaātā, yuure acabóya.

¹⁴ Yuu múā pūtopu wáaguda jīgū, quēnotóaa. Mecūtīgā yuu wáaremena itīārī wáaadacu. Toopú jeagu, múārē “niyeru ticoya” jī potocōricu. Múāyere booria; Cristoyepere múārē tiinemóri booa. Múā masiā: Basocá cūā pacusūmuārē niyerure quēnocūbosaricua; pacusūmuāpe cūā pōnarē niyerure quēnocūbosacua. ¹⁵ Teero tiigú, yuu suorócōrō múārē tiiapuguda. Niipetire yuu tutuaremena múāye niiaðarere tiiapuguda. Teero yuu múārē bayiró maīrī, ¿deero tiirá múāpeja yuure ðuaró maīgáři?

¹⁶ Yuu múārē potocōririguere masīpacara, biiro jīicua: “Cūū menjīgū, marīrē jīiditoqui; too siro marīyere néewagūdaqui”, jīicua. ¹⁷ ¿Yuu múā pūto ticocoriramaena yuu múāyere jīiditoremena ēmarī? ēmariwu. ¹⁸ Yuu Titore múā pūtopu wáadutiwu. Teero biiri āpī Jesuré padeogú marīya wedegure cūūmena ticocowu. ¿Tito múā pūtopure jīiditoremena múāyere ēmarī? ēmariyigu. Múā añurō masiā: Ūsā Titomena sīcārībīro tiirá niia. Cūūcā múārē buegu, añurē dícare tiirīgu niiwī.

¹⁹ Apetó tiirá, múā ūsarē “añurō wācūdutira tiīya” jī wācūbocu. Niiria. Biirope niia: Ūsā Cōāmācū iñacoropure Cristomena niijīrā, wedesea. Yuu maīrā yāa wedera, niipetirere ūsā wedesea, múārē Cōāmācūrē nemorō padeonemóarō jīrā. ²⁰ Apetó tiirá, yuu múā pūtopu jeari, yuu booróbiro tiirībocu. Teerora yuupēcā múā booróbiro tiirībocu. Teerē wācūgū, cuiga. Apeyeréja, yuu múārē “biiro tiibócu” jī wācūā: “Cāmerītutira, iñatutira, cūara, cūāye dícare wācūrā, queti jīrā, āpērārē ñañarō jīrā, ‘ūsājā āpērā nemorō añunetōñucāā’ jīrā, noo booró tiimajārā tiibócu”, jīga. ²¹ Teero tiigú, múā pūtopu wáanemorī, Cōāmācū yuu Ōpū múā ñañarē tiirucūre wapa yuure bobooro wáari tiibóqui. Múā āpērāmēna múā booró ñañarō ñeaperere, múā namosānumiā múā manusūmuā niihērārē ñeaperere, múā boboró manirō tiirēre wasohēre wapa bayiró utibocu.

13

Wedeyaponorigue

¹ Mecūtīgā yuu múā pūtopu wáaadaremena itīārī wáaadacu. Yuu toopú jeari, sīcū āpīrē wedesādugagu, Cōāmācūye queti jóaripūpu jīrōbirora tiiaro. Biiro jóanoā: “Puarā, itīārā iñari siro, marī āpērā tiirīguere wedesāmasinoā”. ² Too sugueropu múā pūtopu jeagu, “ñañarē tiirāre ñañarō tiigūdacu” jī wedetoawu. Teero biiri niipetirare wedetoawu. Mecūtīgā yoaropu niipacu, wedenemoā sūcā: Yuu múā pūtopu wáanemogū, ñañarē tiirāre bóaneō iñaricu sáa. ³ Teero tiirá, múā aterē diamacú masiāðacu: Cristo yuupure wācūrē ticorēmēna wedesea. Cristo múārē dutīgú tutuhegu niiriqū; múā watoapure tutuanetōjōgū niī.

⁴ Ate diamacūrā niia: Cūū curusapu tutuhegubiro páabiatunoyigu. Teero tiinórigu niipacu, cūū Pacu tutuaremena cati. Ūsācā cūēbirora tutuhera niia, niirāpeja. Teero niipacara, cūūmena niijīrā, Cōāmācū tutuaremena catia. Teero tiirá, tee tutuaremena múārē wedera, tiiapuadacu.

⁵ Múā basiro aterē nairo sāññaña: “¿Diamacūrā Jesuré padeorāra niī marī?” jīñña. Múā basiro teerē iñate. ¿Múā masīrite Jesucristo múāmēna niirēre? Masīcu sáa. Apetó tiirá, diamacú cūārē padeorīcu. ⁶ Ūsāpe diamacūrā cūārē padeoa. Múārē teerē masīrī booa. ⁷ Ūsā múārē ñañarē tiirījāarō jīrā, Cōāmācūrē sāibosáa. Basocá yuure “Corinto macārārē añurō padeorī tiiwī” jīrēre āmaāgū mee tiia. Múā añurēre tiirī boogá. Ūsarē “teero jīimajārā tiiwā” jīrī, añuniā. ⁸ Múā diamacú maquērē tiirī, ūsā “teerora tiiyá” jīiðacu; diamacú maquērē cāmotaría. ⁹ Āpērā ūsarē tutuherabiro iñarī, añuniā. Múāpe padeotutūara niirī, useniā. Teero tiirá, múārē Cōāmācūrē sāibosánemoðacu, diamacūrā padeorā niiaðō jīrā. ¹⁰ Yuu múā pūtopu wáadari sugueru, atipūrē jóaa. Toopú jeagu, tutuaromena múārē dutidugariga. Marī Ōpū yuu múārē dutimasīrere ticorīgu niiwī. Tee dutirēmēna múārē padeonemóri boosā; múā padeorēre ñañodugaría.

¹¹ Yāa wedera, múārē añurō wáaaro. Múā ñañarē tiirēre quēnoñā. Cāmerī wācūtutuari tiiyā. Sīcārómēna añurō niirecutiya. Teerē tiirī, Cōāmācū marīrē maīgú marīrē añurō niirecutirere ticogú múāmēna niigūdaqui. ¹² Múā basiro cāmerī maīrēmēna añudutiya. ¹³ Niipetira Jesuré padeorā múārē añudutiya.

¹⁴ Jesucristo marī Ōpū múā niipetirare añurē ticoaro. Cōāmācū múārē maīgú múāmēna niiaðō. Espiritu Santo múārē bapacutiaro.

Nocōrōrā jóaa.

GALACIA DITA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripū

Āñuduticorigue

¹⁻² Yñu Pablo múā Galacia macārārē Jesuré padeoré pōnarī macārārē jóaa. Niipetira yñu menamacārā wāmemena múārē āñuduticoa. Yñu Jesucristo cūyere wededutigu beserigu niiā. Yñure basocá mee beserira niiwā; Jesucristo basiro cūu Pacumena beserira niiwā. Cōāmacārā Jesucristo diarigupure masōrigu niiwī.

³ Cōāmacū marī Pacu, teero biiri Jesucristo marī Ōpū múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro. ⁴ Cōāmacū marī Pacu boosārirobirora Jesucristo marī ñañarē tiiré acabóaro jīngū, diabosarigu niiwī. Marī cūu teero tiiriguemena atibáreco macārā ñañarē tiirucúrere tiidújamasīā. ⁵ Teero tiirá, Cōāmacūrē “mñurā uputí macū peti niigū tia” jīrucujāda. Teerora tiáda.

Cristore padeorémēna dīcu netōnénoādacu

⁶ Cōāmacū múārē beserigu niiwī, Cristo tiibosáremena múārē āñurō tiáro jīngū. Múāpe cūu teero beserira niipacara, máata peti cūārē padeodújārā tiáyiro. Āpērā buerépere nñunrā tiáyiro. Múā teero tiirī tuogá, yñure tuomanjōāga. ⁷ Cūā buerē netōnére queti mee niiā. Cūā múārē wedewisiora tiáyira; Cristoye quetire ñañodugára tiáyira. ⁸ Ēsā múārē āñurē queti Cōāmacū basocāre netōnére quetire diamacū wedetoawu mée. Múārē merēā wedegúnorē Cōāmacū bayirō ñañarō tiáro. Sicū ūsāno o ángele ūmāsepu diiátiariguno merēā wedericārē, ñañarō tiáro. ⁹ Ēsā too sugueropu wederiguere yñu mecūtīgārē wedenemoā sūcā: Netōnére queti múā padeoriguere múārē merēā wedewisiogunorē Cōāmacū bayirō ñañarō tiáro.

¹⁰ Yñu teerē jī jóagu, basocá yñumena ūseniārō jīngū mee jóaa; Cōāmacūpe yñumena ūseniārō jīngū jóaa. Yñu too sugueropure “basocá yñumena ūseniārō” jī wācūrucumiwū. Atitōre teero wācūgājā, Cristore padecoteri basocu mee niibocu.

Cōāmacū Pablōre wededutigu cūūrigue

¹¹ Yāa wedera, yñu múārē ateré masīrī boogá: Yñu netōnére queti wederē sīquerā basocá wācūre mee niiā. ¹² Tee quetire basocá mee yñure tuomasīrī tiiwā. Teero biiri basocá mee yñure buewa. Jesucristo basiro tee quetire yñure masīrī tiirigu niiwī.

¹³ Yñu too sugueropure niirecutiriguere múā tuojiyu: Judíoa tiirécutirere nñunūgū niirucumiwū. Atecārē tuojiyu: Jesuré padeoré pōnarī macārārē bayirō ñañarō tiiri basocu niirucumiwū; Jesuré padeorāno manijāārō jīngū, cūārē cōāpetijādugamiwū. ¹⁴ Yñu mamu niigū, judíoa tiirécutirere āñurō tiinunáserucumiwū. Āpērā yñu menamacārā nemorō ūsā ñecūsūmūā tiimúāatiriguere tii, netōnucārucumiwū. ¹⁵ Yñu teero tiipacári, Cōāmacū yñu bauādari sugueropu, cūu tiidutíadarere “tiigúdaqui” jītoatu niirigu niiwī. Yñure āñurō tiigú, beserigu niiwī. ¹⁶ Cōāmacū cūu macārē yñure “ēñogúda” jīri bareco jeari, ēñowī. Yñure judíoa niilhārē cūu macāye quetire wederi boorigu niiwī. Teero tiigú, āpērāpūre “¿yñu deero tiigúdari?” jī sāiñāgū wáariwu. ¹⁷ Teero biiri Jerusalénpu Jesús yñu suguero besesugueriracārē iñagū wáariwu. Teero tiiróno tiigú, diamacū wājōāwū Arabia ditapu. Toopú niiarigu Damascopu cāmerutáaatiwu sūcā.

¹⁸ Itiácuma siro Jerusalénpu Pedrore sicato iñagū jeawu. Cūūmena puu semana putuāwu. ¹⁹ Āpērā Jesús cūyere wededutigu beserirare iñaritu. Santiago marī Ōpū bai dīcure iñawū. ²⁰ Yñu múārē jóare niirō maquē niirō tia. Yñu múārē jīditogu mee tia; Cōāmacū teerē masīqui.

²¹ Too síro Siria ditapu, teero biiri Cilicia ditapu wáawu. ²² Jesuré padeoré pōnarī macārā Judearpu niirā yñure iñamasīriwa ména. ²³ Yé quetipu dīcure tuoaira. “Marīrē ñañarō tiigúda” jīngū nñunrucumirigu mecūtīgārē ‘Jesuré padeoyá’ jī wedewarucugu tiáyigu; too sugueropure marī Jesuré padeodúri tiidugámirigura niíayigu”, jīriguere tuoaira. ²⁴ Yñu Jesuré padeorī thorā, Cōāmacārē ūsenire ticoyira.

2

Pablo Jesuyé maquērē dutirī basocamēna wedeserigūe

¹ Catorce cūmarī Jerusalénpu yñu putuajeari siro, Bernabémēna toopú wáawu sūcā. Ēsā menamacū Titocārē neéwawu. ² Cōāmacū yñure toopú wáari bootú niirigu niiwī. Teero tiigú, wáawu. Toopú jea, basocá niipetiramēna neāriwu; Jesuyé maquērē dutirī basocamēna dīcu neāwū. Judíoa niilhārē netōnére queti yñu wederiguere cūārē wedewu. Yñu sicatorpu

wedenucáriguere, yuu mecütigã wederére “¿deero jĩmiãdari cáã?” jĩgũ wedewu. “Muu wederé wapamaniã” jĩãrõ jĩgũ, wedefamiwã. ³ Cáã merẽã jĩriwa. Yuu menamacũ Tito griegoayu niipacari, cáãcãre usã judioa tiirucúrenorẽ tiidutiriwa. Cũãrẽ “cõnerigu yapa macã caseróre widedcõãrõ booa” jĩriwa. ⁴ Æpẽã Jesuré padeorãmena bapacutirira niiwã. “Ûsãcã Jesuré padeorã niia” jĩdito, Ìñadutiri basoca niirira niiwã. Marĩ masiã: Jesuré padeorãmena netõnénoã. Cũãpe “marĩ ñecúsãmuã dutimũãatiriguere tiipetiheri, netõnénoña maniã” jĩwã. Teero tiirã, Jesuré padeorã tiirécutirere Ìñarã tiirira niiwã, usã ñecúsãmuã dutimũãatiriguere tiidutiadara. ⁵ Cáã teero tiidutiapacari, usã péerogã cáã tiidutirere “tiirõ boocũ” jĩriwu. “Jesuré padeorãmena netõnénoãdacu” jĩrẽ queti dícuere wedea, múã diamacã maquẽrẽ masiãrõ jĩrã.

⁶ Jesuyé maquẽrẽ dutiri basoca “yuu biiro buea” jĩrĩ tuorã, merẽã jĩãmariwa. (“Jesuyé maquẽrẽ dutiri basoca niíya” jĩrã Æpẽã nemorõ niiriya, yuu wãcũrĩ. Cõãmacũ marĩ niipetirare sãcãrĩbõ Ìñaqui.) Cáã yuure “atepé tiidutiya judioa niihẽrãrẽ” jĩ wederiwa. ⁷ Teero wederono tiirã, aterẽ jĩwã: “Cõãmacũ muurẽ judioa niihẽrãrẽ netõnére quetire wededutijiyi. Pedrorẽ judioapere wededutirobirora muurẽ cáãpere wededutijiyi”, jĩwã. ⁸ Cõãmacũ Pedrorẽ beserigu niiwĩ, judioare wedearo jĩgũ. Cũãrã yuucãrẽ beserigu niiwĩ, judioa niihẽrãpere wedearo jĩgũ.

⁹ Jerusalénpure Santiago, Pedro, teero biiri Juan Jesuyé maquẽrẽ dutiri basoca niiwã. Cáã yuure jĩwã: “Cõãmacũ muurẽ judioa niihẽrãrẽ wededuticoyiyi”, jĩwã. Teero tiirã, yuu, teero biiri Bernabére aterẽ jĩwã: “Marĩ sãcãrĩmẽna padeadacu”, jĩwã. Cáã usãrẽ “Jesuyé quetire judioa niihẽrãrẽ wedera wáaya” jĩwã. “Ûsãpe judioare wedeada”, jĩwã. ¹⁰ “Bõaneõrãrẽ tiápuya” jĩrẽ dícuere wededutiwa. Teerã niitoawu yuu “ãñurõ tiigãda” jĩ wãcũrigue.

Pablo Pedrorẽ tutirigue

¹¹⁻¹⁴ Too síro yuu Antioquiãpũ niirĩ, Pedro toopũ jeawi. Cũã sicato jeariiro sigogã, judioa niihẽrãmẽna yaa, niijãmiwĩ. Too síro Santiago menamacãrã jeawa.* Pedro cããrẽ cuirigu niiwĩ, “yuu widedcõãnoña manirãmẽna yaarẽ quetire Jerusalén macãrãrẽ wedebocua” jĩgũ. Teero tiigũ, judioa niihẽrãmẽna yaadu, bapacutinemoriwi. Pedro menamacãrã judioacã teorora tiwã. Bernabẽpara teorora tiinunãsejãwĩ. “Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorãre sãcãrĩbõ Ìñaqui” jĩrẽre wederira niipacara, cáã bueriguere tiñãmi, tiidũjãwã. Cáã netõnére quetire masiãrã niipacara, tee queti diamacã maquẽrẽ tiihẽri Ìñawũ. Teero tiigũ, Pedrorẽ pau basocã Ìñacoropũ tutiwa. Cũãrẽ jĩwã: “Muu judioayu niipacu, judioa niihẽrãmẽna yaamiãwũ; cáã tiirõbõro tiirécutimiãwũ. Muu teero tiiarigue ãñunimiãwũ mẽna. Mecütigã ¿deero tiigũ cáãmẽna yaari, bapacutiri tii sãa? Muu bueariõbõro tiirã. Teemẽna judioa niihẽrãrẽ ‘judioa tiirõbõro tiiyã’ jĩgũ tiite. Muu teero tiirẽ ñãñaniã”, jĩwã.

Judioa, judioa niihẽrã padeorãmẽna netõnénoãdacu

¹⁵ “Marĩ puarã bauãrapũra judioa niitoarira niiwã. Judioa niihẽrã Moisére dutirẽ cũũriguere tiiriya. Teero tiirã, ‘ñañarã niíya’ jĩmiwũ. ¹⁶ Marĩ tee dutirẽre masipacara, atepécãrẽ masiã: Moisére dutirẽ cũũriguere tiirãnorẽ Cõãmacũ ‘ãñurãrã niíya’ jĩ Ìñariqui; Jesucristore padeorãnopere ‘ãñurãrã niíya’ jĩ Ìñaqui. Teero tiirã, marĩ judioacã Jesucristore padeoã, Cõãmacũ marĩrẽ ‘ãñurãrã niíya’ jĩãrõ jĩrã. Moisére dutirẽ cũũriguere ‘tiãda sũcã’ jĩria. Atemẽna puããa: Tee dutirẽ tiirãre Cõãmacũ ‘ãñurãrã niíya’ jĩ Ìñariqui. ¹⁷ Marĩ ‘Cristomẽna dícu netõnénoãdacu’ jĩrẽ quetire wederi, maríya wedera judioa marĩrẽ wedepatiadacua. Biiro jĩãdacua: ‘Múã ñãñaniã. Múã marĩ ñecúsãmuãrẽ dutiriguere tiirã. Múã judioa niihẽrãmẽna yaajĩrã, cáã tiirõbõro ñãñarẽ tiirã niã’, jĩãdacua marĩrẽ. Teero jĩrã, ‘Cristo ñãñarõ suotigũ tii múãrẽ’ jĩrã tiãdacua. Cáã teero jĩrẽ diamacã mee niãdacu. Cristo ñãñarẽ suotirigui. ¹⁸ ‘Marĩ ñecúsãmuãrẽ dutirigue marĩrẽ netõrĩ tiiricũ’, jĩ wedetoawu mée. Tee dutiriguere suotínemogũ, yuuarã suo netõnucãgũ niijãbocu. ¹⁹ Yuu Moisére dutirẽ cũũriguere tiipetidugapacu, tiipetimasiriu. Teerẽ tiigũ, ‘catirẽ petihẽre yuu buaricũ’ jĩ wãcũwũ. Teerẽ wãcũãri siro, Cõãmacãmẽna ãñurõ niirecutirere buawã. ²⁰ Cristo curusapũ diarirobirora yuucã diagu tiirõbõro wãarigapũ niigũ tiiã.† Tee tiigũ, yuu too sugueropũ niirirobõro niiria sãa. Yuu basiro tiidugãrere tiirã; Cristo yuamẽna niigũ tiidutirere tiiã. Cũã yuure maĩrigũ niiwĩ; yuure diabosarigũ niiwĩ. Yuu mecütigã Cõãmacũ macãrẽ padeo, cáã tiidutirere tiiã. ²¹ Moisére dutirẽ cũũrigue basocã tiipetjããtã, Cõãmacũ ‘ãñurãrã niíya’ jĩ Ìñããtã, Cristo búri peti diaboijiyi. Teero tiigũ, Cõãmacũ yuure ãñurõ tiirẽre ‘bãri niirẽ niia’ jĩria yuu”, jĩwũ Pedrorẽ.

* **2:11-14** Santiago Jerusalénpũ niiyigu. Cũã menamacãrã toopũ niãrira Antioquiãpũ jeayira. Cáã judioa niiyira. Santiago cáãrẽ ticocorijiyi; masiãña maniã. † **2:20** Diarira catirãpũ ñãñarẽ tiirucúriguere tiimasiricua. Teero tiirã, marĩ Cristomẽna diarirabõro niijĩrã, cãã boorẽ dícuere tiidugãro booa.

3

Moisére dutiré cūūrigue o Jesuré padeoré maquē

¹ Múá Galacia macārā, tuomaslhērā tiiróbiro tiirā tiíayiro. ¿Noá múārē jīditocāmesāmīrīto apeyeré padeodutira? ¿Sā toopūre niirā, múārē Jesucristo curusapu diabosarigue maquērē diamacá wedewu. Āñurō ūsā wederiguere tuomíwārā múá. ² Ate dícare múārē sāñhágūda: ¿Múá Moisére dutiré cūūriguere tiinunūsera, Espírītu Santore buarí? Buaríjīyu. Jesucristoye quietire tuo, padeorí, Espírītu Santo múámena niinucājīyi. ³ Múá sicato Jesuré padeonucārā, Espírītu Santo tutuaremena múá ñañarē tiiriguere wasoríra niíwā. Múá biiro tiinucārira niipacara, mecūtīgārē múá basiro tutuaremena “añurārā niíadacu” ¿jī wácūgari? ¿Múārē tuomasīre petijōái? ⁴ Jesuré múá sicato padeonucārí, āpērā múārē ñañarō tiirira niíwā. Mecūtīgārē cūūrē padeodúra, “bári peti ñañarō netōjīyu” ¿jīrā tií? Yuu tugueñaātā, bári peti ñañarō netōjīyu. ⁵ Cōāmacū múārē Espírītu Santore ticodiocorigu niíwī. Cūū tutuaremena múá watoapure pee tiēñorigu niíwī. ¿Deero tiigú teero tiigári, múá tugueñarí? Jesucristoye quietire múá tuo padeorí, teero tiiquí. Moisére dutiré cūūriguere tiirípereja, teero tiiriboqui.

⁶ Marí ñecū Abraham Cōāmacūrē padeoyígu. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē “añugárā nií” jī ĩñayigu. ⁷ Teero tiirā, ateré masīña: Cōāmacūrē padeorā niíya Abraham pārāmerā niinunūsera díamacū. ⁸ Judíoa niíhērācārē Cōāmacūrē padeorí, “añurārā niíya” jī ĩñagūdaqui. Tee maquērē wedenoā Cōāmacūye quieti jóaripūpure. Cōāmacū tee quieti, añurē quietire Abrahamrē wedesuguerígu niíwī: “Muumena niipetire dita macārārē añurō niiré maquērē ticogūda”, jīrigu niíwī. ⁹ Abraham Cōāmacūrē padeorígu niíwī. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē añurō niiré maquērē ticorigu niíwī. Atitōcārē niipetira Cōāmacūrē padeorāre añurō niiré maquērē ticoqui.

¹⁰ Āpērā “Moisére dutiré cūūriguere tiirā, netōnénoādacu” jī wácūmicua. Teero wácūrārē Cōāmacū ñañarō netōrī tiigūdaqui. Cōāmacūye quieti jóaripūpu ate jóanoā: “Niipetire Moisére dutiré cūūriguere tiipetíhegu ñañarō netōgūdaqui”,* jī jóanoā. ¹¹ Cōāmacūye quieti jóaripūpu ate jóanoā: “Cōāmacū cūūrē padeogūre ‘añugárā nií’ jī ĩñaqi; cūūrē catiré petihére ticogūdaqui”,[§] jī jóanoā. Teero tiirā, marí masītoaa: Moisére dutiré cūūriguere tiigūre Cōāmacū “añugárā nií” jī ĩñariqui. ¹² Tee dutirére tiigú Cōāmacūpere ĩñapeoriqui. Tee dutiré biirope jī jóanoā: “Niipetire tee dutirére tiipetígu catiré petihére buagūdaqui”,* jī jóanoā.

¹³ Tee jīpacari, ūsā judíoa teeré tiipetímasírīa. Teero tiirā, Cōāmacū ñañarō netōrī tiinōādara niitoamiwū. Teero biiri ĩñagū, Cōāmacū Cristopere maríye wapa wapatibosaro jīgū, ñañarō netōrī tiirígu niíwī. Cōāmacūye quieti jóaripūpu tee maquērē jóanoā: “Niipetira yucūgupu siatúyoriga Cōāmacū ñañarō netōrī tiirirapu niíya”,[†] jī jóanoā. ¹⁴ Jesucristo maríye wapa diabosarígu niíwī. Teero tiigú, cūūrē padeorémēna Cōāmacū Abrahamrē “añugárā nií” jīrirobirora judíoa niíhērācārē “añurārā niíya” jī ĩñagūdaqui. Teero biiri Jesucristore marí padeorí ĩñagū, Cōāmacū cūū jīrirobirora maríre Espírītu Santore ticoqui.

Abrahamye maquē, Moiséye maquē

¹⁵ Yáa wedera, mecūtīgārē basocá cūā tiirucúremēna múārē sicaró queorémēna wedegūda. Sicū basocá āpírē “biirora tiigūda” jīgū, quieti beserí basocū pūtopu wáa, paperapūpu cūū tiíadarere jóadutiqui. Āñurō jóaquēnotoa, cūū wáme jóapeoqui. Too sírore āpí tiipūpu jóariguere cosemasírīqui; teero biiri jóanemomasírīqui. ¹⁶ Cōāmacū Abrahamrē “biiro tiigūda” jīrigue tee tiiróbirora niíā. Cōāmacū Abrahamrē “mū pārāmi niinunūsegumēna niipetire dita macārārē añurō niiré maquērē ticogūda” jīyigu. “Mū pārāmerā niinunūsera paumēna teeré ticogūda”, jīriyigu. Biirope jīyigu: “Sicūmenarā ticogūda”, jīyigu. Cōāmacū teero jīgū, Cristoyere wedesuguegu tiyígu. ¹⁷ Yuu múārē jīrígūre biiro jīdugaro tia: Cōāmacū Abrahamrē “mū pārāmi niinunūsegumēna biiro tiigūda” jī quēnorí siro, cuatrocientos treinta cūmarí siro Cōāmacū Moisémena cūū dutiré cūūyigu. Teeré cūūgū, cūū too sugueropu Abrahamrē “biiro tiigūda” jī quēnoríguere acabóridojaqui. ¹⁸ Abraham Cōāmacūrē padeorí, wapaséro manirō Cōāmacū cūūrē “añugárā nií” jī ĩñayigu. Maríā Cōāmacūmena añurō niidugara, Abraham padeorírobirora Cōāmacūrē padeoró booa. Marí Moisére dutiré cūūriguere tiirémēna Cōāmacūmena añurō niimasírīcu.

¹⁹ Too docare ¿deero tiigú Cōāmacū Moisémena tee dutirére cūūyiri? Biiro niíā: Maríre “ñañarā, netōnucārepíra niíā” jī tuomasfārō jīgū, cūūyigu. Tee dutirémēna niirucuwu, téa Jesucristo jearípu. Jesucristo jeari siro, cūūmena Cōāmacū “añurō tiigūda” jīrigue diamacārā wáario niíwū. Tee dutirére Cōāmacū ángeleare wededuticoyígu Moisére. Moisépecá teeré tuogú, basocápure wedenetōnecoyígu. ²⁰ Abrahampere Cōāmacū cūū añurō tiíadarere āpírē

* 3:6 Génesis 15.6. † 3:8 Génesis 12.3. ‡ 3:10 Deuteronomio 27.26. § 3:11 Habacuc 2.4. * 3:12 Levítico 18.5. † 3:13 Deuteronomio 21.23.

wededuticoriyigu; cãu basiro wedeyigu. Teero tiiró, Abrahamrê jĩriguepeja Moisére jĩrigue nemoró wapacatĩyiro.

²¹ Too docare Cõamacũ Abrahamrê “mũũ pãrãmi niinunusegumena niipetire dita macãrãrê ãñuró niiré maquẽrê ticogũda” jĩyigu. Too siro Cõamacũ Moisémena cãu dutirére cũyigu. Tee dutirére ticorigumena Cõamacũ Abrahamrê jĩriguere acabóriyigu. Tee dutirére basocá tiipetĩdagapacara, tiipetĩmasĩricua. Teero tiirã, catiré petihére buarĩcua. Tee dutirére tiipetĩmasĩãtã, Cõamacũ cããrê “ãñurãrã niĩya” jĩbojĩyi. ²² Teero jĩrõno tiigũ, Cõamacũ cãũye queti jóaripũpu ate jóari tiirĩgu niĩwĩ: “Niipetira basocá ñañarére tiidũmasĩricua”, jĩ jóanoã. Teero tiigũ, Cõamacũ Jesurê padeorã dícare ãñuró niiré maquẽrê ticoqui. Cããrê ãñurê ticori, Abrahamrê jĩriguebirora wãaa.

²³ Jesurê padeoré maquẽrê tuoãdari sũguero, ãsã Moisére dutiré cũũriguemena niĩwũ. Tee dutirére yũuró niiró tiirucúwũ, téee Jesurê padeoré maquẽrê masĩrĩpu. ²⁴ Tee dutirémene Cõamacũ ãsãrê “ñañaré tiirã niã” jĩ tũomasĩdutigu cũyigu. Teeré tũomasĩrã, Cristo jeari, cãũrê padeonucãwũ. Cãũrê padeorĩ, Cõamacũ ãsãrê “ãñurãrã niĩya” jĩ ñãmasĩqui. ²⁵ Mecũtĩgãrê marĩ basocá Jesurê padeorãpu niã. Teero tiirã, Moisés dutirémene niiria sãa. ²⁶ Múã niipetira Jesucristore padeorémene Cõamacũ põna niã. ²⁷ Teero tiirã, wãmeõtinorira niĩwũ. Múã Jesurê padeorĩ, Cõamacũ múãrê cãu tiiróbiro niirecutiri tiirĩgu niĩwĩ. ²⁸ Cõamacũ judíoare, judíoa niĩhãrêrê sícãrĩbíro ññaquĩ. Dutiapenori basocare,³ dutiapenoña manirãrê sícãrĩbíro ññaquĩ. Teero biiri ãmũãrê, numiãrê sícãrĩbíro ññaquĩ. Cõamacũ múã niipetira Jesucristore padeorãre sícãrĩbíro ññaquĩ. ²⁹ Múã Cristore padeorã niijĩrã, Abraham pãrãmerã niinunusera díamacũ niã. Teero biiri Cõamacũ Abrahamrê “ãñuró niiré maquẽrê ticogũda” jĩrirobirora múãcãrê ticogudaqui.

4

¹ Múãrê queorémene wedenemogũda. Sícũ wĩmagũrê cãu pacu cãu cũorére cũũqui. Cãu wĩmagũ masãtuajearipacu, cãũye niãdarere ñeeriquĩ. Tee niipetire cãũye niipacari, padecoteri basoca tiiróbiro niijiquĩ mēna. ² Æpẽrã cãũrê masõcua. Teero biiri Æpẽrã cãũye niãdarecãrê ññanunusebosacua, téee cãu pacu “cãũrê teeré ticowa” jĩ wederi bũreco jearipũ. ³ Teerora wãawũ marĩcãrê. Wĩmarã niirã, marĩ Pacũye “ticorijãña mēna” jĩnorira tiiróbiro niĩwũ. Marĩ ñecãsumũã tiidutĩmũãtiriguemena niĩwũ. ⁴ Cõamacũpe cãu queorĩ bũreco jeari, cãu macãrê ticodiocorigũ niĩwĩ. Numiõpũre bauári tiirĩgu niĩwĩ. Cõamacũ macũ marĩ tiiróbiro bauãrigu niijĩgũ, cãũcã basocãye dutirémene niirĩgu niĩwĩ. ⁵ Cõamacũ cãu macãrê bauári tiiyigu, marĩ Moisére dutiré cũũriguemena niimirare netõnẽãrõ jĩgũ. Marĩrê netõnẽãri siro, Cõamacũ marĩrê cãu põna wãari tiirĩgu niĩwĩ. ⁶ Cõamacũ marĩrê “yũũ põna niitoaya” jĩjĩgũ, marĩpũre cãu macũmena Espĩritu Santore ticodiocorigũ niĩwĩ. Teero tiirã, Cõamacũrê “Pacũ” jĩĩmasĩã. ⁷ Cõamacũ marĩrê tiibosãriguemena padecoteri basoca tiiróbiro niinemoria sãa; Cõamacũ põna niitoaa. Cãu põna niijĩrã, niipetire marĩrê “ãñurê ticogũda” jĩriguere cũoa.

Pablo bayiró wãcũpatirigue

⁸ Múã too sũgueropũre Cõamacũrê masĩhẽrã niimirira niĩwũ. “Cõãpõna” cãã jĩrãrê padeomĩrira niĩwũ. Múã padeorĩra Cõamacũbiro niiriyã. Múã cããrê yũũnusera, dutia-penori basoca tiiróbiro niimirira niĩwũ. ⁹ Atitóre múã Cõamacũpere masĩtoaa sãa. Biirope jĩĩdagagu tia: Cõamacũpe múãrê masĩsũguetoajĩyi. Cãũrê masĩpacara, ¿deero tiirã Æpẽrãyê dutirémene niidũgara tiii sũcã? Cãã dutirémene catiré petihére buayã manicú. Dutirére yũũnuserano dutiapenori basoca tiiróbiro niĩya. ¿Múã dutiapenori basoca tiiróbiro niidũgara tiii sũcã? ¹⁰ Múã judíoa tiiróbiro cãã yeerisãre bũreoricõrõ, mama muĩpũrãcõrõ, bosebureoricõrõ cãã tiirucúrenoré tiíãyiro. ¹¹ ¿Yũũ múãrê búri peti wedeyiri? jĩjĩgũ, ñañarõ tũgũhãga.

¹² Yãa wedera, yũũ múãmena niigũ, judíoa tiirucúrerere tiĩñõriwũ. Múãcãrê yũũ tiiróbirora boosãga. Too sũgueropũ yũũ múãrê ññagũ jeari, yũũre ãñuró bocawũ. ¹³ Ateré wãcũña sũcã: Yũũ diarecatijĩgũ, múã pũtore pũtuãwũ. Toopũ niijĩgũ, múãrê ãñurê quetire wedenucãwũ. ¹⁴ Yũũ diarecatigu niipacari, yũũre bocarijã, cõãjã tiirĩwũ. Múã “diarecatigu niĩ” jĩ ññapacara, yũũre doorĩwũ. Biirope tiiwũ: Sícũ ángelere, Jesucristore tiiróbiro yũũre bocawũ. ¹⁵ Múã too sũgueropũ yũũmena usenimirigue ¿deero wãari? Múã tiatore yũũre maĩrã, yũũre tiípudũgara, múãye capearire odewe, yũũre sããdũgamĩwũ. ¹⁶ ¿Yũũ díamacũ wederigue wara yũũre ññatutira tiii? ¿Díamacũ maquẽrê wederére tuodũgãrigari?

¹⁷ Múãrê merẽã buenetõri basocã “ãsã múãrê bayiró tiípudũgaga” jĩipacara, tiípudũgaricua. Yũũ múãrê bueriguere wãcũrijããrõ jĩrã, cãã buerépere “ãñunetõjõãã” jĩãrõ jĩrã, buecua. ¹⁸ Æpẽrã múãrê tiípuri, ãñunicu, ãñurê maquẽ tiípuaatã. “Tiípura

tiaa” jĩrã, teero tiápuruçujããrõ. Yũu toopá niirĩ dícu tiápuditorijããrõ. ¹⁹ Yũu maĩrã, múãrẽ bayirõ wãcũpatia. Sicõ niipacõ coo macãrẽ apaadari sũgerogã, ñaãrõ pũnirẽ tũgueñaaco. Coo tiirõbirora yũucã múãrẽ Cristore padeorĩ boosãgã, bayirõ ñaãrõ netõã. Múã Cristore ãñurõ yũunũuseripũ, yeerisãgãda. ²⁰ Yũu múã pũtorũ bayirõ niidũgamiga. Múãmena wedeseçu, yũu mecãtĩgã jóaro tiirõbiri tutirẽmena wedeseribocu. Yũu yoaropũ niijĩgũ, deero tiimasĩriga.

Agar, Saraye queti

²¹ Múã Moisére dutirẽ cũũriguere tiidũgamicu, Cõãmacũmena ãñurõ putuáada jĩrã. Tee dutirẽre múã buepacara, ¿tuomasĩrigari? ²² Moisés Abrahamyere ãiiru jóarigu niiwĩ: Abraham pũarã ãnuã põnacutĩyigu. Sicũrẽ dutiapienori basocomena põnacutĩyigu. Æpĩpere cũũ numo díamacũmena põnacutĩyigu. ²³ Dutiapienori basoco ãpẽrã numiã tiirõbirora wĩmagũ bua, põnacutĩyigo. Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũu numo põnacutĩyigodaco” jĩyigu. Coo põnamiĩgõ niimirigo niipaco, cũũ jĩrirobirora wĩmagũ bua, põnacutĩyigo.

²⁴⁻²⁵ Cũã pũarã numiãrẽ wáariguemena aterẽ wedegũda: Dutiapienori basocore wáarigue ãtãgũ Sinaĩ wãmecutĩrigupure wáarigue tiirõbiri niĩã.* Agar dutiapienori basoco niyigo. Teero tiigũ, coo macãcã dutiapienori basoco niirigu niiwĩ. Niipetira tũ põna bauãnũuseracã dutiapienori basoca niicua. Ætãgũ Sinaĩ Arabia ditapũ niicu. Toopá Cõãmacũ Moisére cũũ dutirẽre cũũrigu niiwĩ. Apeyerėja sũcã, atitõ ãpẽrã Jerusalẽnpure Moisére dutirẽ cũũriguere tiirã niicua. Niipetira tee dutirẽre tiirãno Agarya põna macãrã tiirõbiri dutiapienori basoca niĩya. ²⁶ Marĩ Jesuré padeorãpeja dutiapienori basoca mee niĩã. Jerusalẽn ãnuãsepu niirĩ macã macãrã niĩã. Dutirẽmena niiria; Sara põnabiro niĩã. ²⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã:

Mũu numiõ põnamiĩgõ, ãseniĩña.

Põnacutiadari sũgerogã, pũnirẽnorẽ tũgueñaãnaripaco, ãseniremena acaribĩya.

Mũu “põnamiĩyo” jĩĩ, cõãnorigope too síropure mũu pãrãmerã rau niĩãdacua.

Mũu apegõ manũcãtigo nemorõ pãrãmerã cuogõdacu,†

jĩĩ jóanoã.

²⁸ Yãa wedera, Cõãmacũ Abrahamrẽ jĩrirobirora Isaac bauyigu. Teerora Cõãmacũ “mũu pãrãmerã rau niĩãdacua” jĩrirobirora marĩpũcãrẽ Abraham põnabiro wáari tiiquĩ. ²⁹ Tiatore Sara macã Espĩritu Santo tiápupuremã bauyigu. Dutiapienori basoco macã Ismael iĩnatutiremena cũũrẽ pũnũrucũyigu. Atitõcãrẽ teerora wãaa: Dutirẽmena niirã Jesuré padeorãre pũnũrucũcua. ³⁰ Cõãmacũye queti jóaripũpu Ismael, Isaaye maquẽrẽ ate jóanoã: “Dutiapienori basoco macãrẽ cũũ pacu cuorigue putuãricu. Sara macãpere putuãcu. Teero tiirõ, dutiapienori basoco coo macũmenarã cõãjãña”,‡ jĩĩ jóanoã. ³¹ Yãa wedera, atemẽna putuãca: Marĩ dutiapienori basoco pãrãmerã niinũuserabiro niiria. Sara pãrãmerã niinũuserabirope niĩã sãa.§

5

Moisére dutirẽ cũũriguemena niiria

¹ Cristo marĩrẽ marĩ ñecãsumã tiimũãatriguemena niimirare netõnerĩgu niiwĩ, dutiapienori basoca tiirõbiri niirijããrõ jĩĩgũ. Teero tiirã, “Moisére dutirẽ cũũriguere tiiyã” jĩĩrãrẽ yũurijãña. “Dutiapienori basoca tiirõbiri niĩãda sũcã”, jĩĩrijãña.

² Tũgueñaate. Yũu Pablo múãrẽ aterẽ jĩĩã: “Cõnerĩgu yapa macã caserõre widecõãña”, jĩĩ dutirãre múã “jãũ” jĩĩrã, Cristo múãrẽ ãñurõ tiibosãrigue “wapamaniã” jĩĩrãbiri tiirã tiaa.

³ Múãrẽ jĩĩnemogãda: “Widecõãña” jĩĩ dutirãre yũũgũno niipetire Moisére dutirẽ cũũriguere tiipetjãrõ booa. ⁴ Múã “Moisére dutirẽmena netõãdacu” jĩĩrã, Cristore durã tiaa. Cũũ maĩrẽmena múãrẽ ãñurẽ ticoriguere tiidiõra tiaa. ⁵ Æsãpeja Espĩritu Santo tiãpupromena aterẽ wãcũã: Æsã Jesuré padeorã niirĩ, Cõãmacũ ãsarẽ “ãñurãrã niĩya” jĩĩgũdaqui. Teero cũũ jĩĩrẽre ãseniremena yuea. ⁶ Marĩ Jesucristore padeorã ate masiã: Widecõãnorira niirĩ, o widecõãnoña manirã niirĩcãrẽ, wapamaniã Cõãmacãrẽ. Jesuré padeorã niijĩrã, ãpẽrãrẽ maĩmasiã. Tee doca wapacutia.

⁷ Sicato múã Jesuyere tuorã, cũũye buerẽre ãñurõ nũnũrã tiimĩwũ. ¿Noã múã diamacũ maquẽrẽ nũnũmirare wedemecũõmirĩto? ⁸ Teerẽ Cõãmacũrẽ diorijãña. Cũũrã múãrẽ Jesuré padeorã jĩĩgũ, beserigu niiwĩ. ⁹ Merẽã wederã pũarãgã niipacara, pã pũuri tiirẽ tiirõbiri niicua. Pã pũuri tiirẽ pẽerogã sããpacari, pã tiirĩbũrupure sesapetijõacu. Tee tiirõbiri Jesuré padeorãre ñaãorã tiicua. ¹⁰ Cũã teero tiirẽre yũu wãcũpatiria. Múãcã yũu tiirõbiri Jesuré

* 4:24-25 Sinaĩpu Cõãmacũ Moisére cũũ dutirẽre cũũyigu. Iĩñaña Éxodo 19 y 20. Tee dutirẽmena niirã tee dutirẽre dutiapienorã tiirõbiri niĩya. † 4:27 Isaiã 54.1. ‡ 4:30 Génesis 21.10. § 4:31 Sara macã cũũ pacuyere ñeero tiirõbirora marĩ Cõãmacũ cũũ põnarẽ ticoadarere ñeẽãdacu.

padeorá niía. Teero tiirá, yuu múã, yuu tugueñarí, yuu tiiróbiro padeorucújãadacu. Cõãmacú múãrê ñañoðugágnorê ñañarõ netõrî tiigádaqui.

¹¹ Yáa wedera, yuu “widedõãrõ booa” jĩrê maquẽrê wederia. ãpẽrã yuure “tee maquẽrê wedei” jĩrã, jĩãmajãrã tiicúa. Yuu tee maquẽrê wedeatã, judíoa yuure ñañarõ tiiribocua. Yuu “Jesucristo curusapu diabosariguemena netõnõnoãdacu” jĩrê maquẽrê dicure wedea. Tee maquẽrê yuu wederê wapa yuure ñañarõ tiíya. ¹² Múãrê “widedõãña” jĩrãno cúa basiro bayisãñurõ widetãri boomíga.

¹³ Yáa wedera, Cõãmacú múãrê dutiapenori basoca tiiróbiro niirãõ jĩgũ mee beserigu niíwĩ. Múã Moisés dutirẽmena niiria sãa. Teero tiirã, “marĩ boorõ ñañarê ugaripẽarenorê tiáda” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, cãmerĩ maĩrẽmena tiápu, niirecutiya. ¹⁴ Marĩ niipetire Moisés dutirê cũriguere sicaró dutirõmenarã putuãmasĩã. Biiro niia: “Muu basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrê maĩña”, jĩã. ¹⁵ Múã basiro cãmerĩtutira, cãmerĩ ñañarõ jĩrã doca, wãicura tiiróbiro cãmerĩquẽcõãtõrã tiádadacu. Múã basirora teerê tiirã, basocãpetiadacu. Teero wãari jĩrã, tuomasĩ, niirecutiya.

Espíritu Santo tiidutĩre tiirõ booa

¹⁶ Múãrê biiro wedeguda: Espiritu Santo múãrê tiidutĩbirora tiirucujãña. Múã teero tiirucúa, ñañarê múã ugaripẽarere tiiricu. ¹⁷ Marĩ ñañarê ugaripẽareno Espiritu Santo boosãre mee niia. Espiritu Santo boosãrepeja marĩ basiro ugaripẽare mee niia. Ate puarõ cúasorobiro biicõãtõã. Teero tiirã, marĩ ñañarê tiidugãri, Espiritu Santo “tiirijãña” jĩiqui. ¹⁸ Espiritu Santo tiidutĩre marĩ tiirã, “Moisés dutirẽmena marĩ netõnõnoãdacu” jĩ wãcũricu sãa.

¹⁹ Ñañarê ugaripẽare maquẽrê masĩnotoaa. Teerê tiirãno aterê tiicúa: Cúa numosãnumiã, cúa manusũmuã niĩhẽarê ñeeapecua; ãpẽrãmẽna cúa boorõ ñañarõ ñeeapecua; aterê tiirecutirano sícũ tuomasĩhẽgũ tiiróbiro tiirecuticua; ²⁰ basocãbiro baurãre, wãicuaribiro baurãre weerirare padeocúa; sĩquẽrã yãíwa jĩditõremena tiirãno wãtã dutirẽmena tiirucúa; iñatuticua; cãmerĩ iñadugãricua; ãpẽrãrê doecua; pẽerogã tiipacãri, cúajãcua; cúa boorê dicure tiidugãcua; ãpẽrã ãñurõ wãcũrẽre tuodugãricua; wãabatejõãrĩ tiicúa; ²¹ ãpẽrãyẽre iña, ugorepira niicua; basocãre siãcõãcua; búrecoricõrõ cũmucua; bosebureco niirĩ, cũmu, ãpẽrãrê acaribícua; teero biiri apeyé pee tee tiiróbiro bauré tiicúa. Múãrê too suguerõpu jĩrirobirora wedenemogãda sũcã: Teenó tiirecutirano Cõãmacú dutirê marĩpuere jeariguenorê buaricua.

²² Yucũgu ãñurĩgũno ãñurê ñucacutia. Teero tiiróbiro Espiritu Santo aterê marĩ wãcũrẽpũre witiatiri tiiqui: Cãmerĩ maĩcú; usenire cuocú; ãñurõ niirecutirere cuocú; marĩrê merẽã wãari, potocõrõ manirõ niimasĩcu; ãpẽrãrê bóaneõ iñacu; cúãrê ãñurõ tiicú; “marĩ tiáda” jĩrẽre queorõ tiicú; ²³ “ãpẽrã nemorõ niia”, jĩã. Múãcã ñañarê tiirĩ jĩrã, wãcututuaya. ² Múãrê merẽã wãari, cãmerĩ ãñurõ tiápuya. Teerê tiirã, Cristo dutirẽre queorõ tiádadacu. ³ Apetõ sícũ “yuu ãpẽrã nemorõ niia” jĩ wãcũmiqui. Cúa nemorõ niiripacu, búri peti wãcũãmajãqui. Teero jĩ wãcũgũ, cúa basirora jĩditõgu tiiqui. ⁴ Marĩ basiro marĩ tiirẽre “¿ãñunigari?” jĩ wãcũãri siro, besero booa. ãñurõ tiãri siro, “cúa nemorõ ãñurõ tiájĩyu” jĩ wãcũrijãña. Marĩ basiro tiãriguepere useni, niijãrõ booa. ⁵ ãpĩ marĩ tiimasĩrenorê tiimasĩriqui. Marĩpecã cúa tiimasĩrenorê tiimasĩricu. Marĩ basiro Cõãmacú tiidutĩre tiirõ booa.

⁶ Múãrê Jesuyé quetire bueré wapa cúãrê niyerumena, yaarẽmena, apeyenõmena tiápuro booa.

⁷ Múã aterê masĩbocu: “Yuu ñañarê tiirĩ, Cõãmacú teero iñajãqui” jĩ wãcũgũno cúa basiro jĩditõgu tiĩ. Queorẽmena wedeguda: Sícũ oteri, cúa oterigue wii, ñucacuticu. ⁸ Sícũ ñañarê ugaripẽarere tiigũ ñañarê otegũ tiiróbiro niiqui; ñañarẽre buagúdaqui. ãpĩ Espiritu Santo boorẽre tiigũpe ãñurê otegũ tiiróbiro niiqui; catirê petihẽre buagúdaqui. ⁹ Teero tiirã, marĩ ãñurõ tiirẽre páasutirijãrõ booa. Marĩ páasutihẽri, sícũ otegũ cúa oterigue duca ãñurẽre

6

Cãmerĩ tiápuya

¹ Yáa wedera, sícũ Jesurê padeogũ apeto ñañarê tiibóqui. Múã Jesurê ãñurõ padeorãno cúa teero tiirĩ iñarã, tiápuya. ãñurõ bóaneõremena cãurê wedeya. “Muu ñañarê tiirẽre Cõãmacú boorĩqui; teero tiigũ, wãcũpati, wasoyã”, jĩãña. Múãcã ñañarê tiirĩ jĩrã, wãcututuaya. ² Múãrê merẽã wãari, cãmerĩ ãñurõ tiápuya. Teerê tiirã, Cristo dutirẽre queorõ tiádadacu.

³ Apetõ sícũ “yuu ãpẽrã nemorõ niia” jĩ wãcũmiqui. Cúa nemorõ niiripacu, búri peti wãcũãmajãqui. Teero jĩ wãcũgũ, cúa basirora jĩditõgu tiiqui. ⁴ Marĩ basiro marĩ tiirẽre “¿ãñunigari?” jĩ wãcũãri siro, besero booa. ãñurõ tiãri siro, “cúa nemorõ ãñurõ tiájĩyu” jĩ wãcũrijãña. Marĩ basiro tiãriguepere useni, niijãrõ booa. ⁵ ãpĩ marĩ tiimasĩrenorê tiimasĩriqui. Marĩpecã cúa tiimasĩrenorê tiimasĩricu. Marĩ basiro Cõãmacú tiidutĩre tiirõ booa.

⁶ Múãrê Jesuyé quetire bueré wapa cúãrê niyerumena, yaarẽmena, apeyenõmena tiápuro booa.

⁷ Múã aterê masĩbocu: “Yuu ñañarê tiirĩ, Cõãmacú teero iñajãqui” jĩ wãcũgũno cúa basiro jĩditõgu tiĩ. Queorẽmena wedeguda: Sícũ oteri, cúa oterigue wii, ñucacuticu. ⁸ Sícũ ñañarê ugaripẽarere tiigũ ñañarê otegũ tiiróbiro niiqui; ñañarẽre buagúdaqui. ãpĩ Espiritu Santo boorẽre tiigũpe ãñurê otegũ tiiróbiro niiqui; catirê petihẽre buagúdaqui. ⁹ Teero tiirã, marĩ ãñurõ tiirẽre páasutirijãrõ booa. Marĩ páasutihẽri, sícũ otegũ cúa oterigue duca ãñurẽre

seenéogū tiiróbiro niiādacu; ãñurére buaádadu. ¹⁰ Teero tiirá, marī jeatuaro niipetirare ãñurō tiáda. Jesuré padeorápere nemosãñurō tiápuada.

Wedeyaponorigue

¹¹ Ìñaña. Yũũ basirora jóagu paca jóaremena múārē jóagu tiia.* ¹² Múārē widedcōãdutira judíoamena ãñurō pũtuáada jĩrã, teero tiidutícua. Cúã Jesucristo marĩrē curusapu diabosarigue queti dícare wedeatã, judíoa cúārē tuti, ñañaarō tiibócua. Ñañaarō netōdugáhera, Jesucristoye maquērē, teero biiri widedcōãre maquērē buecua. ¹³ Cúã widedcōãnorira niipacara, Moisére dutiré cūũriguere tiipetíriya. Teeré tiipetíripacara, múārē widedcōãdutiayira. Biiro jĩ wedebatedugacua: “Ësãrã Galacia dita macãrãrē widedcōãrĩ tiiwú”, jĩdugacua. ¹⁴ Yũũ doca yũũ basiro tiiríguere wedebateridojãã; Jesucristo tiiríguere wedebatea. Biiro jĩ wederucua: “Jesucristo marĩrē curusapu diabosarigu niiwĩ”, jĩ wedea. Teero tiigú, atibúreco macãrã cúã ìña ugaripéarere “bári niiré peti niã” jĩ ìñaã; teeré tiinemódugariga. Cúãpecã yũũ Cristoye quetire wederucurere “bári niiré peti niã” jĩcua; teeré tuodugáricua.† ¹⁵ Widedcōãnorira niirĩ, o widedcōãnoña manirã niirĩcãrē, Cōãmacürē wapamaniã. Marĩ ñañaarē tiirécutiriguere wasoré, teero biiri marĩ Jesuré padeoré doca wapacutía. ¹⁶ Niipetire yũũ wederére tiinunúseranorē Cōãmacũ ãñurō niirecutiri tiáro; cúārē bóaneō ìñaarō. Cúãrã Cōãmacũyara díamacũ niĩya.

¹⁷ Yũũ Jesuyé quetire wederé wapa cúã yũũre tãnarígue cãmi tusaa. Tee cãmimena “yũũ Jesuré padecotegu niã” jĩ ññoã. Teero tiirá, mecããmena sícũ yũũre potocõnemorijããrō. Teero biiri yũũ wederére wedemecũõrijããrō.

¹⁸ Yãa wedera, marĩ Öpũ Jesucristo múārē ãñuré ticoaro. Teerora wãaaro. Nocõrãrã jóaa.

* **6:11** Æpĩ jóabosajiyi ména. Niituredaripure Pablo basiro jóajiyi. Basocã teeré ìñarã, “cũãrã jóajiyi” jĩĩmasijiyi. † **6:14** Pecasãyemena: “el mundo está muerto para mí y yo estoy muerto para el mundo”.

ÉFESO MACĀRĀRĒ Pablo jóaripū

Āñuducorigue

¹ Yuu Pablo Cōāmacū booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niā. Múā Éfeso macārā Cōāmacūrē padeorā Jesucristore āñurō padeorāre āñuduticoa.

² Cōāmacū marī Pacu, Jesucristo marī Ōpū múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Cristomena Cōāmacū marīrē āñurō tiiré

³ Cōāmacū Jesucristo marī Ōpū Pacure usenire ticoada. Cū marīrē niipetire āñurō yeeripūnacutire maquerē ticodiocorigu niwī. Cū marī Cristomena niirārē āñurō tiirigu ni-iwī. ⁴ Cū marīrē āñurō tiirigu beiro niā: Atibáreco tiádari sugero, cū marīrē Cristomena niīadarare besetorigu niwī. Marīrē cū īñacoropure ñañarē manirā, ñañarē tiiririrabiro niir boogú, teero tiirigu niwī. ⁵ Cōāmacū too sugeropu marīrē maigú, Jesucristomena marīrē “yuu pōna niirī tiigúda” jīrigu niwī. Teeré tiigú, cū tiidugáriribirora tiirigu niwī. ⁶ Cū macū cū bayiró maigūmena marīrē āñunetōjōāre ticorigu niwī. Teero tiirā, cū āñurē ticoriguere wācūrā, cūārē usenire ticoa. ⁷ Marī cū macūmena niā. Cūye dímena marī ñañarē tiiré wapare wapatibosarigu niwī. Teeména Cōāmacū marī ñañarē tiiré acabórigu niwī. Cū marīrē āñurō tiidugágu, teero tiirigu niwī. ⁸ Cū marīrē niipetire masírē, tuomasíre ticogu, cū maírē ēñorigu niwī. ⁹ Cū “tiigúda” jīriguere too sugero macārāpu masíña maniriguere marīrē masírī tiirigu niwī. Cristo tiiriguemena teeré masírī tiirigu niwī. ¹⁰ Cōāmacū “teero tiigúda” jīri bureco jeari, cū jīriribirora wáaadacu. Cristore niipetire, niipetirare dutiri tiigúdaqui. Ūmūāsepu niirārē, atibárecomu niirārē Cristo dutigúdaqui.

¹¹ Cōāmacū cū booróbirora niipetire cū “biro tiigúda” jīrere tiiquí. Cū too síropu tiīadarere wācūtoarigu niwī. Teero tiigú, marīrē beserigu niwī. Cū marīrē besegu, too síro Cristomena cū “ticoguda” jīriguere marīcārē ticogúdaqui. ¹² Cū teero tiigú, usā Cristore padeosugéirare āñurō niirī booquí. Basocá usā āñurō niirere īñarā, Cōāmacū āñurō tiirere usenipeoadacu. ¹³ Múācā diamacū maque quetire tuojrā, netónere quetire tuojrā, Cristore padeojrā, cūāmena niā. Teero tiigú, Cōāmacū “yáara niīya” jīgū, múārē Espiritu Santore ticodiocorigu niwī. Espiritu Santo Cōāmacū “múārē ticodiocoguda” jīrigura niī. ¹⁴ Cōāmacū Espiritu Santore marīrē ticotoarigu niwī. Teero tiirā, marī ateré masíā: Cōāmacū niipetira cū pōnarē cū putopu néewagúdaqui. Toopú niipetire cū “ticoguda” jīriguere ticogúdaqui. Cū teero tiirī, basocá cūārē usenipeoadacu.

Pablo Éfeso macārāre sãibosárigue

¹⁵⁻¹⁶ Teeré wācūgū, Cōāmacūrē usenire ticoa. Yuu múā marī Ōpū Jesurē padeorere tuowú; teero biiri múā niipetira Cōāmacūrē padeorare maírécārē tuowú. Teero tiigú, múārē sãibosárecōrō Cōāmacūrē usenire ticoa. ¹⁷ Cōāmacū marī Ōpū Jesucristo Pacu āñunetōjōāgūrē múāye niīadarere biiro sãīā: “Cōāmacū, Espiritu Santo cūārē masírere jeari tiiyá; muu niirecutirecārē āñurō masírī tiiyá”, jīā. ¹⁸ Atecārē sãīā: “Cōāmacū, cūārē ateré āñurō masírī tiiyá; Muu cūārē ‘āñurō tiigúda’ jīgū, beserigu niwū; niipetira muurē padeorare āñurē petire ticogúdacu; ¹⁹⁻²⁰ muu tutuanetōjōāgū niā; tee tutuaremena usā Cristore padeorare tiāpua”, jī sãīā. Tee tutuanetōjōāremena Cōāmacū ateré tiirigu niwī: Cristo diarigupure masírī tiirigu niwī; cū masāmūāri siro, cūārē cū puto ūmūāsepu ōpū duirípīrō diamacūpe dupoyigu. ²¹ Cūārē niipetira Ōpū peti sãārī tiiyigu. Teero tiigú, ōpārā atibárecomu niirā, ūmūāsepu niirā Ōpū peti niī. Āpī cū sotoa macū manī. Cū atibáreco macārā sotoa macū niī; too síro macārā sotoa macū niirucugúdaqui. ²² Cōāmacū niipetirere, niipetirare Cristo doca putuári tiiyigu. Teero biiri Cōāmacū niipetira Jesurē padeorī pōna macārārē dutigúre sōnecorigu niwī; cū marī dupu tiiróbiro niī. ²³ Marī cūārē padeorī pōna macārā cūya ōpū tiiróbiro niā. Cū marī niipetiramena wáaqui. Cū niipetiropu niī; atibárecomu, ūmūāsepu teerora niiqui.

2

Cōāmacū marīrē maigú netōnérigue

¹ Too sugeropu múā ñañarē tiirira niijrā, diarira tiiróbiro niirira niwū. ² Atibáreco macārā tiiróbiro ñañarē tiirira niwū. Wāfiārē dutigú boorere tūnūnūsewu. Cū atibáreco macārā Cōāmacūrē netōncārārē dutigú niī. ³ Too sugeropu marī niipetira cū tiiróbirora ñañarē tiirucúwu. Marī ñañarē tiidugáre uregaripéawu. Marī noo booró ñañarē tiīadarere

wăcŭwă. Teeré wăcŭári siro, teeré tiijăwă. Teero tiigŭ, Căamacŭ marĭmena cŭanetăjăyigu. Ăpără tiirôbirora marĭcă űaűarô tiinôbojŭy. ⁴ Căamacŭpe marĭrê bayirô maĭgŭ, bóaneô ĩnarigu niiwĭ. ⁵ Marĭ űaűarê tiirĭra niijĭră, Căamacŭ ĩnacorpure diarĭra tiirôbĭro niiwă. Teero ĩnapacu, marĭrê Cristomena catirê petihére cuoră niirĭ tiirĭgu niiwĭ. Căamacŭ múărê cŭă ģűurê ticorémēna netônérĭgu niiwĭ. ⁶ Marĭ Cristomena masămuărĭra tiirôbĭro niirĭ tiirĭgu niiwĭ. Jesucristo ămuăsepu duirobĭrora marĭcă căumēna toopŭ duiără tiirôbĭro niirĭ tiirĭgu niiwĭ.* ⁷ Too siro macărăpure cŭă marĭrê ģűurê ticoriguere êűogŭda jĭgŭ, teero tiirĭgu niiwĭ. Căă marĭrê tiăpuga, Jesucristomena niirĭ tiirĭgu niiwĭ. ⁸ Marĭ Jesucristore padeorĭ, Căamacŭ marĭrê cŭă ģűurê ticorere êűogŭ, netônérĭgu niiwĭ. Tee marĭ basiro tiirĭgue mee niă; Căamacŭ ticorigue niă. ⁹ Marĭ ģűurô tiirere ĩnagŭ mee netônéwĭ. Teero tiigŭ, sĭcŭno “yŭu ģűurô tiirĭgue wapa Căamacŭ yŭure netônéwĭ” jĭmasĭna maniă. ¹⁰ Marĭ cŭă tiirĭra niă. Marĭ ģűurô tiirémēna basocăre tiăpuaro jĭgŭ, marĭrê Jesucristomena niirĭ tiirĭgu niiwĭ. Marĭ ģűurô tiădarere Căamacŭ too sugueropu quēnotăyigu.

Marĭ Cristomena ģűurô niirecutĭjăă

¹¹ Teero tiiră, ateré wăcŭűa: Mŭă judĭoa niihēră bauărĭra niiwă. “Widecănoűă† manĭră niicua”, jĭwă judĭoa múărê. Căăpe “widecănoűara niă ăsăjă” jĭwă, cŭăya ôpŭă maquērpu dĭcare widecănoűara niipacara. ¹² Too sugueropure múă Cristomena niihēră niwă; Israelya pŭna macărămēna niirĭwu; Căamacŭ “netônégŭdare ticocoguda” jĭrere múă pacusămuărê wederiyigu; diari siro, ĳdeero wăaadari? jĭmasĭriwu; atĭbŭreco macără tiirôbĭro Căamacŭre masĭriwu. ¹³ Mŭă yoaro macără tiirôbĭro niiră niijĭră, cŭăre masĭriwu. Atitôre Jesucristomena niijĭră, cŭăye dĭ ômayudiariguemena Căamacŭre masĭă; putogă macără tiirôbĭro niiră pŭtăă. ¹⁴ Cristo niwĭ marĭrê ģűurô niirecutĭrere ticogŭ. Judĭoare, judĭoa niihērăre sicapŭna macără niirĭ tiirĭgu niiwĭ. Marĭ cămerĭ ĩnadugarimĭrigue opatŭdĭ tiirôbĭro niiwă. Căă tiŭtŭdire cŭarĭgu niiwĭ. ¹⁵ Căă diariguemena judĭoare dutĭrere “biro tiyă”, “biro tiirĭjăűa” jĭrere duurĭ tiirĭgu niiwĭ. Teero tiirĭguemena pŭapŭnă macără niimĭrirare sicapŭnară pŭtăari tiirĭgu niiwĭ. Marĭ căumēna sĭcărŭmēna niijĭră, sicapŭna macără niă. Teero tiiră, judĭoa, judĭoa niihēră sĭcărŭmēna ģűurô niirecutĭmasĭă. ¹⁶ Căă curusapu diariguemena marĭ cămerĭ ĩnadugaririguere petĭrĭ tiirĭgu niiwĭ. Căă diariguemenară pŭapŭnă macără niimĭrirare sicapŭnară niirĭ tiirĭgu niiwĭ. Teero biirĭ teemēnară Căamacŭmena bapacutĭmasĭă sŭcă.

¹⁷ Cristo múă yoaro macără tiirôbĭro niimĭrirare ģűurô niirecutĭre maquērê wedegu atirĭgu niiwĭ. ăsă putogă macără tiirôbĭro niimĭriracărê teerora wedeyigu. ¹⁸ Cristo marĭrê tiibosăremena marĭ niipetĭra Espĭritu Santo sĭcŭmenară marĭ Pacumena wedesemasĭă. ¹⁹ Teero tiiră, mecŭtgărê múă aperô macără wăanetŭri basoca tiirôbĭro niirĭra. Ăpără Căamacŭre padeorămena sicamacă macără tiirôbĭro niă; Căamacŭyawĭi macără tiirôbĭro niă. ²⁰ Jesucristo cŭăyere wededutĭgu beserĭra, teero biirĭ profetas múărê Căamacŭyere wedenăcărĭra niiwă. Teero tiiră, cŭă wĭ tiădarĭtabebiro niicua. Basocă wĭ tiŭnăcără, supĭsabatĭrĭre nŭcŭsŭguécua, wĭ tutuariwĭ niărô jĭră. Jesucristo teebotarĭbĭro niigŭ niĭ. ²¹ Teebotarĭ ģűurô nŭcŭări siro, apyê botarĭre diamacŭ nŭcŭwăcu. ģűurĭ wĭ, Căamacŭ dĭcare padeorĭ wĭ tiimŭăwanocu. ²² Marĭ Jesurê padeoră niijĭră, teebotarĭbĭro niă; wĭrê biarĭ tŭdĭbĭro niă. Wĭrê peotĭari siro, basocă toopŭ niirucuya. Espĭritu Santo tiwĭipŭ niijĭgŭ, Căamacŭ toopŭra niirucuqi.

3

Pablore judĭoa niihērăre buedutĭgu cŭĭrigue

¹ Teero tiigŭ, yŭu Pablo Căamacŭ múărê ģűurô tiirĭguere ģűurô tuomasĭărô jĭgŭ, săĭă. Yŭu múă judĭoa niihērăre Jesucristoye quetire wederê wapa peresuwiipu niă. ² Yŭu wăcŭrĭ, múă ateré tŭojŭy: Căamacŭ yŭure ģűurô tiigŭ, múărê tiăpudutĭrigu niiwĭ. ³ Căamacŭ too sugueropu masĭna manĭrĭguere yŭure masĭrĭ tiwĭ. Yŭu tee maquērê péero jŭatoaawŭ. ⁴ Mŭă yŭu jŭaarĭguere buera, ateré jĭădacu: “Pablo Cristoye quetĭ too sugueropu masĭna manĭrĭguere ģűurô masĭqui”, jĭădacu. ⁵ Too sugero macărăpu tee quetire ģűurô tuomasĭrĭyĭra. Atitôpŭre Căamacŭ masĭrĭ tiiquĭ. Căă cŭăyere wededutĭgu beserĭra ģűurărê, teero biirĭ cŭă wededutĭrere wederăre Espĭritu Santomena masĭrĭ tiiquĭ. ⁶ Tee masĭna manĭrĭgue ate niă: Cristore padeorémēna múă judĭoa niihēră judĭoabĭrora Căamacŭ ticoad-arere ĩeădacu. Cristomena niijĭră, judĭoamēna sicapŭna macără niă; Căamacŭ judĭoare “biro tiigŭda” jĭriguere múăcă yea.

⁷ Căamacŭ yŭure ģűurê ticogu, cŭă tutuaremēna yŭure ģűurê quetire wedegŭ niirĭ tiirĭgu niiwĭ. ⁸ Yŭu Căamacŭre padeoră watoapu bĭri niigŭ petĭ niipacari, ate ģűurere yŭure

* 2:6 Too sugueropu ôpărămēna duiără căămena dutĭyĭra. † 2:11 Cŭnerĭgu yapa macă caserôre.

tiidutirigu niiwī: Cūū yuure judíoa niihērārē Cristoye añunetōjōārere wededutirigu niiwī. “Cristo añunetōjōāgū niī” jīrēre marī masī sīcārībīa. ⁹ Apeyerē Cōāmācū yuure tiidutirigu niiwī: Tee masīña manirígue quetire niipetira tuomasīārō jīgū, wededutirigu niiwī. Sicato tee queti Cōāmācū niipetire bauanérigu wācūriguepu niiro niiwā. ¹⁰ Teero tiiró, atitóre Jesurē padeorí pōna macārāmena biiro wāaa: Cūā puapōnā niimirā sicapōna wāari iñarā, āmuāse macārā dutirá, teero biiri cūā doca macārā dutirá biiro jīādadua: “Cōāmācū masīnetōneī; niipetire cūū tiirēmena cūū masīrēre ēñoī”, jīādadua. ¹¹ Sicatorpura Cōāmācū “teerora tiigúda” jīiyigu. Cūū jīiirōbirora wāari tiirígu niiwī marī Ōpū Jesucristo tiiríguemena. ¹² Marī cūūmena niijīrā, cūūrē padeojīrā, cuiro manirō Cōāmācūmena wedesemasīā sáa. ¹³ Teero tiirā, yuū múārē wederē wapa ñañarō netōrī tuorā, wācūpatirijāña. Biirope wācūña: “Marīrē maījīgū, peresu ñeerīquiro niipacu, marīrē Jesuyé quetire wedetoawi”, jīī wācū, useniña.

Cristo basocáre maīqui

¹⁴ Teerē wācūgū, ñicācoberimena jeacūmu, marī Pacure múārē sāibosáa. ¹⁵ Cōāmācūrā pacu niisuguerígu niī. Cūūmena “pacu” jīrē nūcāā. Cūū niipetire pōnarī macārā āmuāsepu niirā, atibúrecopu niirā sīcārōmēna niirī tiirígu niiwī. ¹⁶ Marī Pacura pee añūrēre cuoqui. Teero tiigú, Espiritu Santomena múā wācūrēpure tutuare ticori boogú sāibosáa. ¹⁷ Cūū teerē ticori, múā Cristore padeorí, Cristo múāmena niirucugūdaqui. Apeyerēja, múā Cristore añūrō maīārō jīgū, āpērācārē añūrō maīārō jīgū, sāibosáa. ¹⁸ Teero tiirā, múā niipetira Cōāmācūrē padeorāmena Cristo múārē maīrēre masīādadu. Cūū marīrē bayiró peti maīqui. ¹⁹ Cūū maīrēre tuomasīpetinoña manipacári, múā cūū maīrēre tuomasīnemōārō jīgū, sāibosáa. Cūū maīrēre tuomasīnemorā, Cōāmācū tiiróbiro niirecutirere cuonemōādadu.

²⁰ Marī “Cōāmācū tutuanetōjōāgū niī” jīāda. Cūū tutuare marīpure niīā. Teero tiigú, cūū niipetire marī sāire nemorō, marī tūgueñare nemorō ticomasīqui. ²¹ Teero tiirā, marī Jesucristore padeorí pōna macārā niijīrā, teero biiri marī Jesucristomena niijīrā, Cōāmācūrē usenire ticorucuada. Atitó macārā, too síro macārācā teerora Cōāmācūrē usenire ticorucuaro. Teerora wāaaro.

4

Jesurē padeorāre sīcārōmēna niidutirígue

¹ Yuū marī Ōpayere wederē wapa peresuwiipu niigū múārē biiro tiirī bayiró boogá: Añūrō tiirécutiya. Cōāmācū múārē beserígu teero tiirī booqui. ² “Āpērā nemorō añūrē tiia” jīī wācūrījāña; cūaro manirō niīña; cūañañarījāña; āpērārē maījīrā, cūā diamacó tiihéri iñarā, teero tūgueñāña. ³ Añūrō niirecutijīrā, Espiritu Santo tiāpurementa “sīcārōmēna niīāda” jīī wācūrucuya. ⁴ Marī sicaōpūābiro niīā. Espiritu Santo sīcū niipacu, marī niipetirāmena niiqui. Marī Cōāmācū beserira niijīrā, ate dīcure yuea: “Marīrē añūrō tiigúdaqui”, jīīā. ⁵ Marī Ōpū sīcārā niī. Marī cūūrē sīcārībīro padeoá. Marī sīcārībīro wāmeōtinowū. ⁶ Cōāmācū marī niipetira Pacu sīcārā niiqui. Cūū marīniipetira sotoa macū niiqui. Marīmena cūūye maquērē tiirī tiiqui. Marī niipetirāmena niiqui.

⁷ Cristo marī niipetirare merēā dīcu tiimasīrere ticoqui. Cūū marī niipetirāpure sīcārībīro ticodugarijīyi. Teero tiigú, cūū booróbirora ticorigu niiwī. ⁸ Teero tiiró, Cōāmācūye queti jóaripūpu ate jóanoā:

Cūū āmuāsepu muāwagu, cūū ñeerirare néewayigu.

Too síro basocáre añūrēre ticoyigu,*

jīī jóanoā.

⁹ “Cūū āmuāsepu muāwagu” jīī jóare ate jīīdugaro tiia: Muāwadari suguero, atibúrecopu diiātiyigu. ¹⁰ Cūūrā sīcā atibúrecopu diiātirigu āmuāsepu niipetira Ōpū peti niigūdu muāwārigura niiqui. Teero tiigú, niipetirōpu dutiqui. ¹¹ Cristo cūūrē padeorāre niipetirāpure tiimasīrere ticorigu niiwī. Siqērārē cūūyere wededutígu beserira sārī tiirígu niiwī; āpērārē Cōāmācū wededutirere wederā sārī tiirígu niiwī; āpērārē añūrē quetire wedewarucuri basoca sārī tiirígu niiwī; āpērārē cūūrē padeorāre coterā, cūūrē buerā sārī tiirígu niiwī. ¹² Teero tiigú, marī cūūrē padeorāre cūūye maquērē padearo jīgū, teero tiirígu niiwī. Cūūrē padeotutūaaro jīgū, teero tiimasīrere ticorigu niiwī. ¹³ Teero wāari, marī sīcārībīro marī Ōpūrē padeoādadu; sīcārībīro Cōāmācū macūrē añūrō masīādadu. Teero biiri Cristoye maquērē añūrō tuomasīādadu; Cristo niiróbirora niirecutiādadu. ¹⁴ Teero tiirā, wīmarā tiiróbiro niirījāda. Wīmarā jīīdītore tuojírā, pūūrī wīnomēna páapuconoró tiiróbiro noo niirē buerēre padeonunēya. Cūū tiiróbiro marī jīīditomenirā buerēre tuorā, padeonunēyerijāda. ¹⁵ Biirope tiāda: Cāmerī maīrēmena Cōāmācūye diamacá maquērē wedeada. Jōōpemena

* 4:8 Salmo 68.18.

diamacá maquērē padeonemóōdadacu. Cristomena niirā niijīrā, niipetire marī tiirénorē cūū boorēre tiinemómuāādadacu. Cūūrā niīl cūārē padeorī pōna macārā dupu. ¹⁶ Cristo marī dupu tiiróbiro niijīgā, marīrē dutii. Sicaōpūū pee ōpūū maquē cūocú. Niipetire tiīōpūū maquē dupu dutirēre tiiri, tiīōpūū diaremanirō bñcñá, tutuanemóōdadacu. Tee tiiróbiro niīā marī. Marī Cristo dutirēre tiirā, sīcārībīro niīādadacu. Teero tiirā, cāmerī maīādadacu. Teeména padeotutūādadacu.

Cristomena mama niirecutire cūoa

¹⁷ Teero tiigú, marī Ōpū wāmemena múārē ateré duticoa: Múā āpērā Cōāmacūrē masīhērā tiirénorē tiinemórijāña. Cúā wācūrē wapamanīā. ¹⁸ Cōāmacūyere wācūdugahera, tuomasīhērā tiiróbiro niīya. Teero tiirā, naītīārōpū niirābiro diamacá maquērē tuomasīriya; catirē petihēre Cōāmacū ticoré cuorícua. ¹⁹ Cúā ñañaré tiirēre boboridóyaya. Teero tiirā, cúā noo booró ñañaré tiisodéaatiya. Niipetire cúā tusaré ñañarére tiīya. ²⁰ Múāpe Cristore masīncārā, cúā teero ñañaré tiirénorē buenorijīyu. ²¹ Múā diamacūrā cūūye maquērē tuoijīyu. Teero biiri múā Jesuména niijīrā, cūūyere diamacá maquērē buenorijīyu. ²² Teero tiirā, múā too sugueropū ñañaré tiiríguere duujāña sáa. “Ugaripéaremena useniādadacu”, jīl wācūmijīyu múā. Niiria. Teero wācūrē tiiditóre niīā. ²³ Cōāmacū múā wācūrēre wasoáro. ²⁴ Mama niirecutire cuoyá. Cōāmacū múā mama niirecutire cūū niiróbirora tiirígu niīwī. Teeména āpērārē āñurō tiīādadacu; ñañaré manirā niīādadacu.

²⁵ Teero tiirā, jīl ditonemorijāña. Marī Cristoya ōpūū maquē tiiróbiro niīā. Teero tiirā, marī niipetirapūre cāmerī diamacá wedesero booa.

²⁶ Múā cúara, ñañaré tiirjāña. Cúanañiōrijāña, ²⁷ wātīārē dutigú múārē ñañarō wáari tiiri jīrā.

²⁸ Yaarépimirigu yaanemórijāārō. Yaaróno tiigú, padearo. Cūū āñurō pade, wapatáremena bóaneōrārē ticomasīgūdaqui.

²⁹ Ñañarére wedeserijāña. Āñurēpe dícare wedeseya. Múā wedeseremena āpērārē tiīápuya. Múā teero tiiri, múā wedeserere tuorā āñurō niīādadacu. ³⁰ Múā tiiréména Espírítu Santore wācūpatiri tiirjāña. Cōāmacū múārē Espírítu Santore ticorigu niīwī, “yáara niīya” jīrēre ēñogú. Espírítu Santo múāmena niirucugadaqui, tée Jesucristo múārē āmūāsepu néewaadari bureco jearipu.

³¹ Niipetire cāmerī ñañarō tugueñare, pūnirō wedesere, cúare, cúara acaribíre, teero biiri āpērārē ñañarō wedeserecārē duujāña. Sīcārē iñatutirijāña. ³² Biirope tiīya: Cāmerī āñurō tiīapu, bóaneōña. Cōāmacū Cristomena múārē acabóriróbirora múācā cāmerī acabóya.

5

Cōāmacū pōna biiro niirō booa

¹ Múā Cōāmacū pōna cūū maīrā niīā. Teero tiirā, cūū tiirébiro tiīya. ² Jesucristo maīrírobirora cāmerī maīrucujāña. Cūū marīrē maījīgā, diabosayigu. Cūū marīrē diabosarigue Cōāmacū iñacoropū sitiaāñūre busemūōcore tiiróbiro cūū tusaré niīyiro.

³ Múā Cōāmacū pōna niijīrā, múā numosānumiā, múā manusūmūā niihērārē ñeeaperijāña; bobooro tiēñorijāña; cuopacára, boonemórijāña. Múā teeré tihéri, múārē ñañarō wedepatire maniādadacu. ⁴ Ñañarére wedese buirjāña; wapamanire maquērē wedeserijāña; noo booró wedeseāmarijāña. Múārē teenórē wedeserijārō booa. Biirope tiīya: Cōāmacūrē usenire ticoya. ⁵ Ateré múā masīcu: Cristo cūū Pacaména niirōpū sīcū cūū booró ñeeapesodeaatiguno wáariqui. Bobooro ñañarō tiēñogāno teerora wáariqui. Cuopacá boonemógūcā teerora wáariqui. Boonemógū Cōāmacūrē padeoróno tiigú, cūū booré maquē dícare padeoquí. ⁶ Cúā wapamanire wedeseremena múārē jīl ditoremena wedeadacu. Cúārē padeorijāña. Cōāmacū cūūrē netōnucārārē teero tiiri iñagú, bayiró cúaremena cúārē ñañarō tiigúdaqui. ⁷ Cúārē péerogā bapacutirijāña.

⁸ Múā too sugueropūre naītīārōpū niirābiro niīwū. Atitóreja bóeropū niirābiro marī Ōpūmēna niīā. Teero tiirā, bóeropū niirābiro tiīya. ⁹ Bóeropū niirā biiro tiīya: Āñurēre tiīya; diamacá maquērē tiīya; niirō maquērē wedeseya. ¹⁰ Niipetire múā tiirénorē “¿marī Ōpū usenigūdari?” jīl wācūña. ¹¹ Búri peti tiirānorē bapacutirijāña. Cúā naītīārōpū niirābiro niicua. Cúā ñañaré tiirēre cúārē masīrī tiīya. ¹² Cúā yayíoropū tiīaríguere marī wedeseri, bobo niīā. ¹³ Cúā tiīaríguere masīrī tiiri, sīwócoropū niirébiro putuácu. ¹⁴ Cúā basiro cúā ñañaré tiīaríguere iñamasīari siro, “ñañaniā” jīl masīcua. Teero tiiró, ateré jīnoā:

Mūū cānigūbiro biigú, wācāñá.

Diarigubiro biigú, masāmūāña.

Mūū teero tiiri, Cristo mūārē bóeropū niigú niirī tiigúdaqui,

jĩnoã.

¹⁵ Teero tiirá, múã tiirére ãñurõ wãcũña. Cõãmacũyere masĩhẽrãbĩro tiirĩjãña. Cũyere masĩrãbĩrope tiiyá. ¹⁶ Atitóre basocá pee ñañaré tiíyá. Múãpe niipetire tiirécõrõ ãñurẽ tiiyá. ¹⁷ Cõãmacũyere tuomasĩhẽrãbĩro niirĩjãña. “¿Neenópere Cõãmacũ marĩrẽ tiirĩ boogári?” jĩ wãcũña. ¹⁸ Cũmurĩjãña, noo boorõ ñañaré tiirĩ jĩrã. Cũmurõno tiirá, Espĩritu Santo boorẽpere tiiyá. ¹⁹ Salmopũpu jóarĩpũpũ, Cõãmacũyere basarẽmena cãmerĩ wedeseya. Marĩ Òpũrẽ bayirõ useniremena basapeoya. ²⁰ Marĩ Òpũ Jesucristo wãmemena niipetirere Cõãmacũ marĩ Pacure usenire ticorucũjãña.

Sicawĩ macãrãrẽ dutirẽ

²¹ Múã Cristore quioniremena ññaã. Teero tiirá, cãmerĩ yũyũ.

²² Manucutira numiã, marĩ Òpũrẽ yũyũbiroora múã manusũmuãrẽ yũyũ. ²³ Múã manusũmuã múãrẽ dutirã niĩyũ, Cristo cãũrẽ padeorĩ põna macãrã dutigũ niirõbĩroora. Cristo cãũrẽ padeorĩ põna macãrã dupubiro niĩ. Marĩ cãyũ òpũũ maquẽbĩro niirãrẽ netonégũ niĩ. ²⁴ Cristoya põna macãrã cãũrẽ yũyũbiroora numosãnumiã niipetiremena cãã manusũmuãrẽ yũyũ booa.

²⁵ Numocutira, Cristo cãyũ põna macãrãrẽ maĩrĩbĩroora múã numosãnumiãrẽ maĩñã. Cristo marĩrẽ maĩgũ, marĩye niĩadarere diabosayĩgu. ²⁶ Marĩrẽ ñañaré manirã niĩãrõ jĩgũ, teero diabosayĩgu. Marĩ cãyũ quetire ãñurõ padeorĩ, ocomẽna coseãrĩrãbĩro wãari tiirĩgu ni-iwĩ. ²⁷ Teero tiirĩgu niiwĩ, cãyũ põna macãrãrẽ ãñunetõjõãrã buajeadũgagu. Cũ putuãatĩgu, cããrẽ suti jĩĩrĩmanĩre, opasũsũrõ manirẽbĩro niirãrẽ cũmẽna nẽewadũgagu. Ñañaré manirã, ñañaré tiirĩrĩrãbĩro buadũgagu. ²⁸ Tee tiirõbĩroora numocutira cãã numosãnumiãrẽ maĩrõ booa. Cãã basiro maĩrõbĩroora maĩrõ booa. Cũ numorẽ maĩgũno cũ basiro maĩgũ tiĩquĩ. ²⁹ Sĩcũ cãyũ òpũũrẽ maĩrĩjã tiirĩ. Teero tiirõno tiigũ, ãñurẽ yaa, cãyũ òpũũrẽ cotequĩ. Cristo cãyũ põna macãrãrẽ teerora tiĩquĩ. ³⁰ Marĩ cãũrẽ padeorĩ põna macãrã cãyũ òpũũbĩro niĩã. ³¹ Tee maquẽ Cõãmacũye quetĩ jóarĩpũpu bĩro jóanoã: “Teero tiigũ, ãmu cũ pacure, cũ pacore cõãwitiwa, cũ numomẽna niigũdaquĩ. Cãã puarã sicaõpũũ tiirõbĩro putuãadacua”,* jĩ jóanoã. ³² Tee tuomasĩña manirẽ niĩã. Teero niipacari, yũ wãcũrĩ, “Cristo sicaõpũũbĩro niĩquĩ cãyũ põna macãrãmena” jĩdũguro tiĩã. ³³ Teero jĩpacu, atecãrẽ jĩgũda: Numocutirãcõrõ múã basiro maĩrõbĩroora múã numosãnumiãrẽ maĩñã. Numiãcã, múã manusũmuãrẽ padeoyã.

6

¹ Wĩmarã, mamarã, Jesurẽ padeorã niĩjĩrã, múã pacusũmuã dutirẽrẽ ãñurõ yũyũ. Teero tiirẽ ãñuniã. ² Cõãmacũye quetĩ jóarĩpũpu tee dutirẽ bĩro jóanoã: “Mũũ pacu, mũũ pacore padeoyã”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ puamóquẽne dutirẽ watoapu tee dutirẽ tiigũnorẽ “ãñurõ tiigũda” jĩrĩgu niiwĩ. Tee “ãñurõ tiigũda” jĩrẽ bĩro jóanoã: ³ “Mũũ usenigũdacu; atibãrecopũre yoari catigũdacu”,* jĩ jóanoã.

⁴ Põnacutĩra, múã põnarẽ bayirõ tuti, cúari tiirĩjãña. ãñurõ tiirẽre buemasõña. Cãã ñañaré tiirẽre quẽnojeãrĩ tiiyã. Cããrẽ marĩ Òpũ boorẽre wedeya.

⁵ Dutiapenori basoca, ãno atibãrecopũ múãrẽ dutiapere yũyũ. Padeorẽmena, quioniremena, tiiditõro manirõ cããrẽ yũyũ. Cristo dutirẽre yũyũbĩro cããcãrẽ yũyũ. ⁶ “Cãã ññacoropũ dícu ãñurõ padeada”, jĩ wãcũrĩjãña. Siquẽrã cããmena ãñurõ putuãadũgara teero tiicũã. Múãpe Cristore padecoteri basoca niĩjĩrã, Cõãmacũ boorõbĩro ãñurõ tusarẽmena padeya. ⁷ Useniremena marĩ Òpũrẽ padebosarãbĩro tũgũeñaña. Basocã dícare padebosarãbĩro tũgũeñãrĩjãña. ⁸ Marĩ Òpũ ãñurõ tiirĩrãre wapatĩgũdaquĩ. Dutiapenori basocare, dutiapenoña manirãrẽ teerora wapatĩgũdaquĩ. Múã teerẽ masĩtoacu.

⁹ Basocãre dutiapera, múãcã teerora múã dutiapere ãñurõ tiiyã. “Múãrẽ ñañarõ tiigũda”, jĩnẽmorĩjãña. Múã masĩcu: Cãã Òpũ múã Òpũcã niĩquĩ; cãũ ãmuãsepu niĩquĩ. Cãũ niipetira basocãre batoro manirõ, sĩcãrĩbĩro ññaquĩ.

Cristore padeorã wãtĩãrẽ cãmotãre

¹⁰ Ate tiidutiremena wedeyaponogũda: Múã marĩ Òpũmena niĩã. Teero tiirã, cãũ tutu-ãnetõremena wãcũbayiã. ¹¹ Cõãmacũ marĩrẽ cãmotãre ticoriguere cõoyã. Teero tiirã, teerẽ cõorã niĩjĩrã, wãtĩãrẽ dutigũ jĩĩdutorẽ cãmotãmasĩãdacu. ¹² Marĩ surara tiirõbĩro niipacara, basocãmena cãmerĩquẽria; wãtĩã ãmuãsepu niirãmenape cãmerĩquẽã. Cãã niicua: Wãtĩã dutirẽ tutuare cõorã, cãã doca macãrã dutirã, atibãreco maquẽ ñañĩãrõpu tiirõbĩro niirẽre dutirã, basocãre wãcũrẽpure ñañaré tiidutira niicua. ¹³ Teero tiirã, niipetire Cõãmacũ marĩrẽ

* 5:31 Génesis 2.24. * 6:3 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16.

wātīārē cāmotáre ticoriguere cuoyá. Teeré cuorá, niipetire wātī múārē ñañarē tiidutíri, netōncājāādacu. Múā teeré cuopetíra, wācūtutuara niīādacu.

¹⁴ Āñurō wācūtutuara niīña. Surara cūyaro sutiroré wéemūoco, siatúqui sitūrūdamena. Tiidá sitūrūda diamacú maquē marī padeorébiro niīā. Surara cūū cutirore cōmequiména cāmotáqui. Tiīqui cōmequí marī āñuré tiirébiro niīā. ¹⁵ Surara sapature sāñāqui, wáaguda jīgū. Cūū tiiróbirora múācā āñuré quetire wedeada quēnoyúeya. Tee queti “Cōāmacū cūūrē padeoráre āñurō niirecutirere ticoqui” jīrē queti niīā. ¹⁶ Surara cūyaya ōpūūrē cāmotáriquire wāmoru cuoquí. Cūūrē buedugari, buereyucu jūūatiri, tiiquimena cāmotáqui. Múāpe wātīārē dutigú múārē ñañarō tiidugári, Cōāmacūrē padeoréména cāmotámasícu. ¹⁷ Surara cūyaya dupure cāmotágu, cōmecororé pesaqui. Cūyaya dupure cāmotárirobirora wātī múā wācūrere ñañodugári, “Cōāmacū netōnénorira niīā” jīréména cāmotáya. Surara espada pairípírē néewaqui. Cūū tiipímena cāmeríquemasíróbirora múāpe Cōāmacūye queti jóaripū wedesereména wātírē cāmotáya. Cōāmacūye wedesere espada Espíritu Santo múārē ticoripíbiro niīā. ¹⁸ Noo múā niirō Cōāmacūrē sáirucújāña. Espíritu Santo masíre tioréména sáññá. Āñurō tuomasíña. Sáidúrijāña. Niipetira Cōāmacūrē padeoráre sáibosárucujāña. ¹⁹ Yūncārē sáibosáya. Āñuré quetire yūū wederécōrō Cōāmacū cūū wedeserere yūūre āñurō wedeseri tiíaro. “Cuiro manirō āñuré quetire basocá masíña maniríguere wedearo”, jī sáibosáya. ²⁰ Tee quetire wederé wapa peresuwíipū niīā. Cōāmacū yūūre tee quetire wededutigū ticocorigū niīwí. Yūūre tee quetire cuiro manirō wedearo jīrā, sáibosáya.

Āñudutiyaponorigue

²¹ Tíquico múā putopu wáagudaqui. Cūū yūū menamacú, yūū maígú, marī Ōpūrē padecotegu āñurō tiigú niīi. Cūū múārē niipetire yé maquērē wedegudaqui. ²² Múārē ūsáye maquērē masíārō jīgū, ticocoa. Teero hiiri cūū múārē wācūtutuari tiíaro jīgū, ticocoa.

²³ Cōāmacū marī Pacu, teero hiiri marī Ōpū Jesucristo múā Jesuré padeoráre āñurō niirecutire ticoaro; múā Cristore padeonemórí, cāmerí mañnemórí tiíaro. ²⁴ Cōāmacū niipetira marī Ōpū Jesucristore mañrucúrare āñuré ticoaro.

Nocōrōrā jóaa.

FILIPOS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripū

Āñuduticorigue

¹ Yñu Pablo, teero biiri Timoteo múá Cōāmacūrē padeorā Filipospu niirārē āñudutia. Ęsā Jesucristore padecotera múārē niipetira cūāmena niirārē, múārē suonírārē,* teero biiri cūārē tiápuracārē† jóaa.

² Múārē Cōāmacū marí Pacu, Jesucristo marí Ōpū āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Jesuré padeorāre Pablo sáibosáricue

³ Yñu múārē wácūrecōrō yñu Ōpū Cōāmacūrē usenire ticoa. ⁴⁻⁵ Sicato múá padeonucárito, téa atitópucārē āñurē queti maquēmena múá yñare tiápu. Teero tiigú, yñu sáircōrō múá niipetirare useniremena sáibosáruca. ⁶ Múá Jesuré padeonucári, Cōāmacū múārē āñurō tiigú, wasorí tiirigu niiwí. Yñu ateré masiā: Teero múārē wasomúānucári tiigúdaqui, téa Jesucristo putuaatiripu. ⁷ Múá niipetirare yñu teero wácūpadeori, āñuniā. Yñu múārē maijigū, teero wácūā. Cōāmacū marirē sīcārībīro tiápurigu niiwí. Yñu peresuwiipu duiiri, teero tiápurigu niiwí. Teero biiri yñu queti beserí basoca putopu niiri, āpērā Jesuyé quetire ñañarō jīdugari, “diamacūrā niā” jīi yñu wederi, teerora tiápurigu niiwí. ⁸ Cōāmacū yñu múārē bayiró maírere masiqui. Jesucristo cūū múārē maírōbīrora yñucā maíā. ⁹ Yñu Cōāmacūrē múāye maquērē sāigū, “cāmerí mañnemóārō” jīiā. “Masírēmena cūā maírere ññoārō” jīiā. ¹⁰ Teero maírā, āñurere besemasíadacu. Cristo putuaatiri, ñañarē manirā, wapa cuohéra buajeánoadacu. ¹¹ Jesucristo múārē āñurere tiirucúra niiri tiáro. Basocá múá teero tiiri iñarā, Cōāmacūrē “āñunetōjōāi” jīiādacua.

Yñu catigūja, Cristomena niā

¹² Yāa wederabiro niirā, ateré múārē masírí boogá: Yñare wáaremena āñurē queti nemorō sesajōāā. ¹³ Teero tiirā, niipetira romanuā ōpāye wiseripu coterí basoca “cūū Cristoyere wederé wapa peresuwiipu niiri” jīiāya. Āpērā ānorú niirācā teeré masīya. ¹⁴ Pacu Jesuré padeorā yñu peresuwiipu duiirere tuojrā, marí Ōpūrē padeotutānemocua. Teero tiirā, Cōāmacūye quetire cuiro manirō, wácūtutuaremena wedecua.

¹⁵ Siquerā yñare iñatutira, yñare netōnucādugara, Cristoyere wedeayira. Āpērāpē āñurō tiidugāremena cūayerere wedeayira. ¹⁶⁻¹⁷ Cūājā yñare maīya. Ateré masīya: Cōāmacū yñare āno cūūrigu niiwí, āñurē queti “diamacūrā niā” jīi wedearo jīigū. Yñare iñatutirape yñu nemorō niidugara, Cristoyere wedeayira. Basocá padeoáro jīirā mee buecua. Yñu peresuwiipu duiiri, yñare ñañarō wácūiri tiidugára tiicúa. ¹⁸ Āñujāadacu. Yñare ñañarō tiidugáparaca, o areyé diamacū maquērē wededugara, Cristoyerena wedecua. Cūūye maquērē wederi tuogú, useniā.

Teero usenirucujāgūdacu. ¹⁹ Ateré masījigū, useniā: Múá sáibosāremena, teero biiri Espiritu Santo Jesucristo ticorigu yñare tiápuremena niipetire yñare wáare āñurō yapacutiadacu. ²⁰ Yñu Jesucristoyere wedehegu, bobobócu. Biirope booa: Cuiro manirō, tutuaremena cūayerere wederucudugaga. Yñu tiirucúrobīrora tiidugága. Teero tiigú, mecátigārē, too síropucārē yñu catigu o diagu, yñu tiirēmena “Cristo āñuni” jīiri tiigúdacu. ²¹ Yñu catigūja, Cristomena niā; cūayerere tiirucujāgūdacu. Diari, āñuadacu yñare; cūāmena niirucujāgūdacu. ²² Yñu catiri būrecori dūsarí, Cristoye maquērē pademasíā ména. Teero tiigú, yñu diari, o yñu catiri, ¿deerope tiigúdari? jīimasiriga. ²³ Ate puawāmē beseri, wisio niā. Ateré wácūsuguea: Diadugaga Cristomena niigūdu. Yñare nemorō āñuadacu. ²⁴ Too síro ateré wácūā: Yñu catigupe, múārē nemorō tiápugūdacu. ²⁵ Teero tiigú, “diaria ména” jīi wácūgū, catigūdacu, múá niipetirare tiápugudu. Múá yñu tiápuremena jōōpemenā nemorō padeó, useniādacu. ²⁶ Yñu múāmena niiri sūcā, múá Jesucristore bayiró usenire ticoadacu.

²⁷ Ateré āñurō tuoyá: Cristoye queti āñurē queti jīrōbīrora tiirécutiya. Múá teero tiiri, yñu múá puto o aperopú niigū, atequetiré tuodugáa: Filipos macārā sīcārībīro padeorā tiáyira; sīcārībīro āñurē quetire padeorere “diamacū maquē niā” jīi wedera tiáyira; ²⁸ “cūārē cāmotarare cuiriayira” jīiré quetire tuodugáa. Múá teero tiiri, múārē cāmotára pecamepu wáaadare tuomasíadacua; múá Cōāmacū netōnéadara niirépere iñamasíadacua. Cōāmacū cūārē teeré masírí tiigú. ²⁹ Cōāmacū múārē āñurō tiirigu niiwí. Cūū āñurō tiirēmena puaró cūūrigu niiwí. Sicaró ate niā: Múá Cristore padeocú. Aperó ate niā: Múá Cristore padeoré

* 1:1 Pecasāyemena: obispos. † 1:1 Pecasāyemena: diáconos.

wapa ñañarō netōādacu. ³⁰ Múā Jesuré padeoré wapa yuu tiiróbiro ñañarō netōāyiro. Yuu ñañarō netōrī, múā ññawū. Teerora sūcā mecūtīgā yuure wáarecārē tuocú.

2

Jesucristo tiiróbiro tiidutrique

¹ Cristo múārē wācūtutuari tiiquí; cūū múārē mañīgū, ãñurō yeeripūnacutira niirī tiiquí; Espiritu Santo múāmena niiquí; Cristo múārē maīgá, bóaneō ññaqui. ² Teero tiirá, múā tiirécutiremena yuure bayiró usenigá niirī tiiyá. Ateré tiirécutiya: Ññurō tuomasñā niñña; cāmerī mañña; sícāpōna tiiróbiro niirecutiya; sícārībīro wācūñā. ³ Múāye dícare boosārijña; “āpērā nemoró niā” jī wācūrijña. Teero wācūrōno tiirá, āpērā múā nemoró tiimasñere wācū, cūārē ãñurō tiiyá. ⁴ Múāye maquē dícare “ãñurō wáaaro” jī wācūrijña. Āpērācārē “ãñurō wáaaro” jīrā, tiápuya.

⁵ Múā Jesucristo wācūriróbirora wācūñā:

⁶ Cūū Cōāmacū niirecutirere цюpacá, atibúrecopu jeagu, “yuu ãmuāsepu niigū niirecutirere duurícu” jī wācūriyigu.

⁷ Teero jīrōno tiigú, cūū booró cūū ōpā niirere duujá, padecotegu tiiróbiro wáayigu.

Marī tiiróbirora bauáyigu.

⁸ Teero tiigú, atibúrecopu niigú, “yuu booró tiiría” jī wācūrucuyigu.

Cūārē síādugári, “Cōāmacū booró tiigúda” jīyigu.

Curusapu bobooro netó, diapacu, netōnucáryigu.

⁹ Cūū teero tiiré wapa Cōāmacū cūārē niipetira sotoapu dutigudure cūūrigu niiwī.

Cōāmacū cūārē uputí maquē wāmerē ticoyigu.

¹⁰ Teero tiirá, niipetira ãmuāsepu niirā, ditapu niirā, dita docapu niirā

Jesús wāmerē tuorá, cūū díamacūpu ñicācoberimena jeacūmuādacu.

¹¹ Teero biiri niipetira biiro jīādacua: “Jesucristo niipetira Ōpū niirī”.

Teero jīrā, Cōāmacū Jesús Pacure “ãñunetōjōāi” jīrā tiādacua.

Jesuré padeorá síāwócore tiiróbiro niñña

¹² Teero tiirá, yuu mañrā, yuu múāmena niirī, ãñurō yuurrā niiwū. Mecūtīgārē yuu aperopú niirī, nemoró teeré tiiyá. Múā netōnénorira niā. Teero tiirá, Cōāmacūrē cuiremena ññaña, cūārē netōnucáryi jīrā. Cūū múārē “ãñurō tiirécutira niñña” jīrī tuodugára, ãñurō tiiyapácutiya. ¹³ Cōāmacū múārē cūū booré ãñurere tiidugári tiiquí. Cūārā múārē tiápuqui, cūū boorere peotímasñarō jīgū. Teero tiirī booquí.

¹⁴ Niipetire apyenoré tiirá, cūaro manirō, ñañarō jīrō manirō tiiyá. ¹⁵ Teero tiirá, ñañarē tiirirabiro ñañarē tiiréna niādacu. Atibúreco macarā ñañarē tiirá, ãñurō tiirere boohéra watoapu múā Cōāmacū pōna ñañarē manirā niā. Múā ãñurō tiirémēna síāwócore tiiróbiro cūārē díamacū tiirere ññoñā. ¹⁶ Teero biiri cūārē catiré petihére ticoré quietire wedeya. Múā teero tiirī, Cristo putuatiiri bureco jeari, yuu bayiró usenigūdacu. “Bári peti Filipo macārē bueriyu”, jīmasigūdacu. ¹⁷ Basocá múārē ñañarō tiipacári, múā Jesuré padeorucúayiro. Múā padeoré Cōāmacūrē ãñuré ticoré tiiróbiro niā. Yuu Jesuyére wederé wapa síābócu. Yuure síārī, yéé dí múā Cōāmacūrē ãñuré ticoré sotoa vino píopeore tiiróbiro niādacu. Teero tiipacári, yuu usenigūdacu. Múācā useniapuya. ¹⁸ Múācā yuu tiiróbirora usenirō booa. Yuure síāpacári, yuūmena useniña.

Timoteo, Epafroditoye maquē

¹⁹ Marī Ōpū Jesús boorí, máata Timoteore múā putopu ticocoguda, múāye quietire tuogú, usenigūda jīgū. ²⁰ Timoteo dícu yuu tiiróbiro wācūí; cūū yuu tiiróbiro múārē ãñurō wáari boogú, bayiró wācūrecutií. ²¹ Āpērā cūāye dícare wācūrecutiícu; Jesucristoyepere wācūrecutiícu. ²² Múāpeja Timoteo díamacá tiirere masítoacu. Sícu cūū pacumena padegú tiiróbiro yuure ãñuré quietire buearurucu. ²³ Teero tiigú, yuure wáadarere yuu masíari siro, cūārē múā putopu ticocoguda. ²⁴ Marī Ōpū yuure wācūtutuari ticorémēna ateré jīā: Yuucā máata múā putopu wáagudacu.

²⁵ “Múā putopu yuu baibiro biigú Epafroditoye ticocoro booa”, jī wācūā yuu. Múā basiro yuure tiápututira, cūārē ticocorira niiwū. Cūū yuu menamacū, yuure buearupu, surara ñañarō netōróbiraora yuūmena ñañarō netōgú niirī. ²⁶ Cūū múārē bayiró ññadugai. Cūū diarecutire quietire múā masíri tuogú, bayiró wācūrecutiwī. ²⁷ Díamacúrā niā: Bayiró peti wáawi. Diaré putopu niiwī. Cūū bayiró diarecutipacari, Cōāmacū bóaneō ññawī. Cūū dícare bóaneō ññariwī; yuucārē bóaneō ññawī, yuure nemoró boorituari jīgū. ²⁸ Múā cūārē ññarā, useniādacu. Teero tiigú, cūārē boyeromena ticocodugaa. Múā usenire quietire tuogú, yuucā usenigūdacu. ²⁹ Teero tiirá, useniremena cūārē bocaya. Marī Ōpārē padeorāre

bocarirobirora cãurê bocaya. Niipetira cãu tiiróbiro niirãrê quioníremena ññaña. ³⁰ Cãu Cristoyere padecotegu niijigã, diajõamiwí. Diaró puto niipacu, múã tiápuberigueru yũre tiápuwí.

3

Biuro niirecutiro booa

¹ Yáa wedera, mecütigãrê múã marí Ôpãmena niijirã, useniña. Yũ too suguero wed-eriguere wedenemorí, yũre potocõria. Yũ wedenemorí, múãrê tiápucu. ² Ññañarê tiirãre cuiya. Cúãrê “diaya cùara tiiróbiro niíya” jĩã yũ. “Cõnerígu wapa macã caseróre widecõãña, catirê petihére búaáro jĩrã”, jĩíya. ³ Maríye õpũrĩrê tiirê marĩrê añurãrã niirí tiiria. Teero widecõãrõno tiirã, Espíritu Santo tiápurementa Cõãmacurê añurõ padeóa. Teero biiri Jesucristo marĩrê tiibosãrere “añunetõjõãre niã” jĩ wedea. Teerê tiirã niijirã, Cõãmacú ñnacoropu widecõãnorira peti tiiróbiro niã; cãũyara diamacú niã. ⁴ Marí tiirémema marí Cõãmacú ñnacoropu añurãrã niimasĩatã, yũ añugurã niibojiyu cãu ñnacoropu. Yũ ãpẽã nemorõ ti netõnucãmiwã. ⁵ Ate niã yéẽ queti: Ocho burecori yũ bauári siro, yũre widecõãrira niiwã. Yũ Israelya põna macú niã. Benjamínya põna macú niã. Yũ pacusãmuã hebreoa niiwã. Teero tiigú, yũ hebreoayũ peti niã. Moisére dutirê cũriuguere tiipetíguda jĩgũ, fariseo basocu wáawu. ⁶ Cõãmacú ñnacoropu tee dutirêre bayiró tiipetídugagu, Jesurê padeorí põna macãrãrê sãadugágu, nũnũrucúwu. Tee dutirêre añurõ tiigú niirí, sicú yũre “tee dutirêre añurõ tiirí” jĩgũno maniwi. ⁷ Too sugueropu yũ tiirécutirigue yũre wapapacá niimiwũ. Mecütigãrê yũ Jesucristore padeogú niijigũ, “niipetire too sugueropu yũ tiirígue wapamaniã” jĩ tãgueñaã. ⁸ Yũ cuomirigue nemorõ yũ Ôpũ Jesucristore masirê wapacutíneomõ. Jesucristore padeorê wapa niipetire too sugueropu yũ tiiriguere apeyenõ marí boohéere cõãrã tiiróbiro cõãwũ. Jesucristo yũ Ôpũrê cuodugágu, teero tiiwã. ⁹ Yũ cãmema niidugaga. Moisére dutirê cũriuguere tiirígue wapa Cõãmacũmena niimasĩria; Cristore padeorê wapape cãmema niimasĩã. Cristore padeorémema dícu Cõãmacú basocãre “añurãrã niíya” jĩ ññaqui. ¹⁰ Aterê boogã: Cristore añurõ masídugaga. Cõãmacú cãu tiiaromema Cristore masõrigu niiwí; yũ tee tutuarere masídugaga. Cristo ññaarõ netõ, diarirobirora yũcã ññaarõ netõ tãgueñadugaga. ¹¹ Teero tiigú, yũcã diarira masãmuããdarobirora masãmuãdugaga.

Marí añurõ peotídugara, wãcũtutuarõ booa

¹² Tee yũ boorére “tiipetítóawu” jĩgũ mee tia. Niipetirere diamacú tiiria ména. Teero tiirípacu, Jesucristo tiiróbiro niidugagu, tutuaromema cãũyere tiirucúã. Cãu yũre beserígu niiwí, teero tiáro jĩgũ. ¹³ Yáa wedera, “yũ Jesucristobiro tiipetía” jĩria. Biírope tia: Too suguero yũ tiirucúrigueru wãcũria; yũ Ôpũ “¿deero tiirí booi yũre?” jĩgũ, bayiró cãũyere tiirucújãã. ¹⁴ Añurõ peotídugaga, Cõãmacú yũre cãu “ticoguda” jĩriuguere ñeegũda jĩgũ. Marí Jesucristomema niirãrê teerê ticogudaqui.

¹⁵ Niipetira Jesurê padeotutúarano yũ jĩãrirobirora wãcũrõ booa. Múã merẽã wãcũrí, Cõãmacú múãrê diamacú wãcũrí tiigúdaqui. ¹⁶ Cõãmacú marĩrê tuomasirẽ ticoró jeatuaro diamacú tiirécutiro booa.

¹⁷ Yáa wedera, yũ tiirére añurõ ñnacũña. ãpẽrãrê usã tiiróbiro tiirãcãrê ñnacũña. ¹⁸ Too sugueropu pee múãrê wedetoawu. Utirémema jĩnemogũda sũcã. Pau “Cristore padeóa” jĩpacara, cãurê ñnatutira tiiróbiro niíya. Cãã cãu curusapu diabosariguere boohéabiro niíya. ¹⁹ Cãã too síropure pecameru yapacutíadacua. Cõãmacú boorére tiidugáripacara, cãã booré dícare tiidugáya. Bobooro tiirére boborõ manirõ “tiijããwũ yũja” jĩ wedeeya. Atibãreco maquẽ dícare wãcũtya. ²⁰ Marípeja ãmuãsepu wãari basoca niã. Toopã maríya macã peti niicu. Marĩrê netõnégũ ãmuãsepu niigú putuatiadare yuera tia. Cãũrã marí Ôpũ Jesucristo nií. ²¹ Cãu putuatiigu, maríye õpũrĩ buri niirére wasogúdaqui. Waso, cãũya õpũ añurí õpũ tiiróbiro tiigúdaqui. Cãu niipetirere cãu docapu putuári tiimasĩqui. Teerora cãu tutuaromema marĩcãrê wasorí tiigúdaqui.

4

Jesucristomema usenirucudutire

¹ Teero tiirã, yáa wedera yũ maĩrã, yũ múãrê wedeariobirora marí Ôpũrê pade-orucújãña. Múãrê ñnadugaga. Múã yũre usenirí tiirã niã. Yũ múã padeorére ãpẽrãrê useniremena wedea.

² Evodiare, Síntiquere aterê jĩã: “Múã marí Ôpũrê padeorã numiã niijirã, múã cãmerí ñnadugaherere duujãña; añurõ niirecutiya”, jĩã. ³ Mũ yũ menamacú, cããrê tiápuya,

añurō niirecutiario jīīgū. Cúácā ñañarō netōpacára, añuré quietire yuu, Clemente, teero biiri ãpērāmēna wedewa. Catiré petihérere cuorá wāmerē jóaturipūpu cúā wāmerē jóatunocu.

⁴ Múā marī Ōpūmena niijrā, usenirucujāña. Jīinemogūda sūcā: Usenirucujāña. ⁵ Múā ãpērārē bóaneō ññaré niipetira masiārō. Marī Ōpū putuaatiadaro péero dusacú.

⁶ Múārē noo booró wáarere wácūpatirijāña. Biirope tiyá: Niipetire múārē wáarenorē Cōāmacārē wede, cūārē tiápure sáiñā. Cūārē sáirā, usenire ticoya. ⁷ Múā teero tiirí, Cōāmacú añurō niirecutiri tiigúdaqui. Tee añurō niirecutire múārē jeari, múā basiro ññamanijōāādacu. Múā Jesucristomena niijrā, tee añurō niirecutiremena añurō wácū, añurō yeeripūnacutiadacu.

Ññurere wácūnūnusedutire

⁸ Yáa wedera, múārē ateré wedeyaponogūda. “Niirōrā niā” jīrere wácūña. Teero biiri quioníremena ññaré, diamacú niiré, ññaré maniré, Cōāmacú túsaré, basocá añurō wedesere, añuré, usenirí tiirere wácūña.

⁹ Yuu múārē buegú niiwū; yuu bueriguere múā tuowá. Yuu ãpērāmēna añurō wedeapuriguerē tuowá; yuu tiiriguere ññawū. Teero tiirá, yuu tiirirobirora tiyá. Múā teero tiirí, Cōāmacú añurō niirecutire tícogú múāmena niigúdaqui.

Filipos macārā Pablora niyeru tiápurigie

¹⁰ Mecápura múā yuere tiápuarira niiwū sūcā; yuere wácūāyiro. Teero tiigú, marī Ōpārē usenire ticoa. Múā yuere wácūrucumiriguere masiā. Wácūpacara, deero ti tiápurere ticomasírira niiwū. ¹¹ “Apeyenó yuere dusaa”, jīīgū mee tiia. Yuu cuorénomēna usenimasíā. ¹² Yuu bóaneōgū niimasíā; teero biiri cuonetōgū niimasíā. Yuere noo niiré wáari, useniremena niimasíā. Yapigu, juabóagu, cuonetōgū, cuohégucā niimasíā. ¹³ Yuere noo niiré wáari, Jesucristo yuere tutuare tícogúmena niipetirere nucāmasíā. ¹⁴ Yuu nucāmasípacari, teero yuu ñañarō netōritabe, yuere tiápura, añurō tiiríra niiwū.

¹⁵ Múā Filipos macārā ateré masiā: Yuu múāya dita Macedoniapu añuré quietire wēdenucāritabe, toopú niárigu wáari, múā dícu yuere tiápuwu. Āpērā Jesuré padeorí pōna macārā cúā añuré quietire ñeeré wapa yuere apeyenórē ticoririra niiwā. ¹⁶ Yuu Tesalónicapu niirí, teorora tiwá: Apeyenó yuu booré pe tícocorucurira niiwū. ¹⁷ Yuu múārē apeyenó ticoré dícu boogú mee tiia. Múā yuere tiápuri, Cōāmacú múārē ãñunemorō tiigúdaqui. Teepére ññadugaa. ¹⁸ Niipetire múā tícocorigue jeatoaa. Teero tiigú, yuu booré nemorō cuoa. Múā Epafróditomena tícocoriguere ñeeuwū. Teero tiiró, yuere dusaría. Múā tícocorigue Cōāmacārē ticoré tiiróbiro niā. Cū ññacoropure sitiaññúre busemūcore tiiróbiro cū túsaré niicu. ¹⁹ Cōāmacú yuu Ōpū múārē niipetire dusaré tícogudaqui. Cū Jesucristomena pee peti añuré cuonetōncāqui. ²⁰ Marī Pacu Cōāmacārē “añunetōgū niirí” jīrucujāāda. Teerora jīñāda.

Ññudutiyaonorigue

²¹ Niipetira Cōāmacārē padeorá Jesucristomena niirā añuārō. Maríya wedera ñno yuēmena niirā múārē ãñuduticoya. ²² Niipetira ñno macārā Cōāmacārē padeorá, romanuā ōpūya wiipu niirācā bayiró ãñuduticoya.

²³ Marī Ōpū Jesucristo múārē añuré ticoaro.

Nocōrōrā jóaa.

COLOSAS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

1-2 **Yuu** Pablo Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niĩã. Múã Colosas macārã Cõamacũ beserirare Cristore ãñurõ padeorãre ãñuduticoa. Marĩya wedegu Timoteocã ãñuduticoi.

Cõamacũ marĩ Pacu múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiáro.

Pablo Colosas macārãrẽ Cõamacũrẽ sãibosãrigue

3-4 Múãye quetire tuoúwú: Múã Jesucristore padeorẽre, teero biiri múã niipetira Cõamacũrẽ padeorãre maĩreere tuoúwú. Teero tiirã, ãsã múãrẽ sãibosãrecõrõ Cõamacũrẽ marĩ Òpũ Jesucristo Pacure usenire tiorucua. 5 Múã too sugueropu diamacũ maquẽ, ãñurẽ quetire tuoúwú, Cõamacũ cũũrẽ padeorãre ãmuãsepu ãñurõ tiádarere tuomasĩyiro. 6 Āpẽrãcã teorora tee quetire tuoúwú, múãbirora tiirã tiáyira. Niipetiropu Jesurẽ padeorã ãñurẽre tiáyira. Niipetiropu pau basocã Jesuyere padeorã tiáyira. Cõamacũ basocãre ãñurõ tiirẽre múã sicato tuoúwú, “diamacũ maquẽrẽ niĩã” jĩĩ, tuomasĩnucãrira niĩwũ. 7 Epafras ãsã bayiró maĩgũ múãrẽ tee quetire wederigu niĩwĩ. Cũũ ãsãrẽ padeapugu niĩĩ. Cristore ãñurõ padecotegu niĩjĩgũ, múãrẽ diamacũ maquẽrẽ wederigu niĩĩ. 8 Cũũ basirora múãye quetire nẽjejawĩ. Espĩritu Santo múãrẽ cãmerĩ maĩrĩ tiirĩguere wedewĩ.

9 Teero tiirã, tee quetire tuoúwú bũrecomena Cõamacũrẽ múãrẽ sãibosãrucujãã. Biiro jĩĩ sãibosãã: “Cõamacũ, tuomasĩrere ticonemoña cũãrẽ. Mũũ teerẽ tiorĩ, mũũ boorẽre ãñurõ masĩpetiadacua. Mũũyere tuomasĩrã, ãñurõ masĩrã niĩãdacua”, jĩĩã. 10 Teerẽ sãibosãã múãrẽ, Cõamacũ põna tiirõbirora niirecutiaro jĩĩrã. Múã teero niirecutira, múã tiirẽcutire cũũrẽ usenirĩ tiĩãdacu; pee ãñurẽre tiinemõãdacu; Cõamacũrẽ masĩnemoãdacu. 11 “Cõamacũ, mũũ bayiró tutuaremena wãcũtutuuri tiyã cũãrẽ”, jĩĩ sãibosãã. Cõamacũ wãcũtutuarere tiorĩ, múãrẽ merẽã wãari, múã useniremena, cũaro manirõ wãcũtutuajããdacu; 12 marĩ Pacure usenire ticoadacu. Cũũrã múãrẽ ãmuãsepe wãadara niirĩ tiyĩgu. Toopã niipetira cũũrẽ padeorã, múãcã cũũ tiorẽre ñeeãdacu. 13-14 Sicatopure marĩrẽ wãtĩã dutirira niĩwã. Marĩrẽ teero biiri ñãgũ, Cõamacũ cũũ macũrẽ bayiró maĩgũrẽ ticodiocorigu niĩwĩ. Cũũ macũ marĩ ñãñarẽ tiirẽre acabó, netõnerĩgu niĩwĩ. Teero tiigũ, Cõamacũ marĩrẽ naĩtĩãrõpu niimĩrere wionocó, cũũ macũ dutirẽmenape cũũrigu niĩwĩ sãã.

Basocã Cõamacũmena ãñurõ niirecutire

15 Cõamacũ bauhẽgu niĩqui. Cũũ macũ atibũrecomu atigu, Cõamacũ niirecutirere, cũũ tiirẽcutirere eũoyĩgu. Cũũ niipetire Cõamacũ bauanerĩgu nemorõ uputi macũ niĩĩ. 16 Cõamacũ niipetirere tiigũ, cũũ macũmenarã tiirĩgu niĩwĩ. Ĕmuãse maquẽrẽ, atibũrecomu maquẽrẽ, bauherere, bauherere, õpãrẽ ãmuãsepu niirãrẽ, atibũrecomu niirãrẽ, teero biiri niipetirere cũũmenarã tiirĩgu niĩwĩ. Teerẽ tiigũ, “yuu macũye niĩãdacu” jĩĩyĩgu. 17 Cristo niipetire bauanẽadari sugueropu niitooyĩgu.* Cũũmenarã cũũ bauanerĩguerũra teorora niirucujãã. 18 Cristo niipetira cũũrẽ padeorãre dutigũ niĩĩ. Cũũrã niĩĩ cũũrẽ padeorãre catirẽre ticogũ. Cũũrã niĩĩ sũcã niipetira diarira sugero masãsuguerigu. Teero tiigũ, niipetirere, niipetirere niĩsuguerigu niĩĩ. 19 Cõamacũ biiro jĩĩyĩgu: “Yuu macũ yuu tiirõbirora niĩgũdaqui”. Teero tiirõ, niipetire Cõamacũ niirecutire† Cristopure niĩã. 20 Cõamacũ cũũ macũrẽ marĩrẽ diabolosari tiirĩgu niĩwĩ. Niipetire, niipetira cũũmena ãñurõ niirecutirere wãari tiigũda jĩĩgũ, Cristo curusaru tusagu, dũĩ õmayudiari tiyĩgu. Cũũye díĩmena Cõamacũ atibũrecomu macãrãmena, atibũrecomu maquẽmena, ãmuãse niirãrẽmena, ãmuãse niirẽmena niĩmasĩjãqui.

21 Múã too sugueropure Cõamacũrẽ masĩriyiro mẽna. Múã ñãñarẽ tiirã niĩjĩrã, múã yeeripũnarĩpũre Cõamacũmena cãmerĩ ñãdũgãhera tiirõbĩro niirucuyiro. 22 Teero múã niiparaci, Cõamacũ múãmena ãñurõ niirecutimasĩqui sũcã. Cristo marĩ tiirõbĩro õpũãcutigu tiirõpũãmenarã ñãñarõ netõ, diayĩgu. Cũũ diariguemena Cõamacũ múã ñãñarẽ manirã, ñãñarẽ tiirĩrĩrĩbĩro putuãri tiyĩgu. Cõamacũ múãrẽ cũũmena niĩãrõ jĩĩgũ, teero tiyĩgu. 23 Múã cũũye quetire padeorucũri, cũũ boorẽre tiirucũri, teero tiigũdaqui. Múã tee quetire tuoúwú siro, “Cõamacũmena niirucujããdacu” jĩĩyiro. Teero tiirã, cũũmena niĩãdarere useniremena yuenũcãyiro. Teero tiirã, cũũye quetire padeodũrijãña. Tee queti niipetiro macãrãpũre wewenõã. Yũncã tee quetire wedegũra niĩã.

* **1:17** Juan 1.1-18. † **1:19** Cõamacũ niirecutire ate niĩã: Cũũ tutuanetõjõãgũ niĩqui; basocãre maĩqui; diamacũ maquẽrẽ tiĩqui; niipetirere masĩqui; niipetiropu wãarere masĩqui; basocã wãcũrẽre masĩqui.

Cõamacū Pablro Jesuré padeoräre tiápudutirigu

²⁴ Múārē tiápunemodugama jīgū, ñañarō netōā. Mecūtīgā уuu ñañarō netōpacú, useniremena niā. Cristo cūārē padeoráye niādarere tiigú, ñañarō netōtoyigu. Teero tiigú, уuucā cūū netōrirobirora cūārē padeoräre tiápunemodugagu, ñañarō netōā. ²⁵ Cõamacū уuure cūārē padeoräre tiápudutirigu niiwī. Teero tiigú, Jesuré padeoräre wedegú niā. Cūāye quetire tuomasīpetijāārō jīgū, wedea. ²⁶ Tee queti too suguero macārāpūre masīña manirigue niimiriro niwā. Cūārē yaiyōre quetibiro niimiriro niwā. Atitóre Cõamacū cūārē padeoräre tee quetire wederémena tuomasīrī tiirígu niiwī. ²⁷ Cūārē Cõamacū tee masīña maniriguere, teero biiri cūū judíoa niñhērārē āñurō tiādarere masīrī boorígu niiwī. Ate niā: Cristo múāmena niiqui; cūū múāmena niirī, āñurē múā āmuāsepu cūoādarere masī, useniyuetoacu.

²⁸ Ūsā cūāye quetire wedea. Niipetirare āñurēre tiidutía, cūūmena niirucujāārō jīrā. Niipetirare, tuomasīārō jīrā, āñurō masīrē cūū ticorémena buea. Niipetira Jesuré padeoräre padeotutúāaro jīrā, teero tiia. ²⁹ Teeré múārē booságū, уuu tutuaro pōōtēōrō padea; niipetire cūū уuure wācūtutuare ticorémena buea.

2

¹ Уuu múārē bayiró wācūrēre masīrī boogá. Laodicea macārārē, teero biiri niipetira уuure iñahērācārē teorora wācūā. ² Múārē biiro jīl sāibosárucua: “Cõamacū, cūārē yeeripūnarīrē wācūtutuare ticoya. Cūā cāmerī maīrémēna sīcūpōna tiiróbiro niīārō. Cūācā āñurō muūye maquērē tuomasīpetijāārō. Teeré tuomasīpetira, too suguero macārā masīña maniriguescārē tuomasīadacua”, jīl sāibosáa. Tee masīña manirigue Cristora niī. ³ Cristo niipetire masīrēre cūoqui; niipetirere tuomasīqui. ⁴ Teeré múārē wedea, āpērā múārē “diamacú niñhēre quetimēna jīditobocua” jīgū. ⁵ Уuu aperopá niipacu, múāmena niīgū tiiróbiro tugueñaga. Múā sīcūpōna tiiróbiro niirecutirere tuogú, teero biiri Cristore bayiró padeorēre tuogú, useninetōjōāga.

⁶ Múā sicutopūre marī Ōpū Jesucristore padeonacārirobirora cūūmena niirucujāña. ⁷ Cūārē āñurō masīnemoña. Cūārē padeorá niijīrā, cūū boorēre tiirucujāña Epafras múārē buerirobirora. Teero tiirā, Cõamacūārē usenire ticorucujāña.

Cristore padeohéra padeorígu

⁸ Múā tuomasīremēna niīña: Āpērā múārē “diamacú maquērē buera tiia” jīpacara, diamacú maquērē buericua. Wapamanírere, cūā basiro wācūrēre, cūā tiirucūrere, atibúreco niirā dutirēre buecua. Múā cūā tee jīl buerēre tuomasīrā, “Cristoye mee niā” jīl, cūā buerēre tuonunúserijāña.

⁹ Cristo marī tiiróbiro ōpūcutipacu, niipetire Cõamacū niirecutirere cūogú niī. ¹⁰ Múācā Cristomena niijīrā, Espírītu Santore cuonetōjōācu. Cristo niipetira ángeleare, wātīārē, cūā ōpārārē, teero biiri cūā doca niyucorare dutigú niī. ¹¹ Múā Cristomena niīnucārito, widecōānorira* tiiróbiro putááira niwā. Múājā cōnerígu yapa macā caserōre widecōāña maniyiro. Cristo, múārē widecōārnō tiigú, diabosarígu niiwī. Cūū diariguemēna ñañarō múā tiirécutirere coserígu niī. Teerā marīrē widecōānorira tiiróbiro niirī tiia. ¹² Cristo diaari siro, sicututi coari tutipū cūūnoyigu. Múācā ocomēna wāmeōtinorā, tiitutipū cūūmenarā cōārira tiiróbiro niirā tiiyiro. Múā “Cõamacū cūū tutuaremena Cristore masōyigu” jīrēre tuyiro. Teeré padeorá niijīrā, wāmeōtiari siro, “Cristomenarā masārira tiiróbiro niicu marīcā” jīl tuomasīyiro. ¹³ Múā too suguoropūre Cõamacū tiidutiriguere masīrijīrā, widecōānoña manirā niirira niwā. Teero biiri ñañarē tiirécutirecārē cosenōña manirā niirira niwā. Teero tiirā, diarirabiro† niirucujīyu ména; catiré petihēre‡ ticoya maniyiro múārē ména. Atitóre Cõamacū niipetire múā ñañarē tiirēre acabōtoyigu sáa. Cristomenarā múārē catiré petihēre ticotoayigu. ¹⁴ Marī Cõamacū dutirēre netōnucāwā. Cūū tee marī ñañarē tiirēre Cristo curusapu diabosariguemēna cosepetírigu niiwī. ¹⁵ Cristo diarígu niipacu, masājīgū, wātīārē dutirāre netōnucārígu niiwī. Cūārē netōnucārere ēñogú, niipetira iñacoropū tiirígu niiwī.

Atibúreco maquērē wācūrijāña; Cristo boorépere wācūrucujāña

¹⁶ Teero tiirā, āpērā múā yaarēre, múā sīnirēre iñarā, wedepatibocua. Cūmarīcōrō, muipūrācōrō, semanarīcōrō múā cūā tiiróbiro neāricu; cūā tiiróbiro yeerisāre buerecori cuorica. Teero tiirā, múārē wedepatibocua. Cūā wedepatirere tuonunúserijāña. ¹⁷ Cõamacū teeré sicutopūre Cristore queoré ticosuguegu tiiyigu. Cūū macūye maquērē masīārō jīgū,

* 2:11 Pecasāyemēna: circuncidados. † 2:13 “Diarirabiro” ati versícūlopūre “muertos espiritualmente” jīl dūgaro tiia pecasāyemēna. ‡ 2:13 “Catiré petihēre” pecasāyemēna “vida eterna” jīl dūgaro tiia.

teero tiyígu. Mecatígārē Cristo jeatoai. Teero tiirá, Cristore tiinunásero booa sáa. ¹⁸ Āpērā múārē biiro jīditocua: “Ūsā āñurā niīā. Cōāmacū ūsārē āñurō wācūārō jīrā, beti súbusea. Ángeleare padeóa. Ūsā cāniripacara, quēērōpu tiiróbiro Cōāmacūyere iñāā. Teero tiirá, ūsā āpērā nemorō Cōāmacūye maquērē āñurō masiā. Múācā ūsā tiiróbirora tiyá. Múā teeré tihéra, wapa cuoádacu”, jīcua. Múārē teero jīrī, péerogā tuonunáseridojāña. “Masirā peti niīā ūsājā”, jī wācūca. Teero jīāmajārā tiyá. Cūā bueré cūā basiro jīāmare dícu niīā. ¹⁹ Cūā Cristomena niiricua. Cristo cūūmena niirā dícu dícu dícu dícu dícu níi. Marí cūūmena niirī, marīrē padeonemórere ticoqui. Cōāmacū booróbirora cāmerī maī, cāmerī tiápu tiádacu.

²⁰ Cristo diari, múā cūūmena diarirabiro niyiro. Sicū diarigupu atibúreco catirá dutirére tiiríqui. Diarigupu tiiróbiro múārē atibúreco niirā dutirére tiirjārō booa. ¿Deero tiirā múāpe cūā dutirére tiirucúgari? ²¹ Biiro duticua: “Neerijāña; yaarijāña; padeñarijāña”, jīcua. ²² Cūā teero jīrā, atibúreco maquērē máata petiádarere wedesera tiyá. Basocā wācūremena dutiré niīā. ²³ Cūā dutirére āñurē tiiróbiro tuobócu múā, búri niiré niipacari. Cūā tee dutirére tiirā, Cōāmacūrē ūsenire ticoré diamacū maquērē tiiróbiro tiēñocua. Teero biiri cūārē dutirá doca niiré iñārō jīrā, niipetira iñacoropu tee dutirére “āñurō yuu” jīcua. Cūā basiro cūāye ōpūārīrē ñañārō netōrī tiicúa. Teero tiirémēna cūā ñañarē tiidugáre “petijōāadacu” jī wācūmicua. Cūā teero tiirā, āñurē buaricua; teerora putuájācua sūcā.

3

¹ Cristo dia masāmuārigu ūmuāsepu Cōāmacūya wāmo diamacūniñape duiqui. Múācā cūūmena dia, cūūmena masārira niijīrā, “cūū booré dícu dícu tiáda” jī wācūnunuseya. ² Atibúreco maquērē wācūrijāña; Cristo boorépere wācūrucujāña. ³ Múā Cristomena dia masārira niijīrā, catirére buayiro. Múā Cristomena catiré buarigūe Cōāmacū putopu niitooa basocā iñahērōpu. ⁴ Cristo múārē catirére ticogú putuatiiri, múācā cūūmena atiadacu sūcā. Cūū tiiróbiro asibatéadacu.

Too sugueropu tiirécutiriguere duujāña

⁵ Múā atibúreco maquērē ñañarē tiidugárere duujāña: Āpērāmēna ñañārō ñeeaperijāña; āpērāmēna múā boorō ñeeaperijāña; teeré tiidugápacara, tiirjāña; ñañarēre ūgaripéarijāña; niyerure, apeyenórē boonemósārījāña. Teeré boonemósārāno Cōāmacūrē wācūricua; cūāye dícu dícu wācūjācua. Teero tiirā, basocā weerirare padeorábiro tiicúa. ⁶ Cōāmacū teeré tiiránomena cūanetōjōāqui; cūārē bayirō ñañārō tiigúdaqui cūārē netōncāre wapa. ⁷ Múā too sugueropure teeré tiirécutirira niimiyyiro. ⁸ Atitóre ate niipetire duujāña: Múā āpērāmēna cūare, cūaremena wedesere, āpērārē ñañārō tiiré, āpērārē ñañārō wedesecotere, ñañārō múā jīrēre duujāña sáa. ⁹ Cāmerī jīditiirijāña. Múā too sugueropu niirecutiriguere, teero biiri múā tiirécutirigecārē duujāyiro. ¹⁰ Atitó múā niirecutire merēā niīā sáa; āñurē niīā. Cōāmacū múārē tiirígu cūū tiiróbiro niirecutiario jīngū, múā niirecutire wasomūāncārī tiigú tiiquí. Teemēna múā cūārē masīnemorucujāadacu. ¹¹ Teero tiirā, atemēna putuáa: Marí Cristore padeorā watoapure sicū āpērā nemorō uputí macū maniquí. Judíoa, judíoa niihērā sicārībīro niirā tiia; widecōānorira, widecōānoña manirā sicārībīro niirā tiia; griegoaye wedesemasīhērā, romanuā niihērā, dutiapenori basocā,* dutiapenoña manirā sicārībīro niirā tiia. Cristo sicārī niīī uputí macū. Cūū niipetira cūārē padeorámēna niiquí.

¹² Cōāmacū múārē maī. Cūū múārē cūūyara niīārō jīngū, beseyigu. Teero tiirā, biiro tiirécutiya: Āpērārē bóaneō iñāña; cūārē āñurō ūseniremena tiápuya; “āpērā nemorō āñurā niīā” jī wācūrijāña; cúaro manirō yuu; cūāñañarijāña; ¹³ āpērā múārē naiřō potocórī, teero tugeñajāña; āpērāmēna cūaracā, cūārē acabóya. Marí Ōpū múārē acabóbirorora múācā acabóya. ¹⁴ Cāmerī maīñā múā. Teero maīrā, niipetire yuu wedeariguere tiipetjāadacu. Sicāpōna tiiróbiro cāmerī suoníadacu. ¹⁵ Cōāmacū múārē, sicāpōna tiiróbiro niīārō jīngū, beseyigu. Cristo múārē āñurō niirecutirere ticoyigu. Teero tiirā, sicāpōna tiiróbiro āñurō niirecutiya. Cōāmacūrē ūsenire ticorucujāña.

¹⁶ Cristoye quetire āñurō wācūnunuseya. Cūū masírē ticorémēna cāmerī bueya; cāmerī wedeya, tuomasīārō jīrā. Múā yeeripūnapu ūseniremena Cōāmacūrē basapeo, cūārē ūsenire ticoya. Salmopūpu jóariguere, Cōāmacūye maquērē basarēre, cūārē ūsenirī tiirére basaya. ¹⁷ Niipetire múā wedeserenorē, múā tiirénorē marí Ōpū Jesús wāmēmēna tiirucujāña. Jesús tiápūremēna Cōāmacū marí Pacure ūsenire ticoya.

Jesurē padeorāre tiidutiriguere

* **3:11** Pecasāyemēna: esclavos.

¹⁸ Manacutira numiārē ate dutia: Múā manusūmuārē yuuya. Múā Jesuré padeorá niirī, teeré tiidutía. ¹⁹ Numocutira ūmuārē ate dutia: Múā numosānumiārē maiñá. Cúare manirémena cūārē suoniñá.

²⁰ Wimarā, mamarārē ate dutia: Niipetire múā pacusūmuā dutirére añurō yuuya. Múā teeré tiirī, Cōāmacū useniqui.

²¹ Wimarā pacusūmuārē ate dutia: Múā pōnarē naīrō tuti, cúari tiirijāña, cūāpu bóaneorā niirī jīrā. Cúā bóaneorā, múā dutirére tiiricua.

²² Dutiapenori basocare ate dutia: Atibáreco macārā múārē dutiopera dutiri, niipetirere yuuya. Āpērā cūārē dutiopera iñacoro dícu añurō padecua, cūāmena añurō putuádugara. Cúā manirī, padericua. Múāpe Cōāmacūrē padeorá nijīrā, tiiditōro manirō padeya. ²³ Niipetire múā paderénorē useniremena tiyá. “Jesucristo dutiré tiirōbirora niicu teecā”, jī wācūtutujāña. “Basocá dutiré dícare tiirā tiijāmiā”, jī wācūrijāña. ²⁴ Múā Cristore padecoteri basoca niā. Cūārā múā Ōpū diamacá niī. Teero tiigú, cūārā múārē ūmuāsepu añuróre ticogudaqui. Múā teeré masītoacu. ²⁵ Ñañaré tiigúnopereja Cōāmacū ñañarō netōrī tiigúdaqui. Niipetira ñañaré tiirirare sicārībīro ñañarō netōrī tiigúdaqui.

4

¹ Basocáre dutiaperacārē ate dutia: Múā basocá dutiaperare añurō cuoyá. Múā masīcu: Múā Ōpū ūmuāsepu niigúpecá múā tiirére iñacui.

² Cōāmacūrē naīrō sārīrucujāña. Añurō tūgueñasugueremena sārīrucúya. Sāirā, Cōāmacūrē usenire ticorucujāña. ³ Múā Cōāmacūrē sārīrā, usācārē sāibosáya. “Pau Cristoye quietire masīhērārē tuodugári tiáro”, jī sāibosáya. Cūāye quieti too suguero macārāpu cūā masīña manirīgue añuré quieti niā. Tee quieti yuu wederé wapa peresuwiipu duiğa. ⁴ Cristoye quietire basocá añurō tuomasīārō jīrā, sāibosáya, Cōāmacū yuure wededutirīrobirora wedearo jīrā.

⁵ Múā Jesuré padeohéra watoapure añuré tiēñorecutiya. Múā teero tiirī, añuré quietire múā wederi, tuoáduca. ⁶ Cūāmena wedesera, ñañarō wedesero manirō, añurére wedeseya. Teeré tiirā, múārē cūā sārīñārī, niipetirare yuumasīādacu.

Āñudutiyaponorigue

⁷ Ūsā menamacū Tíquico ūsā maīgú múā pūtopu wāagudaqui. Cūū yuūmena Cristore padecotegu, marī Ōpūye maquērē añurō padeapugu niī. Cūū niipetire yuure wáare quietire múārē wedegudaqui. ⁸ Yuū cūārē múā pūtopu ticocogudu tiira, ūsāye maquērē masīārō jīgū. Ūsā niirecutire quietire tuorá, wācūtutuaire buanemóādacu. ⁹ Ūsā menamacū Onésimo ūsā maīgú cūūmena wāagudaqui. Cūū múāya macā niirucurigu niī. Cūū jīrécōrō añurō tiinunúsegu niī. Cúā niipetire ānopú wáarege múārē wedeadacu.

¹⁰ Aristarco múārē āñudutii. Cūācā yuūmena peresuwiipu duui. Marcos (Bernabé tēñucā) múārē āñudutii. Apetó tiigú, cūū múā pūtopu wāanetōboqui. Cūū jeari, yuu múārē too suguero pu jīcoriobirora cūūrē añurō bocawa. ¹¹ Āpī Jesús, cūā “Justo” jīgú, múārē āñudutii. Pau judío Jesuré padeorá watoapure cūā iñārārā yuure padeapuya. Cūācā “Cōāmacū dutiré basocápure jeatoa méé” jīrē quietire wederá niīya. Cúā yuure wācūtutuari tiīya. ¹² Epafras múāya macā niirucurigu múārē āñudutii. Cūū Cristore padecotegu niī. Múārē bayiró sāibosárucui. Múārē Jesuré padeorucujārī boocu; teero biiri múārē Cōāmacū booré dícare tiirī boocu. ¹³ Cūū múārē, Laodicea macārācārē, teero biiri Hierápolis macārācārē bayiró wācūrucui. Teero tiigú, yuūmena niigú, naīrō múārē sāibosárucugu tiī. ¹⁴ Lucas ucotiri basocu ūsā bayiró maīgú múārē āñudutii. Āpī Demas āñudutire ticol.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Laodicea macārā Jesuré padeorá añuārō. Ninfacā añuārō. Teero biiri cooya wiipu neārucura Jesuré padeorī pōna macārā añuārō. ¹⁶ Múā atipūrē buepetiari siro, Laodicea macārāpure ticocoya sūcā. Cūācā cūā neārī wiipu tiipūrē bueēñoārō. Laodicea macārārē yuu jóaripūrē múācā bueya. ¹⁷ Arquipore biiro jīñá: “Marī Ōpū padedutigu cūūriguere añurō padeyaponoña”, jīñá.

¹⁸ Yuū Pablo ate niituedarire múārē āñudutire ticogu, yuu basiro jóa. Cōāmacūrē sārīrā, wācūña yuu peresuwiipu niirére. Cōāmacū múārē añuróre ticoa.

Nocōrōrā jóa.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripū

Āñuduticorigue

¹ Унн Pablo, унн menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí pōna macārārē āñudutia. Múā marī Pacu Cōāmacū, marī Ōpū Jesucristomena āñurō niijācu.

Cōāmacū múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecutiri tiáiro.

Tesalónica macārā āñurō tiēñorigue

² Múā niipetirare ūsā Cōāmacūmena wedeserecōrō cūārē usenire ticorucujāā. ³ Cōāmacū marī Pacūmena wedesera, múā āñurō tiirere wācūā. Múā Jesuré padeorēmena āñurō tiirēcuticu. Múā maīrēre ēñorā, āpērārē āñurō tiápucu. Marī Ōpū Jesucristo putuaatiadarere useniyuera niijrā, ñañarō netōrā wācūtutuacu.

⁴⁻⁵ Múārē Jesuyé quetire wedera, ūsā wedeseremena dícu wederiwu; Espiritu Santo tutuaremena wedewu. Múārē wedera, “ūsā wederé diamacúrā niā” jīmasīwā. Teero tiirā, ūsā masīā: Cōāmacū múārē maī; múārē beserigu niiwī.

Múā masīcu: Ūsā toopú niirā, múārē maīrā, múārē āñurō tiirā niiwū. ⁶ Múā ūsā tiirere ññarā, ūsā tiirōbirora tiirira niiwū. Teero biiri marī Ōpū tiirōbirora tiirira niiwū. Múārē Espiritu Santo usenire ticorēmena bayirō ñañarō netōpacára, Jesucristoye quetire ñewū.

⁷ Teero tiirā, niipetira Jesucristore padeorā Macedoniapu niirā, āno Acayapu niirā múā tiirere tōorā, “cūā tiirōbirora tiirō booa marīcārē” jīñya. ⁸ Múāmena marī Ōpū Jesuyé queti niipetiropu sesajōāā. Macedonia, āno Acaya dícu sesaro tiirā. Niipetiro macārāpu múā Cōāmacūrē padeorēre masītoacua. Teero tiirā, noānōpere wedemasīriga sāa. ⁹ Cūā múā tiirēcutirere wedeseya. Ūsā múā putopu niirī, múā ūsārē āñurō tiiriguere wedeseya. Múā weerirare padeodūriguere wedeseya. Teeré duu, Cōāmacū catigú diamacú niigúpere padeó, cūā dutiré tiáyiro. ¹⁰ Cōāmacū cūā macū diarigupure masōrigu niiwī. Cūā macū ūmuāsepu niigú putuaatiadarere useniyuera tiáyiro. Cūārā niī Jesús marī bayirō ñañarō netōbórirare netōñérigu.

2

Pablo Tesalónicapu buerigue

¹ Múā yāa wederabiro niirā ateré masīcu: Ūsā Tesalónicapu niirā, búri peti niiririra niiwū. Ūsā wederiguere tōorā, múā pau Jesuré padeowá. ² Ūsā múā putopu jeadari suguero, Filipospu niiwū. Toopú niirī, too macārā ūsārē ñañarō netōrī ti, ñañarō jīwā. Múā teeré masīcu. Múāya macā macārācā ūsā wederiguere cāmotādugamiwā. Cūā teero tiipacári, Cōāmacū ūsārē wācūtutuare ticowī. Teero tiirā, cūāye quetire wedewu. ³ Múārē wedera, merēā wederiwu. Múā menamacārā numiārē ñañarō ñeapedugaremena wedera mee tiiwú. Tiiditōriwu. ⁴ Cōāmacū beserigu niiwī ūsārē Jesuyé quetire wedeadarere. Teero tiirā, wedea. Basocā ūsāmena useniārō jīrā mee wedea; Cōāmacū marī wācūrēre masīgūpe useniārō jīrā wedea. ⁵ Múā masīcu: Ūsā toopú niirā, āñurō múārē wedese jīditiwiwā. Cōāmacū masīqui: Múārē buera, niyeru múārē ēmaādara mee tiiwú.

⁶⁻⁷ Ūsā Cristo cūāyere wededutigu beserira niā. Teero tiirā, “ūsārē dutirábiro ññaña” jī dutimasībojīyu. Teeré dutiria. Múācārē, āpērārē teeré dutiria. Múārē āñurō tiiwú. Múā putopu niirā, sīcō numiō coo pōnarē maīrōbīro múārē maīwū. ⁸ Múārē āñurēre boosārā, Cōāmacūye queti dícuere wederiwu. Ūsā jeatuario ūsā tiápumasīrere tiápupu, múārē bayirō maīrā. ⁹ Ūsā toopú niirā paderiguere múā wācūcu. Múārē Cōāmacūye quetire wedera, potocōdugariwu. Teero tiirā, ūsā basiro padewu. Namiirī, búrecorī, yoari ūsā yaaadarere, ūsārē dusarénorē sāiādara padewu.

¹⁰ Ūsā tiirēcutiriguere múā masīcu. Cōāmacūcā masīqui. Ūsā ñañarō tiirō manirō, diamacúrā tiiwú múā Jesuré padeorā ññacoropure. “Cūā wapa cōoýa” jīrō manirō niijāwū ūsā. ¹¹⁻¹² Múā masīcu: Sīcū pacu cūā pōnarē wedero tiirōbirora ūsā múācōrōrē wederucujāwū. Āñurō tugueñāārō jīgū, wācūtutuare múārē ticowu. Cōāmacū pōna tiirōbirora niirecutidutiwu. Múārē Cōāmacū cūā pōna niārō jīgū, beserigu niiwī. Cōāmacū cūā dutiré múāpure niirī tiirigu niiwī; cūā asibatere múārē jearī tiirigu niiwī.

* 1:1 Silvanorē āpērā “Silas” jīñya.

¹³ Múá Cõamacũye quetire wederi tuorá, “Cõamacũ wedesere niiã” jĩrã, padeowá. “Basocá wedesere mee niiã”, jĩ masĩjãwũ. Teero tiirã, múá padeorẽ wãcũrã, Cõamacũrẽ usenire ticorucujãã. Ûsã múãrẽ wederigue Cõamacũ wedesere peti niwũ. Teeména cãũrẽ padeorã múá niirecutire wasoa. ¹⁴ Múá Jesucristore padeorĩ, múãya dita macãrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiĩyira. Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrã Judeapũ niĩrãrẽ wãarirobirora wãayiro múãrẽ. Judeapũre cãya wedera judioa cããrẽ ñañarõ netõrĩ tiĩyira. ¹⁵ Cúã judioara marĩ Òpũ Jesurẽ siãyira; profetare siãyira; ùsarẽ cõãjãwã. Cõamacũrẽ cúari tiĩyira. Niĩpetirarena cãmerĩtutire boojãya. ¹⁶ Judioa niĩhẽrã netõãrõ jĩrã, ùsã Jesuyẽ quetire wederi, cãmotãya. Cúã ñañarẽ tiirẽ jõõpemenã pairõ peti wãaro tia. Cõamacũ cúã teero tiirẽ wapa netõnẽridojaqui sãa.

Pablo Tesalónica macãrãrẽ ññagũ wãanemodugamirigue

¹⁷ Ûsã múãrẽ cõãtiari sirogã, máata múãrẽ ññadugamiwũ sũcã. Ûsãye õpãũrĩ ãno niipacari, múã putopu yeeripũnacuwiã. Toopũre bayirõ wãadugamiwũ. ¹⁸ Yũũ Pablo “wãaguda” jĩrucumiwũ. Ûsã toopũ wãadugarecõrõ Satanás ùsarẽ cãmotãtu niwĩ. ¹⁹⁻²⁰ Múãrã niã ùsarẽ usenire ticorã. Teero tiirã, múãrẽ bayirõ ññadugaga. Marĩ Òpũ Jesús cãũ putuãatiri, cãũrẽ wedeada múãye quetire. Biiro jĩãda: “Ãniãrã niĩyã ùsarẽ usenire ticorã. Cúãrẽ búri peti mũũye quetire wederiwã. Cúã teerẽ tuorã, mũũrẽ ãñurõ padeowã. Teero tiirã, bayirõ useniã cúãmena”, jĩãda Jesurẽ.

3

¹ Múãye queti diamacũ tuodugãra, sĩcãrĩbĩritu sãa. Teero tiirã, “ùsã puarã wãaweonoãrira niĩadacu ãno Atenaspũ” jĩwũ. ² Teero jĩrã, marĩ menamacũ Timoteore wãadutiwã. Cãũ Cõamacũrẽ padecotei Jesuyẽ quetire wederemena. Cãũrẽ ticocowa, múãrẽ Jesurẽ padeonemõ, wãcũtutuari tiãro jĩrã. ³⁻⁴ Æpẽrã basocã múã Jesurẽ padeorĩ ññarã, ññatuti, buijãcua. Cúã teero tiirã, Jesurẽ padeodũrijããrõ jĩrã, Timoteore wededutira ticocowa. Ûsã toopũ niĩrã, múãrẽ aterẽ wedesũguetoawũ: “Marĩ Jesurẽ padeorãre ññarõ netõrĩ tiãdadua”, jĩwũ. Ûsã jĩrirobirora wãaa. Múã teerẽ masĩcu. ⁵ Teero tiigũ, wãcũ sĩcãrĩbĩhegu, múãye quetire nẽeatidutiwã, “¿padeomĩ cãã?” jĩgũ. Apetõ tiigũ, Satanás múãrẽ wedesãjãjĩyĩ; ùsã “búri peti buejiyura” jĩ wãcũmitu.

Tesalónica macãrãye queti

⁶ Mecũtĩgãrẽ Timoteo múã putopu ññagũ jeaarigu putuãjeaawĩ. Múãyere ãñurẽ queti nẽepũtuãjeaĩ. Múã Jesurẽ padeorucũrere, múã ãñurõ cãmerĩ maĩrẽcutirere wedeawĩ. Ûsarẽ maĩremena wãcũrucujãyiro. Ûsarẽ bayirõ ññadugaayiro ùsã múãrẽ ññadugarobirora. ⁷ Teero tiirã, ùsã múã Jesurẽ padeorucujãrĩ tuorã, ññarõ netõpacãra, wãcũtutuarã niã sũcã. ⁸ Marĩ Òpũrẽ múã padeo wãcũtutuari tuorã, ùsã yeerisãã sũcã. ⁹ Múã ùsarẽ bayirõ peti usenirĩ tiijãã. Teero tiirã, ùsã Cõamacũrẽ deero tii usenire ticopetimasĩricu. ¹⁰ Ñamirĩ, búrecori Cõamacũrẽ bayirõ sãirucujãã, múãrẽ ññadugara. Múãrẽ Jesuyẽre wededugaga, padeonemõãrõ jĩrã.

¹¹ Cõamacũ marĩ Pacũ basiro marĩ Òpũ Jesuména ùsarẽ tiãpuaro múã putopu wãaadare. ¹² Marĩ Òpũ Jesús múãrẽ cãmerĩ maĩnemõrĩ tiãro. Ûsã múãrẽ maĩrõbirora múãcãrẽ niipetirare maĩrĩ tiãro. ¹³ Cãũ teero tiirã, múã cãũ ãñurõ tiãpuremena wãcũtutuarã, wapa cuohẽra niĩadacu Cõamacũ marĩ Pacũ ññacoropure. Marĩ Òpũ Jesús cãũyaramena atibãrecompũ putuãatiri, teerora niĩadacu.

4

Cõamacũ tusarẽre tiĩdutĩricu

¹ Mecũtĩgãrẽ Jesús wãmemena múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. “Biiro tiirẽcutiãya” jĩrẽre, teero biirĩ Cõamacũ tusarẽre múãrẽ wedewũ. Tee maquẽrẽ tiãyiro. Teerẽ tiinemõña.

² Ûsã wederiguere múã masĩcu. Tee maquẽrẽ wedera, Jesús marĩ Òpũ dutirẽmena múãrẽ wedewũ. ³ Cõamacũ múãrẽ ñañarẽ manirã niirĩ boooqũ. Teero tiirã, ãpẽrãména ñañarõ ñẽeaperijãña. ⁴ Múãcõrõ quioniremena ñañarẽ tiĩẽñorõ manirõ wãmosia, numocutiãya. Múã teero tiirã ññarã, ãpẽrã “ãñurõ tiĩyã” jĩãdadua. ⁵ Cõamacũrẽ masĩhẽrã tiirõbiro numiãrẽ ñañarẽ tiĩdugãremena wãgaripãerijãña. ⁶ Æpĩ numorẽ ñẽeapera, coo manũrẽ ñañarõ tiirã tiicũ. Teerẽ tiirijãña. Cõamacũ tee tiirãre ñañarõ tiigũdaqui ùsã múãrẽ wederirobirora. ⁷ Cõamacũ marĩrẽ ñañarẽ tiãro jĩgũ mee beserigu niwĩ. Ñañarẽ manirã niirĩ boooqũ. ⁸ Tee wederi boohẽgũno ùsarẽ boohẽgu mee tiigũ; Cõamacũ Espiritu Santore ticorigũpẽre boohẽgu tiigũ.

⁹ Cãmerĩ maĩrẽre deero jãnemomasĩrigã múãrẽ. Cõamacũ múãrẽ cãmerĩ maĩdutĩtoarigu niwĩ. ¹⁰ Múã teerora tiãyiro. Niĩpetira Jesurẽ padeorã Macedonia macãrãrẽ maĩãyiro. Maĩpacãri, múãrẽ “bayirõ maĩnemõña” jĩcoã. ¹¹ “Ãñurõ niãda”, jĩñã. Múãye niĩhẽrere wedepatirijãña. Múãye maquẽpẽre wãcũ, ãñurõ pade, niijãña. Múãrẽ teerẽ dutitoawũ.

¹² Múã padera, teeména catiadacu, ãpẽrãyére sãiripacara. Múã teero tiirí, Jesuré padeohéra múãrẽ añurõ wedeseadaca.

Jesús putuaatiadare

¹³ Diarirare wáaadare múã masihẽrã niirí booríga. Jesuré padeorã diara, cãumena niirã wáaadaca. Múã teeré masirã, Jesuré padeorã diari, ãpẽrã tiirõbiri nocõrõca boorituricu.

¹⁴ Marí Jesús diarigupu masãmũariuguere padeojirã, atecãrẽ padeóa: Jesuré padeorã diari-rare Cõamacũ Jesuré masõrirobirora cããcãrẽ masõgũdaqui.

¹⁵ Marí Òpũ Jesús wederiguere múãrẽ wedera tia: Jesús putuaatiiri, cãurẽ padeorã cãurẽ bocara wáaadaca. Cãurẽ bocara, marí catirá ãpẽrã diarira suguero wáaricu. ¹⁶ Biiope wáaadacu: Marí Òpũ basiro ãmũãsepu diiatigũdaqui. Cũ diiatiri, ateré tuoãdacu: Dutirémene wedesere, ángele uputi macũ peti wedesere, Cõamacũyawu corneta busurí tuoãdacu. Teero wáari, Jesuré padeorã diariara masãsugueadaca.

¹⁷ Cũã siro marí catirá õmeburuaripu cããmene nẽmũãwanõdacu. Toopũ Jesuré bocaadacu. Teero tiirã, cãumena niirucujãadacu.

¹⁸ Múã teeré cãmerí wedeya. Teero tiirã, cãmerí wãcũtutuari tiiadacu.

5

¹ Jesús putuaatiadari suguerogã wáaadare maquẽrẽ múã masícu. Teero tiigã, múãrẽ deero tii wedenemomasiriga. ² Múã añurõ masítoacu: Yaarépigu ñamipu atigúbiri marí Òpũ Jesús putuaatigũdaqui. ³ Basocã “usã cuiro manirõ añurõ niirecutijãã” jũ wãcũbocua. Teero cãã wãcũpacari, wãcũña manirõ pee ñañaré cããrẽ wáaadacu. Teerora biia, sícõ niipacó wimãgũ apaadari suguero: Wãcũña manirõ coo pũniré tũgueñanucãco. Tee ñañaré wáaadarere netõricua.

⁴ Múãpeja naĩtĩãrõpu niirãbiri niiria. Teero tiirã, Jesús putuaatiadari bureco jeari, yaarépigu múãrẽ ñeerí, ucuarabiro wáaricu. ⁵ Múã niipetira bóero niirã, bureco niirãbiri niijirã, Cõamacũ “tiigũda” jũriguere wãanucãrĩ ñãmasiã. Marí naĩtĩãrõ, ñamipu niirãbiri niirãjã, ñãmasiribocu. ⁶ Marí cãnirãbiri niirijããda. Basocã Jesús putuaatiadarere wãcũhẽrã, cãnirãbiri niicua. Marí cãũ putuaatiadarere añurõ ñãacorucujããda; marí tiirere añurõ wãcũ, niijããda. ⁷ Cãnirã ñamiré cãniĩya. Cũmurã ñamiré cũmuũya. ⁸ Marípeja bureco niirãbiri niijirã, marí tiirere añurõ wãcũ, niijããda. Sícu cãmerisĩãrõpu wãagu, cãũya õpũãrẽ cãmotãgu, cõme sutirore sãñaqui. Cũũ tiirõbiri marí wãtĩrẽ cãmotãra, Cõamacũrẽ padeorucujããda; cãmerí maĩãda. Dupure cãmotãgu, cõmecororé pesaqui. Cũũ tiirõbiri marí wãtĩrẽ cãmotãra, “Jesús marirẽ netõnérigu niiwĩ; cãumena niirucujãadacu” jũ wãcũãda. ⁹ Cõamacũ cãũ ñañarõ tiiadara meerẽ marirẽ cũũrigu niiwĩ. Marí Òpũ Jesucristomene netõãdarere cũũrigu niiwĩ. ¹⁰ Jesús marirẽ diabosarigu niiwĩ. Teero tiirã, marí catirá, diariara cãumena niirucujãadacu. ¹¹ Teero tiirã, múã cãmerí wãcũtutuari tiiyã. Cãmerí padeonemórĩ tiiyã múã tiirucõrobirora.

Wedeyaponorigue

¹² Múãrẽ bayirõ wedea sũcã. Múã menamacãrã Cõamacũye queti wederãre quioníremena ññaña. Cũã múãmene pade, múã niĩadarere wede, múã añurõ tiĩadarere wedeeya. ¹³ Múã cãã tiĩapurere ññarã, cããrẽ maĩ, bayirõ padeoyã. Múã cãmerí añurõ niirecutiya.

¹⁴ Múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. Daderã niirãrẽ cãã padeadare maquẽrẽ añurõ wedeya. Wãcũtutuherere wãcũtutuari tiiyã. Wãcũbayiherere tiĩapuya. Niipetirama cãuro manirõ añurõ niĩña.

¹⁵ Múãrẽ ãpĩ ñañarõ tiirí, cãurẽ ñañarõ tiicãmérjãña. Añurẽpere tiirucujãña múã menamacãrã, teero biiri niipetirama.

¹⁶ Useniremena niirucujãña. ¹⁷ Cõamacũrẽ sãirucujãña. ¹⁸ Múãrẽ wãarecõrõ Cõamacũrẽ usenire ticorucujãña. Cõamacũ teeré tiirí booquí múã Jesucristore padeorãre.

¹⁹ Espiritu Santo múã wãcũrẽpure wederí, cãmotãrijãña. ²⁰ Espiritu Santo masiré ticorémene wederere boorijã tiirjãña. ²¹ ãpẽrã wederere añurõ wãcũ beseya, “¿diamacã niĩ?” jũrã. Añuré niirí, teeré tiiyã. ²² Niipetire ñañaré tiirjãña.

²³ Cõamacũ añurõ niirecutirere ticogũ múãrẽ ñañaré manirã niirí tiĩáro. Múã wãcũrere, múãye õpũãrĩrẽ cotearo. Múãrẽ wapa cuohéra niirí tiĩáro. Cũũ teero tiĩáro, téee marí Òpũ Jesucristo putuaatiripu. ²⁴ Cõamacũ teerora tiigũdaqui. Cũũ múãrẽ beserigu cãũ jũrirobirora tiigũ niĩ.

²⁵ Múãcã Cõamacũrẽ usãrẽ sãibosãya.

²⁶ Niipetira too macãrã Jesuré padeorãre maĩrémene añuduticoya.

²⁷ Marí Òpũ dutirómene múãrẽ wedea: Niipetira Jesuré padeorãre atipũrẽ bueẽñoña.

²⁸ Marí Òpũ Jesucristo múãrẽ añuré ticoaro.

Nocõrõrã niã.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo puarí jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, yũũ menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí pōna macārārē āñudutia. Múā marí Pacũ Cōāmacũ, marí Ōpũ Jesucristomena āñurō niijācu.

² Cōāmacũ marí Pacũ, Jesucristo marí Ōpũ múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Jesús putuaatiri, Cōāmacũ ñañarārē cōāadare maquē

³ Múā ūsāya wederabiro biirā, marí Ōpũ Jesuré padeonemorā tiiáyo. Cámerĩ maĩnemóáyo. Teero tiirā, ūsā tiirucúrobirora Cōāmacūrē usenire ticorucujārō booa. ⁴ Múāye maquērē ūsā noo wáaro Cōāmacūrē padeorāre wedea. “Tesalónica macārā cūārē ñañarō tiipacári, ñañarō netōpacára, wácútutua, padeorucujāyira”, jĩĩ, useniremena wedea.

⁵ Múārē ñañarō wáapacari, múā wácútutuaremena Cōāmacũ diamacũ tiirere eñorā ticicũ. Cōāmacujā basocäre cúa tiirírocōrō iña, wapa tiiquí. Teero tiirā, múā cūũ putopũ jeaadara niia sáa. Cōāmacũ dutiré múāpure jeari, ñañarō netōrā tiiáyo. ⁶ Cōāmacũ diamacũ maquērē tiigũ niijigũ, múārē ñañarō netōrĩ tiirāre ñañarō netōrĩ tiigũdaqui. ⁷ Múā ñañarō netōrāpere yeerisāre ticogũdaqui ūsārē ticoadarobirora. Tee wáaadacu marí Ōpũ Jesús putuaatiri. Cūũ putuaatigu, cūũyara ángelea tutuaramena ūmuásepu diiatigũdaqui. Jũürēmena asiyádiatigũdaqui. ⁸ Cōāmacūrē masihārē, marí Ōpũ Jesuyé que-tire netōnucārārē bayirō ñañarō tiigũ atigũdaqui. ⁹ Cúa ñañarē tiiré wapa cōādiocogũdaqui. Teero tiirā, cúa cūũ niirō berupũ cōānoādadua. Cūũ āñurō tiiré, cūũ tutuarere iñariadua. ¹⁰ Teeré wáaadacu Jesús putuaatiri burecore. Tiiburecore cūũyara cūūrē usenipeoadacu; niipetira cūūrē padeorá petija cūūrē iñamanijōādadua. Múācũ ūsā wederiguere padeojĩrā, cūāmena usenipeoropũ niiaadacu.

¹¹ Teero tiirā, Cōāmacūrē múāye maquērē sãibosárucua. Cūũ múārē beserigu niijigũ, múārē cūũ tiiróbirora niirecutiri tiáro. Múā āñurō tiidugárere tiipetiri tiáro. Múā cūūrē padeorā niijĩrā, cūũ tutuaremena tiirere tiipetiri tiáro. ¹² Múā teero tiirēmena marí Ōpũ Jesús quioniremena usenipeonogũdaqui. Teero biiri basocá múācārē quioniremena usenipeoadacu. Cōāmacũ, marí Ōpũ Jesucristo múārē āñurē ticoarémena iñajĩrā, teero usenipeonoādadu.

2

Jesús putuaatiadarere wedequēnorigue

¹ Mecatigā marí Ōpũ Jesucristo putuaatiadarere, marí cūūmena neāadarere wedeguda. ² “Marí Ōpũ putuaatiadari bureco jeatoaa mé” jĩiré quetire tuobócu. Múārē tee que-tire wederá ateré jĩibocua: “Ūsā Espiritu Santore cuojĩrā, tee múārē wedea”, jĩibocua; o “Pablocā tee jĩĩ wedewa” o “Pablocā tee ūsārē jóarira niuwā”, jĩibocua. Teeré tuopacára, wácũsugueriguere wasorí tiirijāña; wácũpatirijāña. ³ Cūārē jĩiditonorijāña. Cūũ putuaatiadari bureco sugero biiro wáaadacu: Pau basocá Cōāmacūrē netōnucādadua; teero biiri sicũ ñañagũ peti bauáēnogũdaqui. Too síropũ cūũ pecamepũ jũütērijāgũdaqui. ⁴ Cūũ Cōāmacūrē, teero biiri niipetire basocá padeoré maquērē boorígũdaqui. Cūũ dícuere padeodutigu, “niipetira nemoró pũtĩ macũ niia yũũja” jĩigũdaqui. Cōāmacũwĩ Jerusalén niiri wiipure dui, “yũũ Cōāmacũ niia” jĩigũdaqui.

⁵ Yũũ múā putopũ niigũ, teeré wedewũ. ¿Múā teeré wácũrii? ⁶ Cūūrē cãmotárere múā masĩcu mé. Cūũ bauáēñomasĩriqui Cōāmacũ cūũ jĩiritoño jeaheri ména. ⁷ “Cōāmacūrē bayirō netōnucäre wáaadacu” jĩiri jearipacari, wáaropũ tia mé. Ñañarere cãmotágu mecátigārē cãmotárucujāqui ména. Coterucugũdaqui, té aperopũ néewanogũpũ. ⁸ Toorā ñañagũ peti bauáēnogũdaqui sáa. Cūūrē marí Ōpũ Jesús cūũ wĩápũremenarā siājāgũdaqui; cūũ asibatéremena putuaatigu, cūūrē cōādiocogũdaqui. ⁹ Cūũ ñañagũ peti sicato bauáēnogũ, Satanás tiiápuremena jeagũdaqui. Cūũ tutuare cuogũdaqui. Cūũ tiieñogũbiro tiirēmena basocäre jĩiditogũdaqui. ¹⁰ Ñañarēmena pecamepũ wáaadare tiiditōēnopetijāgũdaqui, cúa diamacũ maquē maĩrere booríguere wapa. Cúa netōnerere booritoaya mé. ¹¹ Teero tiigũ,

* 11 Silvanorē āpērā “Silas” jĩiyira.

Cõamacũ cããrẽ diamacũ maquẽrẽ Ìñamasĩrĩ tiirĩqui, cãã jĩĩditorere padeoáro jĩĩgũ. ¹² Cõamacũ diamacũ maquẽrẽ boohérare, ñañarẽ tiusénirãrẽ “múã wapa cwoa” jĩĩgũdaqui.

Cõamacũ múãrẽ netõnéãdarare beserigu niĩwĩ

¹³ Múã marĩ Òpũ maĩrãrẽ sicatorũra Cõamacũ beserigu niĩwĩ, netõnégũdu. Cõamacũ múãrẽ cũũyara sããrĩ tiirigu niĩwĩ Espiritu Santo tutuaremena, teero biiri múã diamacũ maquẽrẽ padeorẽmena. Ësã tee niĩpetirere wãcũrã, Cõamacũrẽ usenire ticorucujããda. ¹⁴ Ësã múãrẽ Jesuyẽ quetire wederiguemena Cõamacũ múãrẽ netõnérigu niĩwĩ, múãcã marĩ Òpũ Jesucristo ãñurẽ cuorẽ maquẽrẽ cwoáro jĩĩgũ. ¹⁵ Teero tiirã, padeo wãcũtutuaya. Ësã múãrẽ bueriguere tiinunãseyã. Tee bueriguere múãrẽ wedewũ; teero biiri tee bueriguere paperapũpũ jóawũ.

¹⁶⁻¹⁷ Jesucristo marĩ Òpũ basiro, teero biiri marĩ Pacũ Cõamacũ múã yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuari tiãáro; múãrẽ padeorucujããrĩ tiãáro, niĩpetire múã wedesere, múã tiirẽ ãñurẽ dícu niĩãrõ jĩĩgũ. Cõamacũ cũũ ãñurõ tiirẽmena marĩrẽ maĩqui; marĩrẽ wãcũtutuare niirucujããdare ticoqui; marĩrẽ too síropũ ãñurõ niĩãdarecãrẽ masĩrĩ tiĩqui.

3

Sãĩbosãduticorigue

¹ Ësãya wederabiro niirã, ùsãrẽ biiro sãĩbosãya: “Ësã Òpũ, mũũye queti aperopũ boyeromena sesaaro; ùsãrẽ wãariborora padeorẽmena ñeenoãrõ”, jĩĩ sãĩñã. ² Niĩpetira marĩ Òpũ Jesurẽ padeorĩya. Teero tiirã, basocã ñañarã ùsãrẽ tiidugãrere netõnéãrõ jĩĩrã, sãĩñã. ³ Marĩ Òpũ cũũ jĩĩrirobirora tiĩqui. Teero tiigũ, múãrẽ wãcũtutuari tiĩnemógũdaqui; múãrẽ ñañarõ wãari jĩĩgũ, cãmotãgũdaqui. ⁴ Ësã tiidutĩriguere múã diamacũ tiirã tiicũ; teorora tiiwãrucujããdacu. Marĩ Òpũ múãrẽ “teerora tiirucũri tiigũdaqui” jĩĩ padeoã ùsã. ⁵ Marĩ Òpũ múãrẽ Cõamacũ maĩrẽre masĩrĩ tiãáro. Cristo ñañarõ netõgũ wãcũtutuarirobirora múãrẽ wãcũtutuari tiãáro.

“Padeya” jĩĩcorigue

⁶ Jesucristo marĩ Òpũ wãmemena múãrẽ aterẽ tiidutĩã: Jesurẽ padeogũno daderi, ùsã dutiriguere tiĩhẽri, bapacutinemorijãña. ⁷ Múã masĩcu: Ësã tiirĩguere Ìñacũrõ booa. Ësã múãmena niirã, sica diamacũ niirã mee tiiwã. ⁸ Atecãrẽ sícãnorẽ wapatĩpacara, yaariwu. Teero tiirõno tiirã, ñamirĩ, búrecori bayirõ peti padewũ, múãrẽ potocõdugahera. ⁹ “Ësã buerẽ wapa ùsãrẽ wapatĩya”, jĩĩ dutimasĩpacara, dutiriwu. Ësã padewũ, ãñurẽ buerẽ tico dugara, múãrẽ Ìñacũãrõ jĩĩrã. ¹⁰ Múãmena niirã, aterẽ tiidutĩwu: “Padedugaheganojã yaarijããrõ”, jĩĩwũ. ¹¹ Síquẽrã múãmena niirã daderã niirẽ quetire tãowã. Paderipacara, ãpẽrãmẽna wedesodeaatiayira. ¹² Marĩ Òpũ Jesucristo wãmemena teero tiirãre ùsã biiro tiidutĩ, wãcũtutuare ticoã: ãñurõ yeeripũnacũtũremena padeya, múãrẽ ãsarẽnorẽ sãĩãdara.

¹³ Ësãya wederabiro niirã, páasutiro manirõ ãñurẽre tiirucujãña. ¹⁴ Ësã atipũmẽna duticorere netõnucãgũnorẽ Ìñamasĩ, bapacutirijãña, bobooro netõãrõ jĩĩrã. ¹⁵ Teero tiipacãra, cããrẽ Ìñatutirijãña. Cããrẽ biirope wedequẽnoña sícã múãya wedegure wederobirora.

Wedeyaponorigue

¹⁶ Marĩ Òpũ basiro ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticogũ múãrẽ merẽã wãari, ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticorucujããrõ. Marĩ Òpũ múã niĩpetirapũre niĩãrõ.

¹⁷ Yũũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogu, yũũ basirora jóã. Yũũ jóãrepũrĩcõrõ teero jóã. Teero tiirã, múã “cũãrã jóayi” jĩĩ Ìñamasĩãdacu. ¹⁸ Marĩ Òpũ Jesucristo múã niĩpetirapũre ãñurẽ ticoaro.

Nocõrõrã niã.

TIMOTEORE Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yuu Pablo m̄uure āñudutia. Cōāmacū marĩre netōnērigu, teero biiri Jesucristo too síropu putuātiguđu dutirómena yuu cūyere wededutigu beserigu niĩā. M̄u Jesuré padeogá, yuu macū tiiróbiro niĩā.

Cōāmacū marĩ Pacu, teero biiri Jesucristo marĩ Ōpũ m̄uure āñuré ticoaro; bóaneō ĩñaārō; āñurō niirecutiri tiĩáro.

Diamacá niĩhēre buedutiririgue

³ Yuu Macedonia ditapu wáagu, m̄uure bayiró jĩrirobirora tiimacā Éfesopu putuácũmuña. Toopure diamacá buehere teeré buedutirijaña. ⁴ Atibúreco maque wedeseamarere tuonunserijāārō. Teero biiri cūāya wedera tíatopu macārā cūā jĩmuāatiriguere tuonunserijāārō. Teeré tuonunsera búri peti cāmerĩ cúasori tiádadua; Cōāmacū tiidutirere tiirícua. Cūūrē padeonemóricua.

⁵ Múārē cāmerĩ marĩ boogá, teero dutia. Ñañaré manirā, āñurō yeeripūnacutira, jĩdutoro manirō padeorā cāmerĩ maĩadacu. ⁶ Āpērā teero biiriya. Noo booró wedesejaya. ⁷ Moisére dutiré cūūriguere buedugamicua. Āñurō tee bueré maquērē masĩpacara, diamacá tiiróbiro bueeya.

⁸ Marĩ masiā: Tee dutiré āñuniā, marĩ teeré āñurō bue, diamacá tiatā. ⁹ Ateré tuomasĩrō booa: Āñurō tiirā dutiré booriya. Biiro tiirāpere dutiré cūūrō booa: Dutiré netōnucārārē; dutiré tuoridojārārē; ñañārārē; Cōāmacū dutiré netōnucārārē; Cōāmacūrē quioniremena ĩñahērārē; cūūye bueré maquērē boohérese; pacuré, pacoré siārārē; niipe-tira basocāre siārārē; ¹⁰ āpērāmēna ñañarō ñeeaperare; ũmuā sesaro numiāmena tiiróbiro tiirānorē; basocāre yaa, dúarare; jĩditorepirare; “Cōāmacūmena jĩā” jĩdutorare; Cōāmacū bueré niĩpacari, merēā buecoterare cūūrō booa. ¹¹ Tee bueré Cōāmacū netōnére queti maquē niĩā. Cūū āñunetōjōāgū yuure tee āñuré quetire buedutiwi.

Cōāmacū Pablōre bóaneō ĩñarigue

¹² Marĩ Ōpũ Jesucristore usenire ticoa. Cūū yuure ĩñagū, “yuu dutiré āñurō tiigúdaqui” jĩ wácūgū, cūū buerére buenunsegudure sōnecorigu niĩwĩ. Teero sōnecogu, yuure tutuarere ticorigu niĩwĩ. ¹³ Too sugueropu yuu cūūrē ñañarō wedesepacari, cūūrē padeorāre ñañarō netōrĩ tiipacari, cūūye maquērē buijāpacari, yuure sōnecorigu niĩwĩ. Yuu cūūrē padeorérese masĩriwu ména; yuu tiirére tuomasĩriwu. Teero tiigú, yuure Cōāmacū bóaneō ĩnarigu niĩwĩ. ¹⁴ Marĩ Ōpũ āñuré petire yuure ticowi. Cūū yuure Jesucristore āñurō padeorĩ tiĩwĩ. Cāmerĩ marĩ tiĩwĩ.

¹⁵ Ate yuu wedeseadare diamacá niĩā; niipetira ateré padeoró booa: Jesucristo Cōāmacū dutirére netōnucārārē netōnēgūdu atibúrecomare atirigu niĩwĩ. Yuurā niipetira nemoró netōnucārīgu niĩā. ¹⁶ Teero niipacari, Cōāmacū yuure bóaneō ĩñawĩ. Cūū yuure teero tiirémēna Jesucristore padeoádarare cūū bóaneō ĩñarérese ĩñosuguéwi. Cūū bóaneō ĩñaré petirícu. Yuure bóaneō ĩñarirobirora cūūrē padeoádarare bóaneō ĩñagúdaqui. Cūūrē cūūmena catiri tiigúdaqui. ¹⁷ Teero tiirā, Cōāmacūrē padeoré cuoáro; cūū āñurō tiirérese usenire ticoaro. Cūū Ōpũ niiré petirícu; diariqui; cūū bauhégū niiqui; sícārā niiqui; masĩgú niiqui. Cūū niipetira Ōpũ niirucujāārō. Teerora niārō.

¹⁸ Timoteo, m̄u yuu macū tiiróbiro niĩā. Teero tiigú, m̄uure dutia. Too sugueropu marĩya wedera Cōāmacū wāmēmena m̄uure wedewa. Cūā wederiobirora yuucā m̄uure ateré dutia: Tutuaromēna duuró manirō āñurō tiirérese tiirucujaña. ¹⁹ Diamacá padeoyá. Āñurō yeeripūnacutirucujaña. Síquērā āñurō catiri yeeripūna cuodugáhera cūā Cōāmacūrē padeorérese ditiri tiicúa. ²⁰ Teerora wáayu Himeneorē, Alejandrorē. Teero tiigú, “Satanás booró tiáro” jĩwũ. Cūā cūū booró tii, ñañarō netōārĩ siro, Cōāmacūrē ñañarō wedesenemoribocua sūcā.

2

Cōāmacūrē usenire ticoré buerigue

¹ Ateré dutisugueguda: Cōāmacūrē usenire ticorémēna niipetiraye niĩdarere sãĩbosáya. ² Ōpārārē, niipetira dutirāre sãĩbosáya. Cāmerĩquere manirō āñurō niirecutiada jĩrā, Cōāmacū boorérese tiáda jĩrā, basocāmēna queoró niirecutiario jĩrā, cūūrē sãĩbosáya. ³ Marĩ

teero tiiré ãñuniã. Cõamacũ marĩrẽ netõnẽgũ teero tiiri tusaqui. ⁴ Cõamacũ niipetira netõnẽnorira niiri booqui. Teero biiri diamacũ maquẽrẽ masĩrĩ booqui. ⁵ Cõamacũ sícũrã niiqui. Basocã sícũrã niiqui basocãre Cõamacũmena wedesebosagu; Jesucristo cũũrã niĩ. ⁶ Cũũ niipetira basocã ñañarẽ tiirẽ wapa wapatĩgu, diabosarigu niĩwĩ. “Teero wãaadacu” jĩrito jeari, tee quetire wedebauanenoyiro. ⁷ Cũũye quetire wededutigu, cũũ beserigu niiri, Jesũ yũũre sõnecorigu niĩwĩ. Judioa niĩhẽrãrẽ buedutirigu niĩwĩ. Teero tiigũ, diamacũ maquẽrẽ buegu, “tee maquẽrẽ padeoyã” jĩ buea. Diamacũrã jĩã. Jĩditogu mee tiaa.

⁸ Teero tiigũ, noo marĩ wãaropu ãmuãrẽ cũare manirã, tutirẽ manirã, ñañarẽ manirã wãmo sũmuõco, Cõamacũrẽ sãĩrĩ booa. ⁹ Numiãcã cũã sãñarucurobirora sãñarõ booa. Cũãrẽ ãñurõ jearẽnorẽ sãñarõ booa. Cũũye pãa wapapacãremena mamarijããrõ; teero biiri cũũye õpũũrĩrẽ oromena, perla wapapacãreperimena mamarijããrõ; teero biiri suti wapapacãre sãñarã, “biiro biia yũũja” jĩ wãcũrã mee sãñããrõ. ¹⁰ Biirope tiãro: ãñurõ baudugãra, Cõamacũrẽ padeorã numiã tiirucũrenorẽ tiãro. ãñurõ tiirẽmena ãñurã niĩãrõ. ãpẽrãrẽ tiãrapu, ãñurõ tiãro. ¹¹ Ditamanirõ, padeorẽmena ãñurõ buerere tuoãro. ¹² Basocã neãrĩ, ãmuã suguero numiãrẽ buesuguerijãrõ booa; ãmuãrẽ dutirijããrõ. Ditamanirõ niijããrõ. ¹³ Biirope niãã: Cõamacũ Adãnrẽ tiisugueyigu. Too siro Eware tiiyigu. ¹⁴ Adãn jĩditonoyiyigu. Numiõpe jĩditonoyigo. Teero tiinõrigo niijĩgõ, Cõamacũ dutirere netõnucãyigo. ¹⁵ Coo teero tiiri siro niipacari, numiã põnacutĩri, cũãrẽ netõrĩ tiigũdaqui. Cũã diamacũ tiirẽmena Cõamacũrẽ padeorĩ, ãpẽrãrẽ marĩ, ñañarẽ manirã niiri, teero tiigũdaqui.

3

Suonirã maquẽ

¹ Ate diamacũrã niãã: Jesurẽ padeorĩ põna macãrãrẽ suonigũ* sããdugagu, ãñurere tiidugãgu tiii. ² Teero tiidugãgano biiro niigũ niirõ booa: “Ñañarẽ tiigũ niĩ cũũ” jĩñoña manigũ; sícõrã numocutigu; ñañarẽ tiidugãgu wãcũtutuagu; ãñurõ wãcũ besemasigũ; ãpẽrãrẽ quionĩremena ññanogũ; wãari basoca cũũya wiipu jeari, ãñurõ bocagũ; ãpẽrãrẽ ãñurõ buemenigũ niirõ booa. ³ Teero biiri cũmugũ, cãmerĩquẽgũ niirijãrõ booa; tutiro manirõ basocãre ãñurõ tiigũno niirõ booa. Niyeru bayirõ peti ugaripẽagu niirijãrõ booa. ⁴ Cũũ cũũya wii macãrãrẽ ãñurõ dutimasigũ niirõ booa. Cũũ põnarẽ padeorẽmena yũũri tiigũ niirõ booa. ⁵ Cũũ cũũya wii macãrãrẽ dutimasihẽgũ, Cõamacũrẽ padeorĩ põna macãrãrẽ toorã nemorõ cotemasĩrĩboqui. ⁶ Sicato padeonucãgũ niirijãrõ booa. Apetõ tiigũ, cũũ “yũũ ãpẽrã nemorõ uputĩ macũ niãã” jĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, Satanãs tiirõbiro ñañarõ wãcũgũ tiiqui. Cũũcãrẽ Satanãrẽ tiirõbirora Cõamacũ ñañarõ tiigũdaqui. ⁷ Teero tiirã, Jesurẽ padeohẽracã “cũũrã ãñurõ tiii” jĩnogũ niirõ booa. Teero jĩriatã, cũã cũũrẽ wedesãbocua; Satanãs cũũrẽ diocõjãboqui sãa.

Tiãpura maquẽ

⁸ Tiãpuracã† suonirã tiirõbiro padeonõrã niirõ booa. Diamacũ wedeserano niirõ booa. Vino wãnirã, ñañarẽ tiirẽmena niyeru wapatãra niirijãrõ booa. ⁹ Jesucristo too suguero masĩña manirĩguere ãñorĩgu niĩwĩ. Teerẽ masĩjĩrã, ãñurõ yeeripũnacutiremena padeorã niirõ booa. ¹⁰ Cũãrẽ sõnecoadari suguero, cũã tiirẽcutirere ãñurõ masĩrõ booa. “Ñañarẽ tiirã niĩyã cũã” jĩñoña manirãrẽ ññarã, sõnecoro booa. ¹¹ Cũã numosãnumiãcã teorora niirõ booa: Padeonõrã; queti jĩñhẽrã; ñañarẽ tiidugãra, wãcũtutuara; ãñurõ tiirã niirõ booa. ¹² Tiãpura sícõrã numocutiaro. Cũã põnarẽ, cũũya wii macãrãrẽ ãñurõ dutimasĩãrõ. ¹³ Cũã tiãpurere ãñurõ tiiri, cũãrẽ basocã “ãñurõ tiĩyã” jĩãdadua. Jesucristore cũã padeorere cuiro manirõ wedenemoãdadua.

Marĩ padeorẽ maquẽ

¹⁴⁻¹⁵ Timoteo, “yũũ muũ putopu mãata wãaguda” jĩ wãcũmiã. Apetõ tiigũ, mãata wãaribocu. Mãata wãahẽgu, Cõamacũyara niirecutirere masĩãrõ jĩgũ, muũrẽ jóaa. Marĩ Cõamacũyara Jesurẽ padeorĩ põna macãrã niãã. Marĩrã Cõamacũ catirucuguyẽ diamacũ maquẽrẽ wederã niãã. ¹⁶ Marĩ padeorẽ tiãtopu masĩña manirẽ niimiyiro. Mecãtigã “uputĩ maquẽ niãã” jĩmasĩã marĩ. Aterẽ wãcũña:

Cristo marĩ tiirõbiro õpũũcutigu bauãyigu.

Espiritu Santo cũũrẽ “ãñugũ peti niĩ” jĩ masĩrĩ tiiyigu.

Ángelea cũũrẽ ññayira.

Cũũye quetire niipetire dita macãrãrẽ wedenoã.

* **3:1** Españolmena: obispo, obispado, episcopado; portuguésmena: bispo. † **3:8** Tiãpura suonirãrẽ tiãpuyira atemẽna: Cõamacũyere bueyira; Cõamacũyere buerĩ wiire quẽnocotẽyira; niyeru seecotẽyira. Pecasãyemena: diãcono.

Atibárecopare basocá cūārē padeoóya.
Cōāmacū cūārē ūnuāsepu néemuāwayigu.

4

Diamacá padeohéra tiiré

¹ Atibáreco petiádari suguero wáaadare Espíritu Santo marirē āñurō masirī tiiquí. Siquērā Jesuré padeodúadaca. Wātīā jīdítore, teero biiri wātīā bueréte tuonunúseadaca. ² Cūārē buerá diamacá wederábiro wedepacara, jīdítoya. Cūā wācūrépu “ñañaniā” jīrere yunemoriya. ³ Basocá wāmosiáduhari, cāmotáaya. Siquēñe yaarére yaadutiriya. Cōāmacápe tee yaarére tiirígu niiwī. Teero tiirá, marí Jesuré padeorá diamacá maquērē masirā cūārē usenire ticoari siro, yaamasiā. ⁴ Niipetire Cōāmacū tiiré āñurē niā. Doorijārō booa. Cūārē usenire ticoto, yaari, āñuniā. ⁵ Cōāmacū teeré “āñuniā” jītoayigu. Teero tiirá, marí cūārē usenire ticotí, tee yaarére āñurē wáari tiiquí.

Timoteore tiidutírique

⁶ Mūu Jesuré padeoráre teeré wedegu, Jesucristore āñurō padecotegu niicu. Teero tiigú, “marí Jesuré padeoré maquērē yun buerucua” jīrere ēñogúdadu. Teero biiri “marí bueré āñurere yun tuonunúsea” jīrere ēñogúdadu.

⁷ Atibáreco maquē wedeseāmarere tuorijāña. Tee marí niirecutirere tiápuria. Jīāmare niā. Nemorō Cōāmacū boorére tiirucújāña. ⁸ Maríye ōpūārī tutuari tiiré marí tiirucúri, āñuniā. Cōāmacū boorépe tiiríporipereja, toorá āñunemoā. Teero tiiró, marí catirí barecorire, too síropu marí niādari barecorire āñurō wáari tiicú. ⁹ Tee diamacárā niā; niipetira teeré padeoró booa. ¹⁰ Cōāmacū catirucugu niī. Cūū niipetirare netónégū niipacu, cūārē padeorá dícre netónégū niī. Cūū too síro marirē āñurō tiádarere wācūā. Teeré useniremena wācūrā. Jesucristoyere wede, ñañarō netó, bayiró padea.

¹¹ Teeré bué, tiidutíya. ¹² Mūu mamū niirémena āpērā mūurē tuodugáribocua. Teero wáari jīgū, Jesuré padeoráre āñurē queoré ēñoñā. Āñurō wedeseya; āñurō tiirécutiya; cāmerí maññā; Jesuré āñurō padeoyá; ñañaré manigú niīña. ¹³ Yūu toopú jeaadari suguero, neārārē Cōāmacūye queti jóaripūrē bueēñoña; cūārē “biirope niirecutiya” jīi wedeya; Jesuyé padeoré maquērē bueya. ¹⁴ Cōāmacū mūurē “biiro tiigúdu niigúdaqui” jīriguere tiirucújāña. Butoá mūurē ñaapeorito, teeré Cōāmacū ticorigu niiwī.

¹⁵ Teeré wācūnunuse, āñurō tiirucújāña. Teero tiirí, niipetira mūu āñurō tiiwárere ññaadaca. ¹⁶ Mūu tiirécutirere, mūu buerére āñurō wācūña, “¿diamacá niimūito?” jīgū. Teeré tiirucújāña. Teeré tiirá, mūu, teero biiri mūurē tuorácā netónénoādadu.

5

Jesuré padeorámena biiro tiiyá

¹ Būcure tutirijāña. Mūu pacūre wācūtutuare ticogú tiiróbiro wedeya. Mamarārē mūu baira tiiróbiro wedeya. ² Butoá numiārē mūu pacosānumiā tiiróbiro wedeya. Mamarā numiārē mūu baira numiā tiiróbiro ñañarō wācūrō maniró wedeya.

³ Wapewia numiā tiápuñoña manirārē tiápuo booa. ⁴ Wapewio coo pōna, coo pāramērā cuorí, cūā coore tiápuaro. Cūā tiápuremena cūāya wederare cūā padeorére ēñosugéaro. Teero tiirá, cūā pacusūmuārē, ñecūsūmuārē tiápuacāmeuca cūārē masórigue wapa. Teero tiiré Cōāmacū ññacoropu āñurē niā. Cūū teeré ññagū, useniquí. ⁵ Wapewio tiápuya manigó sícō niigópe Cōāmacū tiápuure yueco. Teero tiigó, búrecorí, ñamirí teero sáirucújāco. ⁶ Wapewio coo booró tiāmājāgō, catigó niipaco, diarigobiro niitoaco. ⁷ Teeré niipetirare tiidutíya, “cūā wapa cuoóya” jīñña manirā niārō jīgū. ⁸ Maríya wederare wépeoro booa. Nemorō maríya wíi macārāpere wépeoro booa. Wépeohera cūā “Jesús dutirére tiáda” jīrira niipacara, “cūū dutirére tiinemória” jīrāno niíya. Jesuré padeohéra nemorō ñañarā niicua.

⁹ Wapewia numiārē tiápuñoādarare biiro biigónorē jóatuya: Būcuó sesenta cūmarí nemorō cuogóre, sícūrē manucutimirigore jóatuya. ¹⁰ Basocá “coo āñurō tiyoy” jīnorigo niārō; coo pōnarē āñurō masórigu niārō; basocá cooya wípu jearí, āñurō tiirígo niārō; Jesuré padeorére tiápurigo niārō; ñañarō netōrārē tiápurigo niārō; āñurē apeyenó tiirucúrigu niārō.

¹¹ Wapewia numiā mamarārē jóaturijāña. Apetó tiirá, Cristoyere tiidugáro nemorō ūmūmena niidugara, manucutidugaca. ¹² Cūā “Cristoye dícre tiáda” jīriguere tiidúra, cūā basiropu wapa cuocúa. ¹³ Wiseripú dícu wáara, daderá posacua. Daderá dícu posaricua; quetipíra posacua. Āpērārē niipetire cūāyere sáññā, wedeseya manirénorē wedepaticua. ¹⁴ Teero tiigú, wapewia numiā mamarā niirānorē manucutiri booa sūcā. Pōnacuñaro. Cūāye

wiseri macārārē ãñurõ İñanunusearo. Cũã teero tiiri, marĩrē İñatutira “cũã ñañarē tiĩya” jĩmasĩricua. ¹⁵ Siquerã wapewia numiã Cristoyere tiidũtoa, Satanãs boorẽpere tiirã tiĩyira.

¹⁶ Jesurẽ padeogũ o padeogũ cũaya wedego wapewiore tiĩpũaro. Jesurẽ padeorĩ põna macārārē cotedutirijãrõ. Teero tiirã, ãpẽrã wapewia numiã tiĩpũya manidõjãrãpere tiĩpũmasiãdacua.

¹⁷ Butoã dutirã mũarẽ ãñurõ dutirãre ãpẽrã nemorõ padeorõ booa. Butoã dutirã mũarẽ Cõãmacũye buerãpere toorã nemorõ mũã cuorẽmena tiĩpũro booa. ¹⁸ Cõãmacũye queti jõaripũpu tee maquẽrẽ queorẽmena jĩã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, ouseropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadũgagu, yaaaro”. Aperopũ jĩã: “Padegũre cũũ paderẽ wapa wapatĩro booa”.

¹⁹ Butoã menamacũrẽ sĩcũ wedesãrĩ, tuorijãña. Puarã, İtĩãrã İñarira wedesãrĩpu, tuoyã. ²⁰ Cũã ñañarẽ tiirucũrãre niipetira İñacoropũ tutiya, ãpẽrã cuiaro jĩgũ.

²¹ Cõãmacũ İñacoropũ, marĩ Õpũ Jesucristo İñacoropũ, angelea cũũ beserira İñacoropũ mũnrẽ dutia: Yũũ mũnrẽ tiidutĩrere niipetirãre sĩcãrĩbĩro tiiyã. Mũũ tũsarã dĩcũre ãñurõ tiirijãña.

²² Cõãmacũye padeadarãre sõnecoadari sũguero, ãñurõ İñaña mũũ İñamasĩremena potocõrõ manirõ. Mũũ ñañarẽ tiirãre besegu, cũã tiirõbirora tiigũ niisotoapeobocu.

²³ Mũnrẽ pãaga pũnirĩ, oco dĩcu sĩnirijãña. Vĩno pẽero sĩniã. Nãrõ diagu wãmecutia mũũ.

²⁴ Siquerãrẽ cũã ñañarẽ tiirẽ masĩnotoaa, cũãrẽ cũã ñañarẽ wapa ticoadari sũguero. ãpẽrãpẽre cũã ñañarẽ tiirẽ too sĩropũ masĩnoãdacu. ²⁵ Teorora ãñurõ tiirẽcã mãata masĩnoã. Apeyẽ ãñurõ tiirẽ masĩña manipacãro, bauheropũ niidoa tiirĩcu.

6

¹ Jesurẽ padeorã padecotera cũãrẽ dutirãre bayirõ padeorẽmena İnarõ booa. Cũã teero tiiri, Cõãmacũrẽ, marĩ buerẽre ãpẽrã ñañarõ wedesericua. ² Cũãrẽ dutirã Jesurẽ padeorã niirĩ, bayirõ cũãrẽ padeorõ booa. “Marĩ tiirõbĩro Jesurẽ padeorã niã” jĩpacara, “marĩrẽ duti netõnucãmasĩriya” jĩrijãrõ booa. Toorã tiinemosãñũ cũã dutirẽre ãñurõ padecotero booa. Cũã biiro padecotera, cũã tiirõbĩro padeorã, cũã maĩrãrẽ tiĩpũra tiiyã. Teerẽ buẽ, wãcũtutuare ticoya cũãrẽ.

Merẽã buerã tiirẽ

³ Sĩcũ mũarẽ merẽã buegũno marĩ Õpũ Jesucristoyere ãñurẽ buerẽre padeorĩqui. “Cõãmacũ boorẽre tiirucũjãña” jĩ buerẽre boorĩqui. ⁴ “ãpẽrã nemorõ masĩgũ niã” jĩ wãcũpacu, masĩridojaqui. Basocã wedeserecõrõ “niiria” jĩrucuqui, cãmerĩtutidũgagu. Teemẽna cãmerĩ İñatutire, cãmerĩ İñadũgahere, ñañarõ buijãre, ãpẽrãrẽ ñañarõ wãcũre wãanucãã. ⁵ Cũã ñañarẽ dĩcu wãcũrucura, diamacũ maquẽrẽ masĩhẽrã, cãmerĩtuticua. “Cõãmacũyere padera, pairõ wapatãadacu”, jĩ wãcũcu. Cũãnorẽ bapacutirijãña. ⁶ Cõãmacũyere ãñurõ padera, ãñurẽ petĩ cuotõaa. Teorora niã, marĩ cuorẽmena usenirĩ. ⁷ Marĩ atibãrecorũre bauãra, apeyenõ nẽeatiriwũ; diaracã, apeyenõ nẽewarĩcu. ⁸ Marĩ suti cuorẽmena, yaarẽ cuorẽmena useniãda. ⁹ Pee cuodũgãra ñañarẽ tiidũgãrere nucãrĩcu. Satanãs cũãrẽ mãata diocõmasĩqui. Cũã boonemosãre maquẽ dĩcũre wãcũcu. Tee maquẽrẽ bayirõ wãcũrẽmena ñañarõ netõ, ñañarõ tiinõãdacua. ¹⁰ Niyeru bayirõ petĩ ugaripẽaremẽna niipetire ñañarẽ niinucãã. ãpẽrã niyeru boonemosãremẽna Jesurẽ padeorẽre duujãcu. Teero tiirã, cũã catirĩ buẽcore ñañarõ netõcũa.

Pablo Timoteore ãñurẽ tiidutĩricu

¹¹ Mũũpeja Cõãmacũrẽ ãñurõ maĩgũ, tee niipetirere boosããrijãña. Biirope tiiyã: ãñurẽre tiirucũjãña; Cõãmacũ boorẽre tiirucũjãña; cũãrẽ padeoyã; cãmerĩ maĩña; ñañarõ netõpacũ, wãcũtutuaya; ãpẽrãrẽ ãñurõ tiirucũya. ¹² Mũũ tutuaro jeaturo wãcũtutua, Cõãmacũrẽ padeorucũjãña. Catirẽ petihẽrere duurijãña. Cõãmacũ catirẽ petihẽre ticogũ mũnrẽ beserĩgu niĩwĩ. Pau tuocõropũ mũũ Jesurẽ padeorẽre wedewũ. ¹³ Cõãmacũ niipetirãre catirẽ ticogũ İñacoropũ, teero biiri Jesucristo cũũ niirecatirere Poncio Pilatore wederĩgu İñacoropũ mũnrẽ tiidutia: ¹⁴ Yũũ dutirẽ niipetirere wasorõ manirõ wedeya. “Cũũ wapa cuoi” jĩĩña manigũ niĩña, tee marĩ Õpũ Jesucristo putaaatirĩpu. ¹⁵ Cõãmacũ queorĩ buẽreco jearĩ, Jesús putaaatĩgudaqui. Cõãmacũ ãñunetõjõãgũ niĩ; cũũ sĩcũrã niipetirãre dutigũ niĩ. Õpãrã Õpũ niĩ. ¹⁶ Cũũ sĩcũrã catirucũgu petĩ niĩ. Cũũ bayirõ asibatẽgu niirõpũ sĩcũ basocũ jeamasĩriqui. Sĩcũ cũãrẽ İñariyĩgu; cũãrẽ İñaña maniã. “Cũãrẽ niipetira padeoãro; cũũ tiidũgãrere tiirucũjãqui” jĩãrõ niipetira. Teorora niãrõ.

¹⁷ Pee apeyẽ cuorã “ãpẽrã nemorõ niã” jĩrijããrõ. Cũã cuorẽmena “ãñurõ wãaadacu” jĩ usenirijããrõ. Cũã cuorẽ petijõããdacu. Teero jĩrõno tiirã, “Cõãmacũmẽna ãñurõ wãaadacu” jĩ useniãrõ. Cõãmacũ marĩrẽ niipetire marĩ cuorẽre ticoi, useniãrõ jĩgũ. ¹⁸ Pee apeyẽ cuorã

añuré tiáro; pee añurõ tiirére curoáro. Cúã caorémēna tiiápuaro. ¹⁹ Cúã teero tiirí, Cõãmacū patopu cúãye añuré niiádacu. Toopá niiré petirícu. Teero tiirá, catiré petihére buaádacua.

Dutiyaponorigue

²⁰ Timoteo, Cõãmacū murrē wededutigu cūūriguere añurõ tiiyá. Atibáreco maquē wedesere bári niirére tuoríjãña. Noo booró bueãmajãrãrē tuoríjãña. Cúã “masiã” jĩrē masiré peti mee niã. ²¹ Siquērã tee masiré buerá Jesuré padeomíriguere duujãrira niiwã.

Cõãmacū murrē añuré ticoaro.

Nocõrõrã niã.

TIMOTEORE Pablo puarí jóaripũ

Āñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yuu Pablo m̄n̄n̄rē āñudutia. Yuu Cōāmacū booró Jesucristoyere wededutigu beserigu, cūū ticocorigu niā. Teero biiri ateré cūū “tiigúda” j̄iriguere yuu wederi booquí: “Cōāmacū Jesucristomena niirārē catiré petihére ticoquí”. Timoteo, yuu m̄n̄n̄rē maīā; m̄n̄n̄ macū tiiróbiro niā.

Cōāmacū marí Pacu, teero biiri Jesucristo marí Ōp̄ū m̄n̄n̄rē āñuré ticoaro; bóaneō iñāārō; āñurō niirecutiri tiāro.

Jesucristoye quetire padeō, buerucuya

³ Yuu ñecūsūm̄n̄ā Cōāmacūrē padeorírobirora yuucā āñurō yeerip̄n̄acutiremena padeōa. Ñamirí, búrecoṛi yuu s̄aīrécōrō m̄n̄n̄rē wācūā. M̄n̄n̄rē wācūgū, Cōāmacūrē usenire ticoa. ⁴ Yuu wáari búreco m̄n̄n̄ utiriguere wācūrucua. Teero tiigú, yuu bayiró usenigáda j̄iīgā, m̄n̄n̄rē bayiró iñādagaga. ⁵ M̄n̄n̄ j̄iīdutoro manirō Jesucristore padeoré yuu wācūā. M̄n̄n̄ ñecō Loida, teero biiri m̄n̄n̄ paco Eunice padeosugúewa. Yuu mas̄j̄āā: M̄n̄n̄cā teorora padeon̄n̄usegu tiicú.

⁶ Teero tiigú, ateré m̄n̄n̄rē wācūrī tiia: Too sugueroru yuu m̄n̄n̄rē ñaapeorí, Cōāmacū m̄n̄n̄rē “biiro tiigúda niigúdaqui” j̄iīrigu niīwī. Tee mas̄iré ticoṛé tiirucúj̄āña. ⁷ Cōāmacū maríṛé Esp̄iritu Santore ticoṛu, cuiro manirō niirārō j̄iīgū ticoṛigu niīwī. Teero cuiro tiigú, Esp̄iritu Santo maríṛé tutuari tiiquí; cāmerí maīrī tiiquí; āñurō tiiré besemas̄irī tiiquí. ⁸ Teero tiigú, marí Ōp̄ūye quetire wedegu, boboríj̄āña. Yuu teeré wederé wapa peresuwiipu duigácārē bobos̄aríj̄āña. Biirope wācūña: “Tee queti wederé wapa yuucā ñāñarō netōpacú, Cōāmacū tutuare ticoṛémena n̄cāj̄āgáda”, j̄iī wācūña. ⁹ Cōāmacū maríṛé netōnérigu niīwī. Marí cūūyara āñurā niirī boogú, beserigu niīwī. Marí āñuré tiirí iñagū mee beserigu niīwī. Cūūpe maríṛé āñurō tiigúda j̄iīgū, beserigu niīwī. Biiro biia: Atibáreco tiádari suguero, Cōāmacū maríṛé āñurō tiigúda j̄iīgū, Jesucristo maríṛé netōnéadarere wācūrigu niīwī. ¹⁰ Atitō maríṛé āñurō tiiré ēñogú, Jesucristo maríṛé netōnégarē ticoṛicorigu niīwī. Jesús marí dianetōborirare netōnérigu niīwī. Marí cūū netōnére quetire padeorá “catiré petihére c̄uoā” j̄iīmas̄iā.

¹¹ Cōāmacū tee netōnére quetire yuure wededutirigu niīwī. Tee quetire yuure buedutirigu niīwī. Cūūyere wededutigu yuure beserigu niīwī. ¹² Tee quetire wederé wapa yuu bayiró ñāñarō netōā. Teero ñāñarō netōpacú, boborí. Yuure tee queti wededutirigure mas̄iā. Teero tiigú, ateré j̄iīā yuuya: “Cūū yuure cūūriguere coteyapacutiguadaqui, té cūū putuagiguru”.

¹³ Yuu m̄n̄n̄rē diamacú bueriguere bueya. Jesucristore padeorémena, cāmerí maīrém̄n̄a bueya. ¹⁴ Āp̄ērā tee quetire wasorí j̄iīgū, Esp̄iritu Santo maríṛe niigú tiápuremena Cōāmacū m̄n̄n̄rē wededutigu cūūriguere diamacú bueya.

¹⁵ M̄n̄n̄ mas̄itoacu: Niipetira Jesucristore padeorá Asia macārā yuure cōāwapetijōāwā. Cūāmena niirracā Figelo, teero biiri Hermógenes teorora tiiwá. ¹⁶ Onesíforo doca teero tiiríwī. Cōāmacū cūūrē, cūūya wii macārārē bóaneō iñāārō. S̄icārí mee Onesíforo yuure wācūtutuari tiiwí. Yuu peresuwiipu niipacari, yuure bobos̄aríwī. ¹⁷ Bobos̄arōno tiigú, Romapu jeagu, yuure āmaārigu niīwī, té buagáru. ¹⁸ Marí Ōp̄ū basocáre wapa tiádari búreco jeari, Onesíforore bóaneō iñāārō. Cūū Éfesopu maríṛé tiápuriguere m̄n̄n̄ āñurō mas̄icu.

2

Surara āñugú tiiróbiro niīña

¹ Timoteo yuu macū tiiróbiro niigú, Jesucristo m̄n̄n̄rē āñurō tiiquí. Tee āñurō tiirém̄n̄a Cōāmacū m̄n̄n̄rē tutuarere ticoaro. ² Yuu pañ basocá tuocóropu bueriguere m̄n̄n̄ tuowú. Teeré buemas̄irārē m̄n̄n̄ padeoráre buenetōneña. M̄n̄n̄ teero tiirí, cūācā āp̄ērārē bueadacua.

³ M̄n̄n̄ surara āñugú tiiróbiro niīña; Jesucristo m̄n̄n̄rē dutigú niīī. Surara ñāñarō netōgú n̄cārōbirora n̄cāñā m̄n̄n̄cā. ⁴ Surara cūūrē dutigú cūūmena useniārō j̄iīgū, surara ni-ihērābiro tiiríqui. ⁵ Teerora sūcā cutari basocu “biirope wáaya” j̄iī dutiré tiihégú, wapatáriqui. ⁶ Teerora wesepú āñurō padegúcá tiiwese maqué ue d̄ucacutirere dúa wap- atámas̄iqui. ⁷ Tee yuu wederé wācūn̄n̄useya. M̄n̄n̄ teero tiirí, marí Ōp̄ū niipetirere m̄n̄n̄rē tuomas̄irí tiigúdaqui.

⁸ Jesucristore wācūña: Cūū diarigu niipacu, mas̄arigu niīwī; David p̄ārāmi niin̄n̄usegu niīī. Yuu cūūye queti āñuré quetire wedegu, teeré wedea. ⁹ Tee queti wederé wapa yuu ñāñarō

netõgá; ñañaré tiigú tiiróbiro peresuwiipru niia. Cõamacãye quetipeja niipetiropru niipetitooa. Tee quetipe yuu peresuwiipru biadapórigu tiiróbiro niiria. ¹⁰ Teero tiigú, Cõamacú beserirare añurõ wáaro jĩgú, ñañarõ netõá. Jesucristo cúârê netõnerí boogá. Teero biiri cúá cãmmena cãũ añurõ niirõpru niurucuri boogá. ¹¹ Ate diamacú jĩrê niia:

Marí Jesucristomena diarirabiro niirã, cãmmena catiré petihére cuoádadu.

¹² Marí ñañarõ netõrêre nucãjãrã, cãm Õpũ niirõpru cãmmena dutirá niiaadacu.

“Cũrê masĩriga” jĩrĩ, cãmã “masĩria” jĩgũadaqui.

¹³ Marí cãurê añurõ padeoriatã, cãmpe niipetire “biiro tiigũda” jĩriguere diamacú tiurucúqui. Cãm sicãrĩ jĩditomasĩriqui.

Cõamacũrê añurõ padecotegu

¹⁴ Mũu bueráre teeré wãcũrĩ tiyã. Teero biiri marí Õpũ tuocóropure cúârê “nocõrõrã wedeseya búri niiré wedesere maquẽrê” jĩña. “Tee wedesere wapamanía; múãrê tuorãre ñañorã tiia”, jĩña. ¹⁵ Mũupe Cõamacú mũurê “añurõ tiiri” jĩrĩ tuodugãgu, mũu jeatuario niirucujãña. Cãmpe diamacú wedeya. Teeré tiigú, boboricu. ¹⁶ Atibúreco maquẽ wedeserere búri niirêre tuorijãña. Teeré wedesera jõõpemena nemorõ ñañarã wáacua. ¹⁷ Cũã wedesere cãmí maríye õpũrĩpru sesajõãrõ tiiróbiro ãpẽrãrê pẽnipéawacu. Himeneo, Fileto wãmecũtira cúá buerẽmena tee bóare tiiróbiro basocãre ñañõãyira. ¹⁸ Diamacú maquẽrê wederiyaira; merẽãpe wedeayira. “Diarira masãtoarira niwã”, jĩ wedeayira. Cũã teero wederẽmena ãpẽrãpê “¿úsãpeja deero padeoádariye?” jĩ wãcũãyira. ¹⁹ Cõamacú wedesere cũrĩgũe doca tutuari wii weencõrigũe tiiróbiro niia. Cãm wedesere wasoríã. Biiro niia: “Marí Õpũ cãmêre diamacú padeorãre masĩqui”;* teero biiri “niipetira ‘Jesucristo yuu Õpũ niiri’ jĩrã ñañarê tiirêre duujããrõ”, jĩ jóatunoã.

²⁰ Ate queorêre wedegũda: Sicũ pee apeyé cuogũya wiipure pee niicu. Oromena tiirĩgũe, platamena tiirĩgũe niicu. Teero biiri apeyé yucãmẽna tiirĩgũe, diimẽna weerĩgũe niicu. Ññarã jearã jeari, añurêre péocua. Apebúrecore bári niiré péocua. ²¹ Marí ate tiiróbiro ñañarêre tihãra, añurê dícu péore tiiróbiro niiaadacu. Marí Õpũyara peti niiaadacu. Cãm niipetire añurõ tiidutirere diamacú tiiaadacu.

²² Teero tiigú, mũu mamarã bayirõ ugaripéarenorê tiirijãña. Biirope tiyã: Añurêre tiurucujãña; Cõamacũrê padeoyã; cãmẽrĩ maĩñã; añurõ niirecutiya. Ñañarê tihẽramena Cõamacũrê sãirãmena niia. ²³ Cãmẽritutidugara wedeseãmajãrere jĩapuriãña. Mũu masĩcu: Mũu cãmẽna teero wedeserĩ, cãmẽritutire wáaadacu. ²⁴ Marí Õpũrê padecoteguno cãmẽritutirijãrõ booa. Biirope booa: Niipetiramena añurõ niirõ booa; añurõ buemasĩrõ booa; basocã noo boorõ tiãmajãrere teero tũgeñãjãrõ booa; ²⁵ merẽã wãcũrãrê cúaro manirõ “biirope niia” jĩ wedero booa. Cõamacú cúârê cúá ñañarê tiirêre wãcũpati, wasorĩ tiibõqui; cúá waso, diamacú maquẽrê masĩadacu. ²⁶ Teeré masĩrã, cãniwãcãrãbiro niiaadacu. “Wãtãrê dutigú marĩrê peresu niirãbiro cuomĩrigũ niwĩ, cãm boorêre tiãadarare”, jĩ masĩrã, cãm dutirêre tiidujããadacu.

3

Atibúreco petiãdari suguero wáaadare

¹ Mũu ateré tuomasĩña: Atibúreco petiãdari suguero pee ñañarê wãari, wisio niiaadacu Jesurê padeorãre. Biiro wáaadacu: ² Basocã cúãye maquẽ dícuere booádadacu; niyerure maĩadacu; “biiro biirãno niia úsãjã” jĩ wãcũãdadacu; “ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩ wãcũãdadacu; ñañarõ jĩãdadacu; cúá pacusũmũãrê netõnucãjããdadacu; ãpẽrã cúârê añurõ tiipacãri, “mũã úsãrê añurõ tiãwã” jĩriadacu; Cõamacũrê quioniremena ññariadacu; ³ cúãya wederare maĩriadacu; bóaneõ ññaridõjããdadacu; queti jĩãmajãrã niiaadacu; cúã boorõ ñañarê tiidugãre tiãdadacu; ãpẽrãrê ñañarõ netõrĩ tiãdadacu; añurêre booriadacu; ⁴ cúã menamacãrã niimĩrirare ñañarõ tiãdadacu; “deero wáaadari” jĩ wãcũhãrã, noo boorõ tiãmajããdadacu; “ãpẽrã nemorõ upũtĩ macãrã niia” jĩ wãcũãdadacu; Cõamacũpere wãcũrõno tiirã, usenire dícuere wãcũãdadacu; ⁵ Jesurê padeorã tiiróbiro baupacãra, Cõamacú cãm tutuaremena cúârê wasorĩ booricu. Cũãnomena bapacutiãmarijãña.

⁶ Cũã menamacãrõno biiro tiicua: Basocãre ññarã jea, wedesemeniremena cúãye wiserĩpu sããwacua. Toopũ numiã wãcũtutuhẽrare tiiditõcua. Cũã numiã pee ñañarê tiirê wapa cuorã niijĩrã, cúã ñañarê tiirê dícuere wãcũcua. Teero tiirã, jĩditora “mũãrê añurõ bue, tiãpuada”

* 2:19 Números 16.5.

jĩĩrĩ, useniremena tuocúa. ⁷ Cúã pee tuopacára, diamacú maquẽrẽ tuomasĩridojãcua. ⁸ Cúãrẽ jĩĩditora, Janes, Jambres tiirĩroero niicua. Cúã Moisére netõnucãyira. * Tee tiirõbĩro jĩĩditorape diamacú maquẽrẽ cãmotácua. Ñañarõ wãcũripõra niicua; diamacú padeomasĩricua. ⁹ Cúã teero tiipacára, yõari jĩĩditomasĩriadacua. Máata niipetira cúã wedeseri tuorá “jĩĩditorepira niĩya” jĩĩadacua. Teero wáyairo Janes, Jambremena.

Pablo Timoteore dutituriqwe

¹⁰ Mũũpeja yũũ buerere, yũũ tiirẽcutirere, yũũ tiidugáre mũũ tuonũnũsea. Yũũ Cõãmacũrẽ padeorere, cúaaherere, cãmẽrĩ maĩrere, merẽã wáari wãcũtuuarere mũũ masiã. ¹¹ Basocá yũũre ñañarõ tiirĩ, yũũ ñañarõ netõrere masiã. Antioquiapũ, Iconiõpũ, Listrapũ yũũre wáariguere, yũũ ñañarõ netõrĩguere mũũ masiã. Yũũ ñañarõ netõpacári, teero wáarecõrõ marĩ Òpũ yũũre netõrĩ tiiwĩ. ¹² Ate diamacúãrã niĩã: Niipetira Jesucristore padeorã Cõãmacũ boorẽ tiidugáre ñañarõ tiinõadacua. ¹³ Ñañarã, jĩĩditori basoca ñañanemorõ tiiadacua. Æpẽrãrẽ jĩĩditorobirora cúãcã jĩĩditonoãdacua.

¹⁴ Mũũpeja mũũrẽ bueriguere, mũũ “diamacúãrã niĩã” jĩĩriguere padeorucúãña. Mũũrẽ buerirare mũũ ãñurõ masiã. ¹⁵ Mũũ wĩmagũpũra Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩnucãwũ. Teerẽ buegu, ateré masiwũ: Jesucristore padeorẽmena netõnẽnoã. ¹⁶ Cõãmacũ cãũye queti jóaripũ maquẽrẽ jóarira cãũ masĩrẽ ticorẽmena jóarira niiwã. Teero tiirõ, tiipũ maquẽ marĩrẽ buea; marĩ ñañarẽ tiirere masĩrĩ tia; marĩ ñañarẽ tiirere quẽnodutia; marĩ ãñurõ tiádarere buea. ¹⁷ Cõãmacũ tiipũrẽ cũũrigũ niiwĩ, cũũrẽ padeonũnũserare niipetire ãñurere tiáro jĩĩgũ.

4

¹ Jesucristo marĩ Òpũ putuaatigudaqui. Cũũ atigu, catirãre, diarirare wapa tiigũdaqui. Marĩ Òpũ niijĩgũ, dutigũdaqui. Teero tiigũ, cãũ ñĩacoropũ, teero biiri Cõãmacũ ñĩacoropũ mũũrẽ ateré tiidutia: ² Cõãmacũye quetire wedeya. Mũũ noo wáaro basocá tuodugáre, teero biiri tuodugáheracãrẽ jĩĩnemoña. Cúãrẽ diamacú wãcũrĩ tiyã; cúã ñañarẽ tiirĩ, ãñurõmena wedeya; “biirope niirecãtiya” jĩĩ wedeya. Teerẽ buegu, cúaro manirõ wedeya. ³ Too síropũre basocá ãñurẽ buerere booriadacua. Cúãrẽ bueadarare ãmaãadacua. Cúã boorẽ dícare tiidugári, cúãrẽ buerãre cúã tuosẽnire dícare wedeadacua. ⁴ Cúã diamacú maquẽrẽ tuoriadacua. Niipetire jĩĩãmajãrepere tuorã wáaadacua. ⁵ Mũũpeja mũũ tiirere ãñurõ wãcũ, niijãña. Mũũrẽ ñañarõ tiirĩ, teerẽ nucãñã. ãñurẽ quetire wedeya. Mũũrẽ paderẽ cũũriguere peotjãña.

⁶ Yũũ catinemoritu niiga. “Yũũre siããdaro péerogã dusacú”, jĩĩ tugueñaã. ⁷ Cuturĩ basocũ cutujẽãgũdu tiirõbĩro yũũre paderẽ cũũriguere yaпонógu tia. Niituropũ cutujẽãgu tiirõbĩro yũũ paderere peotĩtoaa. Yũũ sicato padeorĩguere padeoyapãcutĩtoaa. ⁸ Mecũtigãrẽ yũũ ãñurõ tiirĩguere wapa ticonõdare ãmũãsepu niitoacu. Marĩ Òpũ wapa tiigũ niĩ. Cũũrã cãũ basocãre wapa tiádari bũrecomũ yũũre tee ãñurere ticogũdaqui. Yũũ dícare ticoriqui; niipetira cãũrẽ padeorãre cãũ putuaatiadarere yuerãcãrẽ ticogũdaqui.

Pablo cãũye maquẽrẽ wederiqwe

⁹ Máatasãñurõ yũũre ñĩagũ atiya. ¹⁰ Demas atibũreco maquẽrẽ maĩnetõnucãqui. Teero tiigũ, Tesalõnicapũ yũũre cõãjõãwĩ. Crescente Galaciapũ wáawi. Tito Dalmaciapũ wáawi. ¹¹ Lucas dícu yũũmena niĩ. Marcõre ãmaãña; mũũmena atiaro. Cũũ yũũre ãñurõ tiámpumasĩ. ¹² Yũũ Tĩquicoe Êfesopũ ticocowũ. ¹³ Mũũ atigu, yáaro sutirõ asibusũro sotoã macãrõrẽ néeatiya. Too Troas macã Carpoa wiipũ cũũwã. Teero biiri yée pãperatũnurĩrẽ néeatiya. Wáicũra caserimena jóariguere, yée caserire bayirõ boogã.

¹⁴ Alejandro cõmemẽna apeyenõ tiigũ yũũre ñañarõ tiiwĩ. Cõãmacũ marĩ Òpũ cãũ tiirĩro jeatũaro cãũrẽ ñañarõ tiigũdaqui. ¹⁵ Mũũpeja cãũrẽ cuiya, yũũre teero tiirĩ jĩĩgũ. Cũũ marĩ buerere boorĩdojãwĩ.

¹⁶ Queti beserĩ basoca yũũre sãĩñãnucãri bũreco sícãnõpera yũũre tiápurã jeariwa. Niipetira yũũre cõãwarira niiwã. Cõãmacũ cúã teero tiirĩguere acabóaro. ¹⁷ Cõãmacũpeja yũũre tiápuwĩ; yũũre tutuare ticowĩ. Teero tiigũ, Jesucristoye quetire wedepetijãwã, niipetira judiõa niĩhẽrã tuoóro jĩĩgũ. Cõãmacũ yũũre quiorẽ watoapũ niigãrẽ netõnẽwĩ. ¹⁸ Teero biiri marĩ Òpũ niipetire yũũre ñañarõ wáadarere netõrĩ tiigũdaqui. Æmũãsepu cãũ Òpũ niirõpũ yũũre nẽewagũdaqui. “ãñunetõgũ niĩ”, jĩĩrucujããda cãũrẽ. Teerora niãrõ.

ãñudutiyãponorigue

* 3:8 Êxodo 7.9-13.

¹⁹ Prisca,* Aquila ãñuãrõ. Teero biiri Onesíforoya wii macãrãcã ãñuãrõ. ²⁰ Erasto Corintopu pãtaácũmuwĩ. Trófimo diarecũtigure Miletopu cũũatiwu. ²¹ Mũũ máatasãñurõ púuriro sũguero atiya. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, teero biiri niipetira Jesuré padeorã mũũgẽ ãñudutiya.

²² Marĩ Őpũ mũũmena niiãrõ. Cõãmacũ múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Nocõrõrã jóaa.

* **4:19** Æpẽrã coore Priscila jĩiyira.

TITORE Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Үмн Pablo Cõāmacūrē padecotegu Jesucristo cūyere wededutigu beserigu niīā. Cõāmacū cūū beserira cūūrē āñurō padeorēmena niirecutiario jīīgū, үмре wededutigu cūūwī. Diamacū maquērē cūā masiārō jīīgū, үмре cūūwī. Cūā tee padeorē cuorā Cõāmacū boorēre tiicūa.

² Cūā padeorēmena “Cõāmacū marīrē catiré petihére ticotoajīyi” jīī wācūbayiadacua. Cõāmacū cūū atibáreco tiādari suguero, “catiré petihére ticoguda” jīitoarigu niiwī. Cūū jīiditoriqui.
³ Mecatīgā cūū jīirito jeari, cūūye queti masinorī tīi. Cõāmacū marīrē netōnégū үмре tee quetire wededutiwi.

⁴ Tito, үмн мннрē āñudutia. Marī sīcārībīro Jesurē padeorā niīā. Teero tiigū, мнн үмн macū tiiróbiro niīā.

Cõāmacū marī Pacu, teero biiri Jesucristo marīrē netōnégū мннрē āñurē ticoaro; bóaneō iñāārō; āñurō niirecutiri tiāro.

Pablo Titore buedutirigue

⁵ Үмн мннрē Creta nucārõpu cūūatiwū, marī tiiriguere peotīaro jīīgū. Macārīcõrõ butoá dutirāre sõnecoya, Jesurē padeorāre suonīārō jīīgū үмн мннрē dutiirõbirora. Biiro jīiwū:

⁶ “Butoá menamacū niigūdu wapa cuohégu niīārō; sicõrā numocutigu niīārō; cūū põna Jesurē padeorā niīārō; ‘cūū põna duurõ manirõ ñañarē tiīya’ jīīña manirā niīārō; ‘dutiirére tuoridojārā niīya’ jīīña manirā niīārō”, jīiwū. ⁷ Sicū Jesurē padeorāre suonīgū Cõāmacūye maquērē dutibosagu niī. Teero tiigū, “cūūrā ñañagū niī” jīīña manigū niīārō. Cūū booró dícu tiidugágu niirijāārō. Cúagu, cūmugū, cāmerīquégū, ñañarē tiirēmena niyeru wapatágu niirijāārō. ⁸ Wáari basocā cūya wiipu jeari, boca, cānirē ticogū niīārō. Āñurē tiigū niīārō. Āñurō wācū besemasīgū niīārō. Āpērā iñacorõpu diamacū maquē tiigū niīārō. Cõāmacū booró tiirucūgu niīārō. Ñañarē tiidugápacu, tiihégu niīārō. ⁹ Cõāmacūye diamacū maquē cūūrē bueriguere tiidúrjārō booa. Teero tiigū, āpērārē Jesucristoye queti diamacū buerēmena wācūtutuari tiimasīqui. Tee buerēre merēā wedesecoterare diamacū wācūrī tiimasīqui.

¹⁰ Pacu dutirēre tuoridojārā niīya. Cūā noo booró wedesenetõrā, teero biiri jīiditoremēna wederā niīya. Pacu teero tiirecutira niicua “cõnerigu yapa casero widedtāya” jīirī põna menamacārā. ¹¹ Cūārējā buerijārō booa. Cūā buerēmena pacu sīcūpõna sicawī macārārē posari tiicūa. Niyeru wapatádugara, bueya manirēnorē bueāmajācua.

¹² Too suguerõpu tiinucūrõ Creta macū queti jóari basocu tiidita macārārē jóarigu niiwī: “Creta macārā jīiditõrepera niīya. Wáicura cūara tiiróbiro bóaneō iñarē cuohéra āpērārē ñañarō tiīya. Yaawānirā, sūnarēpera niīya”. ¹³ Cūū diamacū jóagura tiiyi. Teero tiigū, too macārā Jesurē padeorāre āñurō jīimeniremena wedeya, cūā diamacū padeoáro jīīgū. ¹⁴ Мнн teero tiihéri, cūā judíoa cūā wedeāmare quetire tuonunásebocua; diamacū maquērē boohéraye dutirēre tiinunásebocua.

¹⁵ Basocā sīquērā āñurē wācū tugueñārārē niipetire āñurē niicu. Āpērā padeohéra, ñañarō wācū tugueñārārē āñurē manicú. Cūā wācūrēpura ñañatoacu mée. Cūā ñañarō yeeripūnacutitacua mée. ¹⁶ Cūā “Cõāmacūrē masiā” jīipacara, marī cūā tiirēre iñarīpereja, Cõāmacūrē masihērā tiiróbiro tiīya. Cūā ñañanetõjõārā, Cõāmacū dutirēre netõnucārā, āñurēre tiimasihērā niīya.

2

Bueré diamacū dutiré

¹ Мнн bueré doca, diamacū bueré niīārō. ² Butoá dutirá biiro niirecutiario: Cūā quionirā, padeonórā, āñurēre besemasirā niīārō; diamacū padeorē cuoarõ; cāmerī mañrecutiario; ñañarō netõpacára, wācūtutuaro. ³ Butoá numiā teerora niirecutiario. Cūā Cõāmacūrē padeorā numiā tiirecutira tiiróbiro tiāro; queti jīīmahērā niīārō; cūmurā niirijāārō; āñurēre tiieñoārō. ⁴ Cūā teeré tiirā, mamarā numiārē buemasīadacua. Biiro buearo: Múā manusūmuārē, múā põnarē maiñā; ⁵ āñurō wācū besemasī, niirecutiya; ñañarēre boorjāña; múāye wiseripure āñurō pade niirecutiya; āñurō niīña; múā manusūmuā dutirēre āñurō үмнҫа. Āpērā múā teero tiirī iñarā, “Cõāmacūye queti ñañaniā” jīimasricua.

⁶ Mamará ãmuãcãrê teerora wãcütutuare ticoya, cúa ãñurõ wãcũ bese, niimuãncããrõ jĩgũ. ⁷ Mũu basirora niipetire ãñurõ tiisuguéya, cúãrê ãñacũãrõ jĩgũ. Cúãrê buegu, niipetirere jĩdutoro manirõ, quioniremena bueya. ⁸ Diamacá wedeseya, wedesãnorĩ jĩgũ. Mũu teero tiirĩ, sícũ merêã jĩdugapacu, bobogúdaqui, “cúa ñañaniya” jĩrê maquêrê buahégu.

⁹ Padecotera cúã dutirãre yũurucuarõ. Cúãrê usenirĩ tiãro. Yũunerepira niirijããrõ. ¹⁰ Cúa õpãrãyerẽ péerogã yaarijããrõ. ãñurõ tiirẽmena cúãrê padeorĩ tiãro. Cúa teerẽ tiirĩ, Cõamacũ marĩrê netõnégũye buerẽ ãñurẽ peti bauãdacu.

¹¹ Biiro biia: Cõamacũ marĩrê ãñurõ tiigũ, niipetira atibãreco macãrã cúã ñañarẽ tiirere netõnégũgũ, Jesucristore ticodiocorigũ niiwĩ. ¹²⁻¹³ Jesucristo marĩ Õpã tutuanetõgũ, marĩrê netõnégũ niĩ. Too síro cãũ ãñurõ asibatéremena putuaatigudaqui. Atitõ cãũ atidarere yuerítonorẽ Cõamacũ marĩrê ñañarere, ñañarõ ugaripéarere duudutĩ. Apeyenórẽ tiãdari suguero, besesuguedutii. Teero biiri diamacá tiirẽcuti, ãñurõ padeodutĩ. ¹⁴ Jesús marĩrê diabosarigu niiwĩ. Cũu diarẽmena marĩrê niipetire marĩ ñañarẽ tiirere acabõ, netõnérigu niiwĩ; marĩ ñañarã niirirare cosepetijãrigũ niiwĩ. Cũu teero tiijyi, cãũyara niããrõ jĩgũ. Teero tiirã, ãñurẽ dícare tiidugára niããda.

¹⁵ Mũu dutirẽ cuorẽmena teerẽ wedeya; wãcütutuare ticoya; cúã ñañarẽ tiãriguere cúãrẽ tuomasĩrĩ tiyã. Sícãno mũurẽ tee ãñacõãrijããrõ.

3

Jesuré padeorã tiirẽcutire

¹ Creta macãrãrẽ aterẽ wãcũrĩ tiyã: Õpãrã, dutirã tiidutirere tiãro. Yũunũũũsera niããrõ. ãñurẽ paderere “jáũ” jĩrã dícu niããrõ. ² Æpãrãrẽ ñañarõ wedeserijããrõ. ãñurõ niirecutirere boõãro. Basocã ãñurõ tiãro. Niipetirare maĩrẽmena tiurucuarõ.

³ Too suguerõpure marĩ niipetira biirora niurucumiwã: Tuomasĩhãrã, Cõamacũ dutirere netõncãrã, diamacá niĩhẽrepere tiunũsera, ñañarẽpere tiicotera, usenirucuya manirẽpere tiicotera niurucumiwã. Bãrecoricõrõ ñañarã, Æpãrãyerẽ ugorepira niurucumiwã. Cúa doonórã, marĩ menamacãrãmena cãmerĩ ãñatutirepira niurucumiwã. ⁴ Marĩ teero tiipacãri, Cõamacũ marĩrê ãñurere tiirigu niiwĩ. Marĩrê maĩrigũ niiwĩ. ⁵ Teero tiigũ, marĩrê netõnérigu niiwĩ. Marĩ ãñurõ tiirere ãñagũ mee netõnérigu niiwĩ. Cũu bóaneõ ãñarẽ cuojigũ, marĩrê netõnérigu niiwĩ. Cũu coserẽmena wĩmarã sicato bauãra tiirõburo tiirigu niiwĩ. Espiritu Santomena marĩ atibãrecõpure “mama wãcũrere cuorã niããdacu” jĩrigũ niiwĩ. ⁶ Jesucristo marĩrê netõnérigũmena Espiritu Santo tutuarere pairõ marĩrê ticorigũ niiwĩ. ⁷ Cõamacũ cãũ ãñurõ tiirẽmena marĩ wapa cuohera wãari tiirigu niiwĩ. Teero tiirã, catirẽ petihéropũ cãũ “ticoguda” jĩriropũ ãñããda jĩrã, yuea.

⁸ Tee maquẽ diamacãrã niãã. Mũu tee maquêrẽ cúãrẽ jĩnemosãrĩ boogã, Cõamacũrẽ padeorã ãñurẽ dícare tiirã niããrõ jĩgũ. Tee maquẽ ãñurẽ, basocãre tiãpure niãã. ⁹ Basocã cúã wedeseãmarere jĩapuriããña. Cũãya wedera tiatorũ macãrã cúã jĩmuãatiriguere wedeserĩ, jĩapuriããña. Cúa Moisére dutirẽ cũũrigũmena cãmerĩ cúasori, mũu wãcũrere wederijããña. Teero jĩ, cúã cúasore wapamanãã. Bãri niirẽ niãã.

¹⁰ Jesuré padeorĩ põna macãrã niããrirare batarĩ tiigãnorẽ cãũ tee ñañarõ tiirere cãũrẽ wedeya. Mũu sícãrĩ, puarĩ wedemiãri siro, cãũ múãmena niããrigũ witiããrõ. ¹¹ Cãũ ãñurẽ tiimãriguere cõãgũ niĩ. Cãũrẽ wãaadarere cãũ basiro masĩqui.

Æpãrãrẽ tiãpudutire cũũrigue

¹² Yũu Artemarẽ o Tiquicore mũu puto ticocori, mũupe Nicópolisũ yũure ãñagũ atiya. “Yũu wãagu, sícãrĩbĩbocũ”, jĩ wãcũgũ mee atiya. Púuriro niirĩ, too netõnégũãda. ¹³ Zenas basocã wedesãnoãrirare wedesebosagure tiãpuya mũu tiãpumasĩremena. Apolcãrẽ teerora tiyã, cúã díã wãarõpure apeyenõ dusarĩ jĩgũ. ¹⁴ Mũu menamacãrã Jesuré padeorãcã ãñurẽ tiirĩpora niããrõ. Æpãrã tiãpure boorã niirĩ, tiãpuaro. Ate cúã tiirẽcutire bãri peti niirẽ mee niããdacu.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Niipetira yũũmena niãã mũurẽ ãñudutiya. Marĩ menamacãrã Jesuré padeorã ãñuãrõ. Cõamacũ múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Nocõrõã niãã.

FILEMÓNRE Pablo jóaripũ

Pablo Filemónrē jóarigue

¹ Yũ Pablo Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigú múārē añudutia. Timoteo marĩya wedegubiro biigúcā añudutii.

Filemón, mũũ ūsā menamacā Jesucristoyere wedeapugare añudutia. ² Apia ūsāya wedego tiiróbiro biigócā añuārō. Teero biiri Arquipo ūsā tiiróbiro Jesucristoyere wedegú tutuaromena padegú añuārō. Teero biiri mũũya wiipũ neārā Jesucristore padeorí pōna macārā añuārō.

³ Cōāmacū marĩ Pacu, Jesucristo marĩ Ōpũ múārē añurē ticoaro; añurō niirecutiri tiáro.

Pablo Filemónye maquērē wedeserigue

⁴⁻⁵ Yũ Cōāmacūrē sãirécōrō mũũrē wãcũ, ūsenire ticoa. Mũũye queti tuo: Mũũ marĩ Ōpũ Jesurē maĩāyiro; cũārē padeoáyiro. Teero biiri niipetira Jesurē padeorácārē maĩāyiro; cũārē padeoáyiro. ⁶ Mũũ padeorere āpērārē wedenetōneri boogá, sãibosáa. Jesucristo marĩrē añurō tiirere masipetiaro jĩgũ, sãĩā. ⁷ Yáa wedegu, mũũ Jesurē padeoräre wãcũpatire manirā putuári tiáyiro. Mũũ maĩrere tuogú, yũcā bayiró useniā; yáa yeeripũnamena useniapua.

“Onésimorē añurō ñeeña” jĩrigue

⁸ Teero tiigú, yũ Cristo dutirēmena mũũ tiidugárere tiidutimasĩpacu, mũũrē dutiria. ⁹ Yũ mũũ cãmerĩ maĩrere masĩjĩgũ, mũũrē sãĩā. Yũ Pablo bũcũ niigú, mecãtĩgārē Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigú mũũrē sãĩā. ¹⁰ Mũũ añurō tiiri boogá Onésimorē. Yũ ãno peresuwiipũ niirĩ, cãũ Jesucristore padeorere buawĩ. Teero tiigú, cãũ yũ macũ tiiróbiro biigú niĩ.

¹¹ Too sugueropure Onésimo añurō mũũrē tiiapubosaribojĩyĩ.* Mecãtĩgārē marĩ puarārē tiiapugu niĩ.† ¹² Yũ cũārē wiyaputuócoa mũũrē. Cũũ yũ bayiró maĩgárē añurō bocaya. ¹³ Añuātã, ãnorã putuácũmudutiboajĩyũ. Yũ Jesuyé quetire wederé wapa peresuwiipũ niiritabe, cãũ mũũ padeboarere padebosai. ¹⁴ Mũũrē sãĩñãsugueripacu, “mũũ ãno putuáya” jĩmasĩriga. Teero tiigú, cũārē wiyaputuócoa, mũũ basiro añurē bese, tiáro jĩgũ. ¹⁵ Apetó tiiró, biiro wáaro wáajĩyu: Onésimo pėerogã mũũ putore manicatĩarigu niĩawĩ. Mũũrē cũārē cũorucujãārō jĩrō, teero wáajĩyu. ¹⁶ Atitóre mũũrē dutiapenori basocu dũcu niiriqui sáa. Nemoró añurō tiiapugu niigũdaqui. Marĩya wedegubiro biigú, marĩ bayiró maĩgú niĩ. Yũ cũārē bayiró maĩā. Mũũ doca nemoró maĩcũ. Mecãāmena mũũrē dutiapenori basocu dũcu niirĩ; cãũ Jesurē padeogú niijĩgũ, mũũya wedegu tiiróbiro niĩ.

¹⁷ Marĩ puarã Jesurē padeorã niĩ. Teero tiigú, Onésimorē añurō bocaya, yũre bocagu tiiróbirora. ¹⁸ Cũũ apeyenó posari tiiri siro niirĩ, o mũũrē wapamórĩ, yũre teeré wapaséwa. ¹⁹ Yũ Pablo yáa wãmomena ateré jóaa: Wapatĩguda. Ateré mũũrē wãcũrĩ tiidugãripacu, wãcũrĩ tiigũdacu: Yũ Jesucristoye quetire mũũrē padeorĩ tiiwá. Teero tiiré wapa mũũ yũre wapamóã. ²⁰ Yáa wedegu, mũũ Jesurē padeogú niijĩgũ, Onésimorē añurō bocari boogá. Cristo tiiapuremena yũre añuró yeeripũnacetiri tiiyã.

²¹ Yũ mũũmena añuró putuáa, mũũ tiádarere masĩjĩgũ. “Tiigũdaqui” jĩ masĩtoaa. Teero tiigú, jóaa. Yũ sãĩãrĩro nemoró tiigũdacu.

²² Atecãrē jĩsirotĩguda: Yũ cãniádarore quėnoyũeya. Cōāmacū múã sãirere tuorĩ, múã putopũ wãagũdacu.

Wedeyaponorigue

²³ Epafras mũũrē añudutii. Cũũ mũũmena Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niĩ. ²⁴ Yũre Jesucristoyere wederēmena tiiapura Marcos, Aristarco, Demas, Lucas añudutiyã.

²⁵ Marĩ Ōpũ Jesucristo múārē añurē ticoaro.

Nocōrōrã jóaa.

* **1:11** Onésimo Filemónrē dutiapenori basocu niimiyiga. Filemónyere yaaari sirogã, dutijõayiga. Too síro Pablo putopũ jeayigu. † **1:11** Onésimo wãme “tiiapugu” jĩdugaro tiia.

HEBREOARE JǪaripǔ

Cǔāmacǔ cǔū macǔmena basocǔre wedeyigu

¹ Too sugueropu Cǔāmacǔ cǔūyara profetamena marǐ ñecǔsǔmuǎrē wedeyigu; sǐcǎrǐ mee wedeyigu. Cǔū wederécōrō merēā dǐcǔ wederucuyigu. ² Atitō niiture bǔrecorire cǔū macǔmena marǐrē wederigu niiwǐ. Cǔāmacǔ cǔū macǔrē “niipetire mǔaye pǔtǔādadu” jǐiyigu. Cǔūmenarā atibǔrecore bauanéyigu. ³ Cǔūrā Cǔāmacǔ asibatére āñurēre cǔogǔ niǐ. Cǔūrā sǔcǔ Cǔāmacǔbiro niirecutiquǐ. Cǔū wedesere tutuare cǔorémēna niipetire atibǔreco niirēre ĩñanǔñsequi. Marǐ ñañarē tiirēre cosetóagu, Cǔāmacǔ tutuanetōgǔ pǔtopu diamacǔpe jeanuǎjeayigu.

Cǔāmacǔ macǔ ángelea nemorō ǔpǔtǐ macǔ niǐ

⁴ Cǔāmacǔ cǔū macǔrē Ōpǔ niirēre sōnecoyigu. Teero tiigǔ, ángelea nemorō ǔpǔtǐ macǔ pǔtǔāyigu. ⁵ Cǔāmacǔ cǔū macǔrē biiro jǐiyigu: Mǔu yǔu macǔ niǐā.

Mecǔāmena yǔu mǔu pacǔ niirēre masǐādadu.*

Sǐcǔ ángelere teero jǐiryigu. Teero biiri cǔū macǔye maquērē wedesege, biiro jǐiyigu:

Yǔu cǔū pacǔ niigǔda.

Cǔū yǔu macǔ niigǔdaqui.†

Sǐcǔ ángelere teero jǐiryigu. ⁶ Basocǔ sōwǔ jǐigǔrē atibǔrecomǔ ticodioconemorǐ, cǔū jǐīādarere biiro jóanoā:

Niipetira ángelea cǔūrē jeacǔmu, padeoáro,

jǐi jóanoā. ⁷ Ángelepere cǔū jǐirēre biirope jóanoā:

Ángelea Cǔāmacǔrē padecotera niicua;

cǔū dutirēre tiirǔ, wǐno tiiróbiro wáacua.

Cǔūrā sǔcǔ pecame tiiróbiro niicua.‡

⁸ Cǔū macǔpéreja biirope jóanoā:

Mǔu Cǔāmacǔ niǐā; mǔu Ōpǔ niirē petirǐcu.

Mǔu niipetirare diamacǔrǔ dutigǔdadu.

⁹ Mǔu diamacǔ tiirēre booa; netōñucǔrepere boorǐa.

Teero tiigǔ, Cǔāmacǔ mǔu Ōpǔ niigǔ mǔurē bese, ōpǔ sōnecowi.

Mǔu menamacǔrǔ nemorō mǔurē ǔsenire painemorō ticowi,§

jǐi jóanoā. ¹⁰ Atecǔ cǔū macǔpéreja biiro jóanoā:

Basocǔ Ōpǔ, sicatorpǔre mǔu basirora atibǔrecore bauanéwǔ;

ǔmǔāse niirécǔrē tiiwǔ.

¹¹ Mǔu tiirǐgue petijǔādadu;

mǔupēja niirucujǔgǔdadu.

Niipetire mǔu tiirǐgue suti tiiróbiro bóadiaadacu.

¹² Mǔu teerē suti tiiróbiro tuupégǔdadu.

Niipetire wasonóadacu.

Mǔupēja wasorǐcu.

Mǔu catirē petirǐcu,*

jǐi jóanoā. ¹³ Cǔāmacǔ atecǔrē cǔū macǔrē biiro jǐirigu niiwǐ:

Yǔa wǔmo diamacǔniñape duiya,

tēe mǔurē ĩñatutirare mǔu dutirǐguere yǔu āñurō yǔuri tiirǐpu.†

Sǐcǔ ángelere teero jǐiryigu. ¹⁴ Niipetira ángelea bauhéra niǐya. Cǔā cǔū dutirēre tiicotéra niǐya. Cǔā cǔū netōñenirare tiápudutigu ticodiocora niǐya.

2

Cǔāmacǔ basocǔre netōñére quetire tuonǔñusedutire

¹ Teero tiirǔ, cǔū macǔye quetire marǐ tuoáriguere nemorō āñurō tuonǔñúsero booa.

Tuonǔñúseco, padeodǔrijǔāda jǐirǔ. ² Too sugueropǔre Cǔāmacǔ ángeleamena cǔū dutirēre* wedecoyigu. Cǔū dutirē diamacǔrǔ niirō tiirǐro niiwǔ. Diamacǔ maquē niipacari, basocǔpe

* 1:5 Salmo 2.7. † 1:5 2 Samuel 7:14; 1 Crónicas 17.13. ‡ 1:7 Salmo 104.4. § 1:9 Salmo 45.6-7. * 1:12 Salmo 102.25-27. † 1:13 Salmo 110.1. * 2:2 La Ley de Moisés.

netõnucâyira. Cúa netõnucãrecõrõ ñañarõ tiinõyira. ³ Teero tiirã, marĩrẽ netõnére quetire añunetõjõãre teero ññajãrã, Cõãmácũ ñañarõ tiíadarere netõricu. Tee quetire marĩ Òpũ wedesuguerigu niiwĩ. Too síro cúa wederiguere tuorĩra marĩrẽ wedenetõnecowa. “Netõnére quetire diamacãrã niia”, jĩwã. ⁴ Cõãmácã tee quetire “diamacãrã niia” jĩgũ, cúa sícũrã tiimasĩrere pee tiĩñorĩ tiirigu niiwĩ. Teero biiri Espĩritu Santomena marĩcõrõ tiimasĩrere ticorigu niiwĩ. Pee merẽã tiimasĩrere ticoqui, cúa ticodugarobirora.

Jesús basocã wáarigüe

⁵ Cõãmácũ atibáreco petiári siro, apebáreco jeari, ángeleare “múa niipetirare dutiadacu” jĩriyigu. ⁶ Biirope Cõãmácũye queti jóaripũpũre sícũ tee maquẽrẽ jóarigu niiwĩ: Cõãmácũ, ¿deero tiigũ mũu nocõrõca basocãre wãcũjãĩ?

¿Deero tiigũ nocõrõca cúaãrẽ añurõ ññanunusejãĩ?

⁷ Mũu basocãre ángelea doca niirã niirĩ tiirigu niiwũ ména.

Péerogã siro basocãre pee dutirẽre añurõ asibatéremena ticorigu niiwũ.

⁸ Niipetire mũu bauanériguere basocã dutiario jĩgũ, cũũrigu niiwũ,†

jĩ jóarigu niiwĩ. Cõãmácũ basocãre dutirẽre cũũgũ, niipetirere dutiario jĩgũ, cũũrigu niiwĩ. Teero tiirã, cúa “dutimasĩña maniã” jĩrẽ maniã. Teero niipacari, marĩ atitõre basocã niipetirere dutiri ññaria ména. ⁹ Ángelea docagã niimirigũperejea masĩnoã. Cúaãrã Jesús niĩ. Cúa Cõãmácũ basocãre añurõ tiirẽre ññogũ, marĩrẽ diabosarigu niiwĩ. Cúa diagu, bayirõ ñañarõ netõrígue wapa Cõãmácũ añurõ asibatéremena cúaãrẽ marĩ Òpũ sõnecorigu niiwĩ.

¹⁰ Cõãmácũ niipetirere, niipetirare bauanérigu niiwĩ, niipetira cúaãrẽ “añugũrã tiiyĩ” jĩãrõ jĩgũ. Cúaãrã paure ãmũãsepu wáadarimarẽ maa ññosugũgũgũ, cúaãrẽ netõnégũdure biiro tiirigu niiwĩ: Niipetirere añurõ tiĩñãpetijããrõ jĩgũ, ñañarõ netõrĩ tiirigu niiwĩ. Cõãmácũ teero tiigũ, diamacã tiirigu niiwĩ. ¹¹ Marĩrẽ marĩ ñañarẽ tiirẽre acabõrigu, teero biiri marĩ cúa acabõnorira sícãpõna tiirõbiri niirã tia sãa. Teero tiigũ, cúa marĩrẽ “yãa wedera niĩya” jĩgũ, bobosãriqui. ¹² Teero tiirõ, cúa Pacure wedeserere biiro jóanoã:

Mũue maquẽrẽ yãa wederare wedeguda.

Basocã neãrucurom “Cõãmácũ añunetõjõãĩ” jĩ basapeogũda mũurẽ,‡

jĩ jóanoã. ¹³ Atecã jóanoã:

Yũu Cõãmácũrẽ padeorucúa,§

jĩ jóanoã. Atecã jóanemonoã:

Cõãmácũ põna cúa yũre ticoriramena ñno niia,*

jĩ jóanoã.

¹⁴ Marĩ diaadari õpũũrĩrẽ cwoa. Teerora Jesucã marĩbirora õpũũcutirigu niiwĩ. Cúa marĩ tiirõbirora õpũũcutirigu diajõãyigu. Teeména Satanás dia ditijõããdarere dutigãre docacũmurĩ tiirigu niiwĩ. ¹⁵ Teeménarã diarẽ cuimirirare netõnérigu niiwĩ sãa. Teerẽ cuira, búrecoricõrõ ñañarõ yeeripũnacutimiyira. ¹⁶ Teero tiirã, aterẽ masĩnoã: Cúa ángelepere tiápũgu mee atirigu niiwĩ; Abraham pããmerã niinũuserapere tiápũgu atirigu niiwĩ. ¹⁷ Marĩ cũyã wederare tiápũgu, marĩbirora baurigu niiwĩ. Marĩbiri niĩhẽgũjã, marĩrẽ tiápũribojĩyĩ. Marĩbirora niijĩgũ, pairarẽ dutigã sããrigu niiwĩ. Pairarẽ dutigã sããrigu Cõãmácũ boorẽre tiigũ niĩ; marĩrẽ bóaneõ ññagui. Marĩrẽ diabosarigu niijĩgũ, pairarẽ dutigã niijĩgũ, marĩ ñañarẽ tiirẽre Cõãmácũrẽ acabõre sãĩbosãqui. ¹⁸ Satanás cúaãrẽ ñañarẽ tiidutĩri, bayirõ ñañarõ netõpacã, ñañarẽ tiiriyigu. Cúaãrẽ teero wãari, wãcũtutuayigu. Teero tiigũ, marĩrẽ ñañarõ wãari, tiápũqui.

3

Jesús Moisés nemorõ niĩ

¹ Teero tiirã, yãa wedera, ñañarẽ tiirẽre acabõnorira, ãmũãsepu wáadara, Jesús marĩ padeogãre wãcũnũnuseya. Cúa Cõãmácũ beserigu, cãũyere wededutigu ticoconorigu niĩ. Teero biiri pairarẽ dutigã, Cõãmácũrẽ marĩye niĩãdarere sãĩbosãgu niĩ. ² Jesús Moisés tiirõbiri Cõãmácũ cúaãrẽ cũũriguere diamacã tiigũ niirigu niiwĩ. Moisés Cõãmácũrẽ padeorãre swonigũ niirigu niiwĩ. ³ Jesurẽ Moisés nemorõ añurõ wãcũnetõnacãrõ booa. Queorémene wedeguda. Sícũ wii tiiquĩ. Tiwĩ tiirigũpe tiwĩ nemorõ añurõ wedesenogu. Jesurã wii tiirũgũ tiirõbiri niĩ. ⁴ Wiirẽ ñña, aterẽ jĩmasã: “Sícũ tiwĩrẽ tiirigu niiwĩ”. Cõãmácũpeja niipetirepurena tiisugũrigu niiwĩ. ⁵ Moisépe Cõãmácũrẽ padecotegu niijĩgũ, Cõãmácũrẽ padeorãre añurõ coterigu niiwĩ. Cúa Cõãmácũ too síro wedeadare maquẽcãrẽ wederigu niiwĩ. ⁶ Cristope tiwĩ òpũ macã niijĩgũ, tiwĩ macããrẽ añurõ cotequi. Marĩ Cõãmácũrẽ padeorã tiwĩ macãã

† 2:8 Salmo 8.4-6.

‡ 2:12 Salmo 22.22.

§ 2:13 Isaías 8.17.

* 2:13 Isaías 8.18.

niirã tiia. Marĩ Cõãmacũrẽ padeorucúra, tiwiipára niijãrã tiia. Teero biiri “too síropu cũũ ticoadarere marĩrẽ ticogudaqui” jĩi padeorucúra, teerora niirucujãadacu.

Cõãmacũrẽ padeorã yeerisãcua

⁷ Teero tiirã, Espíritu Santo jĩiriguere wãcũnũnuseya. Cũũ jĩirigue Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩi jóanoã:

Mecãã múã Cõãmacũ wedeserere tuorã,

⁸ yũurijã tiirjãña.

Too suguero macãrãpu cãũrẽ netõncãrira tiirõbiro niirijãña.

Cãã yucu manirõ, basocã manirõpu niiritore, Cõãmacũ wederĩ tuorĩrucuyira.

“¿Niirõrã marĩrẽ ñañarõ tiigúdari cãũ? Tiirĩqui”, jĩiyira.

⁹ Cõãmacũ jĩiyigu: “Cãã cuarenta cãmari yũũ añurõ tiirere ññarucumiwã.

Teeré ñapacara, ¿niirõrã marĩrẽ ñañarõ tiigúdari cãũ? Tiirĩqui”, jĩi wãcũwã.

¹⁰ Teero tiigũ, yũũ cããmena cúatu.

Cããrẽ biiro jĩiwũ: ‘Múã diamacũ maquẽrẽ masĩpacara, noo booró tiijã; yũũ dutirere boorã’, jĩiwũ.

¹¹ Teero tiigũ, cããmena cúagu, jĩiwũ: ‘Diamacũrã biiro tiigũda:

Yũũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu’, jĩiwũ”, jĩiyigu Cõãmacũ,* jĩi jóanoã.

¹² Yãa wedera, cãmerĩ coteya. Sícũ ñañarõ wãcũ, padeohégu niirijãrõ. Ñañarõ wãcũrã, padeodúra, too síro múã Cõãmacũ catirucugure cõãrã tiibócu. ¹³ Biirope tiiyã: Búrecoricõrõ Cõãmacũ cãũ “Mecãã” jĩiri búreco niirĩ, cãmerĩ wãcũtutuari tiiyã. Teero tiihéra, múã síquẽrã jĩiditorere tuorã, ñañarere tiádacu. Cõãmacũrẽ yũũhera puñuadacu. ¹⁴ Marĩ sicato padeorĩguere padeorucujãrã, Cristore bapacutira niĩadacu.

¹⁵ Yũũ jĩĩariborora jĩi jóanoã:

Mecãã múã Cõãmacũ wedeserere tuorã, yũurijã tiirjãña.

Too suguero macãrãpu Cõãmacũrẽ netõncãrira tiirõbiro niirijãña,†

jĩi jóanoã. ¹⁶ Too suguero macãrãpu Cõãmacũ wedeserere tuopacãra, cãũrẽ netõncãyira. Cãã niipetira Egiptopu niimirira Moisés néewitiwarira niiyira. ¹⁷ Cuarenta cãmari Cõãmacũ cãã ñañarẽ tiirĩ ññagũ, cããmena cúayigu. Teero tiirã, cãã yucu manirõ, basocã manirõpu diayira.

¹⁸ Cõãmacũ cãũrẽ netõncãrĩrere biiro jĩiyigu: “Diamacũrã biiro tiigũda: Yũũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu”, jĩiyigu. ¹⁹ Teero tiirã, marĩ masĩtoaa: Cãã Cõãmacũrẽ padeorjĩrã, cãũ ticoadari ditare jeamasĩriyira. Cãũmena yeerisãre buarĩyira.

4

¹ Cõãmacũ too suguero macãrãpure “yũũmena yeerisãrã atiya” jĩiriborora marĩcãrẽ jĩigũ tiiquĩ. Teero tiirã, añurõ wãcũãda. Apetõ tiirã, múã síquẽrã tee yeerisãre buaribocu. ² Marĩcã too suguero macãrãpu tiirõbirora Cõãmacũye queti añurẽ quetire wenedorira niĩã. Cããpe buri peti tee quetire tuoýira. Padeorĩyira. Teero tiirã, añurere buarĩyira. ³ Marĩpe tee quetire padeorãpeja Cõãmacũmena yeerisãre buatóaa. Tee maquẽrẽ Cõãmacũ wedeseğu, biiro jĩiyigu: “Teero tiigũ, cããmena cúagu, ateré jĩiwũ:

‘Diamacũrã biiro tiigũda:

Yũũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu’, jĩiwũ”, jĩiyigu Cõãmacũ,*

jĩi jóanoã. Cõãmacũ atibúreco yaponõãri siro, yeerisãyigu. ⁴ Atecã Cõãmacũye queti jóaripũpu cãũ atibúrecore yaponõãri búreco siro macã búrecore biiro jóanoã:

Seis búrecori siro apebúreco jeari,† Cõãmacũ niipetirere tiĩari siro, yeerisãyigu,‡

jĩi jóanoã. ⁵ Ateré jóanemonaã:

Yũũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu,§

jĩi jóanoã. ⁶ Too suguero macãrãpu añurẽ quetire tuosuguéira niipacara, Cõãmacũrẽ netõncãyira. Cãã netõncãrigue wapa cãũmena yeerisãre buarĩyira. Basocã cãũmena yeerisãre buaãdaro dusaa ména. ⁷ Teero tiirã, Cõãmacũ apebúreco beseyigu sũcã. Cãũ beserĩ búreco “Mecãã” jĩinoyiro. Marĩ ñecũsãmũã netõncãri siro, pecũmarĩ siro, Cõãmacũ David jóariguemena teeré wedeyigu. Cãũ wederiguere yũũ múãrẽ biiro jóatoaawũ:

Mecãã múã Cõãmacũ wedeserere tuorã, yũurijã tiirjãña,*

jĩi jóanoã. ⁸ Josué Israelya põna macãrãrẽ yeerisãrere ticoatã, Cõãmacũ too síropu “Mecãã yũure yũurã yeerisãre buaãdadacu” jĩirẽ maquẽrẽ wenedenmoribojyi. ⁹ Teero tiirã, Cõãmacũ yeerisãrĩborora marĩ Cõãmacũrẽ padeorãcã yeerisãmasĩcu. ¹⁰ Cõãmacũ niipetirere tiĩari

* 3:11 Salmo 95.7-11. † 3:15 Salmo 95.7-8. * 4:3 Salmo 95.11. † 4:4 Pecasãyemena: el séptimo día. ‡ 4:4 Génesis 2.2. § 4:5 Salmo 95.11. * 4:7 Salmo 95.7-8.

siro, yeerisāyigu. Teero tiiróbiro Cōāmacūrē padeoracā paderé yaponóárirabiro yeerisācu. ¹¹ Teero tiirá, maricā wācūtuturo booa, Cōāmacāmena yeerisāda jīrā. Too sugero macārāpu Cōāmacūrē netōnucāriro tiiróbiro tiinunaserijārō booa.

¹² Cōāmacū wedesere catirébiro niirucujāā; tutuanetōjōāā. Saderipī pnanīña asoyóaripibiro niā. Tiipī nemorō Cōāmacū wedeserepeja marī popeapu, marī yeeripūnapu, marī wācūrēpu, niipetioru sāsāwacu. Cōāmacū wedesere tuorá, marī tagueñare, teero biiri marī “biiro tiáda” jī wācūrē “āñuniā” o “ñañaniā” jī besemasīā. ¹³ Marī Cōāmacū tiirāra niijīrā, cūrē yayiomasīria. Cū niipetire marī wācūrēre ñamasī. Cū marīre “¿deero tiirá teero tiirí?” jī sāñārī, wedenetōnoādadu.

Jesús paaré dutigú niī

¹⁴ Jesús Cōāmacū macū, Cōāmacū putoru jearigu, paaré dutigú niī. Teero tiirá, “Jesuré padeóa” jīrere padeorucujārō booa. ¹⁵ Jesurá paaré dutigú marī wācūbayiheri ñagū, marīre bóaneō ñamasīqui. Cūcā niipetira basocá tiiróbirora niipetire jīcōāsānomiyigu. Jīcōāsāpacari, sīcārī ñañarē tiiriyigu. ¹⁶ Teero tiirá, cuiro manirō Cōāmacū marīre maigūrē sāñāda. Marī sáirecōrō marīre bóaneō ñagūdaqui; marīre añurē ticodugarigu niijīgū, tiāpugudaqui.

5

¹ Paíá cūrē dutigūdure besera, cūá watoa niigūrē beseeya. Cū basocāye maquērē Cōāmacūrē sāiboságudure sōneconō. Cūrā basocá Cōāmacūrē ticodugarere ticobosai. Cūā ñañarē tiiriguere acabóre sāiboságu, wáicurare sīá sómonecobosai. ² Cū basocá niijīgū, wācūbayihegu niī. Teero tiigú, tuomasīhērārē, noo boorō tiirāre bóaneō ñāqui. ³ Tutuhegu niijīgū, cū basirocā ñañarē tiirigüe wapa āpērārē tiibosábirora wáicurare sīá sómonecomasī.

⁴ Sīcū cū basiro “yū paaré dutigú niigūda” jī sāmasīriqui. Cōāmacū cūrē bese sōnecoqui, cū Aarónrē bese sōnecoribirora. ⁵ Teerora wáayiro Cristore. Cū basiro paaré dutigú sāāgū, cū basiro beseriyigu. Cōāmacūpe cūrē bese sōnecoqui. Cōāmacūrā cūrē jīrigu niīwī:

“Mū yū macū niā. Mecūāmena yū mū pacu niirere masīādacua”, jīrigu niīwī,*

jī jóanoā. ⁶ Atecārē Cōāmacū cūrē queti jóaripūpu biiro jīrigu niīwī:

“Mū pai niirucujāgūdadu.

Melquisedec niiribirora niigūdadu”, jīrigu niīwī,†

jī jóanoā. ⁷ Jesús atiditapū niigū, Cōāmacū cū diaadarere netōnémasīgūmena wedeseyigu. Bayirō busarōmena, utirēmena cūrē sāmiyigu. Cōāmacū cūrē quoníremena padeori ñagū, cū sáirere tuoyigu. ⁸ Cōāmacū macū niipacu, ñañarō netōyigu. Teero netōpacú, Cōāmacū dutirēre añurō yūgū wáayigu. ⁹ Ñañarō netōrigūmena tiñāpetijāyigu. Teero tiigú, niipetira cūrē yuarēre netōnégū, catirē petihēre ticogú wáayigu. ¹⁰ Cōāmacū cūrē paaré dutigūre sōnecorigu niīwī Melquisedec niiribirora.

Padeodūri jīrā, wācūtutuaya

¹¹ Melquisede ye maquērē muārē pee wededugamiā. Múārē ūsā wederé wisió niicu. Múā peanetōjōāā masīdugara. ¹² Múā yoari Jesuré padeóa. Mecūtīgārē āpērārē buerāpu niitoabocu. Teero tiiróno tiirá, Cōāmacūyere buesuguerere wedequēnorī booa sūcā. Yaarére yaaróno tiirá, mecūtīgārē ōpēcō ūpūrā tiiróbiro niā ména. ¹³ Ōpēcō dícuere ūpūgūno wīmagū peti niī. Teero tiigú, añurō tiirēre, ñañarō tiirēre besemasīriqui ména. ¹⁴ Yaaré bayirēpe butōa yaaré niā. Cūā añurō buenorira tuomasī, añurēre, ñañarēre ñamasī, beserāpu niicua.

6

¹ Teero tiirá, tutuanemorepere buenemoāda, Cristoyere añurō tuomasīnemoāda jīrā. Marī buesugueriguere buerijāāda ména. Marī Cristoye buesuguerigüe ate niīwū: “Múā ñañarē tiirē wapa pecamepu wāadacu; teero tiirá, wācūpati, wasoyá” jīrere buenowū. “Cōāmacūrē padeorō booa” jīrere buenowū. ² Teero biiri wāmeōtirere, ñaapeórere buenowū. Teero biiri sūcā “diarira masāādacua; ñañarē tiirāra pecamepu ñañarō tiinōādacua” jīrere buenowū. ³ Mecūtīgā Cōāmacū boorī, Cristoye maquērē añurō tuomasīnemoādadu.

⁴ Āpērā Jesús basocāre netōnére quetire añurō tuomasīmiyira. Cūrē añurōpura masīmiyira. Espiritu Santore cuomiyira. ⁵ Cōāmacū cūrē padeorāre “añurēre tiigūda” jī jóarigüe cūrē padeorē jeamiyiro. Teero biiri atitóre Cōāmacū tutuaremena tiēñorī ñārā, “marī diari sirōpūre, nemorō añurē tiigūdaqui” jīmiyira. ⁶ Teero jīrira niipacara, padeodúyira. Cūā padeodújīrā sáa, “wācūpati, wasoyá” jīrere tuonemórā, wasomasīricua. Cūārā Cōāmacū macūrē curusapu páabiatuabiro tiicúa. Teeména āpērā cūrē buijārī tiicúa. ⁷ Ate queórēmena padeodúraye maquērē wedeguda: Nañō oco peacu sicaditapūre. Tiidita

* 5:5 Salmo 2.7. † 5:6 Salmo 110.4.

oco añurõ sñnicú. Teero tiiró, ðacacuticu. Tiidita õpũ cũya wii macãrãmena teeducare yaacua. Cõãmacũ tiiditare añurõ tiiquí; nemorõ ðacacutiri tiiquí. ⁸Tiiditapũra pota, ñañaré ðíca wiiri, wapamaniri dita niicu. Cõãmacũ tiiditare ñañarõ tiiquí; sócõãqui, ðacamanijããrõ jĩgũ.

Cõãmacũ “añurõ tiigũda” jĩriguere tiigũdaqui

⁹Yũ maĩrã, padeodúraye maquẽrẽ wedepacu, “múã padeodúayiro” jĩgũ mee tia. Múã añurẽ, netõnere maquẽrẽ बातóayiro. ¹⁰Múã Cõãmacũrẽ maĩrere eñorã, ãpẽrã Jesurẽ padeorãre tiipuyiro. Teero tiipurucujããyiro ména. Teero tiigũ, Cõãmacũ diamacũ tiigũ nijĩgũ, teeré múã tiirẽre acabõriqui. ¹¹Múã ateré bayiró tiiri booa: Æpẽrãrẽ tiiapura, múã niipetira useniremena añurõ tiidugãrere teerora tiipapacutijãña. Teero múã tiiri, Cõãmacũ “ticoguda” jĩrigue queorõ múã wãcũrõbirora wãaadacu. ¹²Teero tiirã, daderã niirijãña. Teero daderõno tiirã, ãpẽrã Jesurẽ añurõ padeorãre ññacũña. Cũã Cõãmacũrẽ padeocũa; cũũ “ticoguda” jĩriguere potocõrõ manirõ yuecua. Teero tiigũ, Cõãmacũ cããrẽ cũũ “ticoguda” jĩriguere ticogu tiiquí. Múãcã cããrẽ ññacũ, tiinunũseya.

¹³Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũurẽ añurõ tiigũda” jĩgũ, ãpĩ wãmemena wãmepeoriyigu; ãpĩ cũũ nemorõ niigũ maniquí. Teero tiigũ, cũũ basiro wãmepeoyigu. ¹⁴Abrahamrẽ biiro jĩyigu: “Diamacũrã jĩã: Mũurẽ añurõ tiigũda; mũũ pãrãmerã paũ basocãputiadacua”, jĩyigu. ¹⁵Abraham potocõrõ manirõ yuejĩgũ, cããrẽ “añurõ tiigũda” jĩriguere buayigu.

¹⁶Múã masĩã: Sicũ “yũ diamacũrã jĩã” jĩdugagu, Cõãmacũ wãmemena wãmepeoqui. Cũũ teero jĩ wãmepeori tuorã, “diamacũrã jĩgũ tiiquí” jĩrã, cãmerĩ jĩnemoricua. ¹⁷Teerora Cõãmacũ tiiyigu. Cũũ “ticoguda” jĩriguere “diamacũrã wãaadacu” jĩgũ, cũũ basiro wãmepeoyigu. Teeména marĩ cũũ añurõ ticoadarere yuerã ateré jĩmasĩã: “Cõãmacũ cũũ ‘añurõ tiigũda’ jĩriguere wasorĩqui”, jĩmasĩã. ¹⁸Teero tiiró, puarõ niĩã wasomasĩña manirẽ: Cõãmacũ jĩditore manigũ nijĩgũ, cũũ wãmepeoriguere, teero biiri cũũ jĩriguere wasomasĩriqui. Cũũ diamacũ wedeseremena marĩrẽ cũũ netõnẽrirare wãcũtutuari tiĩ. “Cũũ marĩrẽ ‘añurõ tiigũda’ jĩrirobirora tiigũdaqui”, jĩnoã. ¹⁹“Cũũ ‘añurõ tiigũda’ jĩriguere tiigũdaqui”, jĩ wãcũbayijĩrã, yuea. Tee wãcũbayire yucusõro siatũpasori tutu bayiri tutubiro niicu. Peecũmũrõ manirõ niirucujããdacu. Marĩ yucusõro añurõ siatũpasonorũwubiro niicu. Tiĩwũrẽ siatũpasori tutu Cõãmacũ niirõpu nucurĩ tutubiro niicu. ²⁰Toopũ Jesũ marĩ suguero jeasugueyigu. Toopũ pairé dutigũ nijĩgũ, marĩrẽ sãibosãqui. Cũũ pai Melquisedec niirrobirora niirucujããdaqui.

7

Jesũ Melquisedec niirrobiro pai niirẽ

¹Melquisedec wãmecutigu Salem macãrã õpũ niiyigu. Teero biiri pai niiyigu; Cõãmacũ ãmuãsepu niigũ cããrẽ pai sõnecoyigu. Cũũrã Abrahamrẽ bocagu jeayigu. Abrahamcã õpãrãména cãmerĩsĩãpetitõ,* coeputãaatiri, Melquisedec cããrẽ bocagu, cããrẽ jĩyigu: “Cõãmacũ mũurẽ añurõ tiãro”, jĩyigu. ²Abraham cũã cãmerĩsĩãrã wapatãariguere puamõquẽñeburi batocũyigu. Sicabũ maquẽrẽ Melquisedere ticoyigu. Melquisedec jĩrõ “Õpũ diamacũ maquẽrẽ tiigũ” jĩdugaro tia. Cũũ Salem macãrã õpũ niiyigu. Salem “Ãñurõ niirecutire” jĩdugaro tia. Teero tiigũ, cũũ “Õpũ añurõ niirecutire ticogũ” niiyigu. ³Melquisedec pacusũmuãrẽ, cũũ ñecusũmuãrẽ masĩña maniã. Cũũ bauãriguere, cũũ diariguẽcãrẽ masĩña maniã. Teero tiigũ, Melquisedec Cõãmacũ macũ tiirõbiro pai niirucugu.

⁴Múã Melquisedec uputĩ macũ niirẽre wãcũña: Marĩ ñecũ peti Abraham cãã sĩãtãriguere puamõquẽñeburi cãã seenẽõcũriguere cããrẽ sicabũ maquẽrẽ ticoyigu.† ⁵Niipetira judioa cãã oterẽre puamõquẽñeburi seenẽõcũrere sicabũ maquẽrẽ Levĩ pãrãmerã niinunusera paĩã niirãrẽ ticooya Moiserẽ dutirẽ cũũrigue jĩrõbirora. Cããrẽ tiorã Abraham pãrãmerã niĩya. Cããya wedera niipacari, wapaséya. ⁶Melquisedejeja Levĩ pãrãmi niinunusegu niiripacu, Abraham sicabũ maquẽrẽ ticori, ñeeyigu. Teero biiri Abrahamrẽ Cõãmacũ “añurõ tiigũda” jĩnorigue “Cõãmacũ mũurẽ añurõ tiãro” jĩyigu. ⁷Múã masĩã: “Cõãmacũ múãrẽ añurõ tiãro” jĩgũno cãã nemorõ uputĩ macũ niigũ niiqui. ⁸Paĩã marĩ watoa niirã ãpẽrã tiorẽre ñeẽrã marĩ tiirõbiro diaadara niĩya. Abraham ticoriguere ñeẽrigupereja Cõãmacũye queti jóaripũpu “diayigu” jĩ jóanoña maniã. Catirucugu tiirõbiro niigũrẽ jóanoã. ⁹Ateré wãcũña: Levĩ teero biiri cũũ pãrãmérã niinunusera cãã basocã ticoriguere ñeẽpacara, Melquisedere ticoyira. Abraham ticoriguemenaãrã cããcã ticorira tiirõbiro niiyira. ¹⁰Melquisedec

* 7:1 Génesis 14.14-20. † 7:4 Génesis 14.20.

Abrahamrê bocagu jeari, cúa Abrahammena bauáadara niijirã, cãmëna niirã tiiróbiro niitoayira.

¹¹ Paia Leviyá pona macãrã cúa paia dutirére cuocúa Moisére dutiré cūiriguespüre. Cúa tee dutirére tiirã, basocãre añurã quënojeári tiimasiricua. Cúa quënojeári tiiri siro niitã, Cõamacū ãpĩ pai sōnecoribojiyi. Æpirê sōnecogu, Aaron pārãmi niinunusegure sōnecoriyigu. Melquisedec tiiróbiro niigúpere sōnecoyigu. ¹² Æpĩ pai sããrĩ, dutirécãrê wasopetijãrõ booa sãa. ¹³⁻¹⁴ Melquisedec tiiróbiro niigú maquêrê jóanoã Cõamacūye queti jóaripūpüre.* Cūãjã Leviyá pona macū mee niiyigu. Marĩ masiã: Marĩ Ōpū Judayá pona macūpe niiyigu. Tii pona macū sīcū pai sãariyigu. Moisés paiaýe maquêrê wedeseḡu, sicãrĩ “Judayá pona macãrã paia sããadacu” jĩriyigu.

¹⁵ Teeré nemorõ masiñoã ãpĩ pai jearigumena. Cūãrã Melquisedec tiiróbirora niigú niiyigu. ¹⁶ Leviyá pona macãrã dīcū, Moisére dutiré cūirigues jĩrõbirora paia sããrira niiwã. Jesupé Levĩ pārãmi niiripacu, cūã tutuaremëna catiré petihére cuogú niijigū, pai sããyigu. ¹⁷ Cõamacūye queti jóaripūpu Jesuré teerora jĩ jóanoã: Mũũ pai niirucujãḡadacu.

Melquisedec niiróbirora niigadacu,§
jĩ jóanoã.

¹⁸ Paia Leviyá pona macãrã dutiré petijõãyiro. Basocã tee dutirére tiinunãsera, acabõrere, netõnerere buaricua. ¹⁹ Moisére dutiré cūirigues basocãre añurã quënojeári tiiriýiro. Tee dutirére tiirõno tiirã, maripeja nemorõ añurere cuoa: Jesucristo pai sããrigumena marĩ Cõamacūmena bapacutimasĩã. Cūũ putopu wãaadarere useniremena yuea.

²⁰ Cõamacū cūũ macūrê pai sōnecogu, cūũ basirora “diamacúrã yũũ wãmëmëna mũũrê ateré jĩã” jĩyigu. ²¹ Æpërã paia sããrã, teero jĩinoña maniyira. Cõamacū cūũ macūrê sōnecogu, cūũ basirora “diamacúrã yũũ wãmëmëna mũũrê ateré jĩã” jĩyigu. Cõamacūye queti jóaripūpüre biiro jóanoã:

Cõamacū basirora “diamacúrã yũũ wãmëmëna mũũrê ateré jĩã” jĩyigu.

Cūũ teero jĩrigue wasonõña maniãdacu.

“Mũũ pai niirucujãḡadacu”, jĩyigu.*

jĩ jóanoã. ²² Teero tiigú, Cõamacū Jesumëna tiiré Moisére dutiré cūirigues nemorõ añurê niia. Jesús marĩrê nemorõ añurê tiirucūḡadaqui. ²³ Paia pau peti sããrucuyira. Cúa diari, cúa paia niiré petijõãyiro; ãpërã wasorucuyira. ²⁴ Jesupéja catirucugu niijigū, pai niirucujãḡadaqui; ãpĩ cūãrê wasoriqũ. ²⁵ Catirucugu niijigū, mariye niiaðarere Cõamacūrê sãibosarucuqui. Cūũ wãmëmëna Cõamacūrê sãirãnorê diamacúrã netõnemasĩqui.

²⁶ Teero tiigú, Jesús paiaré dutigú peti niĩ. Cūũ tiiróbiro niigãrëna marĩ booa. Cūũ biiro niĩ: Ñañaré manigú, añurê tiigú, ñañaré tihéḡu niĩ; marĩ ñañaré tiirã tiiróbiro niirĩ; niipetira ãmũãsepu niirã nemorõ quioniremena iñanogũ niĩ. ²⁷ Cūũ ãpërã paiaré dutirã tiiróbiro tiiriqũ. Cúa búrecoricõrõ wãicurarë sãã, cúa ñañaré tiãriguerë acabõrë sãicúa. Too siro ãpërãýere teerora tiibosãcua, cúa ñañaré tiãrigue wapa. Jesupé birope tiiyigu: Sicãrĩrã diayigu. Cūũ diãrigumëna basocã ñañaré tiirere wapatipetijãyigu. ²⁸ Moisére dutiré cūiriguespaiaré dutirãre besedutire biiro niia: Cúa wãcūbayihëra niipacari, paia sōneconowã. Tee dutiré cūũ siro niipacari, Cõamacūpe cūũ wãmëmëna cūũ macūrê paiaré dutigú sōnecoyigu. Cūũ macūpê cūũ tiidutiriguerë tiipetirigu niijigū, añugú peti niĩ.

8

Mama netõnerë queti Jesumëna jearũũ

¹ Niipetire yũũ jóarigues maquê ate niia uputi maquê: Marĩ sīcū paiaré dutigãre cuoa. Cūũ ãmũãsepu õpũ duiripĩrõ Cõamacū tutuanetõḡũ putopu cūũ wãmõ diamacūniñape jearuãjeyayigu. ² Cūũ ãmũãsepu Æñnetõjõãri Tatiapure paiaré dutigú niiqui. Cõamacū basiro tiiwirê tiyigu; basocã mee tiyira.

³ Niipetira paiaré dutirãre sōnecorira niiwã, wãicurarë sãã sóemonecoaro jĩrã. Teero biiro oteré ticoaro jĩrã, sōneconorira niiwã. Teero tiigú, Jesucristocã pai niijigū, Cõamacūrê apeyenõ ticoré cuorõ booa. ⁴ Jesucristo atibãrecopurë putuãḡupeja, pai niiribojiyi. Æpërã paia Moisére dutiré cūirigues jĩrõbirora Cõamacūrê basocã néatirere ticorã niitoaya. ⁵ Paia cúa paderere tiirã, basocã tiiri wiipure padeeeya. Tiwiĩ ãmũãsepu niirĩ wii queoré dīcū niicu. Marĩ teeré masiã Cõamacū Moisére jĩrigumëna. Wiiré tiidutigu, biiro jiyigu: “Niipetire yãa wii maquêrê mũũrê ãtãḡapũ ãñoriborira tiyã; merẽã tiirjãña”, jiyigu. ⁶ Mama netõnerë

‡ 7:13-14 Salmo 110.4. § 7:17 Salmo 110.4. * 7:21 Salmo 110.4.

queti Moisére dutiré cūūrigue nemorō añurē niā. Marí Jesuré padeoráre “añurére b̄uaádacu” j̄irigue too suguero macārārē j̄irigue nemorō añurē niā. Teero tiigú, Jesús pai niigú tiiré ap̄ērā paia tiiré nemorō añurē niā.

⁷ Moisére dutiré cūūriguere basocá niipetirere tiipetj̄āātā, Cōāmacū mama netōnére quetire Jesuména cūūriboj̄yi. ⁸ Tiipetimas̄ih̄ērī ñagū, biiro j̄iyigu:

Cōāmacū biiro j̄iī: “Too síropu yuu Israelya pōna macārārē, teero biiri Judayá pōna macārārē mama netōnére quetire cūūgūda.

⁹ Too suguero cūā ñecūsām̄h̄ārē cūūriguebiro niiriadacu.

Cūārē Egiptopu niirārē néewitiatigu, tee dutirére cūūmiw̄.

Cūāpe yuu dutirére tiiriwa.

Teero tiigú, cūārē cōāj̄awū”, j̄iī marí Ōp̄u.

¹⁰ “Too síropu Israelya pōna macārārē mama netōnére quetire cūūgūda.

Biiro tiigúda: Yuu dutirére cūā wācūrēpure jeari tiigúda;

cūārē yuu dutirére useniremena yuuri tiigúda.

Teero tiigú, yuu cūā Ōp̄u niigūdacu.

Cūācā yāara niīadacu.

¹¹ Cūā sīcanorē cūā menamacārārē, cūāya wederare ‘Cōāmacūrē mas̄iña’ j̄iī bueriadacu.

Teero bueripacari, niipetira yuure mas̄iñadacu.

Wimarā, teero biiri butoá mas̄iñadacu.

¹² Cūā ñañarē tiirére acabóguda.

Cūā ñañarē tiiriguere wācūnemoricu s̄aa”, j̄iī Cōāmacū,*

j̄iī jóanoñ.

¹³ Cōāmacū mama queti wederémena Moisére dutiré cūūrigue petirí tiirigu niiwī. Bucu niā.

Niipetire bucu niisugurigue boonóña maniā. Péero dusaa petiádro.

9

Cōāmacūwii am̄uāsep̄u niiri wii; atibárecopu niiri wii maquē

¹ Moisére dutiré cūūriguepure Cōāmacūrē súubusedutiriguere, teero biiri súubuseri wii atiditá niiri wii tiíadare maquērē jóanoyiro. ² Tiiwii wáicura caserimena tiiri wii niyiro.

Sicato s̄aāj̄eari tatia Añurí Tatia wāmecutiri tatia niyiro. Toop̄are s̄iāwócore yucu pesarigu sietē s̄ener̄icutirigu nucūyiro. Teero biiri Cōāmacūrē ticoré p̄a péori mesa nucūyiro. ³ Tiitatia berupu apesutí casero usebetíri caserore netōs̄awaropu apetatía niyiro. Añunetōj̄ōāri

Tatia wāmecutiyo. ⁴ Tiitatiapu sitiaañurē sóepeoro oromena tiinóriro niyiro. Teero biiri Cōāmacū dutiré jóature cuoritiba, oromena sotoá cōmanóritiba niyiro. Tiitiba popeapu sicarú oromena tiinórigu niyiro. Tiirupá yaaré maná wāmecutire s̄añayiro. Teero biiri Aarónyagu tuurítuarigu sooriwirigu s̄añayiro. Teero biiri at̄ap̄irí Cōāmacū dutiré jóarep̄irí s̄añayiro.

⁵ Tiitiba sotoapu p̄uan̄ñayapapu ángelea queoré pesayira. Cūā toopú niirí, Cōāmacū toopú niiré ēñoyiro. Ángelea wūure tiitiba sotoapu súuyiro. Mecāt̄igārē niipetire tiiwii maquērē wedenemoria.

⁶ Tiiwiiré quēnorí siro, paia cūā paderére tiirá, sicato s̄āñejasugueri tatiapure s̄āñwarucujāya. ⁷ Apetiatipere paiaré dutigú dícu sicacāmarē sicabureco s̄āñwaqui. Toopú s̄āñwagu, wáicuraye díre néesāwaro dícu néesāwarucuqui. Cūā basiro, teero biiri basocá

cūā mas̄iripacara, ñañarē tiicúa. Tee ñañarē tiirigue wapare acabóre s̄aīgú toopú díre wēb̄batep̄oqui. ⁸ Teero tiiriguemena Espiritu Santo ateré t̄omas̄irí tiiquí: Tiiwii niiritore ména, basocá Añunetōj̄ōāri Tatiapure s̄āñwamas̄iricua ména. ⁹ Tee niipetire too suguero maquēr̄u atitó maquē queoré niā. Cōāmacūrē ticoré, cūā wáicurare sóemonecore basocáre

Cōāmacūmena añurō t̄agueñarí timas̄iricu. ¹⁰ Moisére dutiré cūūrigue basocáre “teeré yaarij̄aña; teeré s̄inir̄iñaña; biirope coseyá” j̄iiré dutiré dícu niā. Tee dutiré sotoá maquē niiré dícu niā. Tee dutiré añurá putuári tiiria. Cōāmacū tee dutirére basocáre tiidutirigu niiwī, téé Jesús jearipu. Cūāmenarā Cōāmacū niipetirere wasori tiirigu niiwī.

¹¹ Cristope atitoarigu niiwī. Atitóre cūārā paiaré dutigú peti niī. Cūā mar̄irē añurére néeatirigu niiwī. Cūā paiaré dutigú tiirucūrenorē am̄uāse macā wiip̄u tiigú tiiquí. Tiiwii atibáreco macā wii nemoró pairí wii, nemoró añurí wii niicu. Basocá tiirí wii mee niicu.

Atibáreco macā wii mee niicu. ¹² Cristo am̄uāse macā wii Añunetōj̄ōāri Tatiapure s̄āñwarigu niiwī. Toopú s̄āñwagu, cabraye dímena, wecuá wimarāye dímena s̄āñwaririgu niiwī. Teero tiiróno tiigú, cūāye dímena s̄ic̄ar̄irā s̄āñwarigu niiwī. Teeména mar̄irē netōnégú catiré petihére b̄uarí tiirigu niiwī. ¹³ Moisére dutiré cūūrigue j̄ir̄ōbirora basocá diaarirare padeñāri siro,

* 8:12 Jeremías 31.31-34.

Cōāmacū ñīnacorpure jūīrīpīra putuáya. Teero tiará, wecuá ūmuáye díire, cabraye díire, teero biiri wecu wīmagōrē sóerigue niñmena jūīrīpīrare wēēbatepeoya. Cúārē Cōāmacū ñīnacorpure jūīrīmanírā putuáadutira teero tiimíya. Cúā sotoá dícu ññurá putuáya. ¹⁴ Cristoye díipe nemorō marīrē ññurō tiápua. Cristo ñañarē manigú Espírītu Santo niirucugu tutuaremena cūya ōpūārē Cōāmacūrē wiyayīgu. Cūyē díimena marī ñañarē tiirére acabórigu niiwī. Marī acabónorira niijrā, ññurō tugeñaá sūcā. Teero tiará, Cōāmacū catirē cuogú boorere tiimasfā.

¹⁵ Teero tiigú, Cristo mama netónere quetire néeatirigu niī. Tee quetimena Cōāmacū beserira cúārē “ticoguda” jīriguere ñeeādacua. Cūū “ticoguda” jīrigue petírīcu. Basocá Moisére dutirē cūūriguena niimirira teerē netōnucārā Cristo diariguemena acabóre buayíra. ¹⁶⁻¹⁷ Biiro niā: Sicū cūū diaadari suguero, “yūu cuoré yāa wederare putuáadacu” jī jōacūqui. Cūū catipacari, cūya wedera cūū jōacūripū jīrōbirora tiimasfīcua ména. Cūū diari ñā, cúārē yaatóa, cūū jōacūripū dutiobirora tiicúa. ¹⁸ Tee tiirōbirora wáyiro Moisére dutirē cūūriguecā: Díi ōmayucoremena nucāyiro. ¹⁹ Moisés biiro tiyīgu: Cūū niipetire tee dutirére niipetira tuocóropu bueyīgu. Buetoa, wecuá wīmarāye díire, cabraye díire ocoména wúo, hisopo wāmecutiri dupurire peene, ovejaye póa sōārēmena siatú, díire soanēyīgu. Teeména Cōāmacūye dutirē jōaripūrē, teero biiri basocá niipetirare wēēbatepeoyīgu. ²⁰ Cūū teero tiári siro, cúārē jīyīgu: “Ate díimena Cōāmacū marīrē dutirē cūūrigue nucāā. Tee dutirére tiirucujārō booa”, jīyīgu. ²¹ Teerora sūcā Moisés súbuseri wīire díimena wēēbatepeoyīgu. Teero biiri niipetire tiwīi popeapu niirére wēēbatepeoyīgu. ²² Cōāmacū dutirē jīrōbirora niipetire ññurē nihēre díimena ññurē putuáa. Díi ōmayucore manirē, Cōāmacū basocá ñañarē tiirére acabóriqui.

Jesús cūū diariguemena basocá ñañarē tiirére acabóre

²³ Tiwīi maquē ūmuāsepu niirī wii maquē queoré dícu niipacari, biiro tiyíra: Wáicurare sīā, cúāye díimena wēēbatepeoyira. Teeména Cōāmacū ñīnacorpū ññurē putuáyiro. Ūmuāsepu niirī wii maquēpeja wáicuraye díire boorīcu; ññunemorepere boocú; Cristoye díi ōmayudiarigupere boocú. ²⁴ Cristo atibárecopu niigú, Ññunetōjōāri Tatiapure sāāwariyīgu. Tiwīi basocá tiirī wii niā; ūmuāsepu niirī wii queoré dícu niā. Cūū ūmuāsepu niirī wiipere sāāwayīgu. Atitōre cūū Cōāmacū putopu marīrē sāiboságu tiiqui. ²⁵ Pairé dutigú judíoayu Ññunetōjōāri Tatiapure cūmarīcōrō sāāwaqui. Cūūye díire néēsāwariyu; wáicuraye díipere néēsāwaqui. Cristopeja ūmuāsepu sicārīrā cūūye díire néēsāwayīgu. ²⁶ Cūmarīcōrō néēsāwariyu niigujā, atibáreco nucārīpura pee peti ñañarō netō, diarucubojīyi. Teero tiiróno tiigú, atitō niiture burecorire sicārīrā bauáyīgu. Cūārā sūcā niipetiraye niādarere diabosayīgu. Cūū diariguemenaarā marī ñañarē tiirére acabórigu niiwī. ²⁷ Marīcā niipetira sicārīrā diaadacu. Diari siro, Cōāmacū duirō díamacú jeaadacu. Toopú cúārē padeorāre ññurō wáaadarere wedegudaqui; cúārē padeohérare ñañarō wáaadarere wedegudaqui. ²⁸ Cristocá sicārīrā diayīgu. Cūū diari, cūūye díi ōmayudiayiro. Teeména pau basocá ñañarē tiirére diabosayīgu. Too siro putuāatigudaqui. Basocá ñañarē tiirére diabosagu mee atigudaqui. Cūārē yuerápere netónere néeatigudaqui.

10

¹ Cōāmacū basocáre “too síropu ññurā peti putuári tiigúda” jīrere tuomasīuguearo jīgū, Moisémena dutirére cūūrigu niiwī. Tee dutiré queoré dícu niā. Teero tiiró, tee dutiré basocáre Cōāmacūmena ññurō niirī tiirīcu. Cúā cūmarīcōrō wáicurare sīā sóemonecore Cōāmacū ñīnacorpure ññurā peti putuári tiirīcu. ² Tee basocáre ññurā putuári tiimasfātā, cúā wáicurare sóemonecorere duujābojīya. Cúā sicārī sóemonecoremenarā cúā ñañarē tiirére acabónorirapu putuáatobojīya; ñañarē tiirírira tiiróbiro tugeñaabojīya. ³ Biirope niyiro: Cúā wáicurare sóemonecore, cúā ñañarē tiiriguere cūmarīcōrō wácūrā, teero tiyíra. ⁴ Wecuáye díi, cabraye díi ñañarē tiiriguere cosemasirīcu.

⁵ Teero tiiró, Cristo atibárecopure atirigu Cōāmacūmena wedeseriguere jónoriro niiwū. Biiro jóanoā:

Wáicurare sīārēmena, teero biiri oteré ticorēmena mūu useniría.

Teero tiigú, mūu yūurē ōpūūcutīgu bauári tiirīgu niiwū,
basocá ñañarē tiiré wapa diabosadutīgu.

⁶ Wáicurare sóemonecori, teero biiri wáicurare sóeditiori, mūurē usenirī tiiría.

⁷ Teero mūu usenihēre wapa yūu mūurē biiro jīiwū:

“Cōāmacū, mūuyē queti jōaripūpū yēe maquērē jōarībirora mūu boorere tiigú atīgū tiwū”,*
jī jóanoā. ⁸ Cūū tiipūpūre Cōāmacūrē ateré jīisuguerīgu niiwī: “Wáicurare sīārēmena, oteré ticorēmena, wáicurare sóemonecoremena, wáicurare sóeditioremēna mūurē usenirī tiiría”,

* 10:7 Salmo 40.6-8.

jĩsuguerigu niiwĩ. Moisére dutiré cũirigue teeré tiidutĩpacari, Cõamacurẽ usenirĩ tiirĩa. ⁹ Teeré jĩĩari siro, tiipũpũre Cristo Cõamacurẽ ateré jĩirigu niiwĩ: “Mũu boorére tiigũ atigu tiiwũ”, jĩirigu niiwĩ. Teero jĩĩgũ, cãũ diariguemena too sugueropũ cãũ tiirẽcatiriguere wasoyĩgu. ¹⁰ Jesucristo Cõamacũ boorére tiijĩgũ, diarigu niiwĩ. Cũũ sĩcãrĩrã marĩ niipetirare diabasarigu niiwĩ. Cũũ teero tiirẽmena marĩrẽ ãñurã putũari tiirigu niiwĩ.

¹¹ Niipetira judĩoa paiã bãrecoricõrõ nucũjĩrã, wãicurare sĩa sõemonecorucuya. Cũũ teero tiipacãri, basocã ñañarẽ tiirére cosemasĩña manĩã. ¹² Jesucristopeja sĩcãrĩrã cãũ diariguemena basocã ñañarẽ tiirére cosepetĩrigu niiwĩ. Cũũ teero tiirĩ siro, Cõamacũya wãmo diamacãniĩnape jeanuãjeayigu. ¹³ Too síro Cõamacũ niipetira Jesucristore iñatutirare cãũ dutiriguere ãñurõ yũũri tiigũdaqui. Jesucristo toopũ duigu, teorora wãaaro jĩĩgũ, yuegu tiiquĩ. ¹⁴ Marĩ ñañarẽ tiirére acabõgu, sĩcãrĩrã cãũ diariguemena marĩrẽ ãñurã putũadoari tiiyĩgu. ¹⁵ Tee diamacũrã niirĩ, Espĩritu Santocã marĩrẽ “teorora niĩã” jĩĩ wedequi. Cũũ biiro jĩĩsuguequi:

¹⁶ “Too síropũ yũũ cũãrẽ ‘mama netõnére quetire cũũgũda’ jĩĩrigue biiro niĩã”, jĩiyigu Cõamacũ. “Cũãrẽ yũũ dutirére useniremena yũũri tiigũda.

Teero biiro yũũ dutirére cãũ wãcũrẽpũre jeari tiigũda”, jĩiyigu.†

¹⁷ Too síro biiro jĩĩnemoqui:

“Cũã ñañarẽ tiirére, cãã netõncãrere wãcũnemoricu sãã”, jĩĩrigu niiwĩ.‡

jĩĩ jóanoã. ¹⁸ Teero tiirã, marĩ ñañarẽ tiiré wapare acabõnorira niijĩrã, wãicurare sõemonecorere boonemóricu sãã.

Jesucristoye dímena Cõamacũmena wedesemasĩã

¹⁹ Teero tiirã, yãa wedera, Jesuyé dímena marĩ cuiro manirõ ãñunetõjõãri Tatiapũre sããwara tiirõbiro niĩã, cãũmena wedeseada jĩĩrã. ²⁰ ãñunetõjõãri Tatiapũ cãmotãri casero Jesuyé õpũũ queoré niicu. Jesús diari, tiicasero yigajõãyiro.§ Teero tiigũ, Jesús cãũ diariguemena Cõamacũ niirõpũre pãõyigu. Cãũ pãõremena marĩ Cõamacũmena bapacũtimasĩã. ²¹ Jesús paiaré dutigũ peti ãmuãsepu Cõamacũwiipu marĩye niĩãdarere sãĩbosãgu niĩ. ²² Cũũrã marĩ “ñañarẽ tiirã niĩã” jĩĩ tũgueñamirare wapa cuohera putũari tiirigu ni-iwĩ. Oco jũĩĩmanĩremena marĩye õpũũrĩ cusionorira tiirõbiro niĩã. Marĩ ñañarẽ tiiriguere cosepetĩnorirapũ niĩã. Teero tiirã, Cõamacurẽ diamacũ wãcũrẽmena, ãñurõ padeorũcũmena sãĩãda. “Teero padeoãmajãrã tiicũ” jĩĩrõ manirõ sãĩãda. ²³ Cõamacũ “teero tiigũda” jĩĩriguere tiigũdaqui. Teero tiirã, wasorõ manirõ padeorucũjããda. ²⁴ Marĩ basiro biiro wãcũãda: “Cãmerĩ maĩãrõ jĩĩrã, ãñurere tiiarõ jĩĩrã, ¿deerope cũãrẽ tiĩãpuadari?” jĩĩ wãcũãda. ²⁵ Jesurẽ padeorãmena neãdurijããda sĩquẽrã tiirucũroburo. Cũũ tiirõbiro tiirõno tiirã, cãmerĩ wãcũtutuari tiĩãda. “Marĩ Õpũ putũaatiadaro péero dusaa” jĩĩ wãcũrã, nemorõrã cãmerĩ wãcũtutuari tiĩãda.

²⁶ Marĩ diamacũ maquẽrẽ masĩpacara, ñañarẽ tiinemõwara, ¿noãyẽ dímena teeré coseré buagãri? Buayã manicũ. ²⁷ Ñañarõ tiiré peti Cõamacũ tiirẽpere buaãdacu. Pecame asirime cãũrẽ iñatutirare sóerimepũre jeaadacu. ²⁸ Too sugueropũre Moisés dutirére netõncãrigunorẽ puarõ o iĩĩãrã iñããrira wedesããri siro, cãũrẽ bóaneõrõ manirõ siãcõãyira. ²⁹ Mũã wãcũrĩ, Cõamacũ macũrẽ “boorĩdõjãga” jĩĩgũnopere ¿nocõrõ ñañarõ tiinõgũdari? Bayirõ ñañarõ wãaadacu cãũrẽ. Cãũ Jesurẽ “boorĩã” jĩĩrẽ dicu jĩĩriqui. Jesuyé dí cãũrẽ cosepacãri, tee díire “wapamanĩã” jĩĩ wedesequi. Teero biiro Espĩritu Santo cãũrẽ ãñurõ tiimĩrigure ñañarõ jĩĩqui. ³⁰ Cõamacũ ateré wedeseriguere marĩ masĩã: “Yũũ cãmebosãgũda; yũũ wapa tiigũdacu”,* jĩĩ jóanoã. Apeyecãrẽ jóanoã: “Marĩ Õpũ cãũyarare cãũ ñañarẽ tiiré wapare ñañarõ tiigũdaqui”,† jĩĩ jóanoã. ³¹ Cõamacũ catirucugũ basocãre ñañarõ tiiré bayirõ quioré niĩã.

³² Mũãrẽ sicato wãariguere wãcũña. Tĩatore mũã Jesús basocãre netõnére quetire tuomasĩãri siro, ñañarõ netõyiro. Mũã teero netõpacãra, wãcũtutuarira niiwũ. ³³ Siquẽrã basocã iñacoropũ ñañarõ jĩĩ buijãnorira niiwũ; ñañarõ tiĩãpenorira niiwũ. Apetõ mũã menamacãrã teero ñañarõ netõrĩrãre tiĩãpurira niiwũ. ³⁴ Mũã peresuũwũ niirãrẽ bóaneõrõ iñarira niiwũ. ãpẽrã mũãyere ãmarĩ, useniremena nucãrĩra niiwũ. Mũã ãmuãsepu cuoãdarepere “atiditã maquẽ nemorõ ãñunetõncãre niicu” jĩĩrira niiwũ. “Tee petĩricu” jĩĩrã, wãcũtutuarira niiwũ. ³⁵ Teero tiirã, cuiro manirõ padeoyã. Teero padeorucũra, nemorõ ãñurere ñeeãdacu. ³⁶ Mũã ñañarõ netõrã, wãcũtutua, padeorucũjãrõ booa. Teero tiirã, Cõamacũ boorére tiirĩ siro, cãũ “ticogũda” jĩĩriguere mũã ñeeãdacu. ³⁷ Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jĩĩ jóanoã: “Atigũda” jĩĩrigu máata atigũdaqui. Pearõ manirõ jeagũdaqui.

† 10:16 Jeremías 31.33. ‡ 10:17 Jeremías 31.34. § 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38. * 10:30 Deuteronomio 32.35.

† 10:30 Deuteronomio 32.36.

38 “**Āñugúrā niīī**” **уны јиі́гáно** **сáу** **padeorémena** **niirucugudaqui**. **Уныре** **padeodújáātá**, **сáумена** **useniricu**.[‡] **ји јóаноá**. 39 **Marіpeja** **Jesuré** **padeorére** **duurábiro** **niiria**. **Teero** **tiirá**, **marі** **pecamepу** **wáaricu**. **Marі** **cúārē** **padeorá**, **netónénoá** **дара** **niíá**.

11

Cōāmacūrē padeorі́aye queti

1 **Marі** **padeorémena** **biiro** **ји́masiá**: **Cōāmacū** “**teero** **tiigúda**” **ји́riguere** **diamacúrā** **tiigúdaqui**. **Teero** **biiri** **marі** **і́naripacara**, “**diamacúrā** **niicu**” **ји́masiá**. 2 **Too** **sugueropу** **marі** **ñecúsümüá** **Cōāmacūrē** **padeoyіra**. **Teero** **tiigú**, **Cōāmacū** **cúārē** “**añurárá** **niі́ya**” **ји́yіgu**.

3 **Marі** **Cōāmacūrē** **padeojі́rā**, **biiro** **masiá**: **Cáу** **atibúreco** **niirére** **niipetirere** **bauanégү**, **cáу** **дutirémena** **bauanérіgu** **niiwі**. **Teero** **tiiró**, **atibúreco** **maquē** **marі** **mecátigá** **і́narē** **sіcatopure** **і́ñaña** **manirіgue** **niíá**.

4 **Abel** **Cōāmacūrē** **padeojі́gү**, **biiro** **tiiyіgu**: **Cōāmacūrē** **ticogү**, **oveja** **añugúrē** **sіá** **sóemonecoyіgu**. **Cáу** **sówү** **Caín** **ticorigue** **nemoró** **añurē** **ticoyіgu**. **Cōāmacū** **Abelre** “**añugúrā** **niі́i**” **ји́** **і́nagү**, **cáу** **ticoriguere** **ñeyeyіgu**.^{*} **Teero** **tiiró**, **Abel** **diari** **siro** **niipacari**, **cáу** **Cōāmacūrē** **padeorigue** **atitócārē** **marirē** **bueré** **ñeéatia**.

5 **Enoc** **Cōāmacūrē** **padeojі́gү**, **diaripacari**, **Cōāmacū** **cúārē** **cáу** **pıtopу** **ñeémuáwayіgu**. **Āpērā** **cúārē** **ámaámiyira**. **Buarіyіra**. **Cōāmacūye** **queti** **jóaripүpу** **biiro** **jóanoá**: “**Cōāmacū** **Enorē** **useniremena** **і́nayіgu**. **Teero** **tiigú**, **cúārē** **ñeémuáwayіgu**”,[†] **ји́** **jóanoá**. 6 **Marі** **Cōāmacūrē** **padeojі́rā**, **cúārē** **usenirі́** **tiimasі́ria**. **Cōāmacūmena** **bapacatidugaguno** “**diamacúrā** **niiqui**” **ји́ró** **booa**. **Teero** **biiri** “**cúārē** **уны** **padeorémena** **sáirі́**, **añuró** **tiigúdaqui**” **ји́ró** **booa**.

7 **Noé** **Cōāmacūrē** **padeojі́gү**, **doorіwу** **pairіwure** **tiiyіgu**. **Cōāmacū** **cáу** **тоо** **siro** **tiíadarere** **Noerē** **wedeyіgu**. **Noé** **teero** **wáaadarere** **і́naripacu**, **Cōāmacūrē** **quioniremena** **і́nájgү**, **cáуya** **wederare** **netónégүda** **ји́gү**, **tiіwuré** **tiiyіgu**.[‡] **Teero** **padeorémena** **tiіwuré** **tiigú**, **тоо** **macārā** **duaadarere**, **teero** **biiri** **cáу** **pecamepу** **wáaadarere** **tuomasі́rі́** **tiimíyіgu**. **Cáу** **padeorі́**, **Cōāmacū** **cúārē** “**añugúrā** **niі́i**” **ји́** **і́nayіgu**.

8 **Abraham** **Cōāmacūrē** **padeojі́gү**, **cáу** **ји́rі́robirora** **tiiyіgu**. **Cōāmacū** **cúārē** **apeditapá** **cúārē** **ticoadari** **ditapу** **wáadutiri**, **wáayіgu**. **Cáуya** **macārē** **witiwagu**, “**tiiditapу** **wáagu** **tiia**” **ји́ró** **maniró** **wájóáyіgu**.[§] 9 **Cōāmacūrē** **padeojі́gү**, **cúārē** “**ticogүda**” **ји́ri** **ditapу** **jea**, **niiyіgu**. **Cáуya** **dita** **niipacari**, **sіcadita** **waso**, **niiyіgu**. **Wáicura** **caserimena** **tiiri** **wiіpу** **niiyіgu**. **Cáу** **macū** **Isaac**, **teero** **biiri** **cáу** **pārāmі́** **Jacob** **teerora** **niinunseyira**. **Cōāmacū** **cúācārē** **tiiditare** “**ticogүda**” **ји́yіgu**.^{*} 10 **Abraham** **macā** **manigú** **niijі́gү**, **añuró** **tiiri** **macā** **cáу** **niirucujáadari** **macāpere** **yueyіgu**. **Tiimacā**, **ámuásepү** **niiri** **macā**, **Cōāmacū** **tiiri** **macā** **niíá**.

11 **Abraham** **Cōāmacūrē** **padeojі́gү**, **bүcu** **peti** **niipacu**, **Saracā** **pónamanigó** **niipacari**, **tu-tuare** **buayіgu**. **Cúārē** **Cōāmacū** **tutuare** **ticoriguemena** **pónacutiyіgu**. **Cáу** **biiro** **wácүyіgu**: “**Cōāmacū** **уныре** **paу** **pāráméracutigudacu**” **ји́riguere** **queoró** **tiigúdaqui**”, **ји́** **wácүyіgu**.[†] 12 **Teero** **tiigú**, **Abraham** **bүcu** **peti** **niipacu**, **macүcutiyіgu**. **Macүcuti**, **тоо** **siro** **paу** **peti** **pāráméracutiyіgu**. **Ñocóārē**, **ditatuparire** **queopetimasі́ña** **maniróbiro** **cáу** **pārámérārē** **queopetimasі́ña** **maniá**.[‡]

13 **Cáу** **niipetira** **Cōāmacū** **cúārē** “**ticogүda**” **ји́riguere** **ñeeripacara**, **dіajóáyira**. **Cáу** **padeojі́rā**, **cáу** **ticoadarere** **yoaropу** **і́narábiro** **niijáyira**. “**Teeré** **cuoádadu**” **ји́** **wácүrā**, **useniyira**. **Cáу** **teeré** **wácүrā**, “**atiditapére** **wáanetóri** **basoca** **niíá**” **ји́yira**. 14 **Teeré** **ји́rāno** **cáу** **niíadari** **dita** **petire** **ámaārā** **tiíyа**. 15 **Cáу** **witiwari** **ditapure** **wácүrájá**, **coebójya**. 16 **Cáу** **niimiri** **dita** **nemoró** **añuró** **niíadari** **dita** **petire** **booyira**. **Ўmuásepүre** **niidugayira**. **Teero** **tiigú**, **Cōāmacū** **cáу** “**asá** **Opү** **niі́i**” **ји́rі́**, **bobosarıyіgu**. **Teero** **bobosarıjі́gү**, **cáу** **niíadari** **macārē** **ámuásepүre** **quenoyıetoyayіgu**.

17-18 **Abraham** **Cōāmacūrē** **padeojі́gү**, **cáу** **macū** **Isaare** **wáicure** **sіá** **sóemonecorobiro** **tiigúdu** **tiimíyіgu**. **Cōāmacū** “**¿diamacúrā** **уныре** **padeomі́** **cáу?**” **ји́gү**, **teero** **tiidutiyіgu**. **Cōāmacū** **Abrahamrē** “**Isaac** **pārāmerā** **niinunusera** **mүu** **pārāmerā** **peti** **niíadacua**” **ји́ri** **siro** **niipacari**, **Abraham** **cáу** **macū** **sіcү** **niigúrē** **sіágúdu** **tiimíyіgu**.[§] 19 **Abraham** **biiro** **wácүyіgu**: “**Cōāmacū** **diarirapurena** **masómasі́**”, **ји́** **wácүyіgu**.^{*} **Teero** **tiirá**, **marі** **biiro** **ји́masiá**: “**Abraham** **cáу** **macārē** **diarigүpүre** **masórigү** **tiiróbiro** **cuoyіgu**”, **ји́masiá**.

20 **Isaac** **Cōāmacūrē** **padeojі́gү**, **cáу** **póna** **Jacoré**, **Esaurē** **cúārē** **тоо** **siro** **wáaadarere** **wedecүyіgu**.[†]

‡ 10:38 Habacuc 2.3-4. * 11:4 Génesis 4.3-7. † 11:5 Génesis 5.21-24. ‡ 11:7 Génesis 6.13-22. § 11:8 Génesis 12.1-5. * 11:9 Génesis 23.4; 26.3; 35.12,27. † 11:11 Génesis 15.6; 17.19; 18.11-14; 21.2. ‡ 11:12 Génesis 22.17. § 11:17-18 Génesis 21.12; 22.1-14. * 11:19 Génesis 22.5. † 11:20 Génesis 27.27-29, 39-40.

²¹ Jacob Cōāmacūrē padeojīgū, cūū diaadari suguerogā, José pōnarē too síro wáaadare wedecūyigu. Teero wedeseḡ, cūū tuurituariḡumena túañe, Cōāmacūrē “añuniā mūu” jīyigu.‡

²² José Cōāmacūrē padeojīgū, diagada, cūūya wederare cūā too síropu Egiptopu witiwari, cūūye cōārīrē néewadutiḡyigu.‡

²³ Moisés pacasūmuā Cōāmacūrē padeojīrā, Moisés bauári, cūūrē itīārā muīpūrā yayiō, cuoyira. “Añugú peti niī”, jī itīayira. Egipto macārā ḡpū wīmarā ūmuārē Israelya pōna macārārē sīadutiḡpacari, cuiyiyira.*

²⁴ Moisés Cōāmacūrē padeojīgū, bucuāḡu, “Egipto macārā ḡpū macō macū niī” jīrēre boorīyigu.† ²⁵ Coomena putuāḡu, Cōāmacū boorēre tiirīpacu, apeyenō añurēre cuobóḡyī; atibūrecopure ūsenibojīyī. Toopūre putuárono tiigú, Cōāmacūrē padeorāmenape ñañarō netōápudḡayigu. ²⁶ Cūū Cristo atibūrecopu niigū ñañarō netōādare tiiróbiro ñañarō netōyigu. “Yūu teero ñañarō netōrē Egipto macārā cūā cuore nemorō wapatutía”, jī wācūyigu. Cōāmacū cūūrē too síropu ticoadarere wācūḡu, teero jīyigu.

²⁷ Cōāmacūrē padeojīgū, Egiptopu niīarīḡu witiwayigu.‡ Too macārā ḡpū cúagu niipacari, cuiro manirō witiwayigu. Cōāmacū bauhēḡure itāḡu tiiróbiro padeorucūḡyāyigu. ²⁸ Cōāmacūrē padeojīgū, Pascua sicato nacārī burecore Cōāmacū tiidutīrere tiiyigu. Israelya pōna macārārē corderoare sīaduti, cūāye diimena wiserī sopepāmarī wesarire tuusīadutiḡyigu. Teero tiigú, ángelepe tee díire itāḡigū, bauasuguerīḡure sīārīyigu.‡

²⁹ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojīrā, díā Sōārīmaarē tīawayira. Maa añurō booporīmaarē tiiróbiro tīawayira. Egipto macārāpe cūā siro tīawama jīrā, duapetijōāyira.*

³⁰ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojīrā, Jericó wāmecutiri macā wesare siete burecori sodeayira. Cūā Cōāmacūrē padeorēmena tiimacā wesa niiri sānirō ūtāmena weeri sānirōca peecūmūjōāyiro.† ³¹ Rahab ūmuāmena ñeeape wapatāri basoco Cōāmacūrē padeojīgō, Israelya pōna macārā itānutira jearāre añurō bocayigo.‡ Teero tiigō, tiimacā macārā Cōāmacūrē netōnucārāmena diariyigo.‡

³² ¿Ñeerē wedenemogūdari yūu? Niipetiraye quetire wedemasīña maniā. Gedeón,* Barac,† Sansón,‡ Jefe,‡ David,‡ Samuel,† teero biiri āpērā profetas tiirīḡuere wedepetiriga. ³³ Cūā Cōāmacūrē padeojīrā, biiro tiiyira: Apeditāri macārāmena cāmerīšīā, netōnucāyira; cūāya wederare diamacārā dutiyira; Cōāmacū “tiīápuguda” jīḡuere ñeeyira; yáiya niirōpu biadapropacari, cūā padeorēmena yáwaye userire biarī tiiyira;‡ ³⁴ pairīme pecame jūūrōpu sōnecoricārē, jūūriyira;‡ āpērā cūārē espadamena sīādugāri, dutijāyira; tutuarimirira tutuara wāyira; cāmerīšīārā wāara, nemorō tutuara wāyira; cūā wāpārāmena cāmerīšīārā, cūārē netōnucāyira. ³⁵ Sīquērā numiā cūā pōna diaarirare masōārirapure wiyanóyira sūcā.*

Āpērāpe ñañarō tiindóyira. Cūā padeoduatā, peresuwiīpu niirārē wionēconobojīya. Cūāpe ūmuāsepu catirē petihēre cuodugāra, padeodūiyira. ³⁶ Āpērā ñañarō bui, tānanóyira.† Āpērā cōmedārimena siatú, peresuwiīpu duponoyira.‡ ³⁷ Āpērā ūtāperimena deesīānóyira.‡ Āpērā cūāye ḡpūūri deco widetānóyira. Āpērā espadamena páatasīānóyira.* Āpērā suti manirā oveja caserī, cabra caserimena dícu sānarira cuicāmesāyira. Cūā bóaneōrā, ñañarō tiinōrira, cāmitunorira niiyira. ³⁸ Cūā atibūreco macārā† nemorō añurā niipacari, atibūreco macārā cūā añurēre itānugariyira; cūārē cōādugayira. Cōāmacūrē padeorē wapa cūārē ñañarō tiiri, cuira, basocā manirō, yucu manirōpu, ūtāyucupu, ūtātutirīpu, ditacoperīpu niisodeaatiyira.

³⁹ Cōāmacū cūā niipetira padeorī itāḡu, “añurārā niīya” jīyigu. Cūū teero jīri siro niipacari, cūū cūārē “ticoguda” jīḡuere ñeeiyira ména. ⁴⁰ Cūā ñeeādari suguerō, Cōāmacū marīrē nemorō añurē tiisugūdugariḡu niīwī. Cūū teero tiiri siro, cūā marīmena sīcārōmēna añurā quēnojeādacua.

12

Jesusé nunudutīre

‡ **11:21** Génesis 48.1-20. § **11:22** Génesis 50.24-25; Éxodo 13.19; Josué 24.32. * **11:23** Éxodo 1.22-2.2. † **11:24** Éxodo 2.10-12. ‡ **11:27** Éxodo 13.17-14.30. § **11:28** Éxodo 12.21-30. * **11:29** Éxodo 14.21-31. † **11:30** Josué 6.12-21. ‡ **11:31** Josué 2.1-21. § **11:31** Josué 6.22-25. * **11:32** Jueces 6-8. † **11:32** Jueces 4-5. ‡ **11:32** Jueces 13-16. § **11:32** Jueces 11-12. * **11:32** 1 Samuel 16.1-1 Reyes 2.11. † **11:32** 1 Samuel 1.1-25.1. ‡ **11:33** Daniel 6. § **11:34** Daniel 3. * **11:35** 1 Reyes 17.17-24; 2 Reyes 4.25-37. † **11:36** Jeremías 20.2; 37.15. ‡ **11:36** 1 Reyes 22.26-27. § **11:37** 2 Crónicas 24.21. * **11:37** Jeremías 26.20-23. † **11:38** “Atibūreco macārā” jīnoā Cōāmacūrē padeohérare.

¹ Teero tiirá, cûârê wâcûâda. Cûâ paꝝ duuro manirô “Cõâmacû ‘ticoguda’ jîiriguere ticogûdaqui” jîi padeorucûyira. Cûâ padeoríguere wâcûrâ, maricâ teerora padeorucûjââda. Cuturi basocû máata jadugagu tiiróbiro niîâda. Cûû niipetire nucârére cûijâ, cutuwáqui. Cûû nucârére cûûre tiiróbiro marí niipetire ñañaré tiirére duujârô booa. Teeré duurá, Cõâmacû boorépere tiirucûjârô booa. ² Jesuré wâcûnũnũsero booa. Cûûrâ marirê sicato padeorí tiiwí. Cûûrâ marirê padeoyapacutiri tiigûdaqui. Cõâmacûre padeojîgû, cûû too síro usenire buaâdarere wâcûgû, curusopa abiatuure nucâjâyigu. Boborô manirô diayigu. Teero tiigû, mecâtígârê Cõâmacûya wâmo diamacûniñape jeanuâqui.

³ Mûâ Jesús ñañarô netóríguere wâcûña. Ñañarâ cûûrê bayirô ñañarô tiiyira. Teero tiirá, mûâcâ ñañarô netôrâ, páasutiro manirô cûûrê padeorucûjâña. ⁴ Ñañarâ cûâ ñañaré tiirí, mûâ wederé wapa mûârê sîârí tugueñañaria ména. ⁵ Sicû basocû cûû põnarê wederébiro Cõâmacû mûârê wedel. Cûûye queti jóaripûpa wederíguere ¿wâcûrigari? Biiro jîâ:

Yuu macû, Cõâmacû mûurê bayirô wederémene quënojeáutiri, teero ññacõãrijâña.

Cûû mûurê tutiri, páasutirijâña.

⁶ Cõâmacû cûû maírêrê bayirô quënojeári tiiquí.

Niipetira cûû põnarê cûâ ñañaré tiirí, ñañarô tiiquí,*

jîi jóanoã. ⁷ Mûâ ñañarô netôrâ, “Cõâmacû marirê quënojeáutigû tiiquí” jîirâ, nucâjâña.

Cõâmacû mûârê cûû põnabiro tiiquí. Niipetira pacusûmûâ cûâ põnarê quënojeári tiicúa.

⁸ Cõâmacû niipetira cûû põnarê quënojeári tiiquí. Cûû mûârê quënohêrî, cûû põna diamacû mee niicu. Pacu manirâ, teero buarira tiiróbiro niicu. ⁹ Apeyeréja, marí wímarâ niirí, marí pacusûmûâ marirê quënojeári tiiwá. Cûâ teero tiiríguere marí padeowá. Teero tiirá, marí

Pacu ûmûâsepu niigûpereja toorâ nemorô yũuro booa. Teero yũurucujârâ, catirucujâadacu.

¹⁰ Marí pacusûmûâ atibárecomû macârâ, marí cûâmena niirí, marirê quënojeári tiiwá. Cûâ

añurô niidutira, cûâ pôôtêôrô quënowâ. Cõâmacûpe marirê cûû tiiróbiro ñañaré manirâ

niidutigû, quënojeári tiiquí. ¹¹ Diamacûrâ niîâ: Marirê quënojeári tiiritabere tusaya maniâ.

Pûni niîâ. Teero niipacari, quënorémene añurô wári tiia. Too síropure añurô cûû booróbiro

diamacû tiíadacu; añurô niirecutirere buaâdacu.

Cõâmacûyere tuodugáheri, quio niîâ

¹² Teero tiirá, basocâ wâmorí, ñapori tutuhera tiiróbiro niirijâña; wâcûbayinemoña.

¹³ Mûâ diamacû tiirá, maarê sugewara tiiróbiro niíadacu. Mûâ teero tiirí, opayuriro

tiiróbiro wáagucâ mûârê añurô nunugûdaqui; padeotutúanemogûdaqui. Opayuriro tiiróbiro wáanemoriqui.

¹⁴ Niipetirarena cúaro manirô añurô niirecutiya. Ñañaré tiiró manirô niîña. Ñañaré

tiirá marí Óparê ññariadacua. ¹⁵ Mûâ tuomasíña: Sicûno Cõâmacû marirê añurê ticorére

duurijâârô. Sicûno cûû wedeseremena, cûû tiirémene âpêrâ padeorére ñañorijâârô. Teeré

tiigû táa ñañaré tiiróbiro niiquí. Táa ñañaré wiiró, oterere ñañocû. ¹⁶ Teero biiri sicûno cûû

nũmo niihêgõmena ñañaré tiirijâârô. Teero biiri sicûno Cõâmacû marirê ticoadarere “bári

niirê niîâ” jîi wâcûrijâârô. Esau teero tiiyigu. Juabóagu, cûû basocâ sówû niirere yaarémene

cûû baipére wasoyigu. ¹⁷ Mûâ masícu: Too síro Esau cûû pacu “mûurê añurô wáaadacu” jîi

wedecûrî boomíyigu. Cûû pacupe “mûu bairé teeré cûûpetitoawá” jîiyigu. Cûû teero jîirí

tuogá, bayirô utiyigu. Teero utipacari, cûû pacu cûû bairé cûûriguere wasomasíña maniyiro.

¹⁸ Mûâ tíato macârâ Israelya põna macârâ tiiróbiro ûtâgû padeñamasírigupure jearia.

Tiigupúre bayirô jûûyiro. Toopúre bayirô naítîâyiro. Bupo páa, wíno bayirô wáayiro. ¹⁹ Teero

biiri mûâ tíato macârâ tiiróbiro corneta busurere tuorí. Cõâmacû wedeserêcârê tuoñaría.

Cûâpeja cûû wedeserí tuorâ, cuiremena “nocôrôrâ wedesearo sáa” jîiyira. ²⁰ Cõâmacû

dutiariguere cuinetõnerâ, teero jîiyira. Cûû dutiarigu biiro jîiyiro: “Atigû ûtâgûpúre

cutacûgûnorê ûtâperimena déesíña; o saderígumena síñâ. Wáicuracârê teerora tiiyá”,

jîiyigu Cõâmacû. ²¹ Teero wáarigue quionetôjõâyiro. Teero tiigû, Moisés basiro biiro jîiyigu:

“Yuu cuinetôgû, ñapõpiga”, jîiyigu.

²² Mûâpeja tiigupú jearonô tiirá, Cõâmacû pãtopu jearcu. Toopú Cõâmacû catirucugûya

macâ, ûmûâsepu niirí macâ niîâ. Tiimacâ Jerusalén wâmecutiri macâ niîâ. Êtâgû Sion

wâmecutirigucâ niîâ. Tiimacâpu ángelea paꝝ peti niicua. ²³ Cûâ neã, cûûrê usenipeocua.

Cõâmacû põna cûû “ticoguda” jîiriguere ñeeâdaracâ toopúra niicua. Cûâ wâmerê ûmûâsepu

jóatunore niicu. Toopúra Cõâmacû niipetirare besogû niiquí. Teero biiri too sugero

macârâpna diarira marímena sicârôména añurâ quënojeárika toopú niicua. ²⁴ Jesús toopú

niiquí. Cûû mama netõnerê quetire néeatirigu niîi. Jesuyé dí marí ñañaré tiirére coseré toopú

niicu. Cûûye dí Abelye díi nemorô wapacutí.†

* 12:6 Proverbios 3.11-12. † 12:24 Génesis 4.10.

²⁵ Teero tiirá, Cōāmacū múārē wedegáre sūnarjāña. Too sūguero macārārē Cōāmacū atibúrecopare baurocá wedeseyigu. Cúā cūūrē sūnayíra. Teero tiirá, Cōāmacū cūārē ñañarō tiíadarere dutiwámasriyira. Maríperaja Cōāmacū ūmuásepu wedesequi. Teero tiirá, marí cūūrē sūnarí, nemorō ñañarō tiigúdaqui. Dutiwámasíña maniádadacu. ²⁶ Tíatopure Cōāmacū wedeserí, dita cāmeñayiro. Atitópere cūū “tiigúda” jūriguere cūūye queti jóaripūpure buenoá: “Sícārí dita cāmeñarí tiinemógúda. Dita dícare cāmeñarí tiiricu; ūmuásepu niirécārē cāmeñarí tiigúda”,[‡] jūyigu. ²⁷ Cūū “sícārí dita cāmeñarí tiinemógúda” jūgū, ateré jūgū tií: Niipetire cūū bauanériguere néecomasiñenorē cōāgúdaqui. Néecomasiñña maniré dícu putuádadacu. ²⁸⁻²⁹ Cōāmacū Ōpū niirō marí cāūmena niíadaro néecomasiñña maníá. Teero tiirá, Cōāmacūrē usenire ticoada. Cūū túsarōpara cūūrē marí padeorére wiyaáda. Marí Ōpū Cōāmacū niipetire ñañarére añurō jūpetiri tiirimebiri nií. Teero tiirá, cūūrē padeorá, quioniremena padeoáda.

13

Cōāmacū túsarére tiyá

¹ Múā Jesuré padeorá sícūpōna tiiróbiro cāmerí maírucujāña. ² Múāye wiseripu jearáre añurō bocaya. Teeré acabórijāña. Āpērā teero tiirá, ángelea jearirare bocayira. “Ángelea niicua”, jū masíriyira.

³ Peresuwiipu niirārē wácūña. Cūāmena toopú niirā tiiróbiro tūgueñaña. Ñañarō netō, cāmitunoriracārē wácūña. Múācā cūābirora ōpūcutia. Teero tiirá, ñañarō netōápumasíá.

⁴ Niipetira wāmosíarirare quioniremena íñaña. Múā numosānumiá niihērāmena, múā manusāmuā niihērāmena ñeaperijāña. Numomanirā, manūmanirā noo booró ñeapecāmesārārē Cōāmacū ñañarō tiigúdaqui. Teero biiri wāmosiarira niipacara, āpērārē ñeaperare ñañarō tiigúdaqui.

⁵ Niyerure bayirō peti ugaripéarijāña. Múā cuorémena useniña. Cōāmacū biiro jūrigu niiwí: “Múārē sícūrā duucūricu; cōāwaricu”,^{*} jūrigu niiwí. ⁶ Teero tiirá, wácūbayiremena biiro jūmasíá:

“Marí Ōpū yūre tiápugu nií. Sícū yūre ñañarō tiidugári, curia”,[†] jūmasíá.

⁷ Múārē suonírirare Cōāmacūye queti múārē wederirare wácūrucujāña. Cúā añurō tiirécuti yapacatúriguere wácūña. Cúā padeorírobiro tiinunúseya.

⁸ Jesucristo wasoríqui. Too sūgueropu, mecātígārē, too síropure teerora niirucugúdaqui.

⁹ Teero tiirá, āpērā múārē merēā wederí, tuonunúserijāña. Cōāmacū cūū añurē ticorémena maríre yeeripūnarípu wácūtutuari tiyaro. Marí yaaré marí yeeripūnaríre wácūtuturare ticorice. Teero tiirá, múārē “ateré yaaya; teeré yaarijāña” jūri, tuorjāña.

¹⁰ Jesús marí ñañarē tiiré wapa sīnórigu niiwí. Cōāmacūwiipu paía wáicurare sīrā, teeména Cōāmacūrē acabóre sārā tiimícua. Teero tiirá, cúā Jesús acabóre masíricua.

¹¹ Paíaré dutigú Āñunetōjōarí Tatiapure wáicuraye díire néesāwaqui. Tee díire Cōāmacūrē ticoqui, basocá ñañarē tiárigue wapare acabóre sáigú. Cūāye ōpūaríre macá wesapu néewa, sóedutiqui. ¹² Teero tiiróbiro Jesús macá wesapu ñañarō netō, díayigu. Cūūye dímena maríre añurá putuári tiigú, teero tiyigu. ¹³ Cūū macá wesapu diarígue “bobo nií” jūnoyiro. Cūū díari, basocá cūūrē tuti, doojāyira. Marícārē āpērā tuti, doopacári, cūūrē nunuáda. Cúā dooréte teero tūgueñajāda. ¹⁴ Atibúrecore marí niirí macārē niidoaricu. Apemacá too síropu marí niirucudari macārē yuera tiia. ¹⁵ Teero tiirá, Cōāmacūrē usenire ticorucujāda Jesucristo maríre añurē tiiríguemena. Tee marí Cōāmacūrē ticoré niá. Cūūmena usenirā niijirā, āpērārē biiro jūáda: “Cūū marí Ōpū nií; añunetōjōarí”. ¹⁶ Teero biiri āpērārē añurō tiiréte acabórijāña. Múā cuorémena āpērārē tiápuya. Múā teero tiiré múā Cōāmacūpure ticorébiro nií. Múā teero tiirí, useniqui.

¹⁷ Múārē suonírārē yūya. Cúā dutirére tiyá. Cúā múārē apyepére padeorí jūrā, íñanunuse, buerucucua. Cúā ateré masícu: Too síro Cōāmacū cūārē “¿diamacú bueri; o merēā buerite?” jū sáiñágúdaqui. Múā cúā dutirére yūri, useniremena múārē coteadacua. Cúārē bóaneorā niirí tiirjāña. Múā cūārē netōnacārí, cúā múārē añurō tiápumasíríbocua.

¹⁸ Ūsārē Cōāmacūrē sáiñosárucujāña. Ūsā añurō diamacú tiijirā, añurō yeeripūnacutia. Niipetirere añurō tiidugá. ¹⁹ Múā yūre bayirō sáiñosári booa. Múā sārí, Cōāmacū boorí, máata múā putopu niigúdadacu sūcá.

Wedeyaponorigue

²⁰ Cōāmacū múārē añurō niirecātirere ticogú niĩ. Cāūrā Jesuré oveja cotejú tiiróbiro niigú añugárē diarigupure masōrigu niĩwĩ. Cāūrā marĩ Ōpā Jesucristoye díimena mama netōnédoare quetire jeari tiirígu niĩwĩ. ²¹ Cāūrā múārē diamacú quēnojeári tiáro. Niipetire múā tiirémena añurā niirĩ tiáro. Teero tiirí, cū boorére tiimasĩadacu. Cāūrā Jesucristo tutuaremena marĩ cū t̄sarére tiirá niirĩ tiáro. Cristore usenipeorucuada. Teerora tiáda.

²² Yáa wedera, yuu múārē wederére añurōmena t̄oyá. Ate yuu múārē jóacoripū yoeripū niĩ. ²³ Múārē ateré wedea: Maríya wedegu Timoteo peresuwiipu niĩarigure wionécotoayira mé. Cū máata yuu p̄topu jeari, múā p̄topu wáagu, cāūrē néewaguda.

²⁴ Niipetira múārē s̄onírā añuārō. Niipetira Jesuré padeorácā añuārō. Italia macārā múārē añudutiya.

²⁵ Cōāmacū múā niipetirare añuré ticoaro. Teerora tiáro.

SANTIAGO Jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Үнн Santiago мӯарē āñudutia. Үнн Cōāmacūrē padecotegu, teero biiri marĩ Ōpũ Jesucristore padecotegu мӯарē Israelya pōnarĩ macārā doce pōnarĩ macārārē apeyé ditapu wáabaterirare jóaa.

Masiré āñuré Cōāmacūmena atia

² Yáa wedera, мӯарē noo niiré ñañarō wáari, “usenirā niiāda” jĩña. ³ Múā masiā: Múārē ñañarō wáari, мӯā Cōāmacūrē padeorére ēñomasĩ sũcā. Āñurō padeorĩ, wācūtutuare мӯārē jeanemoā. ⁴ Tee wācūtutuare мӯāp̄ure jeapetiario. Tee jeari, padeotutũara, basocā āñurā, péerogā padeoré dusanóhērā niiādacu.

⁵ Masiré cuohérano Cōāmacūrē sãĩārō. Ticogudaqui. Cōāmacū tutiro manirō niipetirare cūā sãiré nemorō ticonemoqui. ⁶ Padeorēmena sãĩārō. “Ōba, ticoariboqui” jĩrō manirō sãĩrō booa. Teero jĩrāno día pairĩmaa maquē ocoturĩ tiiróbiro niĩya. Tee wĩno páapuri wáajōārucu, atijōāatirucu tia. ⁷ Cōāmacū teero wācūrānorē ticoridojāqui. ⁸ Sicabũrecore merēā, apébũrecore merēā wācũcua; sica diamacū wācũhērā niĩya.

⁹ Jesuré padeorā b̄ari niirā ññanopacara, usenirō booa; Cōāmacū ññanop̄ure b̄ari niirā mee niicua. ¹⁰ Pee apeyé cuorácā Jesuré padeorā usenirō booa. Cūā padeoré cūā cuoré nemorō wapacutĩa. Cūā cuorépeja coori s̄inidiaro tiiróbiro petidiaadacu. ¹¹ Tāa muĩpũ bayirō asirĩ, s̄inijōācu. Tee cooricā budujōācu; āñuré niĩarigue niipacaro, peticũ. Tee tiiróbiro pee apeyé cuorácā cūā niyeru wapatãriromena diajōāadacu.

Jĩcōāsãrere Cōāmacū mee tiidutĩ

¹² Ñañarō wáapacari, wācūtutuarano usenicua. Cōāmacū cūā padeorére duuhéri ññagũ, cūārē catiré petihére ticogudaqui. Teeré “ticoguda” jĩrigu niĩwĩ cūārē maĩrārē.

¹³ S̄icāno ñañaré tiidugáro jeari, “Cōāmacū yũre teero tiidutĩ” jĩrijārō booa. Cōāmacū ñañaré tiidugágu mee niĩ. Cūū āp̄ērārē ñañarére jĩcōāsãgũno mee niĩ. ¹⁴ Biiope biia: Ñañaré tiidugáre wācũsugueari siro, ñañagũ jĩcōāsārō tiiróbiro wáacu. Teero tiigũ, apeyenó ñañaré tiidutĩrere péerogāmenarā “jáu” jĩjāqui. ¹⁵ Cūū tee ñañaré tiidugáremena ñañarére tiiquĩ. Cūū niipetire tiiripojĩgũ, catigũ niipacu, diarigu tiiróbiro niitoaqui.

¹⁶ Yáa wedera, wisirjãña. ¹⁷ Niipetire āñuré, teero biiri diamacū maquē marĩrē diijeácu; teeré ticoqui Cōāmacū āmuãsepu niigũ. Cūārā niiquĩ niipetira s̄iawócorare, āmuãsepu bauráre tiirigu. Cūū wasorĩqui; cūārē cāmotáreno manicũ. ¹⁸ Cōāmacū cūū boorírobirora cūūye queti diamacū maquēmena marĩrē catiré petihére ticorigu niĩwĩ. Teero cūū diamacū bueré cūũriguere āñurō padeosuguejĩrā, ote duca cuorigu butisuguerapa tiiróbiro niicu. Butisuguerapa Cōāmacūrē usenire ticorépa niirucuyiro.*

Cōāmacūrē padeorā diamacū tiirécutire

¹⁹ Yáa wedera, ateré masiña: Āp̄ērā wederi, tuomasĩada jĩrā, āñurō tuoýá. Múā cūā wederére tuotóa, wācūtutarapu wedeseya; máata cúarijãña. ²⁰ Marĩ cúara, Cōāmacū booró tiirĩcu. ²¹ Teero tiirā, niipetire múā ñañarō wācūrere, ñañaré tiirécutĩrere duujãña. Cōāmacūrē “jáu” jĩ, cūūye queti marĩrē cūū cūũrere diamacū padeoyá. Tee quetire tuo, padeorā, múā netónénoadacu.

²² Cōāmacūye quetire b̄ari peti tuoarjãña. Tuoári siro, tee queti dutirére tiiyá. Tiihérano cūā basiro jĩiditara tiicua. ²³ Tee quetire tuo, tee dutirére tiihéguno biiro biini: Cūūya diapóare ēñorópũ ññaqũ. ²⁴ Cūū baurére āñurō ññañri siro, cāmencā witiwagura, acabójāqui. ²⁵ Āp̄ipé cūū Cōāmacūye tuoariguere wācũrucu, acabóriqui. Cōāmacū dutiróbirora cūū tiirucújāqui. Cūū teero tiirécutiremena Cōāmacū cūārē usenirĩ tiigúdaqui. Cōāmacūye queti diamacárā niiā. Teeména marĩ ñañaré dícu tiidugámĩariguere tiidúri tiirigu niĩwĩ.

²⁶ Āp̄i “yũn Jesuré padeogũ niiā” jĩ wācũmiqui. Teero jĩpacu, āp̄ērārē ñañarō wedesequi. Teero tiigũ, cūū basiro jĩiditogu tiiquĩ. Cūūnoré padeoré b̄ari niiré niiā. ²⁷ Cōāmacū marĩ Pacure diamacū padeogúpeja biiro tiirécutiro booa: Pacu manirārē, wapewia numiārē cūārē merēā wáari, tiipuro booa. Teero biiri atibũreco maquē ñañarére tiinunúsirijārō booa.

* 1:18 Éxodo 23.16,19.

2

Basocáre sícãrĩbíro ññaña

¹ Yáa wedera, múá marí Ōpã Jesucristo añunetõjõägürë padeojĩrã, basocáre sícãrĩbíro tiiyá. ² Apetó tiigú, ãmu sícũ múá neãrĩ wiipu sããatiboqui. Cũũ wãmostũã tuusãri beto oro beto, suti añurë sãñagú niiboqui. Toorã ãpĩ apeyenó cuohégu sutiró bucaroniãrõ sãñagú sããatiboqui sícũ. ³ Múãpe padeorëmena suti añurë sãñagürë ñña, cãürë “ãno añurõpũ duiya” jĩibocu. Apeyenó cuohégupereja “jõõ nucũña” o “ãno yepapu duijãña” jĩjãbocu. ⁴ Múá teero tiirëmena basocáre sícãrĩbíro tiihëra tiicú. “Suti añurë sãñagú bóaneõgũ nemorõ wapapacá”, jĩi wãcũmicu. Tee wãcũrë ññañarë niã.

⁵ Yáa wedera, yũre tuoyá: Apeyenó cuohëranorë Cõãmacũ besequi, cãã padeorë pairó wapacutĩro wãaaro jĩjũ. Cũũ putopũ wãaaro jĩjũ, besequi. Cũũ jĩrirobirora cãürë maĩrã cãũ putopũ niãadacua. ⁶ Múãpe apeyenó cuohërare doo, bobosãcu. ¿Noã múãrë tiãpei? Pee cuorã tiãpeca. ¿Noã múãrë ñee, queti beserĩ basocu putopũ nêewadutii? Cããrã tiicúa. ⁷ Cããrã múá padeogũ wãmerë buijãcu. Múãpe cãũ wãmerë padeorëmena jĩicu.

⁸ Múá Cõãmacũ dutirëre añurõ tiipetidugara, cãũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora tiiyá: “Mũu basiro maĩrõ tiirõbirora ãpëracãrë maĩñã”.^{*} Teerë tiirã, diamacũ tiirã tiia. ⁹ Múá basocáre sícãrĩbíro tiihëra, ññañarë tiirã tiia; Cõãmacũ dutirëre netõncãrã tiia. ¹⁰ Sícãno Moisére dutirë cũũrigue niipetirere tiipetipacu, sicawãme tiihërogãmenarã, tee dutirë niipetirere netõncãgũ niiqui. ¹¹ “Ãpĩ ñumorë ñeeaperjãña”, teero biiri “basocáre siãrjãña” jĩrëre dutirigu niĩwĩ Cõãmacũ. Múá sícũrë siãrã, ãpĩ ñumorë ñeeaperipacara, Moisére dutirë cũũriguere netõncãrã tiicú. ¹² Cõãmacũ múãrë mama dutirë cũũriguemena[†] múá tiiriguere ñña, wapa tiigúdaqui. Teero tiirã, añurõ wedeserecuti, ãpëracãrë añurõ tiirëcutiro booa. ¹³ ãpëracãrë bóaneõ ññahëri siro, Cõãmacũã bóaneõrõ manirõ wapa tiigúdaqui. Bóaneõ ññarirapeja cãũ wapa tiirõpũre cuiro manirõmena añurëre ñeerã wãaadacua.

Ññurë tiirëmena Jesurë padeoró booa

¹⁴ Yáa wedera, sícũ “yũu Jesurë padeóã” jĩiboqui. Teero jĩipacu, ãpëracãrë añurë tiieñoriboqui. Cãũ padeorë ¿ñeenõmena wapacutibogari? Teero padeorë cãürë netõrĩ tiiricu. ¹⁵ Apetó tiirã, Jesurë padeorã suti wasorë cuohëra, yaarë cuobayĩhera múãmena niibocua. ¹⁶ Sícũ múá menamacũ cãürë aterë jĩiboqui: “Múá añurõ wãaya; yusuãri, asibusũre suti sãñajĩrã niñña; múá yaadugarecõrõ yaaya”, jĩiboqui. Cãũ cãã boorëre ticoripacu, cãũ tee jĩirë wapamanã. ¹⁷ Marĩ padeorë tee queorë tiirõbiro niã. Marĩ padeopacãra, ãpëracãrë tiãpuheri, wapamanã.

¹⁸ Apetó tiigú, yũu jĩãriguere padeohëguano aterë jĩiboqui: “Sícũ añurëre tiiripacu, Jesurë padeoquí. ãpĩpë añurëpere tiiqui”. Cãũ teero jĩrëre biiro wedeguda: “Cãũ añurë tiiripacari, ¿deero tii marĩ cãũ Jesurë padeorëre ññamasĩboatau? Cãũ añurë tiieñoremena cãũ Jesurë padeorëre ññamasĩbocu”. ¹⁹ Cãũpe “Cõãmacũ sícũrã niiqui” jĩi padeoquí. Tee añuniã añurõpeja. Wãtiãcã padeocúa tiirãpuja. Tee wãcũrã, ñãpõpicua cuira. ²⁰ Cãũ tuomasĩrõdojãgũ niĩ. Yũu jĩãriguere wãcũbua, aterë masĩrõ booa: Marĩ “Jesurë padeóã” jĩpacara, ãpëracãrë añurõ tiihëri, marĩ padeorë wapamanã. ²¹ Marĩ ñecũ Abrahamye maquëre wedeguda. Abraham cãũ macũ Isaare ãtãbũ sotoãpu siatũpeomiyigu. Cõãmacũ cãũ tiirëre ññagũ, cãürë “añugũrã niĩ” jĩi ññayigu. ²² Atecãrë tuomasĩrõ booa: Abraham Cõãmacũrë padeoyigu. Teemëna Cõãmacũ tiidutiribirora tiiyigu. Teero tiigú, cãũ tiirëmena cãũ padeorëre tiyapacutiyigu. ²³ Teero cãũ tiiriguemena Cõãmacũye queti jóaripũ niirë diamacũ wãaro tiiriro niĩwũ. Tiipũ biiro jĩiã: “Abraham Cõãmacũrë padeoyigu. Teero tiigú, Cõãmacũ cãürë ‘añugũrã niĩ’, jĩi ññayigu”,[‡] jĩi jóanoã. Too síro Cõãmacũ Abrahamrë “mũu yũu menamacũ niã” jĩirigu niĩwĩ.

²⁴ Tee quetimensa aterë añurõ masĩnoã sãa: Marĩ Cõãmacũrë padeorã añurõ tiirĩ, Abrahamrë tiirõbiro marĩrë “añurãrã niĩya” jĩi ññayigu. ðserimensa dícu “Cõãmacũrë padeóã” jĩirãrë “añurãrã niĩya” jĩi ññariqui.

²⁵ Teerora wãayiro too suguero macõpũ ãmuãrë ñeeape wapatãrigore. Coo Rahab wãmecutiyigo. § Judíoã cooya macã macãrã wãpãrã niiyira. Coo Cõãmacũrë padeojĩgõ, judíoã jeari, añurõ bocayigo. Too síro cãã dutiwãadarimarë eñocóyigo. Cõãmacũ coo tiirëre ññagũ, coore “añugõrã niyio” jĩi ññayigu.

²⁶ Atemëna putuãa: Sícũ Jesurë padeopacú, añurë tiihëri, cãũ padeorë wapamanã. Cãũ padeorë sicaõpãũ yeeripũna duuãri siro tiirõbiro niicu; catiricu.

3

Ñemerõrë cãmotãmasĩrõ booa

* 2:8 Levítico 19.18. † 2:12 Mama dutirë cũũrigue “ãpëracãrë maĩñã” jĩirë niã. ‡ 2:23 Génesis 15.6. § 2:25 Josué 2.

¹ Yáa wedera, múá watoapure pau peti basocáre buerá niirijārō booa. Múá masícu: Cōāmacū usā Jesuyere bueré wapa usā tiiriguere āpērā nemorō āñurō besegudaqui, usārē wapa tiádari suguero. ² Marī niipetira pee ñañarē tiirucúa. Sícū péerogā ñañarē wedeseheguno āñugú peti niiqui. Cūū wedeseāmajādugarere cāmotāmasīgū, niipetire cūū ñañarē tiidugārecārē cāmotāmasīqui. ³ Marī cōmebetōrigārē caballoaye useripū sāā, caballoa marīrē yuuro jīrā. Teebetorigāmena marī wādugaropu cūāmena wāmasiā. ⁴ Teerora niā dooriwacārē. Tiiwá pairiwā niipacari, wīno bayirō páapucopacari, tiiwurē waatūgu péeripīgāmenarā cūū wādugarope waatúcoi. ⁵ Marīya ñemerōmena teerora wāacu. Marīya ñemerō marīya ōpūū duarōgā niipacaro, pee peti wedeseremena paure ñañomasīā. Pecame péerimegā niipacaro, marī siāyōcori, pairō macāncū niīarīrore jūūpetiri tiia. ⁶ Pecame tiirōbīro niā marīya ñemerō. Péerogā niipacaro, pee ñañarē wedesemasīcu. Noo boorō niipetire ñañarē wāari tiicú. Tee ñañarō wedesere wātīmena pūatocuticu. Niipetiro marī catīri būrecorire āñurō niimiāriguere ñañocú.

⁷ Basocā niipetira wāicurare, wūurāre, yepapu wéerare, díā macārārē yūuri tiimasīcu. Cūā sicatorpura yūuri tiimasīnotoarira niiwā. ⁸ Marīya ñemerō docare yūuri tiimasīricu. Āñurē dícu wedesedugapacara, ñañarē wedesecu. Āña bacarī, cūū nima ticoro tiirōbīro marī wedesere basocáre ñañarō tiicú. ⁹ Marīya ñemerōmena Cōāmacū marī Ōpūrē marī Pacure usenire ticopacara, basocáre cūū tiirōbīro baurā tiinōrirare ñañarō wedesea. ¹⁰ Sicauseromena Cōāmacūrē usenire ticoa; tiīuseromenarā āpērārē ñañarō wedesea sūcā. Yáa wedera, teerē tiirijārō booa. ¹¹ Sicacope oco witiirī coperure oco āñurē, oco ñañarē witiiricu. ¹² Narañagū pica dūcacutiricu. Picagu use dūcacutiricu. Tee tiirōbīro oco móā ocare witiirī coperure oco móā ocahere witiiricu.

Diamacū tuomasīrā tiirē

¹³ Múá watoapure āñurō tūgueñapōtēōnucōrā, tuomasīrā niicua. Cūā āñurō tiirēcutirere ēñoārō “yūu tiirēre iñaña” jīrō manirō. Biiro tiigūno tuomasīgū peti niīi. ¹⁴ Múá tuomasīpetipacara, āpērārē doe, cūārē pesucutira, “āpērā nemorō tuomasīā” jīrijāña. Múá teerē tiirēcutira, diamacū maquērē cōārā tiia. ¹⁵ Tee cūā tuomasīmiārigue Cōāmacū ticorē mee niā. Atibáreco maquē wācūrē niā; basocā cūā basiro wācūrē niā; wātīā wācūrēno niā. ¹⁶ Múá watoapu doere, teero biiri pesucutire niirī, sīcārōmēna niirecutiherecā niādacu. Noo boorō niipetire ñañarē wāadacu.

¹⁷ Cōāmacū tuomasīre ticorē cuorāpeja ñañarēre āmaārō manirō niicua. Cūājā biiro niicua: Āñurō niirecutirere boorā, basocáre āñurō wéepeora, wederēre āñurō tuoñērā, āpērārē bóaneō iñarā, niipetirare āñurē tiirā, niipetirare sīcārībīro tiirā, tiiditōro manirō āñurō tiirēcutira niicua. ¹⁸ Āñurō niirecutirere tiidugārano āñurō niirecutire maquērē wedesecu. Too síropure cūā teero jīāriguemena diamacū niirecutirere iñādacua.

4

Atibáreco maquērē maīrē

¹ ¿Ñeemēna cāmerīquēī? ¿Ñeemēna cāmerītutii? Múá popeapu ñañarē tiidugāre, wācūnūuseremena teero wāaa. ² Múá apeyenō cuodugāpacara, buamasīricu. Cuodugāra, āpērā cuorāre siācū. Āpērā cuorēre iñajīrā, iñatuticu. Múá boorēre buamasīhērā, cāmerītutiāmajācu; cāmerīquēcu. Múá boorēre buamasīricu, ¿deero tiirā? Cōāmacūrē sārījīrā. ³ Sāipacári, Cōāmacū ticoriqui. Āñurō wācūrēmena sārīricu; múá cūū ticorēmena ñañarē tiidugācu.

⁴ Múá sīcō numiō manūcutipaco, apegō manūrē maīgō tiirōbīro niicu. Atibáreco maquērē maīrāno Cōāmacūrē iñatutira tiirōbīro niicua. Múá teerē masícu. Teero tiirā, atibáreco maquērē maīdugārano Cōāmacūrē iñatutigu tiirōbīro wāacua. ⁵ Cōāmacūye queti jōaripūpu bári peti ate jōanorō mee tiia: “Cōāmacū marīrē Espírītu Santore ticorigu niijīgā, āpērārē nemorō cūūrē marī maīrī booquī”,* jīi jōanoā. ⁶ Cōāmacū marīrē āñurō tiigū tiāpūnemomasīqui. Teero tiirō, cūūye queti jōaripūpu ate jōanoā:

“Āpērā nemorō niā” jīrā Cōāmacū tiāpūre cuorīcu.
Teero jīñhērāpe cūū tiāpure cuocúa,†
jīi jōanoā.

⁷ Teero tiirā, Cōāmacū dutirēre āñurō yūurā niīña. Satanás múārē jīicōāsārī, wācūtutuaya. Wācūtutuari, yoari mee niī, wāajōāgūdaqui. ⁸ Cōāmacūrē wācūrucujāña. Múá teero tiirī, Cōāmacū múāmena niirucujāgūdaqui. Múá ñañarē tiirēre tiidūjāña. Múá Cōāmacūrē, teero biiri atibáreco maquērē sīcārōmēna maīdugāra múá teero wācūrēre wasoyā. ⁹ Múá ñañarē

* 4:5 Éxodo 20.5. † 4:6 Proverbios 3.34.

tiirére wācū, wācūpati, utiya. Múá buimírigue utiré wasoáro. Múá usenimirigue bóaneōrō tugeñare wasoáro. ¹⁰ Múá marí Ōpū ññacoropure “уун бári niigú niia” jī wācūrucuri, cūū múārē uputí macārā wáari tiigúdaqui.

Marí “pecamepū wáagudu niī” jīmasīricu

¹¹ Yáa wedera, cāmerī buiáperijāña. Sīcārībíro padeopacá, sīcū āpīrē buijāgū, cūūrē “pecamepū wáagudu niī” jīgū tiiquí. Teero jīgūno Cōāmacū dutirére buijāgū tiiquí. “Cōāmacū dutiré nemorō masīā уунja” jīdugagu niiquí. Teero jīgū tee dutiré maquērē tiiríqui. Āñurō “jáu” jīrōno tiigú, “Cōāmacū dutiré queoró niiria” jīgū tiiquí. ¹² Cōāmacū sīcārā dutiré ticogú niī. Cūū dīcu marí tiirére āñurō ñña, “pecamepū wáagudu niī” jīmasīqui. Cūū dīcu maríre netōnémasiquí. Cūūrā sūcā pecamepū wáadutimasīqui. Múāpe “pecamepū wáagudu niī” jīmasīricu.

Ñamigā wáaadare masīña maniā

¹³ Múá biiro jīrecutia: “Mecūā o ñamigā tiimacāpū wáaguda. Toopú sīcacūma niī, pade, pairó niyeru wapatāguda”, jīcu. Múá teero jīrecutirano ууре tuoýá: ¹⁴ Múārē ñamigāno merēā wáaadare masīricu. Múá catiré òme tiiróbiro niā; péerogā bau, too síro ditijōā. ¹⁵ Teero jīrōno tiirā, biirope jīrō booa: “Apetó tiigú, Cōāmacū boorí, cūū catiré ticorí, teeré tiinōādacu”, jīrō booa. ¹⁶ Múāpe teero jīria. “Ūsā basiro too síro tiiwáadarere masīā” jīsuguea. Niipetire teero jīsuguereno ñañaniā. ¹⁷ Sīcūno āñurē tiirére tiimasīpacu, teeré tiihégano Cōāmacūrē netōnucāgū tiiquí.

5

Pee apeyé cwoaráe wederigue

¹ Pee apeyé cwoará, ууре tuoýá: Múārē ñañarō netōré niādacu. Tee ñañarō netōādare wācūrā, bayiró acaribíremena utirā niīña. ² Múá pee cwoaré bóajōāādacu. Múāye suture butua weejāādacu. ³ Múāye oro, múāye niyerupe cutawi bóajōāādacu. Cōāmacū cūū basocáre wapa tiádari bureco jearí, cūū múā ññacoropū tee cutawiriguere ññagūdaqui. Tee cutawirigue múā niyeru maírí síro, múā āpērārē tiápuheri síro, teero ēñoādacu. “Múā pecamepū wáadara niitoa mee”, jīrō tiádacu. Atibúreco petiádari bureco niipacari, múā bári peti pairó niyeru ññaniā. ⁴ Múā ūmārē oteré dūca sedutipacara, wapatipetiririra niīwū. Tee cūārē niyeru wapatiririguere Cōāmacū ññaqū. Paderā bayiró busurōmena “queoró wapatiriawā” jīrēre Cōāmacū niipetire sotoapu niigú tuoquí. ⁵ Múāpe atiditapúre pee peti cwoonetōnucāā. Múā tsarēnorē tiidugāpetira niā. Múā wecūā āñurō diicutira tiiróbiro niicu; wecūā cūārē sīāādari burecore masīricua. ⁶ Múā āpērārē cūā bayiró peti wapa cwoápacari, queti beserí basocu putopu néewa, “wapa cwoóya” jīcu. Cūārē sīādutícu. Cūāpe deero tii masīricua.

Jesucristo putuaatiadari suguero, wācūtutuadutire

⁷ Yáa wedera, múā masīā: Marí Ōpū putuaatigūdaqui. Cūū putuaatiadari suguero potocōrō manirō yueya. Sīcū otegú cūū oteré ducacutiri cotequí, āñurētōpū yaaada jīgū. Cūū oteri síro, oco pearo jīgū, potocōrō manirō yuequi. ⁸ Cūū tiiróbiro múācā “marí Ōpū putuaatigūdaqui” jīrā, potocōrō manirō yueya. Wācūtutuaya. Cūū putuaatiadaro jeaadaro péerogā dusacú.

⁹ Yáa wedera, cāmerī wedepatirijāña, Cōāmacū maríre ñañarō tiirí jīrā. Cōāmacū basocáre wapa tiádari bureco jeaatiro tiia. ¹⁰ Profetas tiiriguere wācūña. Cūā Cōāmacūye quetire wederí, āpērā cūārē ñañarō tiyíra. Cūārē teero tiipacári, ñañarō netōpácara, wācūtutua, nūcājāyira. Cūā tiirirobira múācā tiyá. ¹¹ Basocáre ñañarō wáapacari, cūā wācūtutuari, cūā doca “āñurā niīwā” jīā marí. Job wāmecutiguaye queti maquērē múā masīcu.* Cūārē ñañarō wáapacari, wācūtutuayigu. Too síro Cōāmacū cūārē āñurō tiiríguēcārē masīcu.† Tee quetimenapara “Cōāmacū bóaneō ññarē cwoógú niī” jīrēcārē āñurō ññamasīnoā.

¹² Cōāmacūrē wāmepeorijāña. Tee uputí maquē niā. Múārē sāñáñí, “tiíawū” o “tiiríawū” jīrē dīcu jīñña. Jīñmearijāña. Cōāmacū maríre ñañarō tiirí jīrā.

¹³ Sīcū Jesurē padeogúre ñañarō wáari, Cōāmacūrē tiápure sāríro booa. Ūsenigūnope Cōāmacūrē basapeoro booa. ¹⁴ Diarecutigano Jesurē padeorā menamacārā butoá dutirāre boocóro booa, cūārē use tuusīāārō jīgū. Cōāmacū netōnéārō jīgū, sādutíbosaro booa. ¹⁵ Cūā padeorēmena sārí, diarecutigu netōnéogūdaqui. Cōāmacū cūārē diarē netōrī tiigúdaqui. Cūū ñañarē tiirí síro niirí, Cōāmacū cūārē acabógūdaqui. ¹⁶ Teero tiirā, múā ñañarē tiiriguere cāmerí wedenetōña. Cōāmacūrē sāñbosáya, diarecutirare netōnéārō jīrā. Sīcū basocú āñugú padeorēmena sārí, Cōāmacū уунjījā tiiríqui. ¹⁷ Elias marí tiiróbiro basocú niyigu. Cūū

* 5:11 Job 1.1-2.10. † 5:11 Job 42.10-17.

Cõamacūrē “oco pearijããrõ” jĩ bayiró sãiyígu. Itiácũma apēcũmá deco atiditapáre oco peariyiro.‡ 18 Too síro Cõamacūrē sãiyígu sũcã. Teero tiiró, oco peayiro.§

19 Yãa wedera, apeté tiigú, sícũ múãmena niĩarigu merẽã wãcũré wasonóboqui. Cũũrẽ teero wáari ñãgũ, ãpĩ cũũrẽ ãñurépere wasorí tiibóqui sũcã. 20 Wasorí tiigúno ñãñaré tiĩarigure ateré tiiquí: Diari siropãre, ñãñarõ netõbóarigure netõrĩ tiiquí; acabóre bũarí tiiquí.

Nocõrõã niĩã.

‡ 5:17 1 Reyes 17.1; 18.1. § 5:18 1 Reyes 18.42-45.

PEDRO jóasugueripũ

Ñuduticorigue

¹ Yũ Pedro Jesucristo cūyere wededutigu beserigu múārē Cōāmacū beserirare ãnudutia. Múā yũ jóacora múāya ditare cōā, aperopú wáabaterira niwũ. Teero tiigú, múā Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia dita niirãpũre jóacoa. ² Cōāmacū marĩ Pacu too sugueropũ cūũ boorírobirora múārē cūũ pōna niārō jĩgũ, besetoarigu niwĩ. Espiritu Santomena múārē ñañarē manirã niirĩ tiirĩgu niwĩ, cūũ dutirere tiĩaro jĩgũ. Jesucristoye diĩmena múārē cūũyara niirĩ tiirĩgu niwĩ.

Cōāmacū múārē ãñunemore ticoaro; ãñurō niirecutiri tiinemōārō.

Cōāmacū ticoadarere yuerē

³ Cōāmacū Jesucristo marĩ Ōpũ Pacure usenire ticoada. Cōāmacū marĩrē bayirō bóaneō ññaqui. Teero tiigú, Jesucristo diarigupũ masãriguemenã marĩrē bauánemorira tiiróbiro tiiyigu. Cūũ teero tiiri, marĩ “too síropũ cūārē ññaãda” jĩmasiã. ⁴ Teerē masĩjĩrã, Cōāmacū marĩrē ticoadarere yuea. Cūũ ticoadare petirĩcu; ñañarē manirē niicu; teero biiri cūũ ticoadare coori tiiróbiro sñirĩcu. Cōāmacū cūũ ticoadarere ãmuãsepu quẽnocũbosaqui marĩrē. ⁵ Múā Jesurē padeocú. Teero tiigú, Cōāmacū cūũ tutuaremena múārē cotequi. Múārē ãñurō tiĩadare quẽnorĩgueru niicu. Atibúreco petirĩ, teerē eñogũdaqui.

⁶ Teerē wãcũrã, usenicu. Atitõpere múā merēã ñañarō netõrã tiia ména. ⁷ Múā Jesucristore padeorē oro tiiróbiro niicu. Basocã ¿orora niĩ? jĩrã, pecame sotoapu asiopéocua. Ocoãari siro, ñañarē poca merēã jeapeacu; ãñurē oro dícu putuãcu. Ate tiiróbiro múārē ¿Jesucristore diamacũrã padeomĩ? jĩrõ, ñañarō netõrĩ tiicũ ména. Múā ñañarō netõjĩrã, tee oro basiro tiiróbiro putuãadacu. Teero tiirã, ãñurō padeonemórã niĩadacu sãa. Jesucristore padeodũheri ññarã, basocã múārē “cũārē diamacũrã padeoõya” jĩ ññaadacu. Oro wapapacã niã. Wapapacãre niipacaro, petijõãcu. Múā Jesucristore padeorẽpe oro nemorõ wapacũtia. Tee doca petirĩcu. Teero tiigú, Jesucristo múārē atibúrecorepũre putuãatigu, “yũre ãñurõ padeowũ” jĩgũdaqui.

⁸⁻⁹ Múā Jesucristore ññarirã niipacara, cūārē maĩcũ. Atitõre cūārē ññaripacara, padeocú. Múā cūārē padeorĩ, múārē pecamepu wáaborirare netõnéqui. Teero tiirã, múā Cōāmacū putopũ wáadarere wãcũrã, bayirõ usenicu. Múā usenire diamacũrã niijãrõ tiicũ. Teero tiirã, “teero useniãmajãrã tiia” jĩmasiã manicũ.

¹⁰ Profetas cūũ múārē ãñurē ticoadarere wedesuguetoyira. Basocãre netõnéadarere tuomasĩãda jĩrã, cáãcã ãñurõgã buemiyira. ¹¹ Cristo cūãmena niiyigu. Cūũ Espiritu Santo tiãpuremena cūārē too síropũ wáadarere masĩrĩ tiitõamiyigu: “Cristo ñañarõ netõgũdaqui; too síro Cōāmacū cūārē pee dutirere ticogudaqui” jĩrere masĩrĩ tiitõamiyigu. Cáã “¿deero biiri niĩadari? ¿Ñeenõ wáadari?” jĩrã, bayirõ masĩdugamiyira. ¹² Cōāmacū cūũ masĩdugari ññagũ, cūārē biiro masĩrĩ tiiyigu: “Múā wederē queti múā niiritopũ wáaricu ména” jĩrere masĩrĩ tiiyigu. Múā atitõpũ niirãpe ññaãdare niyiro. Cáã wederē queti múā tuotõacu. Atitõre tee quetire wederã Espiritu Santo ãmuãsepu ticodicorigu tutuaremena múārē wedeyira. Jesucristoye queti ãñurē queti niã. Ángelea tee queti basocãre netõnére quetire “¿deero peti niĩ?” jĩ tuomasĩdugamicũ.

Ñañarē manirã niidutire

¹³ Teero tiirã, “Cōāmacū boorere tiirucũjããda” jĩ wãcũyueya. Múā tiĩadarere ãñurõ wãcũtoarapũ tiiyã. “Cōāmacū marĩrē ãñurē ticogudaqui Jesucristo putuãatiri” jĩ wãcũrã, useniremena coteya. ¹⁴ Múā Jesurē masĩãdari suguero, cūũ boorere masĩrĩrã niwũ. Bayirõ ñañarere tiidugãjũ. Atitõre múā Cōāmacū pōna niijĩrã, too sugueropũ múā ñañarē tiirĩguenorē tiirĩjãña. ¹⁵ Biirope tiiyã: Cōāmacū múārē beserigu ñañarē manigũ niiqui. Teero tiirã, múãcã niipetire múā tiirẽmena ñañarē manirã niĩña. ¹⁶ Cōāmacũye queti jóaripũpu tee maquẽ jóanoã: “Yũ ñañarē manigũ niã. Yũ tiiróbiro múãcã ñañarē tiirĩjãña’, jĩyigu Cōāmacū”,* jĩ jóanoã.

¹⁷ Cōāmacū niipetirare sĩcãrĩbĩro bese, queorõ wapa tiiqui; sĩcũrē duarĩqui. Teero tiirã, múã cūārē “Pacu” jĩjĩrã, múã catirẽ burecorire cūārē quioniremena ññaña. ¹⁸ Múã ñecũsũmuã tiirẽcutiriguere múãcã tiimũãatirira niimiwũ. Cáã tiirẽcutiriguere bári niirē niã. Cōāmacū múārē teero tiirẽcutimirare netõnérigu niwĩ. Múã aterē ãñurõ masĩã: Múārē netõnégũ

* 1:16 Levítico 11.44-45.

petirénomena (oromena, niyerumena) wapatírigu niíwí. ¹⁹ Cristoye díimenape wapatírigu niíwí. Cū̄ye díi wapapacáre niicu. Cū̄ye díi cordero posarigu niíhégū, cāmimanigaye díi tiiróbiro niicu.† ²⁰ Cōāmācū cū̄ atibáreco tiádari suguero, “Cristo basocáre netónégūdaqui” jītoayigu. Teero jīpacu, máata ticodiocoririgu niíwí. Atitópū mariye niíadarere netónégūdare ticodiocorigu niíwí. ²¹ Múá Cristo tiiríguere masjírā, Cōāmācūrē padeocú. Cū̄rā Cristo diarigūpure masōrigu niíwí; cū̄rē ūmuásepu pee añuré ticoyigu. Teero tiirā, múá Cōāmācūrē padeocú. “Diari siropu, cū̄mena niíadacu”, jīcu.

²² Múá diamacá niirére yujírā, Jesucristore padeorā tiiríra niíwū. Cū̄rē padeojírā, múá ñañaré tiirere tiidúrira niíwū. Teero tiirā, múá atitóre Jesurē padeorāre añurō cāmerí wēepeomasícu. Jīdītoro manirō maícú. Cāmerí maírā, wedeseremena dícu maírjāña. Niipetire múá tiirēmēna maíña. ²³ Múá ateré masícu: Múá bauānemorira tiiróbiro niirā niicu. Cōāmācū ticoré catiré petihére cuocú. Tee petirícu. Marí pacusūmuā catiré ticoriguepe bōadiacu. Cōāmācūye queti añuré quetipe múārē catiré petihére cuotóari tiicú. Tee queti diamacá maquē niirucujāādacu. ²⁴ Cōāmācūye queti jóaripūpu tee maquērē jóanoā:

Basocá táa tiiróbiro niicua.

Táa sīnijōāā.

Cáa upatí maquē cuoré macāncū maquē coori tiiróbiro niicu.

Coori buducodiaa.

²⁵ Marí Ōpū wedesere doca petirícu. Diamacá maquē niirucujāādacu,‡

jī jóanoā. Tee wedesere Jesuyé añuré queti niíā. Tee queti múārē wedenoriro niíwū.

2

¹ Teero tiirā, niipetire ñañaré tiirere tiidújāña. Jīdītonemorijāña. Tiidítorijāña. Īñatutirijāña. Queti jīnemorijāña. ²⁻³ Marí Ōpū múārē añuré ticorére péero masítoajírā, nemorō masíduğara niíña. Ūpūrāgā ōpēcō bayirō boóya; teemēna bucuáaya. Múāpe cáa tiiróbiro diamacá maquērē bayirō masíduğaya. Teemēna marírē netónere quetire tuomasínemoādacu.

Ītāqui wii weenūcāriqui tiiróbiro nií Jesucristo

⁴ Teero tiirā, Jesucristore añurō padeoyá. Cū̄ ūtāqui wii tiiríqui tiiróbiro nií. Tiiqui catiré cuocú. Wii tiirāpe tiiquire boorímiwā. Cōāmācūpe tiiquire beserigu niíwí. Cū̄ ĩñacoropu wapapacáriqui niiriro niíwū. ⁵ Múācā Jesucristo menamacārā niijírā, ūtāquiri catiré cuoréquiri tiiróbiro niicu. Cōāmācū múá ūtāquiribiro niirāmena sicawí tiiróbiro tiigú tiiquí. Toopú múá paíá tiiróbiro niíadacu. Jesucristo tiápuremena Cōāmācū dutiré dícare ti, cū̄rē usenire ticoadacu; múá añurō tiirécārē cū̄rē usenipeoadacu. ⁶ Cōāmācū tee maquē wedeserere jóanoā cū̄ye queti jóaripūpu:

Tuoyá: Jerusalénpure sicaqui ūtāqui cū̄ūā.

Tiiquire besewu. Wii weenūcāriqui, wapapacáriqui niíā.

Tiiqui “basocáre netónégūdu” jīduğaro tiia.

Cū̄rē padeogúno “búri peti padeotú” jīriqui,*

jī jóanoā. ⁷ Teero tiigú, cū̄ wapapacá nií múārē, cū̄rē padeorāre. Cū̄rē padeohérapere Cōāmācūye queti jóaripūpu ateré jīā:

Wii weerira ūtāquire booríyira.

Cáa boorípacari, tiiquira upatí macāqui putuáwu tiwiipáre,†

jī jóanoā. ⁸ Atecārē jīā:

Ītāqui basocáre dupotua, ñaacūmurí tiicú,‡

jī jóanoā. Cáa Cōāmācūye queti jīrere padeoríya; teecārē netónūcāya. Teero tiirā, dupotua tiiróbiro niíya. Tíatorpura máata Cōāmācū “cūā biiro tiíadacu” jītoayigu.

⁹ Múá docare Cōāmācū beserigu niíwí, cū̄yara niirō jīgū. Múá paíá tiiróbiro niirā niicu, Cōāmācū marí Ōpūrē usenire ticorā niijírā. Sicadita macārā añuré dícare tiirā tiiróbiro niicu. Cōāmācūyara niicu. Cū̄ múārē beserigu niíwí, cū̄ añurō tiirere wedearo jīgū. Cū̄ múārē naítārōpu tiiróbiro niimirare beserigu niíwí. Teero tiirā, múá cū̄mena niirā niijírā, cū̄ bōebatecoropu niirā tiiróbiro niicu. Cū̄ bōere añunetjōāā. ¹⁰ Too sugueropure múā cū̄ pōna mee niíwū ména. Atitóreja cū̄ pōna niíā sáa. Too sugueropure múārē bóaneō ĩñaririgu niíwí ména. Atitópereja múā cū̄ bóaneō ĩñarere masícu sáa.

Biírope tiirécūtiya

¹¹ Yū̄ múārē maíā. Teero tiigú, múārē tiidutía. Múá atibárecopure wáanetōri basocá tiiróbiro niíā. Múá niíadaro peti ūmuásepu niicu. Teero tiirā, ñañarére tiidugaríjāña. Ñañaré

† **1:19** Israelya pōna macārā Egiptopu witiadari suguero macā ñami, wisericōrō sicā corderore siāyira. Cáāye díimēna tuusiāyira sopedāmarí wesarire. Tiiñami ángele siāgú wáagu, tee díire ĩñagū, tiíwí macārārē siāríyigu. ‡ **1:25** Isaías

40.6-8. * **2:6** Isaías 28.16. † **2:7** Salmo 118.22. ‡ **2:8** Isaías 8.14.

tiidugáre ãñurõ tiidugárepere cãmotácu múã yeeripũnapure. ¹² Jesuré padeohéra múã ãñurõ tiirécutirere ñnapacara, múãrê wedesãrã tiáyira; múã ãñuré tiipacári, teero jĩĩmajãyira. Teero jĩĩmapacara, múã ãñurê tiirére ññaãyira. Teero tiirã, Jesús putuatiiri bureco jeari, biiro jĩĩadacua: “Cõãmacũ ãñugũ niĩ; cãũrã niijyi cããrê ãñurêre tiidutirigu” jĩĩadacua.

¹³⁻¹⁴ Marĩ Òpũ Jesús biiro tiirõ booqui: Romanuã òpũrê, cãũ doca macãrã dutirãre, teero biiri niipetira atiditã macãrã dutirãre yũro booa. Romanuã òpũ cãũ doca macãrãrê netõnucãrãnorê ññañarõ tiidutiqui. ãñurõ yũurãpere “ãñurõ tiiawũ múãjã” jĩĩduti. ¹⁵ Cõãmacũyere masidugaherape búri peti múãrê ññañarõ wedepatiãmajãbocua. Múã ãñurêpe tiiri docare, cãã deerope jĩĩmasãricua. Teero tiigũ, Cõãmacũpe múãrê ãñurê dícare tiurucúri booqui.

¹⁶ Múã Moisés dutirêre tiicotémirira teerê witiirira tiirõbiro niicu. Teero tiirã, teerê witiirira niijĩrã, ãñurõ niijãña. Siquẽrã “tee dutirêre witiirirapu niã” jĩĩrã, ate wãcũbocua: “Teerê witiirirapu niijĩrã, cuiro manirõ ññañarê tiimasãã”, jĩĩ wãcũbocua. Niiria. Múã Cõãmacũrê padecotera niã. Teero tiirã, cãũ boorêre tiurucújãña. ¹⁷ Niipetirare quioniremema ññaña. Jesuré padeorãre maĩñã. Cõãmacũrê quioniremema ññaña. Romanuã òpũcãrê quioniremema ññaña.

Padecotere tiidutire

¹⁸ Múã siquẽrã ãpẽrãrê padecotera niicu. Múã padecotere wiseri òpãrãrê quioniremema yũya. Tutirê manirõ múãrê ãñurõ tiirã dícare yũurijãña; ññañarõ tiirãcãrê yũya. ¹⁹ Apetõ tiirã, múã ãñurõ tiipacári, múãrê dutirã múãrê ññañarõ tiibócua. Cãã teero tiiri, múã Cõãmacũrê padeorã niijĩrã, cããrê puaniña jĩĩrijãña. Múã teero tiiri, Cõãmacũ múãrê “ãñurêre tiirã tiĩya” jĩĩ ññagũdaqui. ²⁰ Apetõ tiirã, múã ññañarõ tiirãrigue wapa páacua. Cãã páari, múã nucãjãrĩ, Cõãmacũ ññacoropure wapamanãã. Cãã páare múãye wapa niã. Apetõ tiirã, múã ãñurõ tiipacári, múãrê ññañarõ netõrĩ tiibócua. Múã cúaro manirõ nucãrĩ, Cõãmacũ ññacoropure wapacutãã. ²¹ Cõãmacũ marĩ teero tiadarare beserigu niĩwĩ. Cristo marĩrê netõnẽgũ ññañarõ netõ, diawi. ãñurõ tiipacári, cãũrê ññañarõ tiiri, teero nucãjãwĩ. Teero tiigũ, marĩrê cãũ tiirĩrobirora tiinunúseri booqui. ²² Cãũ ññañarêre tiiriwi. Jĩĩditiiriwi. ²³ Cãũrê ññañarõ jĩĩrĩ, cãũrê puaniña jĩĩriwi. Basocã cãũrê ññañarõ tiiri, cãũrê “ññañarõ tiigũda múãrê” jĩĩriwi. “Cõãmacũpu ññañarê tiirãre wapa tiigũdaqui” jĩĩ masĩjĩgũ, “teerora tiigũdaqui yũre ññañarê tiirãre” jĩĩrigu niĩwĩ. ²⁴ Teero tiigũ, cãũ basirora marĩ ññañarê tiirê wapa wapatĩgu, curusapu diabosariigu niĩwĩ. Cãũ teero tiirãmema marĩ ññañarê tiirêre tiidumãsiã. Teero biiri marĩrê ññañarêre numũmirare ãñurê Cõãmacũyepere nunurĩ tiĩwĩ. Cãũye cãmimema marĩrê netõnẽrigu niĩwĩ. ²⁵ Marĩ oveja ditiirira tiirõbiro niimiwã. Atitõre cãũ buarira tiirõbiro niicu. Cristo oveja cotegũ tiirõbiro marĩrê cote, ññanunusequi.

3

Wãmosãrirare tiidutire

¹⁻² Numiã manucutira, teerora múã manusũmuãrê yũya. Múã manusũmuã siquẽrã Jesuyê quetire padeoricua. Múã cããrê quioniremema ññaña. Múã tiirécutire ññañarê manirê niãrõ. Cãã teerê ññaãdacua. Teero tiirã, múã cããrê “padeorõ booa” jĩĩripacari, wasobócua múã tiirécutirere ññañarê. ³ “ãñurã bauãdacu” jĩĩrã, múãye póamema mamarê dícare wãcũrijãña; múãye òpũũrĩrê oromena mamarê dícare wãcũrijãña; suti wapapacãre sãñarê dícare wãcũrijãña. Tee niipetire sotoã maquẽ niicu. ⁴ Múã popea maquẽ ãñurĩ, múã ãñurã bauãdacu. Tee petirĩcu. Teero tiirã, ãñurõ yeeripũnacuatiro booa. Cõãmacũ ññacoropu tee wapapacã niã. ⁵ Ítato macãrã numiã yũũ múãrê jĩĩrõbirora ãñurã bauyira. Cãã Cõãmacũ boorõ tiusénirã numiã niyira; Cõãmacũ wederêre padeorã numiã niyira. Cãã manusũmuãrê yũurãmema ãñurã bauyira. ⁶ Sara Abraham numo teerora tiyigo. Abrahamrê tuyoygo. Cãũrê coo manurê “yũũ òpũ” jĩĩyigo. Múãcã ãñurõ tiirã, cuiro manirõ coo tiirõbiro niãdacu.

⁷ Òmuã numocutira teerora múã numosãnumiãmema ãñurõ niñña. Coore quioniremema ññaña. Coo múã tiirõbiro tutuarico. Cõãmacũ coocãrê ãñurê ticogũ catirê petihêre ticoqui múãrê ticorobirora. Teero tiirã, coore ãñurõ tiipuya. Teero tiihãra, Cõãmacũrê ãñurõ tũgueñarõmena sãĩmasĩña manicú.

Cãmerĩ ãñurõ wẽepeodutire

⁸ Atemãna putãã: Múã niipetira sicãrĩbíro ãñurõ niirecutiya; cãmerĩ bóaneõ ññaña; sicãpõna tiirõbiro maĩrécutiya; ãñurõ niñña ãpẽrãmema; “usã ãpẽrã nemorõ ãñurê tiã”, jĩĩ wãcũrijãña. ⁹ ãpẽrã múãrê ññañarõ tiiri, cããrê ññañarõ tiicãmẽrijãña. Múãrê ññañarõ jĩĩrĩ, ññañarõ jĩĩcãmẽrijãña. Teero jĩĩrõno tiirã, “Cõãmacũ cããrê ãñurõ tiãro” jĩĩ sãĩbosãya. Cõãmacũ marĩrê

teero tiidutígu cūūrigu niiwī. Teero tiirí, Cōāmacū múārē añurō tiigúdaqui. ¹⁰ Ate maquē Salmopūpure jóanoā:

Múā catirí burecorire useniremena niidugara, ñañarére wedeserijãña; jĩditorijãña.

¹¹ Ñañarē tiidugärenorē tiirjãña; añurépere tiiyá.

“Ñañurō niirecutirere boogá” jĩ wácū, añurō niirucujãña.

¹² Basocá añurārē marí Ōpū cotequi.

Cúā cūārē sãirére tuoquí.

Ñañarē tiirápereja cúaremena ññaqui,* jĩ jóanoā.

¹³ Múā añurépe bayiró tiidugári, ¿noāpé múārē ñañarō tiiapebogari? Ñañarō tiirícuca. ¹⁴ Apetó tiirá, múā añurē tiipacári, ãpērã múārē ñañarō netōrī tiibócuca. Teero tiirí ññagū, Cōāmacū múārē usenirí tiigúdaqui. Teero tiirá, cúārē cuiirijãña. Múārē tiidáderere wácūrijãña. ¹⁵ Teero wácūrōno tiirá, “Cristo ũsã Ōpū niirí” jĩ wácū, cūārē padeoyá. ãpērã múārē sãñãabocua: “Múā Jesurē padeorá, ¿ñeenó añurére yuera tiirí?” jĩbocua. Múā yuñmasirã niirucujãña. Múā yuñra, tutiro manirō yuñya. Cúārē quioníremena niirére ãñoñá. ¹⁶ Múā Cristore padeoré wapa ãpērã múā añurō tiiré ñañarō jĩñadacua. Teero jĩpacari, múāpe añurō tiiyá, añurō catirí yeeripūna cuorucujãñada jĩñá. Múā teero tiirí, múārē ñañarō jĩñarira boboadacua.

¹⁷ Apetó tiigú, Cōāmacū basirora cūārē padeoráre ñañarō netōrī booquí. Múā ñañarō netoré múā añurō tiarigue wapa niirō; múā booró ñañarē tiarigue wapape niirijãñarō.

¹⁸ Cristocá ññagú niipacu, ñañarō netōwī. Cūū ñañarē manigú, marí ñañarē tiiré wapare dia wapatibosarigu niiwī. Ñañarārē diabosagu, teero tiiwí. Marirē netōnégū, sicãrĩrã diawi. Cūū teero tiirémena cūū Pacu putopu marirē jeamasirí tiiwí. Cūūya òpũũrējã diajõawī. Diatoa, too síro masãrigu niiwī. Cūūya yeeripūnapeja diaririro niiwū. ¹⁹ Teero tiigú, cūū yeeripūnamena witinucãjõayigu. Wití, ángelea ñañarē tiirirare wedegu wáyigu biadapõnorira putopu. ²⁰ Cúā Noé niiritopu macãrã niiyira. Noé dooriware tiiré burecorire Cōāmacū basocá cúā ñañarére tiipacári, yoari nucãjãyigu ména. Tiiwurē peotĩari siro, ocho basocá sããwayira. Teero tiirá, oco dúupacari, netōnénoyira. ²¹ Tee oco marirē wãmeõtire tiiróbiro queoré niiriro niiwū. Teeménarã marí netōnénorira niĩã. Marirē wãmeõtiremena maríye òpũũrĩ jũũrĩ túariguere coseririro niiwū. Teero coseróno tiirá, marirē wãmeõtiremenape Cōāmacárē “añurō yeeripūnacu tiidugaga” jĩ sãirira niiwū. Teero tiinórira Jesucristo diarigupu masãriguemena netōnénorira niiwū. ²² Jesucristo Cōāmacū putopu muãwarigo Cōāmacúya wãmo diamacãniñape niiqui. Cūū niipetira Ōpū niiqui. Ángelea, niipetira òpãrã ãmuãsepu niirã sotoa macãpu niiqui.

4

Tiatopu ñañarē tiimírira tiidúrigue

¹ Teero tiirá, Cristo cūūya òpũũmena ñañarō netóríguere wácū, múācã cūū tiirírobiro wácūtutuaremena niĩña. Sicãno cūūya òpũũmena ñañarō netõgú, ñañarére tiidugãnemoriqui sáa. ² Teero tiigú, cūū catiré burecori jeatuario “basocá ñañarē tiidugärenorē tiigúda” jĩ wácūriqui sáa; “Cōāmacū boorépere tiigúda” jĩ wácūqui. ³ Múā Cōāmacúrē masĩhērã tiirécutirenorē tiitõarira niiwū. Múā ñañarē tiirécutirira niiwū; ñañarére bayiró tiidugárra niiwū; cūmurépira niirira niiwū; numiãmena ñeeaperepira niirira niiwū; boseburecori niirí, cūmu, ãpērãrē acaribírira niiwū; Cōāmacū dutiré netõnucãrã, basocá weerirape padeorira niiwū. ⁴ Atitóre múā menamacãrã niimírira múārē “jãmu” jĩpacari, múāpe múā too sugueropu ñañarē tiiríguere tiidugáhera, “wãaria ũsãjã sáa” jĩjãcu. Múā teero tãsaheri, tuomanijõacua. Teero tiirá, múārē ññatuti, wedepaticua. ⁵ Cúā tee wedepatipacari, Cōāmacúpe “¿deero tiirá múā ñañarē tiirí? Wedeñate” jĩ sãñãgúdaqui. Catiráre, teero biirí diariracãrē sãñãpetijãgúdaqui. Cúā wedeari siro, cúārē wãaadarere queoró wedegúdaqui. ⁶ Niipetira basocá diaadacua. Jesurē padeorirape cúāye òpũũrĩ bóapacari, Cōāmacū putopu catirucujãñadacua. Teero tiirá, cúā atiditapú catirí ména, cúārē Jesuyé quetire wedenoyiro.

⁷ Atibúreco petiáدارo péerogã dusacú. Teero tiirá, múā tiidáderere añurō tugueñasugue, tiirécutiya; múā tiidáderere añurō wácūtoarapu tiiyá, “Cōāmacūmena añurõpura wedese-masiãdacu” jĩñá. ⁸ Bayiró cãmerí maiñá. Tee uputi maquē niĩã. Marí bayiró maĩrã, marirē ñañarō tiirére máata acabócu. ⁹ Wãari basoca Jesurē padeorá múāye wiseripũ jeari, cúaro manirō cúārē añurō bocaya. ¹⁰ Cōāmacū marirē Jesurē padeoráre niipetirapure marí tiimasirere ticoqui. Tee ticorémena cūūyere añurō tiimasã. Teeré ticogu, sicãrĩbíro

* 3:12 Salmo 34.12-16.

ticoriqui. Cũu titoró jeatuario ãpẽrãrẽ tiápudutigu ticoqui. Marĩ ãpẽrãrẽ tiápura, cũu titorére diamacá tiirã tiia. ¹¹ Æpirẽ pau watoapu Cõamacũyere wedemasĩre ticoqui. Teero cũu wederẽ Cõamacũye wederẽ tiiróbirora niĩãrõ. Æpirẽ apeyenómena tiápumasĩre ticoqui. Cũu Cõamacũ tutuare ticoriro jeatuario tiápuaro. Niipetire múã tiimasĩremena teerora tiápuya, basocã Cõamacũrẽ usenire ticoaro jĩrã. Jesucristo teerẽ wáari tiiqui. “Cõamacũ niipetĩre dutimasĩqui; cũu tiidũgãrere tiimasĩqui” jĩãrõ niipetira. Cũu niipetira Ôpũ niirucujããrõ. Teerora niĩãrõ.

Jesuré padeorã ñãnarõ netõrẽ

¹² Yũũ maĩrã, apeyẽ múãrẽ wedenemogũda. Múã Jesuré padeorẽ wapa ñãnarõ netõrẽ wáari, ñãmanijõãrijãña. Tee marĩ ñãnarõ netõrẽrẽ wãcũtutuara, diamacũrã Jesuré padeorẽrẽ ãnonõã. Teero tiirã, múãrẽ bayirõ ñãnarõ netõrẽ wáari, “acuéi, ‘ate marĩrẽ wáaricu’ jĩmiwũ” jĩrijãña. ¹³ Teero jĩrõno tiirã, useniña. Múã Cristo ñãnarõ netõrõbirora netõnũsera tiicũ. Too síro cũu putuaatiri, múã cũu ãñurõ asibatẽrere ñãnarõ, bayirõ useniãdacu. ¹⁴ Cristore padeorẽ wapa basocã múãrẽ ñãnarõ jĩrĩ, usenirõ booa. Cũã teero tiiri, aterẽ masĩña: Espĩritu Santo asibatẽgu múãmena niirucuqui. ¹⁵ Sĩcũ múã menamacũ ñãnarõ netõrĩ, cũu boorõ ñãnarẽ tiirĩgue wapa mee niĩãrõ. Cũu basocãre siãrĩgue wapa, cũu yaarĩgue wapa, cũu ñãnarẽ tiirĩgue wapa, teero biiri cũũye niiripacari dutidũgarĩgue wapa mee niĩãrõ. ¹⁶ Sĩcũ Jesuré padeorẽ wapa ñãnarõ netõgũ, boborijããrõ. “Æpẽrã yũũ Jesuré padeorẽre ñãnarã tiĩya” jĩgũ, Cõamacũrẽ usenire ticoaro.

¹⁷ Cõamacũ wapa tiádari bureco jeaadaropũ tiicũ. Marĩ Jesuré padeorã tiirĩguere ñãshũgue, wapatĩgũdaqui. Marĩrẽ cũu ñãpetiari siropũre, cũũye quetire padeohẽra tiirĩguere ñãgũdaqui. Cũãrẽ bayirõ ñãnarõ wáaadacu. ¹⁸ Too sugueropũ profeta tee ñãnarõ netõrẽ maquẽrẽ biiro jóarigu niĩwĩ:

Basocã ãñurã ãmũãsepu wáaadari sugueropũ, ñãnarõ netõãdacua ména.

Toorã nemorõ ñãnarõ netõãdacua padeorĩdojãrãpeja, cũã diari siropũre,* jĩ jóarigu niĩwĩ. ¹⁹ Teero tiirã, Cõamacũ boorõbirora marĩ ñãnarõ netõrã, ãñurõ tiirẽre tiirucujããrõ booa. “Cõamacũ marĩrẽ cotegũdaqui”, jĩãda. Cũu marĩrẽ tiirĩgu niijĩgũ, cũu marĩrẽ jĩrĩrobirora ãñurõ tiigũdaqui.

5

Jesuré padeorã biiro tiirõ booa

¹ Mecũtigãrẽ Jesuré padeorã butoã dutirãre* jóaguda. Yũũcã butoã menamacũ niĩã; Cristo ñãnarõ netõrĩ ñãwũ. Cũu putuaatiri, Cõamacũ niipetirare Jesucristo asibatẽre, cũu tutuarere ãnogũdaqui. Teerẽ yũũcã niipetira cũũrẽ padeorãmena niisotoapeonemogũdacu. Yũũ teero niijĩgũ, múãrẽ wãcũtutuare ticoa: ² Cõamacũ cũũrẽ padeorãre cotedutigu múãrẽ cũũyĩgu. Oveja coterĩ basocũ cũũyara ovejare ãñurõ cotequi. Cũu tiirõbirora múãcã Cõamacũrẽ padeorãre ãñurõ coteya. Cotedũgahera tiirõbiri coterijãña. Tusarẽmena coteya. Cõamacũ múã teero tiiri boocu. “Cũãrẽ cotegu, niyeru wapatãguda”, jĩ wãcũrijãña. “Cũãrẽ tiápũguda”, jĩ wãcũña. ³ Múã cotedutirare múã boorõ dutiaperijãña. Cũã múã tiirẽre ñããdacua, múã tiirẽcutire tiirõbiri tiáda jĩrã. Teero tiirã, ãñurõ tiirẽcutiya. ⁴ Ovejare cotegũ peti putuaatigu, múãrẽ wapatĩgũdaqui. Cũu wapatire niirucujããdacu. Cũu putopũ asibatẽre, catirẽ petihẽre ticogũdaqui.

⁵ Múã mamarãcã, butoã dutirãre yũũya. Niipetira cãmerĩ tiápuya. “Yũũ cũã nemorõ niĩrĩ, cũã yũũre tiápuaro”, jĩ wãcũrijãña. Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóanoã:

“Æpẽrã nemorõ niĩã” jĩrã Cõamacũ tiápurere cuorĩcua.

Teero jĩñhẽrãpe cũu tiápure cuocũa.†

jĩ jóanoã. ⁶ Teero tiirã, múã niipetirapura biiro wãcũña: “Yũũ boorẽre tiidũ, Cõamacũ niipetire tutuare cuogũ boorẽpere tiigũda”, jĩ wãcũña. Múã teero tiirĩ, Cõamacũ cũu boorĩ bureco múãrẽ uputĩ macãrã niĩrĩ tiigũdaqui. ⁷ Cõamacũ múãrẽ maĩgũ, cotequi. Teero tiirã, niipetire múã wãcũrẽ, múãrẽ merẽã wáarere Cõamacũpure ticoya.

⁸ Múã tiádarere ãñurõ wãcũtoarapũ tiiyã. ãñurõ tuomasĩrã niĩña. Satanã múãrẽ wedesãgũ múã Jesuré padeorẽre peotidũgaqui. Yá!‡ juabóagu yaarẽre ãmaãgũ tiirõbiri tiiqui. ⁹ Múãpe Jesuré ãñurõ padeõ, Satanãrẽ “mũũ dutirãre tiirã” jĩñã. Múã masĩã: Niipetirapure basocã múã tiirõbiri Jesuré padeocũã. Cũãcã múã ñãnarõ netõrõbirora ñãnarõ netõcũã. ¹⁰ Marĩ atiditãpũre ñãnarõ netõrucũã ména. Teero netõãri siro, Cõamacũ marĩrẽ quẽnojeãri tiigũdaqui

* 4:18 Proverbios 11.31. * 5:1 Butoã dutirã Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ dutirãbiri niicua. Tee põnaricõrõ butoã niicua. Cũãya põna macãrãrẽ cotecua. † 5:5 Proverbios 3.34. ‡ 5:8 Españolmena: león; portuguésmena: leão.

sũcã; wãcũtutuari tiigũdaqui; tutuari tiigũdaqui; nemorõ padeorã wãari tiigũdaqui. Cõãmacũ marĩrẽ añurõ tiigũ tiãpurucujãqui. Cũũ macũ Jesucristo diariguemena marĩrẽ netõnerigũ niuwĩ. Cũũrã marĩrẽ cãũ asibatérõpũ cãũmema niirucujãdutigũ beserigũ niuwĩ. ¹¹ Teero tiirã, niipetira jĩãrõ: Cõãmacũ niipetira sotoarũ Õpũ peti niirucujããrõ. Teerora niĩãrõ.

Ãñudutiyaponorigue

¹² Silvanomena унн mũãrẽ atipũpãre jóaa. Cũũ унне барасити. Jesucristore padeogũ añurõ tiirẽcutigũ niĩ. Teero tiigũ, cãũ diamacũ tiiri ãñagũ, cãũrẽ padeóa. Mũãrẽ wãcũtutuadutigũ, usenidutigũ, atipũrẽ jóaa. “Cõãmacũ marĩrẽ diamacũrã añurõ tiiquĩ”, jĩgũ jóaa. Cõãmacũrẽ teero padeorucujãña.

¹³ Atimacã Babilonia[§] macãrã Jesurẽ padeorã neãrã añuduticoya. Mũã tiirõbiro cúãcã Cõãmacũ beserira niĩya. Teero biiri Marcos унн macũ tiirõbiro niigũcã mũãrẽ añuduticoi. ¹⁴ Mũã basiro useniremena cãmerĩ añudutiya. Cõãmacũ mũã niipetira Cristomena niĩãrẽ añurõ niirecutiri tiĩãro.

Nocõrõrã jóaa.

[§] 5:13 Apetóre Jesurẽ padeorã Romarẽ “Babilonia” jĩyira.

PEDRO puarí jóaripũ

Åñuduticorigue

¹ Yũũ Simón Pedro Jesucristore padecotegu cãũyere wededutigu beserigu múãrê añudutia. Niipetira ãsã tiiróbiro padeoräre atipũrê jóaa. Marí Jesucristore padeorê añurê peti niia. Jesucristo marí Öpũ marírê netõnégũ diamacá tiigú niia. Teero tiigú, marírê sícãrĩbĩro cãũrê padeorí tiirĩgu niiwĩ. ² Múã Cõãmacũrê, teero biiri marí Öpũ Jesurê masĩrĩ, aterê sãibosãa: Cõãmacũ, cãũrê nemorõ añurê ticoya; cãũrê añurõ niirecutiri tiinemoña, jĩ sãã.

Jesurê padeorã biiro tiirõ booa

³ Cõãmacũ añugũ niijĩgũ, teero biiri diamacá tiigú niijĩgũ, marírê beserigu niiwĩ. Marírê cãũrê masĩrĩ tiirĩgu niiwĩ. Cãũrê masĩrĩrã, cãũ boorere tiimasĩã. Cãũ tutuaromena cãũ boorõ tiimasĩrere marírê ticorigu niiwĩ; teero biiri catirê petihere marírê ticorigu niiwĩ. ⁴ Cãũ diamacá tiigú niijĩgũ, marírê “añurê múãrê tiigúda” jĩrĩgu niiwĩ. Cãũ “añurê múãrê tiigúda” jĩrĩgu bayirõ wapapacãre niia. Teemena múã cãũ tiiróbiro niirecutimasĩãdacu; teero biiri atibãreco maquê múãrê ñañarõ wãari tiidugãre netõnenoãdacu. ⁵ Cõãmacũ múãrê teerê tiirĩ, múã Jesucristore padeojĩrã, múã tutuaro jeatuaro aterê tiinemoña: Basocã añurã niia. Basocã añurã, múã padeorere tuomasĩnemoña. ⁶ Teerê masĩrã, ñañarõ wãcũpacara, nucãjãña. Nucãrã, ñañarõ netõpacãra, wãcũtutuaya. Wãcũtutuara, Cõãmacũ boorere tiiyã. ⁷ Cãũ boorere tiirã, múã Jesurê padeorã sícãpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩñã. Cãmerĩ maĩrã, niipetirare maĩñã.

⁸ Múã tee niipetirere nemorõ tiinemoñara, yucũ ducamanirigu tiiróbiro niiricu; marí Öpũ Jesucristore padeorê “diamacãrã niia” jĩãdacu. ⁹ Sícãno tee niipetirere tihégupe capeari añurõ ññahégũ tiiróbiro niiqui. Cãũ tiatorũ ñañarê tiirĩguere Jesucristo acabõriguere wãcũriqui. ¹⁰ Yãa wedera, múã Cõãmacũ beserira niia. Teero tiirã, “marí tiirẽmena teerê eñoãda” jĩ bayirõ tiiyã. Múã teerê tiirã, bayirõ ñañarê tiirã wãaricu sãa. ¹¹ Teero biiri múã marírê netõnégũ marí Öpũ Jesucristo cãũ Öpũ niirucuropu sããwaadacu. Cõãmacũ múãrê sope pãõgũdaqui.

¹² Yũũ múãrê jóariguere naĩrõ wãcũrĩ tiigúda. Múã teerê masĩpacari, teerê “diamacá maquê niia” jĩpacari, yũũ múãrê wãcũrucujãrĩ tiigúda. ¹³ Yũũ catirõ jeatuaro yũũ múãrê jóariguere wãcũrĩ tiigúda. Yũũ teero tiirĩ, añuniã, yũũ wãcũrĩ. ¹⁴ Pëerogã dusacu yũũ diaadaro. Marí Öpũ Jesucristo teerê yũũre wedetoawi. ¹⁵ Niipetire yũũ jeatuaro múãrê añurõ wedea, yũũ diari siro, yũũ wederiguere wãcũrucujãrõ jĩgũ.

Pedro Jesucristo ãtãgũpũ wasorĩ ññarigue

¹⁶ Marí Öpũ Jesucristo tutuarere, teero biiri cãũ putuaatiadarecãrê ãsã múãrê wedewu. Teerê wedera, basocã wedeseãmare quetire wederiwu. Ñsã cãũ uputĩ macã niirere ññawũ. ¹⁷ Cõãmacũ Jesucristo Pacu cãũrê usenire eñowĩ. Cãũrê añurõ asibatere ticogũ wedeseri tuowũ: “Åni yũũ macã yũũ bayirõ maĩgũ niia. Cãũmena bayirõ useniã”, jĩiti. ¹⁸ Cãũ ãmuãsepu wedesediocori, ãsã basiro tuowũ. Ñsã Jesucristomena tiigũ ãtãgũpũ niiwũ, teero wãari.

¹⁹ Teerê ññarã, profetas jóariguere nemorõ padeoã. Múãcã cãũ jóariguere wãcũnũnuseya. Cãũ jóarigue natĩfãrõpu sããwõcorĩ bõere tiiróbiro niia. Tãe Jesucristo putuaatiripu, teerê wãcũnũnuseya. Nõcõãwã muãjeari bóemuãtiro tiiróbiro Jesucristo putuaatigu, marí masĩhẽre masĩrĩ tiigũdaqui. ²⁰ Ateperẽ añurõ tuomasĩña: Profetas jóariguere marí basiro wãcũrẽmena “biiro jĩdugaro tia” jĩmasĩricu. Espĩritu Santo tiãpuremena marí teerê tuomasĩã. ²¹ Profetas cãũ wãcũrẽmena dícu wederirira niiwã. Biirope wãayiro: Cãũ Cõãmacũyere wederi, Espĩritu Santo cãũ wãcũrẽpure jea, cãũ wedeadarere wãcũrĩ tiiyigu.

2

Jĩditoremena buerê (Jud 4-13)

¹ Tiatorũre sĩquẽrã Israelya põna macãrã “ãsã profetas niia” jĩditoyira. Cãũ teero tiirĩrobirora múã putõpu niirãcã teerora tiãdacua. Yayiõro, jĩditoremena diamacá tiiróbiro bueadacua. Teero tiirã, múã padeorere ññãõãdacua. Jesucristo cãũ ñañarê tiirê wapa dia, wapatĩrigupere booriadacua. Cãũ teero tiirĩ, Cõãmacũ wãcũña manirõ cãũrê ñañarõ tiigúdaqui. ² Pau cãũ ñañarê tiirere ññarã, teerora tiinũnuseadacua. Jesurê padeohẽrape cãũ teero tiirĩ ññarã. Jesuyê diamacá maquẽrê ññarõ wedeseadacua. ³ Teerê buerã niyeru

boorá niicua. Teero tiirá, múāyere néeādara, jīditoremena múārē bueadacua. Cúā teero tiiré wapa cúārē ñañarō tiádare niitoacu. Netōrícu. Tíatopu Cōāmacū “cúā ñañarō tiinōadacua” jītoarigu niíwí.

⁴ Cōāmacū too sugueropure ángelea niimirare, cúā ñañarē tiirí, cōāyigu. Cúārē wapa tiigú, naítīārōpu siatúcūyigu, tée cūū basocáre wapa tiádari bureco jearipu. ⁵ Teero biiri Noé niiritocārē, Cōāmacū tiibureco niirārē cōāyigu.* Noé Cōāmacūye añurere wederigure, teero biiri ápērā siete basocá dícu netōnéyigu. Ápērā basocá ñañarārē dúcōāyigu. ⁶ Teero biiri Cōāmacū Sodoma, Gomorra wāmecutire macārí siatúcūriira tiiróbiro cōāyigu. Teemacārīre basocámenarā sóecōāpetijāyigu. Nití mana dícu putuáyi. Teero tiigú, “too síro ñañarē tiirare teero wábocu súcā” jī wácūārō jīgū, teero tiyigu.† ⁷ Cōāmacū teero tiigú, Lot basocá añugārē netōnéyigu. Lot teemacārí macārā ñañanetōjōārā cúā ñañarē tiidúheri ññagū, páasutijōāyigu.

⁸ Cūū basocá añugú cúā watoapu niyigu. Cúā tiirere ññayigu, tuoyigu. Búrecoricōrō cúā ñañanetōjōārí ññagū, bóaneōremena wácūpatiyigu. ⁹ Teero tiigú, Cōāmacū cúārē padeorare ñañarō wáari, netōnémasíqui. Ñañarāpere ñañarō tiigúdu siatúcūriira tiiróbiro cōoqui, tée cūū basocáre wapa tiádari bureco jearipu. ¹⁰ Nemorō ñañarō tiigúdaqui ápēráména ñañarō ñeeaperare, teero biiri cūū dutirere netōncārārē.

Jīditoremena buerá cúā booró dícu tiidugácu. Cuiro manirō amúase macārā añurārē ñañarō jīcu. ¹¹ Ángeleape jīditoremena buerá nemorō tutuanetōncārā niipacara, Cōāmacūmena cúā tiiriguere wedesera, cúārē ñañarō jīricua.

¹² Jīditoremena buerāpe cúā tomasíñere ñañarō wedesecua. Wáicura tiiróbiro niicua: Wáicura wácūripacara, niirucucua; cúā ñee, síñnōādara bauáaya. Teero tiirá, cúācā wáicura tiiróbiro diaadacua. ¹³ Cúā ápērārē ñañarō netōrí tiicúa. Cúā teero tiiré wapa cúācā ñañarō netōādacua. Búrecopu cúā booró ñañarere tiusénicua. Ñañanetōjōārā, bobooro wáari tiinōrā niicua. Múāmena yaadui, múārē tiiditóri ñña, cúā wácūremena buijācu.

¹⁴ Numiārē ññarā, ñañarō wácūremena dícu ññacua. Cúā ññarécōrō ñañarē tiidugácu; ñañarere tiidúgaricua. Padeobayíherare wáicura yoorábiro wáari tiicúa. Cúā ññarécōrō boorá niijrā, boonemójacua. Cúā ñañarō tiinōādara niicua. ¹⁵ Cōāmacūye diamacú maquerē duurá, diamacú niihērepere nūncúa. Cúā Beor macū tiiróbiro tiicúa. Cūū Balaam wāmecutiyigu. Cūū niyeru maíyigu. Ñañarē tiiréména niyeru wapatádugayigu. ¹⁶ Cūū ñañarē tiigú wáari, cúūyago burra cúārē tutiyigo. Burra wedesemasíñegō niipaco, basocá wedesero tiiróbiro Balaamrē wedeseyigo. Coo teero wedesereména cūū mecūgúbiro tiirere duusāñuyigu.‡

¹⁷ Jīditorepira oco niiré coperi sibiario tiiróbiro niíya, basocáre tiápuhera. Ōme ñiitiámuaati, oco peahere tiiróbiro niíya, añurō basocáre tiihéra. Ñañarō tiinōādara niitoaya. Teero tiirá, naítīārōpu ditiadacua. ¹⁸ Cúā wedesere wapamaníā. Masířā tiiróbiro tiicúa; jīditoremena buecua. Biiro jīcu: “Marí noo booró marí tiitasáreno tiirí, aññiñā”, jīcu. Teero jīréména ápērārē ñañocúa. Ñañarere tiidúmiarirare ñañarere ugaripéari tiicúa súcā. ¹⁹ Cúā biiro jīcu: “Múā ápērā dutiréména niiria. Teero tiirá, múā booró tiyá”, jīcu. Teero jīpacara, cúā basiro ñañarē tiidúmasíricua. Niipetire marí ñañarē tiirere duumasíñerā, teerora teeména niirucujāadacu. ²⁰ Jīditorepira marí Ōpū Jesucristo maríre netōnégūrē masímiyia. Teero biiri atibúreco maquerē basocáre ñañarō tiirere netōnénomiyia. Netōnénorira niipacara, teerē tiinucájya súcā. Too síro teerē tiidúmasíricua sáa. Teero tiirá, too sugero niiriro nemorō ñañarā putuácu. ²¹ Cúā diamacú maquerē Cōāmacūyere masíriatā, nemorō aññunibojyu cúārē. Cōāmacú tiidutire añurere masípacara, too síro teerē duurí, ñañanemorō wáacu cúārē. ²² Cúā ñañarē tiinemópeora, basocá cúā wedesereno tiirá tiíya. Biiro wedesenoā: “Díayi usotiarí siro, cūū usotiariguerena yaaqui súcā. Teero biiri yese cusoari siro, putuawa, jūñípiropu cōāquí”.

3

Marí Ōpū putuatiadare

¹ Yūū maírā, múārē scapū jóatoawu. Ate puapūmena múārē bueriguere acabórjāārō jīgū jóaa, diamacú wácūārō jīgū. ² Too sugero macārāpu profetas aññurā cúā jóasugueriguere wácūña. Teero biiri marí Ōpū maríre netōnégū dutirere wácūña. Teerē úsā Jesucristo cúūyere wededutigu beserira múārē wedewu.

* 2:5 Génesis 6.1-7.24. † 2:6 Génesis 19.1-25. ‡ 2:16 Números 22.21-35.

³ Ateré masĩsugueya: Atibúreco petiádari suguero, basocá Cõamacũyere buijãadacua. Cũã ñañaré tiidugárere tiíadacua. ⁴ Biuro jĩĩadacua: “Cristo cũũ ‘atigũda’ jĩirigue ¿deero wáamĩto?” jĩĩadacua. Biuro jĩĩ buijãadacua: “Marĩ ñecãsũmuã diapetitoaya. Atibúreco tiinucãriro tiiróbiro teorora niirucujãã. Atiriqui”, jĩĩadacua. ⁵ Biuro wáariguepere wãcũdugaricua: Too sugueroꝑu Cõamacũ cũũ wedeseremena ãmuãse, atiditã bauári tiirĩgu niiwĩ. Oco watoa atiditaré bauári tiiyĩgu. Teero biiri ocoména atiditaré bucuári tiirĩgu niiwĩ. ⁶ Ocoménarã sũcã Cõamacũ atiditaré duari tiiyĩgu.* Cũũ teero tiiréména atiditã niimirigue petijõãyiro. ⁷ Cõamacũ wedeseremenarã atitó niirécã ãmuãseꝑu niiré, atiditã pecameména sóenoãdare niĩã. Cõamacũ cũũ basocãre wapa tiíadari bureco jeari, sóegũdaqui; tiiburecora ñañarã pecameꝑu cõãnoãdacua.

⁸ Yũũ maĩrã, ateré wãcũña: Marĩ tugueñarĩ, mil cũamarĩ yoanetõjõãã. Cõamacũpere mil cũamarĩ sicabureco tiiróbiro niicu. Sicabureco cũũrẽ teorora mil cũamarĩ tiiróbiro niicu. ⁹ Basocã siquẽrã marĩ Òpũ putuaatiadare “pea niicu” jĩĩ wãcũpacari, pearicu. Cũũ putuaatiadare suguero basocãre bóaneõrere ãñogũ tiiquĩ. Sicãrẽ pecameꝑu wáari booriqui. Niipetira cũã ñañaré wãcũpati, wasorĩ booquí. Teero tiigũ, atiriqui ména.

¹⁰ Marĩ Òpũ putuaatiadari bureco marĩ wãcũhẽritabe, jeaadacu. Sicũ yaarẽpigũ wãcũña manirõ jeagũ tiiróbiro jeaadacu. Tiiburecopure biuro wáaadacu: Bayirõ busuróména niipetire ãmuãse maquẽ petijõãadacu. Niipetire sóenoãdacu. Atiditã, teero biiri atiditã maquẽ jũũpetijõãadacu.

¹¹ “Niipetire petijõãadacu” jĩĩrere masĩ, ¿deerope tiíadari marĩ? Ñañaré tiiré duu, Cõamacũ boorẽpere ãñurõ tiíada. ¹² Teerora tiíada, marĩ Òpũ putuaatiadarere coterã. Máata putuaatiaro jĩĩrã, ãñurõ tiirucúada. Cũũ putuaatiadari bureco jeari, niipetire ãmuãse maquẽ jũũpetijõãadacu. Teero biiri atiditã maquẽ jũũ, sipipetiadacu. ¹³ Marĩpeja mama ãmuãse, mama dita cotea. Cõamacũ “mama ãmuãse, mama dita tiigũda” jĩĩtoayigu. Toopure niipetira Cõamacũ booré dicure tiíadacua.

¹⁴ Teero tiirã, yũũ maĩrã, teero wáaadarere múã coterã, niipetire múã põõtẽõrõ ãñurõ niirecutiya. Biuro tiirĩ, Jesucristo putuaatigu, múãrẽ ãñurã, ñañaré manirã, Cõamacũmema ãñurõ niirãrẽ buajeãgũdaqui. ¹⁵ Ateré wãcũña: Marĩ Òpũ marĩrẽ bóaneõ ññajĩgũ, basocã netõãrõ jĩĩgũ, cotequi ména. Marĩya wedegũ Pablo marĩ maĩgũcã teorora múãrẽ jóarigu niiwĩ. Cõamacũ cũũrẽ masĩrẽ ticoréména teero jóarigu niiwĩ. ¹⁶ Niipetire cũũ jóarepũrĩcõrõ teoréna jóarigu niiwĩ. Apeyẽ siquẽ cũũ jóarigue wisio niĩã. Masĩhẽrã, teero biiri padeotutúherã tee cũũ jóariguere wedewisiojãcua. Teerora tiicúa apeyẽ Cõamacũyere queti jóaripũꝑu jóarigucãrẽ. Teero tiirã, cũã basiro ñañarõ tiirĩ tiinóãdacua.

¹⁷ Yũũ maĩrã, cũã wedewisioeména wedeadarere múã masĩtoaa. Ñañarã cũã jĩĩditoreména wederére tuonanãserijãña, cũã tiiróbiro putuári jĩĩrã, múã padeotutúarere ditiri jĩĩrã. ¹⁸ Teero ditiri tiiróno tiirã, marĩ Òpũ Jesucristo marĩrẽ netõnégũpere masĩnemoña. “Cũũ marĩrẽ maĩ” jĩĩrere masĩrã, cũũrẽ nemorõ padeoyã. “Ãñunetõjõãĩ”, jĩĩrucujããda. Teerora jĩĩrucujãrõ booa. Nocõrõrã jóaa.

* 3:6 Génesis 7.11-24.

JUAN jóasugueripũ

Jesucristo catiré petihére ticogú

¹⁻² Yũũ múãrê Jesucristoye maquêrê, cãũ niirecutirere jóagu tiia. Biiro niia: Cãũ atibúreco tiádari suguero, cãũ Pacumena niitoarigu niiwĩ. Too síro atibúrecopure bauárigu niiwĩ. Cãũ Cõamacũ wãcũrêre wedegú niia; teero biiri marĩrê catiré petihére ticogú niia. Ësã cãũrê ññawũ; cãũ wedeseri tuowũ; cãũrê padeñawũ. Ësã basirora cãũrê ññawũ; cãũrê ãñurõ masĩwũ. Teero tiirã, ãsã cãũrê ññariguere múãrê wedea. ³ Ësã marĩ Pacu Cõamacũmena, teero biiri cãũ macũ Jesucristomena ãñurõ niirõbirora múãrê ãsãmene ãñurõ niiri boogã. Teero tiirã, ãsã ññariguere, ãsã tuoriguere múãrê wedea. ⁴ Ateré múãrê jóacũã, marĩ niipetira usenirere buaáda jĩrã.

Cõamacũ siãwócore tiirõbiro niigú

⁵ Jesucristo ãsarê wederiguere múãrê wedenetõneã. Cãũ biiro jĩwĩ: “Cõamacũ ãñugũ, siãwócore tiirõbiro niigú niia. Cãũpure ññarê, naĩtĩãre manĩã”, jĩwĩ. ⁶ Sĩcũ “yũũja Cõamacũmena ãñurõ niijãã” jĩboqui. Cãũ teero jĩpacu sũcã, ññarêre tiirucúqui; diamacũ maquêrê netõncãqui. Teero tiigũ, jĩdito, naĩtĩãrõpu niigũ tiirõbiro niiqui. ⁷ ãñurêre tiirucũgunopeja Cõamacũ niirõbiro siãwócorõpu niigũ tiirõbiro niia. Apêraména ãñurõ niiqui. Teero biiri Cõamacũ macũ Jesucristoye ñicã niipetire cãũ ññarê tiirêre cosecũ.

⁸ “Yũũja ññarêre tiirã” jĩgũno cãũ basiro jĩditõgu niiqui; cãũ wãcũrê diamacũ niiricu. ⁹ Cõamacũ diamacũ tiirucũgu niiqui; cãũ jĩrirobirora tiigũ niiqui. Teero tiigũ, sũcũ cãũ ññarê tiiriguere wedenetõrĩ, Cõamacũ acabõgudaqui. Niipetire cãũ ññarê tiirigue wapare ññarõ tũgeñanemoĩ tiiriqui. ¹⁰ “Yũũja ññarêre tiirã” jĩgũno Cõamacũ jĩriguere jĩditorigue tiirõbiro wãari tiiqui;* cãũ wedeserere tuodũgãhegu tiirõbiro niiqui.

2

Cristo cãũ Pacure marĩrê wedesebosaqui

¹ Múã yũũ põnabiro niirãrê teeré jóaa, ññarêre tiirjããrõ jĩgũ. Jesucristo diamacũ tiirucũgu niiqui. Teero tiigũ niijgũ, marĩ ññarê tiirĩ, cãũ Pacure marĩrê wedesebosaqui. ² Cãũ diariguemena marĩ ññarê tiirêre acabõre buamasĩã. Marĩ ññarê tiirê ñicure diabosaririgu niiwĩ; niipetira atibúreco macãrã ññarê tiirêcãrê diabosarigu niiwĩ.

³ Marĩ Cõamacũ dutirêre tiirã, “diamacũrã Cõamacũrê masĩtoaa” jĩmasĩã. ⁴ Sĩcũ cãũ dutirêre tiiripacu, “yũũ cãũrê masĩtoaa” jĩboqui. Teero jĩgũ jĩditõrepigu niiqui; cãũ wãcũrê diamacũ niiricu. ⁵ Cõamacũ dutirêre tiirucũgũno Cõamacũ boorõbirora cãũrê maĩmasĩqui. Teeména “diamacũrã Cõamacũmena niijãã” jĩmasĩqui. ⁶ “Yũũ cãũmena niijãã” jĩgũno Jesucristo tiirêcutiirõbirora tiinanãsearo.

Cãmerĩ maĩñã

⁷ Yũũ maĩrã, yũũ múãrê jóare apeyé mama dutiré mee niia; bũcu dutiré múã sicatorũ cuoríguera niia. Múã tee bũcu dutirêre tuotõajĩyu. ⁸ Teero niipacari, yũũ múãrê jóare mama dutiré tiirõbiro wãaa. Yũũ jóare diamacũ maquê niia. Jesucristo basirora teeré ãñowĩ; múãcã teeré ãñorã tiia. Múã ññarêre tiijrã, naĩtĩãrõpu niirira tiirõbiro niimiwũ. ãñurêpere tiijrã, bóerõpu niirã wãara tiia sãa.

⁹ Sĩcũ biiro jĩboqui: “Yũũ bóerõpu niigũ tiirõbiro niia”. Teero jĩpacu, Jesuré padeorãre ññatutiqui. Teero tiigũ, naĩtĩãrõpu niigũ tiirõbiro niijãqui ména. ¹⁰ Jesuré padeorãre maĩgũnõpeja bóerõpu niigũ tiirõbiro niiqui. Tee bóeremena ññarêre ññasuguemasiĩgũ, “tee ññarêre tiirã” jĩiqui. ¹¹ Jesuré padeorãre ññatutiguno naĩtĩãrõpu niigũ tiirõbiro niirecutiqui. Teero biiri naĩtĩãrõpu niigũ tiirõbiro tiirêcutiqui. Cãũ ññarê tiiré wapa capeari baunõhêgũ tiirõbiro niiqui. Teero tiigũ, ãñurêpere besemasĩriqui.

¹² Múã yũũ põnabiro niirãrê jóagu tiia. Cõamacũ Jesucristo diabosarigue wapa múã ññarê tiirêre acabõtoajĩyi.

¹³ Múã butoãre jóagu tiia. Cristo sicatorũ niirigure múã ãñurõ masĩcu.

Múã mamarãrê jóagu tiia. Satanãrê múã netõncãrira niiwũ.

¹⁴ Múã yũũ põnabiro niirãrê jóaawũ. Marĩ Pacure múã masĩtoacu.

Múã butoãre jóaawũ. Sicatorũ niirigure múã masĩtoacu.

* 1:10 Proverbios 20.9.

Múã mamarārē jóaawū. Múã padeotutúa niicu; Cõamacū wedeserere múã wácūrucucu; wātīārē dutigāre múã netõnucārira niiwū.

¹⁵ Atibúreco macārā ñañarē tiurucūrenorē, teero biiri atibúrecomū niirere mañrjãña. Sīcū atibúreco macārā tiiróbiro tiigúno Cõamacūpere mañriqui. ¹⁶ Atibúreco macārā tiirē biiro niia: Noo booró tiidugāre, bayiró ugaripéare, “ãpērã nemoró niigú niia yuuja” jīrē niia. Tee Cõamacūye mee niia. Tee niipitire atibúreco macārā tiirépe niia. ¹⁷ Atibúreco, atibúreco macārā ñañarē tiidugāre petijõãadacu. Cõamacū boorere tiigúnopēja niirucujãgūdaqui.

Jesuyé queti jīditore mee niia

¹⁸ Múã yuu pñabiro niirã, niiture burecori jeatoacu. Atibúreco petiádari suguero, sīcū Cristore ññatutinetõjõãgū atigudaqui. Múã teerē tuotóarira niiwū. Atitóre pau Cristore ññatutira jeatoawa. Teero tiirã, “niiture burecori jeatoaa” jīmasiã. ¹⁹ Cristore ññatutira marī menamacārãrã niimirira niipacara, marīrē cõãjãwã. Cúã marī menamacārã peti mee niiwã. Marī menamacārã peti niirãjã, marīmenarã niibocua ména. “Marīrē cõãjãwã” jīrã, ateré masiã: Cúã niipetira marī menamacārã mee niiwã.

²⁰ Cristo múãrē Espírítu Santore ticorigū niiwī. Teero tiirã, múã niipetira diamacú maquērē masiñoacu. ²¹ Múã diamacú maquērē masiñatã, múãrē jóaribocu. Múã Jesucristoyere diamacú masiñu. Teero tiigú, múãrē jóaa. Múã ateré masiñoacu: Cūyē queti jīditore mee niia. ²² Jīditorepira biiro jīcua: “Cõamacū beserigu Jesús mee niif”, jīcua. Teero jīrã Cristore ññatutira niifia. Cúã marī Pacū Cõamacūrē, cūã macū Jesucristomenarã sūnacúa. ²³ Cūã macūrē sūnarãno marī Pacūmena niiricua. “Jesús Cõamacū macū niif” jīrãnopeja marī Pacūmena niicua.

²⁴ Teero tiirã, múã sīcatõ tuoriguere wácūrucujãña. Múã sīcatõ tuoriguere wácūrucura, Cõamacū macūmena niirucujãadacu; cūã Pacūmenacārē niirucujãadacu. ²⁵ Cūã marīrē jīrirobirora tiigūdaqui: Marīrē catiré petihére ticogūdaqui.

²⁶ Múãrē jīditodugaraye quetire jóaa, múãrē ãñurõ masiãrõ jīgū. ²⁷ Espírítu Santo Jesucristo ticorigū múãpure niiqui. Teero tiirã, ãpī múãrē “nemoró bueguda” jīgūrē boorijãña. Espírítu Santo múãrē niipitirere buequi. Cūã jīditore manirõ diamacú maquērē buequi. Cūã bueróbirora Jesucristomena niijãña.

²⁸ Mecūtīgãcārē múã yuu pñabiro niirã, cūãmena niirucujãña. Marī teero tiirã, cūã putaaatiri, boboricu. “Marī Cõamacū boorere tiirã niia”, jīmasiãdacu. ²⁹ Múã cūã diamacú tiurucūre masiñoa. Teero tiirã, “niipetira diamacú tiirãno Cõamacū pñonarã niifia” jīrere masiñoã.

3

Cõamacū pña tiirécutire

¹ Cõamacū marī Pacū marīrē bayiró mañrere wácūñate múã. Marīrē bayiró maigú, “yuu pña niifia” jīiqui. Teerora niia marī. Atibúreco macārã Cõamacūrē masiñrjãrã, marī cūãrē padeorã tiirécutirere tuomasñricua. ² Yuu mañrã, mecūtīgã marī Cõamacū pña niia. Too síropū marīrē wáaadarere ãñurõ masiña maniã ména. Ate dícare masiã: Jesucristo putaaatiri, cūã baurere ññãadacu. Cūãrē ññãrã, cūã tiiróbiro wáaadacu. ³ Cūãrē ññãrē maniã. Maricã cūã tiiróbiro “ãñurã wáaadacu” jīrere wácūã. Teero tiirã, ññãrere tiirjãrõ booa.

⁴ Ññãrē tiirē Cõamacū dutirere netõnucäre niia. Teero tiigú, ññãrere tiurucúgūno Cõamacū dutirere netõnucãgū niiqui. ⁵ Múã masiñoa: Jesucristo marī ññãrē tiirere cõãgū atirigu niiwī. Cūãpure péerogã ññãrē maniã. ⁶ Cūãmena niigúno ññãrē tiirécutiriqui. Ññãrere tiirécutigunope Cristore padeoriqui; cūãrēna masiñhẽgū niiqui. ⁷ Múã yuu pñabiro niirã, múãrē ãpī jīditorejããrõ. ãñurõ tiurucúgūno Jesús tiiróbiro ãñurõ tiigú niif. ⁸ Sīcatõpura wātīārē dutigú ññãrē timúãatirigu niiqui. Teero tiigú, ññãrē tiirécutigūno cūãyagu niiqui. Cõamacū macū wātīārē dutigú tiirere cõãgū atirigu niiwī.

⁹ Cõamacū cūã pñonarē cūã tiiróbiro niirecutiri tiirigu niiwī. Teero tiirã, Cõamacū pña ññãrere tiurucúricua. ¹⁰ “¿Noãpé niif Cõamacū pña?” teero biiri “¿noãpé niif wātīārē dutigú pña?” jī masiñdugara, ateré masiña: “Ññãrē tiirécutira, ãpērãrē mañhẽrãno Cõamacū pña mee niifia”, jīnucu.

Cãmerĩ mañrē

¹¹ “Cãmerĩ mañrõ booa” jīrē queti múã sīcatõ tuorigu niia. ¹² Cañ tiiróbiro niirijããda. Cūã wātīārē dutigú menamacū niijgū, cūã bai Abel wãmecutigure siãjãyigu. ¿Deero tiigú cūãrē siãyiri? Cañ tiirécutire ññãrē niifiro; cūã bai tiirécutirepe ãñurē niifiro.

¹³ Yãa wedera, teerē wácūrã, atibúreco macārã múãrē ññatutiri ññãrã. “¿deero tiirã yuure ññatutii?” jī wácūrijãña. ¹⁴ Marī Jesuré padeorãre mañrãrã, ateré masiã: Cõamacū marī pecamepū wáaborirare catiré petihére cõorĩ tiirigu niiwī. Jesuré padeorãre mañhẽgūno catiré

petihére cuoríqui. ¹⁵ Jesuré padeoráre ññatutiguno basocáre sīāgú tiiróbiro niiqui. Múā masītoaa: Basocáre sīāgúno catiré petihére cuoríqui. ¹⁶ Ateména cámerí maíre masīā: Jesús marírē diabosarigu niiwī. Teero tiirá, maricā Jesuré padeoráre “diabosaguda” jī wācūrō booa. ¹⁷ Pee apeyé cuogúno sīcū Jesuré padeogúre bóaneogū niirī ññapacu, cūūrē tiápuridojāboqui. Cūū teero tiiripacu, ¿deero tiigú “Cōāmacūrē maīā” jībogari? ¹⁸ Múā yuu pōnabiro niirā, marī wedeseremena dícu “cūārē maīā” jīrijārō booa. Marī tiápurenape cūārē maíre diamacūrā tiēñorō booa.

Cōāmacūrē padeorā cuiro manirō niimasīā

¹⁹⁻²⁰ Apetó sīcū marī menamacū biiro wācūqui: “Yuu ñañanetōjōāgū niiga” jī wācūpacu, cūū āpērārē maíre wapa Cōāmacūmenape cuiro manirō niiqui. Marī cūū pōna niā. Cūū maríye maquērē masīpetijāqui. Cūū marī ñañarē tiiriguere acabóqui. ²¹⁻²² Marī yeeripūnapu “āpērāména āñurō niā” jī tagueñarā, cuiro manirō Cōāmacūrē sāimasīā. Cūū dutirére, cūū boorére tiirī, Cōāmacū niipetire marī sācūre ticogudaqui. ²³ Cūū dutiré ate niā: Cūū máre Jesucristore padeoáda. Teero biiri cūū dutirobirora cámerí maíāda. ²⁴ Niipetira cūū dutirére tiirāno cūūmena niicua; cūūcā cūūmena niiqui. Marírē Espírítu Santore ticorigu niiwī. Teero tiirá, Cōāmacū marímena niirére masīā.

4

Cōāmacūye wederáre ññabesedutire

¹ Yāa wedera, niipetira Cōāmacūyere wederí basoca wederére padeorjāña. Cūā wederére “¿diamacūrā Cōāmacūye niimīto?” jī tuousugéya. Pau basocá “ūsā Cōāmacūyere wederā niā” jīidito buecāmesāya. ² Ateména diamacū Cōāmacūyere wederáre ññabesemasīādadu: “Jesu-cristo basocúra atiygu” jīgúno diamacūrā Cōāmacūyere wedequi. ³ Teeré wedehugno diamacū Cōāmacūyere wederiqui. Cūūrā Cristore ññatinetōjōāgūyere wedequi. Múā Cristore ññatinetōjōāgū atiadarere tuotóajīyu. Cūū basocá watoapu niitoaqui.

⁴ Múā yuu pōnabiro niirā, múā Cōāmacū pōnarā niā. Cōāmacū múārē tutuarere ticoqui. Atibáreco macārārē tutuare ticogúpeja Cōāmacūbiro tutuariqui. Teero tiirá, atibáreco macārā múārē cūā jīiditore padeorí tiimasīricua. ⁵ Jīiditoreména buerápe atibáreco macārā niīya. Teero tiirá, atibáreco maquē dícuere bueeya. Atibáreco macārā cūā buerére tuonunúsecua. ⁶ Marípeja Cōāmacū pōnarā niā. Cōāmacūrē masīgúno marírē tuonunúsequi. Cōāmacūrē masihégúnopeja marírē tuonunúseriqui. Marī teeré tuomasīrā, “diamacūrā Cōāmacūye niā” o “jīiditore niā” jī besemasīādadu.

Cōāmacū basocáre maīqui

⁷⁻⁸ Yuu maírā, Cōāmacū basocáre maīquí. Teero tiirá, maricā cámerí maíāda. Cámerí maírāno Cōāmacū pōnarā niicua. Cūā Cōāmacūrē masīcua. Cámerí maíhērānopeja Cōāmacūrē masīricua. ⁹ Cōāmacū marírē maíre ateména ēñorigu niiwī: Cōāmacū cūū macū sīcū niigúrē atibárecopure ticodiocorigu niiwī. Marírē catiré petihére cuoáro jīgū, cūūrē diabosaduti-rigu niiwī. ¹⁰ Marī Cōāmacūrē maírírira niiwū. Cūūpe marírē maígú, marī ñañarē tiirére acabódugarigu niiwī. Teero tiigú, cūū macūrē ticodiocorigu niiwī, diabosaaro jīgū. Cūū marírē biiro tiibosarigú maíre peti niicu.

¹¹ Yuu maírā, Cōāmacū teero tiirigu niijīgū, marírē bayiró maīquí. Teero tiirá, maricārē cámerí maírō booa. ¹² Sīcū basocá Cōāmacūrē ññarigu maniqui. Marī cámerí maírī, cūū marímena niiqui; cūū booróbirora cūūrē maímasīā. ¹³ Cōāmacū marírē Espírítu Santore ticorigu niiwī. Teero tiirá, Cōāmacū marímena niirére masīā; teero biiri marī cūūmenarā niirécārē masīā. ¹⁴ Ūsā basirora Cōāmacū macūrē ññawū. Ateré wedea: Cōāmacū cūūrē atibáreco macārā ññarārē netōnédutigu ticodiocorigu niiwī. ¹⁵ “Jesús Cōāmacū macū niī” jīgúnorē Cōāmacū cūūmena niiqui; cūūcā Cōāmacūmenarā niiqui.

¹⁶ Cōāmacū marírē maíre masīā. “Cūū marírē maíre diamacū maquē niā” jīirére padeoá. Cōāmacū basocáre maīquí. Cámerí maírucúgūno Cōāmacūmena niiqui; Cōāmacūcā cūūmena niiqui. ¹⁷ Marī Cōāmacū booróbirora cūūrē maímasīā. Jesucristo atibárecopu niigū, cūū Pacure maíwī. Cūū maíróbirora maricā Cōāmacūrē maímasīā. Teero tiirá, Cōāmacū basocáre wapa tiádari búreco jeari, cūūrē cuiricu. ¹⁸ Cōāmacūrē maígúno cūūrē cuiriqui. Cōāmacū booróbirora cūūrē maígú, cuiro manirō niiqui. Cuire cuogúno “yuu ññarō tiibóqui” jī wācūqui; Cōāmacū booróbirora cūūrē maíríqui.

¹⁹ Cōāmacū marírē maísugúerigu niiwī. Teero tiirá, marī cámerí maíā. ²⁰ Sīcū “Cōāmacūrē maíā” jīpacu, Jesuré padeoráre ññatutigu, jīiditorepigu niiqui. Basocá cūū ññarácārē maíhégū, nemorō Cōāmacū bauhégupereja maímasīricui. ²¹ Cōāmacūrē maígúno Jesuré padeorácārē maírō booa. Teeré Cōāmacū marírē tiidutírigu niiwī.

5

Atibúreco maquẽ ñañarére cãmotãmasĩre

¹ “Jesús Cõamacũ beserigu Cristo niĩ” jĩ padeorãno Cõamacũ põnarã niicua. Æpẽrãrẽ maĩrãno cãã põnacãrẽ maĩcũa. ² Marĩ Cõamacũrẽ maĩ, cãũ dutirẽre tiĩrã, “cãũ põnacãrẽ maĩã” jĩmasĩãdacu. ³ Cõamacũrẽ maĩrãno cãũ dutirẽre tiĩya. Cãũ dutirẽ wisiõria. ⁴ Marĩ Cõamacũ põna atibúreco maquẽ ñañarére tiĩria. Jesucristore padeorẽmena ãñurẽre tiĩnoã. ⁵ Marĩ Jesurẽ “cãũ Cõamacũ macũ niĩ” jĩ padeoã. Teemẽna dícu atibúreco maquẽ ñañarére cãmotãmasĩcu.

Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ

⁶ Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ. Cãũ atibúreco niĩrĩ, Juan cãũrẽ wãmeõtiwi. Cãũrẽ wãmeõtigu, ocomẽna wãmeõtiwi. Too síro cãũ curusapu diajõãwĩ. Biiro tiĩrẽmena “уцу Cõamacũ macũ niĩã” jĩĩrẽre ãñowĩ. Cãũrẽ wãmeõtiriguemena dícu ãñoriwi. Cãũ diariguenemacãrẽ ãñowĩ. Espĩritu Santo “Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ” jĩĩrẽre marĩrẽ ãñoquí. Cãũrã diamacũ maquẽrẽ wedegũ niĩ. ⁷ Atequetirẽ cãã basirora ãñoõya. Cãã itĩãrã ãmuãsepu niĩya: Pacu, macũ, teero biiri Espĩritu Santo. Cãã itĩãrãpu niipacara, sícũrã niĩ. ⁸ Atibúreco Espĩritu Santo wederẽmena “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩĩrẽre masĩnoã. Teero biiri Jesús cãũ Cõamacũ macũ niĩrẽre cãũ wãmeõtinoriguemena, cãũ diariguemena ãñorigu niĩwĩ. ⁹ Basocã cãã itĩariguerẽ wedericãrẽ, marĩ padeoã. Cõamacũ basocã wederẽ nemorõ diamacũ wedei. Cãũrã cãũ macũ niirecatirere wederigu niĩwĩ. ¹⁰ Cõamacũ macũrẽ padeogũno Cõamacũ wederẽre padeoquí. Cõamacũ wederẽre padeohẽguno cãũ jĩiriguere jĩiditorigue tiĩrõbiro wãari tiĩquí; cãũ Cõamacũ cãũ macũ niirecatirere wederẽre padeoriquí. ¹¹ Cõamacũ aterẽ wedequi: Cãũ marĩrẽ catirẽ petihẽre ticorigu niĩwĩ. Tee catirẽ petihẽre cãũ macũpũre niicu. ¹² Cõamacũ macũmena niĩgũno catirẽ petihẽre cuoquí; cãũ macũmena niĩhẽgãno catirẽ petihẽre cuoriquí.

Wedeyaponorigue

¹³ Múã Cõamacũ macãrẽ padeorãre atipũrẽ jóaa, múã “catirẽ petihẽre cuoã” jĩ masĩãrõ jĩgũ.

¹⁴ Marĩ masĩtoaa: Cõamacũ boorõno sãĩrĩ, marĩ sãĩrẽre tuoquí. Teerẽ masĩã, cãũrẽ cuiro manirõ sãĩmasĩã. ¹⁵ “Cõamacũ marĩ sãĩrẽre tuoquí” jĩmasĩrõbirora “cãũ marĩ sãĩariguenãrẽ ticotoai” jĩmasĩnoã.

¹⁶ Apetõ tiĩgũ, Jesurẽ padeogũno ñañarẽ tiĩrĩ, sícũno itĩaboquí. Cãũ ñañarẽ tiĩrẽ acabõmasĩreno niĩrĩ, Cõamacũrẽ sãĩbosãaro. Sãĩbosãri, tee ñañarẽ tiĩrẽ acabõmasĩreno niĩrĩ, Cõamacũ cãũrẽ catirẽ petihẽre ticogudaquí. Apeyẽ ñañarõ tiĩrẽ acabõnoña manirẽ niicu. Teerẽ “sãĩbosãya” jĩĩna maniã. ¹⁷ Niipetire ñañarẽ tiĩrẽ Cõamacũrẽ netõnucãre niipacari, apeyẽ ñañarẽ tiĩrẽ acabõmasĩreno niicu.

¹⁸ Marĩ aterẽ masĩtoaa: Cõamacũ põna ñañarẽ tiĩrẽcutiricua. Jesús cããrẽ cotequí. Teero tiĩgũ, wãtĩãrẽ dutigũ cãã padeorẽre ñañomasĩriquí. ¹⁹ “Marĩ Cõamacũ põna niĩã” jĩĩrẽre masĩã. Atecãrẽ masĩã: Wãtĩãrẽ dutigũ niipetira atibúreco macãrãrẽ dutiqui. ²⁰ Apeyẽcãrẽ masĩã: Cõamacũ macũ atirigu niĩwĩ; marĩrẽ tuomasĩrere ticorigu niĩwĩ. Teemẽna Cõamacũ diamacũ niĩgũrẽ masĩã. Cõamacũmenarã niĩã. Teero biiri cãũ macũ Jesucristomenacãrẽ niĩã. Jesucristo Cõamacũ diamacũ macũ niĩgũ niĩquí. Cãũrã niĩquí sũcã catirẽ petihẽre ticogũ.

²¹ Múã уцу põnabiro niĩrã, “cõãpõnarẽ basocã weerirare padeobõcu” jĩrã, Jesurẽ wãcũrucujãña.

Nocõrõrã niĩã.

JUAN puarĩ jóaripũ

Cãmerĩ maĩdutĩre

¹ Yũũ mũũ Cõãmacũ beserigore, teero biiri mũũ põnarẽ añudutia. Yũũ butoá dutirá* menamacũ múãrẽ niirõrã maĩa. Yũũ dícu múãrẽ maĩgũ tiirĩa; niipetira diamacũ maquẽrẽ masĩrã múãrẽ maĩya. ² Diamacũ maquẽrẽ cõoa marĩ. Tee marĩmena niirucujãadacu.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri cũũ macũ Jesucristo marĩ Opũ múãrẽ añurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecutiri tiĩáro. Cũũ teerẽ tiiri, diamacũ maquẽrẽ masĩ, câmerĩ maĩãdacu.

⁴ Siqũerã mũũ põnarẽ buajeáwu. Cũãrẽ Cõãmacũ marĩrẽ dutirobirora diamacũ niirecutiri ññawũ. Teerẽ ññagũ, bayiró useniwũ. ⁵ Mecütigã mũũrẽ ateré bayiró jĩgũda: Marĩ câmerĩ maĩrõ booa. Tee mama dutiré mee niĩa; máatapũra marĩ padeonũcãrãrẽ dutiré cũũrigue niĩa. ⁶ Marĩ câmerĩ maĩrã, Cõãmacũ dutirẽre tiirã tiia. Cũũ marĩrẽ câmerĩ maĩdutĩyigu. Ate múã tuotóarepu niĩa.

Jĩditorepira maquẽrẽ wederigue

⁷ Atibúrecopũre pau jĩditorepira wáanetõya. Cãã “Jesucristo basocã marĩ tiirõbiri õpũcutigu bauárigu niĩwĩ” jĩrẽre padeorĩa. Cããno jĩditorepira, Cristore ññatutira niĩya. ⁸ Añurõ tuomasĩña, Cõãmacũ múãrẽ ticoadarere “tiidióbocu” jĩrã, Cõãmacũ niipetire múãrẽ ticoadarere añurõmena ñeeãda jĩrã.

⁹ Cristo buerẽre cũũ basiro cũũ wãcũrẽmena “nemosãñurõ buegũda” jĩgũno Cõãmacũrẽ cõorĩqui. Cristo buerẽre tiirucũgũpeja Cõãmacũrẽ, teero biiri cũũ macãrẽ cõoquí. ¹⁰ Apetó tiigũ, sicũ múã patopũ jeagũ Cristo buerẽre wederiboqui. Cũũnorẽ múãye wiseripu ñeerijãña. Añudutirijãña. ¹¹ Múã cũũrẽ añudutira, cũũ ññaãrõ buerẽre niisotoapeara niĩãdacu.

Wedeyaponorigue

¹² Yũũ pee peti jĩĩdũgare cõomĩã, cõogũpeja. Atipũpũre teerẽ jóaria. Máata marĩ ññaãdacu, Cõãmacũ boorĩ. Toopũ câmerĩ wedeapũadacu. Marĩ teero tiirã, añurõ useniãdacu.

¹³ Mũũ bayio põna mũũrẽ añudutiyã. Coocã Cõãmacũ beserigo niiyõ. Nocõrõrã jóaa.

* 1:1 Ññaña “butoá dutirá” glosariopure.

JUAN ĩtĩarĩ jóaripũ

Gayo añurõ tiirĩgue

¹ Gayo yuu bayirõ maĩgũ, yuu mũũrẽ añudutia. Yuu butoá dutirá menamacũ mũũrẽ niirõrã maĩã.

² Yuu mũũrẽ Cõamacũrẽ sãiboságu tiia, niipetire mũũrẽ añurõ wáaaro jĩĩgũ. Mũũ Cõamacũmena añurõ yeeripũnacutĩrobirora mũũrẽ ñañaré, diaré wáari tiirĩjããrõ. ³ Yuu bayirõ useniã. Sĩquẽrã Jesuré padeorã mũũye quetire wedejeawa. Mũũ diamacũ maquẽrẽ padeorucũayiro. Mũũ añurõ Cõamacũ boorere tiigũ tiiáyiro. ⁴ Yuu buerira diamacũ maquẽrẽ tiirĩ tũogũ, useniã. Deero tii apeyemẽna useninemoria.

⁵ Mũũ Jesuré padeorãre añurõ tiigũ tiiáyiro. Āpẽrã Jesuré padeorã jearácãrẽ mũũ ñĩamasĩhẽrã niipacari, teorora tiiáyiro. ⁶ Cũã usã neãrõpũ mũũ cãmerĩ maĩrẽcutirere wedeeya. Mũũ pũtopũ jearãre teero tiĩapurucujãña Cõamacũ boorõbirora. ⁷ Cũã Jesuyé quetire wedenũcãwara niĩya. Jesuré padeohẽra tiĩapurere ñeeririra niĩwã. ⁸ Teero tiirã, cũã tiirõbĩro tiirãre marĩrẽ tiĩapuro booa. Marĩ teero tiirã, diamacũ maquẽrẽ wederãre tiĩapura niĩã.

Diótrefes ñañarõ tiirĩgue

⁹ Yuu too macãrã Jesuré padeorãre sicapũ jóawũ. Diótrefes niipetirare dutigũ niidũgagu usã dutirere booriayigu. ¹⁰ Teero tiigũ, yuu mũã pũtopũ wáagu, cũũrẽ mũã ñĩacoropũ wedegũda cũũ usãrẽ wedepatirere, usãrẽ jĩĩditorere. Apeyeré tiĩáyigu: Jesuré padeorã toopũ jeari, cũãrẽ ñeeriyayigu. Cũãrẽ añurõ ñeedugara tiirĩ ñĩagũ, ñeedutihegu, cõãwionecojãrucuayigu.

¹¹ Yuu bayirõ maĩgũ, ñañaré tiirere ñĩacũrĩjãña; añurõ tiirẽpere ñĩacũña. Añurõ tiirãno Cõamacũ põna niĩya; ñañaré tiirãno Cõamacũrẽ masĩricua.

Demetrio añurõ tiirĩgue

¹² Niipetira Demetrio añurõ wedeseya. Cõamacũ boorõbirora diamacũ tiiáyigu. Usãcã cũũrẽ teorora jĩĩ wedesea. Mũũ masĩcu: Usã diamacũ maquẽrẽ wedesea.

Wedeyaponorigue

¹³ Yuu pee peti jĩĩdũgare cuomiã, cuogũpeja. Atipũpũre teeré jóaria. ¹⁴ Máata marĩ ñĩãadacu, Cõamacũ boorĩ. Toopũ cãmerĩ wedeapudacu.

¹⁵ Añurõ niirecutire wáaaro mũũrẽ. Usã menamacãrã mũũrẽ añudutiya. Marĩ menamacãrã toopũ niirãcõrõ añũãrõ.

Nocõrõrã niĩã.

JUDAS jóaripũ

Ññuduticorigue

¹Yũũ Judas Jesucristore padecotegu, Santiago bai múãrê ãññudutia. Múã marĩ Pacu Cõãmacũ beserira, cũũ maĩrã niiã. Jesucristo múãrê cotequi.

²Cõãmacũ múãrê bóaneõ ññanemoãrõ; ãññurõ ññirecutiri tiinemóãrõ; cãmerĩ maĩrĩ tiinemóãrõ.

Jĩĩditoremena buerá tiirêcutirigue (2Pe 2.1-7)

³Yũũ maĩrã, Cõãmacũ yũũre, teero biiri múãrê netõnérigu niiwĩ. Marĩ netõnére maquêrê múãrê bayiró wededugagu, jóagudu tiimiãwũ. Jóaria ména. Apeyé maquê jóaro niirõ tita. Jesuré padeoré maquêrê wedewisiora múã putopu jeayira. Teero tiigú, jóaa. Cõãmacũ marĩ padeoré maquêrê marĩ Jesuré padeoráre cũũrigu niiwĩ. Cũũ cũũrigue wasoricu. Teero tiirã, tutuaremena padeoró booa. ⁴Múã ññamasĩripacari, jĩĩditoremena buerá múãmena neãñucãyira. Cúã ate tiiróbiro jĩĩcua: “Cõãmacũ marĩ cũũrê padeoráre ãññurõ tiijĩgũ, marĩrê ññañarõ netõrĩ tiiriquĩ”, jĩĩcua. Teero tiirã, cúã ññañarê tiirére duurícu. Jesucristo marĩ Ópũ sicũ ññigãrê booricua. Cõãmacũ tíatopu “cúãno pecamepu wáaadacua” jĩĩtoayigu.

⁵Teero tiigú, yũũ múã masĩpetiriguere wãcũrĩ tiidugága sũcã. Ateré wãcũsugueya: Marĩ Ópũ ññipetira Israelya põna macãrãrê Egiptopu wionécocoyigu. Too síro cũũrê padeohérare diari tiiyigu. ⁶Ángeleare wáarigucãrê wãcũña: Cúã ãññuãsepu tutuare, dutirére cuopacára, teeré duu, cúã booró tiirã wáyira. Cõãmacũ cũũrê cõmedári cúã jóãmasĩhèredarimena siatúcũdituyigu sãa. Naĩtĩãrõpu niicua, téé Cõãmacũ cũũrê wapa tiádari buresco jearipu. ⁷Ángelea ññañarõ ññeaperirobiro Sodoma macãrã, Gomorra macãrã, teemacãrĩ wesari macãrãcã teerora tiiyira. Ëmũã dícu numiãmena tiirénorê tiiyira. Cõãmacũ teemacãrĩrê sóecõãyigu sãa. “Ññipetira ññañarã cúã tiiróbirora pecame petihérimepu ññañarõ tiinõãdacua” jĩĩrere masĩsuguedutigu, cúãrê teero tiirigu niiwĩ.

⁸Múãrê jĩĩditoremena buerá teerora tiicúa: Cúã booró wãcũãmajãcu. Cúã wãcũrõbirora tii, cúã basiro cũãye õpũũrĩrê ññañocúa; Cõãmacũ dutirére booricua; ãññyati macãrã ãññurãrê ññañarõ jĩĩcua. ⁹Míguel ángeleare dutigú Satanãmena cãmerĩ jĩĩrĩ, ate wáyiro: Cúãcõrõ Moiséniyũya õpũũrê boomíyira. Miguel basiro Satanárê ññañarõ jĩĩriyigu. “Mũũ Cõãmacũrê netõñucãgũ peti niiã”, jĩĩriyigu. Biirope jĩĩyigu: “Yũũ Ópũ mũũrê mũũ ññañarê tiirére wedearo”, jĩĩyigu. ¹⁰Múãrê jĩĩditoremena buerãpeja ãññurõ tuomasĩripacara, ññañarõ wedesecua. Apeyé cúã boorére tiicúa. Wáicuracã teerora tiicúa. Tuomasĩhèrãrã cúã tiirémene cúã yeeripũnarĩrê ññañorĩ tiádacua.

¹¹Bóaneõrã niĩyia cúã. Caĩn* tiiróbiro ññañarê tiicúa. Balaam† tiiróbiro noo booró tiádacua niyeru maĩrã. Coré‡ tiiróbiro Cõãmacũrê netõñucãrã diajõããdacua. ¹²Múã Jesucristore padeorã neã, yaaritabe, cúã múãrê bayiró bobooro wári tiicúa. Cuiro manirõ cúã booró yaa, yapijãcu. “¿Yaaré ññipetirare jeatuai?” jĩĩ wãcũricua. Cúã õme oco maniré, wĩno néewanore tiiróbiro niicua; basocãre tiãpuricua. Ducacutirito, cúã ducamanire yucu tiiróbiro niicua. Nucõrímena wããrigue yucu tiiróbiro niicua. ¹³Cúã bobooro tiirêcutire sobo jĩĩrĩpirere ocoturĩ día wesa páaputucore tiiróbiro niicua. Ññocõã noo booró wáa, ditirãbiro niicua. Cõãmacũ cũũrê naĩtĩãrõpu cúã niirucudaropu “wáadutiguda” jĩĩtoarigu niiwĩ méé.

¹⁴Enoc jĩĩditoremena buerãre wáaadarere wedeyigu. Cũũ profeta niiwĩ. Cũũ Adán pãrãmi niĩñunusegu niyigu; seis põnarĩ siro macũ niyigu. Cũũ biiro wederigu niiwĩ: “Marĩ Ópũ pau ángeleamena atigudaqui. ¹⁵Cũũ ññipetira basocã tiiriguere besegudaqui. Ññañarã ññipetire cúã ññañarê tiiriguere, cúã cũũrê ññañarõ jĩĩriguere besegudaqui. Cúã ññañarê tiiriguere wapa cúãrê pecamepu cõãgũdaqui”, jĩĩ wedesugueyigu Enoc. ¹⁶Múãrê jĩĩditoremena buerã ññipetire ãpèrã tiirére ññañarõ wedesecua; wedepatirepira niicua. Cúã tusaré dícuere tiidugácia. Cúã tiirére bayiró busurómena wedetusacua. Cúãrê tiãpumasĩrãrê jĩĩditoremena usenipeocua, cúãyere cuodugára.

Jesuré padeoráre wederigue

* 1:11 Génesis 4.1-16. † 1:11 Números 22.1-35; Apocalipsis 2.14. ‡ 1:11 Números 16.1-35.

¹⁷ Y_{uu} maĩrã, múãpeja marĩ Òpũ Jesucristo cãũyere wededutigu beserira wedesũgueriguere wãcũña. ¹⁸ Múãrẽ ateré wedecowa: “Atibáreco petiádari suguero maquẽ burecoripure Cõãmacũyere buijããdacua. Cúã booró dícu tiidugára, ñañaré tiiré tiiãmajããdacua”, jĩcowa. ¹⁹ Cúãrã Jesuré padeoráre batari tiicúa. Cúã booró tiicúa. Espiritu Santore cõorícua.

²⁰ Y_{uu} maĩrã, múãpeja Jesuré nemorõ padeó, wãcũtutuarucujãña. Múã padeoré diamacú niiré niã. Cõãmacũrẽ sãĩrã, Espiritu Santo masĩré ticorẽmena sãĩñã. ²¹ Cõãmacũ múãrẽ maĩrére wãcũrã, maĩõrãbiro niĩña. Marĩ Òpũ Jesucristo múãrẽ bóaneõ ññagũ, cãũmena catiré petihére ticogadaqui. Cũ ticoadarere useniremena coteya.

²² Æpẽrã Jesucristoyere “¿diamacúrã niigariye?” jĩrãrẽ ãñurõmena wedeya. ²³ Æpẽrã jĩditoremena buerére nũnurãrẽ quẽnojeári tuyá; basocá pecamepu jũurãrẽ netõnerã tiirõbiro tuyá. Æpẽrã ñañaré tiiriporare tiãpudugara, bóaneõ ññãña. Múãpu cúã ñañaré tiirére pẽnirĩ jĩrã, cúã teero tiirére bayiró boorjãña.

Cõãmacũrẽ usenipeore

²⁴⁻²⁵ Cõãmacũ marĩrẽ netõnégũ sícũrã niiqui. Múã ñañaré tiirĩ jĩgũ, cotemasĩqui. Tee coterẽmena múã ñañaré manirã cũ pũtopu jeari tiimasĩqui. Múãrẽ toopá cũ ãñurõ asibatéropu usenirĩ tiigúdaqui. Teero tiirã, Jesucristo marĩ Òpũ tiãpuremena niipetira Cõãmacũrẽ ateré jĩãrõ: “Mũũ niipetirere dutimasĩã; mũũ ãñunetõjõãgũ niã; mũũ tiidugáre tiimasĩã; mũũ niipetire dutirére cõoa”, jĩãrõ. “Mũũ too sugueropu teero niirigu niiwã; atitóre teerora niã; too síropu teerora niigúdadu”, jĩãrõ. Tee niipetire niãrõ.

Nocõrãrã jóaa.

TOO SÍROPŪ WÁAADARERE Juanrē ěñorigue

Jesucristo Juanrē quĕĕrōpŭ tiiróbiro ěñorigue

¹ Ate Jesucristore Cōāmacū ěñorigue niā. “Péerogā siro biiro wáaadacu” jīīgū, ěñodutíyigu cāūrē padecoterare. Jesucristope ángelere “Juanrē ateré ěñogú wáaya” jīicoyigu. ² Yŭŭ Juan niipetire ángele ěñoriguere ĩnarigu niijīgū, Cōāmacū wedesere, Jesucristo wederigucārē diamacú jóaa.

³ Atipū jóaribiro wáaadaro péero dusaa. Teero tiigú, ate Cōāmacū ticorigue maquērē busarómena buegáno usenigúdaqui. Ateré bueri tuo, ateré tiirá useniādacua.

Juan Jesuré padeorē pōnarī macārārē jóarigue

⁴ Yŭŭ Juan múā Asiapŭ niirā Jesuré padeorā siete pōnarī macārārē jóaa. Cōāmacū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigu, too síropŭ atigudŭ múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecātiri tiáro. Espiritu Santo siete maquē āñurē tiimasīre ticoré cŭogu* Cōāmacū duiripīrō puto niigú teorora tiáro. ⁵ Jesucristocā teorora tiáro. Cūū Cōāmacūyere wasoró manirō wederucugŭ niī. Cūūrā niipetira diarira suguero masāsuguerigu niī. Cūū atibáreco macārā ōpārārē dutigú niī. Cūū marīrē maī. Cūūye dímena marī ñañaré tiiré wapare netónéwī. ⁶ Cūū marīrē ōpārā, paíá wáari tiyí, Cōāmacū cūū Pacu dutirere tiáro jīīgū. Teero tiirā, niipetira ateré jīārō: “Cūū niipetirere dutimasīqui; cūū tiidugárerere tiimasīqui”, jīārō. Cūū niipetira Ōpŭ niirucujāārō. Teerora niārō.

⁷ Cūū ōmeburuáripu diiátigudaqui.

Niipetira cāūrē ĩñaādacua.

Cāūrē sīārírácā ĩñaādacua.

Niipetire macārī macārā cāūrē ĩñarā, utiadacua.

Teerora wáaaro.

⁸ “Yŭŭrá niisuguegu, niitugu niā”, jīwī Cōāmacū marī Ōpŭ niipetire tutuare cŭogú. Cūū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigu, too síropŭ atigudŭ niī.

Juan Jesucristore quĕĕrōpŭ tiiróbiro ĩnarigue

⁹ Yŭŭ Juan múāya wedegu tiiróbiro niā. Yŭŭ múā tiiróbiro Jesuré padeóa. Yŭŭ múā tiiróbiroga ñañarō netōgú, Cōāmacū dutiré yŭŭpŭre niirī, wācūtutuajā. Yŭŭre Patmos nucārōpŭ, netōnucārī basocare cūūri nucārōpŭ cūūwā. Cōāmacūye queti, Jesuyere wederé wapa ánorú cūūnorigu niā. ¹⁰ Sicabureco yeerisārī bureco niirī, cānirīpacari, Espiritu quĕĕrōpŭ tiiróbiro yŭŭre ěñowī. Wācūña manirō yŭŭ sucubírope bayiró busarómena wedeseri tuowá. Cūū wedesere corneta tiiróbiro bayiró busawŭ. ¹¹ Cūū yŭŭre jīwī:

–Yŭŭrá niisuguegu, niitugu niā. Mŭŭ ĩñaré sicarpŭpŭ jóaya. Mŭŭ jóariguere Asiapŭ niirā siete pōnarī yŭŭre padeorē pōnarī macārārē ticocoya. Cūā Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea macārī macārā niīya, jīwī.

¹² “¿Noā yŭŭmena wedesei?” jīī, cāmenucā ĩñawū. ĩñacoma jīīgū, siete sīāwócore pesaré yucu oro yucu ĩñawū. ¹³ Teeyucu watoapŭ basocáburo baugáre ĩñawū. Cūū yoaroca sutiró sñawī. Cutiropŭ suti casero oromena tiirī caserore siatúrigu niwī. ¹⁴ Cūūya dupu maquē póa āñurō butiré niwū. Cūū capeari pecarōna tiiróbiro asiyáwŭ. ¹⁵ Dupori asipóarīrī sipioáreburo asiyáwŭ. Cūū wedesere oco pairó ōmasānucōrōbiro busuwŭ. ¹⁶ Diamacú macā wāmorē siete ñocōā cŭowī. Ūseropŭ espada puaníña asoyóaripī súuwitiwŭ. Cūūya diaróa muipŭ tiiróbiro bayiró asiyáwŭ.

¹⁷ Cūūrē ĩña, diagubiro cūūye dupori pŭtopŭ ñaacūmuwŭ. Cūūpe diamacú macā wāmomena yŭŭre ñaareó, jīwī:

–Cuirijāña. Yŭŭrá niisuguegu, niitugu niā. ¹⁸ Catigú peti niā. Yŭŭ diarigu niwū. Diarigu niipacu, catirucujāā. Yŭŭ diarira yeeripŭna niirōpŭ macā sawirire† cŭoa. ¹⁹ Mŭŭ ĩñaāriguere, mecātīgā ĩñaré, too síro wáaadare jóaya. ²⁰ Siete ñocōā yáa diamacú macā wāmorŭre cŭorí, mŭŭ ĩñaārigue, teero biiri siete sīāwócore pesaré yucu oro yucu maquē biiro jīidugaro tiia: Siete ñocōā siete ángele jīidugaro tiia. Cūā siete yŭŭre padeorē pōnarī macārāyara niīya. Siete sīāwócore pesaré yucu siete pōnarī yŭŭre padeorē pōnarī macārā jīidugaro tiia, jīwī.

2

Éfeso macārārē jóarigue

* 1:4 Isaias 11.2. † 1:18 Españolmena: llave; portuguésmena: chave.

1 Jesucristo ateré jīwī:

Éfeso macārā yūre padeorí pōna macārāyagu ángelere* ateré jóaya:

“Yuu siete ñocōārē diamacú macā wāmope cuogú, siete sīawócore pesaré yucu oro yucu watoapu ñānetōgū ateré jīā: 2 Múā tiirére yuu masiā. Yéē maquērē múā bayiró padea. Múā padeó yapacutía. Ñañaré tiirára múā booria. Ápērā Jesús cūyere wededutigu besenoña manipacára, ‘úsacā Jesuyére wededutigu beserira niā’ jīīya. Múā ‘¿diamacúrā jīīmī cūā?’ jīī, tuغهñamasiā. Cūā buerére tuorá, ‘cūā jīīditora niīya’ jīīmasiājā múā. 3 Padeó yapacutía. Yéē wapa bayiró ñañarō netōwá múā. Teeré nacājāwā.

4 Tee niipetire āñurē tiipacári, ate dícu ñañāā múārē: Múā sicatoru yūre mañríroboro mañría. 5 Sicatoru yūre āñurō mañríguere wācūña. Teero tiidúmiriguere wācūpati, wasojāña sūcā. Sicatoru tiiríguere tiiyá. Múā wasohéri, múāya sīawócorigu múā putopu niiríguere ēmajāgūda. 6 Apeyé ate múā tiirē āñuniā: Nicolaítayere buerá tiirére múā booria. Yūcā teeré booria.

7 Tuodugáranu Espiritu Santo yūre padeoré pōnarí macārārē wederére tuomasīādacua. Āñurō padeó cāmewitranorē yucuu catiré ticorigu† ducare yaari tiigúda. Tiigú Cōāmacú niirō āñunetōjōārōpu niā”,

jīī jóaya, jīīwī.

Esmirna macārārē jóarigue

8 Jesucristo jīīnemowī sūcā:

Esmirna macārā yūre padeorí pōna macārāyagu ángelere ateré jóaya:

“Yūnrá niisuguegu, niitugu, diaríguapu niipacu, catirucujāgū ateré jīā: 9 Múā ñañarō netōrere, múā areyenó cuohéere masiā. Teero cuorípacara, petiríadarepere cuorá niā. ‘Judíoa niā’ jīīrā múārē ñañarō wedeserere masiā. Yuu ñācoropu cūā judíoa mee niīya; Satanás dutirere tiirá niīya. 10 Múā ñañarō netōādarepere cuiirijāña. Satanás múā sīquērārē peresuwiipu sōnecori tiigúdaqui, múā padeorére duudutigu. Múā puamóquēñe burecori ñañarō netōādacu. Múā padeoré wapa sīādugári, padeodúrjāña. Múā teero tiirí, yuu catiré petihéere ticogudacu múā padeoré wapa.

11 Espiritu Santo yūre padeoré pōnarí macārārē wedei. Tuodugáranu tuoáro. Āñurō padeó cāmewitranorē cūā diari siro, pecamepu wáaricua. Pecamepu wáare dianemore tiiróboro niā”,

jīī jóaya, jīīwī.

Pérgamo macārārē jóarigue

12 Jesucristo jīīnemowī sūcā:

Pérgamo macārā yūre padeorí pōna macārāyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu espada puaniña asoyóaripí cuogú ateré jīā: 13 Múā niirí macā maquērē yuu masiā: Satanás too macārā ōpu niī. Múā toopú niipacara, yéere tiinunúserucujāā. Yūre padeodúriwu, cūā Antipare sīārítocārē. Cūū yéere wede, padeotúcowi, téē cūārē sīācōāritopu. Teero wáawu múāya macā Satanás niirí macāpu.

14 Ate dícu ñañāā múā: Balaam tiidutíre tiiróboro múā sīquērā tiinunúsea. Cūū Balare Israelya pōna macārārē ñañaré tiidutíyigu. Balac cūārē wáicura dii cūū padeorére ticoariguere yaari tiiyígu; ñañarō ñeeaperi tiiyígu. 15 Nicolaítayere buerá tiidutrecārē múā sīquērā teerora tiinunúsejāā. 16 Múā cūārē ‘teeré buerijāña’ jīīria. Teewapare wācūpati, wasoyá. Múā wasohéri, máata múā putopu jeagūda. Jea, yáapí useropu súuwitiripímena cūā buerére tuonunúseramena cāmerIsiāgūda.

17 Espiritu Santo yūre padeoré pōnarí macārārē wedei. Tuodugáranu tuoáro. Āñurō padeó cāmewitranorē maná yayíoriguere ecagúdacu. Cūārē átape butirípere ticoguda. Tiiperu mama wāmerē jóatunoādacu. Sīcū teewāmerē masíríqui. Tiipere cuogú dícu masīgúdaqui”,

jīī jóaya, jīīwī.

Tiatira macārārē jóarigue

18 Jesucristo jīīnemowī sūcā:

Tiatira macārā yūre padeorí pōna macārāyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu Cōāmacú macā, capeari pecapōnabiro asiyágu, dūporí asipóapírí sipioárebíro asiyágu ateré jīā: 19 Múā tiirére yuu masiā. Múā mañre, múā padeoré, múā āpērārē tiápure, múā padeoyapácutirere masiā. Atecarē masiā: Múā sicatoru tiiríro nemorō atitóre āñurō tiirá tiia.

* 2:1 Ángele “Cōāmacúyere wedecotegu” jīīdugaro tiia. † 2:7 Génesis 2.9.

²⁰ Ate dícu ñañaã múã: Jezabel múãrē ñañarē buepacari, teero ññajãã. ‘Cõãmacūyago profeta niãã’, jĩmiyo coo. Coo yũre padeoterare jĩditoyo. Cũãrē ñañarõ ñeeapere bueyo. Wácũra dii ãpērã cúa padeorãre ticoariguere yaari tiyo coo buerẽmena. ²¹ Coo ñañarē tiirẽre wãcũpati, wasoãdarere yuemiwã. Wasodugãriyo. Coo ñañarõ ñeeaperere duudugãriyo. ²² Teero tiigú, coore diarecutiri tiigúda. Coomena ñañarõ ñeeaperere bayiró ñañarõ netõrĩ tiigúda, coomena cúa ñañarē tiirẽre wãcũpati, wasohéri. ²³ Coo põnarē siãjãgũda. Yũ teero tiiri, niipetira yũre padeorē põnarĩ macãrã aterē masiãdacua: Yũ múã tiidugãrere, múã wãcũrere masĩpetijãã; múã tiirĩro jeatuaro wapatigũda. ²⁴ Múã Tiatira macãrã ãpērã coo buerẽre boorĩa. Satanãye buerẽre ‘ũputĩ maquẽ niãã’ cúa jĩrẽcãrē bueriwã. Múãrē aterē jĩã: Múãrē apeyẽ dutinemicu. ²⁵ Ate dícare tiyã: Múã diamacú tiirẽre duurijãña, tẽe yũ putuaatiripu.

²⁶ Ññurõ padeó cãmewitĩ, yũ tiidutĩrere tiyapãcutiranorē dutirẽ ticogũda. Peedita macãrãrē dutiãdacua, ²⁷ yũ Pacu yũre niipetire macãri macãrãrē dutirẽ ticorirobirora. Cõmegũmẽna diipãrũre pãamutõrõ tiirõbiri yũre netõnucãrãrē ñañarõ tiãdacua. ²⁸ Teero tiirãnorē ñocõãwũ bõerigare ticogũda. ²⁹ Espĩritu Santo yũre padeorē põnarĩ macãrãrē wedei. Tuodugãrano tuoãro”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

3

Sardis macãrãrē jóarigue

¹ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Sardis macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere aterē jóaya:

“Yũ siete tutuare Espĩritu Santoyere cõoa. Siete ñocõãrē cõoa. Yũ teerē cuogú aterē jĩã: Múã tiirẽre yũ masiã. ãpērã yũre padeorē põnarĩ macãrã múãrē ñña, biiro jĩyã: ‘Cúa Cõãmacú catirẽ tiorere cõoõya; Cõãmacú dutirẽre tiyã’ jĩyã. Teero jĩpacari, diarira tiirõbiri niã múã; Cõãmacú dutirẽre tiirĩa. ² Aterē wãcũña: Múã ññurõ tiirẽ petirõ tiã. Teero tiirã, ññurẽre tiinemõña sũcã, petirĩ jĩrã. Yũ ññari, Cõãmacú ññacorõpũ múã tiirẽ dusajãã. ³ Múãrē bueriguere, múã teerē padeoriguere wãcũña. Tee buerẽre ññũñã. Múã teerē ññũñiriguere wãcũpati, wasoyã. Múã ññurõ tuomasĩhẽri, wãcũña manirõ yaarẽpigu tiirõbiri jeagũdacu.

⁴ Múã menamacãrã Sardispũ niirã diarira tiirõbiri niipacara, siquẽrã cúãye suti jĩĩrĩmanĩre tiirõbiri niĩyã. Cúa ññurõ tiirẽ wapa suti butirẽ sãña, yũmena bapacutiãdacua. ⁵ Ññurõ padeó cãmewitĩrano cúa tiirõbiri suti butirẽ sãñarira niãdacua. Catirẽ petihẽrere cõorã wãmerē jõtaturipũpũ cúa wãmerē coserĩcu sãa. Yũ Pacu, cãũyara ángelea ññacorõpũ yũ ‘cũãrē masiã’ jĩgũda. ⁶ Espĩritu Santo yũre padeorē põnarĩ macãrãrē wedei. Tuodugãrano tuoãro”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

Filadelfia macãrãrē jóarigue

⁷ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Filadelfia macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere aterē jóaya:

“Yũ ñañarē manigú, diamacú niigú niãã. Daviyã sawire cõoa. Yũ pãõrĩ, ãpĩ biamasĩrii. Biarĩ, ãpĩ pãõmasĩrii. Yũ dícu teerē tiimasĩgũ niijĩgũ, múãrē aterē jĩã: ⁸ Múã tiirẽre yũ masiã: Múã pẽerogã tutuare cõopacãra, yũ dutirẽre yũna. Yũre masĩhẽrãmena wedesera, ‘ũsãjã cãũrē masĩrigã’ jĩria múã. Teero tiigú, yũ múãrē scasope pãõncõwũ. Tiisopere ãpĩ biamasĩriqui. ⁹ Múãya macã macãrã Satanãs dutirẽre tiirã ‘ũsã judiõa niãã’ jĩyã. Yũ ññacorõpũ judiõa mee niĩyã; jĩditorepira niĩyã. Cũãrē múã pũtopũ ati, ñicãcoberimena jeacũmurĩ tiigũdacu. Yũ múãrē maĩrere masĩri tiigũda. ¹⁰ Yũ múãrē yũ dutirẽre ‘wãcũtuwaremena tiirucũjãña’ jĩdutiwũ. Múã yũre padeorē wapa ñañarõ netõpacãra, teero tiirucũjãwã. Teero tiigú, niipetira atibãreco macãrã ñañarõ netõritabe, múãrē cotegũda. Niipetira atibãreco macãrãrē ‘¿deero padeomĩ cúa?’ jĩgũ, cũãrē ñañarõ netõrĩ tiigũda.

¹¹ Mãata putuaatigũda. Múã diamacú tiirẽre duurijãña, pesarĩ beto* Cõãmacú múãrē ticoadari betore tiidõrĩ jĩrã. ¹² Ññurõ padeó cãmewitĩranorē yũ Pacu pũto cũũgũda. Cũãya wii macã botarĩ tiirõbiri toopũ niãdacua. Witiridõjããdacua. Yũ Pacu wãmerē cúãpũre jõtugũda. Yũ Pacuya macã wãmecãrē jóagũda. Tiimacã Mama Jerusalén wãmecutia. Ũmũãsepu niiri macã atiditapũ diãtiãdacu. Teero biiri yũ wãme mama wãme cúãpũre jõtugũda. ¹³ Espĩritu Santo yũre padeorē põnarĩ macãrãrē wedei. Tuodugãrano tuoãro”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

* 3:11 Pecasãyemena: corona.

Laodicea macārārē jóarigue

¹⁴ Jesucristo jīnemowí sūcā:

Laodicea macārā yūne padeorí pōna macārāyagu ángelere ateré jóaya:

“Yūn wasoró manirō Cōāmacūyere diamacá wederucua. Cōāmacū yūnmena niipetirere tiíwí. Yūn teeré tiirígu ateré jīā: ¹⁵ Múā tiirére yūn masiā. Yusuáracā niiria; asirácā niiria. Múā yusuári, o asirí, āñuboyu múārē. ¹⁶ Múā asibusúā niā; yusuária; asiria.† Teero tiigú, múārē cōāgādu tiā, sicū asibusúre sínidagáhegu eobatérobiro. ¹⁷ Múā jīmiā: ‘Cwopetjāā; niipetire yūne āñurō wáaa; dúsaria’ jīmiā. Múā tuomasfria: Dúapetjāā. Nāñaré dícu wáanonā, bóaneōrā, niyeru manirā, iñahērā, sutimanirā tiiróbiro niā. ¹⁸ Teero tiirā, múārē ateré wedesuguea: Oro pecamepu sóesipioriguere sãĩadara tiiróbiro yūne padeorére sãĩrā atiya, Cōāmacū putoru pee āñurē cwoáda jīrā. Suti butiré sãĩadara tiiróbiro yūne acabóre sãĩrā atiya, boboooro netōrī jīrā. Caepe píore uco sãĩadara tiiróbiro masirére sãĩrā atiya, yéere āñurō iñamaslāda jīrā.

¹⁹ Yūn maĩrārē ñañaré tiirí, ‘teeré tiinemórjāñā’ jīā. Teero tiirā, yéere āñurō tiiyá. Yūn dutirére múā tiihéra, wácūpati, wasoyá. ²⁰ Yūn swoágú tiā, sope dotenucūgū tiiróbiro. Sicū yūn wedeseri tuogú, yūne sope pãdsōnecogubiro nií. Teero tiigánomena cãmerí swoyára tiiróbiro useniādacu.

²¹ Āñurō padeo cãmewitranorē yūnmena yūn duirírĩrõru duiadacua. Yūncã Satanás yūne wedesãpacari, netõnucãjãwū. Teero tiigú, yūn Pacūmena cūyayapĩrõru duia.

²² Espiritu Santo yūne padeoré pōnarí macārārē wedei. Tuodagáranu tuoáro”,
jī jóaya, jīwí yūne.

4*Ĥmũãsepu Cōāmacārē síubusepeore*

¹ Too síro yūn iñawū sūcā. Ĥmũãsepu sicasope tusuri iñamũcõwõ. Yūn tuosugúerigu yūne wedeserigu cornetabiro busugúre tuowú:

—Ānopú muãatiya. Too síro wáaadarere muurē ěñogúdu tiā, jīwí.

² Máata yūn cãnirĩpacari, Espiritu quẽẽrõru tiiróbiro yūne ěñowí sūcā. Yūn iñacorõpu Īpũ duirírĩrõ niíwũ ģmũãsepu. Tiipĩrõru sicū duiwí. ³ Too duigú útãpe jãspe o cornalina tiiróbiro āñurō asiyáwí. Tiipĩrõ sicadã bueda popeapu niíwũ. Tiidã āñurō sãmeridã esmeralda wãmecutiripe tiiróbiro sãmewũ. ⁴ Veinticuatro õpãrã duirẽpĩrĩ tiipĩrõrẽ niisodeawũ. Veinticuatro butoã dutirá teepĩrĩpu duiwa. Suti butiré sãñarira niíwũ. Cũãye dupupã sotoapu oro betori pesawũ. ⁵ Tiipĩrõpure buro wããyore bauwú. Busuré, buro páare busuwitiwũ. Tiipĩrõ diamacú siete siãwõcore tuturi jũãnucũwã. Teetuturi Espiritu Santo siete tutuare cwoaré niā. ⁶ Tiipĩrõ diamacú díã pairĩmaabiro niíwũ. Bídrubiro āñurō ocosusúrĩma niíwũ.

Tiipĩrõrẽ bapari catirá niisodeawa. Cũã diamacũpe, sucubirope pee capeari cwowá.

⁷ Catigú niisuguegu yãibiro* bauwí. Cũ siro macũ wecũbiro† bauwí. Cũ siro macũ basocũbiro diapóã cwowí. Cũ siro macũ cáapacu wũũgũbiro bauwí. ⁸ Bapari catirá cããcõrõ seis wũure cwowá. Niipetire cããye õpũãrĩpure, cããye wũure docapure capeari cwoşugõjãwũ. Búrecorí, ñamirí yeerisãrõ manirõ biro jĩrucujãwã:

Ñañaré manigú; ñañaré manigú; ñañaré manigú nií Cōāmacū marí Īpũ tutuanetõjõãgũ.

Cũ atitõre niirucujãgũ, too suguerõpu niirigu, too síropu atigudũ nií, jīwã.

⁹ Cũã bapari catirá tiipĩrõru duigú catiré petihére cwogúre “niipetirere dutimasĩã muu” jīwã; cũãrē padeowã; cũãrē usenire ticowa. ¹⁰ Cũã teero tiirécõrõ veinticuatro butoã dutirá tiipĩrõru duigú pũto ñicãcoberimena jeacũmurucua. Catiré petihére cwoãgure padeowã. Cũã pesaré betorire ñe, cãũyapĩrõ diamacũpu cũũwã. Biro jīwã:

¹¹ Cōāmacú ũsã Īpũ, niipetirere bauanerigu niā muu.

Muu boorõmenarã ate niipetire niā.

Teero tiirẽmena muu ũsã usenipeogunorã niā.

Ĥsenipeonõjĩgũ, biro jīnoã muu:

Muu niipetirere dutimasĩgũ niā;

ũsã muurē padeoã;

ũsã muurē “tutuanetõjõãgũ nií” jīã,

jīwã.

† **3:16** “Yūnũárabiro niãrã Jesuré padeohéra niíya”, jīdũgaro tiicú. “Asirãbiro niãrã Jesuré āñurõ padeorã, cũũ dutirére useniremena tiirã niíya”, jīdũgaro tiicú. “Asibusũrãbiro niãrã Jesuré padeopacãra, cũũ dutirére āñurõ tiirya; cãũyere āñurõ tuosũnirya”, jīdũgaro tiicú. * **4:7** Espaõolmena: leõn; portuguẽsmena: leão. † **4:7** Espaõolmena: toro; portuguẽsmena: touro.

5

Cordero opatūnurē néerigue

¹ Уму ĩñawū sūcā. Tiipīrōpu duigú diamacú macā wāmope sicutūnu cʷowí. Puanĩñapu jóarítūnu niiwā. Siete pirabiaturigue cʷowá. ² Toopú sicú ángele tutuagare ĩñawū. Cūu bayiró busurómena wedewi:

–Ñañarére nacájāriguno dícu pirabiaturere pānecojā, iitūnurē jōāmasĩqui. ¿Noāno niigari iitūnurē jōāgádu? jīwí.

³ Ɔmuāsepu, ditapu, dita docapure tiitūnurē jōāmasĩgū, tee jóariguere buemasĩgūno maniwí. ⁴ Tiitūnurē jōāmasĩgū, tee jóariguere buemasĩgūno manirí ĩñagū, yuu bayiró utiwa.

⁵ Sicú butoá dutirá menamacū yuure jīwí:

–Utigu mee tiiyá. Sicú niī, Judayá pōna macū yái sōāgū* tutuagu tiiróbiro. Cūārā David pārāmi niinunusegu, cūārē netōnucādūgamirirare cāmewitirigu niī. Teero tiigú, cūu siete pirabiaturere pānejā, iitūnurē jōāmasĩqui, jīwí.

⁶ Tiipīrō deco, bapari catirá deco, veinticuatro butoá dutirá deco Cordero cūā sīānórigu niipacu, catigú nucūrī ĩñawū. Cūu siete capesári, siete capeari cʷowí. Tee capeari Espiritu Santo siete tutuare cʷogú niipetiro atibúrecopu ticodiocorigu jīdugaro tia. ⁷ Cordero wáa, tiipīrōpu duigú diamacú macā wāmope cʷorítūnurē néewí. ⁸ Cūu tiitūnurē néerí, bapari catirá, veinticuatro butoá dutirá Cordero díamacū ĩncācoberimena jeacūmuwā. Cūācōrō búapātērē,† oro baparire cʷowá. Teebaparipure sitiaāñúre busemuōcore dadaro niiwū. ⁹ Cūā mama basaré basara, biiro jīwā:

Muu sīānórigu niīā. Cōāmacūrē muuey dímena basocáre wapatibosarigu niiwū.

Muu wapatibosarira niipetire pōnarí macārā, niipetire wedesera, niipetire macārí macārā, niipetire dita macārā niīya.

Muu teero tiirigu niijigū, tiitūnurē née, teeperire pānemasīā.

¹⁰ Muu cūārē ōpārā, paia wáari tiiyú, ūsāyagu Cōāmacū dutirére tiáro jīigū.

Cūārā niipetire dita macārārē dutiadacua,

jī basawa.

¹¹ Уму ĩñawū sūcā. Pau ángelea tiipīrōrē, catiráre, butoá dutiráre niisodeanucājeawa. Pau peti niiwā. Cūārē bapaqueopetimasīña manitú niiwā. Cūārē tuowá. ¹² Bayiró busurómena jī basapeowa:

Cordero basocáye wapa sīānórigu niī.

Teero tinóriguemena basocá usenipeogunorā niī. Usenipeonōjigū, biiro jī basanoā cūārē:

“Cūu tutuanetōjōāgū niī; niipetirere cʷoi; niipetirere masī; cūu tiidugárere tiimasī; padeonógū niī; niipetirere dutimasī; āñugú niī” jīnoā,

jī basawa.

¹³ Āpērārē tuowá sūcā. Niipetira Cōāmacū tiiríra ūmuāsepu niirā, ditapu niirā, dita docapū niirā, día pairímaapu niirā jī basapeowa:

Tiipīrōpu duigúre, Corderore “āñurā niī múā” jīārō;

múārē padeoáro; “múā niipetirere dutimasīā” jīārō;

“múā tiidugárere tiimasīā” jīārō.

Teerora jīrucujāārō múārē,

jī basawa.

¹⁴ –Teerora jīrō booa, jīwā bapari catirácā.

Butoá dutiráre ĩncācoberimena jeacūmu, súbusepeowa.

6

Siete pirabiaturigue

¹ Уму ĩñawū sūcā. Cordero tiitūnu siete pirabiature cʷorítūnurē jōānucāwí. Niisuguerore pānecojāwí. Sicú bapari catirá menamacū wedeserere tuowá. Buro páari busaré tiiróbiro wedesewi:

–Atiya, jīwí.

² Cūu teero jīārí sirogārā, yuu ĩñawū sūcā. Caballo butigú witiatiwí. Cūu sotoapu pesagú bēeripirē cʷowí. Cūūya dupu pesari betore ticonowí. Cāmerisīā netōnucātoarigu cāmerisīā netōnucāgū witiwawí sūcā.

³ Cordero síro macārō pānecorira sūcā, āpī catigú wedesewi:

–Atiya, jīwí.

* 5:5 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 5:8 Pecasāyemena: arpas.

⁴ Āpī caballo witiatiwi. Sōāgū niwī. Cū sotoapu pesagúre cāmerisīāā dare dutiré ticonowī. Teero tiigú, atibúreco macārārē āñurō niirecutimiārirare cāmerisīārī tiigú witi-wawi. Cū espada pairīpī ticonowī.

⁵ Cordero pñarō pñeāri siro, aperō pñerī, āpī catigú wedesewi:

—Atiya, jīwī.

Yñu iñawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Nīgū niwī. Cū sotoapu pesagú nūcārē queorōre* ñoonewī. ⁶ Catirā watoapure sīcū wedeseri tiirōbiro tñowū:

—Sica kilo trigo sicabureco pade wapatārocōrō wapacutīa. Itiā kilos cebada sicabureco pade wapatārocōrō wapacutīa. Use yaarēpure ayiorēre, vinorē ñañorī tiirjāña, jīwī.

⁷ Cordero itiāro pñeāri siro, aperō pñerī, āpī catigú wedesewi:

—Atiya, jīwī.

⁸ Yñu iñawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Butiwiyasāñugū niwī. Cū sotoapu pesagú wāmecutiwi Diarē Ōpū. Cūārē nanugū wāmecutiwi Diarira Yeeripūnarī Niirōpu. Cūā dutimasīrere ticonowā. Tee dutirē cūorēmena atibúreco macārā sicanīña deco macārārē† sīāwā. Cāmerisīāremena, juabōaremena, diarēmena sīāwā. Wāicura cūaracā sīāpuwa.

⁹ Cordero bapari pirabiare pñeāri siro, aperō pñerī, diarira yeeripūnarīre iñawū. Cūā Cōāmacāye quieti, Jesuyere wederigüe wapa sīānōrira niwā. Cūā Cōāmacūrē wāicura sōepeoro tiirōbiro baurō docapu niwā. ¹⁰ Cūā bayirō busurōmena wedesewa:

—Ōpū ñañarē manigū, diamacū niigū, ¿deero biiri mñu iiburecope niirārē bese, ñañarō tiicāmēgudari, cūā ūsarē sīarigüe wapa? jīwī.

¹¹ Cūācōrō suti butirē ticonowā. Cūārē jīwī:

—Āpērā muā menamacārā Jesuyere wederā, teero biiri muā tiirōbiro padeorā sīānōādacua. Yeerisāña ména, té cūārē sīāpetiripu, jīwī.

¹² Cordero sicamoqueñe pirabiare pñeāri siro, aperō pñerī, aterē iñawū: Dita bayirō cāmeñawā; muīpū búreco macū bayirō nīgūca wāwī. Muīpū ñami macū dī tiirōbiro bayirō sōāwī. ¹³ Nōcōā ditapu ñaacodiawa; wīno bayirō páapuri, díawe bududiaro tiirōbiro wāwa. ¹⁴ Ūmāse ditijōāwū opacaserore paatūnūācōjārō tiirōbiro. Niipetire ūtāyucu, nūcūrī aperopū jeabatanūcājōāwū. ¹⁵ Atibúreco macārā ōpārā, ūpūtī macārā, surarare dutirā, pee apeyé cūorā, tutuara, niipetira dutiapenori basoca, dutiapenoña manirā ūtātutiripu dutiwā. Ūtāyucu maquē ūtāquiritō watoapucārē dutiwā. ¹⁶ Ūtāyucure, ūtāquiritōrē basocā niiripacari, cūā jīmiwā:

—Ūsarē cāmōtāya; ūsā sotoa ñaapeajeaya, tiipīrōpu duigū ūsarē iñabuarijāārō jīrā. Cordero bayirō cúagu ūsā ñañarē tiirē wapa cū ñañarō tiādarecārē cāmōtāya. ¹⁷ Cūā ūsāmena bayirō cúari bureco jeatōa sāa. ¿Noā sīcārībībogari teerē? jīwī.

7

Israelya pōna macārārē Cōāmacū wāmerē ñaadiyóturigüe

¹ Too siro yñu iñawū sūcā. Bapari ángelea ditapure nūcūrī iñawū, sīcū muīpū muātirope, āpī muīpū sāāwarope, āpī nortepe, āpī surpe. Wīno cūā puto jearere cāmōtāwa. Teero tiirō, wīno ditapure, díā pairīmaapure, yucupure páapucorīwū. ² Cūā ditare, díā pairīmaarē ñañodutīnoyira. Āpī ángelere iñawū. Cūā muīpū muātirope atīwī. Cūā Cōāmacū catigú wāme jōatunōārīro cuowī. Cūā cūā baparire bayirō busurōmena jīwī:

³ —Dita, pairīmaa, yucurē ñañorjāña ména. Té marīyagu Cōāmacū padecoterare cúāye diapóaripu cūā wāmerē ñaadiyótuari siropu, ñañōñā, jīwī.

⁴ “Noquērā niīlya” jī wederi tñowū. Ciento cuarenta y cuatro mil basocā niwā. Cūā Israelya pōna macārā doce pñarī macārā cúāye diapóaripu Cōāmacū wāme ñaadiyótunorira niwā:

⁵ Judayā pōna macārā doce mil basocā,

Rubenyā pōna macārā doce mil,

Gadya pōna macārā doce mil,

⁶ Aserya pōna macārā doce mil,

Neftalīya pōna macārā doce mil,

Manaséya pōna macārā doce mil,

⁷ Simeonyā pōna macārā doce mil,

Leviyā pōna macārā doce mil,

Isacarya pōna macārā doce mil,

⁸ Zabolónya pōna macārā doce mil,

* 6:5 Pecasāyemena: balanza. † 6:8 La cuarta parte de la gente del mundo.

Joseyá pōna macārā doce mil,
Benjamínya pōna macārā doce mil basocá niiwā.
Niipetira cúāye diapóaripure Cōāmacū wāme ñaadiyótunorira niiwā.

Paḡ suti butiré sãñarirare ññarigue

⁹ Too síro ḡḡ ññawū sūcā. Paḡ basocá niipetire dita macārā, niipetire pōnarí macārā, niipetire macārí macārā, niipetire wedeserare ññawū. Cúā tiipirō díamacū, Cordero díamacū nucūwā. Cúārē bapaqueopetimasíña manitú niiwā. Cúā suti butiré sãñarira iquiquerire cuowá. ¹⁰ Cúā bayiró busurómena wedesewa: Maríyagḡ Cōāmacū tiipirōpḡ duigú maríre netōnérigu niiwí. Corderocā maríre netōnérigu niiwí, jīwā. ¹¹ Niipetira ángelea tiipirōrē, butoá dutiráre, bapari catiráre nucūsodeawa. Ángelea tiipirō puto jea, cúāye diapóarire munibiácūmujeawa. Cōāmacūrē padeowá. ¹² Biro jīwā: *ʔsáyagḡ Cōāmacūrē “añugú niia” jīārō;* “niipetirere dutimasí; niipetirere masíā” jīārō; “bayiró useniā mḡḡmena; mḡḡrē padeóā” jīārō; “mḡḡ tutuanetōjōāgū niia; mḡḡ tiidugárere tiimasíā” jīārō. Teorora jīrucujāārō mḡḡrē, jīwā.

¹³ Sícu bḡcu ḡḡre sãñíawí:

– Ññiā suti butiré sãñarira ¿noo macārā nií? ¿Noopú atiyiri? jīwí.

¹⁴ ḡḡḡ cūrē ḡḡḡḡḡ:

– Mḡḡ masícu.

Cúāpe ḡḡre jīwí:

– Ññiā bayiró ññarō netōré burecori wáaritore, ññarō netōrira niíya. Cúā Corderoye díimena cúā ññarē tiiriguere cosenórira niíya. Teero tiiró, cúāye suti butiré “ññarē manirā niíya” jīdugaro tiia. ¹⁵ Teero tiirá, cúā Cōāmacūyapirō díamacū niíya. Cúāya wíi ūmuáse macā wiipure burecori, ñamirí cūū dutirére tiíya. Tiipirōpḡ duigú cúāmena nií, cúārē cotegadaqui. ¹⁶ Cúā juabóanemorica; oco sñnidugánemorica. Cúārē muipū sóenemoriq; asiré tuunemóricua. ¹⁷ Cordero tiipirō decopḡ niigú ovejare tiiróbiro cúārē cotegadaqui. Cúārē catiré petihére ticogadaqui oveja coterí basocū cúāyarare oco wírirí copepḡ néewaro tiiróbiro. Cōāmacū niipetira cúā yaco ocoré cosegadaqui, jīwí.

8

Niituro pirabiariro; sitiaññüre busemuōcoriga

¹ Cordero niituro pirabiariro pānerí, ūmuásepḡ ditamaníjōāwū. Sica hora deco teero wáawḡ. ² ḡḡ ññawū sūcā: Siete ángelea Cōāmacū díamacū nucūrí ññawū. Cúārē siete putirépawure ticowí. ³ Āpí ángele atí, wáicura sóepeoro tiiróbiro baurópḡ jeanucāwí. Sitaññüre busemuōcoriga orogare cuowí. Cūū pairó sitiaññüre cūū buseadarere ticonowí. Tiipirō díamacūpḡ sitiaññüre sóepeoro oromena tiinóriro niiwū. Sitaññürere néewawi toopú, niipetira Cōāmacūrē padeorá sãirémena muáwaaro jīgū. ⁴ Ángele yoonerigapḡ sitiaññüre óme wítiwḡ. Cōāmacūrē padeorá sãiré tee ómemena bocamuā, Cōāmacū putopḡ busemuájeawḡ. ⁵ Tee tiári síro, ángele sóepeoro maquē nití asiyáre sitiaññüre sóerigapḡ néesáadowí. Tiigaré atiburecopḡ déedíocowí. Cūū déedíocori, bupo páare, busuré, bupo wáayore wáawḡ. Dita cámeñawū.

Ángelea putirépawure putirígue

⁶ Siete ángelea siete putirépawure cuorá cúā basiro quēnowā, teeré putiádarā.

⁷ Niisuguepḡ putiwí. Cūū putirí, atiburecopḡre ocopéri ḡḡsuáreperi* déedioconowū; pecame díimena wórigue déedioconowū. Teero wári, atibureco decomena duaró† jūātuwḡ. Yucucā decomena duaró jūātuwḡ. Táa niipetire jūūpetijōāwū.

⁸ Cūū síro macū putiwí. Cūū putirí, ūtágu pairígu jūārō tiiróbiro díā pairímapḡ déedioconowū. Tiímaā decomena duaró díimaa wáawḡ. ⁹ Wai decomena duaró‡ diawa. Doorépawutó decomena duaró§ watibatéjōāwū.

¹⁰ Puará síro āpí putiwí. Cūū putirí, ñocōāwú paigú ñaacodiawí. Ññadiagu, sñāwócori tutu tiiróbiro jūūdiawí. Cūū díamaarí niiré, oco wíriré coperi niiré decomena duaró sotoapḡ ñapeawí. ¹¹ Ñocōāwú wāmecutiwí “sūguégu”.* Teero tiiró, oco sūguéré wáawḡ.† Basocá tee

* 8:7 Pecasāyemena: granizo. † 8:7 La tercera parte. ‡ 8:9 La tercera parte. § 8:9 La tercera parte. * 8:11 Pecasāyemena: ajenjo. † 8:11 La tercera parte de las aguas.

oco sīnirā, pau diawa.

¹² Ītīārā siro āpī putiwī. Cūū putirī, muīpū búreco macā, ñami macā, ñocōā decomena duaró posajōāwā. Teero tiiró, decomena duaró naītīājōāwū; búreco decomena duaró baurīwū; ñamicā teerora.

¹³ Yūū ĩñawū sūcā. Cáapacu ūmuāsepu wūurī ĩñawū. Bayiró busurómena wedesewi:

—Bóaneōrā niīadacua atibúreco macārā, dusarépawu busurī. Ītīārā ángelea teepawure putiádara dusaáya ména, jīwī.

9

¹ Bapari siro āpī putiwī. Cūū putirī, ñocōāwū atibúrecomu ñaadiarigure ĩñawū. Cūū sicasawi niitidiari cope sáawaro macā sawire ticonowī. ² Cūū tiicope sáawarore sawipōwī. Cūū pāōrī, ōme pairó busewitiwū wese jūūrō tiiróbiro. Tiicope maquē ōme muīpūrē naītīājōārī tiiwū. ³ Tee ōmemena pau yeseroa atibúrecomu wūuwáwa. Cūā tóamasīre ticonowā. Tee dutirémēna atiditā macārāre cutiapa tiiróbiro tóawa. ⁴ Táare, pūūrē, yucurē ñañoriwa. Basocā Cōāmacū wāme cūāye diapóaripu cuohéra dícare tóawa. ⁵ Cūārē tóasiādutirīwi. Teero siārōno tiigū, sicamoquēñe muīpūrā cūārē teero tóarucujāwā. Cūā tóare cutiapa tóarobiro pūniwū.

⁶ Teeburecorre basocā diarēre āmaāmiadacua. Buarícua. Bayiró diadugapacara, diamasīricua.

⁷ Yeseroa yūū ĩñarī, caballoa cāmerīstīārā wáadara quēnoārira tiiróbiro bauwā. Cūāye dupupápu oro betoribiro baurépe pesawa. Basocābiro diapóacutiwa. ⁸ Numiābiro póañapócutiwa. Yáiwabiro upicutiwa. ⁹ Cūā cutirore cāmotáre cōme caserobiro bauré niiwū. Cūā wūurī, bayiró busuwū. Basocā cāmerīstīārā wáara, pau caballoa wéewarecori boyeromena wáarobiro busuwū. ¹⁰ Cūā píçōōrīpure cutiapa tiiróbiro tóarepa cuowā. Teemēna sicamoquēñe muīpūrā basocāre tóawa. ¹¹ Yeseroa ōpū niitidiari cope dutigū niī. Cūū hebreoyemēna wāmecutī Abadón. Griegoayemēna wāmecutī Apolión.*

¹² Ñañarō netósuguére wáaa mée. Puaró dusa ména.

¹³ Sicamoquēñerā siro āpī putiwī. Cūū putirī, Cōāmacū díamacūpu sitiaññūre sópeoro oromena tiiróbiro bapari capesári cuoró watoapu sícū wedeseri tuowū. ¹⁴ Tiiwū putiárigure jīti:

—Bapari ángelea Cōāmacūrē netōnucārigu menamacārā siatúnucōnorira díá Éufrates puto niīya. Cūārē jōāñā, jīti.

¹⁵ Cūū teero jīrī tuogā, bapari ángeleare jōāwī. Cūā basocāre decomena duaró[†] siāādara niiwā. Cūā tii hora, tiibureco, tiimuīpū, tiicāma niirī, “siāādacu” jīnorira niīyira. ¹⁶ Cūā menamacārā caballoa sotoa pesará doscientos millones surara niiwā. “Noquērā niīya” jīrī tuowū.

¹⁷ Caballoa, teero biiri cūā sotoa pesarāre biiro baurépe ĩñawū: Cūā cutirore cāmotáre sōārō, sūmerō, ewuro niiwū. Caballoa yáwa tiiróbiro dupupácutiwa. Cūā useripu ōme, pecame witiwū. Azufre jūūrē póasusuwitiwū. ¹⁸ Basocā decomena duaró siāónwā ate itiáro ñañarémēna: ōme, pecame, azufre cūā useropu witrémēna. ¹⁹ Caballoa cūā useripu witrémēna, cūāye píçōōrīmena siāmasīre ticonowā. Cūāye píçōōrī añabiro bauwū. Áña dupupá tiiróbiro baurémēna basocāre cāmituwa.

²⁰ Āpērā siānóriarirape teerora ñañarē tiirucujāwā. Cūā ñañarē tiirére “nocōrō tiidúada” jīi wācūpatiriwa; wasorīwa. Cūā wātīārē, oromena weerirare, platamēna weerirare, bronce-mēna weerirare, ūtāperimēna tiirirare, yucamēna tiirirare padeorucujāwā. Cūā padeorápe ĩñariya; tuorīya; wáamasīriya. ²¹ Basocāre siādúriwa; yáwa oco sitará jīditoremēna tiirénorē tiidúriwa; āpērāména ñañarō ñeeapeduriwa; yaadúriwa; wācūpati, wasorídojāwā.

10

Péritūnugārē ángele cuoríque queti

¹ Yūū ĩñawū sūcā. Āpī ángele tutuagu ūmuāsepu niīarigu diiātiwi. Cūū ōmeburuári watoapu diiātiwi. Bueda cūya dupu sotoare niiwū. Cūya diapóa muīpū tiiróbiro asiýawū. Cūāye ñicārī jūūrē botari tiiróbiro bauwū. ² Cūya wāmomu pupioáritūnugārē cuowī. Díamacū macā dupomēna pairímaapu cutacūwī. Acuniña macā dupomēna ditapu cutacūwī. ³ Yáí busuró tiiróbiro bayiró acaribíremēna wedesewi. Cūū wedeseri, siete bupoa wedesewa. ⁴ Siete bupoa wedeseri siro, teerē jóagudu tiimíwū. Teerē jóagudu tiirī, ūmuāsepu wedeseri tuowū: —Siete bupoa wedesearigure āpērā masīrijāārō. Jóarijāña, jīwī.

* 9:11 Apolión griegoayemēna “Ñañogú” jīidugaro tiicú. † 9:15 La tercera parte.

⁵ Ditapu, día pairímaapu nucūrī yuu ñnarigu diamacá macā wāmomena ūmuāsepu súumuōcowi, “diamacará jīgū tia” jīgū. ⁶ Cōāmacū catirucugu, ūmuāse, ūmuāse maquē, dita, dita maquē, pairímaa, pairímaa niirē tiirīgu wāmemena jīwī:

–Yoari cotenemorō maniādacu sáa. ⁷ Niitugu ángele putinucāritabere Cōāmacū “biiro tiigúda” jīrirobirora wáaadacu. Tiatoru cūyara profetas cūu tiádarere wederirobirora wáaadacu, jīwī.

⁸ Ūmuāsepu wedesearigu yuure wedesewi sūcā:

–Ángele díapu, ditapu nucūgá putopu wáa, cūyua wāmoru cuorítūnu pupioáritūnurē néeña, jīwī.

⁹ Cūu teero jīrī tuogú, ángele putopu wáawu.

–Pupioáritūnugārē ticoya, jīwū.

–Née, yaajāña. Mūu useropare mumiā oco tiiróbiro ipitiadacu ména. Mūu páagapu jearo, sūguē niíadacu, jīwī.

¹⁰ Cūyua wāmoru cuorítūnugā pupioáritūnugārē née, yaawu. Yūu useropare mumiā oco tiiróbiro ipitiwu. Yūu yaasōnecori, páagapu sūguē niitu. ¹¹ Yuure jīwī sūcā:

–Peemacārī macārārē, peedita macārārē, pee wedesere wedesarere, pau ōpārārē Cōāmacū wededutirere wedegu wáaya sūcā, jīwī.

11

Puarā Cōāmacūyere wederáye queti

¹ Wīi tiirā queorígubiro baurígure ticonowā yuu. Ticogu, yuure jīwī:

–Cōāmacūwiire, sitiaññúre sópeorore queogú wáaya. Tiwiirupá niirā yuure padeoráre bapaqueoya. ² Tiwīi wesa macā yepare queoríjāña. Judíoa niihērārē ticori yepa niíā. Cūā cuarenta y dos muñpūrā Jerusalénrē bayiró potocōrō wáanetōādacua, jīwī.

³ Cūū jīnemowī:

–Puarā yéere wedeadarare ticocogudacu. Cūā mil doscientos sesenta burecori yuu wededutirere wedeadacua. Bóaneōrere ññorā, bóaneōre sutire sñnarira niíadacua, jīwī.

⁴ Cūā puagú olivo yucu tiiróbiro niirā niíya.* Cūārā sūcā puagá sñwócore pesaré yucu tiiróbiro niirā niíya. Cōāmacū puto macārā niíya. ⁵ Ápērā cúārē ñañarō tiidugári, cúā useripu pecame jūawitiremena cúārē ññatutirare sóeditiojācu. Cúārē ñañarō tiidugáguno teeména sñānógūdaqui. ⁶ Cūā oco peaheri tiimasícua Cōāmacū cúārē wededutirere wederé burecorire. Ocoré díi posari tiimasícua. Cūā booró tiidugārecōrō atibárecore ñañarō wáari tiimasícua.

⁷ Cūā Cōāmacū wededutirere wedeyaponoāri siro, quiojú peti niiditidiari cope macū cáāmena cámerñsñāgūdaqui. Cúārē netónucá, sñājāgūdaqui. ⁸ Cúāye ōpūrññiārē macācapu basocá wáanetōrōpu cōānoādacu. Tiimacā cúā ōpūrē curusapu sñārī macā niíā. Tiimacā “Sodoma, Egipto tiiróbiro niíā” jīwī. ⁹ Itiábureco apebúreco deco niipetire macārī macārā, niipetire pōnarī macārā, niipetire wedesera, niipetire dita macārā cúāye ōpūrññiārē ññāādacua. Tee ōpūrññiārē ūññatutipu cūññutiriadacua. ¹⁰ Cūā puarā atibárecore macārārē ñañarō netōrī tiiríra niiwā. Teero tiirā, cúāye ōpūrññiārē ññarā, useniādacua. Cūā bayiró usenirā, apeyenó cámerñ ticoadacua.

¹¹ Itiábureco apebúreco deco wáaromena Cōāmacū cúārē catiré ticowī sūcā. Teero tiirā, wūmūñucāwā. Basocá cúārē ññarā, bayiró cuiwa. ¹² Sīcū ūmuāsepu niigú bayiró busurómena wedeseri tuowá:

–Ánopú muāatiya, jīñti.

Teero tiirā, ōmeburuaména muāwawa. Cūā muāwari, cúā wāpārā ññawā. ¹³ Toorá dita bayiró cámeñawū. Tiimacāpüre pee† wiseri peecódiawu. Siete mil basocá diawa. Ápērā dusaáirira bayiró cuiwa. “Cōāmacū ūmuāsepu niigú dícu niipetirere dutimasíqui”, jīwī.

¹⁴ Puarññiāna ññarō netōrē wáatoaa méé. Máata apeyé ññarē atiadacu.

Ángele niitugu putirígue

¹⁵ Ángele niitugu putiwī. Cūū putirī, ūmuāsepu niirā bayiró busurómena wedesewa: –Basocá ōpārā dutiré nocōrōrā petia.

Cúā dutimiāriguere marī ōpū Cōāmacū dutigudu tiii; cūū beserigu Cristo teerora dutigudu tiii.

Dutirucujāgūdaqui sáa, jīwī.

* 11:4 Zacarías 4.3,11-14. † 11:13 La décima parte de la ciudad.

¹⁶ Cōāmacū díamacū veinticuatro batoá dutirá cáá duirépiriṛu duirá cááye diapóarire munibiácūmujeawa. Cūūrē padeorá,¹⁷ biiro jīpeowa:

—Cōāmacū ūsā Ōpū, m̄m̄ tutuanetōjōāgū, niirucujāgū, too suguerop̄m̄ niirigu niīā.

M̄m̄ tutuanetōjōāremena dutinucāā. Teero tiirā, m̄m̄rē usenire ticoa.

¹⁸ Niipetire dita macārā m̄m̄mena cúamiwā.

M̄m̄ cúāmena bayiró cúarito jeaa, diarirare wapa tiíadarito teerora.

Niipetira m̄m̄rē padecoterare wapatígudacu. Cúā m̄m̄yara profetas niíya.

M̄m̄rē padeorare wapatígudacu. Ƴp̄tí macārā m̄m̄rē quioníremena iñarí, cúācārē wapatígudacu. Bári niirā m̄m̄rē quioníremena iñarí, cúācārē wapatígudacu.

Atiditá macārārē posari tiirāre cōāādare jeaa, jīwā.

¹⁹ Cúā teero jīārī siro, Cōāmacūwii ūm̄āsepu niirí wii pāōnowū. Tiiwí popeapure sicitiba niíwū. Tiitiba Cōāmacū dutiré jōaturigie c̄uorépirí s̄añarítiba niíwū. B̄po wāāyore, busurē, b̄po páare wáawu. Dita cāmeñawū. Ocopéri yusuáreperi bayiró peti ñaawū.

12

Numiōye queti; p̄nocabiro baugúye queti

¹ Ƴm̄āsepu merēā bauré peti baurére iñawū. Toopú s̄icō numiō niíwō. Coo s̄añarō muīpū búreco macū asiyárobiro bauwū. Ʃami macū muīpū sotoa cooye d̄aporire péojīgō niíwō. Cooya dupupure doce ñocōā c̄uoríbeto pesawū.

² Coo niipacó niíwō. P̄nocatíadarsi s̄uguerogā, p̄nirére p̄ninogō acaribiwo. ³ Ƴm̄āsepu merēā bauré iñawū s̄ucā. S̄icū p̄nocabiro baugú* s̄ōāgúcare iñawū. Cūū siete dupupá c̄uowí. P̄uamóquēñe capesáricatigu niíwí. Siete pesaré betori tee dupupáryre pesawū.

⁴ Cūū p̄icōōmena ūm̄āsepu niimirira pan† ñocōārē páabatediocowi ditapu. Cūū p̄nocatígodo p̄to nuctūwí, coo macū bauári, yaaguda jīgū.

⁵ Coo s̄icū w̄imagū p̄nocatíwo. Cūū niipetire dita macārā Ōpū niigadu niíwí. Tutuaromena dutígudu niíwí. Too síro coo macū Cōāmacū p̄torp̄ máata néewanowí cúāmena dutígudure.

⁶ Numiōpe basocá manirōp̄ dutijōāwō Cōāmacū coore quēnobosárip̄m̄. Toopú coore mil doscientos sesenta búrecori yaaré ecanówō.

⁷ Ƴm̄āsepu cāmeríquere wáawu. Miguel, āp̄erā cūūyara ángelea p̄nocamena cāmeríquēwā. P̄noca, teero biiri cūūyara cāmeríquēpacara,⁸ netōnucāmasíriwa. Teero tiirā, cúā ūm̄āsepyre niinemomasíriwa.

⁹ P̄noca cōājānowí. Cūūrā sicato macū p̄ino, wātīārē dutigú, Satanás, niipetiro macārārē j̄iditogo niíí. Cūū, cūūyaramena ditapu cōādiocojānowí.

¹⁰ Teero wáari siro, ūm̄āsepu wedeseri taowá. Bayiró busurómena jīwí:

—Maríre netónere jeatoaa.

Cōāmacū tutuare, cūū marí Ōpū niiré jeatoaa.

Cūū beserigu Cristo dutiadarocā jeatoaa.

Marí menamacārā Cōāmacūrē padeorāre wedesárigu ūm̄āsepu niimiārigu cōādioconoāwí.

Cūū búrecori, ñamirí ūsāyagu Cōāmacū iñacorop̄ cúārē wedesárucuwí.

¹¹ Cordero diagu, díi ōmayudiabosariguere padeoríra niijirā, Cōāmacūye quetire wederucurira niijirā, cūūrē netōnucāwā.

Āp̄erā cúārē Cristoye wederé wapa s̄iādugápacari, cuiro manirō wederucuwa.

¹² Teero tiirā, ángelea, niipetira ūm̄āsepu niirā, useniña.

Atibúreco macārāpe, díá pairímaa macārācā, bóaneōrā niíādacu múā.

Satanás “péerogā d̄usaa ȳure cōāādaro” jīí masíjīgū,

bayiró cúaremena múā p̄to diiwaawí,

jīwí.

¹³ P̄noca ditapu cōādiocori iñagū, macūcutirigore p̄n̄wáwí ñañarō tiidugágu. ¹⁴ Coope cárapu wáurere ticonowō, basocá manirōp̄m̄ w̄m̄wágodo. Too coo niirōp̄m̄ itíácūma ap̄ecūmá deco yaaré ecanówō, p̄noca coore b̄uamasíñerōp̄m̄. ¹⁵ Coo wáarirope p̄noca ocoré díá tiiróbiro eoyúcomiwí, coore duari tiidugágu. ¹⁶ Cūū teero tiirí, Cōāmacū ditare yetiri tiwí, coore tiíápu. Yeticutua, p̄noca eoyúcoremena díá wáari tiimiāriguere néecosawū. ¹⁷ Teero wáari iñagū, p̄noca numiōmena cúanetōjōāwí. Coo p̄ārāmerā niinunusera d̄usarámena cāmerísiāgū wáawi. Cúā Cōāmacū dutirére tiirā, Jesuyére wederá niíya. ¹⁸ P̄noca pairímaa wesapu jeanucāwí.

13

P̄narā quioráye queti

* 12:3 Pecasáyemena: dragón. † 12:4 La tercera parte.

¹ Yuu ñhawü sücã. Sïcũ quioqú peti díã pairímaapu pãmupásãwí. Cãũ puamóquẽñe capesáricatiwí. Siete dupupá cuowí. Puamóquẽñe pesaré betori tee capesáricõrõ pesawu. Cãũye dupupápure Cõãmacãrẽ ñañarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwã. ² Quiogú peti yuu ñnarigu yái dodogúbiro baugú* niiwí. Cãũ bucobiro† daporicatiwí. Cãũ yáibiro‡ userocatiwí. Pínoca cãurẽ cãũ tutuare, cãũ pee tiimasíretere ticowí. Cãurẽ cãũ duirípíróru dapowi, “dutiya” jĩjũ. ³ Sicadupupure cãmíróca niiwã. Catiri tiirí cãmíróca mee niiwã. Teero niipacaro, yatiriro niiwã. Teero tiirã, atibúreco macãrã quiogú petire ññamanijõarã, cãurẽ nanujãwã. ⁴ Basocã pínocare padeowã, cãũ quiogú petire tiimasíretere ticori ññarã. Quiogú peticãrẽ padeorã jĩwã:

–Quiogú peti tiirõbiro tutuagu maní. Sïcũno cãũmena cãmerrísiãmasíriqui, jĩmiwã.

⁵ Pínoca cãũ “dutiya” jĩñarigure biiro jĩdutiwí: “Cõãmacú tiimasíretere tiimasíã yuucã; yuu niipetire dutimasígãno niã”, jĩmiwí. Cuarenta y dos muipúrã cãũ tiimasíretere tiirí, Cõãmacú teero ññajãwí ména. ⁶ Cõãmacãrẽ ñañarõ wedesewí. Cãũ wãmerẽ, cãũ niirõrẽ, ãmuãseru niirãrẽ ñañarõ wedesewí. ⁷ Cãũ Cõãmacú padeorãre cãmerrísiã netõnucãrí, Cõãmacure cãurẽ teero ññajãwí ména. Cãũ niipetire pónarí macãrãrẽ, niipetire macãrí macãrãrẽ, niipetire wedeserare, niipetire dita macãrãrẽ dutimasíretere ticonowí. ⁸ Niipetira atibúreco macãrã cãurẽ padeoadacua. Cãũ niíya Cordero cãã sãmíriguyapũpu cãã wãmerẽ jóatunoña manirã. Tiipũpure catirẽ petihére cuorãye wãme dícu jóatunoã. Cãã wãme jóatunoyiro atibúreco nucãrípũ.

⁹ Tuodugárano tuomasíãdacua:

¹⁰ “Peresu sõneconoãdacua” jĩñorira

peresu wãaadacua, Cõãmacú cãurẽ “teero tiinõãdacua” jĩñoriborã.

“Espadamena siãnõãdacua” jĩñorira

espadamena siãnõãdacua, Cõãmacú cãurẽ “teero tiinõãdacu” jĩñoriborã.

Teero wãapacari, Cõãmacãrẽ padeorã wãcütutua, cãurẽ ãñurõ padeorõ booa.

¹¹ Yuu ñhawü sücã. Æpí quiogú peti dita popeapu muãatiwí. Cãũ sïcũ corderobiro puarõ capesáricatiwí. Cãũ wedesere sïcũ pínoca busurobiro tuonõwã. ¹² Cãũ niisuguerigu quiogú peti dutirẽnorẽ niipetirere cuoquí. Cãũ ññacoropũ tee niipetiremena dutimasí. Cãũ atibúreco niirãrẽ niisuguerigu cãmíró yatinorigure padeori tií. ¹³ Cãũ merẽã baurẽtõ tiẽñõí. Basocã ññacoropũ ãmuãse macã pecamerẽ ditapu diátiri tií. ¹⁴ Cãũ niisuguerigu quiogú peti ññacoropũ merẽã baurẽ tiẽñõí, Cõãmacú teero ññajãí. Cãũpee tee tiẽñõremena atibúreco macãrãrẽ jĩditõ. Tee jĩditõremena niisuguerigu queorẽ weedutí. Niisuguerigura nií espadamena cãmítonorigu niipacu, catigú. ¹⁵ Niisuguerigu cãũ siro dita popeapu muãatirigure catiri tiirẽre ticowí. Teeména niisuguerigu tiirõbiro baugú weerigupure catirẽ ticowí. Teero tũgú, weerigu wedesemasíwí; cãurẽ padeohérare siãrí tiíwí. ¹⁶ Niipetirare cãũye diapóarire o cãũye diamacú maquẽ wãmoríre cãũ queorẽ jóatunorí tiíquí. Teero tiirã, búrí niirã, upatí macãrã, pee apeyẽ cuorã, bóaneorã, dutiaporori basoca, dutiaporori manirã teerẽ cuoãdacua. ¹⁷ Cãũ queorẽ jóatunoña manigú sãimasíriqui; dúamasíriqui. Tee queorẽ quiogú peti wãme o cãũ wãme bapaqueoro niã.

¹⁸ Aterẽ tuomasíró booa: Tuomasíráno quiogú petiye wãmerẽ bapaqueoaro. Basocã teerẽ bapaqueomasícuã. Cãũye wãme bapaqueoro seiscientos sesenta y seis niã.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil basocã Cõãmacãrẽ basapeorigue

¹ Yuu ñhawü sücã. Cordero ãtãgú Sionpu nucũwí. Cãũmena ciento cuarenta y cuatro mil basocã niiwã. Cãã Cordero wãmerẽ, cãũ Pacu wãmerẽ cãũye diapóaripure jóatunorira niiwã. ² Æmuãseru busurí tuowí. Oco pairõ õmasãncõrõbiro, bupo bayirõ páarobiro busuwu. Pau búapütẽrã cãũyere búapütẽrẽ* tiirõbiro busuwu. ³ Cãã tiipíró putopu, bapari catirá, butoã dutirá ññacoropũ mama basaré basawa. Basocã tee basaré masímasíriwa; ciento cuarenta y cuatro mil basocã dícu teerẽ basamasíwã. Cãã atibúreco macãrã watoapure netõñõnorira niiwã. ⁴ Cãã sïcãrĩno numiãmena ñañarẽ tiiríra mee niiwã. Cãã Cordero cãũ noo wáaro nanũya. Cõãmacãrẽ, Corderore ticosugueadore tiirõbiro niããã jĩrã, cãã atibúreco macãrã watoapure netõñõnorira niiwã. Teero tiirã, ote dũca butisuguerera Cõãmacãrẽ ticorẽpa tiirõbiro niicua. ⁵ Cãã sïcãrĩno jĩñitorira mee niiwã. Cõãmacú ññacoropure ñañarẽ manirã niíya.

Íññarã ãngelea wederigüe

* 13:2 Pecasãyemena: leopardo. † 13:2 Españolmena: oso; portuguésmena: urso. ‡ 13:2 Españolmena: león; portuguésmena: leão. * 14:2 Pecasãyemena: arpas.

⁶ Yñu ññawū sūcā. Āpī ángele ūmuāsepu wuñnetōwī. Cūu atibúreco niirārē, niipetire dita macārārē, niipetire pōnarī macārārē, niipetire wedeserare, niipetire macārī macārārē quetiré wedegú niwī. Tee queti padeorucúre maquē niā. ⁷ Cūu bayiró busurómena jñdiocowi:

—Cōāmācūrē quioníremena ññaña. “Cūu niipetirere dutimasīqui”, jñña. Cūu wapa tiíadarito jeatoaa. Cūu ūmuāse, atiditaré, díá pairímaarē, niipetire ocowitire coperire tiwī. Teero tiirá, cūārē padeoyá, jñwī.

⁸ Āpī ángele cūu siro macū wuñāti, jñdiocowi:

—Babilonia upatī niimiri macā petijōāā. Petijōāā. Tiimacā macārā apeditá macārārē cūā weerirare padeorī tiwá. Teero tiirá, cūārē ññarō ñeepera, cūmu mecārā tiiróbiro wáari tiwá, jñwī.

⁹ Āpī ángele puarā ángelea siro macū wuñāti, bayiró busurómena jñdiocowi:

—Quiogú petire, cūu tiiróbiro baugú weerigure padeogúno, cūu queorére cūya diaporapu, cūya wāmorpu jóatunorigure ¹⁰ ññarō tiigúdaqui Cōāmācū. Cōāmācū cūmēna bayiró cūagu, tutuaromēna, bóaneōrō manirō ññarō tiigúdaqui. Pecame, azufre jāúrēmena bayiró ññarō netōrī tiigúdaqui. Ángelea ññarē manirā ññacoropu, Cordero ññacoropu teero tiigúdaqui. ¹¹ Pecame cūārē ññarō tiirime teero buserucujāā. Petirícu. Quiogú petire, cūu tiiróbiro baugú weerigure padeorá, cūu queorére jóatunorira búrecori, ñamirī yeerisāre buarícu.

¹² Teero tiirá, Cōāmācūrē padeorá wācūtutuario booa. Cūā Cōāmācū dutirēre tiirá, Jesuré padeorucúra niñya, jñwī.

¹³ Yñu ūmuāsepu wedeseri tuowú sūcā:

—Ateré jóaya: “Mecūāmena marī Ōpūrē padeorucújārira diarā useniādacua”, jñwī.

Espíritu Santo: —Teerora niā, jñwī—. Ññarō netōpacára, Cōāmācūyere paderucurira niñjīrā, yeerisāādacua. Cōāmācū cūā ūmuāsepu jeari, cūā ññurō tiirigue wapa cūārē ññurō tiigúdaqui, jñwī.

Atibúreco maquē oterigue

¹⁴ Yñu ññawū sūcā. Ōmeburāá butiríburua bauáwu. Tiiburua sotoapu basocúbiro baugú duiwī. Cūya dupupure oro beto pesawu. Wāmorpure diipī† asoyóaripī cuowī. ¹⁵ Āpī ángele Cōāmācūwī ūmuāse niirī wiipu niñarigu witiatiwī. Cūu ōmeburáapu duigúre bayiró busurómena jñwī:

—Muuyarīmena oteriguere páataneōña. Atibúreco maquē oteré duca seeritono jeatoaa. Bucáatuajeaa méé, jñwī.

¹⁶ Cūu teero jñrī tuogú, atibúreco maquē oteriguere páataneōwī. Teeducare seenēōwī.

¹⁷ Āpī ángele Cōāmācūwī ūmuāse niirī wiipu niñarigu witiatiwī. Cūcā diipī asoyóaripī cuowī. ¹⁸ Āpī ángele wáicara sópeero tiiróbiro baurópu witiatiwī. Cūu pecamerē dutimasīrere cuoi. Cūu diipī asoyóaripī cuogúre bayiró busurómena jñwī:

—Muuyarī asoyóaripīmena atibúreco maquē usetōrīrē páataneōña. Tee ññijōátoaa méé.

¹⁹ Cūu teero jñrī tuogú, cūuyarīmena atibúreco maquē usere páataneōwī. Teeré néé, use cutamutōrī coperu cōawī. Tee cutamutōre “Cōāmācū ññarāmena bayiró cūare” jñdugaro tiia. ²⁰ Teesere tiimacā wesapu cutamutōnowū. Cūā cutamutōrī, díí pairó witiwu. Tee díí caballoa wāmuā decopu duatuwu. Wāmuā decopu duarócōrō ōmayuyutiawu trescientos kilómetros yoaro.

15

Ángelea ññarō tiitúdarigue

¹ Yñu ññawū sūcā. Apeyé merēā bauré bayiró ucuanérere ūmuāsepu ññawū. Siete ángelea niwā. Cūā siete ññarē tiitúdarere cuóadara niwā. Teemēna Cōāmācū bayiró cūare tiíadare petiádacu.

² Díá pairímaabiro ññawū. Āññurō ocususúrimaa, bídru pecamēmena wóarimaa tiiróbiro bauwá. Tiimacá putopu basocá nucūwā. Cūā “quiogú petire, teero biiri cūārē weerigure padeoyá” jñ dutiriguere netōñcārira niwā. Cūā “cūu queorére jóatuya” jñrīcārē, netōñcārira niwā. Cūā Cōāmācū ticorigue búapātērērē cuowá. ³ Cūā Cōāmācūrē padecotegu Moisés basariguemēna basapeowa. Corderoyere basapeowa. Biiro jñwā: Cōāmācū ūsā Ōpū tutuanetōjōāgū, niipetire mñu tiiré ññurō ññariññure niā. Teeré ññarā, ūsā ññamanijōāā.

Mñu niipetire dita macārā Ōpū niā.

Mñu tiirécutire ññurē niā; diamacú niā.

† 14:14 Pecasāyemēna: hoz.

⁴ Niipetira m̄ūrē cuiro booa.
Niipetira m̄ūrē padeoró booa.
M̄ū s̄ic̄urā ñañaré manigú niia.

Niipetire dita macārā m̄ū puto jeará m̄ū añurō tiirére ññarira niijirā, m̄ūrē padeoáadua,
j̄i basawa.

⁵ Too síro ȳū ññawū s̄ic̄ā. Cōāmacūwii ūmuāsepu niiri wii popeapu Ññunetōjōārī Tatia pāōnowū. Tiitatia popeapu Cōāmacū dutiré jóature cuorép̄irī s̄añarítiba niuwū. ⁶ Cūā siete ángelea tiitatiapu niñarira witiatiwa. Cūā suti butiré j̄iñir̄imaniré bayiró asiyáre s̄añarira niuwū. Cutiropu oro caserore siatúrira niuwū. Siete ñañaré tiitúadarere ñeeādara witiatiwa. ⁷ S̄ic̄ū catirā menamacū cūā siete ángeleare siete oro baparire ticowi. Teebaparipure Cōāmacū catirucugu ñañarāmena bayiró cūare tiidare maquē dadajāwū. ⁸ Ññunetōjōārī Tatiapu cūū asibatēremena, cūū tutuaremena ōme busesesajōāwū. Teero tiiró, tiitatiapure s̄āwamasñña maniwū; tée siete ángelea cūā siete ñañaré tiári siropu, s̄āwamasñnowū.

16

Siete ñañaré tiitúadare cuoré bapari

¹ Ȳū tuowú s̄ic̄ā. Ȳū Cōāmacūwii pu wedeseri tuowú. Siete ángeleare bayiró busurómena j̄iñti:

—Múāye bapari maquērē piobatediocora wáaya. Tee maquē Cōāmacū ñañarāmena bayiró cūare ññoādare niā, j̄iñti.

² Niisuguepu wáa, cūāya bapa maquērē atiditapú piobatediocowi. Teero tiári siro, basocá quiogú petire weerigure padeó, cūārē queorére jóatunorirare cāmi bóare wáawu. Docore, p̄ñiré niuwū.

³ Cūū siro macū cūāya bapa maquērē día pairímapu piobatediocowi. Tiimaá dímaa wájāwū. Diariguye díbiro niuwū. Tiimaapú niirā diaretijōāwū.

⁴ P̄ñaré siro macú cūāya bapa maquērē díamaar̄ipu, oco witiiré coperipu piobatediocowi. Teemaar̄i, tecoperi díi posajōāwū. ⁵ Ángele ocoré cotegú wedeseri tuowú:

—Ōpū, m̄ū ñañaré manigú niia.

M̄ū cūārē teero wapa tiigú, diamacú maquē tiigú tiia.

M̄ū niirucujāgū, too sugueropu niirigu niia.

⁶ Cūā m̄ūrē padeoráre, m̄ūyara profetare s̄iāyíra.

Cūāye díi ōmayucori tiyíra.

Cūā teero tiiré wapa m̄ū cūārē díi s̄ñidutíwu, j̄iñwī.

⁷ Cōāmacārē wáicura sópeoro tiiróbiro baurópu wedesewionecori tuowú:

—Teerora niā. Cōāmacū ūsā Ōpū tutuanetōjōāgū, m̄ū cūārē wapa tiiré diamacú niā; m̄ū diamacú besea, j̄iñti.

⁸ Ññarā siro macū cūāya bapa maquērē muipū búreco macū sotoapu piobatediocowi. Teeména muipū bayiró asi, basocáre sóewi. ⁹ Basocá bayiró sóenowā. Teero sóenopacara, cūā ñañaré tiirére wácūpati, wasoríwa. “Cōāmacū niipetirere dutimas̄iqui”, j̄iñriwa. Ñañarō peti j̄iñtutiwa cūārē, tee ñañaré wáari tiipetimas̄ijāgū niipacari.

¹⁰ Bapari siro macú cūāya bapa maquērē quiogú petiyap̄ir̄opu piobatediocowi. Niipetiro cūū dutirā niirōpu naññājōāwū. Basocá p̄ñinorā, cūāye ñemerōñrē bayiró bacadiyówa. ¹¹ Cūā cāmi bóarere ññapacara, p̄ñinopacara, Cōāmacū ūmuāsepu niigárē ñañarō peti j̄iñtutiwa. Cūā ñañaré tiirére wácūpati, wasoríwa.

¹² Sicamoqueñerā siro macú cūāya bapa maquērē día Éufratespu piobatediocowi. Tiimaá sibipetijōārī tiinowū, muipū muñatiro macārā ōpārā tiñawaro j̄iñrō.

¹³ Ȳū ññawū s̄ic̄ā. P̄ñocaya useropu, quiogú petiya useropu, corderobiro p̄ñaró capesaric̄itigu “Cōāmacū tiimas̄irere tiimas̄iññā ȳūcā” j̄iñditoriguya useropure ññarā wātñā witiatiwa. Tuburoabiro baurá niuwū. ¹⁴ Wātñā tutuaremena tiññowā. Niipetiro macārā ōpārārē neādutira witiatiwa, Cōāmacūyaramena cāmer̄is̄iññāda j̄iñrā. Cūā cāmer̄is̄iññādari búreco Cōāmacū netōñucāādari búreco peti niññadacu.

¹⁵ “Ññurō tiyá. Wácūña manirō yaarépigu atiro tiiróbiro ȳū atiguda. Ññacorano cūāye suti s̄aññāādarere quēnoyera, ȳū atiri, aññurō ūseniññadua. Teero tiihéra, sutimanñrā basocá cūārē ññarī, boboadadua”.

¹⁶ Wātñā tuburoabiro baurá atibúreco macārā ōpārārē neārī tiuwā. Cūā neārō hebreoyemena “Armagedón” wāmecutia.

¹⁷ Ángele niitugu cūāya bapa maquērē piobatediocowi. Cūū teero tiirí, Cōāmacūwii ūmuāse niiri wii niirip̄r̄opu bayiró busuró wedesere witiwu.

—Niipetire túajeanoã sáa, jĩti.

¹⁸ Bupo wãâyore, busuré, bupo páare wáawu. Dita bayiró cãmeñawū. Basocá atibúrecomu niinucári sirore, atitócãrê dita nocórõca cãmeñaria. Bayiró peti cãmeñawū. ¹⁹ Uputí niiri macá itiarõpu yetinucãjõãwū. Niipetire macãrĩ jõêdiwawu. Cõãmacú uputí niiri macá Babilonia macãrãrê acabõriwi, “cúãrê wapa tiigúda” jĩrigu niijigú. Cúãmena bayiró cúarigu niijigú, bóaneõrõ manirõ cúãrê wapa tiiwí. ²⁰ Niipetire nucãrĩ duacodiawu. U̇tãyucu cõãjãnowū. ²¹ Ocopéri yusuãreperi bayiréperitõ basocá sotoapu ñaapeawu. Siquẽñeperi cuarenta kilos nucãwū. Cõãmacú teeperimena cúãrê bayiró peti ñañarõ tiiri ññarã, “ñañarõ peti tiigú niĩ cūũ” jĩjãwã.

17

U̇muãmena ñeeape wapatárigore wapa tiirígue

¹ Sícũ siete ángelea siete bapari cuoríra menamacú ati, yũre jĩwí:

—Jãmu, díamaarĩ sotoa duiogú umuãmena ñeeape wapatárgore Cõãmacú wapa tiíadare maquêrê ñnomá. ² Atibúreco macãrã õpãrã coomena ñañarére tiíyia. Coo ñañarê tiirémema atibúreco niirã cūmu mecãrã tiirõbiri wáaaya, jĩwí.

³ Yũu cãnirípacari ññarõpũre Espiritu quẽẽrõpu tiirõbiri ññonemowĩ sũcã. Quẽẽrõpu ángele yũre basocá manirõpu néewawi. Toopú sicõrê ññawū. Coo quiojú peti sotoapu pesawo. Cũũ sõãgú niiwí. Quiojú petiya õpũũpũre pee Cõãmacurê ññarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwū. Cũũ siete dupupá, puamóquẽñe capesári cuowí. ⁴ Numiõ ñamu tiirõbiri sõã ñiisãñúrõcare, teero biiri bayiró sõãrõrê sãñawõ. Oro, u̇tãperi wapapacáremena, “perla” wapapacáremena mamonorigo niiwõ. Sicabapa oro bapa cuowó. Ápẽrãména ññarõ ñeeapere tiibapapũre dadajãwū. Coo umuãmena ññarõ ñeeaperecã toopú niiwū. ⁵ Cooya diãpõapũre wãme jóatunoriro niiwū: “Yũu Babilonia U̇putí Niiri Macã niia; Numiã U̇muãrê Ñeeape Wapatára Paco niia; Ápẽrãména Ñañarõ Ñeeapera Paco niia”, jĩ jóatunoriro niiwū. Teewãme “biiro jĩdũguro tia” jĩmasiña maniwá. ⁶ Coo Jesuré padeorã cūũyere diamacú wederé wapa cúãrê siãdutirigo niiwõ. Cúã diari ññanemodũgago, cūmuõgõ sñinemodũgago tiirõbiri niiwõ.

Coore ñña, bayiró ññamanijõãwū. ⁷ Ángele yũre jĩwí:

—¿Mũu tuomasirigari ññamanijõãgũ? Numiõyẽ maquêrê, teero biiri coo pesagúyẽ maquêrê mũũrê masirĩ tiigúda. Coo pesagú quiojú peti siete dupupá, puamóquẽñe capesári cuogú niĩ. ⁸ Quiojú peti mũũ ññarigu too suguerõpu niimiwĩrã; mecãtigãrê maniĩ; niiditidiari copõpu mũãatigũdu tii; pecamepu wãa, yapacutjãgũdu niĩ. Teero tiinõãdari suguerore, atibúreco macãrã quiojú petire “niimiwĩ; maniĩ; atigũdu tii” jĩrigu jeari ññarã, ññamanijõããdacua. Cúã Corderoyarpũrũ cúã wãmerê jóatunoña maniã. Atibúreco nucãrĩpu tiipũpũre catiré petihére cuoãdara wãmerê jóatunoña.

⁹ Ateré tuomasirõ booa. Siete dupupá siete u̇tãyucu jĩdũguro tia. Coo tee u̇tãyucu sotoapu duiyo. Tee dupupãra sũcã siete õpãrã jĩdũguro tia. ¹⁰ Sicamoquẽñerã õpãrã peticõdiawa mée. Sícũ dutii. Ápĩ maniĩ ména. Cũũ atigu, pẽerogã dutigudaqui. ¹¹ Quiojú peti niimirigu, mecãtigã manigú, siete õpãrã siro macú niĩ. Cũũ siete õpãrã menamacú niigũrã niĩ. Pecamepu wãa, yapacutjãgũdu niĩ.

¹² Puamóquẽñe capesári mũũ ññãrĩgue puamóquẽñerã õpãrã jĩdũguro tia. Cúã dutiriya ména. Quiojú petimena õpãrã tiirõbiri dutiré ñee, sica hora dutiadacua. ¹³ Cúã sicãrĩbiri wãcũãdacua. Cúã dutirã niipacara, quiojú petire “mũũ sicãrã dutiya; usã mũũ doca macãrã niĩãdacu” jĩãdacua. ¹⁴ Cúã Corderomena cãmerĩsiããdacua. Cũũ niipetira õpãrã nemorõ u̇putí macú niijigú, cúãrê netõnucãjãgũdaqui. Cũũmena niĩãdara Cõãmacú boorã, cūũ beserira niíyia. Cõãmacurê padeoduririra niíyia, jĩwí.

¹⁵ Ángele jĩñemowĩ yũre:

—Mũu numiõ díamaarĩ sotoapu duiri ññãwū. Teemaarĩ “niipetire macãrĩ macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire dita macãrã, niipetire wedesera niíyia” jĩdũguro tia. ¹⁶ Puamóquẽñerã õpãrã mũũ ññãrira quiojú petimena ññãgõrê ññatutiadacua. Cooyere ñmapetijã, sutimanigõ pũtuãri tiãdacua. Cooya õpũũrê yaaadacua; cõãrĩrê sõecõãjããdacua. ¹⁷ Cõãmacú cúãrê sicãrĩbiri wãcũrĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, cúã quiojú petire cúã sotoa macú õpũ sõnecoadacua. Cúãpe “usã boorõmena teero tia” jĩ wãcũmicua. Quiojú peti cúã õpũ niitũgũdaqui, téẽ Cõãmacú “biiro wãaadacu” jĩrirobirora wãari siropu. ¹⁸ Numiõ mũũ ññãrigo “tiimacã u̇putí niiri macã” jĩdũguro tia. Tiimacã õpũ atibúreco macãrã õpãrãrê dutigú niigũdaqui, jĩwí.

18

Babilonia petirígue

¹ Too síro yuu ñhawú sūcā. Āpí ángele ūmuāsepu niīārigu diiātiwi. Cūū dutiré cuogú peti niīwī. Cūū asibatéremena atibúreco bóebatejōāwū. ² Bayiró busurómena wedesewi:

—Babilonia uputí niimiri macā petijōāā. Petijōāā.

Wātīā, minipónā booribasoca niiró posajōāā.

Niipetira waurá ūniré yaará niiri macā posajōāā; basocā cūā doorácā niīya.

³ Tiimacā numiō ñañarō ñeeape wapatágo tiiróbiro ūgaripéanori macā niā.

Coomena niipetire dita macārā cūmu mecārā tiiróbiro wáawa.

Atibúreco macārā ōpārā coo weerirare padeojīrā, ñañarō ñeepera tiiróbiro niīwā.

Coo ūgaripéa netōnucāgō, pee peti apeyé bári niirére wapatīāmajāwō.

Teero tiirā, niipetire dita macārā dúari basoca pee apeyé cuorá putuáwa, jīwī.

⁴ Āpí ūmuāsepu niigú wedeseri tuowá:

—Múā, yuu beserira niirā, tiimacārē witiya,

múācā cūā tiiróbiro ñañarére tiiri.

Cūā tiiróbiro tiirā, ñañarō tiinóbocu.

⁵ Cūā ñañaré tiiré pairó peti bucuácu.

Teero tiigú, Cōāmācū cūā ñañaré tiirére añurō masī.

⁶ Tiimacā macārā āpērārē ñañaré tiirígue wapa teerora cūārē ñañarō tiicāmēārō.

Āpērārē posari tiirírobirora puarī nemorō posari tiiaro.

Bóaneō ññarō manirō nemorō cūārē ñañarō tiiaro.

⁷ Tiimacā macārāpe “āpērā nemorō aññunetōnucāā” jīmiwā.

Cūā teero jīriigue wapa cūā ñañarō jīriiro jeatuario bayiró pūninorī tiiaro.

Cūā ūgaripéa netōnucārā, noo booró apeyenórē wapatīāmajāwā.

Cūā teero tiīāmarígue wapa cūā ñañarō tiiríro jeatuario bayiró boorituari tiiaro.

Tiimacā macārā wācūyū: “Ēsā atiditā ōpō tiiróbiro niā; wapewio tiiróbiro niiria; booritu-aridojāādacu”, jī wācūmiya.

⁸ Teero jīiré wapa wācūña manirō sicaburecora ate cūārē ñañaré wáaadacu:

Basocā diajōāādacua; āpērā boorituaadacua; juabórea wáaadacu.

Pecamemena sóecōānoādacu. Cōāmācū marī Ōpū cūārē diamacú wapa tiigúdu tutu-anetōjōāgū niī, jīwī.

⁹ Atibúreco macārā ōpārā tiimacā macārāmena cōāpōnarē weerirare padeowá. Cūā tiiróbiro ūgaripéa netōnucārā, noo booró apeyenórē wapatīāmajāwā. Teero tiirā, tiimacā jūū, ōme buse nucūri ññarā, “ade, ade” jī, utiadacua. ¹⁰ “Marīcārē ñañarō tiiri” jīrā, yoaropu ññaconucūādacua. Biirō jīādacua:

—Ade, ade, Babilonia uputí niimiri macā, “petirícu” jīmiwū.

Wācūña manirō cūā ñañaré tiiré wapa wapa tiiré jeatoa, jīādacua.

¹¹ Niipetire dita macārā dúari basoca cūāye apeyeré sārīrā manirī ññarā, tiimacārē utiadacua. “Ade, ade”, jīādacua. ¹² Cūā dúare noquē niimiyiro: Oromena tiiré, platamena tiiré, ūtāperi wapapacāreperi, “perla” wapapacāreperi; teero biiri suti añurō butiré, suti ñamu tiiróbiro sōā ñiisāñūre, suti “seda”, suti bayiró sōārē; teero biiri niipetire yucu sitiaañūreyucu, “marfilmena” tiiré, sawirigumena tiiré, “broncemena” tiiré, cōmeména tiiré, “mármolmena” tiiré; ¹³ teero biiri “canela” wāmecūtire, yaaré poari tiiré, sitiaañūre busere, “mirra” wāmecūtire; teero biiri sīpēbiro bauré sitiaañūre, vino, olivogu dūca use, harina añuré pā tiiré, trigo; caballo wēerecori niimiyiro. Āpērā niimiyira: Wácūra apeyé ōmarā, oveja, caballo, dutiāpenori basocacā niimiyira. ¹⁴ Dúari basocā tiimacārē jīādacua:

—Múā bayiró maīmírigue petijōāā.

Niipetire múā añuré cuomírigue ditijōāā.

Dee tiī buarīadacu, jīādacua.

¹⁵ Teeré dúari basocā, tiimacāpu pairó dúā wapatāmiārira yoaropu putuánucāādacua, “marīcārē ñañarō tiiri” jīrā. Utirémēna ¹⁶ biirō jīādacua:

—Ade, ade, uputí niimiri macā ñañanetōjōārō wājāā.

Tiimacā sícō numiō suti añurō butiré, ñamu tiiróbiro sōā ñiisāñūre, bayiró sōārē sñāgō tiiróbiro niimiāwā.

Oro, ūtāperi wapapacāremena, “perla” wapapacāremena mamonorigo tiiróbiro niimiāwā.

¹⁷ Wācūña manirō ate wapapacāre ditipetijōāā, jīādacua.

Niipetira doorépaḡu waatūra, teepawḡumēna wāānetōrā, teepawḡupu paderá, niipetira día pairīmaḡu wāarepaḡure paderá yoaropu putuāpasajeaadacua. ¹⁸ Tiimacā jūū, ōme buseri ññarā, bayiró busurómena jīādacua:

—Apmacā tiimacā tiiróbiro uputí niirí macā maniā, jīñadacua.

¹⁹ Bayiró bóaneõre ãnorã, cūaye dupupápu ditare maapeoadacua. Uti, bayiró busurómena jīñadacua:

—Ade, ade, uputí niimiri macā ñañanetõjõãrõ wáajãã.

Tiimacā maquẽ niyerumena niipetira día pairímaapu wáarepawu cuorá ãñurõ wap-atámiãwãrã.

Wãcũña manirõ tiimacā ditijõãã, jīñadacua.

²⁰ Múã ãmuãsepũ niirãpe, tiimacãrẽ cõãrĩ, useniña.

Múã Cõãmacãrẽ padeorá, Jesús cūyere wededutigũ beserira, teero biiri profetas, useniña.

Tiimacã macãrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiwá mée.

Cúã teero tiirigue wapa Cõãmacũ cūãrẽ ñañarẽ wapa tiii sãa.

²¹ Sícũ ángele tutuagu ãtãquicare neemõcowi. Oteréperi yaaréperi wãñiãrĩquica tiiróbiro bauwã. Tiiquire día pairímaapu déecõãñogũ, biiro jīwĩ:

—Atiquirẽ déecõãñorõ tiiróbiro Babilonia uputí niimiri macã petijõããdacu.

Íñanemoricu sãa.

²² Tiimacãpũre búapũtẽre, basarẽ, peruri putirẽ, corneta busurẽre tuonemóricu sãa.

Tiimacãpũre paderá ãñurõ menirã maniãdacua.

Tiimacãpũre oteréperi wãñiãrĩ busurẽre tuonemóricu.

²³ Tiimacãpũre sãwócore maniãdacu.

Tiimacãpũre wãmosiara useni basapeorere tuonemóricu sãa.

Tiimacã macãrã dúari basocã apeyẽ dita macãrã nemorõ dúamenirã niimiwã.

Tiimacã macãrã yáíwa oco sitarã tiirénomena niipetire dita macãrãrẽ jīñditowa, jīwĩ.

²⁴ Tiimacã niipetira profetare, Cõãmacãrẽ padeorãre sããrigue wapa cuocú. Teero biiri niipetira atibãreco macãrãrẽ sããrigue wapa cuocú.

19

¹ Too síro yũ tuowú sũcã. Pau ãmuãsepũ niirã bayiró busurómena wedeseri tuowú: Cõãmacãrẽ usenire ticoa.

Marĩyagu Cõãmacũ marĩrẽ netõnẽgũ niĩ.

Niipetirere dutimasigũ, tutuanetõjõãgũ niĩ.

² Cũ ñañarẽ tiirãre wapa tiirẽ queoró niĩ; diamacã niĩ.

Tiimacã sícõ numiõ ãmuãrẽ ñeeape wapatágo tiiróbiro wapa tiinóri macã pũtũãa.

Tiimacã ãpẽrãména ñañarõ ñeeapera tiiróbiro ugaripẽanojĩrõ, niipetiro macãrãrẽ ñañowã.

Cõãmacũ cūãrẽ padecoterare sããrẽ wapa tiimacãrẽ ñañarõ tiicãmewĩ, jīwã.

³ Jīnemowã sũcã:

—Cõãmacãrẽ usenire ticoa. Tiimacã õme buserucujããdacu, jīwã.

⁴ Veinticuatro butoá dutirã, bapari catirã Cõãmacũ tiipĩrõpu duigãre padeorã, ñicãcoberimena jeacũmuwã. Biiro jīwã:

—Teerora wãaaro. Cõãmacãrẽ usenire ticoa, jīwã.

⁵ Tiipĩrõpu sícũ wedesewionecori tuowú:

Marĩyagu Cõãmacãrẽ usenire ticoaro.

Niipetira Cõãmacãrẽ padecotera, quioníremena cūãrẽ ññarã, búri niirã, uputí macãrã teerora tiãro,

jīiti.

Cordero wãmosiadari bosebureco

⁶ Yũ tuowú sũcã. Pau wedesera tiiróbiro tuowú. Oco pairõ õmasãncõrõbiro busuwa. Bupo bayiró páaro tiiróbiro busuwa. Biiro jīwã:

Cõãmacãrẽ usenire ticoa.

Cõãmacũ marĩ Òpũ tutuanetõjõãgũ dutinucãĩ.

⁷ Usenico. Bayiró usenirã niico.

Cõãmacãrẽ “ãñunetõjõãĩ” jī, usenire ticoco.

Cordero cūãrẽ padeorãména niinucããdari bureco jeatoaa.

Cūãrẽ padeorã cūã numo niigõdo tiiróbiro niĩya.

Numo niigõdo coo basiro ãñurõ quẽnoãrigõpu niico.

Cúã coo tiiróbiro quẽnoãrirãpu niĩya.

⁸ Cúã suti butirẽ, jūĩrĩmanire, bayiró asiyãrere sããnoãrira niĩya, jīwã.

Suti butirẽ “Cõãmacãrẽ padeorã ãñurõ tiirẽ niĩã” jīñdugaro tiia.

⁹ Ángele yũre jīwĩ:

—Aterẽ jóaya: “Cordero cūã wãmosiari bosebureco niirĩpu cūã boocórira useniãdacua”, jīwĩ.

Cūū yuure jīīnemowī:

—Tee Cōāmācū wedesere diamacá niīā.

¹⁰ Ángele teero jīīrī tuogú, cūūrē padeogú, cūū pyto ñicācoberimena jeacūmumiwā. Yūu teero tiirí, yuure jīīwī:

—Teeré tiirjāña. Yūucā Cōāmācūrē padecotegura niīā. Mūu tiirōbirora, mūuya wedera Jesuyére wederá tiirōbirora niīā. Cōāmācū dícuere ñicācoberimena jeacūmu, padeoyá, jīīwī.

Espirítu Santo profetare masīrī tiyígu. Tee masīré ticorēmena wedeyira. Teerora Jesuyére wederátcu Espirítu Santo masīré ticorēmena wedecua.

Caballo butigú sotoapu pesagúye queti

¹¹ Yūu ññawū sūcā. Ɛmuāse tusuri ññawū. Caballo butigú bauññacājeawi. Cūū sotoapu sicū pesawi. Cūūrēna “wasoró manirō Cōāmācūyere diamacá wederucugu” jīīya. Cūū ññarē tiirāre diamacá wapa tiiquí. Cāmerīsiāgū wāagu, diamacá tiigú niī. ¹² Cūū capeari pecame jūūrīpōnabiro niīwū. Cūūya dupupāre pee pesarē betorī pesawu. Sicawāme jóature cuowī. Tiīwāmerē cūū dícu masī. ¹³ Sutirō dí pūuarirore sññawī. Cūū wāmecutiwī Cōāmācū Wācūrēre Wedegú. ¹⁴ Surara āmuāse macārā cūūrē nññwā. Cūū suti butirē jūūrīmanirere sññawā. Cūū caballoa butirá sotoapu pesawa. ¹⁵ Cūūya useropu espada puaniñape asoyōaripī súuwitiwu. Tiipīmena niipetire dita macārārē netōññcāgūdaqui. Tutuaromena dutigūdaqui. Cūū cūārē useguducare cutamutōrō tiirōbīro wapa tiigūdaqui. Cūū teero tiigú, Cōāmācū tutuanetōjōāgū cūāmena bayirō cúare ēñogūdaqui. ¹⁶ Cūūya sutirōpu, cūūya usebetōpu wāme jóatunowū. “NIIPETIRA ŐPĀRĀ NEMORŌ ƐPŪTĪ MACŪ”, jīī jóatunore tusawu.

¹⁷ Yūu ññawū sūcā. Sicū Ángele muīpū búreco macāpūre nucūgūrē ññawū. Cūū niipetira āmuāsepu wññarē bayirō busurōmena wedewi:

—Neña, Cōāmācū muārē boseyaadarere quēnobosáre yaaadara. ¹⁸ Őpārāyē diiré, surarare dutirāyē diiré, tutuaraye diiré, caballoaye diiré, cūū sotoapu pesarāyē diiré, niipetiraye diiré yaaadacu; dutiapenori basoca, dutiapenoña manirā, búri niirā, ƐpŪtī macārāyē diiré yaaadacu, jīīwī.

¹⁹ Yūu ññawū sūcā. Quiogú peti, atibúreco macārā Őpārā, cūūyara surara neāwā. Cūū neārā, “jāmu, cāmerīsiāco” jīīwā. Teero tiirā, caballo sotoapu pesagūmena, cūūyara suraramena cāmerīsiārā wāamiwā. ²⁰ Caballo sotoapu pesagūpe quiogú petire ñeewī. Cūūmena “Cōāmācū tiimasīre tiimasīā yuucā” jīīditorigucārē ñeewī. Cūū quiogú peti ññacorpu tiēñowī. Teemēna niipetira quiogú petire queorēre jóatunorirare cūūrē weerigure padeorāre jīīditowī. Cūū puarā catirāra pecametaropu cōāññoonowā. Tiitaro “azufre” wāmecutire Ɛpe tiirōbīro sipirēmena jūāā. ²¹ Āpērā cūū menamacārāpere caballo sotoapu pesagūra siāpetjāwī cūūya useropu súuwitripīmena. Teero siāpetjari siro, niipetira wññarā cūūyē diiré yaa, yapinetōjōāwā.

20

Mil cūmarī Jesús dutiadare

¹ Yūu ññawū sūcā. Sicū Ángele āmuāsepu niīarigu diīātiwi. Cūū niīditidiari cope macā sawire, teero biirī pairīda cōmedarē cuowī. ² Cūū pñnocarē ñeewī. Cūū sicato atibúreco tiirī siro macā “pñno” jīīnorigu niī. Cūū wātīārē dutigú, Satanás niī. Cūūrē cōmedamēna mil cūmarī siatúcūwī. ³ Cūūrē niīditidiari copere cōādiocowi. Cōādiocowī siro, tiicope soperē sawimēna biajāwī. Mil cūmarī basocāre jīīditorijāārō jīīgū, teero tiiwī. Too síro jōānōgūda niigū tiī. Yoari mee jōānōrigu niigūdaqui.

⁴ Yūu ññawū sūcā. Őpārā duirēpīrīpu duirāre ññawū. Cōāmācū cūārē diamacá besemasīre ticowī. Āpērārē ññawū. Cūū Cōāmācūyē queti, Jesuyére wederā niīyira; cūū quiogú peti, cūū weerigure padeorīyira; cūū queorēre cūūyē diapōaripu, cūūyē wāmorīpu jóatudutiriyira. Teewapa cūūyē dupupāre páatanoyira. Teero tiirā, cūū diarirapu niipacara, masārira niīwā. Cūū masārī siro, Cristomena mil cūmarī basocāre dutiwa. ⁵ Teero tiinōrira niījīrā, āpērā diarira sūguero masāsuguetoadacua. (Āpērā diarirapeja masāmuāriwa ména. Dupupāre páatanorira mil cūmarī Őpārā niīari siro, masāmuāwā.) ⁶ Diarira masāsuguerira ññarē manirā niīya; useniya. Cūū dianemoricua; pecamepu wāaricua. Cūū paiā niīdadua, Cōāmācūyere, Cristoyere padeadara. Cūū mil cūmarī Cristomena dutiadacua.

Satanás ditinetōjōārigu

⁷ Mil cūmarī netōāri siro, tiicopepu siatúcūnorigu Satanārē jōā, pāōwioneconogūdaqui. ⁸ Cūū niipetirōpu niipetire dita macārārē jīīditogu wāagūdaqui. Gog, Magog wāmecutiri macā

macārācārē teorora tiigúdaqui. Cúāmena suo, cāmerfisiāgūda jīīgū, néōgūdaqui. Cúā pañ niīādācua ditaturari pairímaā díā wesa maquē tiiróbiro.

⁹ Cúā niipetiro tiditapure jeaadācua. Cōāmacūrē padeorá niirōpu, cūū maírí macārē niisodeaadācua. Cōāmacūpe pecame ticodiocogudaqui, niisodearare sóeditiojāgūda jīīgū. Niipetira sóeditioñādācua. ¹⁰ Wātīārē dutigú cūārē jīīditorigu pecametaropu cōādiocogūdaqui. Tiitaropu azufre jūūā. Toopú quioḡu peti, “Cōāmacū tiimasīrere tiimasīā yūñja” jīīditorigucā cōādioconowā. Toopú búrecori, ñamírí ñañarō netōrucuādācua.

Butirípīrōpu duigú ñañarē tiirítrare wapa tiirígue

¹¹ Yññ iñawū sūcā. Ōpū duirípīrō pairípīrō butirípīrōrē iñawū. Tiipīrōpu duigúre iñawū. Cūū iñacoropure atibúreco, āmuāse ditijōāwū. Baunemóriwu sáa. ¹² Diarira tiipīrō díamacūpu nucūrí iñawū. Cúā uputí macārā, búri niirā niiwā. Cúā too nucūrí, jóatupūrírē pāōwí. Apepū catiré petihére cuorá wāmerē jóaturipūcārē pāōwí. Diarira tiirígue teepūrípū jóatunowū. Teepūrípū jóariguere buetoagu, cūārē wapa tiiwí. ¹³ Díā pairímaapu diarira tiipīrō putopu jeawa. Diarira yeeripūna niirōpu niimiriracá toopára jeawa. Cúācōrō cūā tiiríguere buegu, cūārē wapa tiiwí. ¹⁴ Diarira yeeripūna niirō cōādioconowū pecametaropu. Tiitaropu cōārē dianemojōāre niīā. ¹⁵ Sicū cūū wāmerē catiré petihére cuorá wāmerē jóaturipūpu jóatunoña manigūno tiitaropu cōādioconowí.

21

Mama āmuāse, mama díta wasorígue

¹ Yññ iñawū sūcā. Mama āmuāse, mama díta iñawū. Niisugueri āmuāse, niisugueri díta ditipetijōāwū; díā pairímaacā teorora. ² Ūmuāse Cōāmacū putopu Mama Jerusalén ñañarē manírí macārē diātírí iñawū. Āñurō quēnoāñí macá niiwā. Sicó numiō wāmosiāgodo manurē āñurō tusaaro jīīgō, quēnoāñigo tiiróbiro niiwā. ³ Tiipīrōpu sicū bayiró busarómena wedesewionecori tuowá:

—Jāā, tuoyá: Mecūāmena Cōāmacū basocāmena niīí. Cúāmena niirucujāgūdaqui. Cúā cūūyara niīādācua. Cōāmacū basirora cūāmena niigūdaqui. Cūū cūūyagu Cōāmacū niigūdaqui. ⁴ Cúā yaco ocoré cosegūdaqui. Dianemoricua sáa. Bóaneōre, utiré, pūñiré maniādācu. Niipetire niisuguerígue petijōāā, jīīwí.

⁵ Tiipīrōpu duigú jīīwí:

—Jāā, tuoyá: Yññ niipetire mama dícu tiia, jīīwí.

Apeyé jīīnemowí:

—Yññ wedesere padeoréno niīā; díamacá niīā. Teero tiigú, jóaya, jīīwí.

⁶ Too siro yññre wedewí:

—Niipetire túajeanoā. Yññrá niisuguegu, niitugu niīā. Yññre bayiró maírā oco sñinidugára tiiróbiro niīya. Teero tiigú, yññ oco tīāḡú tiiróbiro cūārē catiré petihére teorora ticojāgūda.

⁷ Āñurō padeō cāmewitiranorē niipetire yññ “ticogūda” jīīriguere ñeeādācua. Yññ cūūyagu Cōāmacū niigūdacu; cūā yññ pōña niīādācua. ⁸ Cui yññre padeodúrano, padeodugáherano, ñañanetōjōārere tiiráno, basocá sīārāno, āpērāmēna ñañarō ñeeaperano, yáíwa oco sitará jīīditoremena tiiré tiiráno, weerirare padeoráno, niipetira jīīditorepirano pecametaropu wáaadācua. Tiitaropu azufre upe tiiróbiro sipirémēna jūūā. Toopú wáare dianemojōāre niīā, jīīwí.

Mama Jerusalén

⁹ Sicū ángele siete oro bapari cuoríra menamacū atíwi. Teebaparipura too sugueropu siete ñañarē tiitíriguere posecutíwu. Cūū yññre jīīwí:

—Jāmu, Cordero nūmo niigōdore mññrē ēñomá, jīīwí.

¹⁰ Yññ cāñirípacari iñarōpure Espírítu quēērōpu tiiróbiro yññre ēñonemowí sūcā. Quēērōpu ángele yññre ūtāḡú pairígu āmuāñigupu néewawi. Jerusalén ñañarē manírí macārē āmuāsepu ēñowí. Tiimacā Cōāmacū putopu diātíro tiiwá. ¹¹ Cōāmacū asibatéremena bayiró asibatéwu. Tiimacā warapacáripe tiiróbiro asibatéwu. Ūtāpe “jaspe” tiiróbiro ocosusúwu. ¹² Tiimacā wesare pairí sāñirō āmuāñí sāñirō niisodeawu. Tiisāñirōpu doce soperi niiwā. Teesopericōrō sicū ángele nucūwí. Teesoperípū wāme jóaturígue tusawu. Teewāme Israelya pōña macārā doce pōñarē macārā wāme niiwā. ¹³ Tiisāñirōpure muípū muātirope itíásope niiwā; muípū sāāwarope itíásope niiwā; nortepe itíásope niiwā; surpe itíásope niiwā. ¹⁴ Ūtāquiri docequiri sotoapu tiimacā macā sāñirō tiinóñiro niiwā. Teequiricōrō doce Jesucristo cūūyere wededutígu beserira wāme jóaturígue tusawu.

¹⁵ Yññmena wedesegu sicagú orogure cuowí. Tiigumēna tiimacārē, teesoperire, tiisāñirōrē queogúdu tiiwí. ¹⁶ Tiimacā sicārñíro yoa, sicārñíro esawú. Ángele tiigumēna tiimacārē

queowí. Dos mil doscientos kilómetros niwā. Yoaro, esaró, āmuāñōcā nocōñōrā niwā.
 17 Tiisāñirōrē queowí. Sesenta y cuatro metros niwā. Basocá queoróbiro queowí.

18 Tiisāñirō “jaspemena” tiirí sāñirō niwā. Tiimacā oromena tiirí macā niwā. Oro jūñrmaníre, bídru sipioáñiro tiiróbiro niwā. 19 Tiisāñirōrē tuuñērequiri niipetire wapa-pacárequirimena mamonorigue niwā. Niisugueriqui “jaspe” niwā. Too síro macāqui “zafiro”, too síro macāqui “ágata”, too síro macāqui “esmeralda”, 20 too síro macāqui “ónice”, too síro macāqui “cornalina”, too síro macāqui “crisólito”, too síro macāqui “berilo”, too síro macāqui “topacio”, too síro macāqui “crisoprasa”, too síro macāqui “jacinto”, too síro macāqui “amatista” niwā. 21 Doce sopepāmarí perlapāmarí niwā. Sopepāmaríñōrō sicape perlapemena tiiré niwā. Macā deco niwarima oroma niwā. Bídrubiro ocosusúrima niwā.

22 Tiimacāpure Cōāmacāwiire ññariwu. Cōāmacū marí Ōpū tutuanetōjōāgūrā, Corderora Cōāmacāwii niijārā tiiwá. 23 Tiimacāpure muipū búreco macā, ñami macā bóerere boorícu. Cōāmacū bóebatecoremena bóerucua. Cordero tiimacā siāwócoriga niñí. 24 Toopūre niipetire dita macārā tiimacā bóeremena aññurō niñādadua. Atibúreco macārā òpārā niimirira cūā dutiri, cūārē padeoríguere usenipeoadara néesāwaadua. 25 Búrecore tiimacā maquē soperí tusurucujādadua. Ñami maniādadua. 26 Niipetire dita macārā āpērā cūārē padeoríguere usenipeoadara néesāwaadua. 27 Toopū sícārí ñañaréno néesāwanōña maniādadua. Ñañaré tiirá, jūñditorepira sāñawaricua. Corderoyapū catiré petihére cuorá wāmerē jóatunorira dícu sāñāwadua.

22

1 Cūā yñure díare ēñowí. Tee oco catiré petihére ticoa. Bayiró ocosusúrimaa niwā. Tiimá Cōāmacū, Corderoyapūñōpñu witiatiwu. 2 Tiimacā decopñu upñí macāma ñupomena wáarima niwā. Tiimá deco tií díā ūmayucowñu. Tiimáá pñañíñarera yucñu catiré ticorígu wiiríro niwā. Sicacāmarē doceñōrō dícu ñucacutiwu. Muipñrāñōrō ñucacutiwu. Tiigú maquē pñū niipetire dita macārārē ūcotire niwā. 3 Toopūre basocá “ñañarō wáaaro” jññi maniādadua. Tiipñrō toopū niñādadua. Tiipñrō Cōāmacūyapñrō, teero biiri Corderoyapñrō niñā. Cūñrē padecotera cūñrē padeoñādadua. 4 Cūñrē ññarucujādadua. Cūāye diapóaripñu cūñ wāmerē cuoñādadua. 5 Ñami maniādadua. Toopū niirā siāwócoriga bóerere booriñādadua. Muipñ bóerere booriñādadua. Cōāmacū marí Ōpū cūārē bóebatecogudaqui. Toopū niirā Cōāmacūmena dutirucuaadua.

Jesucristo máata putuawagudaqui

6 Cūā yñure jññwí:

—Tee wedesere padeoréno niñā; diamacú niñā. Marí Ōpū Cōāmacū cūñyara profetare wācūñrē ticogúra ángelere ticowí, cūñrē padecoterare máata too síropñ wáaadarere ēññodutígu, jññwí.

7 —Tñoyá múā: ¡Máata putuawaguda! Teero jññriguere padeoráno, teero biiri atipñ jóariguere bue, padeoráno useniñādadua, jññwí.

8 Yñu Juan teeré tuowú; ññawū. Tñu, ññatoagu, ángele yñure teeré ēññarigu puto ññicācoberimena jeacñumuniwū, cūñrē padeogúdu. 9 Cūñpe yñure jññwí:

—Teeré tiirjāña. Yñucá Cōāmacārē padecotegura niñā. Mñu mñuyá wedera profetas tiiróbiro niñā. Niipetira atipñpú jóariguere bue, padeorá tiiróbirora niñā. Cōāmacū dícuere jeacñumu, padeoyá, jññwí.

10 Cūā yñure jññemowí:

—Atipñpú “biiro wáaadacu” jññ mñu jóarigüe queoró wáaadare péero dusaa. Teero tiigú, atipñ mñu jóariguere yayílóropñ cuorjññā. 11 Āpērārē ñañarō tiigúno teero ñañarō tiitēññāñrō. Ñañanetōjōāgūcā teerora tiirucujāñrō sáa. Basocá aññugñpe aññurē tiirá. Cōāmacū booró tiigú teeré tiirucujāñrō cūñcā, jññwí.

12 —Tñoyá: ¡Máata putuawaguda! Yñu basocáre wapatíre ñcua. Cūñcōñrōrē cūñ tiirécōñrō wapa ticoguda. 13 Yñurá niisuguegu, niitugu niñā, jññwí.

14 Suti coseríra tiiróbiro niññya basocá cūñ ñañaré tiiriguere acabónorira. Cūñ useniñādadua. Catiré ticorígu ñucare yaamasíñādadua. Atimacā maquē soperipñ sāñwamasíñādadua.

15 Āpērāpēja ñañarā niirirapeja sopepá putuādadua. Cūñ niññya: Yáíwa oco sitará jññditoremēna tiiráno, āpērāmēna ñañarō ñeeapera, basocá siñrā, weerirare padeorá, niipetira jññditorere jññusenirā niññya.

16 —Yñu Jesús ticocoawū yáagu ángelere. Cūñrē tee quietire wededutiawū. Yñure padeoré pññarí macārā teeré tuoáro. Yñu David pārāmi niññññusegu niñā. Ññocōñwú bóeriga aññurō bóero tiiróbiro niigú niñā, jññwí.

17 Cūñ teero jññari siro, Espíritu Santo, teero biiri Jesuré padeorá: —Putuawaguda, jññwí.

Atipũpũ jŃariguere tũorȃnocȃ “putuuaatiya sȃa” jĩĩrŃŃ.

CŃĩamacũ putopũ wȃadugara oco sĩnidugȃra tiirŃbiro niĩya. Cũĩ oco catirũ petihũre ticorũre sĩnidugȃra atiaro wapatĩro manĩrŃ.

¹⁸ Niipetira atipũpũ jŃariguere tũorȃre wedeguda: Atipũpũ jŃariguere jŃanemorȃnorũ ñaĩarŃ wȃaadacu. CŃĩamacũ atipũpũ “ñañarũ wȃaadacu” jĩĩ jŃariguere cũĩrũ nemosĩĩũrŃ tiigũdaqui.

¹⁹ Atipũ jŃariguere nũedũoranorũ CŃĩamacũ atipũpũ añũrŃ tiĩadare jŃanoriguere ticorĩqui: Yucũgũ catirũ petihũre ticorĩgũ ðucare ticorĩqui; tiimacũ ñañarũ manĩrĩ macũpũ “sȃĩatiya” jĩĩriqui.

²⁰ Atipũrũ jŃari tiirĩgũ jĩĩ:

–Teerora niĩĩ. Mȃata putuawaguda, jĩĩ.

Teerora tiĩaro. ¡Putuuaatiya, Őpũ Jesũs!

²¹ Marĩ Őpũ Jesũs mȃĩ niipetirare añũrũ ticoaro. NocŃrŃrȃ niĩĩ.

Juan